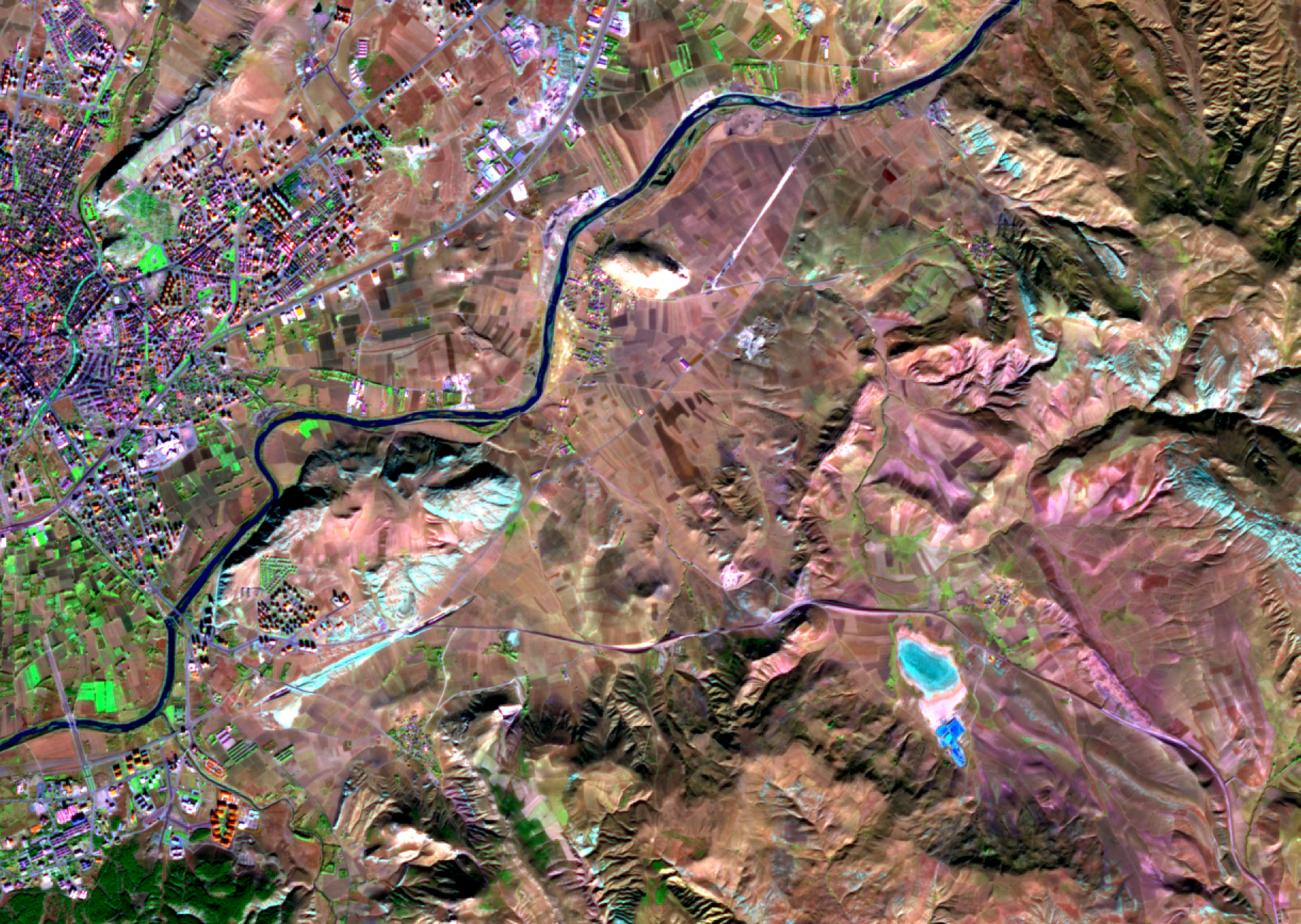

SİVAS ATLASI

SIVAS ATLASI

Sivas Valiliği Adına

Salih Ayhan
Vali

Koordinatörler

Prof. Dr. Kaan Şevki Kavak
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

İbrahim Yasak
Sivas Valiliği

Editör

Prof. Dr. Kaan Şevki Kavak

Editör Yardımcıları

Prof. Dr. Serkan Akkoyun
Doç. Dr. Can Bülent Karakuş
İbrahim Yasak

Metin Kontrolü

Prof. Dr. Recep Toparlı

Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) Editörü

Doç. Dr. Can Bülent Karakuş
(ArcGIS Sivas İl Özel İdaresi Lisansı)

Fotoğraf Editörleri

Prof. Dr. Yavuz Siliğ
Ahper Nuri Delican

Fotoğraf Arşivi

Sivas Valiliği
İl Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü

Tasarım

ABM GRAFİKEVİ
www.abmgrafikevi.com
0346 223 72 77

Baskı

Bilnet Mat. ve Yay. A.Ş.
Matbaa Sertifika No: 42716

Basım Yılı

2020

Kitap Referansı

Sivas Atlası, 2020, Kavak, K.Ş. (Editör), SVS Yayınları,
No:1

ISBN: 978-605-70222-0-2

<https://sivasatlası.cumhuriyet.edu.tr/>

Sivas Valiliği ve Sivas Cumhuriyet Üniversitesi arasında 15 Ekim 2019 tarihinde imzalanan **"Sivas Atlası Hazırlanması ve Yayımlanması Projesi"** işbirliği ve protokollerine göre yayımlanmıştır.

Bu kitabın içeriğindeki tüm yazı ve resimler, kaynak göstermeksizin ve izin almaksızın kullanılamaz. Tüm yazıların sorumluluğu yazarlara aittir.

SVS Yayınları, Sivas Kültür A.Ş. kuruluşudur.

Yan kapakta bulunan fotoğraf; Avrupa Uzay Ajansı (ESA)'nın Sentinel-2 uydusundan 17 Kasım 2019 günü alınan ve Sivas şehir merkezine kuzeydoğudan (sağ üstten) girip batıdan (soldan) çıkan, ince siyah renkte gözlenen Kızılırmak'la birlikte gösteren kısa dalga kızıl ötesi (12.bant), yakın kızıl ötesi (8. bant) ve kırmızı (4.bant) bantlardan oluşan bileşik görüntüdür. Geometrik şekilli eflatun ve mor renkler şehir merkezi, yeşil renk bitki örtüsü ve diğer renkler ise çıplak arazi örtüsündeki farklı kaya birimlerini göstermektedir (Hazırlayan: Jeoloji Yük. Müh. Gökhan Çalınak)

YAZARLAR

- Prof. Dr. Abdullah Kaya (Edebiyat Fakültesi)
- Prof. Dr. Adem Doğan (İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi)
- Prof. Dr. Adnan Mahiroğulları (İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi)
- Prof. Dr. Alim Yıldız (İlahiyat Fakültesi)
- Prof. Dr. Ayşen Açıkkol Yıldırım (Edebiyat Fakültesi)
- Prof. Dr. Gülpınar Akbulut Özpay (Eğitim Fakültesi)
- Prof. Dr. Halis Başel (İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi)
- Prof. Dr. Hüseyin Aşkın Akpulat (Eğitim Fakültesi)
- Prof. Dr. İbrahim Can (Teknoloji Fakültesi)
- Prof. Dr. Kaan Şevki Kavak (Mühendislik Fakültesi)
- Prof. Dr. Mustafa Değirmenci (Mühendislik Fakültesi)
- Prof. Dr. Ömer Demirel (Edebiyat Fakültesi)
- Prof. Dr. Recep Toparlı (Edebiyat Fakültesi)
- Prof. Dr. Serkan Akkoyun (Fen Fakültesi)
- Prof. Dr. Sezer Ayan (Edebiyat Fakültesi)
- Prof. Dr. Tolga Karaköy (Sivas Bilim ve Teknoloji Üniversitesi)
- Prof. Dr. Yavuz Siliğ (Tıp Fakültesi)
- Doç. Dr. Ahmet Altun (Tıp Fakültesi)
- Doç. Dr. Ahmet Mazlum (Edebiyat Fakültesi)
- Doç. Dr. Ahmet Yüksel (Edebiyat Fakültesi)
- Doç. Dr. Can Bülent Karakuş (Mimarlık, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi)
- Doç. Dr. Ebru Bozpolat (Eğitim Fakültesi)
- Doç. Dr. İlkay Noyan Yalman (İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi)
- Doç. Dr. Mustafa Koçkaya (Veteriner Fakültesi)
- Doç. Dr. Özcan Bektaş (Mühendislik Fakültesi)
- Doç. Dr. Sevda Mutlu (Edebiyat Fakültesi)
- Doç. Dr. Ülker Aslı Güler (Mühendislik Fakültesi)
- Doç. Dr. Veda Bilican Gökkaya (Edebiyat Fakültesi)
- Doç. Dr. Yusuf Özşensoy (Veteriner Fakültesi)
- Dr. Öğr. Üyesi Ahu Kutlay (Koyulhisar Meslek Yüksek Okulu)
- Dr. Öğr. Üyesi Mücahit Fişne (Spor Bilimleri Fakültesi)
- Dr. Öğr. Üyesi Selçuk Yasin Yıldız (Cumhuriyet Sosyal Bilimler MYO)
- Dr. Öğr. Üyesi Şebnem Özdemir (İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi)
- Dr. Öğr. Üyesi Ümit Çayır (Edebiyat Fakültesi)
- Dr. Deniz Hozatlıoğlu (Mühendislik Fakültesi)
- Öğr. Gör. Abdullah Mısırlıoğlu (Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu)
- Öğr. Gör. Banu Denizli Öztürk (İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi)
- Öğr. Gör. Kürşat Taydaş (Eğitim Fakültesi)
- Öğr. Gör. Murat Toker (Turizm Fakültesi)
- Öğr. Gör. Nida Anıl Kazanç (Edebiyat Fakültesi)
- Öğr. Gör. Selda Gedik (Koyulhisar Meslek Yüksek Okulu)
- İbrahim Yasak (Sivas Valiliği)
- Mehmet Şarkışla (Eğitimci)
- Müjgan Üçer (Araştırmacı-Yazar)
- Sedat İnal Yük. Müh. (MTA Orta Anadolu I. Bölge Müdürlüğü)
- Sinan Dünder (ORAN Orta Anadolu Kalkınma Ajansı Sivas Yatırım Destek Ofisi)
- Tanzer Erdem (Sanayi ve Teknoloji İl Müdürü)
- Yunus Emre Şeker (ORAN Orta Anadolu Kalkınma Ajansı Sivas Yatırım Destek Ofisi Koordinatörü)
- Ahper Nuri Delican (Sivas Valiliği)

ÖN SÖZ**EDİTÖR'den****1. YERLEŞİM****2. DOĞAL ORTAM**

Jeoloji

Fiziki Coğrafya

Hidroloji

Çevre

Vahşi Yaşam

Orman

3. TARİH, SANAT VE KÜLTÜR

Antropoloji

Arkeoloji

Selçuklu Dönemi

Osmanlı, Cumhuriyet Dönemleri

Edebiyat

Sultanşehrimizin Söz Varlığı

Türk Halk Müziği

Sanat Tarihi

Yayıncılık Faliyetleri

Gelenek ve Görenekler

Kültürel Etkinlikler

Sivas Valisi Salih Ayhan

7

Prof. Dr. Kaan Şevki Kavak

9

Prof. Dr. Kaan Şevki Kavak

15

İbrahim Yasak

Prof. Dr. Kaan Şevki Kavak

37

Prof. Dr. Gülpınar Akbulut Özpınar

43

Prof. Dr. Mustafa Değirmenci

51

Doç. Dr. Ülker Aslı Güler

65

Doç. Dr. Can Bülent Karakuş

Prof. Dr. Serkan Akkoyun

Doç. Dr. Özcan Bektaş

Prof. Dr. Hüseyin Aşkın Akpulat

89

Dr. Öğr. Üyesi Ahu Kutlay, Öğr. Gör. Selda Gedik

103

Prof. Dr. Aysen Açikkol Yıldırım

117

Dr. Öğr. Üyesi Ümit Çayır

121

Prof. Dr. Abdullah Kaya

137

Prof. Dr. Ömer Demirel, Doç. Dr. Ahmet Yüksel

143

Prof. Dr. Alim Yıldız

157

Prof. Dr. Recep Toparlı

163

Öğr. Gör. Kürşat Taydaş

165

Öğr. Gör. Nida Anıl Kazanç

173

İbrahim Yasak

181

Müjgan Üçer, İbrahim Yasak

187

Mehmet Şarkışla

197

4. NÜFUS VE GÖÇ

Nüfus

Göç

Prof. Dr. Halis Başel, Öğr. Gör. Abdullah Mısırlıoğlu 205

Prof. Dr. Halis Başel 217

5. SOSYO-EKONOMİK ÖZELLİKLER

Eğitim ve Yükseköğretim

Gelir, Yoksulluk, Refah

İş Gücü

Ticaret

Sağlık

Yasa, İnfaz ve Suç

Doç. Dr. Ebru Bozpolat 231

Prof. Dr. Adem Doğan, Doç. Dr. Veda Bilican Gökkaya 249

Prof. Dr. Adnan Mahiroğulları 261

Doç. Dr. İlkay Noyan Yalman 269

Doç. Dr. Ahmet Altun 273

Prof. Dr. Sezer Ayan, Öğr. Gör. Banu Denizli Öztürk 293

6. MADEN VE ENERJİ KAYNAKLARI

Dr. Deniz Hozatlıoğlu, Yük. Müh. Sedat İnal 305

7. TARIM VE HAYVANCILIK

Prof. Dr. Tolga Karaköy 329

Doç. Dr. Yusuf Özşensoy, Doç. Dr. Mustafa Koçkaya 351

8. ÜRETİM VE ENDÜSTRİ

Prof. Dr. İbrahim Can, Tanzer Erdem 371

9. İLETİŞİM

Dr. Öğr. Üyesi Şebnem Özdemir 383

10. TURİZM

Turizm

Sivas'ın Fotoğraf Çekim Alanları

Dr. Öğr. Üyesi Selçuk Yasin Yıldız, Öğr. Gör. Murat Toker 391

Prof. Dr. Yavuz Siliğ, Ahper Nuri Delican 401

11. SPOR

Dr. Öğr. Üyesi Mücahit Fişne 415

12. KENT YAŞAMI

Doç. Dr. Ahmet Mazlum 429

13. SİYASET ve TEMSİL

Doç. Dr. Sevda Mutlu 439

14. GELECEKTE SİVAS

Prof. Dr. Adem Doğan, Sinan DüNDAR, Yunus Emre Şeker 467

ÖN SÖZ

*“Hüner bir şehir bünyâd etmektir
Reâyâ kalbin âbâd etmektir”*

Fatih Sultan Mehmet

Şehirler mekânın ve zamanın tecessüm etmiş hâlidir. Ve insan şehri inşa eder, şehir de insanı; her ikisi de birbirinin aynası olan yansımalarıdır. İnsan ve şehir; her an yenilenen, inşası her an devam eden, hâlden hâle giren varlıklardır. İnsan, şehir denilen mekânda zamanın değişen şart ve imkânlarıyla bu değişim ve oluşumu yönlendirir, yönetir ve bir medeniyet inşa eder. Bunun sonucunda binlerce yıllık tarihî geçmişiyle toplumsal, siyasal ve ekonomik birikimleriyle, değerler manzumesi teşekkül eder.

Her şehrin inşası, o şehrin geleceğine uzanan yolun gösterge parametrelerini taşır. Ve şehirler hikâyeleriyle oluşur ve tarihî süreç içerisinde varlığını sürdürür veya yok olur. Anadolu coğrafyasının binlerce yıl ötesinden ses taşıyan ve tarihin kırılma noktalarında bir cazibe merkezi çekiciliğiyle, huzurun, sükûnetin ve güvenliğin bir simgesi olarak “emin bir belde” olan Sivas, dünden yarına medeniyet tarihimizdeki şehirlerin bir özeti, bir numunesidir âdeta...

Şehir ve insan, okyanusa benzer bir yönüyle, met ve cezirleri bağrında taşır; zamana, zemine ve imkâna göre yükseliştedir veya suskun bir hâl üzeredir. Suskunluğu hep susacağına işaret etmez. Nefeslenmek maraton koşusunda var olmaktır bir bakıma; kulvar dışına düşmeden, yola revan olmaktır, yolda olmaktır.

Hayatın ve şehirlerin ekonomik rakamlar nispetiyle değerlendirildiği, tasarlandığı ve yeniden inşa edildiği çağımızda, şehre insan odaklı bakışın yöntemini belirleyecek düşünceye, bilgiye ve uygulamalara ihtiyacımız olduğu aşikârdır. Mazinin binlerce yıllık gelenekten süzülüp gelmiş, zamana karşı direnmiş ve tecrübe edilmiş birikimleri, geleceğin temel taşları olmalıdır.

İstikbal ancak, o taşlar üzerinde ve bilimsel verilerin yol göstericiliğinde inşa edilebilir. Amaç, geçen zamanı ve yaşanmışlığı düşünmek, değerlendirmek ve muhasebesini yapmakla beraber yaşanan zamanı idrak ederek gereğini icra etmektir. Önemli olan, gelenekle gelecek arasında kurulacak güçlü bağ ile bireyin huzur içinde yaşamayı arzuladığı ve tercih edebileceği bir şehri inşa edebilmek ve yarınlara miras olarak bırakabilmektir.

Bu nedendir ki, yaşadığı memlekete aidiyet ve mensubiyet duyan bu toprakların her bir ferdine düşen asli görevlerden birisi de hiç şüphesiz mütemadiyen çalışmak ve üretmektir. Kentlerin nüfus hareketliliklerinin hızlandığı, istihdamın öncelikler arasına girdiği günümüzde her bir ferdin kaliteli yaşama düzeyine ulaşabilmesi için, şehirlerin çok yönlü ve topyekün gelişim ve kalkınmasına yönelik çalışmaların yapılması zarureti vardır. Bir şehri ulusal ve uluslararası şehirlerle yarışacağı, bireylerin tercih edebileceği şehirlerarasına dâhil edebilmek, ancak o beklentileri karşılayabilmekle mümkündür.

Kadim bir Anadolu şehri olan Sivas, tarihî ve kültürel birikimiyle, ulaşım, iletişim ve doğal yapısının yer aldığı coğrafi konumuyla, yer altı ve yer üstü kaynaklarının zenginliğiyle ve yetiştirilebilir beşerî sermayesiyle zengin bir potansiyele sahiptir. Öncelikle bu toprakların mukimleri için ve devamında tüm çevreyi kuşatan ve kucaklayacak bir yaklaşımla bir marka şehir ve cazibe merkezi olarak bu şehrin yeniden ihyası ve tercih edilebilir olmasını sağlamak gerekmektedir. Koordineli ve uyumlu bir çalışma muhakkak ki kamu ve özel sektör iş birliği ve dayanışmasıyla Sivas'ı tekrar bu coğrafyanın en güzide şehirlerinden biri hâline getirecektir.

İşte bu çalışmalardan biri olarak Valiliğimiz ve Sivas Cumhuriyet Üniversitemizin çok değerli öğretim üyelerinin yoğun çaba ve emekleriyle,

bu şehrin dünden bugüne özellikle son yirmi yılının verilerini bilimsel çalışmalarla ortaya koydukları "Sivas Atlası", ülkemizde bu alanda ve biçimde yapılmış nadir eserlerden biridir. Bu çalışmanın şehrimizin değerlerinin ortaya çıkarılmasıyla birlikte şehrin gelişimi, bilinmesi ve tanıtılması için önemli katkı sağlayacağına olan inancım tamdır. Şehrin gelişimine yönelik proje çalışmaları için gerekli verilerin ve imkânların hazırlanması ve kullanılması, ilgililerine kaynak bilgi olacağı düşüncesiyle zaman ve maliyet açısından önemli katkılar sağlayacaktır.

Bu vesile ile bu çalışmanın hazırlanmasını sağlayan Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Rektörü Sayın Prof. Dr. Alim Yıldız'a, çalışma önerisini getiren, koordinasyonu yürüten Sayın Prof. Dr. Kaan Şevki Kavak'a, metinlerin yazım açısından denetimini yapan Sayın Prof. Dr. Recep Toparlı'ya, çalışmaya bilimsel analiz ve çalışmalarıyla dâhil olan tüm öğretim üyelerimize, eserin hazırlanma koordinasyonunda görev alan Doç. Dr. Serkan Akkoyun'a, Doç. Dr. Can Bülent Karakuş'a, Valiliğimiz adına çalışmaların koordinasyonunu sağlayan Sayın İbrahim Yasak'a ve emeği geçen herkese teşekkür ediyorum.

Ayrıca, şehrimizin kültür ve turizmüne yeni bir yaklaşımla hizmet etmek üzere faaliyete geçen Sivas Kültür AŞ bu güzide eserle SVS Yayınları'nın ilk kitabını yayımlayarak yayıncılık faaliyetine başlamaktadır. Şehrimiz ve insanımız için turizmde yeni atılımlar ve kültürde yeni eserlerle çalışmalar yürütülecektir. Bu vesile ile kitabın yayımlanmasını üstlenen Sivas Kültür AŞ'ye teşekkür ediyorum.

Günümüz kitlesel iletişimin yoğun ve etkin baskısı altında kalan insanlarımızın yaşadığı şehirlerimize yeni bir nefes, yeni bir açılım ve yeni bir bakış açısıyla katkı sağlayacak nice eserler yayımlanması dileğiyle...

Salih AYHAN
Sivas Valisi

Modern Türkiye'nin kuruluş tarihinde çok önemli yeri olan ve aynı zamanda Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinden de tarihimize önemli notlar bırakan kentimiz Sivas için özellikle güncel verilerle son 10 yıllık zaman aralığını dikkate alan, hemen her alanda görsellik açısından zengin, içerik ve çözümlenmeleriyle kentimizi merak edenlere ve karar vericilere sağlıklı bilgiler sunacak bir atlas oluşturma fikri, yurt dışındayken aldığım benzer bir örneği görünce ortaya çıktı.

Yerleşim, Doğal Ortam, Tarih-Sanat-Kültür, Nüfus ve Göç, Sosyo-Ekonomik Özellikler, Maden ve Enerji Kaynakları, Tarım ve Hayvancılık, Endüstri, İletişim, Turizm, Spor, Kent Yaşamı, Siyaset ve Temsil ve Gelecekte Sivas olmak üzere kentimize ait tüm özelliklerin bulunduğu bu atlas, okuyucunun ilgisini çekebilecek ve kolay okunabilir bir formatta düşünülmüştür. Bu atlası oluştururken gördüğüm ve sonuçta süzdüğüm en önemli iki nokta; kentimizin son 5 yıl içerisinde hem devlet hem de özel sektör olarak gerçekten de önemli yatırım ve girişimcilik örneklerine sahip olmaya başladığı ve zaman içerisinde bunun meyvelerini almaya başlayacağı yönündedir. Bir diğer önemli nokta da özellikle kentimizde genç yeni neslin girişimcilik ruhuna sahip, devlet hibe ve desteklerini izleyen, sorgulayan bireyler olarak birlik ve beraberlikle ülkemizin ve bu kentin sahip olduğu tüm maddi/manevi değerleri ve kaynakları, Birleşmiş Milletler'in belirlemiş olduğu 17 maddelik Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarına uygun olarak takip etmesi dileğimdir.

Halen etkin bir şekilde dört yıldır yönettiğim Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Proje Koordinasyon Uygulama ve Araştırma Merkezi'nin bir eseri olarak önemli bir boşluğu dolduracağını umduğum bu eserde öncelikle tüm yazarlara, bana bu olanağı tanıyan Rektörüm Prof. Dr. Alim Yıldız'a, daha sonra da bu projeye inanarak çok büyük destek veren Valimiz Salih Ayhan'a teşekkürlerimi arz ediyorum.

Bu atlasın bazı bölümlerinde Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) yazılımını kullanan ve yazarlara metinlerini sorgulayıp çözümlenmede ve görselleştirmede çok fazla katkı sunan editör yardımcım Doç. Dr. Can Bülent Karakuş ve diğer yardımcım Prof. Dr. Serkan Akkoyun'a; fotoğraf seçiminde Prof. Dr. Yavuz Siliğ, Sivas Valiliği Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü personeli Ahper

Nuri Delican'a, tüm atlası baştan sona okuyup Türkçe ve yazım açısından kontrolünü yapan Prof. Dr. Recep Toparlı'ya, tecrübeleriyle bana önerilerde bulunan ve yol gösteren, bu projenin Sivas Valiliği'ndeki Koordinatörü Sayın İbrahim Yasak' a ve atlasın tasarımını gerçekleştiren Abm Grafikevi'ne teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. Kaan Şevki Kavak
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Proje Koordinasyon Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü

Tarihi Şehir Meydanı

Sivas İli Genel Görünüm

YERLEŞİM

Tarihi Şehir Meydanından Kış Görüntüsü

YERLEŞİM

Prof. Dr. Kaan Şevki Kavak
İbrahim Yasak

Sivas; tarihi, doğası, kültür zenginliği ve sahip olduğu tüm değerleriyle önemli bir Anadolu kenti olup 28.488 km² lik yüz ölçümüyle ülkemizin ikinci büyük ilini oluşturur. Sivas kuzeyden Tokat, Ordu, Giresun; doğudan Malatya ve Erzincan, güneyden Kayseri ve Kahramanmaraş, batıdan ise Yozgat illeriyle komşudur. İlçelerimiz Divriği

ve Gürün Doğu Anadolu; Koyulhisar, Suşehri, Doğanşar ve Gölova ise Karadeniz Bölgesi sınırları içindedir.

İlimiz 17 belediye, 1233 köye sahiptir. İç Anadolu Bölgesi'nin en eski kentlerinden birisi olan ilimiz; Ankara-Erzincan güzergâhında bulunan D 200 karayoluyla İç Anadolu bölgesini Doğu

Anadolu'ya, Tokat-Gürün güzergâhındaki D 850 karayoluyla ise Karadeniz bölgesini Akdeniz bölgesine bağlayan bir geçiş noktasında bulunur. Türkiye'nin en uzun nehri olan Kızılırmak (1355 km) ilimizin doğusunda Kızıldağ'dan (3025 m) doğar ve kent merkezi de dahil olmak üzere 6 ilçemizi kat eder. Sivas Ankara'ya 439 km,

İstanbul'a 891 km, İzmir' e ise 1034 km uzakta bulunmaktadır. Demiryolu ilimizde Kayseri, Tokat, Amasya, Samsun, Erzincan, Erzurum, Kars illeriyle bağlantılı olup Kayseri - Hanlı ve Çetinkaya - Divriği arasındaki kısımlar hariç, elektriksiz ve sinyalsizdir. Sadece Sivas'ın değil ülkemizin ulaşım alanlarında en önemli projelerinden olan ve halen devam etmekte olan Ankara-Sivas Hızlı Tren demiryolu hattının ise yakında tamamlanması beklenmektedir. Kent merkezine 23 km uzakta bulunan Nuri Demirağ havalimanı 1596 m yükseklikte ve 3.8 km uzunlukta olup ilk olarak 1957 yılında NATO'ya bağlı olarak açılmış ve 2010 yılında son halini alan terminal binasıyla hizmetine devam etmektedir.

Kent merkezinin deniz seviyesinden yüksekliği 1285 m olup son sayımlara göre toplam olarak 638.956, il merkezi olarak da 3488 km² alana ve 353.178 nüfusa sahiptir. Nüfus yoğunluğu km² başına 22 kişidir.

İlimiz son yıllarda Yıldız Dağı kayak tesisleri, endüstriyel atılım çabaları futbol başta olmak üzere sporda gösterdiği başarılar, farklı coğrafik ve iklimsel özellikleriyle ilişkili diğer turistik yönleriyle önemli bir çekim merkezi haline gelmeye başlamıştır.

Sivas İli İdari Haritası

Tarihi Eğri Köprü

İLÇELER

Akıncılar

Akıncılar ilçesi Sivas il merkezinin kuzeydoğusunda ve il merkezine 152 km uzaklıkta bulunan yeni kurulmuş bir ilçemizdir. İlçenin yüzölçümü 432 km² olup, denizden yüksekliği 975 metredir. Akıncılar ilçesi, kuzeyde Giresun doğuda Gölova, batıda Suşehri, güneyde ise İmranlı ve Erzincan ile komşudur.

Akıncılar Kavunu

Tarihi ve İdari Yapısı: Akıncılar ilçesinin de içinde bulunduğu Kelkit Vadisi olarak adlandırılan bölgenin tarihi Bakır Çağı'na kadar uzanmaktadır. Bölgede MÖ 547 yılında Persler'in MÖ 331'de Makedon Krallığı'nın daha sonra İskender'in generalleri tarafından yönetilen Pontus Krallığı'nın hâkimiyetine geçmiştir. Bölge daha sonra Roma İmparatorluğu ve Bizans sınırları içerisinde kalmıştır. Bölgeye Sasaniler ve akabinde ise Arap orduları zaman zaman saldırmalarına rağmen bölgedeki Bizans egemenliği devam etmiştir.

Bizanslılar döneminde de Türkler bölgeye akınlar yapmışlar ancak Akıncılar bölgesinin Türklerin

eline geçişi ve kalıcı olarak yerleşmeleri 1071 Malazgirt Savaşı'ndan sonra gerçekleşmiştir. Emir Danişment'in Kelkit Havzasını da içine alan geniş bir bölgeyi Selçuklu topraklarına kattıktan sonra Orta Asya'dan göç eden Türkmen boylarından bazıları bölgeye daha yoğun gelmişlerdir. Türkmen boylarının ilk yerleşimlerinin şimdiki Akıncılar İlçe Merkezinin 1 km güneyindeki Söğütlüdere civarındadır. Anadolu Selçuklu Devleti sınırlarına 13. yüzyıl başlarında katılan bölge daha sonra sırasıyla İlhanlılar, Eretna Beyliği ve Kadı Burhaneddin Devleti egemenliğinde yönetilmiştir. Osmanlı topraklarına 1398'de dâhil olan Akıncılar 1402'de yapılan Ankara Muharebesinde Timur'nun galip gelmesi üzerine uzun süre çalkantılı bir dönem yaşamıştır. Akkoyunlular'ın 1421'de egemenliğine geçen Akıncılar Osmanlı-Akkoyunlu mücadelesinin yaşandığı sarsıntılı dönemden sonra Kanuni Sultan Süleyman Han'ın Uzun Hasan ile 1473'de yaptığı Otlukbeli savaşı sırasında Osmanlı hâkimiyetine girmiştir.

Akıncılar ilçe merkezinin bulunduğu bölgede iki ayrı yerleşim yeri bulunmaktadır. Bunlar, Yukarı Ezbider (Ezbider Balâ) ve Aşağı Ezbider (Ezbider Zir)'dir. İlk ismi Yukarı Ezbider olan Akıncılar, uzun süre Şebinkarahisar Sancağına bağlı bir ilçe olan Suşehri'nin bucağı olarak idari bağlılığını sürdürmüştür. Suşehri'nin 1860 yılında ilçe olması üzerine Akıncılar (Ezbider) bucak merkezi olmuştur.

İlçe Belediye teşkilatı ise 1958 yılında kurulmuştur. 1962 yılına kadar adı Yukarı Ezbider olan nahiyenin adı 'Akıncılar' olarak değiştirilmiştir. Akıncılar 20 Mayıs 1990 tarihinde ise çıkarılan kanunla Suşehri'den ayrılarak ilçe merkezi olmuştur. Bugün Akıncılar'ın ilçe merkezinden başka toplam 29 köyü ve 4 mezrası bulunmaktadır.

Coğrafi Yapı: Akıncılar ilçesi Yeşilirmak Yayı

Dağları diye isimlendirilen Kızıldağ'ın kuzey eteklerinde ve Kelkit Vadisi üzerinde yer almaktadır. Kelkit Vadisine bakan yamaçlarında Samsun-Erzurum karayolunun güneyinde kurulmuştur. İlçenin en yüksek yerleri Kızıldağ'ın doğuya doğru devam eden kısımlarıdır. Kızıldağ'ın kuzeye doğru uzanan Enderes Ovası ilçenin en önemli düzlüklerinden birisidir. İlçenin en önemli akarsuyu Kelkit nehri ve onun küçük kolları olan Bahattinşeyh Deresi'dir.

Altınyayla

Altınyayla, Sivas il merkezinin güney batısında ve Sivas'a Ulaş ilçesinden 80 km, Şarkışla üzerinden ise 112 km uzaklıkta yeni kurulan bir ilçemizdir. İlçenin yüzölçümü 654 km² olup denizden yüksekliği, 1.050 metredir. Altınyayla, doğusunda Kangal, kuzey doğusunda Ulaş, kuzey batısında Şarkışla, güneyinde ise Pınarbaşı (Kayseri) ile çevrilidir.

Altınyayla (Sarissa)

Tarihi ve İdari Yapısı: İlçenin güney tarafında bulunan Karatonus dağları ve Başören, Taşlıhüyük, Harmandalı ve Kaleköy'deki

hüyüklerde yapılan araştırmalarda Tunç Çağına ve Hititler ile Romalılara ait bazı eşyalara bulunmuştur. Buralarda MÖ 3000-2500 yıllarına ait izlere rastlanmış ve Eski Tunç devirlerine ait seramikler bulunmuştur. Başören köyünde bulunan ve Kuşaklı örenyeri olarak bilinen 'Sarissa' antik kentinde 10 yıllık bir süre ile yapılan kazılarda şimdiye kadar bilinen en büyük Hitit Tapınaklarından C binası ile Kralın Sarayı ve şehrin güney ve kuzeybatı sur kapıları ortaya çıkarılmıştır. Sarissa şehrinin içme ve kullanma suyunu sağlayan ve Büyük İmparatorluk döneminde (MÖ1500-1400) yapılmış olan Supitassu Gölü (Gölgediği) şehrin yaklaşık 2 km güneyindeki Kormaç Dağları eteğinde yer almaktadır. Bu kalıntı, Hitit Krallarının başkentleri olan Çorum ilindeki Boğazköy'den buraya geldiklerinde yapmış oldukları dini seremonilerde ve Fırtına Tanrısı ile özleşmiş kutsal bir alandır. Hitit yazılı metinlerinde geçen kutsal Huvaşı Taşı da bu alanda yer almaktadır. Bunlardan en önemlisi olan Çiftbaşlı Boğa (Adakkabı-Rython) Sivas Arkeoloji Müzesinde sergilenmektedir.

Altınyayla tarihin ilk çağlarında itibaren Anadolu'da hâkimiyet kuran Mezopotamya-Hitit, Roma ile Bizans İmparatorluğu dönemlerinde önemli yerleşim yerlerinden biridir. Selçuklu ve Osmanlı Devletlerinde ise bu bölgenin yol güzergâhında bulunmasından dolayı bir uğrak yeri olarak hep önemini korumuştur.

Altınyayla bölgesine 1780-1800'lü yıllarında Halep tarafından 15 hanelik çevresiyle birlikte gelen Türkmenlerden Subaşı Mikdat Ağa isimli bir zat tarafından Altınyayla iskân yeri olarak seçilmiş ve buraya yerleşilmiştir.

İlçenin ilk isminin Tonus veya Nefs-i Tonus olarak kullanıldığı çeşitli kayıtlarda görülmektedir. Şarkışla'ya bağlı bir bucak merkezi olan ilçe,

1972 yılında Belediye teşkilatının kurulmasıyla birlikte Tonus olan ismi Altınyayla olarak değiştirilmiştir. 20 Mayıs 1990 tarihinde yapılan bir idari düzenleme ile de Altınyayla, Şarkışla ilçesinden ayrılarak Sivas'a bağlı ilçe yapılmıştır. Bugün Altınyayla'nın merkez ilçeden başka 10 köyü bulunmaktadır. Altınyayla ve Deliilyas beldesinde belediye teşkilatı bulunmaktadır.

Coğrafi Yapı: Altınyayla ilçesi Karatonus dağlarının eteğinde Tonus ovasının üzerine kurulmuştur. İlçenin en önemli dağı ilçenin güneyindeki Karatonus ve Kormaç dağlarıdır. İlçenin en önemli ovası olan Karatonus Ovasıdır. Ovanın genişliği 35 km² ye yaklaşır ve çoğu kısmı tarıma elverişli bir düzlüktür. Arazinin % 70'i yayla % 30'u dağlıktır. Yine Karatonus dağlarının güneyinde kalan ve Kangal içlerine doğru uzanan Uzunyayla'da ilçenin diğer önemli yaylasıdır. Ayrıca, İbicek, İncecik ve Mergesen yaylaları, güney doğusunda Yücekaya Yaylası mevcuttur.

İlçenin akarsuları Kızılırmak'ı besleyen kollardır. Bunların Akar, Karıboğan ve Çaldırören dereleridir. Ayrıca, Altınyayla göleti, Kurucagöl göleti Güzeloğlan göleti bulunmaktadır.

Divriği

Sivas il merkezinin güneydoğusunda ve 174 km uzaklıkta bulunan Divriği, Çaltı vadisinde kurulmuş bir ilçedir. Denizden yüksekliği 1.250 metre olan ilçenin yüzölçümü 2.632 km²'dir. Divriği coğrafik olarak Doğu Anadolu Bölgesi'nde yer alır. Komşuları ise, doğusunda İliç ve Kemaliye (Erzincan), batısında Kangal, kuzeyinde Zara ve İmranlı, güneyde ise Arguvan, Arapgir, Hekimhan (Malatya) ile çevrilidir.

Divriği Ayan Ağa Konağı

Tarihi ve İdari Yapı: Divriği bölgesi tarihin ilk dönemlerinden beri yerleşim alanı olmuştur. Çeşitli kaynaklarda isminin "Apbrike" olarak geçtiği görülmektedir. Bizanslılar döneminde "Tepbrice" olarak kullanılmış, sonra "Divrik" ve "Divriği" olarak kullanılmıştır. Hititler zamanından beri yerleşim alanı olarak bilinen Divriği, MÖ 550'de Perslerin eline, 334'te kısa süre Makendonya Krallığına, 330'da Kapadokya Krallığına girmiştir. Daha sonra Roma İmparatorluğu sınırlarına dâhil olan Divriği kısa sürelerle Pontus ve Sasani hâkimiyetinde kalmıştır. Bizanslıların tekrar eline geçen ilçe, bu dönemde Fars ve Arap akınlarına uğramıştır. Türklerin, Anadolu'ya girmeleriyle birlikte, Divriği'de Türk akınlarının uğrak noktalarından biri olmuştur.

Divriği, 1094'de Mengücek Gazi tarafından, Bizanslıların elinden alınmıştır. Mengücek Gazi, Divriği'yi de içine alan ve merkezi Erzincan olmak üzere Mengücekli Beyliği'ni kurdu. Süleyman Şah'ın 1224'de yaptırdığı Kale, oğlu Ahmetşah 1228'de yaptırdığı Ulu Cami ve Ahmetşah'ın karısı Turan Melek'in yaptırdığı Darü's-şifa bu dönemin abidevi eserleridir. Divriği Mengüceklüleri, siyasi olaylardan çok toplum ve sanat hizmetlerinde

bulundular, şehrin imarıyla uğraştılar.

Divriği daha sonra İlhanlı saldırısına uğradı ve şehrin surları yıkıldı. Sırasıyla Eretna Beyliği ve Kadı Burhaneddin'in beylikleri yönetiminde kalan Divriği 1391'de Memlûkler tarafından ele geçirildi. Yıldırım Bayezit 1398'de Divriği'yi Osmanlı topraklarına kattı ama yaklaşan Timur tehlikesinden dolayı 1401'de tekrar Memlûklere verildi. Divriği'de Memlûk döneminden kalma türbede bir Mısır valisi yatmaktadır.

Divriği'nin Osmanlı yönetimine kesin olarak girmesi ise, Yıldırım Bayezid Han'ın 1516 yılında yapılan Mercidabık seferinden sonra gerçekleşmiştir. Divriği Eyâlet-i Rûm'a (Sivas) bağlı bir sancak olarak varlığını sürdürmüştür. Uzun dönem sancak merkezi olan Divriği, 1922'de Sivas'ın yeniden idari teşkilatını düzenlenmesi sırasında ilçe konumuna getirilmiştir. Bugün Divriği'nin toplam 105 köyü ve 68 mezrası bulunmaktadır. Divriği ilçe merkezine bağlı köyler şunlardır:

Coğrafi Yapı: Divriği ilçesi çok dağlık bir bölgeyi içine almaktadır. Dağların arasındaki dik ve derin vadiler içerisinde Fırat'ın küçük kolları akmaktadır. Arazi çıplak, vahşi görünüşlü ve engebeldir. Sivas'ın diğer ilçelerinden önemli ölçüde ayrılır. Deli Dağları, Çengelli Dağları, Göldağ ve Akdağ, Dumluca, Yama Dağları, Cemirli, Geyikli, Eğerli Dağları ilçenin önemli yükseltileridir.

İlçenin en önemli düzlüğü Planga Düzlüğü'dür. Ayrıca, Yama, Sarıçiçek, Göldağı, Eğrisu, Demirli ve Dumluca Yaylası olmakla birlikte birçok köyün kendine ait yaylaları vardır.

İlçe'nin en önemli akarsuyu Çaltı çayı ve kollarıdır. Güneş Çayı, Sincan Çayı ve Hamo çayı, Parha deresi, Nih Çayı'dır.

Doğanşar

Doğanşar, Sivas il merkezinin kuzeydoğusunda ve Sivas'a 101 km uzaklıkta yeni kurulan bir ilçedir. Konumu itibarıyla İç Anadolu Bölgesinin kuzey doğusunda Karadeniz ile İç Anadolu Bölgesi arasında yer alır. İlçenin yüzölçümü 370 km² olup, denizden yüksekliği 1335 metredir. Doğanşar, kuzeydoğusunda Koyulhisar, güneybatısında Hafik güney doğusunda Zara ve kuzeyinde ise Reşadiye, Almus (Tokat) ile komşudur.

Geleneksel Doğanşar Karakucak Güreşleri

Tarihi ve İdari Yapısı: Doğanşar ilçesinin tarihin ilk dönemlerinden beri küçük bir yerleşim yeri olarak kullanıldığı yapılan çeşitli araştırmalarda görülmektedir. Bölgede yapılan çeşitli kazılarda MÖ 2500-3000 yıllarına ait eşyalar bulunmuştur.

Kapadokya bölgesi içerisinde görülen Doğanşar, zamanla Pontus ve Roma imparatorluğu sınırları içerisinde kalmıştır. Bölgedeki kale kalıntılarından Bizanslılar döneminde etkin bir konumu olduğu tahmin edilmektedir. İlçenin bazı bölgelerinde yapılan kazılarda gümüş paralar çeşitli kabilelere ait savaş aletleri bulunmuştur. Doğanşar'ın çevresinde Kozlu Kalesi, Okçulu Kalesi, Çirmiş

Kalesi ve Asar Kalesi gibi kaleler bulunmaktadır. Kaleler doğudan gelecek olan akınlara, özellikle İran ve Sasanilere karşı bir savunma üssü olarak yapılandırılmıştır. Anadolu'nun Türkler tarafından fethi sırasında Doğanşar'ında Türklerin eline geçtiği sanılmaktadır. Danişmentliler, Selçuklular ve Kadı Burhaneddin Devleti sınırları içerisinde kalan Doğanşar 1399 yılında Osmanlı İmparatorluğu'na dâhil olmuştur.

Başlangıçta köy konumunda olan Doğanşar 1648 yılında Tozanlı ismiyle bucak teşkilatı kurularak Tokat'a bağlanmıştır. Uzun yıllar idari olarak Tokat'a bağlı olan Doğanşar'ın 1872'de Hafik ilçe olunca, Hafik'e bağlanan Doğanşar, 1906'da Reşadiye'ye, sonra tekrar Hafik'e bağlanmıştır

1970'lere kadar nahiye olan Doğanşar 9 Mayıs 1990 tarihinde ilçe olmuştur. Eski adı (Hypsike) İpsile olan, Hafik'e bağlı bir bucak iken Doğanşar 20 Mayıs 1990 tarihinde yapılan bir idari düzenleme ile Sivas'a bağlı bir ilçe yapılmıştır. Bugün Doğanşar'ın bir merkez ilçesi ve 26 köyü ve 12 mezrası bulunmaktadır.

Coğrafi Yapı: Doğanşar ilçesinin en önemli dağı Tekeli Dağıdır. İlçenin etrafı dağlarla çevrili doğu-batı yönünde uzanan hafif eğimli bir vadi tabanına sahiptir. Köse Dağı'nın, Kızıldağ'ın, Dumanlı Dağı'nın eteklerini oluşturan bu vadi ilçede tarıma elverişli bölgeleri meydana getirmektedir. Tekeli Dağ, Asmalıdağ, Keşiş Dağ, Karabacak ve Dumanlı Dağ ilçenin önemli dağlarından. Doğanşar'ın hemen hemen her köyünün bir yaylası bulunmaktadır. İlçenin en önemli akarsuyu Tozanlı çayı gölü ise Sülükölü ile Dipsizgöl'dür. Dipsizgöl'ün ayağı dere vadisinde bir şelale oluşturmaktadır.

Gemerek

Sivas'ın batısında ve il merkezine 118 km uzaklıkta bulunan ilçedir. İlçenin yüzölçümü 1.131 km² olup, denizden yüksekliği ise 1200 metredir. Gemerek ilçe merkezinin doğusunda Şarkışla, batısında Sarıoğlan (Kayseri), kuzeybatısında Çayıralan ve Akdağmadeni (Yozgat) ile komşudur.

Çat Ormanları

Tarihi ve İdari Yapısı: Gemerek bölgesinde 1929 yılında Alman arkeolog Vonder Osten ve diğer araştırmacıların yaptığı kazılarda, Kalkolitik döneme, Tunç ve Demir çağlarına ait çeşitli buluntular ele geçirilmiştir. Bunlar Gemerek bölgesinin eski bir yerleşim mahalli olduğunu göstermektedir. Bizanslılar dönemine ait Durgunsu ve Sızır civarında ele geçirilen altın paralar, bu bölgenin Bizans dönemindeki önemini göstermektedir. Alparslan'ın 1071 yılında Anadolu'yu fethiyle birlikte, Anadolu içlerine yayılan komutanlar tarafından çeşitli bölgeler fethedilmeye başlanmıştır. Gemerek'in Türklerin eline geçmesi bu dönemlerde olmuştur. Bölgeye bazı Türk boylarının yerleştiği ve bölgeyi bir yerleşim merkezi hâline getirdikleri

sanılmaktadır. Gerek Selçuklu gerekse Osmanlı döneminde küçük bir yerleşim birimi olması açısından, tarih sahnesinde önemli olaylara şahit olmamıştır. Osmanlı döneminde ilçede köprü, cami ve hamam gibi eserlerin yapıldığı görülmektedir. Osmanlı'nın son dönemlerinden itibaren ilçe merkezine, yurt dışından gelen göçmenler yerleştirilmiştir.

Gemerek uzun dönem, bilinen ilk kayıtlarda Tonus'a bağlı nahiye daha sonra da Şarkışla bağlı bir nahiye iken 27 Şubat 1953 yılında yapılan bir idari düzenleme ile ilçe merkezi yapılmıştır. Gemerek ilçesi kendisine bağlı Yeniçubuk Beldesi ile aralarında bulunan 3 kilometrelik mesafenin son yıllardaki yapılaşmaya bağlı olarak 300 metreye düşmesi Gemerek ilçesi ile Yeniçubuk Beldesini fiili olarak bir birine bağlamıştı.

Daha önce belediyelik olan Yeniçubuk, 2012 yılı sonunda Gemerek merkez ilçe ile birleşerek mahallesi konumuna gelmiş, belediye teşkilatı kaldırılmıştır. Gemerek merkez ilçeden başka bugün Çepni ve Sızır olmak üzere iki beldesinde belediye teşkilatı vardır. Gemerek ilçesinin 34 köyü ve 9 mezrası bulunmaktadır.

Coğrafi Yapı: Gemerek, arazi yapısı itibarıyla aşınmış yüksekliklerle kaplıdır. İlçenin kuzeybatısında Uzunayla'dan itibaren devam edip gelen Karababa Dağları'nın ilçe içerisindeki en yüksek noktaları İncebel ve Şama dağlarıdır. Önemli tepeler ise Kılıçdağ, Yüce, Çakmaktaşı, Karadağ, Balkaya, Gökarkaç, Kalabayır gibi yükseltilerdir.

İlçenin en önemli ovası, Kızılırmak vadisinden başlayan ve kuzey yönünde geniş bir alanı kaplayan Gemerek Ovasıdır.

Kızılırmak ilçeyi ikiye bölen en büyük akarsudur. Kızılırmak'ı besleyen kollar ise Çepni çayı,

Göksu ve Kasimbeyli deresidir. Sızır Çağlayanı hem ilçenin hem ilin en büyük çağlayanıdır. Çağlayanın üzerinde hidroelektrik santrali bulunmaktadır. İlçenin tek gölü olan Karababa gölünün suyu dipten kaynaklanmaktadır.

Gölova

Gölova, Sivas il merkezinin kuzeydoğusunda ve il merkezine 170 km uzaklıkta yeni kurulmuş bir ilçedir. İlçenin yüzölçümü 286 km² olup denizden yüksekliği 950 metredir. Gölova, kuzeyinde Çamoluk (Giresun), doğuda Refahiye (Erzincan) ve batısında Akıncılar güneyde İmranlı ile komşudur.

Çevre Kültür Sanat Evi

Tarihi ve İdari Yapısı: İlçenin tarihi MÖ 2000 yıllarına kadar uzanmaktadır. Gölova'nın kuzeyine düşen Söğütlü Göze mevkiinde Hitit Uygarlığından kalma bulgulara rastlanmıştır. Stratejik bir özellik taşıması ve küçük bir yerleşim yeri olan Gölova bölgesi Pontus ve Romalıların hâkimiyetinde kalmış, Fatih Sultan Mehmet'in 1461 yılında Trabzon-Rum Devletini

fethetmesiyle Osmanlı İmparatorluğuna geçmiştir. Gölova ilçesinin eski ismi Ağvanis'dir. Evliya Çelebi Seyahatnamesinde bahsetmektedir. Osmanlılar döneminde uzun dönem Şebinkarahisar Sancağına bağlı Suşehri kazasının bir bucağı olarak idari yönetimini sürdürmüştür. Suşehri'nin Şebinkarahisar'dan ayrılıp müstakil bir ilçe olması üzerine 1972 yılında belde statüsü kazanan Gölova bucak merkezi olarak Suşehri'ne bağlanmıştır.

Gölova ilçesi Suşehri ilçesinden 20 Mayıs 1990 tarihinde yapılan bir idari düzenleme ile ayrılarak teşkilatlanan yeni bir ilçedir. Bugün Gölova'nın merkez ilçe ile birlikte toplam 29 köyü ve 8 mezrası bulunmaktadır.

Coğrafi Yapı: İlçe yeryüzü şekilleri bakımından ova konumunda olup yüksek bir yapıya sahiptir. Akıncılar ilçesinden ilçe sınırları içerisine genişleyerek uzayan Suşehri ovasının doğu uçları ilçe topraklarında yer almaktadır. Ovanın Gölova sınırları içerisinde kalan kısmı verimlidir. Gölova, Kızıldağ'ın kuzey eteklerine kurulmuştur. İlçede, Köseadağ'ın doğuya doğru uzanan başlangıç noktaları da Erzincan ile olan sınırını oluşturmaktadır.

İlçenin dağlık alanları çam ormanları ile kaplıdır, yer yer meşe ormanları ve çayırılık alanlar bulunmaktadır. Yüksek kesimlerde yaylacılık eğilimi hala devam etmektedir.

Bir yayla görünümünde olan ilçenin en önemli akarsuyu Kelkit nehrinin kolunu oluşturan Çobanlı deresidir. Çobanlı deresi üzerinde teknotik iki çukur toprak dolgu ile bent oluşturularak Gölova Barajı yapılmıştır. Baraj yılda 65 milyon m³ su depolamakta ve 6.150 hektar alan sulanabilmektedir.

Gürün

Gürün, Sivas'ın güneyinde ve 134 km, Malatya'ya yaklaşık 140 km, Kayseri'ye ise 190 km uzaklıkta ve tabii güzellikleri bakımından şirin bir ilçedir. Yüzölçümü 2.632 km² olan ilçenin denizden yüksekliği 1.200 metredir. Gürün'ün doğusunda Darende ve Kuluncak (Malatya), güneyinde Elbistan ve Afşin (Kahramanmaraş), batısında Pınarbaşı ve Sarız (Kayseri), kuzeyinde ise Kangal ilçesi bulunmaktadır.

Kaya Mağarası

Tarihi ve İdari Yapısı: Gürün'de ilk yerleşimin, tarihin ilk çağlarına MÖ 2000 yıllarına kadar uzanmaktadır. Gürün ve civarında yapılan kazı ve araştırmalar ile ele geçen buluntular ve bölgedeki mağaralara göre Hititler zamanında bölgenin bir yerleşim merkezi olarak kullanıldığına işaret etmektedir. Şugul vadisinde bulunan Eti heykeli ve kayalar üzerine hiyeroglif yazıyla yazılmış yazıtlarda bu görüşü desteklemektedir. Gürün Kalesinin bir yerleşim yeri olarak kullanıldığı ve adının çeşitli kaynaklarda "Tilgarimmu" olduğu belirtilmekte ve bu nedenle de Gürün'ün

ilk zamanlar adının "Tilgarimmu" olduğu sanılmaktadır. Gürün tarihin ilk dönemleriyle birlikte birçok uygarlığın hâkimiyetine girmiş, Asurlar, Hititler, Presler, Lidyalılar, Sasaniler ve Bizans döneminde önemini hep korumuştur. Bizanslılar döneminde, Müslümanların Anadolu içlerine yaptığı akınlarda, Emevi ve Abbasi komutanların eline geçmiş, zaman zaman Bizans, Emevi ve Abbasiler arasında el değiştirmiştir. Selçuklu Sultanı Alparslan'ın Anadolu'yu fethetmesiyle birlikte Türklerin eline geçen Gürün, Danişmentliler, Selçuklular, Eratnalılar, Kadı Burhaneddin'in egemenliğine girmiştir. Dulkadiroğulları Beyliğinin elinde uzun süre kalan Gürün, 1516 yılından itibaren Osmanlılara geçmiştir.

İlçe 16. yüzyılda 'Eyalet-i Rum' diye anılan Sivas Eyaletinin Divriği sancağına bağlı bir nahiye konumundadır. Tanzimat döneminden sonra ise ilçe olarak teşkilatlanmıştır. Bugün Gürün'ün, merkez ilçeden toplam 60 köyü ve 38 mezrası bulunmaktadır.

Coğrafi Yapı: Bölge genelinde olduğu gibi aşınmış yüksekliklere, dağlık ve engebeli bir yapıya sahiptir. Önemli düzlükleri, Uzunyayla'nın ilçe sınırları içerisindeki kısmıdır. Bölgede kuzeyde Gürün ile Kangal İlçesini ayıran Sakaltutan, batıda Gürün ile Pınarbaşı İlçelerini birbirinden ayıran Gövdeli, güneyde Gürün ile Elbistan İlçesini ayıran Hezanlı Dağı ve Kuzeydoğusunda Karadağ yer almaktadır. Ayrıca kuzeyden Terzioğlu Dağları, güneyden Hezanlı dağlarının uzantısı Karatepe dağları ile çevrilidir. Ayrıca, Sakaltutan, Sümbüller, Hezanlı, Mazıkıran, Kaşkaya ve Karataş'da önemli yükseltilerdir. Gürün ilçe merkezi Tohma Vadisi boyunca doğu-batı doğrultusunda uzanır ve 4. derece deprem kuşağında yer alır. İlçenin arazisi genel olarak çıplak bir görünümde dir.

Gürün ilçesinin en önemli akarsuyu Tohma ve onu besleyen kollardır. Havuzlu Deresi, Kamışlı Deresi, Gövdeli deresi, Sazcağız deresidir. Gürün, Uzunyayla ile Ziyaret mevki arasında, suların bölüm çizgisidir, bu nedenle coğrafi konumu itibarıyla Gürün topraklarından akan derelerin bir kısmı Fırat yoluyla Hint Okyanusu'na diğeri ise Kızılırmak ve Ceyhan ırmaklarıyla Atlas Okyanusu'na karışır.

Göl olarak, Gökpınar ve Aygır gölü ilçenin en önemli gölleridir. Gökpınar gölü, Tohma'nın kollarından birinin doğu yeridir. Tabii güzellik açısından doyumsuz bir zenginliğe sahip olan gölün on beş dönüm genişliğinde ve yaklaşık 15 metre derinliğindedir.

Hafik

Hafik il merkezinin batısında ve 37 km uzaklıkta bir ilçedir. Yüzölçümü 1.765 km² olan Hafik'in denizden yüksekliği 1.275 metredir. İlçenin komşuları ise doğusunda Zara, batısında Sivas, güneyinde Kangal, kuzeyinde Tokat, kuzey doğuda ise Doğanşar ilçeleri ile çevrilidir.

Hafik Gölü

Tarihi ve İdari Yapısı: İlçenin yerleşim alanı olarak kullanılması ilk çağlara kadar uzanmaktadır. 1944 yılında Hafik gölü Pıllır höyüğü ve 1955 de Pınartepe, Karlı höyüklerinde ve mağaralarda yapılan araştırma ve kazılarda Tunç ve Demir çağı dönemlerine ait izlere rastlanılmaktadır.

1075 yılında Danişmentlilerin egemenliğine giren Hafik, II. Kılıçarslan tarafından 1143 yılında tekrar Selçukluların eline geçmiştir. Moğollar tarafından 1240 yılında işgal edilen Hafik, 1340 yılında Eretna Beyliği sınırları içerisine katılmıştır. Hafik, 1408 yılından itibaren Fatih Sultan Mehmet tarafından Osmanlı topraklarına dâhil olmuştur. Osmanlı Sultanı Yavuz Sultan Selim Çaldıran seferine giderken Hafik'te ordusu ile birlikte konaklamıştır. Ordunun konakladığı bu yer bugün Sultanpınar'ı olarak anılmaktadır.

İlçenin ismi ise Koçhisar iken, 1926 yılında çeşitli karışıklıklara neden vermemek için Hafik olarak değiştirilmiştir. Köy konumunda yerleşim merkezi olan Hafik 1873 yılında ilçe olarak teşkilatlanmıştır. Hafik'in bugün, Merkez ilçeye bağlı 74 köy ve 39 mezrası, bulunmaktadır.

Coğrafi Yapı: İlçenin Kızılırmak vadisi kenarı hariç kuzey ve güney tarafları dağlıktır. Kuzeyde Doğanşar İlçesi sınırları engebeli olup Dumanlı, Asmalı ve Tekeli dağlarının Hafik sınırları içerisinde kalan kısımları ilçenin dağlık kısımlarını oluşturmaktadır. Güneyde ise Tecer, Gürlevik ve Yılanlı dağlarının ilçe sınırları içerisine uzanan kısımları, kuzey kadar olmasa bile dağlık alanlarıdır.

Hafik'in en önemli akarsuyu, ilçeyi ikiye bölerek geçen Kızılırmak'tır. Kızılırmak'a Hafik'te Acıırmak ve Koruırmak'ın suları karışmaktadır. İlçenin en önemli gölü de denilen Hfik Gölü ile Hafik'e 3-4 km uzaklıktaki Lota Gölü'dür. Her iki göl de alttan kaynamaktadır.

İmranlı

Sivas il merkezinin doğusunda 106 km uzaklıkta bulunan bir ilçemizdir. İmranlı, 1.292 km² lik yüz ölçümüne sahip olup, denizden yüksekliği 1650 metredir. İmranlı, doğusunda Refahiye ve İliç (Erzincan), batısında Zara, güneyinde Divriği, kuzeyinde Suşehri ve Akıncılar ile komşudur.

İmranlı Kızılırmak

Tarihi ve İdari Yapısı: İmranlı bölgesi Doğançal köyü Deveboynu mevkiinde yapılan araştırmalarda Kalkolitik döneme ait eserler bulunmuştur. Yine Delice köyü civarının milattan önce iskân alanı olarak kullanıldığına dair izlere rastlanılmıştır. İmranlı bölgesinin geçmiş dönemlerde Hitit, Pers, İskender, Roma ve Bizans İmparatorlukları egemenliğinde kaldığı bilinmektedir. Bu süreçte yöre kısa aralıklarla da olsa Müslüman Arapların eline geçmiştir. Malazgirt Savaşı sonrasında da Bizanslılar ile yapılan anlaşma gereğince Kızılırmak yayının dışında kalan yerlerin doğusu ile beraber bu bölgenin Türk idaresi altına girdiği kaydedilmektedir. İmranlı ve çevresinde 1075 yılında Danişmentliler, 1174 yılında Selçuklular,

1243 Köse Dağı Savaşı'ndan sonra Moğollar 1340'lı yıllarda Eretna Beyliği, 1381-1398 yılları arasında Kadı Burhaneddin ve daha sonra da Osmanlılar hüküm sürmüştür

Bölge ormanlık bir alan olması nedeniyle 1877 de yapılan Osmanlı-Rus savaşına kadar küçük bir köy olduğu, çok az sayıda insan yaşadığı bilinmektedir. Bu savaş sonrası Kars'tan ve Sarıkamış'tan göç eden vatandaşları devlet belirli bölgelerde iskân ettiğiinden, göç eden insanların bir kısmının da toplu olarak İmranlı'ya yerleştirildikleri çeşitli kaynaklarda belirtilmektedir.

Çit bucağı olarak anılan İmranlı'ya, bu göç olayından sonra II. Abdülhamit tarafından Hamidabat ismi verilmiştir. Zara'ya bağlı bir köy konumunda olan İmranlı 1900 yılında bucak, 1948 yılında ise İlçe olarak teşkilatlanmıştır.

Bugün İmranlı'nın toplam 100 köyü ve 47 mezrası vardır.

Coğrafi Yapı: İlçe Kızılırmak vadisi dışında dağlık bir yapıya sahiptir. İlçenin kuzeydoğusunda bulunan Kızıldağ 3.025 m yüksekliği ile hem Sivas ilinin en yüksek dağı, hem İç Anadolu ve Karadeniz Bölgesi'nin kesiştiği yerdir.

İlçenin güney tarafında Divriği bölgesine doğru Çengelli Dağı yer alır. Yine dağ etekleri burada da Kızılırmak vadisine doğru alçalırlar. Kızılırmak'ın oluşturduğu ve Zara sınırına kadar oluşan 1-2 km genişliğinde 15 km uzunluğunda bir vadi yer almaktadır.

İlçenin en önemli akarsuyu Kızılırmak ve kollarıdır. Yurdumuzun en uzun akarsuyu olan Kızılırmak İmranlı sınırları içerisinde doğar. Kızılırmak, İmranlı ve Suşehri sınırını oluşturan Kızıldağ'ın güney tarafından dört ayrı kol olarak doğar.

Kangal

Sivas İl merkezinin güney doğusunda ve Sivas'a 88 km uzaklıkta bulunan bir ilçedir. Yüzölçümü 3.342 km² olan Kangal'ın denizden yüksekliği 1.540 metredir. Kangal, batısında Altınyayla, kuzeybatısında Ulaş, doğusunda Divriği, kuzeydoğusunda Zara, kuzeyinde Hafik, güneyinde Gürün, güneydoğusunda Malatya, güneybatısında Kayseri ile çevrilidir

Kangal Köpeği

Tarihi ve İdari Yapısı: Bölgede yapılan araştırmalarda, özellikle Kangal'ın köylerinden Havuz köyü Karaseki mevkiinde "Hitit Şehri" kalıntıları ve iskânları tespit edilmiştir. Karaseki'de bulunan, Geç Hitit Dönemi'ne ait "Kapı Aslanı" heykeli Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde sergilenmektedir. Yine Yarhisar Höyüğü'nde bulunan, Hitit Dönemi'ne ait üzeri hiyeroglif yazılı altın mühür yüzük ise Sivas Arkeoloji Müzesi'nde sergilenmektedir.

Malazgirt savaşından sonra Anadolu içlerine gelen Türkistan Türklerine bağlı aşiretlerden bazılarının, bölgenin Kral yolu güzergâhında bulunması ve tarım ve hayvancılık için elverişli olması nedeniyle Kangal yöresini yerleşim için

seçtikleri sanılmaktadır. Kangal'a gelen Türk aşiretleri bu yörenin gelişmesinde etkin rol oynamışlardır. Kangal ismi bazı kaynaklarda Aranya olarak geçmektedir. Bazı görüşlere göre de, bölgeye ilk gelen Türk boylarının Kangar veya Kanglı boyları olduğundan ismin bundan kaynaklandığı sanılmaktadır.

Kangal'a uzun süre Danişmentliler egemen olmuşlardır. Daha sonra 1243 yılında Moğolların eline geçen Kangal 1340 yılında Eretna Beyliği'nin daha sonra Kadı Burhaneddin Devleti'nin egemenliğine girmiştir. I. Bayezit devrinde 1413'te Osmanlı hâkimiyetine girdiği bilinmektedir. Kangal İlçesinin arazisinin tarıma elverişli olması ve doğu-batı arasındaki dönemin önemli yol güzergâhı olan İpek yolu üzerinde oluşu yöreye her dönemde önem kazandırmıştır. Selçuklular döneminde Alacahan'a yapılan kervansaray bunun göstergesidir. Osmanlı İmparatorluğu döneminde ise Samsun ve Giresun Limanlarını Anadolu'ya bağlayan ve İstanbul'dan gelen yolla birleşmiştir. Böylelikle Halep'e kadar uzanan meşhur Bağdat yolu, Humarlı Köyü yakınlarındaki 1626 yılında yapılan Halep Köprüsü ile ulaşımı rahatlatmıştır.

Kangal, 1302 tarihli Sivas Salnamesi'nde "kaza" olarak geçmektedir. 1902 yılında ilçe olarak teşkilatlanmıştır. Kangal'ın bugün 112 köyü ve 46 mezrası bulunmaktadır.

Coğrafi Yapı: Kangal ilçesi Orta Anadolu Düzlüğü ile Doğu Anadolu engebelerinin birleştiği yerdedir. İlçenin güney ve batısı ise düzlük, kuzey ve doğu kısımları ise engebelidir. İlçenin kuzey batısında uzanan Kormaç dağları Ulaş ilçesi ile olan bağlantısında sınır oluşturur. Kuzeyinde ise Tecer dağları, Yılanlı Dağı ve Yama dağları bulunmaktadır. Uzunyayla'nın devamı olan ve Gürün sınırına doğru uzanan bölge ise ilçenin plato kısmını oluşturur.

İlçenin en önemli akarsuyu Tohma çayının kollarını oluşturan Kangal Tohma'sıdır. Havuz deresi, Kamışlı, Güneş Çayı akarsularıdır. İlçenin en önemli gölü Aygır Gölüdür.

Koyulhisar

Sivas il merkezinin kuzeyinde Karadeniz Bölgesi sınırlarında yer alan Koyulhisar, il merkezine 169 km uzaklıktadır. İlçenin yüzölçümü 891 km² olup, denizden yüksekliği ise 850 metredir. Koyulhisar, Doğuda Suşehri (Sivas), Kuzeydoğuda Şebinkarahisar (Giresun) Batıda Reşadiye (Tokat), Kuzeydoğuda Mesudiye (Ordu) ve Güneyde Doğanşar-Zara (Sivas) ilçeleriyle çevrilidir.

Koyulhisar Yaylaları

Tarihi ve İdari Yapısı: Koyulhisar ilk yerleşimin yapıldığı dönemlerde Hitit İmparatorluğu sınırları içerisindeydi. Koyulhisar, Hititler döneminde ismi Koloneia olan Hanlar (Yemişli) mevkiinde idi. O dönemden kalan Yemişli'nin (Hanlar) kuzeyinde bir kale, güney kısmında Aydınlar (Allar) köyünün batısında ise bir höyük kalıntısı bulunmaktadır.

Koyulhisar'ın bu yörede kurulmuş olduğu söylenebilir. İlçe merkezinin kuzey tarafında kesme taştan yapılmış saray kalıntısı ile Kayalar mevki ile batısında Mezarlık Deresi denilen yerlerde ki mezarların olması zaman içerisinde Koyulhisar'ın buraya taşındığına işaret edebilir. Trabzon Pontus Krallığı Niksar, Koyulhisar ve Şebinkarahisar'ı MÖ 120-63 yıllarında işgal etmiş ve daha sonra Romalılar, bu toprakları hâkimiyetleri altına almışlardır.

Koyulhisar, Anadolu'nun fethiyle birlikte 1075 yılında Danişmentlilerin daha sonra Selçukluların eline geçerek Türk hâkimiyetine girdiği görülmektedir. 1243 yılında Köseadağ Savaşı'ndan sonra Koyulhisar 1250 yılında ise Moğolların Hâkimiyetine geçmiştir. Anadolu'da Moğol-İlhanlı hâkimiyetinin sona ermesiyle Eretna Beyliği ve sonra da Kadı Burhaneddin Beyliği sınırları içerisinde kalmıştır. Akkoyunlu hükümdarı Uzun Hasan Trabzon Rum Pontus Kralı IV. Loannes'in kızı Prenses Despina Katherina ile evlenince Koyulhisar Kalesi Rum Pontus Kralı tarafından Uzun Hasan'a çeyiz olarak verilmiştir. 1461 yılında Akkoyunlu hâkimiyetinde kalan Koyulhisar 1473 yılında Fatih Sultan Mehmet Han döneminde Osmanlıların eline geçmiş bir daha da el değiştirmemiş ve işgal görmemiştir.

Rus Orduları 1916-1917 yıllarında Erzincan'a ve Çardaklı'ya kadar geldiklerinde cephe gerisindeki askeri hastane Koyulhisar'a kurulmuştur. Cepheden gelen ve şehit olan askerler için Koyulhisar'a şehitlik yapılmıştır.

Osmanlı İmparatorluğu 1859 yılında ilçe Muşaz adı ile Trabzon eyaletine bağlamıştır. Osmanlı döneminde Sivas Eyaleti Şebinkarahisar Sancağı'na bağlı olan Koyulhisar 1933'e kadar Şebinkarahisar'ın ilçesi olmuştur. Eski kaynaklarda Koyunlu Hisar olarak ismi geçmekte olan Koyulhisar 20 Mayıs 1933'de ise Sivas iline

bağlı bir ilçe hâline getirilmiştir.

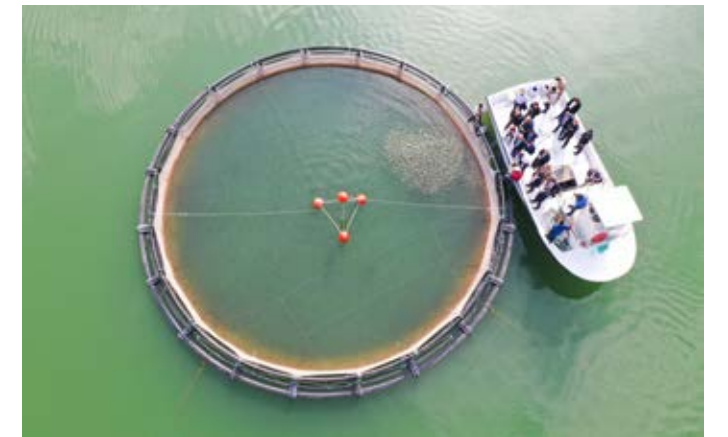
Koyulhisar'ın bugün merkez ilçeye bağlı toplam 44 adet köyü ve 76 mezarası bulunmaktadır.

Coğrafi Yapı: Koyulhisar Kelkit çayı vadisine kurulu bulunduğundan ilçenin Kelkit ırmağı çevresi vadi şeklinde uzanmaktadır. İlçe güneye doğru bir eğime sahiptir. Koyulhisar, kuzeyden ve güneyden 1500 metreden fazla yükseltisi olan sıradağlarla çevrilidir. Koyulhisar'da Karagöl dağı'nın batıya doğru uzantıları olan Darıbeli, Eğribel ve Kalınpınar yükseltileri bulunmaktadır.

İlçenin en önemli akarsuyu Kelkit Çayıdır. Ayrıca Aksu ve Baldıran çayı da ilçenin küçük akarsularıdır. Akarsulardan ilçede tarım alanında yararlanılmaktadır.

Suşehri

Suşehri Sivas il merkezinin kuzeydoğu tarafında ve 132 km uzaklıkta bir ilçedir. İlçenin yüzölçümü 939 km² olup, denizden yüksekliği 950 metredir. Suşehri, kuzeydoğuda Şebinkarahisar (Giresun), doğuda Akıncılar, batısında Koyulhisar ve güneybatısında Zara, güneyinde ise İmranlı ile komşudur.

Çamlığöze Barajı

Tarihi Ve İdari Yapısı: Suşehri bölgesinde yapılan bazı kazı ve araştırmalara göre Bakır Çağına ait bölgede çeşitli buluntular ele geçirilmiştir. Suşehri ilçesi eski bir yerleşim merkezidir. Eskişar ve Çataloluk köylerinde Roma dönemlerine ait tören yerleri mevcuttur. İlçenin eski yerleşim yeri şimdiki merkezin doğusunda Çayırbaşı mevkiinde bulunuyordu. Bulahi ve Bulahiye adını taşıyan yerleşim yeri 499 yılındaki büyük depremde yıkılınca ilçe Andıryas adı ile şimdiki Suşehri'nin bulunduğu yere taşınmış ve şehrin ismi de "Andreas" olarak değiştirilmiştir. Suşehri, Pontus, Batı Roma ve Bizans imparatorluklarının egemenliğinde kalmıştır. Küçükgüzel köyünde bulunan, mermer Aslan Başı Sivas Müzesinde sergilenmektedir.

Türkler, Malazgirt zaferinden sonra Anadolu'da ilerleyişiyle birlikte Suşehri de Türklerin eline geçmiştir. Suşehri daha sonra bir müddet de Moğolların istilasına uğramış ve tekrar Türklerin eline geçmiştir. Mevlana'nın babası ile birlikte Erzincan'dan Suşehri'ne geldiklerini, Erzincan Emiri Fahrettin Behramşah tarafından kendilerine Suşehri Akşar köyünde bir medrese yaptırıldığı, bazı kaynaklara göre Mevlana'nın bu medresede 2 veya 4 yıl kaldığı, orada ders verdiği rivayet edilmektedir.

Suşehri ovası 1243 yılında Anadolu Selçuklu Devletinin yıkılmasına neden olan, Köseadağı savaşına sahne olmuştur. 1340 yılında Eretna Beyliğinin sınırları içerisine girmiştir. Suşehri'nin Osmanlıların eline geçmesi ise 1413 yılında gerçekleşmiştir. Yavuz Sultan Selim'in Çaldıran Savaşını kazanmasını müteakip ise Osmanlı'nın sınırları içerisine girmiştir.

Ruslar 1917'de doğuda Refahiye ilçesine kadar geldiğinde ordunun geriye çekildiği zaman 3.ordu karargâhı Suşehri'ne taşınmıştır.

1934 yılında yapılan bir idari düzenlemeyle Şebinkarahisar Sancağına bağlı bir ilçe olan Suşehri, Şebinkarahisar'ın ilçe olmasıyla birlikte Suşehri de ilçe olarak kabul edilmiş ve doğrudan Sivas'a bağlanmıştır.

Eski adının Endires olduğu bilinen Suşehri'nin 1990 yılında ilçeye bağlı olan Akıncılar ve Gölova bucakları ilçe olarak teşkilatlandırılmıştır. Bugün Suşehri ilçesinin Merkez ilçesinin toplam 71 adet köyü ve 37 mezası bulunmaktadır.

Coğrafi Yapı: Suşehri, ilin en yüksek dağlarının bulunduğu bölgede yer almaktadır. İlçe ile Karadeniz arasındaki dağlar, ilçenin deniz etkilerinden yararlanmasını engeller. Coğrafi konumu bakımından Karadeniz ve İç Anadolu Bölgesinin pek çok özelliklerini yansıtır. İlçenin etrafı Kızıldağ, Köseadağı ve Karadeniz dağlarıyla çevrilidir. Karadeniz ve İç Anadolu bölgelerinin özelliklerinin birleştiği bir ara kesit gibidir.

Kelkit vadisinin güneyinde kalan dağlık bölge arasında Suşehri ovası bulunmaktadır. Ova yaklaşık 35 km² lik bir alanı kaplar ve tarım için çok elverişli ve verimlidir.

İlçenin önemli akarsuyu Kelkit ırmağı ve kollarıdır. Akşar deresi ve Gemin deresi Şahniyar deresi ilçenin su potansiyelini oluşturmaktadır. Suşehri'nde iki önemli baraj bulunmaktadır. Bunlar Kılıçkaya ve Çamlığöze barajlarıdır.

Şarkışla

Şarkışla, Sivas'ın batısında ve 81 km uzaklıkta bir ilçedir. Şarkışla'nın yüzölçümü 2.073 km² olup denizden yüksekliği 1.180 metredir. Şarkışla'nın komşuları ise, doğusunda Altınyayla ve Sivas İl merkezi, batısında Gemerek, kuzeyinde Yozgat, Yıldızeli, güneyinde Kayseri bulunmaktadır.

Aşık Veysel Müzesi

Tarihi ve İdari Yapısı: Şarkışla İlçesinin milattan önce 3000 yıllarından itibaren yerleşim merkezi olduğu tahmin edilmektedir. İlçe merkezine 5 km uzaklıktaki Döllük köyü civarında MÖ 2000 yıllarına ait tunçtan yapılmış 12 cm boyundaki heykel bulunmuştur. MÖ 550 yıllarında Preslerin egemenliğine giren ilçe, zamanla Kapadokya sınırları içerisinde kalmış, Pontus devletinin ve Romalıların eline geçmiştir.

Malazgirt zaferiyle birlikte Şarkışla'da Türklerin egemenliğine girmiş oldu. Danişmentlilerin daha sonra, Selçukluların egemenliğine girmiştir. Moğollar tarafından 1243 yılında işgal edilen Şarkışla yağmalandı. 1340 yılında Eretna Devleti yönetimine sonra Kadı Burhaneddin Devleti'nin egemenliğine giren Şarkışla 1408 yılından sonra ise Osmanlı hâkimiyetine dâhil olmuştur.

Şarkışla Osmanlılar döneminde göç alan bir yöre olmuştur. 1860'lı yıllardan sonra Kafkasya'nın Ruslar tarafından işgali ile göç eden Kafkas halkı Uzunyayla yöresine yerleştirilmiştir.

Osmanlı Vilayet Nizamnamesi ile belediye teşkilatı kurulan Şarkışla, 1873 yılında ilçe statüsü kazanmıştır. Şarkışla'nın eski isminin Tonos olduğu çeşitli kaynaklarda belirtilmektedir.

İlçeye çeşitli dönemlerde, Abardi, Gedikçayırı, Şehirkişla isimleri de verilmiştir. Cumhuriyet döneminde 1926 yılında yapılan düzenleme ile Şarkışla ilçesi Sivas Vilayeti'ne bağlanmıştır.

1990 yılında Altınyayla'nın ilçe olması üzerine bugün 95 köyü ve 12 mezrası bulunmaktadır. Şarkışla'nın Gürçayır ve Cemel beldelerinde iki tane de belde belediyesi bulunmaktadır.

Coğrafi Yapı: İlçenin kuzey ve güney kenarları iki dağ sırası ile çevrilidir. Kuzeyde, Torosların il sınırlarına uzanan uçları olan İncebel dağlarının uzantılarıdır. Kuzeyde Şamo dağları ve Güngörmez dağları güney eteklerinde ise Karatonus dağları devam eder. Her iki dağ sırasının arası Şarkışla düzlüğü olarak adlandırılır ve tarıma elverişlidir. Ortalama 1200 m yükseklikte olan Şarkışla Ovası, doğu-batı istikametinde yaklaşık 20 km, kuzey-güney istikametinde ise 10 km genişliğinde 65 km² alan kaplayan bir düzlüktür.

İlçenin en önemli akarsuyu Kızılırmak'tır. Kızılırmak'a Şarkışla'da Kaldırak Çayı ve Acı Su karışır. Kanak deresi ve Çaylak deresi küçük akarsulardır.

1986 yılında DSİ tarafından Çaylak ve Kanak derelerinin üzerine Yapıaltın Barajı yapılmış olup, bu barajdan 2600 hektar alan sulanabilmektedir. Ayrıca ilçede kurulan Maksutlu Barajı ile Demirboğa, Kümbet, Lisanlı ve Döllük göletleriyle de sulama yapılmaktadır.

Ulaş

Ulaş, Sivas il merkezinin güneyinde ve Sivas'a 35 km uzaklıkta bulunan yeni kurulmuş bir ilçedir. Sivas - Malatya yolu üzerinde bulunmaktadır, ilçenin yüzölçümü 1092 km² olup, denizden

yüksekliği ise 1.150 metredir. Ulaş, kuzeyinde Sivas il Merkezi, güney batısında Altınyayla, güneyinde ise Kangal ile komşudur.

Ulaş Gölü

Tarihi ve İdari Yapısı: Ulaş ilçesi, tarihin ilk dönemlerinden beri yerleşim yeri olarak kullanıldığı sanılmaktadır. Karagömlek ve Sinekli höyüklerinde Tunç Çağına ait eserler bulunmuştur. Ayrıca, Tecer Kalesi ve Karaşar kalesi kalıntıları Romalılar döneminde bu bölgenin iskân alanı olduğunu göstermektedir. Yine Tecer Dağlarının kuzey tarafında bulunan Hevük Kalesi bu bölgenin tarihin ilk dönemlerinden beri bir yerleşim alanı olduğuna dair izler taşımaktadır. Osmanlı İmparatorluğunun son dönemlerinde küçük bir köy görünümünde olan Ulaş son dönemlerde gelişmeye başlamıştır.

20 Mayıs 1990 tarihinde Sivas'ın idari düzenlenmesinde yapılan yeni değişiklik ile uzun süreden beri bucak olan Ulaş ilçe merkezi olarak teşkilatlanmıştır.

Bugün Ulaş'ın merkez ilçeden başka 38 köyü ve 17 mezra bulunmaktadır.

Coğrafi Yapı: İlçe Tecer Dağının kuzeyinde kurulmuş olup, genelde düz bir araziye sahiptir.

Bu sıra dağlardan Altınyayla ilçesinden Ulaş sınırları içerisine giren ve burada kesintiye uğrayan Kormaç Dağları bulunmaktadır. İlçenin diğer önemli dağı Tecer Dağıdır. Tecer köyü önlerinde dik ve sarp şekilde birden yükselen Tecer dağı kuzeydoğuya doğru uzanır.

İlçenin en önemli vadisi Tecer Vadisidir. Tecer dağının eteklerinden başlayıp, Sivas yakınlarındaki Taşlıdere'ye kadar devam eder. 20 km uzunluğundaki bu düzlüğün genişliği iki-üç km arasında değişir. Yine Altınyayla ilçesinden Ulaş sınırları içerisine uzanan Karatonus ovası meyilli bir iniş hâlinde Tecer vadisine kadar uzanır. Bu düzlüğün Ulaş sınırları içerisindeki kısmı Ulaş Devlet Üretim Çiftliğinin işletme alanı olarak kullanılmaktadır.

İlçenin en önemli akarsuyu olan Tecer çayı, Tecer dağının güney doğu eteklerinden doğar ve kuzeye doğru akar. İlçedeki Tecer Dağı'nın güney yamaçlarındaki Beşgözeler mevkiinden halkın içme ve tarımsal su ihtiyacını karşılamakta olup buradan çıkan su bir kanal vasıtasıyla Demir Çelik fabrikasına da verilmektedir.

Ulaş ilçesinde 11 adet göl bulunmaktadır. İlçede son dönemlerde DSİ tarafından tarla sulamak için yapılan göletler yapılmaktadır. Bu göletler Baharözü ve Karacalar göletidir.

Yıldızeli

Yıldızeli Sivas'ın kuzeybatısında ve 72 km uzaklıkta bir ilçedir. İlçenin yüzölçümü 2.529 km² dir. İç Anadolu Bölgesi'nin denizden yüksekliği 1.400 metre ile en yüksek yerleşim yerlerinden biridir. Yıldızeli, doğusunda Sivas, batısında Akdağmadeni (Yozgat), güneyinde Şarkışla, kuzeybatısında Tokat ile çevrilidir.

Yıldız Dağı

Tarihi ve İdari Yapısı: Yıldızeli ilçe merkezinin bulunduğu bölgenin geçmişi çok eski değildir. Ancak ilçenin yakın çevresinin tarihin eski dönemlerinden beri iskân yeri olarak kullanıldığına dair kalıntılara rastlanmaktadır. Bölgenin MÖ 4500'lerde Kalkolitik ve Tunç devirlerinden itibaren, Hitit, Frig, Med ve Pers dönemleri, Makedonya Krallığı ve Helenistik dönemlerinden, Roma, Bizans, Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı dönemleriyle bugüne kadar gelen meskûn bir mekân olduğu bilinmektedir.

Bölgede az sayıda da olsa yapılan kazılar ve yüzeysel araştırmalarda Şeyhalil Buğdaycık Tepe Yerleşimi, Menteşe Höyüğü'nde buluntular ele geçmiştir. Yine ilçede Argaz Höyüğü, Hamzaşeyh Höyüğü, Pulur Höyük, Güneykaya yerleşimi yerlerinde de bol miktardaki seramik parçacıkları bulunmuştur. Ayrıca Kalın Beldesi, Kandil Sırtları ve Külüğün Tepe Höyükler tarihin eski dönemlerine ait izler taşımaktadır. Kazı çalışmalarının yapıldığı Kayalıpınar'daki şehir harabesi ve ortaya çıkan kalıntılar, Hititlerin Yıldızeli civarında hâkim olduklarına göstermektedir.

Bizans İmparatorluğu döneminde Yıldızeli

civarının önemli bir askeri bölge olduğu görülmektedir. Bölge VII. yüzyılda bir müddet Sasani egemenliğine girmiş ancak uzun sürmemiştir. Roma döneminde ise civarda kale yerleşimleri kurulmuştur. Kümbet Kalesi, Belcik Kaletepe yerleşimi, Karalar Köyü Kalesi, Akçakale Kalesi Roma Dönemi kale yerleşimlerinden bazılarıdır.

Anadolu'da başlayan fetih hareketiyle Yıldızeli ve çevresi 1074 yıllarında Türklerin eline geçti. Yıldızeli, Selçukluların hâkimiyetinden sonra 1398 yılında Osmanlı hâkimiyetine girdi ve bir daha da Türk egemenliğinden çıkmadı.

Bugünkü Yıldızeli ilçe merkezi 1639 yılına kadar Tokat, Sivas ve Yozgat şehirleri arasında bataklık ve dar bir geçit bölgesidir. Osmanlıların doğuya yaptığı seferler sırasında yol güzergâhı olarak kullanılan bu bölge IV. Murat tarafından, Kemankeş Kara Mustafa Paşa'ya verildi. 1639 yılında Vezir Kemankeş Kara Mustafa Paşa, bölgeyi imar etmek üzere bugünkü ilçe merkezinin bulunduğu yere bir han yaptırılarak, Yenihan adı ile yerleşim yeri kurdu. 1639-1640 yıllarında bir cami, iki mescit, bir hamam ve bir de sıbyan mektebi yaptırdı. Bir vakıf kurdurarak buraya yerleşenlerden vergi alınmamasını, askerlikten muaf tutulmasını ve güvenliklerinin sağlanmasını isteyerek, nüfusun artmasını gerçekleştirmiştir.

Eski adı ile "Yenihan" olan "Yıldızeli" 1650-1874 yılları arasında bucak olarak Sivas'a bağlı kalmış, 1875 yılında ise ilçe yapılmıştır. İlçe olduğu yıllarda Yıldızeli'ne bağlı 10 nahiye ve 15 köy olduğu bilinmektedir. Yıldızeli farklı zamanlarda göç almıştır. 93 harbi olarak bilinen 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı sırasında Anadolu içlerine göç eden Kars halkından bir bölümü Yıldızeli ve çevresine yerleştirildi.

Yıldızeli 1886 yılında ilçe olarak teşkilatlandı. Bugün Merkez ilçeden toplam 118 köyü ve 10 mezrası bulunmaktadır.

Coğrafi Yapı: Yıldızeli ilçesi yüksek ve engebeli bir arazi yapısına sahiptir. Doğu ve kuzey tarafı yüksek dağlarla çevrili olup dağların arası akarsularla bölünmüş ve derin vadilerle parçalanmış durumdadır. Güneye doğru ise dağlar biraz alçalmakta olup, engebeler azalmakta ve geniş araziler başlamaktadır. İlçe kuzeybatısında Çamlıbel dağları, güneyinde Çal dağları ve güney batısında da Akdağlar ile çevrilidir. Yine Yıldızeli Yozgat sınırı da Karababa dağları ile çizilir. İlçenin kuzeydoğusunda Çırcır'da bulunan ve sönmüş volkanik dağ olan Yıldız Dağı ise bölgenin en yüksek dağlarından birisidir. İlçenin diğer yükseltilerini Tura ve Gürcü oluşturmaktadır. Sivas-Tokat karayolunun iki yanında uzanan Bedehdun Ovası, Yıldızeli Çayı vadisinin genişleyen tabanında olup ova çok geniş değildir.

İlçenin en önemli akarsuyu Yıldız ırmağı ile Kalın ırmağıdır. Kunduz deresi, Kalın ırmağı, Kavak ırmağı, Ilıca Deresi ilçenin akarsularıdır.

Zara

Zara, il merkezinin doğusunda ve 72 km uzaklıkta bulunan bir ilçedir. Yüzölçümü 2.616 Km² ve denizden yüksekliği ise 1350 metredir. Zara, kuzeydoğusunda Suşehri, doğuda İmranlı, batısında Hafik, güneydoğuda Divriği, güneybatıda Kangal, kuzeyinde Koyulhisar, kuzeybatısında ise Doğanşar ile komşudur.

Tarihi ve İdari Yapısı: Zara civarında yapılan yüzeysel araştırmalardan anlaşılacağı üzere bölgeye ilk olarak Neolitik Dönemi'nde

Zara'da Arıcılık

yerleşildiği sanılmaktadır. Tödürge gölü civarında, Tolos tepesindeki mağaralar ile Tödürge gölü Çil Hasan mevkiinde bulunan Kültepe ve batısındaki Tepecik höyüklerinde yerleşim izlerine görülmektedir. Bazı kazı ve araştırmalarda Kızılkale, Devekse ve Bağlama köylerinde Bizanslılara ait kalıntılara rastlanılmaktadır. Hititler ve devamında Sivas bölgesinde egemen olan uygarlıkların Zara civarında da izlerine rastlanmaktadır. Bizanslılar zamanında ise Zara, Sebastia Theması içerisinde yer almaktadır.

Malazgirt zaferinden sonra bölgenin yaylalarına Türk boylarının yerleşmeye başladığı görülmektedir. Bölgedeki Avşar, Eymür, Dodurga, İğdir, Kargın, Kızık ve Oğuz boylarının isimlerini taşıyan köylerin bulunması Türklerin Anadolu'ya ilk geldikleri dönemlerde Zara'ya yerleştiklerini göstermektedir. Yine Şeyh Merzuban hazretlerinin bölgede Müslümanların yerleşmesinde büyük katkısı olmuştur. Şeyh Merzuban Selçuklu Sultanı Alaattin Keykubat'ı Zara'da ağırlamış ve sultandan ilgi ve alaka görmüştür. Moğol hâkimiyetinden sonra Zara zamanla Eretna ve Kadı Burhaneddin Devletleri sınırları içerisinde kalmıştır.

Zara, Yıldırım Beyazıd tarafından 1398'de Osmanlı topraklarına katılmıştır. İlçe, Osmanlılar döneminde gelişmeye başlamıştır. Eski adının Koçgiri olduğu Osmanlı Dönemi kayıtlarından da Kanuni Sultan Süleyman'ın da çıkardığı bir fermanla Koçgiri Aşireti bölgeye yerleşmiştir. 1856 yılında 'Koçgiri' adıyla nahiye, 1870 yılında ise "Zara" adıyla kaza merkezi olmuştur. 1888 ve 1892 yıllarında yapılan düzenlemelerde ise Zara'nın statüsü İlçe olarak belirlenmiş ve teşkilatlanmıştır.

Bugün merkez ilçenin dışında ve isimli üç bucağı ve toplam 135 köyü ve 157 mezarası bulunmaktadır.

Coğrafi Yapı: İlçe, il geneline göre dağlık bir yapıya sahiptir. Zara'nın kuzey tarafını ilin en önemli dağları olan Köseadağları ve Kızıldağı kaplar. Yine Yıldız Dağının güney etekleri Zara'nın kuzeybatı tarafında önemli yer işgal eder. İlçenin güney tarafı ise Divriği bölgesinin dağ silsilesi ile karşılaşır. Çengelli ve Gürlevik dağları ve Karabel Geçidi kış aylarında zaman zaman ulaşım zorlukları meydana getirmektedir.

Zara'da Kızılırmak'ın etrafını oluşturan Kızılırmak vadisi ilçenin düzlük alanıdır. İlçenin en önemli akarsuyu Kızılırmak ve onu besleyen kollardır. Bunlar Acısu ve Habeş Çayıdır. Ayrıca, Menet deresi, Kuruçay, Çorakçı deresi, Tuzla deresi, Karabel deresi, Abaş deresi ilçenin küçük akarsularıdır.

İlçenin en önemli gölü Tödürge gölüdür. Zara ilçe merkezinin 10 km batısındadır. İlçenin diğer önemli gölü ise Aygır gölüdür. Büyükköy yakınlarındadır. Üç dört dönüm genişliğindedir. Tödürge gölünde balık, Aygır gölünde ise ördek bulunmaktadır.

KAYNAKLAR

Acar, İ.Hakkı, *Her Yönüyle Zara*, İstanbul, 2013

Acar, M. Şükrü, "Kadı Burhanettin ve Zamanı", (Hayatı) *Tarih ve Edebiyat Mecmuası*. Sayı: 2, 1980

Baran, Melih, *Ahi Emir Ahmed*, Kültür Bakanlığı, Ankara, 1991

Başel, M. Fahrettin, "Sivas Bülteni", Kamil Matbaası, Sivas 1935

Berchem, M. Van -Halil Edhem, *Asie Mineure*. Sivas Divriği, Cairo 1910

Demirel, Ömer. "Sivas", TDV. İA., c. 37, İstanbul 2009.

Devlet İstatistik Enstitüsü, Devlet İstatistik Yıllıkları.

Doymuş, Ergin, *Her yönüyle Kangal*, Sivas 1999

Dündar, M. Ali, *Koyulhisar Tarihi*, İstanbul 1987

Ege, İlyas, *Coğrafyası, Tarihi ve Folkloruyla Suşehri*, Sivas 1000 Temel Eser, Sivas 2017

Erdil, Kadri, *Sivas Rehberi*, Kamil Matbaası, Sivas 1953

Evliya Çelebi (Türkçeleştiren Zuhuri Danışman) *Seyahatname*, İstanbul 1970, C.5

Gemerek Kaymakamlığı, *Geçmişten Geleceğe İpek Yolunun İncisi Gemerek*, Kayseri 2012

Göde, Kemal, *Eratnalılar (1327-1381)*, TTK Basımevi, Ankara 1994

Gökbilgin, Tayyib, "15 ve 16. Asırlarda Eyalet-i Rum" *Vakıflar Dergisi*, Sayı VI'dan ayrı basım, İstanbul, 1965

Güzeldağ Bekir- Uğur Bünyamin, *Sarissa Altınyayla Tonus*, Kayseri 2019

Hafik Kaymakamlığı, *Selçukludan Günümüze Hafik*, Sivas 2010

Her Yönüyle Uluslararası Sivas Sempozyumu, Sivas 2019

İzburak, Reşat, "Sivas İli Coğrafyası" *Aylık Ansiklopedi İst.1946*

Karaca, Dursun, *Koyulhisar*, Sivas 1000 Temel Eser, Sivas 2010

Karaman Fikri, Doğanşar İlçesi ve Köyleri Belgeseli, İstanbul 2000

Karaman, Fikri, Tozanlı Kazası, İstanbul 2003

Konyar, Basri, "Sivas Dünbiliği" Vilayet Basımevi, Sivas 1930

Mahiroğulları, Adnan, Bozkırdaki Çekirdek Sivas, Özlem Kitabevi, Sivas 2018

Mutlu, N. Yücel Mutlu, Sivas İli İdari Birimlerine Ait Eski ve Yeni yer Adları, Buruciye Yayınları, Ankara, 2011

Örsal, Vedat, "Sivas Analitik Etüdüleri" İller Bankası Neşriyatı, Ank. (T.Y.) S. 210

Öz, Mehmet Ali, Bütün Yönleriyle Gürün, Sivas (tarihsiz)

Öz, Mehmet Ali, Bütün Yönleriyle Ulaş, Sivas 2002

Sivas İl Yıllığı 1967, Doğu Matbaası, Sivas

Sivas İl Yıllığı 1973, Önder Matbaası, Ankara, 1973

Suşehri Belediyesi, Suşehri, Ankara 2012

Suşehri Kaymakamlığı, Atatürk Şehri Suşehri, Köylere Hizmet Götürme Birliği, İstanbul

T.C. Sivas Valiliği, Sivas İli Çevre Durum Raporu 2012, Sivas: Esform 2012

TUIK Seçilmiş Göstergelerle Sivas 2012,

Uzunçarşılı, İ. Hakkı, - Rıdvan Nafiz, "Sivas Şehri" Devlet Matbaası, İst. 1928

Uzunçarşılı, İ. Hakkı, "Sivas ve Kayseri Hükümdarı Kadı Burhanettin Ahmet" Belleten. Sayı: 126, 1968

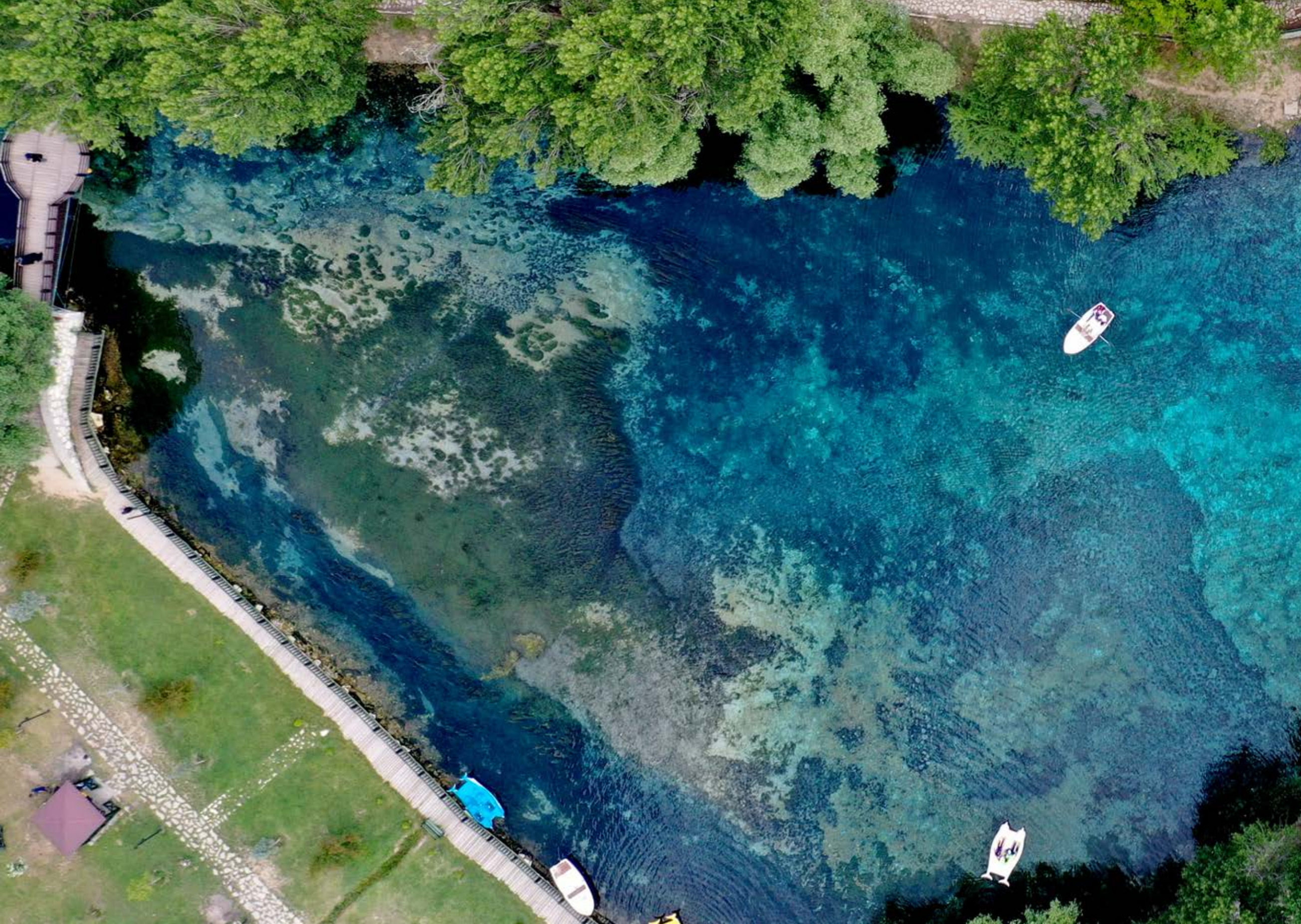
Yasak, İbrahim, Sivas İli, Seyran Yayınları, Sivas 2004

Yılmaz, Serkan- Barçak Devrim (editörler), Hafik'ten Zara'ya Doğa ve İnsan, btc investmet-Erciyes Üniversitesi, Ankara 2007

Yurt Ansiklopedisi (1983) Türkiye, İl İl: Dünü, Bugünü, Yarını, Anadolu Yayıncılık, İstanbul 1982-1983, C.9:

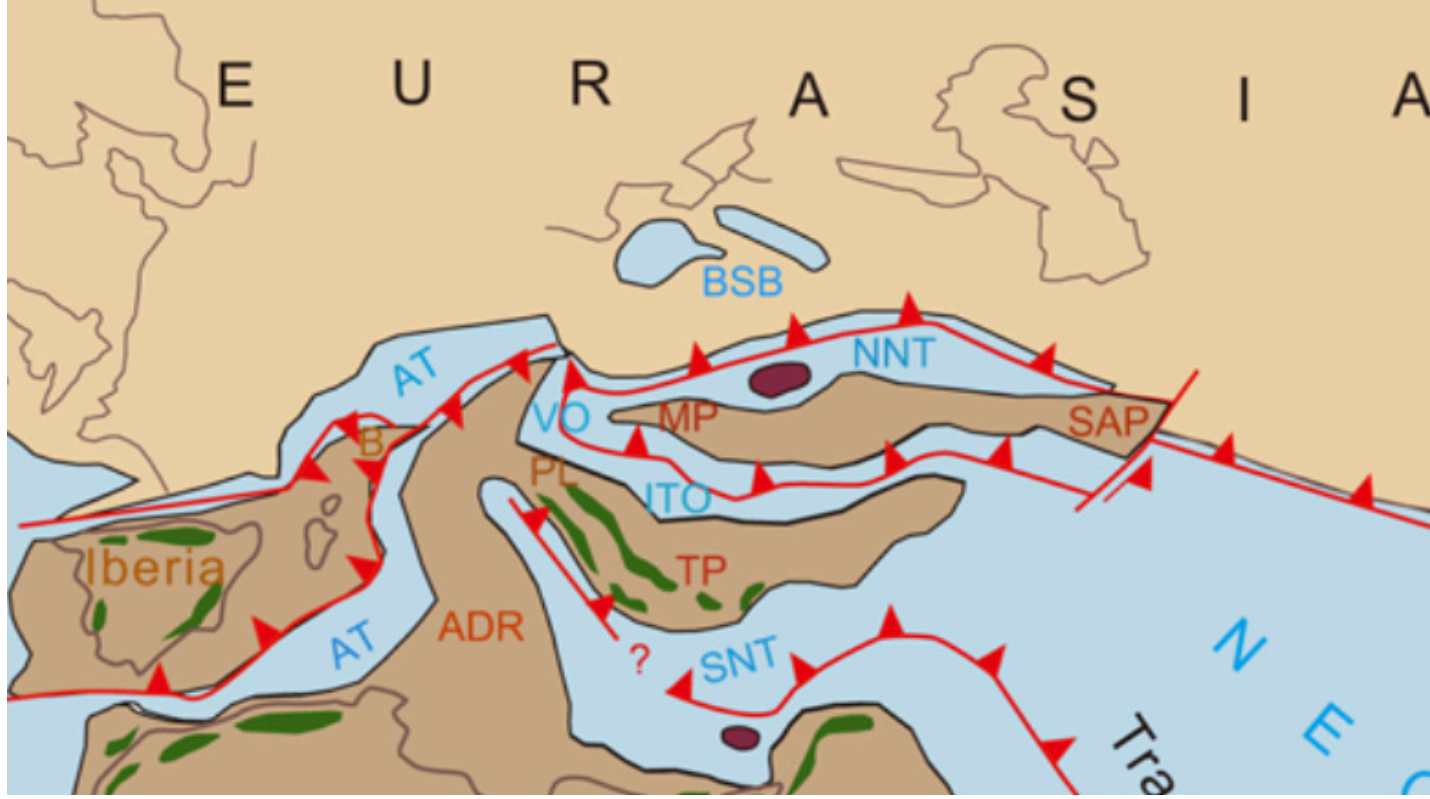
Yücel, Yaşar, Kadı Burhaneddin Ahmed ve Devleti, Ankara 1970

Yücel, Yaşar, Timur'un Ortadoğu-Anadolu Seferleri ve Sonuçları (1393-1402), Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1989

Gürün Gökpınar Gölü

DOĞAL ORTAM

Bugünkü Akdeniz'in Atası Tetis Okyanusunun 66-100 Milyon Yıl Önceki Hali Ve Türkiye'yi Oluşturan Kara Parçaları

JEOLOJİ

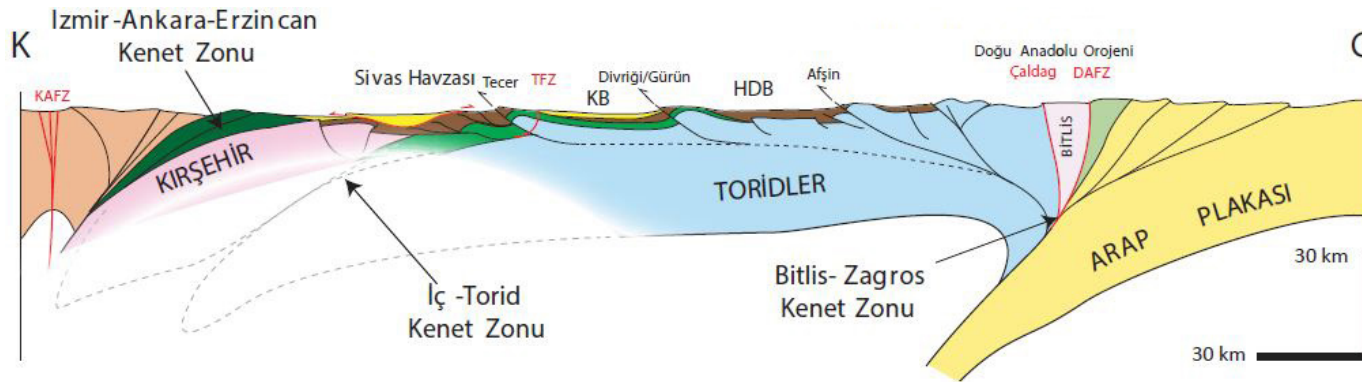
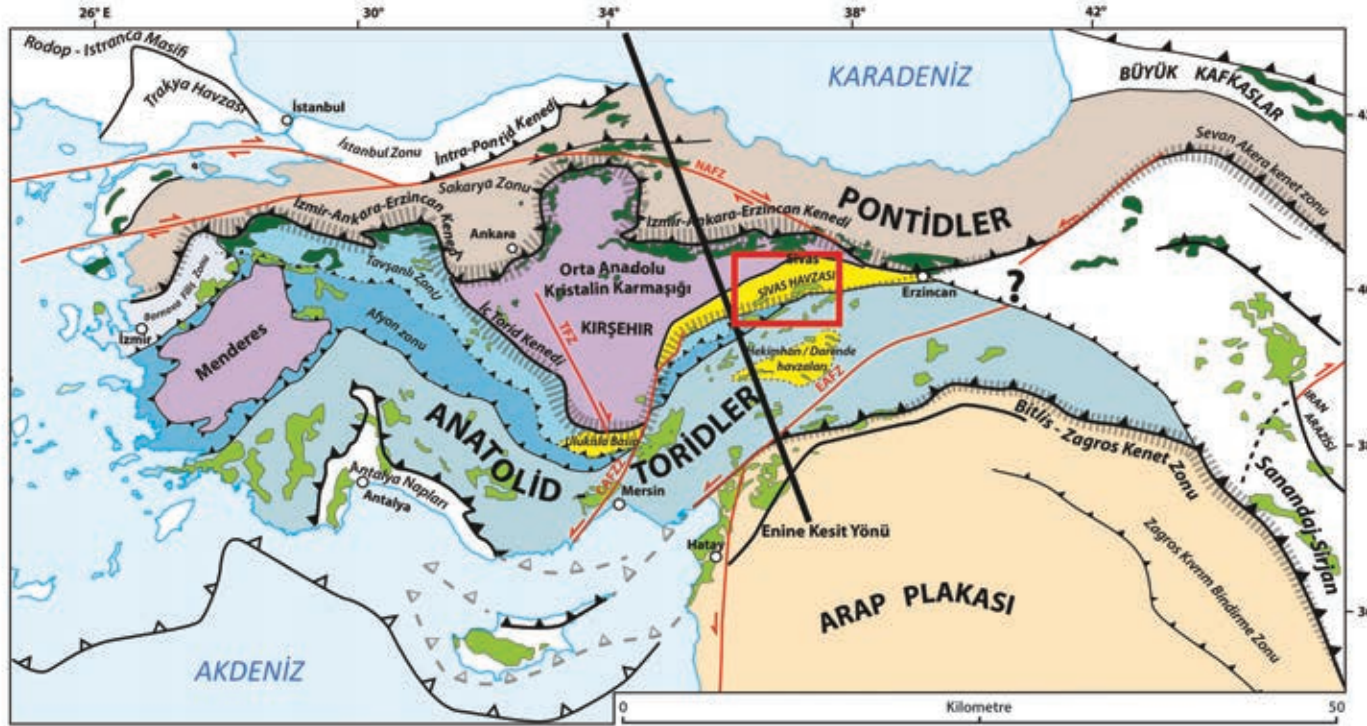
Prof.Dr. Kaan Şevki Kavak

Türkiye; jeolojik açıdan kabaca kuzeyde Karadeniz Dağları'na karşılık gelen Pontid adı verilen Avrasya'nın güney kara parçası ve güneyde ise Afrika kıtasına ait Torid adı verilen ve Toros Dağları olarak da bilinen karbonat kaya kütlelerinden oluşur. Ülkemiz şimdiki Türkiye, kabaca üstteki şekilde NNT, MP, ITO ve TP rumuzları ile gösterilen kara ve deniz alanlarının olduğu bölgeye karşılık gelmektedir. Sivas il sınırlarının önemli bir kısmı genel olarak jeolojik

açıdan yer kabuğunda çökellerle doldurulmuş çukurluk alanlar da olarak bilinen **"havza"** kavramı içinde tanımlanır. **Sivas Havzası;** yaklaşık 66-100 milyon yıl öncesinde bugünkü Akdeniz'in atası olarak bilinen Tetis Okyanus tabanına ait kayaların (ofiyolit) üzerlemesi sonrasında oluşan bir ön ülke havzasıdır. İl yüz ölçümünün yaklaşık 1/3'üne karşılık gelen yaklaşık 9840 km² lik bir alana yayılan havza doğuda İmranlı ilçesinden başlayıp güneybatıda

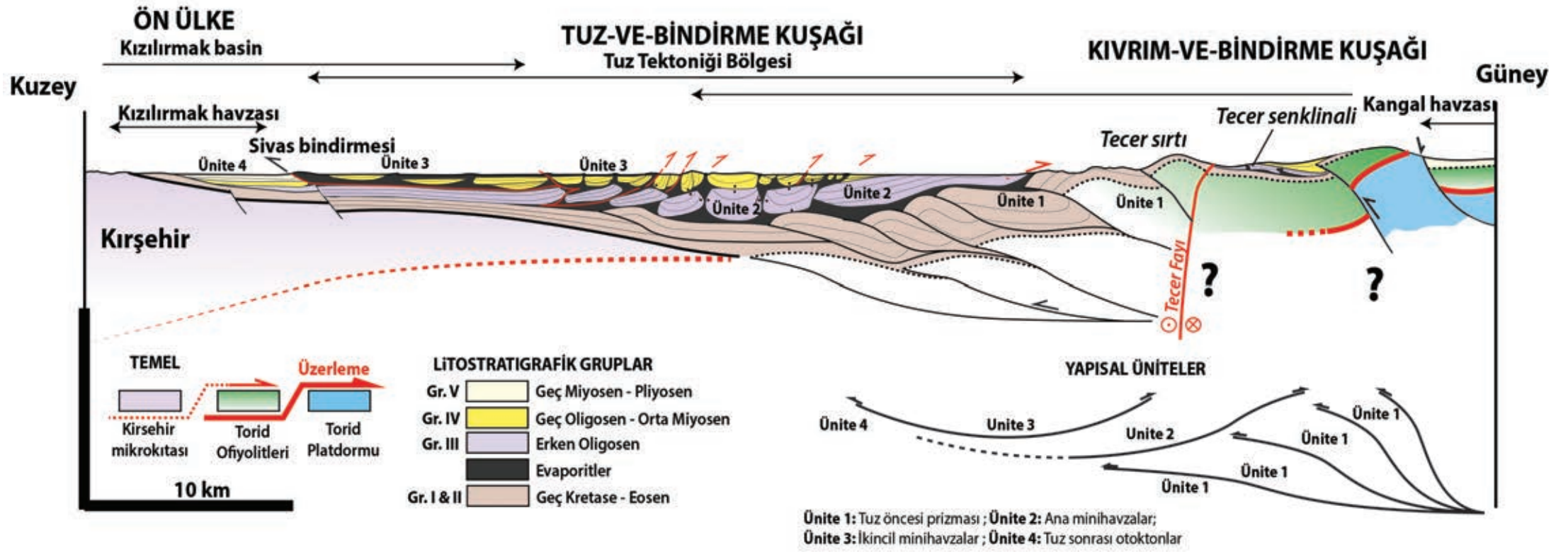
Gemerek ilçesine kadar olan bir bölgede yaklaşık 200 km uzunluğa ve 50 km genişliğe sahiptir.

Sivas Havzası; güneyde bir ofiyolitik temel üzerinde Maestrihtiyen-Eosen tortularını içeren kuzeye eğimli bir **kıvrım ve bindirme kuşağı;** onun kuzeyinde ise **"tuz tektoniği"** tarafından şekillendirilmiş ve mini havzaların yer aldığı Oligo-Miyosen yaşlı bir **tuz ve bindirme kuşağı** ve en son olarak da en kuzeyde Kırşehir

başkalaşım kayalarının üzerinde gelişmiş yaklaşık 2.5-5.3 milyon yıl öncesi döneme ait Pliyosen yaşlı bir çökel alanından oluşan **Kızılırmak ön ülke** havzasından oluşur.

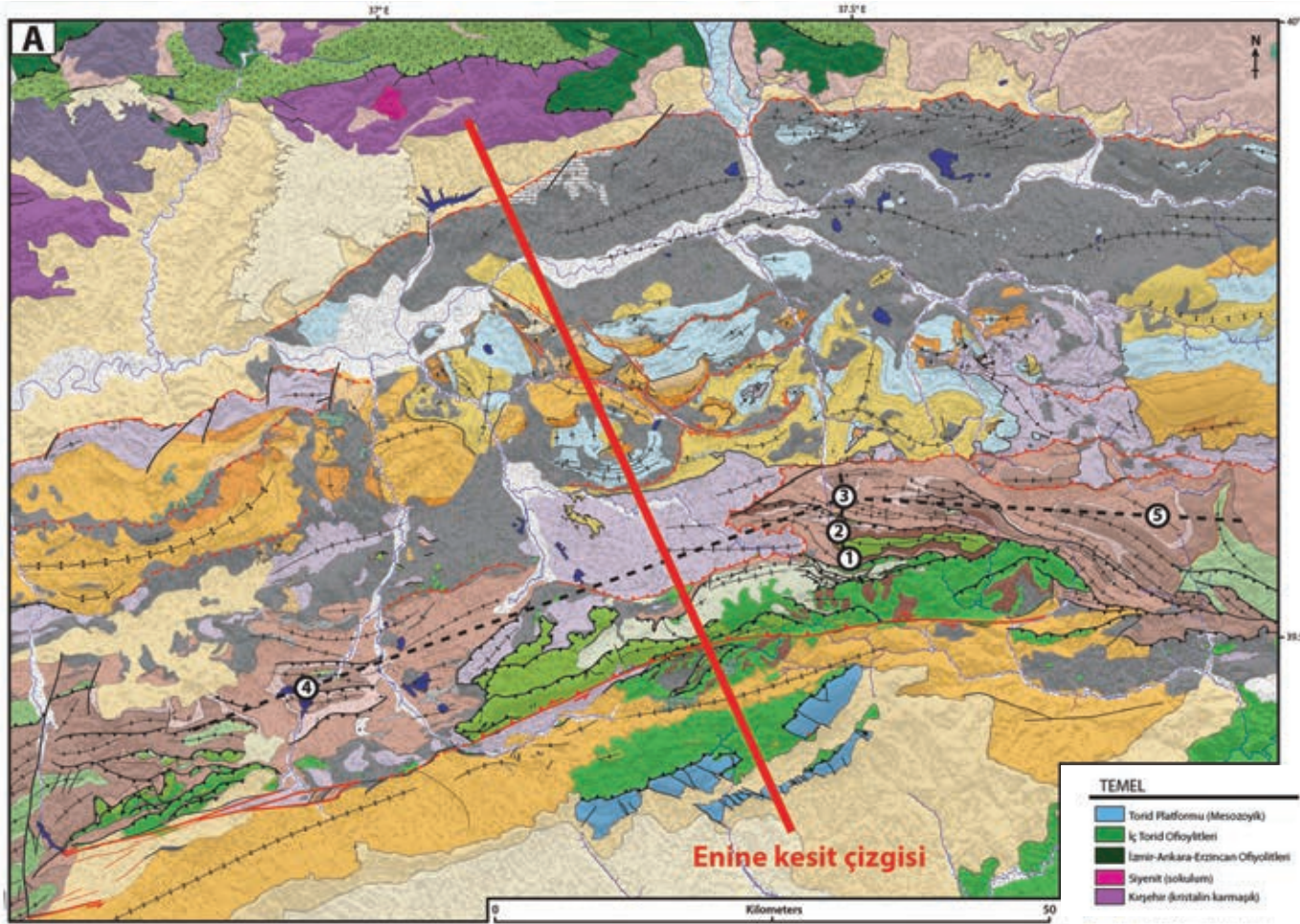
Vurulunca çabuk parçalanan, yumuşak taş veya alçıtaşı anlamında halk ağzında kullanılan **pur** (jips, anhidrit) terimi havzadaki yaygın evaporitik kayalar için kullanılmakta olup ilin tarım ve su potansiyelini olumsuz yönde etkileyen bir çökel kayadır ve **halokinetik** özelliğiyle **tuzu** niteler. Söz konusu birimlerden elde edilen kaya tuzu halen ilde merkeze yakın Bingöl Köyü, Zara, İmranlı ve Hafik civarındaki ocaklardan çıkarılmaktadır. Sivas Havzası'na ait jeolojik birim zenginliği son şekilde görülmektedir. Havzada yaklaşık 15 km kalınlıkta bir çökel kalınlığı bulunmakta olup bu kayalara en yaşlı birim olarak batıda Akdağlar'ı içine alan Kırşehir Masifi'nin başkalaşım kayalarıyla, volkanik ve plütönik nitelikteki magmatik kayalar da eşlik eder.

Sivas Havzasının Enine Jeolojik Kesiti

Petrol ve doğal gaz açısından ümitli bölgeler olarak da bilinen havzalar arasında yer alan Tersiyer dönemine ait bir havza olan Sivas Havzası'nda 1970'li yıllarda Celalli köyünde bir petrol sondajını gerçekleştirmiş ve yaklaşık 2500 m'ye kadar inilmiş olmasına daha sonraki yıllarda ise bazı petrol şirketlerinin havadan jeofizik ve

arazide jeolojik çalışmalar yapmalarına rağmen şimdiye kadar ümitli bir duruma rastlanmamıştır. Havza; Türkiye'nin jeolojik durumu ve konumu göz önüne alınarak halen Arap Platformu ve Avrasya levhaları arasındaki devasa kuzeybatı-güneydoğu yönlü sıkışma ve kısalmasına devam etmektedir.

TEMEL	
Blue	Torid Platformu (Mesozyik)
Green	İç Torid Ofiyitleri
Dark Green	İzmir-Ankara-Erzincan Ofiyitleri
Pink	Siyenit (sokulum)
Purple	Kayehir (kristalin karmaşık)

TORTUL DİZİMLER

UNITE 1 Eosen Bozbel F. (G) - Tokuş F. (K), Geç Eosen Yapalı F., Orta Eosen Kozluca F., Erken Eosen Bahçecik F., Erken Eosen	Maestrihtiyen - Paleosen Gazibey F., Geç Paleosen Distal Maestrihtiyen-Paleocene Yağmurluseki F., Paleosen-Erken Eosen Tecer F., Maestrihtiyen-Paleosen Kampaniyen - Maestrihtiyen	UNITE 2 Selimiye F., Erken Oligosen EVAPORİTLER Allokton Tuzhisar F., Geç Eosen	UNITE 3 Oligo-Miyosen Benlikaya F., Orta Miyosen Karacaören F., Erken Miyosen Karayün F., Orta-Geç Oligosen	Kuvaterner UNITE 4 Geç Miyosen - Pliyosen Merakom F., Pliyosen İncesu F., Geç Miy.-Pliyosen
VOLKANİKLER Orta Eosen Andezitler & Bazaltlar	Geç Miyosen - Kuvaterner Ayırtılmamış	SEMBOLLER Jeolojik dokanak Uyumsuzluk Tabakalanma	Birleme Fay Fay Tuz kaynağı	Antiklinal Senklinal Kuvaterner doğrultu atını

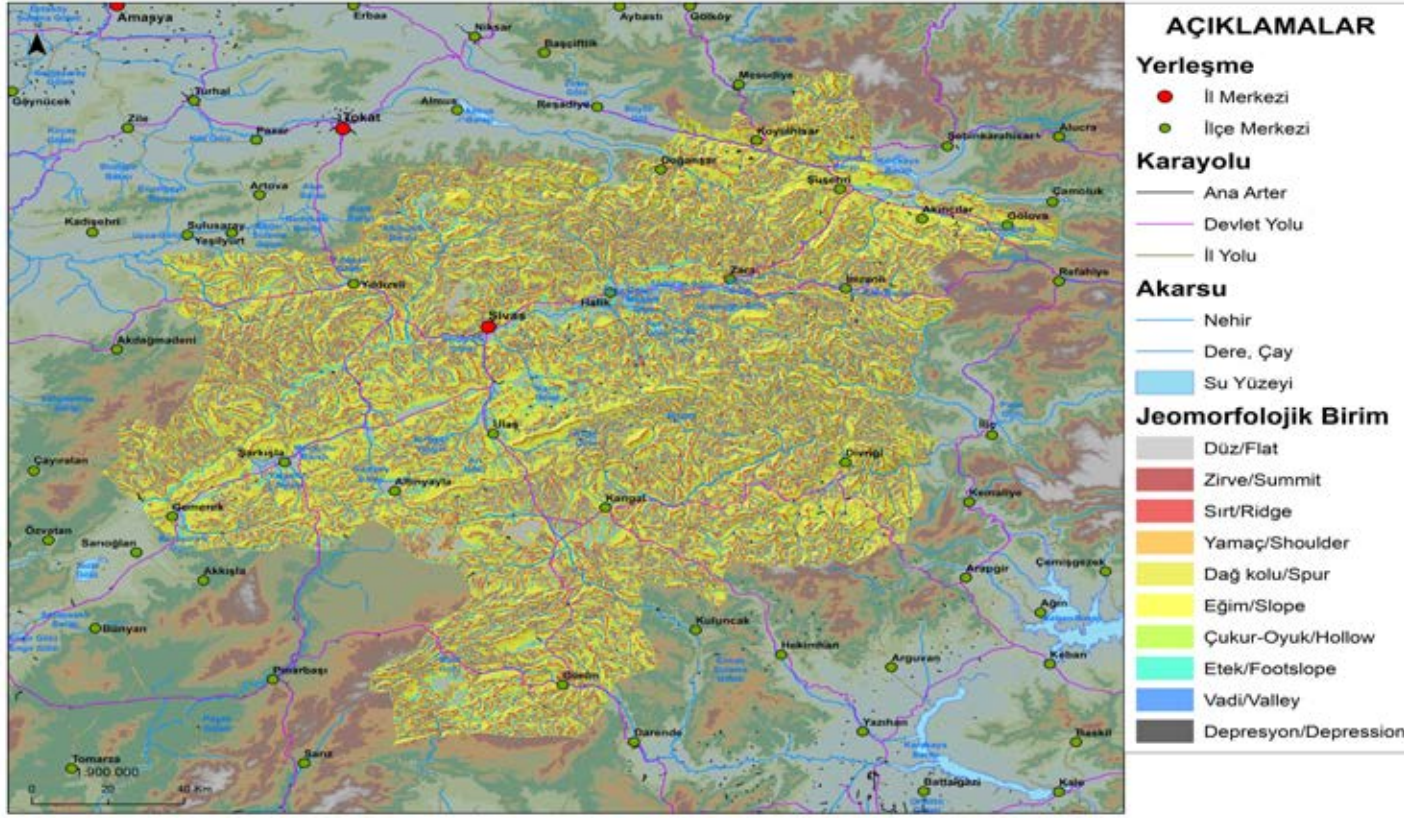
Sivas Havzasının Jeolojik Haritası

YAŞ	Milyon yıl	KAYA TÜRÜ	FORMASYON	ÇÖKELME ORTAMI	KALIN (m)	KAYA TÜRÜ GRUBU	MEKANİK STRATİGRAFİ & MİMARİ ÜNİTELER
KUVATERNER							
Pliosen	Pisanezyen		Merakom	Laküstrin	50 to 200	Gr. V	Ünite 4 Ön ülke
	Zanklıyen		İncesa	Nehir			
Miyosen	Messiniyen					Gr. IV	Ünite 3 Tuz Bindirme Kuşağı
	Tortoniyen						
	Serravaliyen		Benlikaya	Unit 2: Plaj gölü	500 to 1000		
	Langiyen			Unit 1: Alüvyon yelpazesi ve örgülü nehir			
	Burdigaliyen			Unit 4: Delta düzlüğü, sınırlı lagün			
	Akitaniyen		Karacaören	Unit 3: Karşık delta ve sağ denizel karbonatlar	1000 to 2500		
Oligosen				Unit 2: Delta düzlüğü ve sınırlı lagün		Gr. III	Ünite 2
	23.03			Unit 1: Karşık delta ve denizel karbonatlar			
	28.1		Karayön	Unit 3: Nehir tuz laküstrin	1000 to 2500		
				Unit 2: Karşık örgülü nehir			
				Unit 1: Nehir arakatlı plaj gölü			
TUZ ÖRTÜSÜ							
			Selimiye	Plaj gölü-nehir	1500 to 2500	Gr. II	Ünite 1 Kıvrım Bindirme Kuşağı
	33.9		Tuzhisar	Sabık Marine Platformu	>200 ?		
Eosen	Frisaboniyen					Gr. I	Ünite 1 Kıvrım Bindirme Kuşağı
	Bartoniyen						
	41.3		Tokag	Sağ su türbiditleri	100 to 1500		
			Bozbel	Tokag Nummultik platformlar (sınır boyunca)			
				Bazaltik intrüzyonlu ince katmanlı türbidit			
			Yapak	Kalıntı türbiditler	50-100		
	47.8		Kozluca	Kalın katmanlı türbiditler ve volkano kırntılar	100 to 600		
			Bahçecik	Yağmuruluseki Fen			
	56.0			Kırmızımsı şeyiller			
Paleosen	Taneniyen			Ce : Çerpaçindere	100 to 2000	Gr. I	Ünite 1 Kıvrım Bindirme Kuşağı
	Setandiyen			Karşık volkano kırntılar ve karbonat türbiditler			
	61.6		Ko				
	66.0		Ka				
	66.0		Tecer	Tecer Sağ su karbonat platformu			
KRETASE							
SIVAS HAVZASININ TEMELİ	Geç Kretase		Torid Obyolit	Nadir magmatik sokulumlarla birlikte serpantinize peridotit naplan	3000?	Gr. I	TEMEL
			Oryolitik karışık	Santoniyen- Kampaniyen süresince oluşan üzerleme.	> 50		
	Ayrılanmamış Jura-Orta Kretase		Menzer Ünitesi	Düşük başkalaşıma uğramış ayrılanmayan platform karbonatları	?		

Sivas Havzasının Altan Üste Doğru Tüm Kaya Birimleri (Stratigrafisi)

KAYNAKLAR

- Dilek, Y. ve Furnes, H., 2019, *Journal of the Geological Society*, 176, 899-912
- Kavak, K.S., Inan, S., Poisson, A., Guezou, J.C., 1997, *Tectonostratigraphy of the Southern Sivas Tertiary Basin (Central Turkey) and Comparison with Landsat MSS Imagery*, *International Geology Review*, Vol.39, 353-364.
- Legeay, E., Pichat, A., Kergaravat, C., Ribes, C., Callot, J.P., Ringenbach, J.C., Bonnel, C., Hoareau, G., Poisson, A., Mohn, G., Crumeyrolle, P., Kavak, K.Ş., Temiz, H., 2019, *Geology of the Central Sivas Basin (Turkey)*, 2018, *Journal of Maps*, Cilt 15, Sayı 2, s. 406-417
- Poisson, A., Guezou, J.C., Ozturk, A., Inan, S., Temiz, H., Gursoy, H., Kavak, K.S., and Ozden, S., 1996, *Tectonic Setting and Evolution of the Sivas Basin, Central Anatolia, Turkey*, *International Geology Review*, Vol:38, 838-853.

Sivas İli'nin Jeomorfoloji Haritası

FİZİKİ COĞRAFYA

Prof. Dr. Gülpınar Akbulut Özpay

Sivas ilinin fiziki coğrafyasının belirlenmesinde çökme, tektonik hareketler, aşınma ve hidrografik özellikler etkili olmuştur. Sivas'ın yeryüzü şekillerini dağlık alanlar, bu dağlar arasında yer alan vadiler, vadi tabanlarında

oluşan az sayıda ovalar, havzalar ve bunları çevreleyen platolar oluşturur. İl yüzölçümünün % 47,6'sı plato ve vadiler, % 46,2'si dağlık alanlar ve % 6,2'si ise ovalarla kaplıdır. İl sınırlarımız içinde Kızılırmak, Fırat, Yeşilirmak, Seyhan ve Ceyhan

su havzaları yer almakta olup ilin morfolojisini şekillendirmede önemli bir role sahiptir.

Yukarı Kızılırmak Havzası, il yüz ölçümünün büyük bir kısmını kaplar. Bu coğrafyada ayrıca jeolojik anlamda, kuzeydoğu-güneybatı yönünde uzanan yaklaşık 40-50 km genişliğinde ve 200-250 km. uzunluğunda Sivas Havzası yer alır. Bu Tersiyer yaşlı havzada eriyebilen kayalar olarak tanımlanan jips ve anhidritli (pur) seriler üzerinde akış gösteren Kızılırmak ve kolları yüzey aşınımına yol açmış, dolin, uvala ve polye gibi karstik yer şekillerinin, aşınım yüzeyleri ve

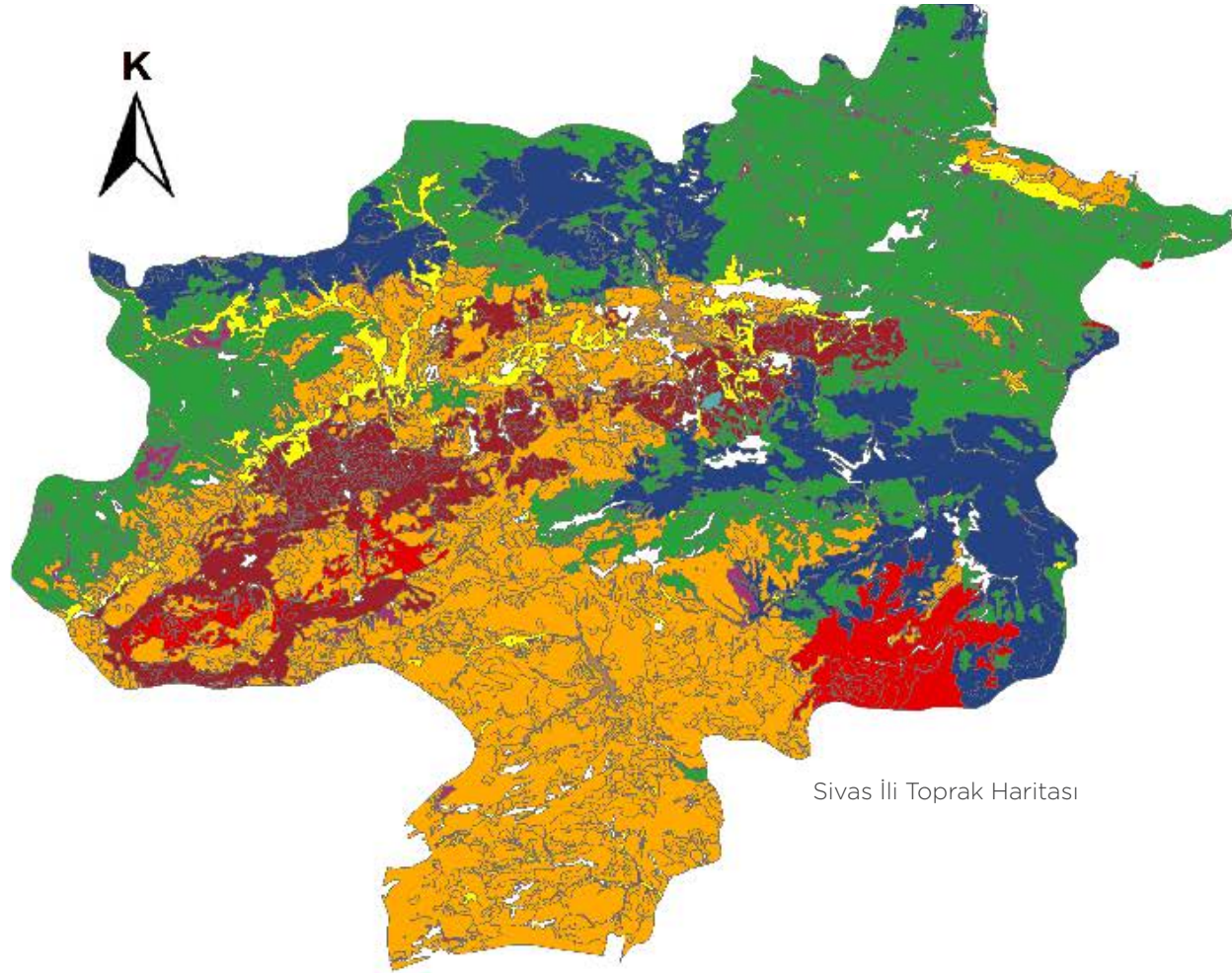
tepelerin oluşmasına neden olarak bölgenin esas jeomorfolojisini şekillendirmiştir. Yüzey sularının bir kısmı karstlaşma ile yer altında karst topoğrafyasını da ortaya çıkarmıştır. Yer altı sularının yüzeye yakın olduğu yerlerde ise karstik özelliklere bağlı olarak Hafik-Zara arasında onlarca dolin gölü meydana gelmiştir. Jipsli serinin geniş dağılım gösterdiği İmranlı, Zara, Hafik, Şarkışla ve Gemerek ilçelerinde aşınım süreci halen devam etmektedir. Bunun

sonucunda Kızılırmak ve kolları tarafından taşınan birimler havzanın üzerinde genişleyip daralan alüvyon düzlüklerini oluşturmuştur.

Bu düzlükler aynı zamanda akarsu taşkın sahalarıdır. Bu alüvyon düzlüklerin çevresinde iklim şartlarının ve topoğrafyanın etkisiyle oluşan step örtüsü altında gelişen kahverengi ve kırmızı kahverengi toprak gruplarına da rastlanılmaktadır.

Zara Dolin Gölü

Sivas İli Toprak Haritası

Büyük Toprak Grupları

- Alüvyal Topraklar
- Kahverengi Topraklar
- Kestanerengi Topraklar
- Kırmızımsı Kahverengi Topraklar
- Gri Kahverengi Podzolik Topraklar
- Hidromorfik Topraklar
- Kolivyal Topraklar
- Kahverengi Orman Toprakları
- Kireçsiz Kahverengi Orman Toprakları
- Kireçsiz Kahverengi Topraklar
- Yüksek Dağ Mera Toprakları

Türkiye'nin en uzun akarsuyu olan Kızılırmak, Sivas ili sınırlarında 366 km uzunluğa ve 13,000 km² akaçlama havzasına sahiptir. İlin doğu sınırları içinde yer alan Kızıldağ'daki üç farklı noktadan kaynağını alan akarsu, İmranlı ilçesinin doğusunda dar ve oluk biçimli bir vadinin içinden batıya doğru uzanır, Zara ilçesinde yatağını genişleterek oluşturduğu vadi önce Hafik sonra da Sivas şehir merkezine ulaşır. Burada söz konusu vadiye güneyden Fadlım, Taşlıdere; kuzeyden Tavra Deresi Vadisi, Mısmıl

Irmak ve Murdar Irmak vadileri katılmaktadır. Sivas şehir merkezinin batısında doğu-batı yönünde uzanan Kızılırmak Vadisi, Yıldız Irmağı başta olmak üzere kuzeyden ve güneyden çok sayıda küçük vadiyle birleşmekte ve Şarkışla ilçesi yakınlarında güneybatı yönüne oradan da Gemerek ilçesinden il sınırının dışına çıkmaktadır. Bu vadi ve şekillendirdiği topoğrafya; bilimsel, estetik, nadir özellikleri ve turizm potansiyeli sunmasıyla ayrıca önemli bir jeopark alanıdır.

Eğribucak Kayalıkları'nda selektif aşınma neticesinde dikliğini korumayı başarmış bloklar ve bloklar üzerinde gelişmiş tafoniler

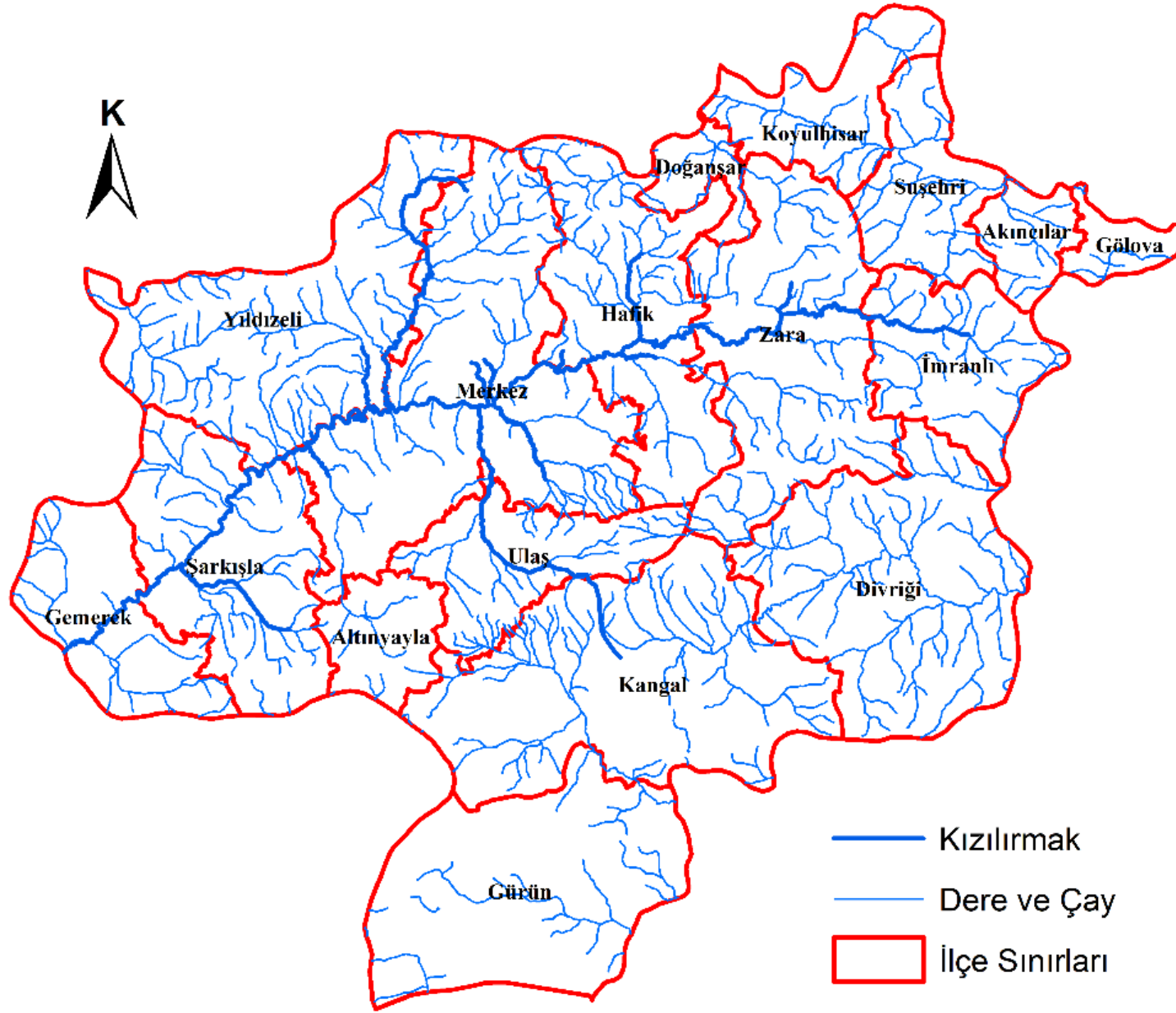

Kangal İlçesinin Güneybatısına Düşen ve Koyu Renkli Bazalt Akıntılarından Oluşan Karaseki Düzlüğü

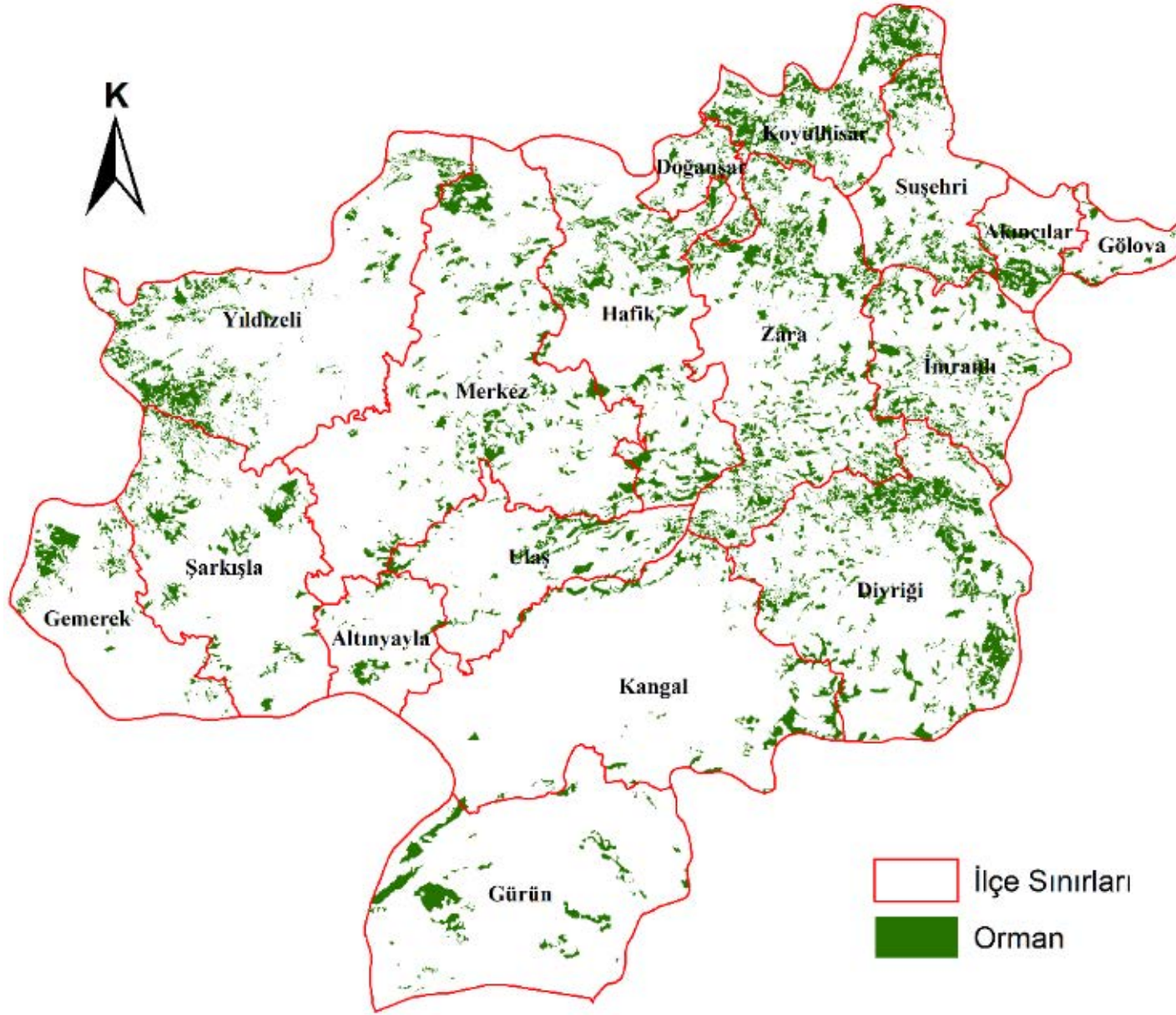
İlin en önemi platoları Meraküm ve Uzunayla olup yatay yapının ender örneklerindedir. Sivas şehir merkezinin kuzeyinde yer alan Meraküm platosu, tabakalı yapısıyla belirgin olup Kızılırmak tarafından derin vadilerle yarılmıştır. Platonun üst kısmında söz konusu yatay durumdaki sekiye benzeyen kireçtaşı tabakaları aşınarak sert tabakalar şeklinde yüzeye çıkmıştır. Bütün bu morfolojiyi şekillendiren Kızılırmak ve kolları Sivas şehrinin kuruluşunda da etkili olmuştur. Deniz seviyesinden 1285 metre yükseltide yer alan Sivas şehri, Meraküm platosunun yamaçlarında ve Kızılırmak akarsuyunun oluşturduğu geniş bir havzanın ortasında kurulmuştur. Şehrin gelişim yönlerini bu akarsuyun kolları olan Tavra

Deresi, Mısmıl ve Murdar ırmakları belirlemiştir. Geçmişte şehrin merkezî noktalarından geçen bu ırmakların üzeri zamanla kapatılmış ve yer altına verilmiştir. Şehrin bulunduğu havzadan 1500-1650 m yükseltilere çıkıldıkça yatay yapıdan oluşmuş platolara ve bunları çevreleyen dağlık alanlara geçilir. Havza içindeki başlıca dağlık alanlar arasında kuzeyde: Yıldız Dağı (2552 m), Köse Dağ (3050 m), Kızıldağ (3015 m); batıda Akdağ (2327 m), güneyde Tecer Dağları (2262 m), Gürlevik Dağı (2688 m) ve Çengelli Dağı (2596 m) yer alır. Kızılırmak vadisini güneyden sınırlayan plato ise Uzunayla platosudur. İldeki en büyük plato sahasını oluşturan Uzunayla;

Gürün, Ulaş, Şarkışla ve Gemerek arasında yine 1500-1600 m yükseklikindedir. Platonun morfolojisini Kangal ve Gürün çevresinde yatay yapının yer şekillerinden olan mesalar ve kornişli vadiler oluşturmuştur. Torosların Tahtalı Dağları ile Korumaz-Tecer Dağları arasında birbirine bağlı olmakla birlikte yer yer ayrı tekneler biçiminde olan Uzunayla plato topluluğu yaklaşık 200 km boyunca uzanmaktadır. Özellikle Kangal ve Gürün arasında bulunan ve oldukça geniş bir alanı kapsayan Karaseki Düzlüğü ise genç bazalt akıntılarından oluşan görkemli ve geniş düz bir topoğrafyayı oluşturur.

Sivas-Kayseri arasında Kızılırmak'ın sol yakasında KD-GB yönünde uzanmış, birbirleriyle küçük engebelerle ayrılmış, tesbih dizileri gibi birtakım küçük ovalara rastlanmaktadır. Kuzeybatıdaki Akdağlar, güneydoğudaki Hınzır Dağları ve doğudaki Uzunyayla arasında sıkışıp kalan olan bu ovalardan birisini de Altınyayla (Tonus) Ovası oluşturmaktadır. Nispeten daha yeni tektonik hareketler sonucunda çökmüş, kuzey ve güneydeki blokların yükselmesiyle hızla derinleşmeye devam etmiş bu ova, akarsuların getirdiği alüvyal malzeme ile dolmuştur. Tonus Ovası'nı kuzeyden ve güneyden çevreleyen dağlık alanlar aynı zamanda Seyhan, Fırat ve Kızılırmak havzalarının su bölümü çatısını oluşturması bakımından da önemlidir.

Sivas İli Orman Örtüsünün Dağılım Haritası

Sivas ili morfolojisinde dağlık alanların önemli bir yeri vardır. Kuzeyde Kuzey Anadolu Dağları, güneyde Toros Dağları'nın birbirine yaklaştığı bir coğrafyada bulunan Sivas ilinde kıvrımlı ve volkanik dağlar geniş alanları kapsar. Sivas ilinin kuzeybatısında Sivas-Tokat ve Yozgat sınırlarında yer alan bir diğer dağ silsilesi Akdağlar' dır. Bu dağlar Karababa (2235 m), Güldede (2137 m), Dikilitaş (1930 m) ve Çamlıbel (1916 m) zirvelerinden oluşur. Sivas'ın kuzeyinde yer alan dağlar arasında Köseadağ uzunluğu ve kapsadığı alan açısından ilin en önemli dağlarından birisidir. Bu dağ silsilesi batıdan doğuya doğru Yıldız Dağı (2552 m), Asmalı Dağı (2406), Tekeli Dağı (2643 m), Köseadağ (3050 m) ve Kızıldağ (3.015 m) şeklinde dizilir. Yıldız Dağı, Sivas il merkezinin 60 km kuzeyinde strato tipi bir volkanik dağ, Tekeli Dağı ise il turizmde önem arz eden diğer dağ üniteleridir. Köseadağ'ın büyük bir bölümü Karadeniz Bölgesi'ne dâhil olduğundan iklim ve bitki örtüsü Sivas ilinin karakteristik karasal iklim özelliklerinden farklı olup iğne yapraklı ormanlara ve meşelere rastlamak mümkündür. Türkiye'nin önemli akarsularından Yeşilirmak, Köseadağ'ından doğar. Çevresindeki kaynak ve derelerin toplanmasıyla Tozanlı Çayı adını alır ve bu akarsu Yeşilirmak adını aldığı Almus Barajı ile birleşir. Sivas ilinde Koyulhisar, Suşehri, Akıncılar ve Gölöva ilçeleri Türkiye'nin en tehlikeli, deprem zonu olan Kuzey Anadolu Fay Zonu (KAFZ) içinde, Yeşilirmak'ın en büyük kolu olan Kelkit çayının oluşturduğu Kelkit Vadisi üzerinde yer alır. Bu fay kuşağı boyunca doğrultu ve düşey atımlı faylar graben görünümüne oluklar meydana getirmiş, fay kuşağını kuzey güney yönünde kat eden akarsular ötelenmeye uğramıştır.

Deniz seviyesinden 900 m yükseltide bulunan Suşehri havzası, Kelkit Çayı oluğunun doğusunda yer almaktadır. Havzanın kenarındaki araziler, düşey atımlı faylarla parçalanmıştır. Akarsuların

toplanma alanı olan havzalar ile mevcut coğrafi koşullar toprak yapısını da belirlemiştir. Kelkit Çayının bulunduğu dar kesimlerde ve ova tabanlarında alüvyon toprak ile kahverengi topraklar, iklimin ılıman ve bitki örtüsünün ormanlardan oluştuğu Suşehri, Koyulhisar, Akıncılar ve Doğanşar ilçelerinin geniş sahalarında ise kahverengi orman toprakları yaygınlık göstermektedir. Doğanşar ilçesi ise Yeşilirmak ve kollarının oluşturduğu Gevele ve Karakaya vadileri üzerinde yer almakta olup Tozanlı Çayı Vadisi iklim ve topografik özellikleri nedeniyle ilin önemli mikro havzalarından biridir.

Sivas ilinin güney bölümünde ise Toros Kenet Kuşağının parçası olan dağlık alanlar yer alır. Bu silsileyi Tecer (2262 m), Gürlevik (2688 m), Bey (2802 m), Çengelli (2596 m), Büyük

Gürün Şuğul Kanyonu

Yılanlı (2600 m) ve Küçük Yılanlı (2105 m), Tahtalı (2719 m) ve Hezanlı Dağları (2283 m) oluşturur. Tecer Sıradağları olarak bilinen Tecer, Gürlevik Dağı ve Yılanlı Dağ, Kızılırmak ve Fırat havzalarını birbirinden ayırır. Kireçtaşlarından oluşan bu sıradağlar doğuya doğru dik ve sarp bir görünüm kazanır ve derin vadilerle kesilirler.

Sivas ilinin güneydoğusunda ise Fırat Havzası'nın bir bölümü yer almaktadır. Divriği ilçesi ve Kangal ilçesinin bir kısmı bu havzanın sınırları içerisinde yer alır. Havzanın morfolojisini belirleyen en önemli akarsu Fırat'ın önemli kollarından biri olan Çaltı Çayı'dır. Kuzeyde Tecer Dağları'nın güneybatı yamaçlarından ve güneyde Yama Dağı'nın batı yamacından kaynağını alan akarsu Çetinkaya beldesinin doğusunda birleşir ve Karabel Çayı'nın katılmasıyla Çaltı Çayı adını alır. Toplam uzunluğu 180 km olan Çaltı Çayı, Akmeşe köyüne kadar batıdan doğuya akmakta, düşey fayların etkisiyle yön değiştirerek kuzeybatıdan güneydoğuya Divriği ilçesinin doğu çıkışında dar bir boğaza girerek Çaltı demiryolu İstasyonu yakınlarında Fırat Nehri'nin ana koluna dâhil olmaktadır. Kuzeyde Kangal Çayı, Güneş Çayı, Karabel Çayı, Hamo Çayı, güneyde Kalkım Çayı, Nih Çayı, Fazlıoğlu, Mirçinge Çayı vadileri bulunmaktadır. Bu vadilerden Mursal köyünün güneyindeki Yama Dağları eteklerinde andezitler içinde açılmış Nih Çayı Vadisi, yaklaşık 30 km uzunluğunda olup, Bahtiyar köyü yakınlarında dik ve sarp, Divriği güneyindeki aşınım yüzeyleri içerisinde genişleyen bir vadi görünümündedir. Göndüren ve Üruk köylerinde bulunan heyelan gölleri yüzen ada özelliği taşımaktadır. Bu havza içerisinde dış kuvvetlerin etkisiyle oluşan aşınım yüzeyleri ve ovalar diğer morfolojik şekillerdir. Marn ve kil tabakalarından oluşan aşınım yüzeyleri üzerinde yağmur ve erimiş kar sularının akışına bağlı olarak meydana gelen kırgıbayır (badlands) topoğrafyası sahada ilginç

görünümleriyle dikkat çekmektedir. Maltepe köyü yakınlarında halkın "Şeytan Şehri" olarak adlandırdığı kırgıbayır arazi, erozyonun sahadaki önemli bir temsilidir.

Sivas ilinin Gürün ilçesinde Fırat Havzasında bir diğer kolu olan Tohma Çayı bulunur. Altınyayla'da Kulmaç - Karatonus dağlarından ve Gürün'de Tahtalı - Gövdeli dağlarından kaynağını alan çay Malatya topraklarında birleşmektedir. Şuğul Vadisi 7 km'lik uzunluğu ile kireçtaşları içinde açılmış, dar, yüksek ve dik eğimli bu kanyon vadilerden birisidir. Tohma Çayı, Gürün ilçesi çevresinde tektonizmanın etkisiyle oluşan çöküntü alanlarında doğu-batı yönünde bir akış göstermekte ve devamında il sınırlarının dışına çıkmaktadır. Bu vadi günümüzde önemli doğa yürüyüş parkurlarından birini oluşturmaktadır.

Sivas il sınırları içerisindeki Fırat Havzası'nda Deli Dağ, Çengelli Dağı ve Yama Dağı başlıca dağlardır. Deniz seviyesinden 2596 m. yükseltide bulunan Çengelli Dağı, Hamo, Efendi ve Kesme dereleriyle parçalanmıştır. Dağın litolojik yapısına bağlı olarak karstik oluşumlu şekillere, ofiyolitik ve sokulum gösteren volkanik birimlere rastlamak mümkündür. Sivas ilinin güneydoğusunda bir kısmı Divriği ilçesi sınırları içerisinde yer alan Yama Dağı geniş alanlara yayılan volkanik bir dağdır. Bu dağ kabaca kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda olup, Tohma ile Çaltı çaylarını birbirinden ayırır. Ana kaya özellikleri ve iklim nedeniyle Yama Dağı'nın batısında kireçsiz kahverengi topraklar, Divriği ilçesinin kuzey ve doğusunda ise kireçsiz kahverengi orman toprakları yaygınlık gösterir.

Sivas ilinin arazi özellikleri benzersiz bir morfolojiyi ön plana çıkarır. İlin jeolojik ve jeomorfolojik olarak geçirdiği süreçler, tektonik hareketler, hidrografya ve toprağın birbiriyle yakından ilişkili olduğunu göstermektedir.

İl yüz ölçümünün büyük olması sebebiyle dağlık kesimlerden ovalara, platolara ve aşınım yüzeylerinden vadilere kadar çok sayıda jeomorfolojik çeşitlilik görülebilir. Tozanlı Vadisi, Kelkit Vadisi ve Çaltı Çayı Vadisi gibi mikro havza özelliğine sahip vadiler sadece oluşumları ile değil sosyo-ekonomik ve kültürel özellikleriyle önemlidir. Sahanın morfolojisini belirleyen temel öge ise İmranlı-Gemerek arasında uzanan jipsli seriler ve bu seriler üzerinde gelişen jips karstı morfolojisidir. Bu saha tek başına jeolojik ve jeomorfolojik bir miras özelliği taşımaktadır.

KAYNAKLAR

Alagöz, C. A. (1967). *Sivas Çevresi ve Doğusunda Jips Karstı Olayları*, Ankara: Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları.

Yasak, İ., (1992). *Sivas İli, Sivas: Seyran Yayınları*.

Atalay, İ (1994). *Türkiye Coğrafyası: İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi*.

Ardos, M., (1995). *Türkiye Ovalarının Jeomorfolojisi, İstanbul: Çantay Kitabevi*.

Izbırak, R. (1996). *Türkiye Coğrafyası II, İstanbul: M.E. B. Yayınları*.

Yalçınlar, İ., (1997). *Sivas Çevresinin Strüktürel Jeomorfolojisi Üzerine. Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi, 6, 407- 410*.

Sivas Yıllığı (2000): Sivas, Sivas Valiliği Yayınları.

Akbulut, G. (2004) *Divriği İlçesinin Coğrafi Etüdü, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi*.

Doğan, U. ve Özel, S. (2005). *Gypsum karst and its evolution east of Hafik (Sivas, Turkey). Geomorphology 71, 373-388*.

Akbulut Özpay, G., (2005). *Dağ Coğrafyasına Bir Örnek: Yıldız Dağı ve Turizm Potansiyeli. Ulusal Coğrafya Kongresi (İsmail Yalçınlar Anısına) Bildiri Kitabı (pp.433-440). İstanbul, Turkey*.

Akpınar, E. ve Akbulut, G. (2007). *Hafik Gölü ve Yakın Çevresinin Turizm Olanakları. Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi, Eser Ofset Yay., Erzincan 9(1), 1- 24*.

Ergün, A. (2008), *Sivas İlinde Coğrafi Faktörlerin Göç Olgusuna Etkileri, Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Basılmamış Doktora Tezi*.

Akbulut, G. (2010), *Suğul Kanyon Vadisi'nin (Sivas) Doğal Ortam Özellikleri ve Ekoturizm Potansiyeli. I. Disiplinlerarası Turizm Araştırmaları Kongresi Kitabı (27-30 Mayıs 2010), 404-412*.

Akbulut, G. (2011). *A Suggested Geopark Site: Gypsum Karst Topography between Sivas- Zara. Natural Environment and Culture in the Mediterranean Region-II, Cambridge Scholars Publishing-UK, p.137-148*.

Ayaz, E. (2013). *Sivas Yöresinin Karmaşık Jeolojik Yapısına Bağlı Olarak Gelişen Önemli Maden Yatakları ve MTA'nın Sivas Yöresindeki Yeni Bulguları", MTA Doğal Kaynaklar ve Ekonomi Bülteni, 16, 65-87*.

Akbulut Özpay, G., & Ünsal, Ö., (2018). *Yukarı Kızılırmak Kültür ve Doğa Yolu I. Etap (Sivas- Zara). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2173-2193*.

Akbulut Özpay, G., (2019). *Divriği İlçesi'nin Turizm Potansiyeli ve Sorunları. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, vol.23, 439-452*.

Paşabahçe (Paşafabrikası) Tavra Deresi Genel Görüntüler

Prof. Dr. Mustafa Değirmenci

HİDROLOJİ

SİVAS KENTİ İÇME VE KULLANMA SUYU KAYNAKLARI

Sivas kent merkezinin de içerisinde yer aldığı Sivas Havzası'nda, çok geniş alanlarda Geç Eosen-Miyosen yaşlı jipsli jeolojik formasyonlar mevcuttur. Bu kayalarla temasta olan sular söz konusu kayalarla çok kolay çözülebildiği için suyun tuzluluğu ve sertliği fazladır. Kent merkezinin içme ve kullanma suyu temininde,

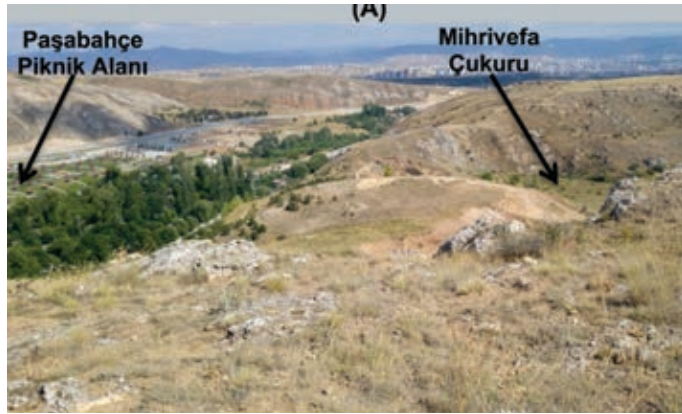
miktar ve kalite açısından uygun olan yegâne yer altı suyu kaynağı, kentin 10 km kadar kuzey-kuzeydoğusunda, Paşabahçe piknik alanı civarındaki Tavra Deresi havzasında yer alan Neojen yaşlı kireçtaşı akiferidir. Yer altı sularının bölgesel ölçekte miktar ve kalite açısından sınırlı bulunması ve kent nüfusunun sürekli artma eğilimi, zaman içerisinde farklı alternatiflerin değerlendirilmesini zorunlu kılmıştır.

Sivas kenti 1950'li yıllarda içme ve kullanma suyunu Tavra Deresi havzasında inşa ettiği drenaj hendeği sistemleriyle almaktaydı. Kentin artan nüfusuna yeterli gelmeyince, 1992 yılında DSİ tarafından aynı bölgede 5 adet sondaj kuyusu açılmıştı. 2000'li yılların başlarında ise bölgede 20'nin üzerinde kuyu açılmış olmasına rağmen su ihtiyacı karşılanamaz duruma gelmişti. 2003 yılında Tavra Deresi havzasındaki kuyularda ayrıntılı revizyon çalışması yapılmış

715 L/s olan mevcut kapasite açılan 8 adet yeni kuyu ile 1224 L/sn'ye çıkarılmıştır. 2007 yılında 4 Eylül Barajı ve arıtma sistemi devreye sokulmuş ve kentin yaklaşık yarısına sertliği düşük (16 Fransız Sertliği, FS) arıtılmış su verilmiştir. Baraj ve arıtma sistemi devreye alınınca Tavra Deresi'ndeki mevcut tüm kuyular kapatılıp iptal edilmiştir. Kuyularla su çekilmeyince bölgedeki yer altı suyu seviyesi yükselmiş ve mevcut drenaj hendekleri sondajlar öncesindeki gibi tam kapasite ile tekrar çalışmaya başlamıştır. Böylece yine kentin yarısına sertliği 30-35 FS olan drenaj hendekleriyle toplanan su, diğer yarısına ise 13-16 FS olan arıtılmış su verilir duruma gelmiştir. Kentin tamamına sertliği düşük arıtılmış su

verilebilmek için arıtma tesisi çıkışına bir terfi merkezi ve bu merkez ile bağlantılı arıtma tesisinden Tavra Deresi depo sistemine bir isale hattı yapılmıştır. İnşa edilen bu yeni terfi ve isale hattı sayesinde kentin % 50'sine arıtma tesisi çıkışından doğrudan, diğer yarısına da bu yeni sistem kullanılarak arıtılmış su verilmesi sağlanabilmektedir. Kentin tamamına arıtılmış su verilmesi barajda yeterli suyun bulunabilmesi ile mümkündür. Kentin içme ve kullanma suyu temini ile ilgili mevcut durumdaki uygulaması, barajdaki suyun miktarına bağlı olarak, terfi edilen arıtılmış suya Tavra Deresi sisteminden takviye yapılması şeklinde olmaktadır. Sivas halkı, sertliği düşük "tatlı su" ihtiyacını ise Tavra

Deresi bölgesinden çıkmakta olan, Behrampaşa, Mihrivefa ve Kepenek kaynak sularından karşılamaktadır. Bunlardan Behrampaşa ve Kepenek kaynaklarının suyu özel bir isale hattı ile kent merkezine getirilip sokak çeşmeleri şeklinde kullanıma sunulmaktadır. Mihrivefa suyu ise çıktığı bölgenin yakınında yer alan Paşabahçe piknik alanı içerisinde inşa edilmiş bir depo-çeşme sisteminden ihtiyaca göre belediye tarafından tankerlerle taşınarak ve/veya ihtiyacı olan yöre halkının bu noktaya gelip kendi su kaplarını doldurmaları şeklinde kullanılmaktadır.

Tavra Deresi Kaynak Çıkışları

Su kaynağı adı	EC ($\mu\text{S}/\text{cm}$)	Sertlik (FS $^\circ$)	Debi (L/s)
Tavra Deresi Havzası (Sivas Şebeke Suyu)	650	35	1200
Kepenek Suyu	219	14	7-8
Behrampaşa Kaynağı	350	20	25
Mihrivefa Suyu	320	16	5-6

Tavra deresi vadisi, vadinin akış aşağısında yer alan Paşabahçe Piknik Alanı ve Tatlı Su Kaynakları (a) Sivas kentinin içme suyunun drenaj hendekleri ve sondaj kuyuları ile alınmakta olduğu Tavra Deresi vadisi, (b, c ve d tatlı su kaynaklarının çıktığı noktalar)

KAYNAKLAR

Gürün Gökpinar Kaynağı

Gökpinar kaynağı Gürün ilçesinin 8 km güneyindeki Gökpinar köyünde yer alır. Karstik kaynak tipinde ve iki ana boşalım noktasına sahip olan kaynağın toplam debisi 4.5-7.8 m³/s

arasında değişir. Kaynağın çıktığı ana akifer sistemi bölgede iyi gelişmiş bir karst sistemi içinde yer almaktadır.

Gökpinar kaynaklarının toplam depolama kapasitesi 239x10⁶ m³, boşalım katsayısı 2.83x10⁻³ gün⁻¹ olarak hesaplanmıştır. Kaynak suları Ca⁺², Mg⁺² ve HCO₃⁻¹ iyonlarının hâkim olduğu kalsiyum bikarbonatlı tipte sulardır. Suların kalitesi içme

suyu standartlarına uygundur. Sulama suyu açısından orta derecede tuzlu, düşük sodyumlu sulardır ve ABD Tuzluluk Laboratuvarı diyagramında C₂S₁ sınıfında yer alırlar. Kaynağa ait bazı parametrelere ait değerler çizelgede verilmiştir.

EC (µS/cm)	Sertlik (FS)	Debi (m ³ /s)	pH	TÇK (mg/L)	Sıcaklık (°C)
270-310	14-15	4,5-7,8	7,65-7,95	170-200	10,8-11,1

Gürün Gökpinar Gölü'nden Genel Görüntüler

Sızır (Gemerek) Kaynakları

Sızır Kaynakları (Şelalesi) Gemerek ilçesinin 15 km kadar kuzeydoğusunda yer alan Sızır beldesinde bulunmaktadır. Bölgede kısmen karstik mermerlerden boşalan yaklaşık 15 adet kaynak bulunmaktadır. Bölgedeki hidrojeolojik yapıya göre havzada iki tür kaynak

görülmemektedir. Havzanın üst kısımlarından boşalan mevsimsel akışlı memba kaynakları sığ dolaşım-düşük depolamalı sistemlerden oluşurken, Sızır kasabasında görece kararlı debi ile boşalan mansap kaynakları (Sızır Kaynakları) ise, daha uzun/derin dolaşimli ve yüksek depolama kapasitesine sahip ana akifer ile temsil edilmektedir. Toplam ortalama 4 m³/s

akım miktarına sahip Sızır Kaynakları'na ait bu sular, yaklaşık 500 m kadar mesafede yer alan 20 m'lik bir yükseltiden dökülerek "Sızır Şelalesi"ni oluşturur. Bölgedeki kaynak suları Ca²⁺, Mg²⁺ ve HCO₃⁻¹ iyonlarının hâkim olduğu kalsiyum bikarbonatlı tipte sulardır. Kaynaklara ait bazı parametreler aşağıdaki çizelgede verilmiştir.

Kaynak Adı	EC (µS/cm)	Sertlik (FS°)	pH	Sıcaklık (°C)	Debi (m ³ /s)
Sızır Kaynakları (Ayanözü Deresi)	630-790	30-35	7,2-7,9	7-19	3,9-4,1
Memba Kaynakları (üst havza)	479-600	20-25	7,2-7,9	7-15	0,1-0,2

Sızır Şelalesi

Göydün ve Seyfe Kaynakları Göydün Kaynağı Çıkış Noktası

Seyfe Kaynağı Yakınındaki Sulak Alan

Seyfe ve Göydün Kaynakları

Seyfe ve Göydün Kaynakları, Sivas-Erzincan devlet karayolunun 18. kilometresinde, ana yol ile Kızılırmak arasında yer almaktadır. Bölgede geniş bir yayılıma sahip, yoğun karstik jips akiferinin en önemli iki boşalım noktasını oluşturan Seyfe ve Göydün kaynaklarının bölgede öne çıkan en önemli özelliği, toplam çözünmüş madde miktarının (tuzluluğunun, TÇK) çok yüksek (EC=13000 $\mu\text{S}/\text{cm}$) olmasıdır. Kaynak sularında hâkim katyonlar Ca ve Na, anyonlar ise SO_4 ve Cl'dür. Jipslerden çıkan sulara özgü kalsiyum ve sülfatın hâkim iyonlar olmasının yanı sıra bu sulara sodyum ve klorür iyonlarının da

fazla olması, bölgede jipsler içerisinde yer yer kaya tuzu seviyelerinin bulunması nedeniyledir. Bölgede jipsler içerisinde hâlen bir kısmı işletilmekte olan çok sayıda kaya tuzu yatağı bulunmaktadır.

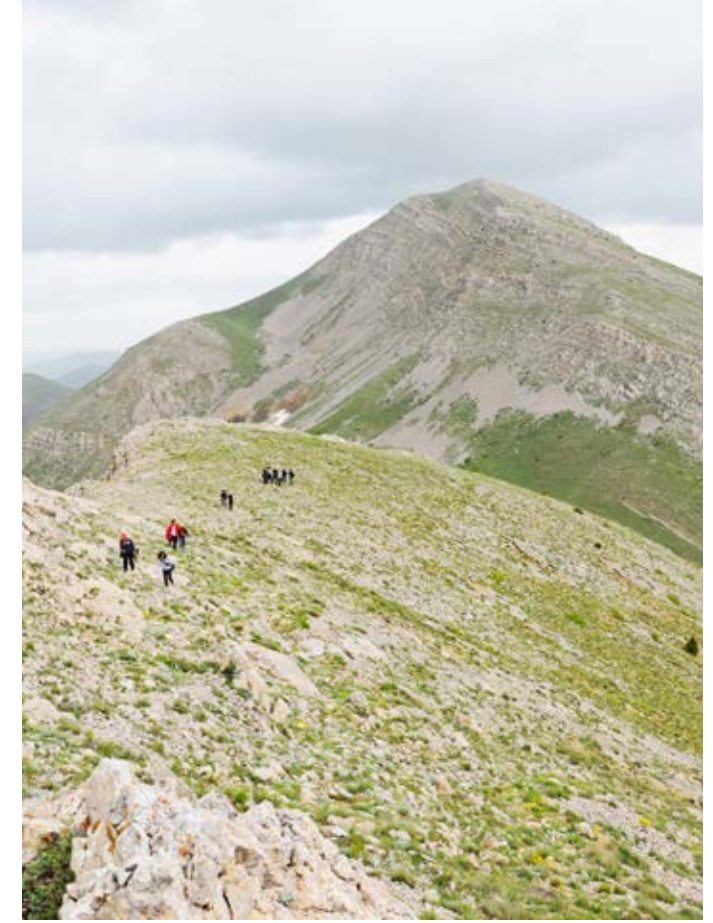
Göydün Kaynağı, bir metre kadar ince bir alüvyon örtü altındaki jipslerde gelişmiş düşey huni şekilli, yaklaşık 5 m çaplı, 8-10 m derinliği olan erime boşluğundan sifon yaparak boşalmaktadır. Ortalama debisi 1,120 m^3/s olan kaynağın akım miktarının yıl içerisinde yağışlı ve kurak dönemlerde fazlaca değişmiyor olması, bu kaynağın bölgede iyi gelişmiş bir yer altı karst sisteminin topladığı yer altı suyunun boşalımı

olduğunu göstermektedir. Göydün kaynağının 2 km kadar kuzeyinde yer alan ve aynı karst sisteminin diğer bir boşalım noktası olan Seyfe kaynağının ortalama debisi ise 250 L/s kadar olup kimyasal özellikleri benzer durumdadır. Göydün ve Seyfe kaynaklarının bulunduğu bölge seksenli yıllara kadar önemli sayıda su kuşlarının da yaşam alanı olarak kullandığı iyi bir "sulak alan" iken Göydün köyü halkının ziraat amaçlı istekleri doğrultusunda bu sulak alan DSİ tarafında drene edilerek kurutulmuştur. Kaynak sularına ait bazı kimyasal parametrelerin yıl içerisindeki ortalama değerleri aşağıdaki çizelgede verilmiştir.

Kaynak Adı	EC ($\mu\text{S}/\text{cm}$)	Sertlik (FS°)	pH	Sıcaklık (°C)	TÇK (mg/L)	Debi (L/s)
Göydün	13107	228	6,57	13,1	8824	1120
Seyfe	13409	234	6,53	13,1	8990	250

Tecer Dağı

Tecer Dağı Zirvesi

Tecer Dağı Beşgözeler Kaynağı

Tecer Dağı, Sivas'ın yaklaşık 40 km kadar güneydoğusunda yer almakta olup karstik özellik gösteren kireçtaşlarından oluşmaktadır. Tecer köyünün doğusunda yer alan Beşgözeler

kaynağı, Tecer kireçtaşından boşalan en büyük debili karst kaynağıdır. Kaynağın debisi 150-565 l/s arasında değişmektedir. CaHCO_3 'lü tipte olan kaynak sularının elektriksel iletkenlik (EC) değerleri 215- 585 $\mu\text{S}/\text{cm}$ arasında, sertlikleri ise 10-20 Fransız sertlik derecesi (FS') arasında

değişmektedir. Beşgözeler kaynağı suyunun bir kısmı Sivas Demir Çelik İşletmesi'ne, Ulaş'a ve yakın civarlardaki köylere içme ve kullanma suyu olarak verilmektedir. Alınan sudan geri kalanı Tecer Deresi'ne karışmakta ve bu suyun bir kısmı alabalık üretim çiftliğinde kullanılmaktadır.

Kaynak Adı	EC ($\mu\text{S}/\text{cm}$)	Sertlik (FS°)	pH	Sıcaklık (°C)	Debi (L/s)
Beşgözeler	215-585	10-20	7,40-8,02	12-14	150-565

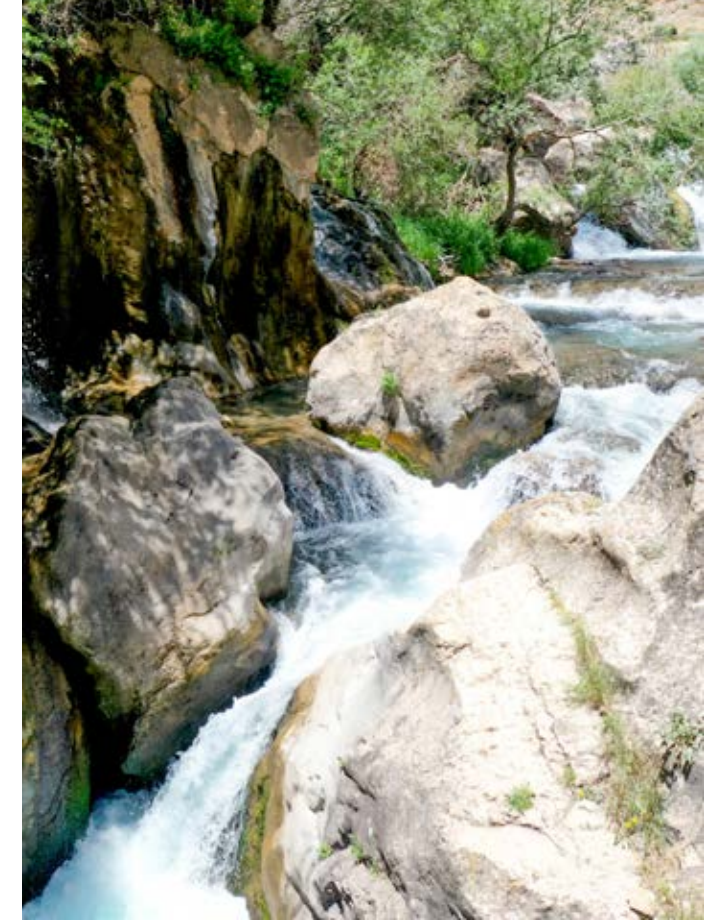

Gürün Şuğul Kanyonu

Gürün Şuğul Kanyonu

Gürün ilçesindeki Şuğul Kanyonu ilçenin en önemli doğal sit alanlarından birisidir. Tohma Çayının bir kolu olan Şuğul Deresi (Gürün Tohması olarak da bilinir) Gövdeli Dağı'ndan

doğup Gürün ve Darende ilçelerinden geçtikten sonra Tohma Çayı ile birleşen bir akarsudur. Şuğul Deresi'nin kanyon bölgesindeki debisi uzun yıllar ortalama akım değeri olarak 3,5-4 m³/s kadardır. Bu akarsu üzerinde ve Neojen yaşlı kireçtaşları içerisinde gelişmiş bulunan

Şuğul Kanyonu, Gürün ilçesinin iki kilometre kadar batısından başlayıp batıya doğru yedi kilometre uzunluğa sahip, doğaseverlerin kullandığı önemli yürüyüş parkurlarından birisidir. Kanyonun çıkış kısmındaki duvarlarda Hitilere ait yazıtları görmek mümkündür.

Tödürge Gölü

GÖLLER

Sivas il sınırları içerisinde 20 kadar irili ufaklı doğal sulak alan (göl ve sazlık-bataklık) bulunmaktadır. Bunlardan Tödürge, Hafik, Ulaş, Gökpınar, Doğanşar Dipsiz, Lota, Kaz ve Çimenyenice gölleri yıl boyunca bünyesinde sürekli su bulduran göllerdir. Diğerleri (Çetme, Kemiş, Sarıgöl, Kızılçam, Karagöl, Ağgöl, Mağara, Kurugöl, Karayün, Balıkkaya, Tecer, Seyfe-Göydün, Kanlı, Bingöl, Tuzlu, Çoraklık, Gavur

gölleri) ise kuruyabilen göllerdir. Göllerin büyük çoğunluğu bölgede geniş bir yayılım gösteren jipsli jeolojik birimlerin içerisinde yuvarlak-huni biçimli erime-çökme dolini şeklinde oluşurken, Kızılçam çökme dolini ve gölü, Bulakbaşı/Canova ve Çimenyayla köyleri arasında gelişmiş çökme dolinleri gibi kimileri de yine jipsli birimler üzerinde ve göl tabanından kaynakarak çıkan karst kaynaklarıyla beslenen Tödürge ve Hafik gölleri gibi görelî büyük göllerdir. Bölgedeki göller aynı zamanda bünyelerinde önemli sayıda

kuş ve benzeri faunanın bulunduğu bölgenin önemli "sulak alanları"dır.

Bölgedeki mevcut sulak alanlardan bazıları (Kanlı göl, Seyfe-Gögdün ve Ulaş gölü) bölge halkının istemleri doğrultusunda, yanlış bir uygulama yapılarak drenajla kurutulmuşlardır. Daha önce drenajla kurutulmuş olan Ulaş gölü sulak alanı Sivas Valiliği'nin bir çalışmasıyla tekrar eski işlevine kavuşturulmuştur.

Kesik Köprü

AKARSULAR

Türkiye'nin en önemli akarsularından olan Fırat, Ceyhan, Yeşilirmak ve Kızılırmak nehirlerinin ilk çıktığı bölgeler Sivas il sınırları içerisinde kalmaktadır. Yılanlı ve Çaltı Çayları birleşip Divriği'den geçerek Erzincan İl sınırları içerisinde Fırat Nehri'ne karışmakta, yine benzer şekilde Balıklı Tohma ve Tohma Çayları Sivas'ın güneyinden çıkıp, Malatya İl sınırları içerisinde Fırat Nehri'nin bir diğer kolunu oluşturmaktadır. İlin güneyindeki Hurman Çayı ise Ceyhan Irmağı'nın ilk çıktığı bölgeyi oluşturmaktadır. Sivas ilinin kuzeyinde Kelkit Çayı ve Tozanlı Irmağı Yeşilirmak'ın ilk çıkış bölgeleridir. Sivas il sınırları içerisinde akış uzunluğu en büyük olan ırmak Kızılırmak'tır. Sivas ilinin doğusunda İmranlı bölgesinde Kızıldağ'dan doğup, Sivas kent merkezinden geçen Kızılırmak'ın bölgedeki en önemli yan kolları, doğudan batıya doğru sol sahilde Acısu, Acırmak, Fadlım Irmağı ve Tecer

Kızılırmak

Irmağı; sağ sahilde ise Kuru Deresi, Mısmıl Irmak ve Yıldız Irmağıdır.

Kızılırmak'ın su kalitesi üzerinde bölgesel jeolojik yapının önemli etkisi bulunmaktadır. Irmağın güney kesiminin büyük bölümünde jipsler ile tuzlu birimler yer almaktadır. Bu bölgelerden ana ırmağa karışan Acısu ve Acırmak yan derelerin isimlerinden bu bölgelerdeki yüzey sularının su kalitesinin düşük olduğunu tahmin etmek mümkündür. Kızılırmak'ın suyu ilk çıktığı bölge olan İmranlı bölgesinde her türlü

kullanım amacına uygundur. Kızılırmak'a bu noktadan sonra özellikle güney kesiminden, jipsli havzaları drene eden Acısu ve Acırmak gibi yan kollar karışarak su kalitesinin düşmesine neden olmaktadır. Sivas kent çıkışından sonra Kızılırmak'a karışan daha az tuzlu yan derelerin (Mısmıl Irmak, Fadlım, Tecer ve Yıldız Irmağı) etkisiyle su kalitesinde iyileşmeler gözlenmektedir. Kızılırmak'ın Sivas çıkışında ölçülmekte olan akım miktarının uzun yıllar ortalama değerleri aşağıdaki çizelgede verilmiştir.

Ölçüm Noktası	Yıllık Ortalama Akımların Ortalaması m ³ /s)	Yıllık Minimum Akımların Ortalaması m ³ /s)	Yıllık Maksimum Akımların Ortalaması m ³ /s)
Kızılırmak Sivas çıkışı Söğütlühan Akım Gözlem İstasyonu (AGİ)	39,89	4,06	332,89

Soğuk Çermik

KAPLICALAR

Soğuk Çermik

Soğuk Çermik sıcak su kaynağı Sivas şehir merkezinin 17 km kuzeydoğusunda yer almakta ve kaplıca olarak kullanılmaktadır. Kaynak,

Beypınarı köyünün yaklaşık 2 km kuzeyinde, Eskiköy Deresi'nin vadi tabanı boyunca boşalan, 26-28 °C sıcaklıkta (ılık su), 15 L/sn debili bir kaynaktır. Suyun elektriksel iletkenliği (EC) 1100-2025 $\mu\text{S/cm}$, toplam sertliği ise 47-95 FS'dir. Karbondioksit (CO_2) 284-880 mg/L ve pH 6.0-7.4 arasında değişmektedir. Kaynak suyu

Soğuk Çermik Havuzları

Ca ve HCO_3 iyonlarının hâkim olduğu kalsiyum bikarbonatlı tipte bir sudur. Soğuk Çermik kaynağı suyundan Sivas Belediyesi tarafından işletilen tesisler (2 adet kapalı havuz ve özel banyo kabinleri) aracılığı ile kaplıca olarak yararlanılmaktadır.

Soğuk Çermik Suyu	EC($\mu\text{S/cm}$)	Sertlik (FS°)	pH	Sıcaklık (°C)	TÇK (mg/L)	Debi (L/s)	CO_2 (mg/L)
	1100-2025	47-95	6,0-7,4	26-28	715-1315	15	284-880

Sıcak Çermik Bölgesi Eski Kaynak Çıkış Sistemi

Sıcak Çermik

Sıcak Çermik jeotermal alanı, Sivas-Ankara karayolunun 30. km'sinde yer almaktadır. Bu alanda sondaj kuyuları ile elde edilen sıcak sular, Sivas Belediyesi tarafından işletilen kaplıca tesislerinde, MTA ve Sivas Valiliği'nin dinlenme tesislerinde, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı'na bağlı Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Hastanesi tesislerinde ve iki ayrı özel termal otelde (Sivas Termal & Spa ve Bilici) kullanılmaktadır. Bölgede kullanılmakta olan sıcak su doğal kaynak boşalımı şeklinde olmayıp sondaj kuyuları ile çıkarılmaktadır. Mevcut durumda üç ayrı sondaj kuyusundan (MTA-2, MTA-4 ve MTA-7 kuyuları) toplam 300 L/s kadar su alınıp söz konusu tesislerde kullanılmaktadır. Sıcak suyun fay sistemleriyle

Sıcak Çermik Altinkale

ilişkili eski doğal çıkış noktalarında suyun bünyesindeki karbondioksit gazının uçması sonucu çökelerek oluşmuş, kalınlığı 100 m'ye ulaşan "traverten çökelleri" mevcuttur. Ca, Mg, Na, HCO₃ iyonları, CO₂ gazı ve kükürt

yönünden zengin, radyoaktivite açısından zayıf "bikarbonatlı sular" sınıfında yer alan Sivas-Sıcak Çermik Suyuna ait bazı fiziksel ve kimyasal parametrelerin değer aralıkları şöyledir:

Sıcak Çermik Suyu	EC(μS/cm)	Sertlik (FS°)	pH	Sıcaklık (°C)	TÇK (mg/L)	Debi (L/s)	CO ₂ (mg/L)
	2000-3250	62-94	6,3-7,5	46-49	1300-2100	300	440-600

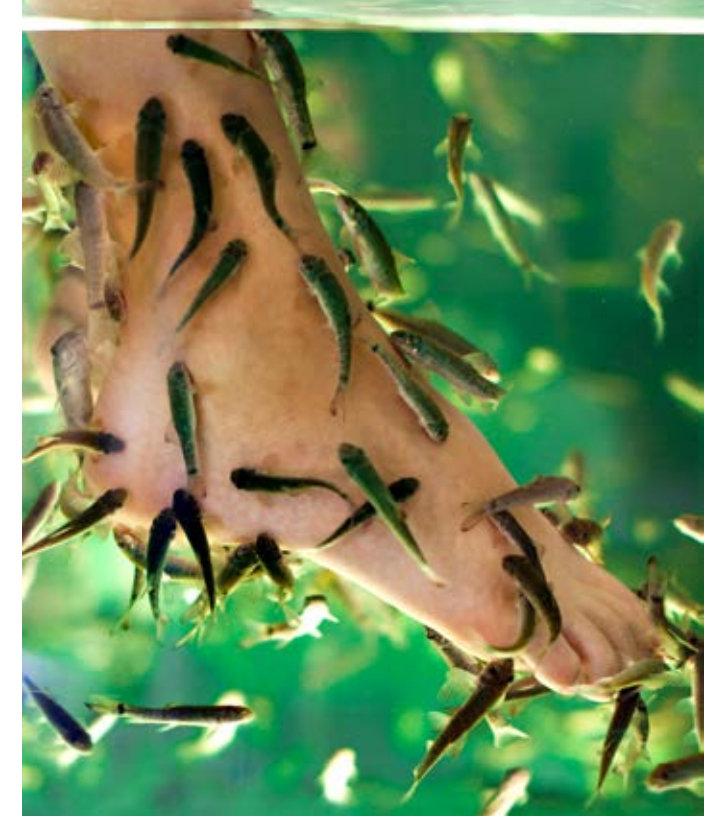
Kanal Balıklı Kaplıcası

Balıklı Kaplıca

Balıklı Kaplıca, Kangal ilçesinin 13 km kuzeydoğusunda Çermik Deresi vadisinde yer almaktadır. Alüvyon düzlüğü içinde dipten kaynayan sıcak sular üzerine birer havuz inşa edilerek dipten kaynadığı şekliyle kapte edilmiştir. Bu şekilde inşa edilmiş dört havuz mevcuttur. Benzer boşalım örneği gösteren diğer bir kaynak ise depo şeklinde kapte

edilerek değişik amaçlarla (özel banyolarda, otellerde ve çeşme olarak) kullanılmaktadır. Kaplıcada 16 adet özel banyo, bir adet yarı olimpik yüzme havuzu ve toplam 300 yatak kapasiteli iki adet otel bulunmaktadır.

Kangal Balıklı Kaplıcası, cilt ve deri hastalıklarının (özellikle sedef hastalığının) tedavisinde kullanılan ve bu özelliği yurt içinde ve yurt dışında tanınan Türkiye'nin önemli

kaplıcalarından birisidir. Kaplıcada tedavi; boyları 3-10 cm arasında değişen balıkların, cildin hasta bölgelerine saldırarak yaraların kabuklarını kaldırması ve selenyum içeren kaplıca suyu ile yaranın doğrudan temasının sağlanması şeklinde olmaktadır. Su ile temas eden açık yara, güneşten gelen mor ötesi ışınlarıyla etkilenmesi sonucunda tedavi tamamlanmış olmaktadır. Tedavi süresi 21 gün olarak önerilmektedir.

Balıklı Kaplıca	EC(μ S/cm)	Sertlik (FS°)	pH	Sıcaklık (°C)	TÇK (mg/L)	Debi (L/s)	CO ₂ (mg/L)	Se(mg/L)
	475-525	25-30	7,30	35	290-360	161-256	4-8	1,3

Kaplıca kaynakları mevsimsel yağış ve yüzey sularından doğrudan etkilenmeyen kararlı bir akım rejimine sahiptir. Toplam çözünmüş iyon miktarı ve karbondioksit içeriği normal kaplıca sularına göre düşüktür. Kaplıca suları selenyum içeren kalsiyum-magnezyum-bikarbonatlı bir sudur. Kaplıca sularının bazı fiziksel ve kimyasal özellikleri çizelgede verilmiştir.

Karst

Karst; karbonat kayaçları (kireçtaşı ve dolomit) ve evaporitler (jips, anhidrit vb.) gibi eriyebilen kayaçların doğal su dolaşımı sırasında kimyasal olarak çözünmeleri ve mekanik olarak da aşınmaları sonucunda meydana gelen aşınma ve bunun sonucu oluşan yerüstü ve yer altı çözünme yapıları ve yüzey şekilleri olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımlamada söz konusu olan bu sürece “karstlaşma”, bunun sonucu oluşan yapılara da “karstik yapılar” denilmektedir. Karst morfolojisinin tipik yapıları/şekilleri kare, düden, dolin, uvala, polye, obruk ve mağaralardır. Jipslerde gelişmiş olan karst morfolojisinin en yaygın ve de en tipik örnekleri ilimiz sınırları içinde gözlenmektedir. İmranlı-Zara-Hafik bölgelerinde Kızılırmak'ın sol sahilinin tamamı yoğun karstik jipslerden oluşmaktadır. Sadece Türkiye değil dünyadaki jips karstının en güzel örnekleri söz konusu bu Sivas-Hafik-Zara-İmranlı bölgesinde bulunmaktadır.

KAYNAKLAR

Akpınar, K., Kaya, A., 2003, *Tavra Deresi (Sivas) Yeraltısuyu Havzasında İşletme*

Sırasında Yapılan Teknik Yaklaşımların Sağladığı Faydalar, TMMOB Su Politikaları Kongresi, Ankara.

Aydın, H., Ekmekçi, M., 2005, *Sızır (Gemerek-Sivas) kaynakları akiferinin hidrojeolojik ve hidrojeokimyasal özellikleri, Hacettepe Üniversitesi Yerbilimleri Uygulama ve Araştırma Merkezi Dergisi, Yerbilimleri, 26 (2), 15-32,*

Çiner, F., 1993, *Sivas kenti potansiyel ve aktüel içme ve kullanma suyu kaynaklarında su kalitelerinin belirlenmesi ve kirlilik incelenmesi, C.Ü. Fen Bil.Enst. Yüksek Lisans Tezi, Sivas*

Değirmenci, M., Kaçaroğlu, F., Cerit, O., 1995, *Sivas yakın doğusu jips karstı hidrojeolojisi, SDÜ Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi, Jeol. Müh. Seksiyonu 8, 77-92*

Değirmenci, M., 1995, *Balıklı kaplıcanın (Sivas- Kangal) hidrojeolojik özellikleri. Yerbilimleri, 16 (17), 69-87*

Değirmenci, M., 1995, *Kızılırmak'ın Sivas Çevresindeki Kesiminin Doğal Sular ve Kentsel Atıksularla Kirlenmesi: Hacettepe Üniversitesi Çevre Uygulama ve Araştırma Merkezi, Çevre Bilimleri Dergisi, Sayı 2, 9-32.*

Değirmenci, M., Kaçaroğlu, F., Cerit, O., 1996, *Jipsli havzalarda su sağlamada karşılaşılan kalite problemleri (Sivas örneği), KTÜ Jeoloji Mühendisliği Bölümü 30. Yıl sempozyumu Bildirileri, ss.504-520, Trabzon.*

Doğan U., Yeşilyurt S. (2019) *Gypsum Karst Landscape in the Sivas Basin. In: Kuzucuoğlu C., Çiner A., Kazancı N. (eds) Landscapes and Landforms of Turkey. World Geomorphological Landscapes. Chapter 6, 197-206. Springer, Cham.*

Ekemen T., Kaçaroğlu F., Kavak K.Ş. 2006, *Tecer Dağının (Sivas) karst hidrojeolojisi incelemesi, H.Ü. yerbilimleri Uygulama ve Araştırma Merkezi Dergisi, Yerbilimleri, 27(2), 109-125.*

Kaçaroğlu, F., Nacitarhan, V., Değirmenci, M., Hizmetli, S., Elden, H., Göker, İ., 1994, *Sivas Sıcakçermik termal suyunun hidrojeolojisi ve gonartrozlu olgularda terapotik olarak fizik tedavi yöntemleri ile karşılaştırılması. Jeotermal Uygulamalar Sempozyumu'94 Bildiri Metinleri, Pamukkale Üniv., s.281-295.*

Kaçaroğlu, F., Şahin, M., 1994, *Tavra Vadisinin (Sivas kuzeyi) Hidrojeolojisi ve Yeraltısuyu Kalitesi, Ç.Ü. Yerbilimleri (Geosound) Dergisi, Sayı 24, s.117-133.*

Kaçaroğlu, F., Değirmenci, M., Cerit, O., 1997. *Karstification in Miocene gypsum: an example from Sivas (Turkey). Environmental Geology 30, 88- 97.*

Kaçaroğlu, F., Ekemen, T., 2011, *Sivas ilinin jeotermal suları, Her Yönüyle Sivas'ın Jeotermal Kaynakları, Panel, TMMOB Jeoloji Müh. Odası Sivas Şubesi, Sivas*

Kaçaroğlu, F., 2006. *Gökpınar karst kaynaklarının (Gürün-Sivas) hidrojeoloji incelemesi, Hacettepe Üniversitesi Yerbilimleri Uygulama ve Araştırma Merkezi Dergisi, Yerbilimleri, 27 (3), 181-194.*

Özçelik S., Akyol, M., 2005, *Psoriyazisde Balneoterapi ve Alternatif Tedaviler (Sivas Kangal Balıklı Kaplıcası), Türkiye Klinikleri Dahili Tıp Bilimleri Dergisi, Psoriyazis Özel Sayısı, J Int Med Sci. 2005;1(13):89-94*

Sivas'tan Kış Görüntüsü

Doç. Dr. Ülker Aslı Güler (İKLİM, ÇEVRE YÖNETİMİ)
Doç. Dr. Can Bülent Karakuş (İKLİM, ÇEVRE YÖNETİMİ)
Prof. Dr. Serkan Akkoyun (RADYOAKTİVİTE)
Doç. Dr. Özcan Bektaş (DEPREMSELLİK)

ÇEVRE

İKLİM

Sivas, İç Anadolu Bölgesi'nin en soğuk ili olup çevre illere göre kendine özgü karasal bir iklim karakterine sahiptir. Yaz mevsimi çok sıcak, kurak ve oldukça kısadır. Kış ayları ise dondurucu soğuk, uzun ve kar yağışlıdır. Bu mevsimde ortalama sıcaklık 0 °C civarındadır.

Sivas ilinin en soğuk ay ortalaması -4 °C olup, sıcaklığın -36.4 °C'ye düştüğü görülmüştür. Yaz aylarında sıcaklık genellikle 19 °C'nin üzerindedir. Ancak sıcaklığın 38 °C'yi aştığı da görülür. Yıllık sıcaklık farkı neredeyse 74 °C'yi bulmaktadır. Sıcaklık değerlerinin 0 °C'nin altına düştüğü gün sayısı ortalama 132'dir. Yağışlar kış, ilkbahar ve sonbahar mevsimlerinde görülür. Yıllık ortalama

yağış miktarı 420 mm'dir. Yağışların % 22'si sonbahar, % 36'sı ilkbahar, % 32'si kış ve % 10'luk bölümü yaz aylarında düşer. Yağışlı gün sayısı kar yağışları dâhil 105'tir. Dolu yağışlı gün sayısı ortalama 4 gün olup ilkbahar sonu yaz başlarında görülür. Kar yağışlı gün sayısı ortalama 30 gün olup, kar kalınlığı 20 cm civarındadır.

1970-2019 Yılları Arasındaki Sıcaklık ve Yağış Değişimleri

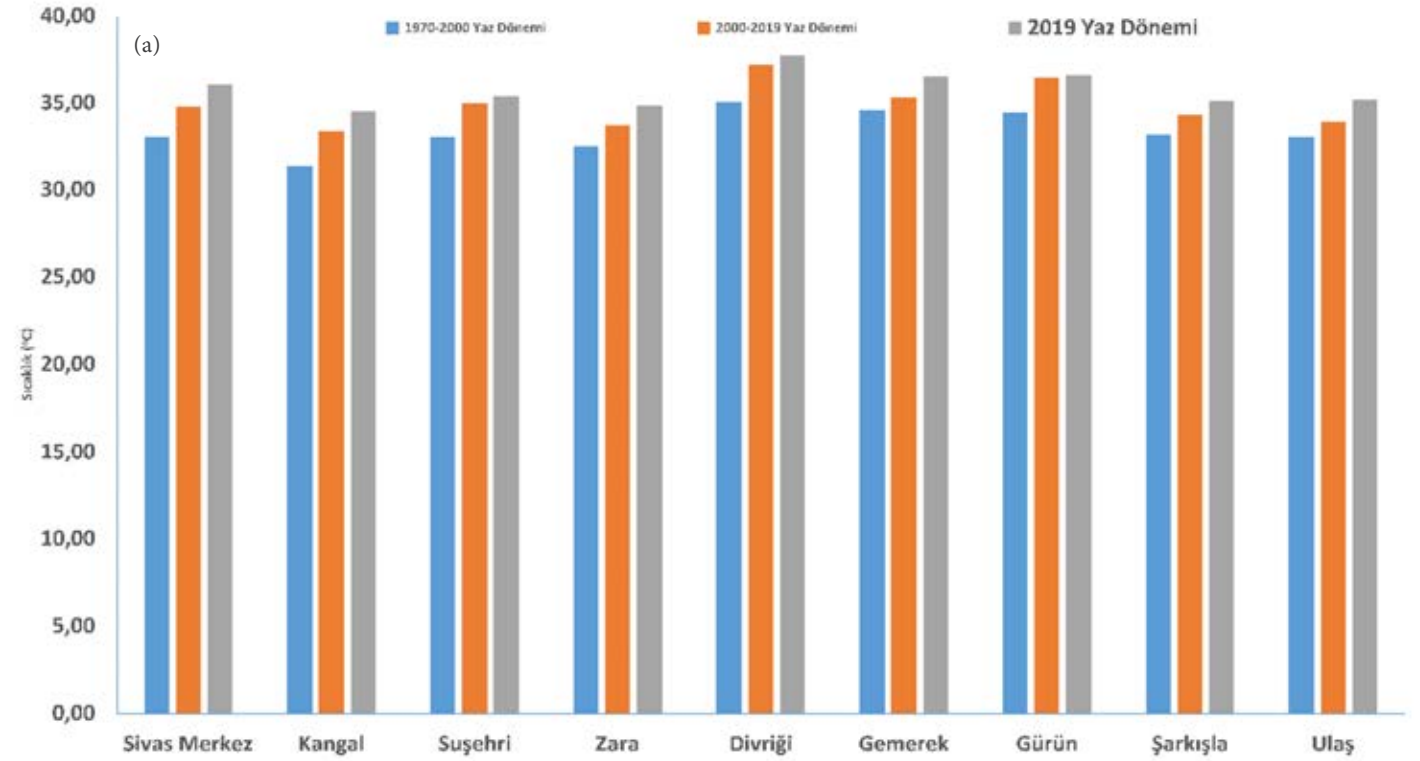
Sivas il sınırları içerisinde bulunan 9 meteoroloji istasyonunun 1970-2019 yılları arasını kapsayan yaklaşık 50 yıllık sıcaklık ve toplam yağış değerleri (aylık ortalama) Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) yardımıyla mekânsal olarak haritalandırılmıştır. Sivas Meteoroloji İl Müdürlüğü'nden temin edilmiş olan veriler 1970-2000 ve 2000-2019 yıllarını kapsayacak şekilde 2 döneme ayrılmış; 2019 yılına ait veriler, 1970-2000 ve 2000-2019 yıllarına ait mevsim normalleri değerleri ile karşılaştırılarak belirgin değişimler ortaya konulmuştur. İlgili dönemler arasındaki yıllar için aylık ortalama sıcaklık ve yağış değerleri kullanılmıştır. Belirtilen aralıklara ait en yüksek sıcaklık ortalama değerleri için Haziran, Temmuz ve Ağustos ayları kullanılırken en düşük sıcaklık ortalama değerleri için Aralık, Ocak ve Şubat ayları kullanılmıştır. En yüksek yağış ortalama değerleri için Aralık, Ocak ve Şubat aylarına ait değerler kullanılırken en düşük yağış ortalama değerleri için Haziran, Temmuz ve Ağustos aylarına ait değerler kullanılmıştır.

Sıcaklık

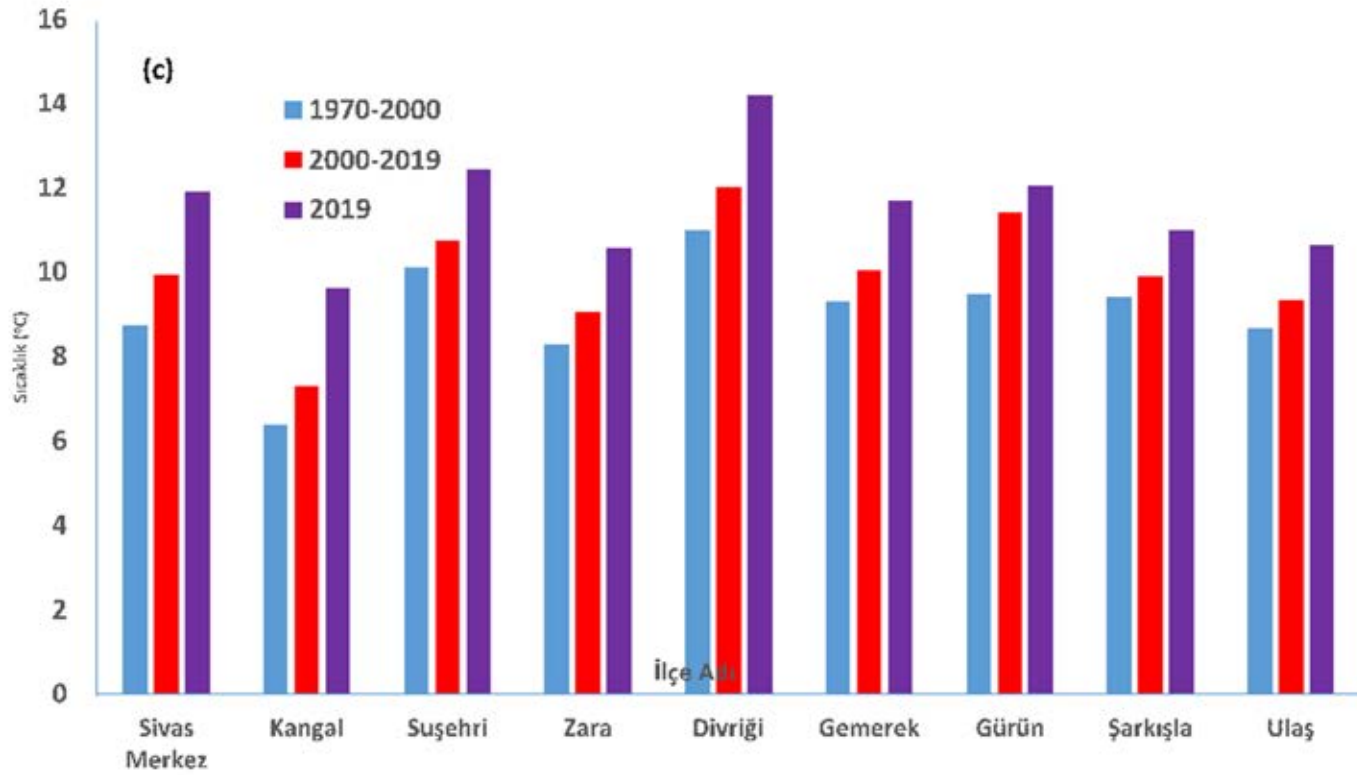
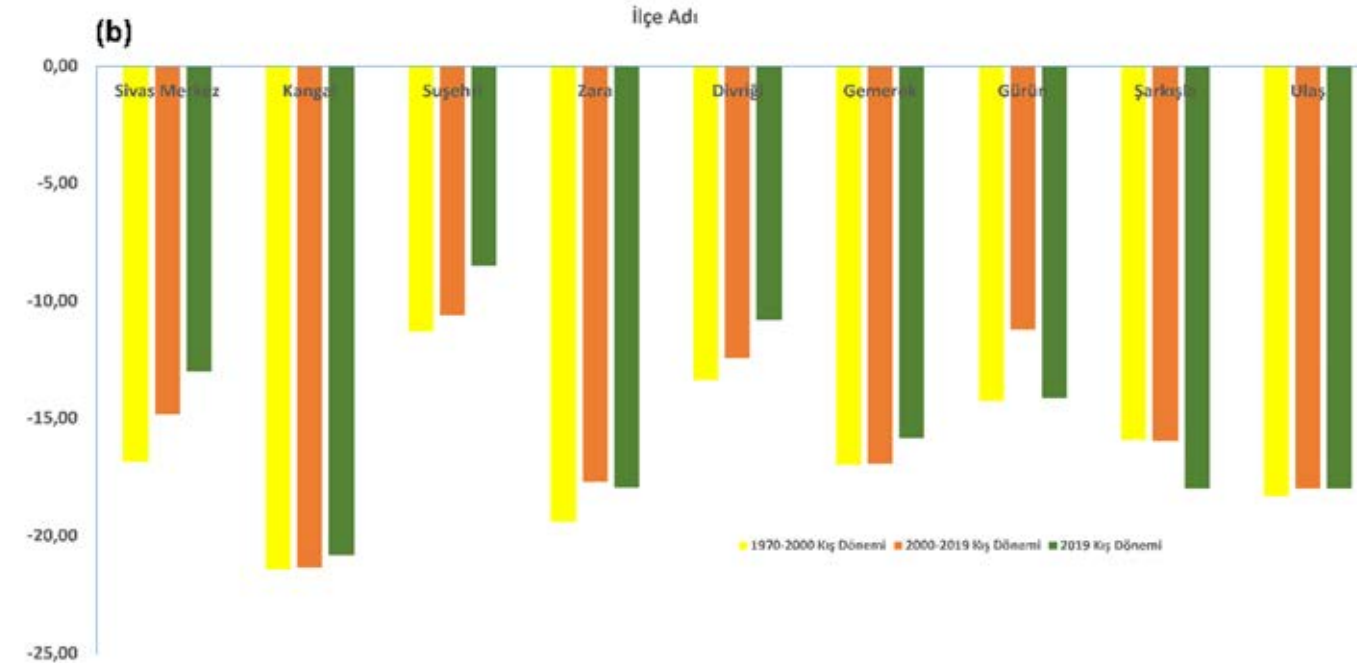
Sivas kent merkezine ait en yüksek sıcaklık ortalaması 1970-2000 arasında 33,01 °C, 2000-2019 arasında 34,76 °C ve 2019 yılında ise 36,03 °C iken en düşük sıcaklık ortalaması 1970-2000 arasında -16,82 °C, 2000-2019 arasında -14,83 °C ve 2019 yılında -13,00 °C'dir. Görüldüğü üzere, belirtilen zaman aralıklarındaki en yüksek ve en düşük sıcaklıklardaki artışlar, küresel ısınmanın Sivas kent merkezinde de etkisini gösterdiğinin kanıtıdır.

Sivas kent merkezinin yıllık sıcaklık ortalaması 1970-2000 arasında 8,73 °C, 2000-2019 arasında 9,95 °C ve 2019 yılında 11,92 °C'dir. Sivas kent merkezi ile birlikte diğer 8 istasyona ait belirtilen zaman aralıklarındaki en yüksek, en düşük ve ortalama sıcaklık değerleri görülmektedir. Tüm istasyonlara ait 2019 yılındaki en yüksek sıcaklık ortalama değerleri; 1970-2000 yılları arasındaki en yüksek sıcaklık ortalama değerlerine göre yaklaşık 2-3 °C'lik bir artış gösterirken, 2000-2019 zaman periyodundaki en yüksek ortalama sıcaklık değerlerine göre de yaklaşık olarak 0-1,5 °C'lik bir artış göstermiştir. 2019 yılı en yüksek ortalama sıcaklık değerleri; 1970"-

2000 dönemine göre genel olarak mevsim normallerinin üzerinde gerçekleşirken 2000-2019 dönemine göre ise mevsim normalleri civarında gerçekleşmiştir.

En Yüksek Ortalama Sıcaklık Değişimleri

En Düşük Ortalama Sıcaklık Değişimleri

Sivas ilindeki 9 istasyonun en yüksek sıcaklık ortalaması 1970-2000 periyodunda 31,33 °C ile 35,04 °C arasında değişirken 2000-2019 periyodunda ise 33,38 °C ile 37,15 °C arasında değişmiştir. 1970-2000 ve 2000-2019 periyodunda en yüksek sıcaklık ortalaması en fazla olan ilçeler Divriği, Gemerek ve Gürün'dür. Her iki periyotta da en yüksek sıcaklık ortalaması en düşük olan ilçeler Kangal ve

Zara ilçeleridir. En yüksek sıcaklık ortalamaları Sivas ilinin güney kesimlerinde yüksek iken orta kesimlere ve kuzeye doğru gidildikçe yükselti şartlarının artmasına bağlı olarak Sivas kent merkezi ve çevresinde her iki periyotta da 33 °C-34 °C arasındaki sıcaklık değerlerine kadar düşmektedir. Her iki dönemde de en düşük sıcaklık ortalamaları -21°C'nin altına düşmemiştir. Belirtilen dönemlerde en düşük sıcaklık değerleri

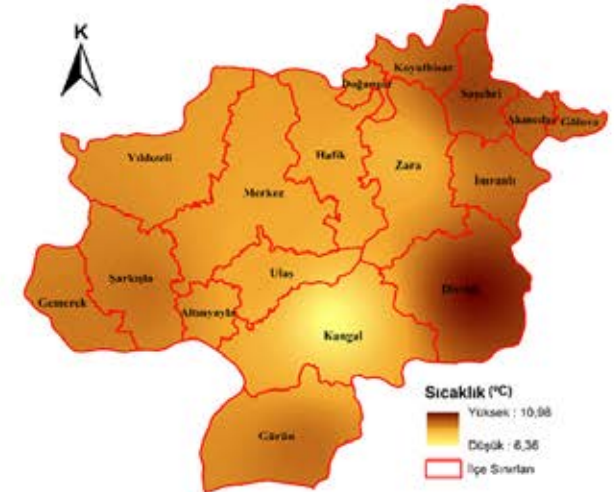
Kangal, Zara ve Ulaş ilçelerinde görülmüştür. Sivas ilinde yıllık ortalama sıcaklık değerleri, 1970-2000 periyodunda 6,36 °C ile 10,98 °C arasında değişirken 2000-2019 periyodunda ise 7,31 °C ile 12,01 °C arasında değişmiştir. Yıllık ortalama sıcaklığın en yüksek olduğu ilçeler 2000-2019 döneminde ise Suşehri, Divriği ve Gürün olmuştur.

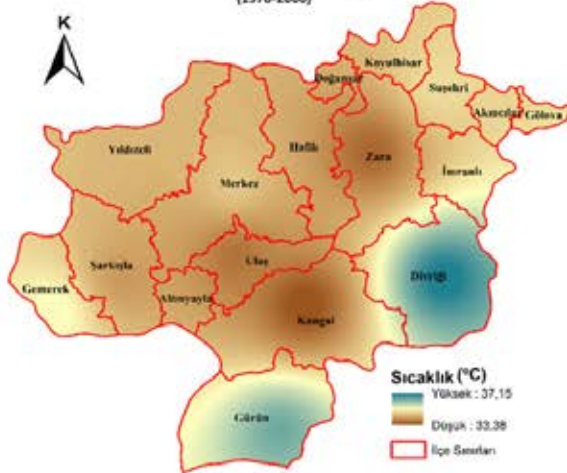
En Yüksek Sıcaklık Ortalama (°C)
(1970-2000)

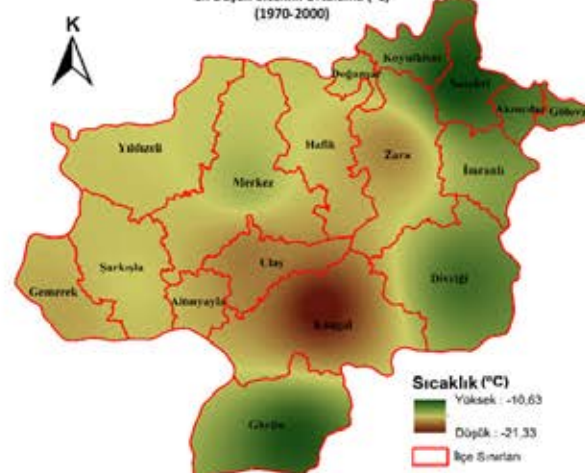
En Düşük Sıcaklık Ortalama (°C)
(1970-2000)

Ortalama Sıcaklık (°C)
(1970-2000)

En Yüksek Sıcaklık Ortalama (°C)
(2000-2019)

En Düşük Sıcaklık Ortalama (°C)
(2000-2019)

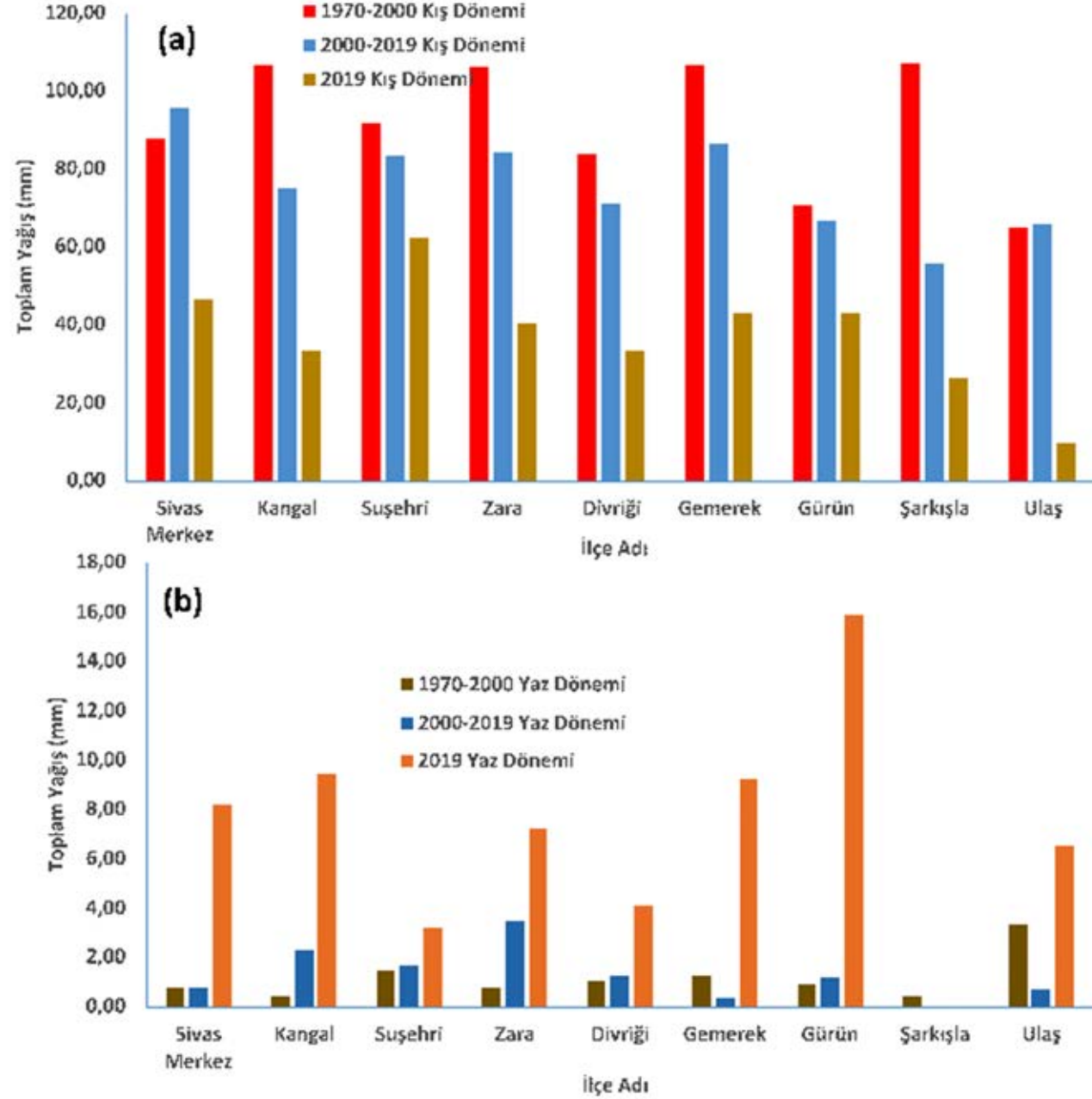
Ortalama Sıcaklık (°C)
(2000-2019)

Sıcaklık Değişimlerinin Mekânsal Dağılımı

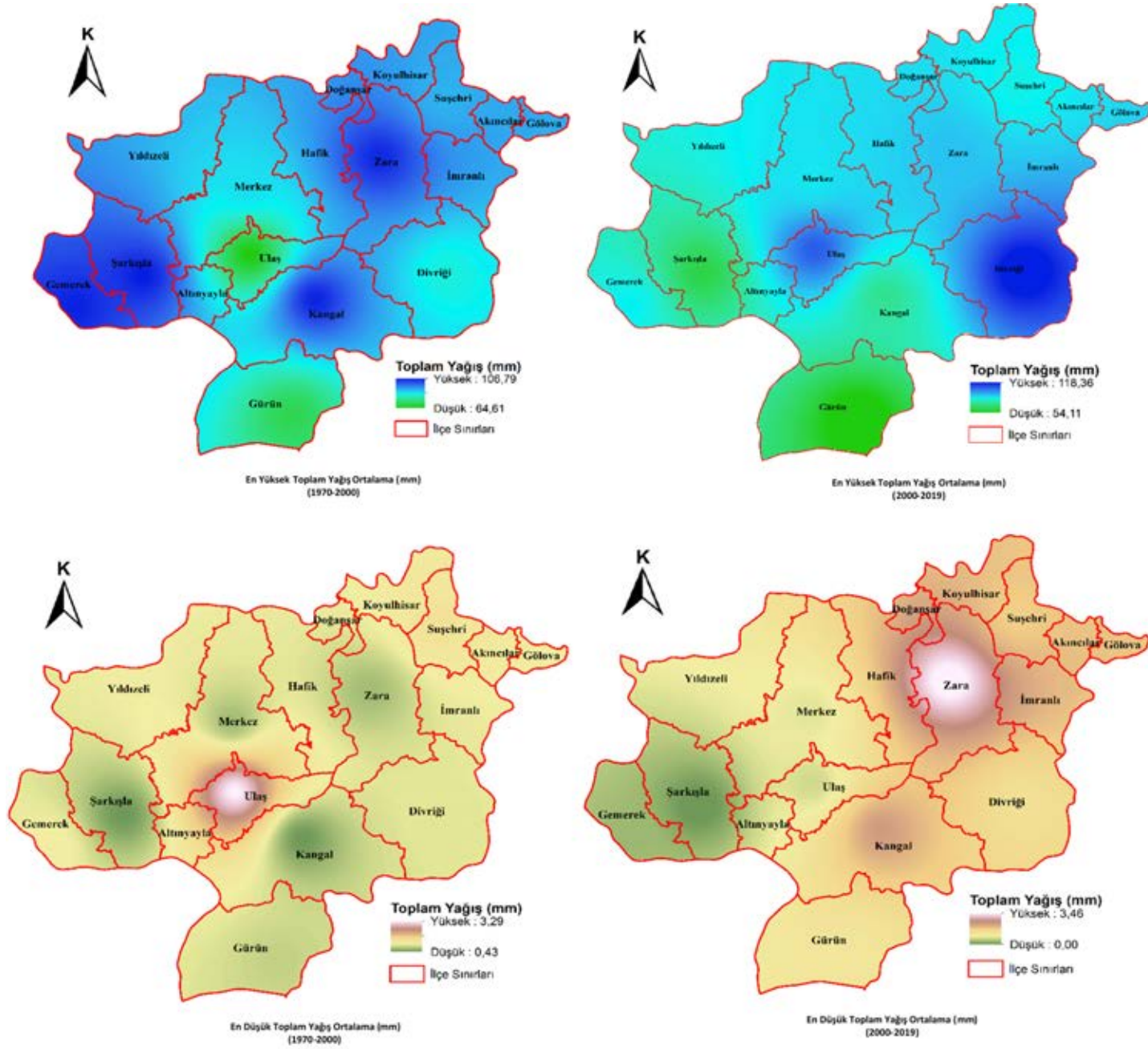
Yağış

Sivas Merkez ve Ulaş dışında kalan tüm ilçelerin yıllık en yüksek yağış ortalamaları azalmıştır. Her iki dönemde de yıllık en yüksek ortalama toplam yağış miktarının en az görüldüğü ilçeler Gürün ve Ulaş iken en fazla görüldüğü ilçeler Sivas Merkez ve Gemerek ilçeleridir. En yüksek toplam yağış ortalama değeri; 1970-2000 döneminde 64,61-106,79 mm arasında değişirken 2000-2019 döneminde ise 54,11-118,36 mm arasında değişmiştir. 1970-2000 döneminde en yüksek toplam yağış değerinin yüksek görüldüğü ilçeler Gemerek, Şarkışla, Kangal ve Zara iken en yüksek toplam yağış miktarının düşük görüldüğü ilçeler Ulaş ve Gürün ilçeleri olmuştur.

2000-2019 döneminde ise en yüksek toplam yağış miktarının en yüksek görüldüğü ilçe Ulaş (205,16 mm) iken en yüksek toplam yağış miktarının düşük görüldüğü ilçeler Şarkışla, Gürün ve Divriği ilçeleri olmuştur. En düşük toplam yağış miktarının en yüksek görüldüğü ilçe 1970-2000 döneminde Ulaş, 2000-2019 döneminde ise Zara ilçesi olmuştur. 2019 yılı en yüksek toplam yağış değerleri; her iki döneme göre mevsim normallerinin altında gerçekleşmiştir.

En Yüksek Ortalama (a), En Düşük Ortalama (b) Toplam Yağış Değişimleri

1970-2019 yılları arasındaki sıcaklık ve yağış değerleri genel olarak değerlendirildiğinde; 1970-2000 yılları arasında en yüksek sıcaklık değeri 41,2 °C olarak 2000 yılının Temmuz ayında Gemerek'te; en düşük sıcaklık değeri -36,2 °C olarak 1972 yılının Ocak ayında Kangal ve Zara'da, en yüksek toplam yağış değeri 198,4 mm olarak 1971 yılının Mayıs ayında Şarkışla'da kaydedilmiştir. 2000-2019 yılları arasında ise en yüksek sıcaklık değeri 41,1 °C olarak 2017 yılının Ağustos ayında Divriği'de; en düşük sıcaklık değeri -34,2 °C olarak 2008 yılının Ocak ayında Kangal'da ve en yüksek toplam yağış değeri 553,5 mm olarak 2015 yılının Nisan ayında Divriği'de kaydedilmiştir.

1970-2000 ve 2000-2019 aralıklarında en düşük toplam yağış değeri de 0-0,2 mm olarak Temmuz ve Ağustos aylarında kaydedilmiştir. 1970-2000 ve 2000-2019 zaman aralıkları birlikte değerlendirildiğinde; genel olarak 9 istasyona ait en yüksek, en düşük ve ortalama sıcaklık değerlerinde artışlar görülmüş, tüm istasyonların genelinde en yüksek toplam yağış değerleri azalmıştır. En yüksek sıcaklık ortalamaları ile yıllık ortalama sıcaklık değerleri açısından 2019 yılı değerleri her iki dönemdeki değerlere göre daha yüksektir. En yüksek toplam yağış ortalamaları açısından 2019 yılı değerleri her iki dönemdeki değerlere göre daha düşük olarak gerçekleşmiştir.

Yağış Değişimlerinin Mekânsal Dağılımı

ÇEVRE YÖNETİMİ

Sivas Kenti Hava Kalitesi

Sivas il merkezinde ısınmadan kaynaklı hava kalitesini ortaya koymak üzere PM₁₀ ve SO₂ parametreleri bazında Sivas Meteoroloji İstasyonu, ulaşımdan kaynaklanan kirliliğin tespiti amacıyla Sivas İstasyon Kavşağı ve Sivas Başöğretmen İstasyonu olmak üzere üç adet hava kalitesi ölçüm istasyonu bulunmaktadır. Ayrıca PM_{2,5}, NO, NO_x, NO₂ ve CO ölçümleri yapılmaktadır. Sivas kenti hava kalitesi ile ilgili değerlendirmelerde kullanılan hava kalitesi kirlenici konsantrasyon değerleri 2016-2019 yıllarını kapsamaktadır.

Gemerek Çat Ormanları

İnönü Bulvarı

İndeks	Hava Kalitesi İndeksi (HKİ) Değerleri	SO ₂ (µg/m ³)	NO ₂ (µg/m ³)	CO(µg/m ³)	O ₃ (µg/m ³)	PM ₁₀ (µg/m ³)
		1 Sa. Ort.	1 Sa. Ort.	8 Sa. Ort.	8 Sa. Ort.	24 Sa. Ort.
İyi	0-50	0-100	0-100	0-5500	0-120	0-50
Orta	51-100	101-250	101-200	5501-10000	121-160	51-100
Hassas	101-150	251-500	201-500	10001-16000	161-180	101-260
Sağlıksız	151-200	501-1000	501-500	16001-24000	181-240	261-400
Kötü	201-300	1001-2000	1001-2000	24001-32000	241-700	401-520
Tehlikeli	301-500	>2001	>2001	>32001	>701	>521

Ulusal Hava Kalitesi İndeksi Kesme (Kırılma) Noktaları

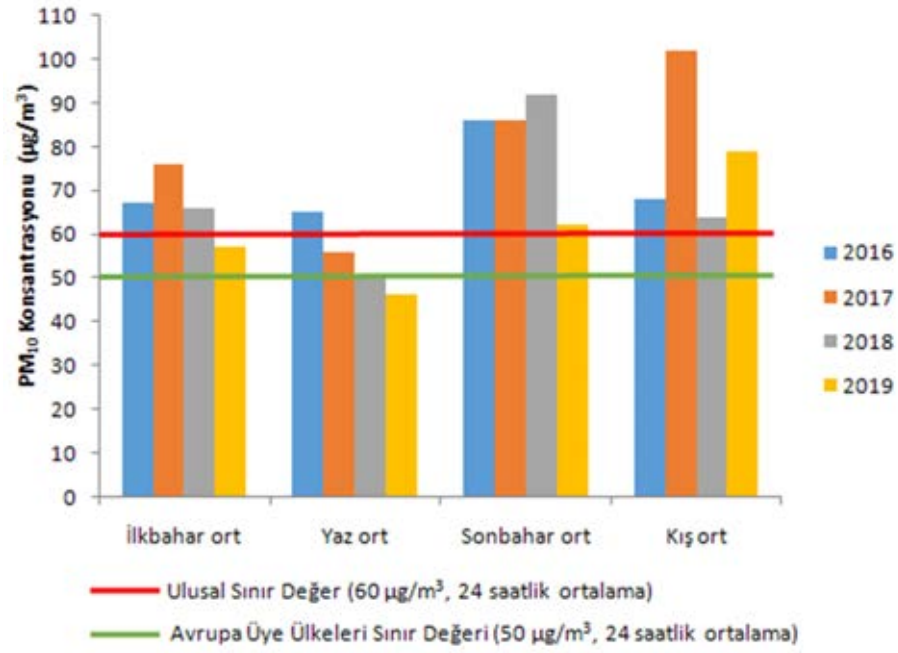
Hava Kalitesi İndeksi (HKİ) Değerleri	Sağlık Endişe Seviyeleri	Renkler	Anlamı
0-50	İyi	Yeşil	Hava kalitesi memnun edici ve hava kirliliği az riskli veya hiç risk teşkil etmiyor.
51-100	Orta	Sarı	Hava kalitesi uygun fakat alışılmadık şekilde hava kirliliğine hassas olan çok az sayıdaki insanlar için bazı kirleticiler açısından orta düzeyde v endişesi oluşabilir.
101-150	Hassas	Turuncu	Hassas gruplar için sağlık etkileri oluşabilir. Genel olarak kamunun etkilenmesi olası değildir.
151-200	Sağlıksız	Kırmızı	Herkes sağlık etkileri yaşamaya başlayabilir. Hassas gruplar için ciddi sağlık etkileri söz konusu olabilir.
201-300	Kötü	Mor	Sağlık açısından acil durum oluşturabilir. Nüfusun tamamının etkilenme olasılığı yüksektir.
301-500	Tehlikeli	Kahverengi	Sağlık alarmı. Herkes daha ciddi sağlık etkileri ile karşılaşabilir.

EPA Hava Kalitesi İndeksi Sınıflandırması

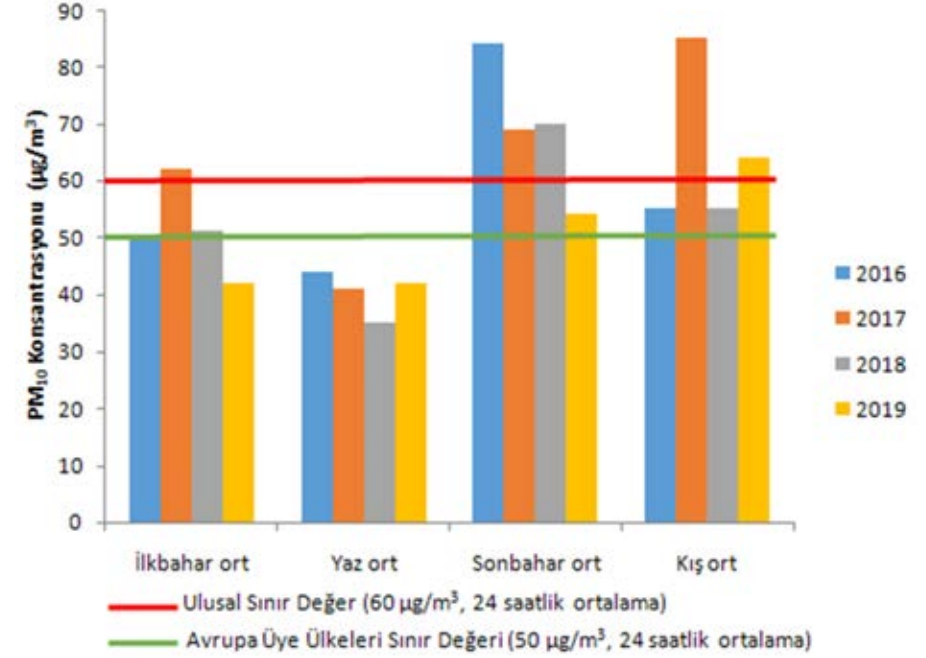
Sivas kenti için ısınma kaynaklı kirliliğin ortaya konulması amacıyla yapılan ölçümlerde; sonbahar ve kış aylarında PM₁₀ parametresinin aylık ortalama değerlerinin Avrupa Üye Ülkeleri ve Ulusal Sınır Değerleri'ni aştığı görülmektedir. Ulaşım kaynaklı kirliliğin ortaya konulması için PM₁₀ parametresine ait ölçüm değerlerinin ise

ilkbahar, sonbahar ve kış aylarında Ulusal Sınır Değeri aştığı, 2016-2017 yıllarında da Avrupa Üye Ülkeleri Sınır Değeri'ni aştığı görülmektedir. 2018 ve 2019 yıllarında PM₁₀ değerlerinde azalma görülmektedir. Sivas kenti SO₂, NO₂ ve CO değerleri incelendiğinde tüm bu değerlerin 2016-2019 yıllarında ilgili yönetmelik parametre

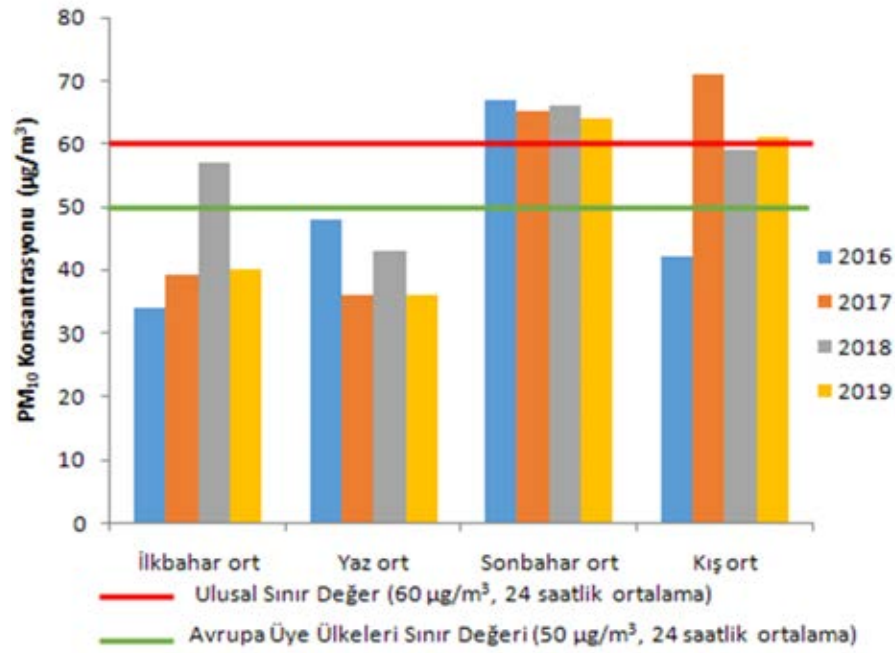
sınır değerlerinin altında kaldığı görülmektedir. En yüksek CO değerleri, genel olarak sonbahar ve kış aylarında gözlenmiştir. Her üç istasyon için yapılan değerlendirmeler sonucunda Sivas kenti için indeks kirleticisinin PM₁₀ parametresi olduğu belirlenmiştir.

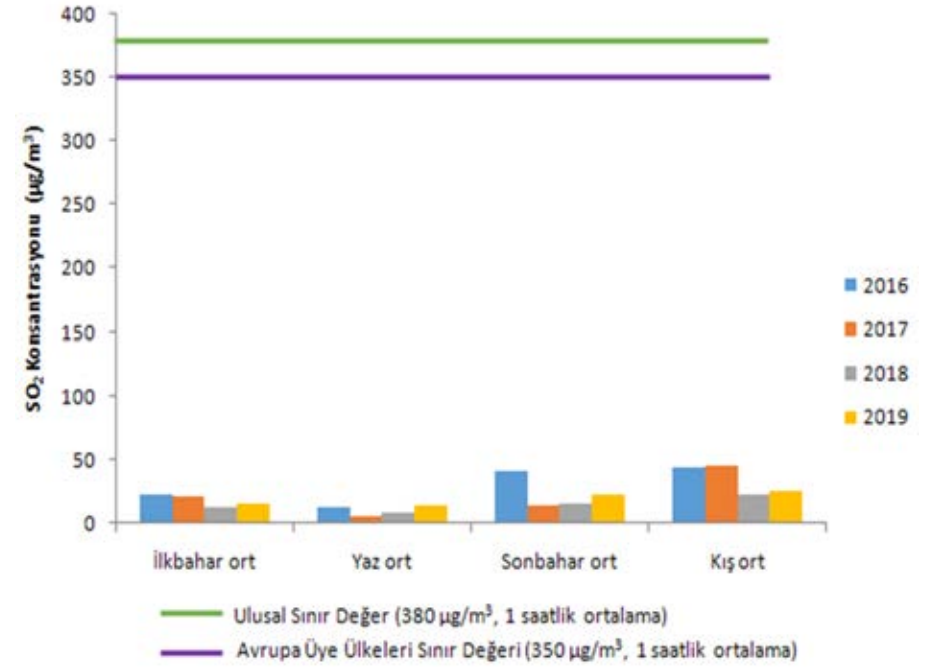
8 İstasyon Kavşacı İstasyonu'na Ait PM₁₀ Konsantrasyonlarının Mevsimsel Değişimi

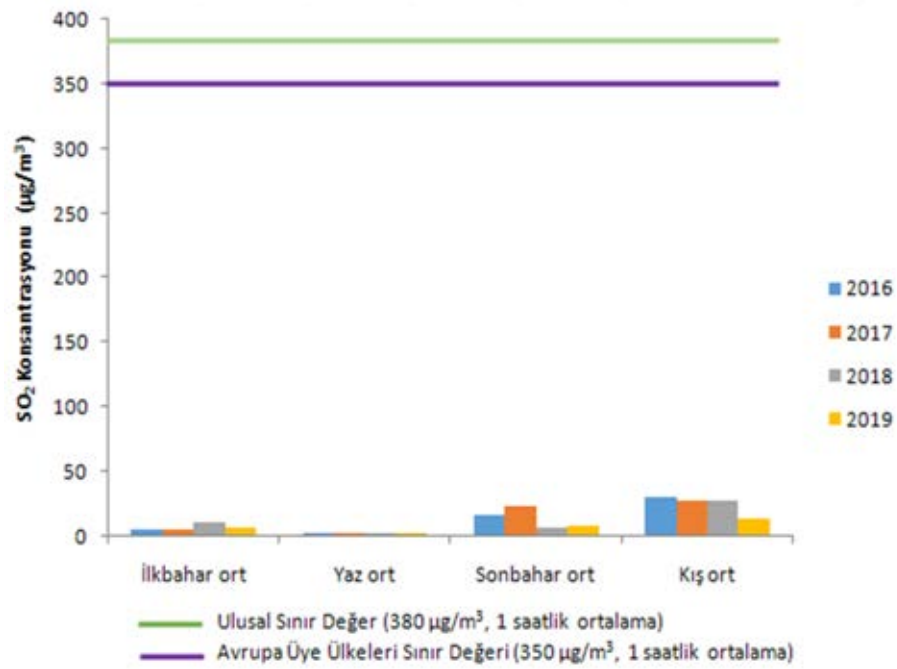
Başöğretmen İstasyonu'na ait PM₁₀ Konsantrasyonlarının Mevsimsel Değişimi

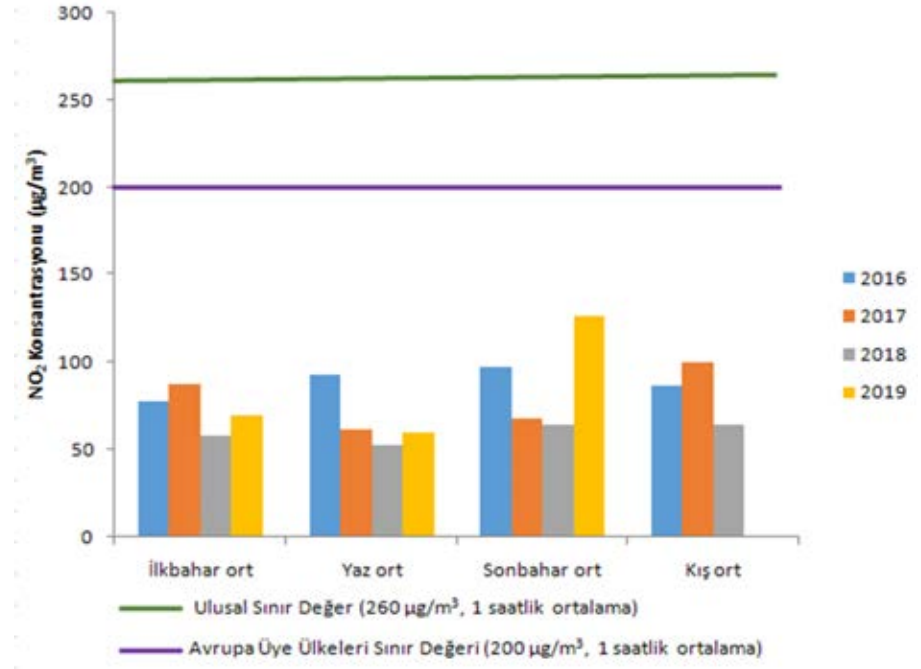
Meteoroloji İstasyonu'na Ait PM₁₀ Konsantrasyonlarının Mevsimsel Değişimi

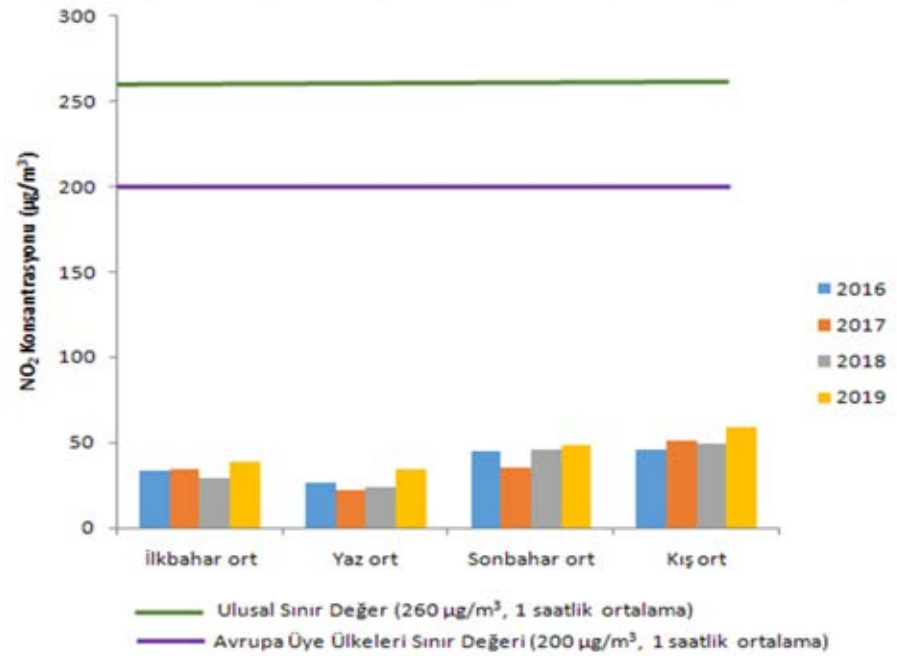
Başöğretmen İstasyonu'na Ait SO₂ Konsantrasyonlarının Mevsimsel Değişimi

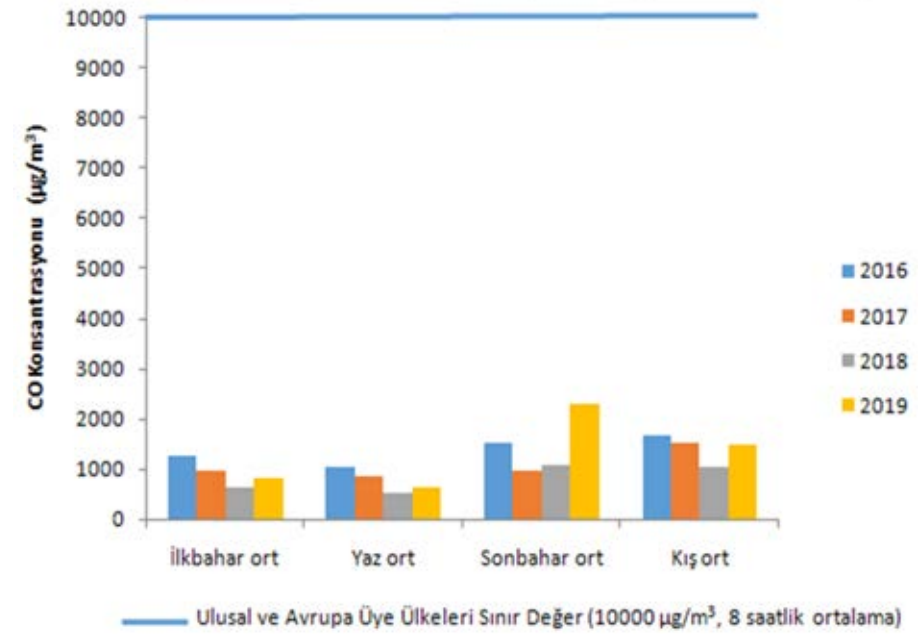
Meteoroloji İstasyonu'na Ait SO₂ Konsantrasyonlarının Mevsimsel Değişimi

Sivas İstasyon Kavşağı İstasyonu'na Ait NO₂ Konsantrasyonlarının Mevsimsel Değişimi

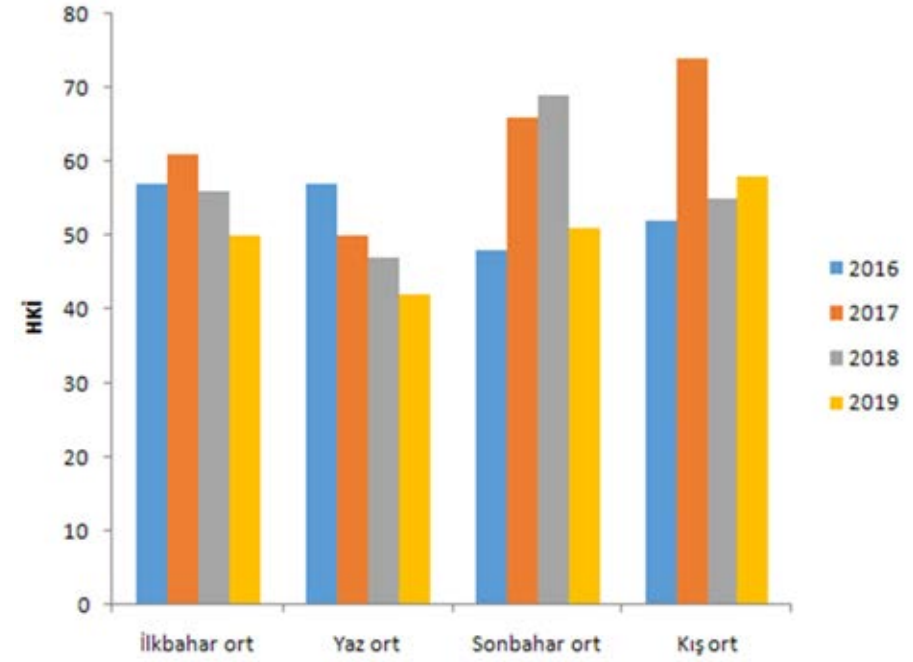

Başöğretmen İstasyonu'na Ait NO₂ Konsantrasyonlarının Mevsimsel Değişimi

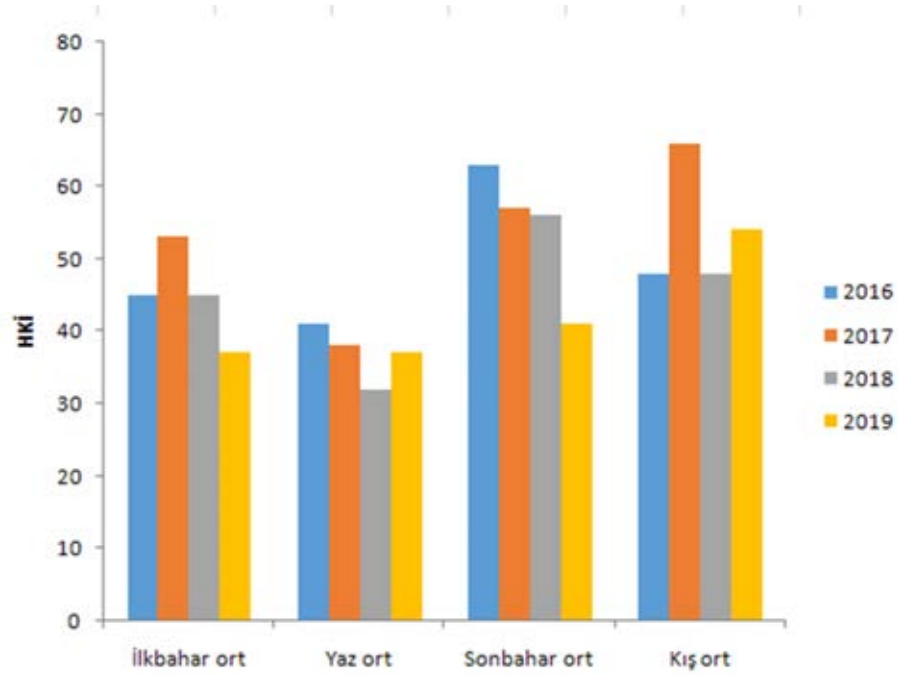

Sivas İstasyon Kavşağı İstasyonu'na Ait CO Konsantrasyonlarının Mevsimsel Değişimi

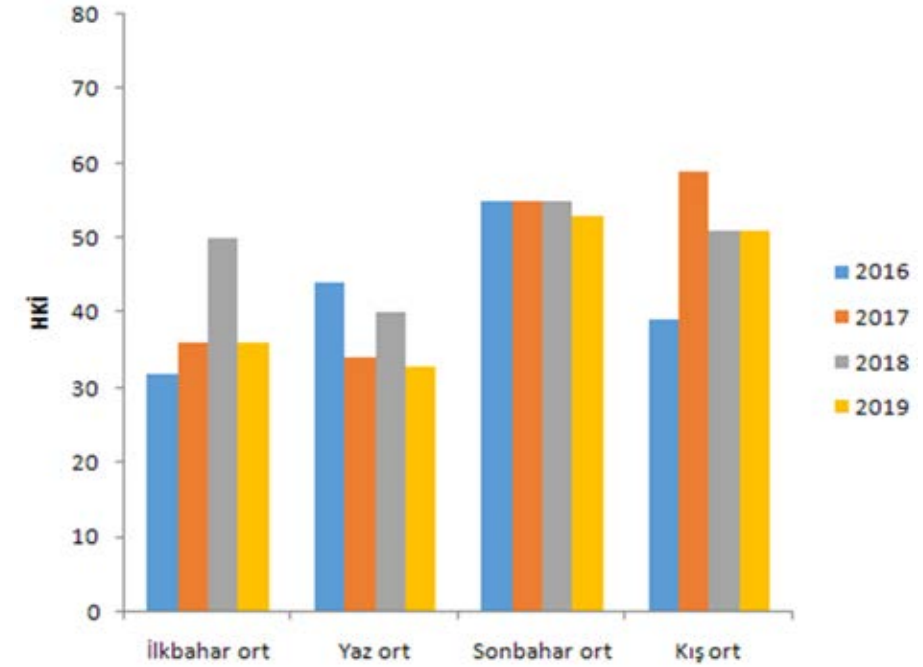
Hava Kalite İndeksi (HKİ) hesaplama formülü yardımıyla her bir istasyona ait tüm parametreler için 2016-2019 yılları arasındaki HKİ değerleri hesaplanarak nihai HKİ değerleri belirlenmiştir. 2016-2019 yılları için; ilkbahar aylarına ait ortalama nihai HKİ değerleri yaklaşık 30 ile 60, yaz aylarına ait nihai HKİ değerleri 30 ile 55, sonbahar aylarına ait nihai HKİ değerleri 40 ile 70 ve kış aylarına ait nihai HKİ değerleri ise 35 ile 70 arasında değişim göstermektedir.

Sivas İstasyon Kavşağı İstasyonu'na Ait NO₂ Konsantrasyonlarının Mevsimsel Değişimi

Başöğretmen İstasyonu'na Ait Nihai HKİ Değerlerinin Mevsimsel Değişimi

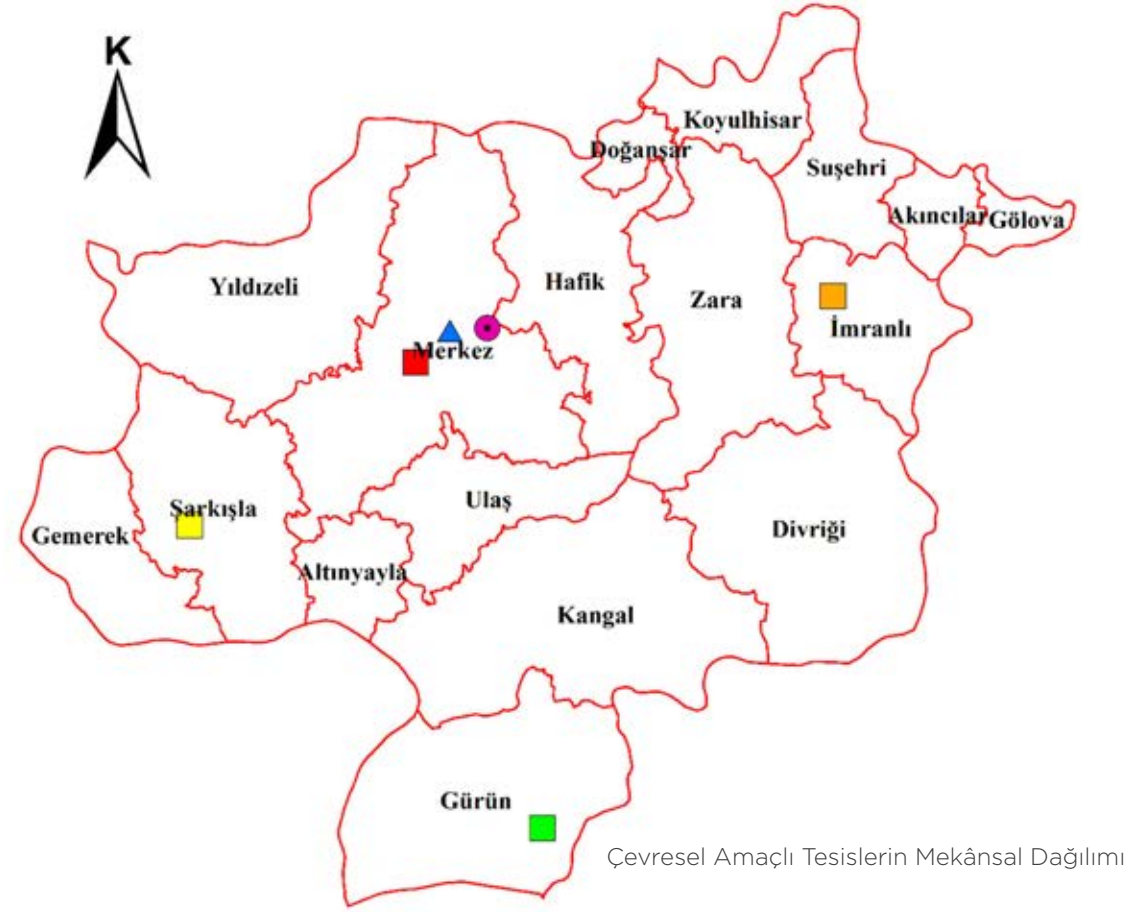

Meteoroloji İstasyonu'na ait Nihai HKİ Değerlerinin Mevsimsel Değişimi

Belirlenmiş olan nihai HKİ değerleri de EPA Hava Kalitesi İndeksi Sınıflandırması esas alınarak oluşturulan Ulusal HKİ'ye göre değerlendirilmiştir. Tüm istasyonlar için HKİ değerlerinin aylık ortalamaları dikkate alındığında; 2016-2019 yılları arasında Sivas kenti için HKİ sınıfı "iyi" ve "orta" kategorisindedir. 0-50 arasında yer alan HKİ sınıfı "iyi" olarak ifade edilip, hava kalitesi memnun edici ve hava kirliliği az riskli veya hiç risk teşkil etmiyor anlamı taşımaktadır. 51-100 aralığında yer alan HKİ sınıfı ise "orta" olarak ifade edilip, hava kalitesi uygun fakat alışılmadık şekilde hava kirliliğine hassas olan çok az sayıda insan için bazı kirleticiler açısından orta düzeyde sağlık endişesi oluşabilir anlamı taşımaktadır.

Atık Su Yönetimi

Sivas ili içme suyu arıtma tesisi projesi her biri 135.000 m³/gün kapasiteli iki simetrik etaptan oluşmaktadır. Tesis 2040 yılı için öngörülen 270.000 m³/gün kapasiteyi sağlayacak şekilde düşünülmüş olup birinci etabı inşa edilmiştir. Sivas İçme Suyu Arıtma Tesisi ve diğer çevresel amaçlı tesislerin mekânsal dağılımlarına bakıldığında ilde kentsel kanalizasyon sistemi 2000 yılında nüfusun yaklaşık % 95'ine hizmet verirken, 2017 yılı itibarıyla nüfusun % 100'üne yakın kısmına hizmet vermektedir. Sivas Belediyesi'ne ait atık su arıtma tesisi, 345.000 nüfusa hizmet etmek üzere 78.516 m³/gün atık su debisi baz alınarak projelendirilmiş ve Mart 2009'da hizmete alınmıştır.

Çevresel Amaçlı Tesislerin Mekânsal Dağılımı

Çevresel Amaçlı Tesisler

- ▲ Sivas İçme Suyu Arıtma Tesisi
- Katı Atık Düzenli Depolama Sahası
- Sivas Atıksu Arıtma Tesisi
- Gürün Atıksu Arıtma Tesisi
- İmranlı Atıksu Arıtma Tesisi
- Şarkışla Atıksu Arıtma Tesisi
- İlçe Sınırları

Sivas Atıksu Arıtma Tesisi

Sivas Atıksu Arıtma Tesisi

Yerleşim Yerinin Adı	Belediye Atıksu Arıtma Tesisinin Durumu			Belediye Atıksu Arıtma Tesisi Türü	Mevcut Kapasitesi (ton/gün)	Arıtılan/Deşarj Edilen Atıksu Miktarı (m ³ /sn)	Hizmet Verdiği Nüfus	Oluşan ATT Çamur Miktarı (ton/gün)	
	Var	İnşa/plan aşamasında	Yok						
Merkez	Sivas	X			69.797	0.808	340.743	77 (ortalama)	
İlçeler	Sivas		X				3.000		
	Akıncılar		X				3.250		
	Divriği		X				11.000		
	Doğanşar		X				1.500		
	Gemerek		X				5.750		
	Gölova		X		Biyolojik	300		2.500	300
	Gürün	X			Fiziksel	3.500		10.000	3.500
	Hafik		X					1.500	
	İmranlı	X			Biyolojik	518	6	3.600	518
	Kangal			X				11.000	
	Koyulhisar		X					5.100	
	Suşehri		X					15.000	
	Şarkışla	X			Biyolojik+ Fiziksel	10.280	0.09	26.107	10.280
	Ulaş		X				3.000		
	Yıldızeli		X				10.000		
	Zara		X				12.000		

Sivas İlinde Faaliyette Olan Kentsel Atıksu Arıtma Tesislerinin Durumu (ÇŞB, 2019)

Sivas Atık Su Arıtma Tesisi'nden çıkan arıtma çamuru, çimento fabrikasının arka kısmında daha önce maden ocağı olarak kullanılmış olan ve Millî Emlak Müdürlüğü'nce tahsis edilmiş alanda

geçici olarak depolanmaktadır. İlde; Merkez ilçe, Şarkışla ilçesi ve Gemerek ilçelerinde olmak üzere üç adet Organize Sanayi Bölgesi (OSB) bulunmaktadır. Söz konusu OSB'lerin çalışmakta

olan veya proje aşamasında olan atık su arıtma tesisleri bulunmamaktadır. Merkez OSB, Sivas Belediyesi Atık Su Arıtma Tesisi'ne bağlıdır.

Atık Yönetimi

Katı atıklar Sivas Belediyesi tarafından düzenli depolama sahasında bertaraf edilmektedir. İlde bulunan katı atık düzenli depolama sahası Erzincan Karayolu 12.km'de Seyfebeli Haçin Deresi mevkiindedir. 2014 yılı sonu itibarıyla

faaliyete geçmiş olan tesisten 2015 yılı itibarıyla elektrik üretimine de başlanmıştır. Sivas ilinde bulunan tıbbi atıklar ise; Erzincan Karayolu 12. km Seyfebeli mevkiinde bulunan ve 3100 m² alan üzerine kurulu, 850 m² kapalı alanı olan ve günlük 14 ton tıbbi atığı sterilizasyon edebilecek

kapasiteye sahip sterilizasyon tesisinde sterilize edilmektedir. Tesiste sterilizasyon işlemi; 3,2 atm basıncı altında 145°C'de ve 45 dakikada gerçekleştirilmektedir. Sterilize edilen tıbbi atıklar zararsız hâle getirildikten sonra düzenli depolama sahasında bertaraf edilmektedir.

Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi

Tıbbi Atık Sterilizasyon Ünitesinden Görünümler

Sivas Belediyesi Çevre Koruma Birimi'nden elde edilen, 2016-2018 yıllarında Sivas ilinde toplanan toplam atık miktarı, ambalaj atıkları, atık pil, bitkisel atık yağ, elektronik atık ve tıbbi atık

miktarları yaklaşık değerleri, Sivas ilinde bulunan atık işleme tesisleri sayıları verilmiştir. İlde, Ömrünü Tamamlamış Araçların (ÖTA) Kontrolü Hakkında Yönetmelik kapsamında 3 adet ÖTA

teslim yeri, 1 adet ÖTA geçici depolama alanı olup ömrünü tamamlamış araç işleme tesisi ise bulunmamaktadır.

Atık Türü	2016 Yılı	2017 Yılı	2018 Yılı	2019 Yılı
Toplanan ortalama katı atık miktarı (ton/gün)	338.288	358.684	357.668	348.968
Ambalaj atığı (ton/yıl)	5475	5365	5146	3376
Atık Pil (ton/yıl)	3.418	4.517	4.96	5.12
Bitkisel Atık Yağ (ton/yıl)	27.186	30.412	26.3	27.14
Elektronik Atık (ton/yıl)	4.05	3.04	4.28	
Tıbbi atık (ton/yıl)	782	833.640	875.807	820.626

Sivas İli Toplam Atık Miktarlarının Yaklaşık Değerleri (Sivas, ÇŞİM, 2018)

Atık yönetimi kapsamında; ilimiz Kangal ilçesinde bulunan Kangal Termik Santrali kazanlarında yakılan kömürün külü, I. ve II. ünitelerde baca gazı ile sürüklenerek elektro filtreler tarafından tutulmaktadır. Elektro filtrelerde tutulan küller ile kazan altına düşen ve burada su dolu bir teknede soğutulan cüruf ayrı ayrı silolarda toplandıktan sonra kapalı galeri içinde bulunan bantlarla kül dağına taşınmakta ve burada depolanmaktadır. Dozerlerle kül vadisine serilmektedir. III. Ünitelerde ise baca gazları elektro filtrelerden sonra kükürt arıtımı için BGD tesisine gitmekte ve atık olarak alçı taşı oluşmaktadır. Oluşan alçı taşı kül ile karıştırılarak kül dağına gönderilmektedir. Ayrıca "Büyük Endüstriyel Kazaların Kontrolü Hakkında Yönetmelik" kapsamında, ilimizde üç adet kuruluş bulunmaktadır.

Atık Türü	2019 Yılı
Katı Atık Bertaraf Tesis Sayısı (Belediye)	1
Lisanslı Ambalaj Atığı Toplama Ayırma Tesisi ve Geri Kazanım Tesisi Sayısı	3
Tehlikeli Atık Geri Kazanım Tesisi Sayısı	1
Atık Yağ Geri Kazanım Tesisi Sayısı	0
Bitkisel Atık Yağ Geri Kazanım Tesisi Sayısı	0
Atık Pil ve Akümülatör Geri Kazanım Tesisi Sayısı	0
Ömrünü Tamamlamış Lastik Geri Kazanım Tesisi Sayısı	0
Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi Sayısı	1
Tehlikesiz Atık Geri Kazanım Tesisi Sayısı	4
Atık elektrikli ve Elektronik Eşya İşleme Tesisi Sayısı	0

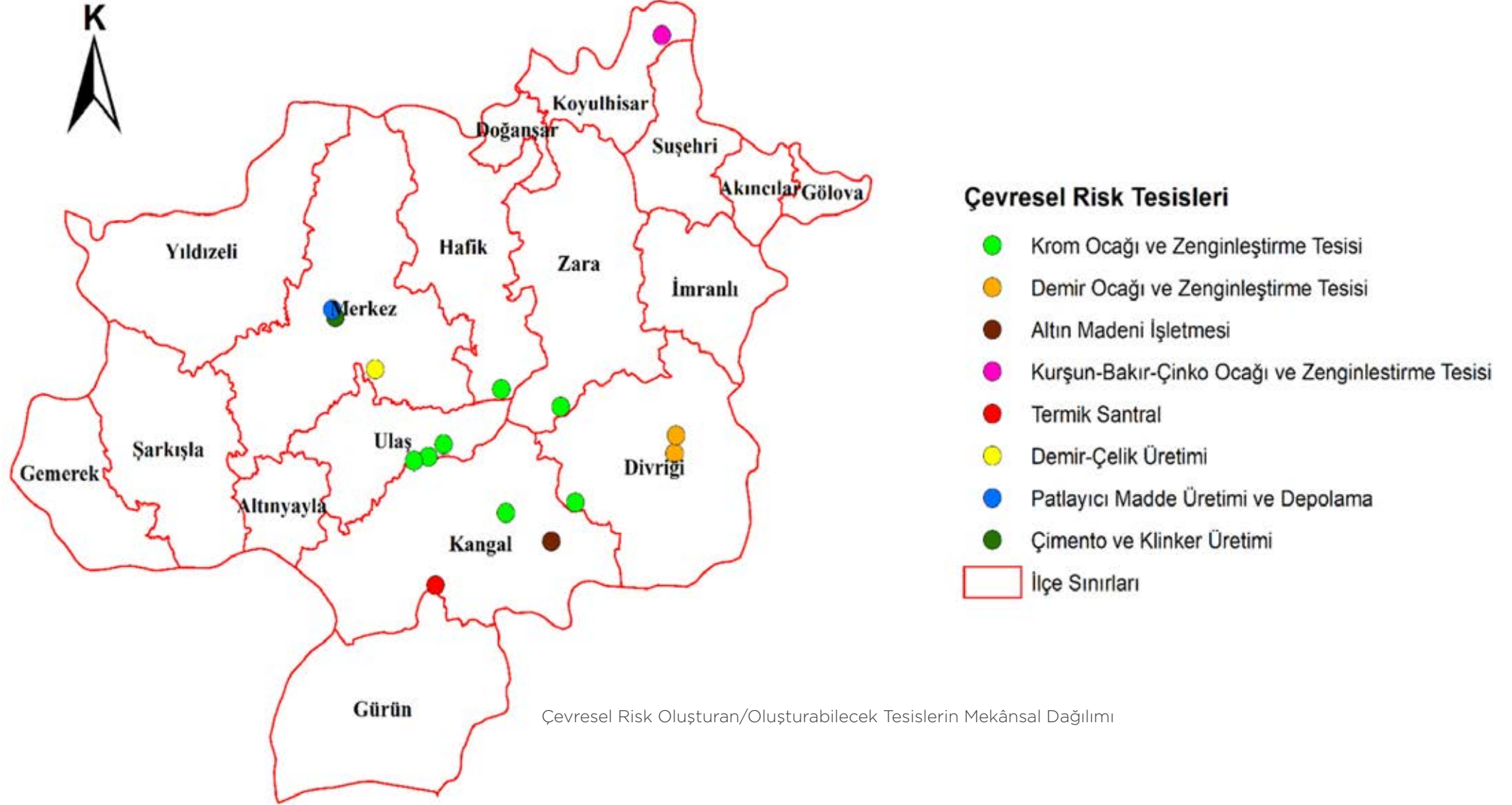
Sivas İlinde Bulunan Atık İşleme Tesisleri Sayıları (Sivas, ÇŞİM, 2018)

Çevresel Risk Potansiyeline Sahip Kuruluşlar

Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü'nden alınan bilgilere göre; "Çevre İzin Lisans Yönetmeliği"

kapsamında, Sivas il sınırlarında çevreye kirlenici etkisi olan tesislerin gerekli fiziksel şartları tamamlanmış ve anılan yönetmelik doğrultusunda Çevre İzin ve Lisansı almaları sağlanmıştır. Sivas il sınırları içerisinde bulunan ve çevresel risk oluşturan/oluşturabilecek

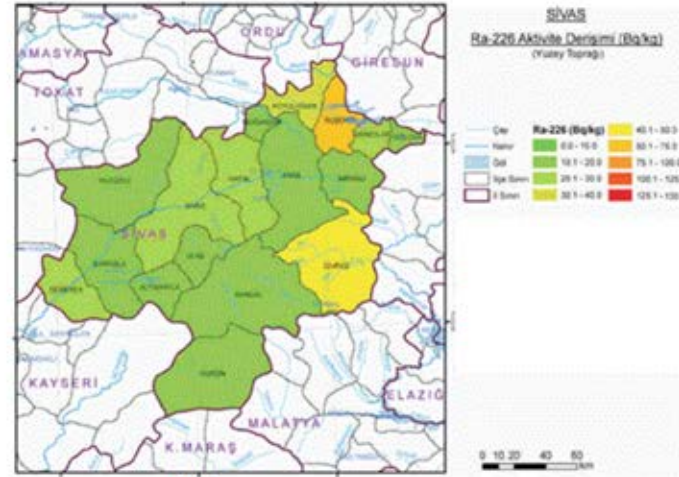
tesislerin faaliyet sektörleri görülmektedir. Söz konusu tesislerin belirtilen şartlara uygun çalıştığı sürece çevreye herhangi bir kirlenici etkisi öngörülmemektedir.

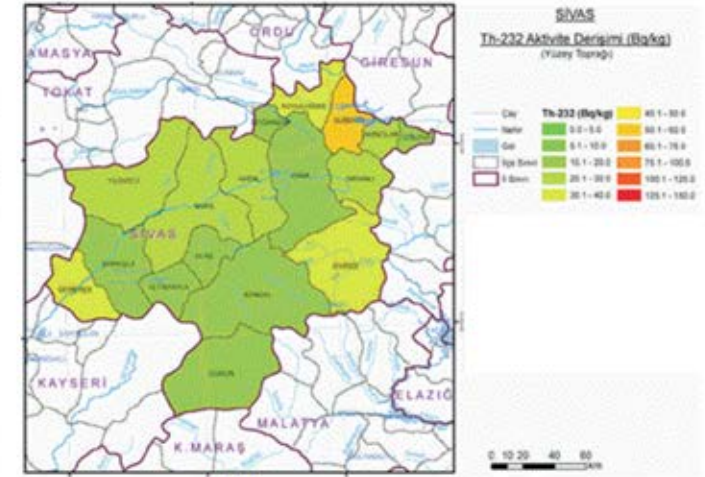
RADYOAKTİVİTE

Çevresel radyasyonun temel kaynağı, doğada bulunan uranyum, radyum, toryum, potasyum gibi radyoaktif izotoplar ve bunların ürünleridir. Bu radyoaktif izotoplardan yayınlanan radyasyonlar, dışardan ışınlanma şeklinde ya da sindirim veya solunum yoluyla insan vücuduna alınır. Yeryüzündeki tüm canlılar, doğada var olan bu doğal radyasyona maruz kalmaktadırlar. Teknolojinin gelişmesi ile birlikte, bu doğal radyasyon kaynaklarına yapay olanlar da eklenmiş ve çevresel radyasyon seviyesi bir miktar artmıştır. Tüm bu doğal ve yapay radyasyon kaynakları, dünyanın her yerindeki kara ve sulardaki çevresel radyasyonun kaynağını oluşturmaktadır. Türkiye Atom Enerji Kurumu tarafından, ülkemizin her yerindeki radyasyon seviyeleri takip edilmekte ve önemli değişimlerin olup olmadığı izlenmektedir.

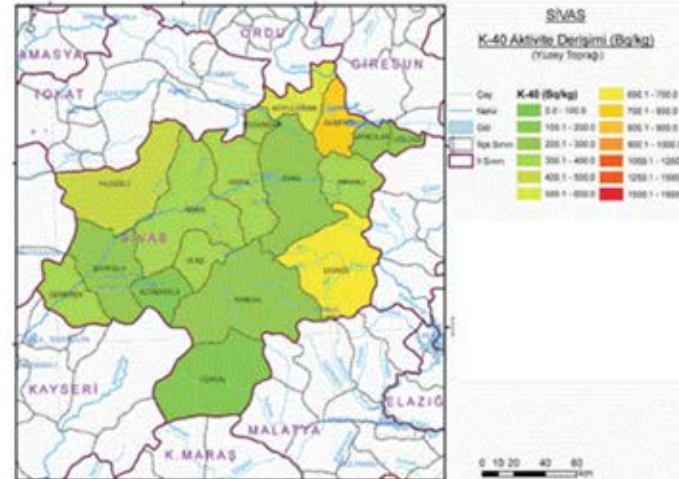
Bu kapsamda, Sivas ilinin toprak ve içme suyundaki radyoaktivite seviyeleri de Türkiye Atom Enerji Kurumu tarafından ölçülerek yayınlanmıştır. İlin yüzey toprağındaki çevresel radyoaktif izotoplardan Radyum (Ra-226), Toryum (Th-232), Potasyum (K-40) ve Sezyum (Cs-137) aktivite derişimleri verilmiştir. Şekilden de görüldüğü gibi, Ra-226 bakımından en yüksek derişime sahip ilçe Suşehri olup, onu sırasıyla Divriğı ve Koyulhisar takip etmektedir. Bunların ardından, Merkez, Hafik, Gemerek ve Akıncılar ilçeleri de, diğerlerine oranla biraz daha fazla derişime sahiptirler. Th-232 derişimlerine bakıldığında, yine en yüksek derişime sahip ilçe Suşehri olup, onu sırasıyla Divriğı, Koyulhisar ve Gemerek takip etmektedir. Bunların ardından, Merkez, Hafik, Yıldızeli, İmranlı ve Akıncılar ilçeleri de, diğerlerine oranla biraz daha fazla derişime sahiptirler. K-40 derişimleri açısından en yüksek

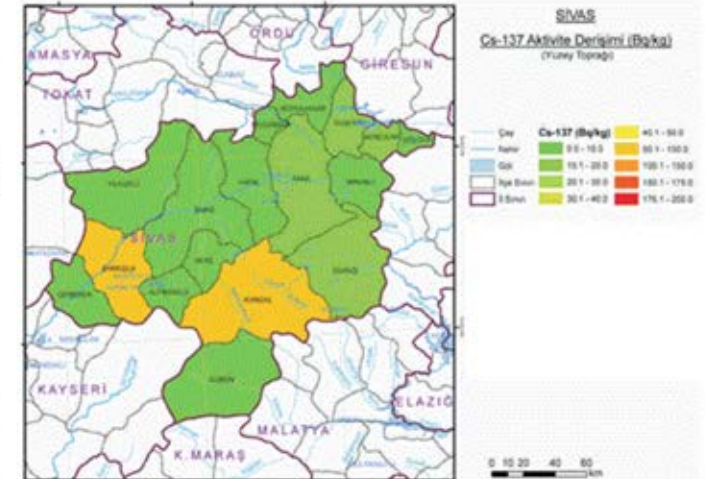
(a)

(b)

(c)

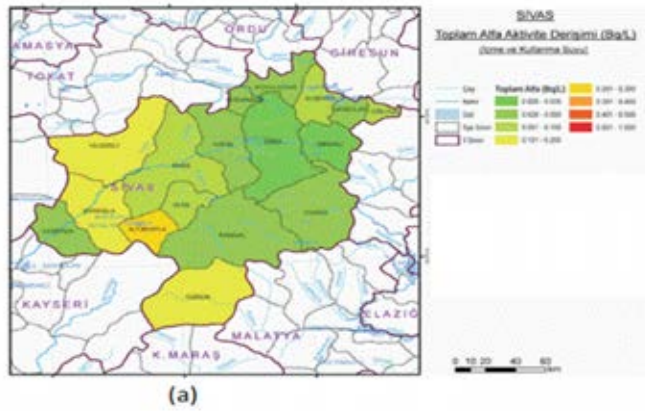
(d)

Sivas İli Yüzey Toprağında Ra-226 (a), Th-232 (b), K-40 (c) ve Cs-137 (d) Aktivite Derişimleri

orana sahip ilçe yine Suşehri ilçesidir. Bu ilçeyi yüksek oran bakımından, Divriğı, Koyulhisar ve Yıldızeli takip etmektedir. Merkez, Hafik, Ulaş, Doğanşar, İmranlı ve Gemerek ilçeleri de, kalan diğerlerine oranla biraz daha fazla derişime

sahiptirler. Son olarak Cs-137 derişimlerinde, Kangal ve Şarkışla yüksek orana sahiptir. Diğer ilçeler içerisinde ise, Zara, Divriğı, Suşehri ve Akıncılar biraz daha yüksek derişime sahiptir.

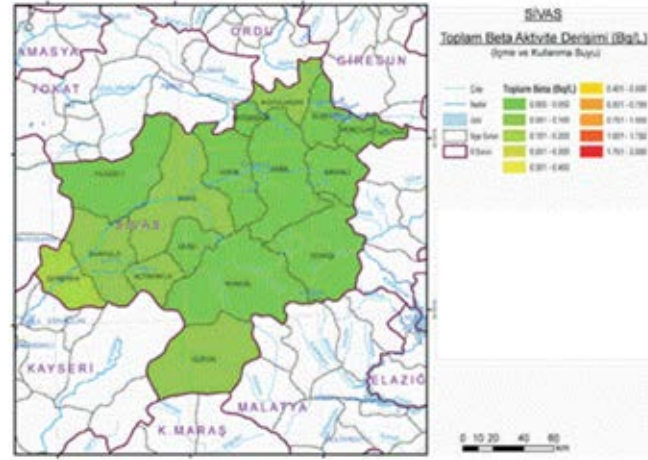
İçme suyundaki alfa, beta ve trityum aktiviteleri de ayrıca gösterilmiştir. Alfa aktivitesi bakımından en yüksek ilçe, Altınyayla olup, onu Yıldızeli, Şarkışla ve Gürün takip etmektedir. Merkez, Ulaş, Suşehri ve Gölova ilçelerindeki alfa aktivite derişimleri de, kalan ilçelere oranla biraz daha yüksek seviyededir. Beta aktiviteleri incelendiğinde ise, belirgin yüksek derişimli bir ilçe göze çarpmamakla birlikte, Merkez, Gemerek, Gürün, Koyulhisar ve Altınyayla ilçelerindeki beta aktivite derişimlerinin nispeten biraz yüksek seviyede olduğu görülmektedir. Trityum aktivite derişimleri, il genelinde sabittir ve asgari değerin bir miktar üzerindedir.

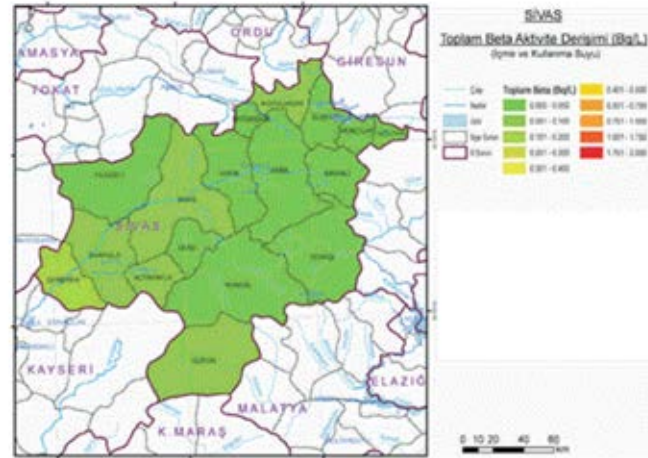
(a)

Sivas İli İçme ve Kullanma Sularında Alfa (a), Beta (b) ve Trityum (c) Aktivite Derişimleri

İç Anadolu bölgesindeki iller içerisinde, toprak numunelerindeki Ra-226, Th-232 ve K-40 derişimleri bakımından Sivas, en düşük derişime sahip ildir. Bunun yanında, Cs-137 derişimi bakımından ise, Karaman ve Aksaray illerinden sonra yüksek derişime sahip olarak üçüncü sırada yer almaktadır. Ra-226, Th-232 ve K-40

(b)

(b)

için topraktaki radyoaktif izotopların Türkiye ortalamaları sırasıyla, 27,56 - 32,65 ve 439,93 Bq/kg değerindedir. Bu izotopların toprakta bulunma oranlarının dünya ortalamaları ise sırasıyla, 32 - 45 ve 420 Bq/kg olarak verilmiştir. Sivas için bu değerler sırası ile 22,85- 24,49 ve 362,41 Bq/kg olup, hem Türkiye hem de dünya ortalamasının altında olduğu görülmektedir.

Sulardaki doğal radyasyonun temel kaynağı ise, yer altı sularına karışan doğal radyoaktif elementlerin varlığıdır. Dünya Sağlık Örgütü'nün içme suları kalitesine ilişkin kılavuzunda toplam alfa, beta ve trityum aktivitesi sınır değerleri, 0,5 Bq/L - 1.0 Bq/L ve 100 Bq/L olarak verilmiştir. Türkiye'deki ortalama değerler sırasıyla, 0,063 Bq/L - 0,098 Bq/L ve 2,35 Bq/L olarak ölçülmüştür. Altınyayla, Gürün, Şarkışla ve Yıldızeli ilçelerinde içme sularındaki alfa aktivitesinin Türkiye ortalamasının biraz üzerinde olduğu görülmektedir. İçme sularındaki beta ve trityum aktivitelerinin ise, Türkiye ortalamaları civarında olduğu görülmektedir.

Sonuç olarak, Sivas il ve ilçelerindeki yüzey toprağı ile içme ve kullanma sularındaki radyoaktivitenin, yer yer ortalamanın bir miktar üzerinde değerler gösterse de, insan sağığı ve çevreyi olumsuz etkilemeyecek normal düzeyde olduğu söylenebilir.

DEPREMSELLİK

Sivas merkez yerleşimi, Kuzey Anadolu Fay Zonu'ndan yaklaşık 80 km, Deliler Fayı'ndan 40 km, Sarız Fayı'ndan 100 km, Malatya Fayı'ndan 140 km ve Ovacık Fayı'ndan 170 km uzaklıkta bulunmaktadır. Bununla birlikte bölgedeki yüzeysel dolgular uzaktaki depremler nedeniyle yer hareketini büyütebilme özelliğindedir. Afet ve Acil Durum Yönetimi (AFAD) Başkanlığı'nın 2018 yılında yayımladığı Türkiye Deprem Tehlike Haritası'na göre, en büyük yer ivmesi (g) değerleri sınıflandırmasında Sivas ili düşük, orta

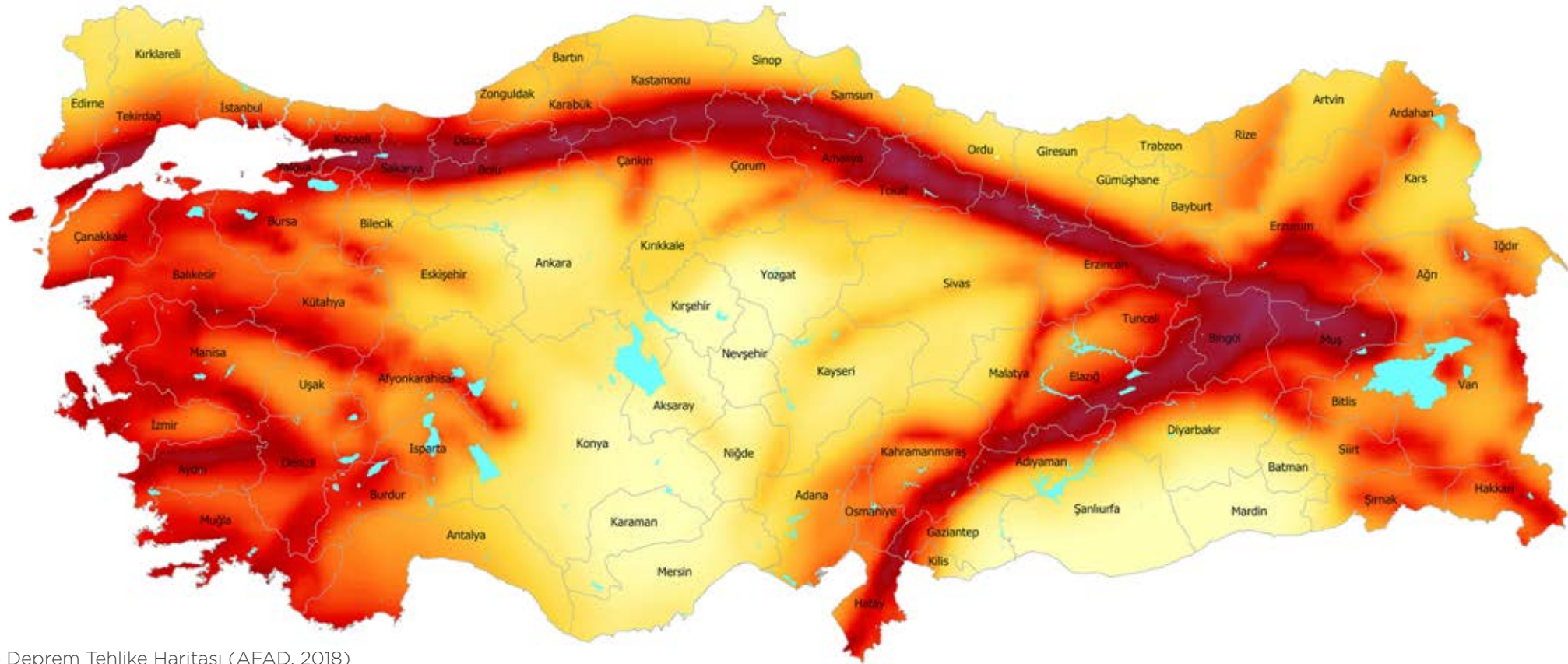
ve yüksek tehlike değerlerine sahiptir. Sivas ili özelinde ayrıntılı bakıldığında, ilin kuzeyindeki kesimlerin (Doğansar, Koyulhisar, Suşehri, Akıncılar ve Gölova) yaklaşık 0.5 g ile en yüksek tehlikeye, Sivas ili orta kesiminde (Deliler Fayı boyunca) yaklaşık 0.2 g ile orta düzeyde tehlikeye ve Sivas merkez yerleşimi ise yaklaşık 0.05-0.1 g ile düşük tehlikeye sahiptir.

Sivas ve çevresinde yer alan diri faylar (MTA, 2012) ve 1900-2020 yılları arasında büyüklüğü 4 ve 4'den büyük deprem dağılımı görülmektedir.

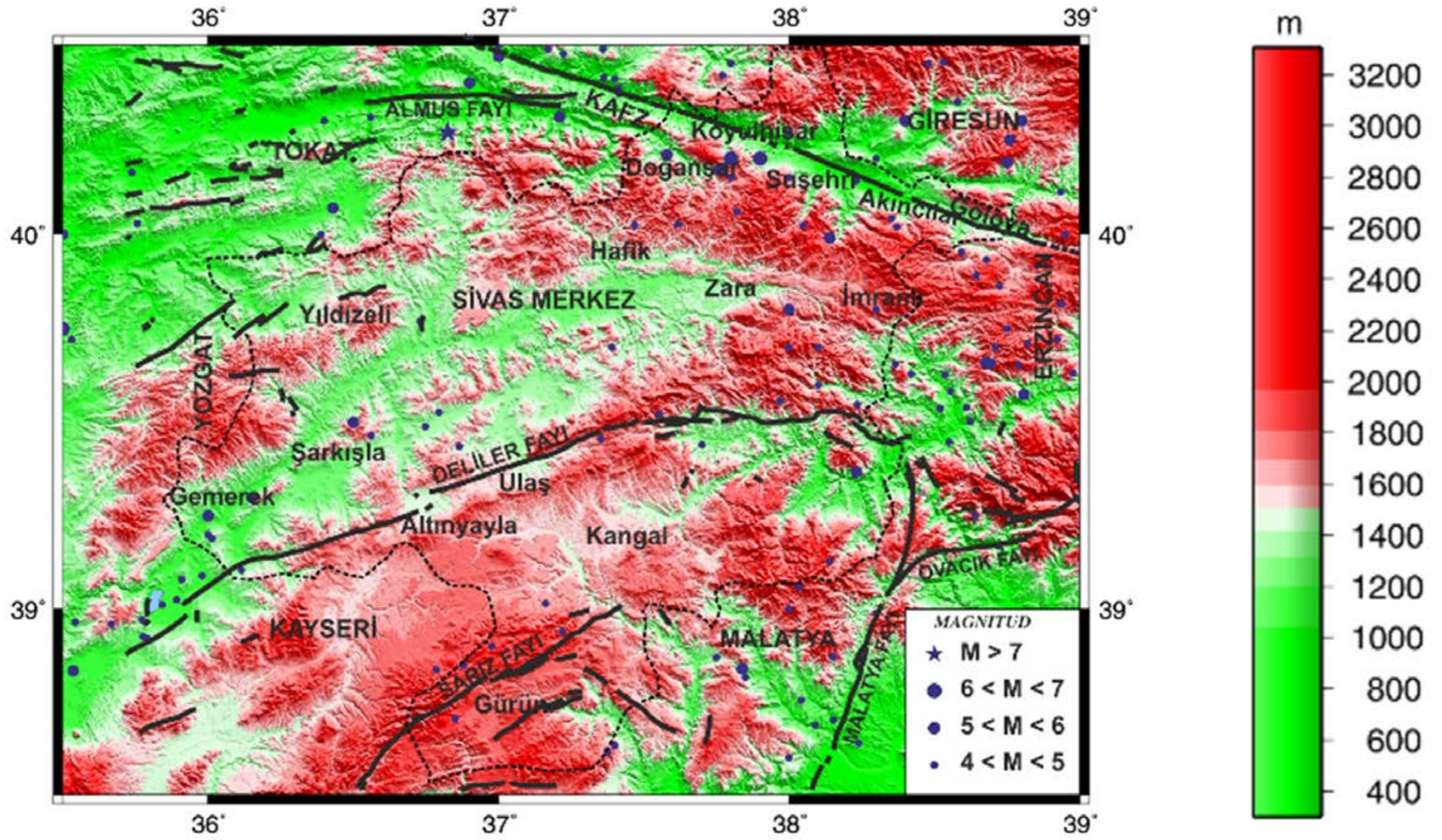
Sivas ili ve dolayında 1900-2020 yılları arasında

meydana gelen depremler incelendiğinde, büyüklüğü 7.1 olan en büyük depremin, Tokat-Almus (1916) civarında meydana geldiği görülmektedir. Büyüklüğü 6.1 olan Koyulhisar depremi (1929), büyüklüğü 6.4 olan Suşehri depremi (1909), büyüklüğü 6.2 olan Yozgat-Sarıkaya depremleri (1940) bölgede görülen önemli depremlerdir. 1900-2019 tarihleri arasında büyüklüğü 4.0'ın üzerinde toplam 143 adet deprem meydana gelmiş olup, büyüklükleri; 1 adet 7'nin üzerinde, 3 adet 6-7 arasında, 23 adet 5-6 arasında ve 116 adet 4.0-5 arasında değişmektedir.

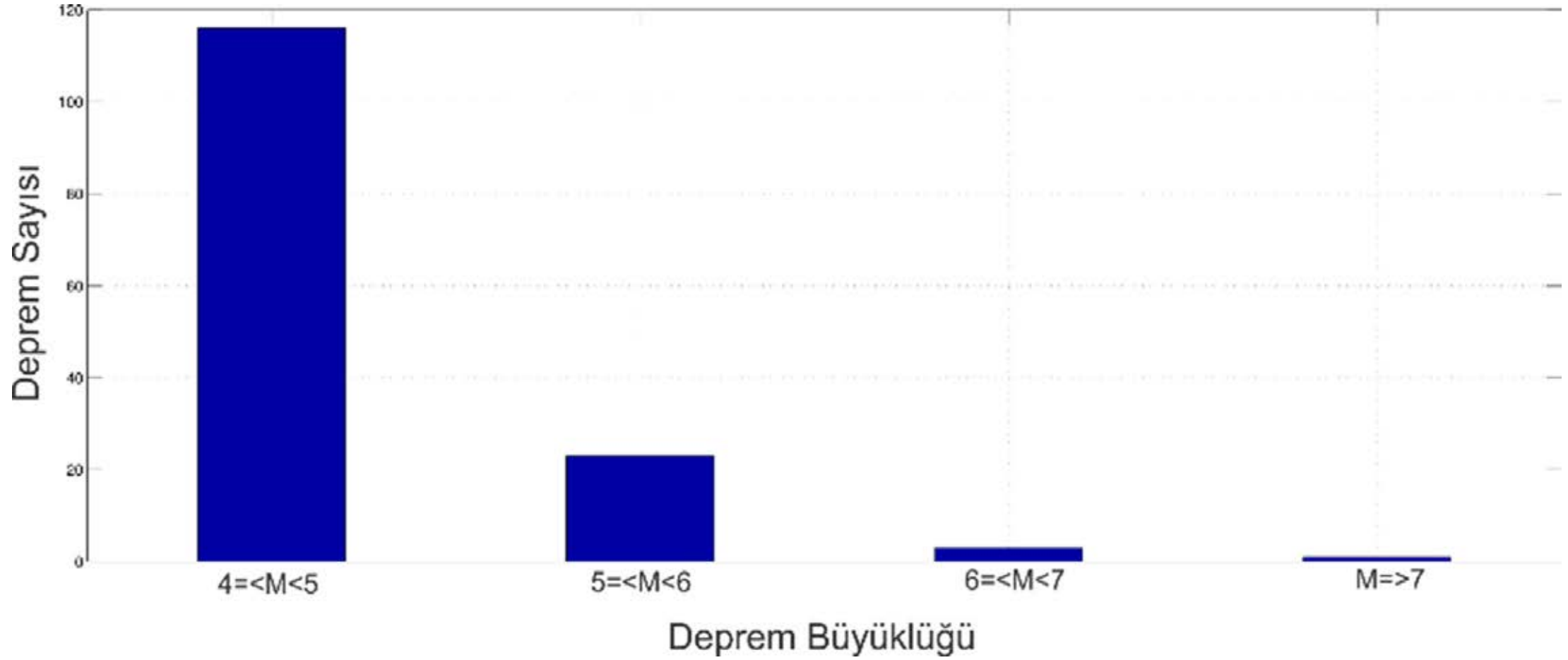
TÜRKİYE DEPREM TEHLİKE HARİTASI

Türkiye Deprem Tehlike Haritası (AFAD, 2018)

Sivas ve Çevresine Ait Topoğrafya, Diri Fay ve Deprem Dağılım Haritası.

Sivas ve Çevresinde 1900-2020 Yılları Arasında Meydana Gelen Depremler Sayıları

KAYNAKLAR

Karakuş, C.B. ve Yıldız, S. (2019). Hava Kalite İndeksi İle Meteorolojik Parametreler Arasındaki İlişkinin Çoklu Regresyon Yöntemi İle Belirlenmesi, Ömer Halisdemir Üniversitesi Mühendislik Bilimleri Dergisi, 8, 2, 698-711.

Hopke, P.K., Cohen, D.D., Begum, B.A., Biswas, S.K., Ni, B., Pandit, G.G., Santoso, M., Chung, Y.S., Davy, P., Markwitz, A., Urban AirQualityInTheAsianRegion, Sci. Total Environ., 404, 103-112, 2008.

Sivas ÇŞİM, (2017), Sivas İli 2016 Yılı Çevre Durum Raporu, ÇED ve Çevre İzinleri Şube Müdürlüğü,

Sivas, 164 sayfa.

Sivas ÇŞİM, (2018), Sivas İli 2017 Yılı Çevre Durum Raporu, ÇED ve Çevre İzinleri Şube Müdürlüğü, Sivas, 144 sayfa.

ÇŞB, (2019), ÇED İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü, Çevre Durum Raporu-2017, Ankara, 578 sayfa.

Türkiye Çevresel Radyoaktivite Atlası, TAEK. ISBN: 978-975-8898-31-2

www.havaizleme.gov.tr

www.sim.csb.gov.tr

www.sivas.bel.tr/Files/UserFiles/23/cevrekoruma-gorevleri.pdf

<https://deprem.afad.gov.tr/>

<http://www.koeri.boun.edu.tr/new/>

AFAD, 2018. Türkiye Deprem Tehlike Haritası

Dağ Keçisi

VAHŞİ YAŞAM

Prof. Dr. Hüseyin Aşkın Akpulat

Sivas ili, Doğu Anadolu'daki endemiklerin (sınırları belli olan ve dar bir alanda yayılış gösteren bitkiler) yoğunlaştığı kuşak üzerinde olması, İran-Turan, Avrupa-Sibirya ve Akdeniz bitki coğrafyası bölgesine ait bitkilerin bulunması ve jipsli alanlarından dolayı önem teşkil etmektedir. Avrupa'da sadece Türkiye ve İspanya'da jipsli alanlar bulunur. Türkiye'deki jips dağılımı ise en fazla Sivas ilinde görülmektedir. Bu da Sivas'ın biyoçeşitliliğini ve endemizm

oranını artırmaktadır. Ayrıca ilin serpantin, kalker ve marn gibi farklı toprak yapılarının olması flora ve fauna çeşitliliğini olumlu etkilemektedir. Sivas ili sınırları içinde birçok dağ silsilesinin bulunması da yaban hayatı için avantaj sağlamaktadır.

Sivas çevre illere göre kendine has bir iklim karakterine sahiptir. Çevresine göre bir mikroklima iklim bölgesidir. Bunu sağlayan temel faktörler; çevre illere göre daha yüksek rakımda

oluşu, kuzey rüzgârlarına açık oluşu, engebeli bir yapıya sahip olması, yıl içinde değişen basınç farkı ve üç farklı coğrafik bölgeye yayılmasıdır. Bunlar da biyolojik çeşitliliği artırmaktadır. Sivas ili yarı kurak Akdeniz vejetasyon katında olup görülen yağış rejimi tipi İKSY (İlkbahar, kış, sonbahar, yaz) Doğu Akdeniz tipidir. Biyoiklimsel olarak yarı-kurak, alt, son derece soğuk bir Akdeniz biyoiklimine sahiptir.

Flora (Bitkiler)

Sivas floristik yönden çok zengin bir ildir. Zara İmranlı arasındaki özel jipsli habitatlar Natura 2000 adlı Avrupa Birliği projesinde öncelikli koruma alanı olarak önerilmiştir. Sivas'ta arıcılık her ilçede yapılmakla birlikte Divriği, Zara, Koyulhisar ve İmranlı ilçeleri arıcılığın yoğun olarak yapıldığı merkezlerdir. Bunun nedeni, bu bölgelerin bitki ve çiçek açısından yoğun olmasıdır. Sivas bozkır (step) bitki örtüsüne sahip olmasına rağmen bölgeye özgü pek çok

çalı ve otsu bitkileri barındırmaktadır. Sivas il sınırları içerisinde şimdiye kadar 7 Önemli Bitki Alanları (ÖBA) belirlenmiştir. Bunlar, Hafik-Zara Jipsli Tepeleri (Sivas), Tecer Dağları (Sivas), Tohma Vadisi (Sivas-Malatya), Ziyarettepe (Sivas), Topçu Yeniköy (Sivas), Kutlukaya-Boğazdere (Sivas) ve Ulaş-Tecer (Sivas) 'dir. ÖBA'nın bulunması ilimizin flora yönünden çok zengin olduğunun bir kanıtıdır.

Sivas ilinde daha önce yapılan floristik çalışmaları neticesinde 105 familya, 544 cins ve 1917 tür, 2067

bitki taksonunun olduğu belirlenmiştir. Endemik bitki sayısı toplam 446'ya ulaşmıştır. Türkiye'de yetişen bitkilerin %18'i Sivas ilinde yetişmektedir. IUCN (Dünya Korunma Birliği) tehlike kategorilerine göre; endemik taksonlardan 16 tür Çok Tehlikede (CR), 44 tür Tehlikede (EN), 57 tür Zarar Görebilir (VU), 49 tür Tehlike Altına Girebilir (NT), 278 tür Az Tehdit Altında (LR) ve 7 tür ise Yetersiz Veri (DD) kategorilerinde yer almaktadır.

Tehlike Sınıfları(Kategori)	Takson Sayısı	Oranı(%)
EX (Tükenmiş)	-	-
CR (Çok Tehlikede)	16	3.5
EN (Tehlikede)	44	9.5
VU (Zarar Görebilir)	57	12.5
NT (Tehlike Altına Girebilir)	49	11
LC (Nadir ve Tehlike Altında Olmayan)	278	62
DD (Yetersiz Bilinen)	7	1.5
NE (Değerlendirilmeyen)	-	-
TOPLAM ENDEMİK SAYISI	446	100

Endemik Bitkilerin Tehlike Kategorileri

Tehlike Kategori No	Türkçe Adı	Bilimsel Adı
CR1	Sivas Civanperçemi	<i>Achillea sivasica</i> Çelik & Akpulat
CR2	Pembe tüylütere	<i>Physoptychis purpurescens</i> Çelik et Akpulat
CR3	Gevşek pireotu	<i>Tanacetum densum</i> (Lab.) Schultz Bip. subsp. <i>laxum</i> Grierson
CR4	Sivas dikenli	<i>Centaurea yıldızii</i> Ş.Civelek, İ.Türkoğlu & H.Akan
CR5	Ulu geven	<i>Ebenus macrophylla</i> Jaub. & Spach
CR6	Harput morgeveni	<i>Ebenus haussknechtii</i> Bornm. ex Hub.-Mor.
CR7	Çok yapraklı geven	<i>Astragalus pinetorum</i> Boiss.subsp. <i>multifolius</i> Akpulat & Çelik
CR8	Ak korunga	<i>Onobrychis albiflora</i> Hub.-Mor.
CR9	Tüylü Sardunya	<i>Geranium chelikii</i> Kit Tan & Yıldız
CR10	Allı navruz	<i>Iris celikii</i> Çelik & Akpulat
CR11	Kukasotu	<i>Marrubium sivasense</i> Aytaç, Akgül & Ekici
CR12	Sivas Kekiği	<i>Thymus pectinatus</i> Fisch. et Mey. var. <i>pallasicus</i>
CR13	Belumotu	<i>Asperula cilicica</i> Hausskn. Ex Ehrend.
CR14	Kangal sıracası	<i>Scrophularia gypsicola</i> Hub.- Mor. et Lall
CR15	Sivas kördikeni	<i>Reaumuria sivasica</i> Kit. Tan et Yıldız
CR16	Sivas yıldızı	<i>Gagea sivasica</i> Hamzaoğlu

Sivas ilinde, endemizm oranının yüksek çıkmasının nedeni, toprak yapısının kalkerli ve jipsli olmasıdır. Sadece Sivas ili sınırlarında yayılış gösteren endemik tür sayısı 57 olarak verilmiştir. Bu sayı son çalışmalarla beraber 64'e ulaşmıştır. 446 endemik taksonun 124'ü sadece jipsli alanlarda yetişmektedir.

CR (Çok Tehlikede) Olan Endemik Bitkiler

Son yıllarda Sivas ilinde bulunan ve endemik olan yeni türler şunlardır;

Achillea sivasica Çelik & Akpulat (2008)

Physoptychis purpurescens Çelik & Akpulat (2007)

Iris celikii Çelik & Akpulat (2006)

Astragalus pinetorum Boiss. subsp. ***multifolius*** Akpulat & Çelik (2007)

Gysophila turcica Hamzaoglu (2012)

Gagea sivasica Hamzaoglu (2008)

Reaumuria sivasica Kit. Tan et Yıldız (1989)

Marrubium sivasense Aytaç, Akgül & Ekici (2012)

Sivas ilinde tek lokaliteden (yerden) bilinen bazı endemik türler ise tehlike altındadır. Bunlar;

-*Tanacetum densum* (Lab.) Schultz Bip. subsp. ***laxum*** Grierson: Sivas: Gürün, Gökpınar 1800 m.

-*Thymus pectinatus* Fisch. et Mey. var. ***pallasicus***, *Thymus pectinatus* Fisch. & C.A. Mey. (**synonym**): Sivas: Kayseri -Sivas Kızılırmak, 1300 m.

-*Asperula cilicica* Hausskn. Ex Ehrend.: Sivas: Divriği, Bulgar Maden 1600 m.

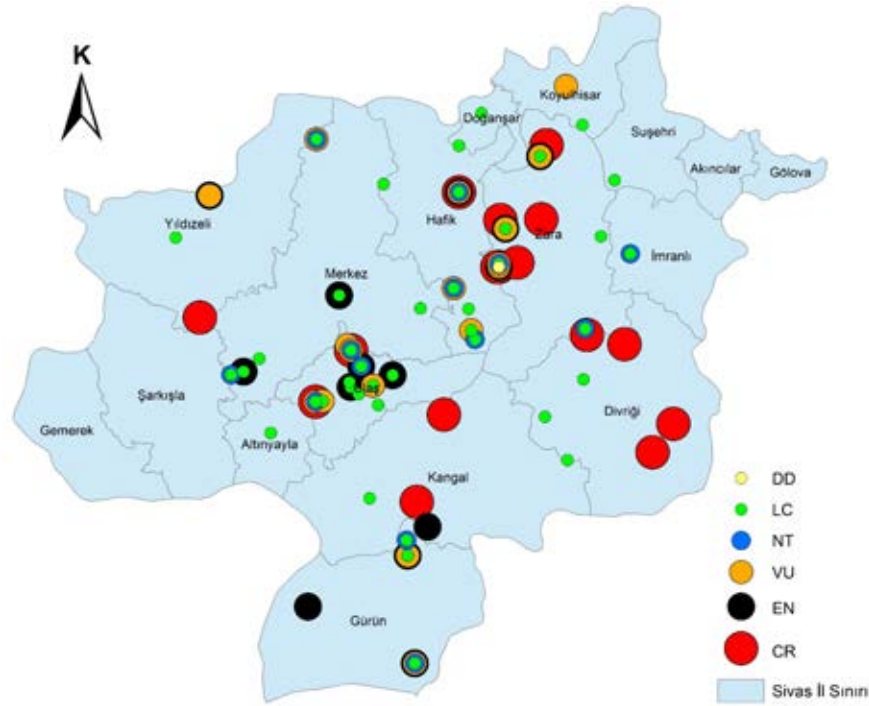
-*Scrophularia gypsicola* Hub.Mor.et Lall : Sivas: Kangal, Gürün-Tecer arası

Bu türlerden; *Tanacetum densum* (Lab.) Schultz Bip. subsp. *laxum* Grierson, *Asperula cilicica* Hausskn. Ex Ehrend. *Scrophularia gypsicola* Hub. Mor.et Lall araziden toplanamamıştır. Bu türlerin yok olmuş olmasından endişe duyulmaktadır.

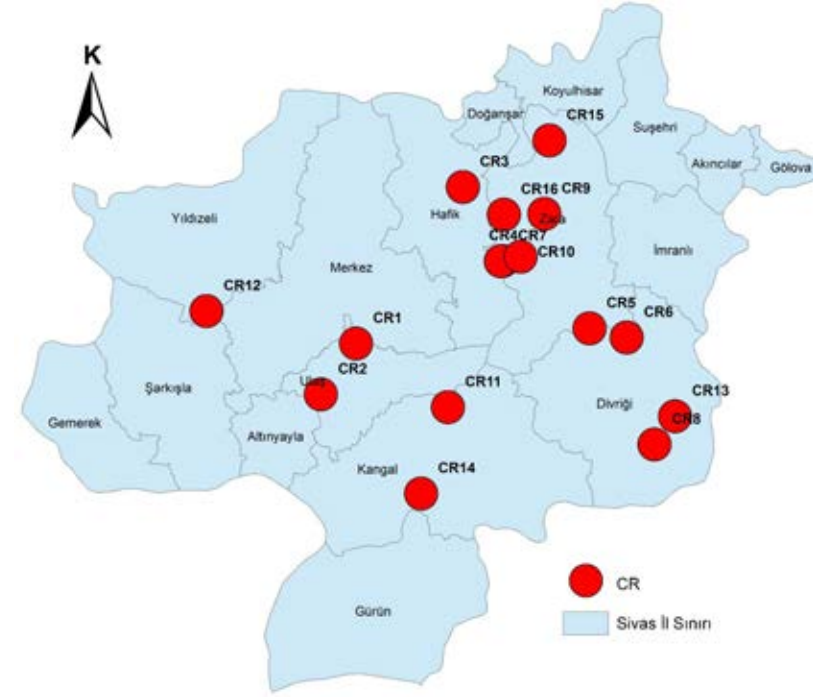
İlk defa Sivas ilinden bulunarak, bitki epiteti (ismi) "Sivas" olan 13 yeni bitki türü bulunmaktadır. Sivas ismi böylece literatürde yerini alarak tüm Dünya'ya duyurulmuştur.

No	Familya	Takson Adı
1	Brassicaceae	<i>Isatis glauca</i> subsp. <i>sivasica</i>
2	Polygonaceae	<i>Polygonum sivasicum</i>
3	Tamariaceae	<i>Reaumuria sivasica</i>
4	Asteraceae	<i>Achillea sivasica</i>
5	Asteraceae	<i>Tanacetum densum</i> subsp. <i>sivasicum</i>
6	Asteraceae	<i>Cousina sivasica</i>
7	Asteraceae	<i>Centaurea sivasica</i>
8	Asteraceae	<i>Helichrysum sivasicum</i>
9	Campanulaceae	<i>Campanula sivasica</i>
10	Scrophulariaceae	<i>Scrophularia libanotica</i> subsp. <i>libanotica</i> var. <i>sivasica</i>
11	Lamiaceae	<i>Stachys sivasica</i>
12	Caryophyllaceae	<i>Arenaria sivasica</i>
13	Liliaceae	<i>Allium sivasicum</i>

Bitki İsminde "Sivas" Olan Taksonlar

Sivas İl Sınırları İçerisindeki Endemik Türlerin Tüm Tehlike Kategorilerine Göre Dağılımı

Sivas İl Sınırları İçerisindeki Endemik Türlerin CR Tehlike Kategorisine Göre Dağılımı

Sivas ilinde en büyük takson sayısı içeren familya **Asteraceae** (papatyagiller)'dir. Asteraceae familyasının ilk sırada yer almasının nedeni: Türkiye Florası'nın en büyük 4. familyası (1156 tür) olması, familya üyelerinin çoğunun ekolojik toleranslarının geniş olması ve meyvalarının pappuslu olmasına, rüzgârla kolayca uzaklara taşınabilmesine bağlanabilir. Asteraceae familyasından sonra **Fabaceae** (Baklagiller) - **Lamiaceae** (Ballıbabagiller) - **Brassicaceae** (Turpgiller) en yüksek tür içeren familyalardır. **Astragalus (Geven)** cinsi Sivas ilinde ilk sırayı almıştır. Bunun nedeni, Türkiye'de yayılmış 434 türüyle her yerde yaygın olarak bulunmasıdır. Daha sonra **Salvia** (Ada çayı) - **Silene** (Nakil çiçeği) - **Centaurea** (Peygamber çiçeği) en yüksek tür sayısı içeren cinslerdir.

Sivas ilinde genellikle yaygın olarak; Centaurea, Achillea, Artemisia, Helichrysum, Inula, Scorzonera (Asteraceae); Onosma, Anchusa (Boraginaceae); Alyssum, Erysimum, Isatis (Brassicaceae); Asyneuma (Campanulaceae); Silene, Dianthus, Minuartia (Caryophyllaceae); Helianthemum (Cistaceae); Euphorbia (Euphorbiaceae); Astragalus, Onobrychis, Hedysarum, Ebenus (Fabaceae); Globularia (Globulariaceae); Hypericum (Hypericaceae); Salvia, Stachys, Phlomis, Teucrium, Thymus, Ziziphora (Lamiaceae); Allium (Liliaceae); Acantholimon (Plumbaginaceae); Alopecurus, Bromus, Dactylis, Koeleria, Melica, Poa, Stipa, (Poaceae); Asperula, (Rubiaceae); Scrophularia, Linaria, Verbascum (Scrophulariaceae); Pimpinella, Ferulago, Erysimum (Apiaceae);

Hypericum (Hypericaceae); Sedum, (Crassulaceae); Daphne (Thymelaeaceae) cinslerine ait bazı türler bulunmaktadır.

Sivas ilinde jipsli alanlar üzerinde görülen bitkilerden; Achillea, Artemisia (Asteraceae); Chrysocamela (Brassicaceae); Gypsophila, Minuartia (Caryophyllaceae); Thymus (Lamiaceae); Allium (Liliaceae) ve Scrophularia (Scrophulariaceae) gibi cinslere ait bazı türler yaygındır. Sivas ilinde parazit bitkiler ise Cuscuta (Cuscutaceae) ve Orobanche (Orobanchaceae) cinsleriyle temsil edilmektedir.

Yonca (*Medicago*) ve ayrık türleri (*Agropyron* ve *Elymus*) yaygındır. Geven (*Astragalus*) bozulmuş meraların tipik bir bitkisidir. Başlıca orman ağaçları karaağaç (*Ulmus*), karaçam (*Pinus nigra*) ve sarıçam (*Pinus sylvestris*)'dir. Gül (*Rosa*), adaçayı (*Salvia*), laden (*Cistus*) ve ticari değeri olan Ceviz (*Juglans regia*), Badem (*Amygdalus communis*), Alıç (*Crataegus*) da bölgeye özgüdür.

Sivas ilinde 4 tane anıt ağaç bulunmaktadır. Bunlardan 3 tanesi İmranlı ilçesinde 1 tanesi ise Gürün ilçesindedir. **Anıt ağaçlar** bilimsel olarak "Yaş, çap ve boy itibarıyla kendi türünün alışılmış ölçüleri üzerinde boyutlara sahip olan, yöre folklorunda, kültür ve tarihinde özel yeri bulunan, geçmiş ile günümüz, günümüz ile gelecek arasında iletişim sağlayabilecek uzunlukta doğal ömre sahip olan **ağaçlar**" olarak bilinir.

Sivas'ın İmranlı ilçesi Karacaören köyünde bulunan Selçuklu ve Osmanlı Devleti'ni gören Cumhuriyet döneminde de yaşamaya devam eden 900 yaşındaki tarihî bir ardıç ağacı *Juniperus excelsa* bulunmaktadır. Dokuz asırdır ayakta kalmayı başaran tarihî ağaç yöre halkı tarafından 'Ali Baba' ismiyle bilinmektedir. Ardıçlar ayrıca köylülerce kutsal olarak da kabul edilmektedir.

Boylu Anıt Ardıç (*Juniperus excelsa*)

Avrupa'nın Yaban Hayatı ve Yaşama Ortamının Korunması (Bern) Sözleşmesi kapsamında Sivas ilinde ***Thpya minima*** türü bulunmaktadır.

Sivas ilinde görülen bazı endemik bitkilerin fotoğrafları aşağıdadır.

Onobrchis albiflora CR

Tanacetum densum subsp. *sivasicum* VU

Neotchihatchewia isatidea VU

Dianthus engleri NT

Cousinia sivasica VU

Achillea sivasica CR

Verbascum wiedemannianum LC

Hypericum thymopsis NT

Fauna (Hayvanlar)

Sivas İli, hayvan varlığı açısından oldukça zengindir. Özellikle Kangal Köpeği ve Kangal Balıklı Çermik balıkları dünyaca ünlüdür.

Memeliler

Sivas ilinde 50'ye yakın memeli türü bulunmaktadır. Bunlardan, **Gelengi** (*Spermophilus citellus*), **Tilki** (*Vulpes vulpes*), **Yaban Tavşanı** (*Lepus europaeus*), **Yaban domuzu** (*Sus scrofa*) bol miktarda bulunmaktadır. **Boz ayı** (*Ursus arctos*), **Vaşak** (*Lynx lynx*), gibi türlerde görülmektedir. Ayrıca, İlimizde Orman ve Su İşleri Bakanlığınca koruma altına alınan **Yaban keçisi** (*Capra aegagrus*) türünde doğal olarak yaşamaktadır.

Sivas'ta yetişen bazı önemli memeli türleri şunlardır:

Uzunyayla Atı

Kökeninin, "93 Savaşı" sonrasında Osmanlı topraklarına göç eden Kafkasya kökenli Çerkezler dolayısıyla Kafkasya olduğu bilinmektedir. Uzunyayla yöresi, Kayseri'nin Pınarbaşı ile Sivas'ın Gürün ilçesinin köylerini içine alan bir bölgedir.

Kangal Köpeği

Sivas ilinden köken almakla birlikte küçükbaş hayvan sürülerini korumak üzere ve bekçi köpeği olarak tüm Anadolu'da yaygın şekilde yetiştirilmektedir. Gövdesi yapılı ve büyük, göğsü derin ve beli orta uzunluktadır. Kangal köpekleri sahiplerine karşı sadık ve özellikle çocuk ve kadınlara karşı sakin mizaçlıdır. Annelik içgüdüğü iyidir. Cesur, akıllı, güçlü, hızlı ve çevik köpeklerdir. Dövüşürken güçlü göğsünü ve ön ayaklarını kullanır. Sürü koruma konusunda

Kangal Köpeği

doğal bir içgüdüğü olduğundan görevlerini insan komutları olmaksızın yapar. Soğuk ve kuru çevre şartlarına uyumludur. Saatte 50 km hızla koşabilir. Kangal ırkı ulusal evcil ırk olarak açıklanmış olup, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nin (TOBB) resmî kurumları ve üniversiteler, STK'lar ile soy kütüğü yetiştirme ve koruma programlarını yürütmektedir.

Akbaş Köpeği

Çoğunlukla Sivas, Afyon, Eskişehir ve Ankara illerinde küçükbaş hayvan sürüleri için koruma ve bekçi köpeği olarak yetiştirilmektedir. Orta büyüklükte bir vücudu ve iyi gelişmiş kasları vardır. Duruşu zarif ve atletiktir. Tüy rengi beyazken burnu ve ağzı siyahtır. Akbaş ırkı köpekler sahiplerine karşı sadık, sakin ve yumuşakken yüksek koruma içgüdüğü nedeniyle yabancılara karşı kuşkucudur. Bu cesur, güçlü, atik ve akıllı ırk, karasal iklime adapte ve sert şartlara dayanıklıdır.

Yaban Keçisi

(*Capra aegagrus*) türü Divriği, İmranlı, Ulaş ilçelerinde yayılmaktadır. Yaban keçisinin en büyük üreme yeri; Divriği ilçesi Çengelli Dağ bölgesi olup, diğer üreme bölgeleri; Fıdıldağ, Gelindağı, Gürlevik Dağı, Yılanlıdağ'dır.

Balıklar (Pisces)

Sivas ilinde irili ufaklı 18-20 adet doğal sulak alan (göl ve sazlık-bataklık türünde) mevcuttur. Bu Göllerde Cyprinidae familyasına ait 6 tür *Cyprinus carpio* (Sazan), *Squalius cephalus* (Tatlısu Kefali), *Alburnus chalcoides* (Tatlısu Kolyozu), *Capoeta capoeta* (Siraz), *Capoeta tinca* (Siraz), *Chondrostoma nasus* (Karaburun), Cobitidae familyasına ait 1 tür *Orthrias angorae* (Çöpçü), ve Siluridae familyasına ait 1 tür *Silurus glanis* (Yayın) olmak üzere toplam **8 tür balık** bulunmaktadır.

Balıkli Kaplica (Kangal) Balıkları

Kaplicanın içinde 2-10 cm büyüklüğünde Cyprinide (Sazangiller) familyasından *Cyprinion macrostamus* (Beni Balığı) ve *Garra rufa* (Yağlı Balık) türleri vardır. Kaplicanın bu şifacı özelliği balıklardan kaynaklanmaktadır. Bu tür balıklar 37 °C sıcaklıkta yaşayabilen genetiğe sahip dünyadaki ender balık türlerindedir. Sedef, egzama gibi cilt hastalıklarına iyi gelir. Balıklar suya giren insanların cilt üzerindeki, yaraları acıtmadan koparıp pürüzsüz hale getirirler. Bu yüzden bu balıklar halk arasında “doktor balıklar” olarak anılmaktadır.

Garra rufa (Yağlı Balık)

Kuşlar (Aves)

Tödürge Gölü, Ramsar (Özellikle Su Kuşları Yaşama Ortamı Olarak Uluslararası Öneme Sahip Sulak Alanlar Hakkındaki Sözleşme)’a aday ve ÖKA (Önemli Kuş Alanı) statüsü olan, Avrupa’nın Yaban Hayatı ve Yaşam Ortamlarını Koruma Sözleşmesi’ne göre yüksek derecede koruma statüsüne sahip türleri barındıran bir göl olması nedeni ile büyük önem taşımaktadır.

Sivas ilinde farklı büyüklüklerdeki 22 göl havzasında barınan kuş türleri bulunmaktadır. Sivas ili kuş faunası, literatür değerlendirmeleri, yerel kuş gözlemcilerle yapılan görüşmeler ve gerçekleştirilen gözlem çalışmaları sonucunda

ortaya konulmuştur. Sivas ilinde toplam **18 takım** ve **50 familyaya** ait **204** kuş türü saptanmıştır. Takım seviyesinde türlerin dağılışına bakıldığında en çok türü bulunan takım **Passeriformes** olmuştur. Familya düzeyinde ise en çok tür bulunan familya **Muscicapidae** olmuştur. Bu türlerden 71’i yerli (Y), 71’i yaz ziyaretçisi (YZ), 21’i kış ziyaretçisi (KZ) ve 40’ı da transit göçer (T)’dir (Barış ve diğ., 1996;2006). Tespit edilen türlerden IUCN tehlike kriterlerine bakıldığında, **EN** (Endangered) (Vahşi yaşamda soyu tükenme tehlikesi çok büyük olan türler) kategorisinde 2 tür.

- *Neophron percnopterus* (Küçük Akbaba)

- *Oxyura leucocephala* (Dikkuyruk)

VU (Vulnerable) (Hassas, zarar görebilir) (Vahşi yaşamda soyu tükenme tehlikesi büyük olan türler) kategorisinde 1 tür,

-*Aquila heliaca* (Şah Kartal)

NT (Near threatened) (Şu anda tehlikede olmayan fakat yakın gelecekte VU, EN veya CR kategorisine girmeye aday olan türler) kategorisinde 6 tür,

Monticola saxatilis (Taşkızılı)

Garrulus glandarius (Alakarga)

Panurus biarmicus (Bıyıklı Baştankara)

Grus grus (Turna)

- Ficedula semitorquata* (Alaca Sinekkapan),
- Coracias garrulus* (Gökkuzgun),
- Limosa limosa* (Çamurçulluğu),
- Falco vespertinus* (Aladoğan),
- Circus macrourus* (Bozkır Delicesi)
- Aythya nyroca* (Pasbaş Patka)

LC (least concern) (En düşük derecede tehdit altında) 188 tür bu kategorisindedir.

Sivas ilinden daha önce kaydı belirtilmeyen 13 tür ilin kuş faunasına eklenmiş ve literatür ve diğer kuş gözlemcilerden toplanan verilerle bölgeyi çeşitli amaçlarla kullanan **kuş türü sayısı 204 olarak** tespit edilmiştir. Bölgede özellikle Vahşi yaşamda soyu tükenme tehlikesi çok büyük olan türler *Neophron percnopterus* (Küçük Akbaba) ve *Oxyura leucocephala* (Dikkuyruk) türlerinin izleme çalışmalarının devam ettirilmesi gerekmektedir.

Netta rufina (Macar ördeği)

Picus viridis (Yeşil Ağaçkakan)

Ciconia ciconia (Leylek)

Asio otus (Kulaklı orman baykuşu)

Upopa epops (İbibik)

Ardeola ralloides (Ala balıkçıl)

Buteo rufinus (Kızıl şahin)

Çift yaşarlar (Amfibia)

Kuyruklu kurbağalara (Ordo: Urodela) ait 3 tür, kuyruksuz kurbağalara (Ordo: Anura) ait 3 tür olmak üzere toplam 6 çiftyaşar türü alanda tespit edilmiştir (Tablo 3). Literatür bilgisinden farklı olarak Lekeli semender (*Salamandra infraimmaculata*), Kuzey şeritli semenderi (*Ommatotriton ophryticus*) ve Uludağ kurbağası (*Rana macrocnemis*) türleri Sivas ilinde bulunmuştur.

Sürüngenler (Reptilia)

Sivas ilinde ise son çalışmalar ile Benekli kaplumbağa (*Emys orbicularis*) eklenerek **3 kaplumbağa, 11 kertenkele** (literatürde varlığı belirtilen Sarı kertenkele (*Eumeces schneideri*), Kayseri kertenkelesi (*Apathya cappadocica*) ve Bozkır keleri (*Trapelus lessonae*) *Mediodactylus kotschyi* türü ilave edilmiştir), **12 yılan** (literatürde varlığı belirtilen *Typhlops vermicularis*, *Hemorrhoids ravergeri*, *Elaphe sauromates*, *Eirenis modestus*, *Vipera transcaucasiana*, *Macrovipera lebetina* ve *Montivipera albizona* türleri ilave edilmiştir) olmak üzere **toplam 26 sürüngen** türü tespit edilmiştir.

Testudo graeca

Ordo	Familya	Türün Bilimsel Adı	Türün Türkçe Adı	Lokalite
Urodela	Salamandridae	Triturus karelinii	Pürtüklü Semender	Gökçekent Şeferiye (Sivas)
Anura	Bufonidae	Pseudepidalea variabilis	Gece Kurbağası	Sivas
	Hylidae	Hyla orientalis	Ağaç Kurbağası	Sivas
	Ranidae	Pelophylax ridibundus	Ova Kurbağası	Kayapınar (Sivas)

Sivas ilinde bulunan çift yaşamlılar

Parvilacerta parva

Lacerta media (Sivas kertenkelesi)

Ablepharus chernovi

Montivipera albizona (Beyaz Bantlı Dağ Engereği)

Kelebekler (Lepidoptera)

Sivas ilinde yapılan son çalışmalarda saptanan türlerden 10'u (*Pieris mannii* Mayer (Pieridae), *Polygonia c-album* Linnaeus, *Euphydryas aurinia* Rottemburg, *Kirinia roxelana* Cramer, *Pararge aegeria* Linnaeus, (Nymphalidae), *Cupido alceas* Hoffmannsegg, *Celastrina argiolus* Linnaeus, *Plebeius rosei* Eckweiler, *Plebeius artaxerxes* (Fabricius), *Polyommatus eroides* Frivaldsky (Lycaenidae) Sivas ili Papilionioidea Faunası için yeni kayıttır. Böylece Sivas ili gündüz kelebeklerine (Papilionioidea ve Hesperioidea) ait tür sayısı **173'e ulaşmıştır**. Türkiye'de çok az rastlanan 'Zebraçatal kuyruklu kelebek' türü, Sivas kent merkezine 15 kilometre mesafedeki Soğuk Çermik Kaplıcası bölgesinde görüntülenmiştir.

Yerel halka bölgedeki tehlike altında olan bitki, kuş, balık, çift yaşarlar, sürüngenler ve memeli türlerinin tanıtılarak halkın bilinçlendirilmesi türlerin korunması için atılacak öncelikli adımlardan biri olmalıdır. Ayrıca önemli sulak alanlar olan Hafik Gölü, Ulaş Gölü, Bingöl Tuzlası, Tödürge Gölü gibi doğal sulak alanlar ve Doğanşar, Emirhan Kayalıkları ve Yarhisar gibi doğal biyotoplara sahip ve özellikle jipsli alanlar korunmalıdır.

KAYNAKLAR

Akpulat, H.A., Çelik, N. (2002). Sivas-Sıcak Çermik Arası Florası. C.Ü. Fen Bilimleri Dergisi 1: 1-15.

Akpulat, H.A., Çelik, N. (2005). Flora of Gypsum Areas in Sivas in the eastern part of Cappadocia in Central Anatolia, Turkey. Journal of Arid Environments 61: 27-46.

Akpulat, H.A. (2014). Sivas ili' nin Karasal ve İç Su Ekosistemleri Biyolojik Çeşitlilik Envanter ve İzleme Projesi-Flora.

Akpulat, H.A. (2018). Lota gölleri (Sivas, Türkiye) ve çevresinin florası. Turk J Biod, 1(1): 24-33.

Aytaç Z, Akgül G, Ekici M (2012). A new species of Marrubium (Lamiaceae) from Central Anatolia, Turkey. Turkish Journal of Botany 36: 443-449.

Baran, İ., Ilgaz, Ç., Avcı, A., Kumlutaş, Y., Olgun, K. (2012). Türkiye Amfibi ve Sürüngenleri. Tübitak Popüler Bilim Kitapları. 1-204.

Başoğlu, M., Baran, İ. (1977): Türkiye Sürüngenleri Kısım I. Kaplumbağa ve Kertenkeleler. Fen Fakültesi Kitaplar Serisi, İzmir, no: 76, 1-260.

Barış S., Bilgin C., Oksay S., Goksu A., Ertan A., Eken G., (1996). Türkçe Kuş İsimleri. DHKD & AKGT, Ankara, Türkiye.

Barış S., (2006). Türkiye'nin Kuşları. In: Eken G., Bozdoğan M., İsfendiyaroğlu S., Kılıç D.T., Lise

Y. Eds. 2006. Türkiye'nin Önemli Doğa Alanları. Doğa Derneği, Ankara.

BirdLife International, (2004). Birds in the European Union: a status assessment. Wageningen, The Netherlands: BirdLife International.

Byfield, A. & Özhatay, N. (2005). Türkiye'nin 122 Önemli Bitki Alanı (Ed. N. Özhatay, A. Byfield, & S. Atay): İstanbul: WWF Türkiye (Doğal Hayatı Koruma Vakfı).

Çelik, N. & Akpulat, H.A., (2006).Sivas İlinin Önemli Bitki Alanları " Topçuyeniköy" In:Özhatay N (ed.), Türkiye'nin BTC Boru Hattı Boyunca Önemli Bitki Alanları. (Important Plant Areas along the BTC Pipeline in Turkey) BTC Şirketi, ISBN:975-404-777-4 İstanbul, s. 189-195.

Çelik, N. & Akpulat, H.A., (2006). Sivas İlinin Önemli Bitki Alanları " Ziyarettepe" In:Özhatay N (ed.), Türkiye'nin BTC Boru Hattı Boyunca Önemli Bitki Alanları. (Important Plant Areas along the BTC Pipeline in Turkey) BTC Şirketi, ISBN:975-404-777-4 İstanbul, s. 197-204.

Çelik, N. (2006).Sivas İlinin Önemli Bitki Alanları " Kurtlukaya-Boğazdere" In:Özhatay N (ed.), Türkiye'nin BTC Boru Hattı Boyunca Önemli Bitki Alanları. (Important Plant Areas along the BTC Pipeline in Turkey) BTC Şirketi, ISBN:975- 404-777-4 İstanbul, s. 205-210.

Çelik, N. & Akpulat, H.A., (2006). Sivas İlinin Önemli Bitki Alanları " Ulaş-Tecer" In:Özhatay N (ed.), Türkiye'nin BTC

Boru Hattı Boyunca Önemli Bitki Alanları. (Important Plant Areas along the BTC Pipeline in Turkey) BTC Şirketi, ISBN:975-404-777-4 İstanbul, s. 211-216.

Çelik N, Akpulat HA (2008). Achillea sivasica (Asteraceae: sec.Babounya (DC.) O. Hoffm.), a new species from Inter Anatolia, Turkey. Kew Bulletin 63 (3): 485-489.

Çelik N, Akpulat HA (2009). Tödürge Gölü (Sivas) ve Çevresi Florası, C.Ü. Fen Bilimleri Dergisi 30: 38-63.

Çelik, N., Yıldız, B., Akpulat, H.A., Dönmez, E.,Tekin, M., (2011). Sivas ili resimli florası, Cüba F-202 proje, Sivas

Davis PH (1965-85). Flora of Turkey and the East Aegean Islands, Vol. 1-9, Edinburgh: Edinburgh University Press.

Davis PH, Mill, RR, Tan K (1988). Flora of Turkey and the East Aegean Islands, Vol. 10, (Supplement 1), Edinburgh: Edinburgh University Press.

Dönmez, E., Çelik, N. (2002). Sivas-Hafik Arası Florası, C.Ü. Fen Bilimleri Dergisi, Sayı 1, 16-33.

Dönmez, E. (2005). Sivas İl Çevre Durum Raporu-Flora

Ekim T, Koyuncu M, Vural M, Duman H, Aytaç Z, Adıgüzel N (2000). Türkiye Bitkileri Kırmızı Kitabı, Ankara: Türkiye Tabiatı Koruma Derneği.

Ergene S., (1945). Türkiye Kuşları. İst. Üniv. Fen Fak. Monografileri. (4): 361 s.

Ertan A., Kılıç A., Kasperek M., (1989). Türkiye'nin Önemli Kuş Alanları. DHKD, İstanbul. 156

Eken G., Bozdoğan M., İsfendiyaroğlu S., Kılıç D.T., Lise Y. Eds. (2006) a. Türkiye'nin Önemli Doğa Alanları. Doğa Derneği, Ankara.

Güner A, Aslan S, Ekim T, Vural M, Babaç MT (eds) (2012). Türkiye Bitkileri Listesi (Damarlı Bitkiler). İstanbul: Nezahat Gökyiğit Botanik Bahçesi ve Flora Araştırmaları Derneği Yayını, 1290p.

Güner A, Özhatay N, Ekim T, Başer KHC (2000). Flora of Turkey and the East Aegean Islands, Vol. 11, (Supplement-2), Edinburgh: Edinburgh University Press.

Hamzaoğlu E (2012). A new species of Gypsophila and a new name for Silene (Caryophyllaceae) from Turkey. Turkish Journal of Botany 36: 135-139.

Hamzaoğlu E, Aydođdu M (1993). Hafik (Sivas) ve Çevresindeki Jipsli Toprakların Florası. *Turkish Journal of Botany* 19: 373-388.

Hamzaoğlu E, Budak Ü, Aksoy A (2008). A New Species of *Gagea Salisb.* (Liliaceae) from Sivas (Central Anatolia, Turkey). *Turkish Journal of Botany* 32: 261-264.

IUCN (2018). *The IUCN Red List of Threatened Species. Version 2018-2.* <http://www.iucnredlist.org>. Downloaded on 13 August 2018.

Tosunođlu, M., Sevim İ. (2014). Sivas ili' nin Karasal ve İç Su Ekosistemleri Biyolojik Çeşitlilik Envanter ve İzleme Projesi -Kuşlar.

Tosunođlu, M., Gül, Ç. (2014). Sivas ili' nin Karasal ve İç Su Ekosistemleri Biyolojik Çeşitlilik Envanter ve İzleme Projesi - Çiftyaşamlar ve sürüngenler.

Ünver, B. (1998). An investigation on the reproduction properties of chub (*Squalius cephalus* L., 1758) in Lake Tödürge (Zara/SİVAS). *Turkish Journal of Zoology*, 22(2): 141-147.

Yılmaz, O. (2008). *Türk Kangal (Karabaş) Çoban Köpeği. Bilge Kül- tür Sanat Yayınevi, İstanbul.*

[www.1:https://www.anitagaclar.gov.tr/detail/boylu-ardic-jeniperus-excelsa/166](https://www.anitagaclar.gov.tr/detail/boylu-ardic-jeniperus-excelsa/166)

Koyulhisar Ormanları

ORMAN

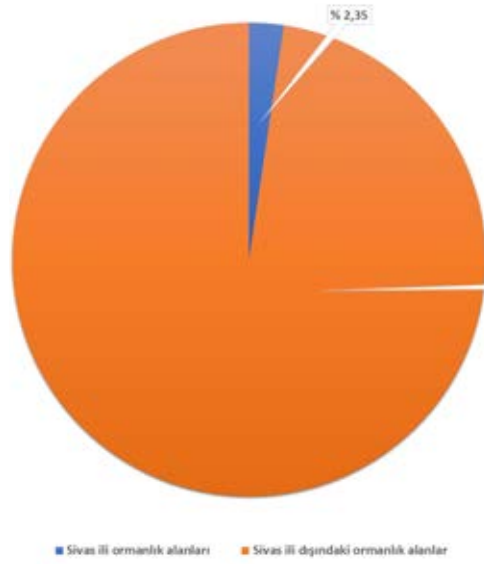
Dr. Öğr. Üyesi Ahu Kutlay
Öğr. Gör. Selda Gedik

SİVAS İLİ ORMAN DURUMU

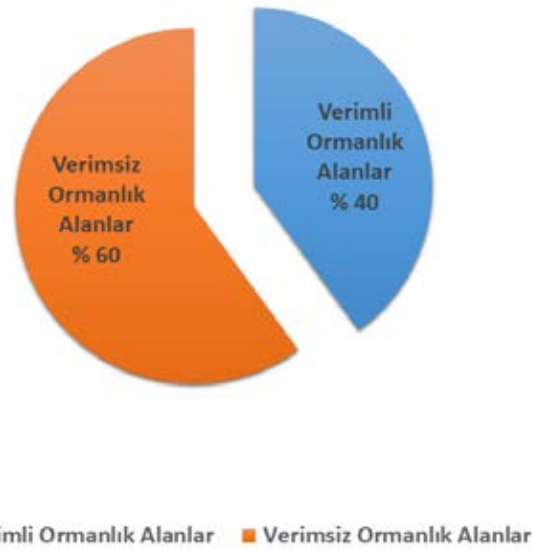
Sivas ilinin doğal ormanlık alanlarının yayılış gösterdiği bölgeler; kuzeyde Koyulhisar, Suşehri,

Zara ve Hafik ilçelerinde, kuzeybatıda Yıldızeli ve Gemerek ilçesi, Sızır Beldesi, güneydoğuda ise İmranlı ve Divriği ilçelerinde yoğunlaşmıştır. Sivas ilinde bulunan ormanlık alan miktarı

531.340 ha olup bu alan ilimizin % 18.65'ini oluşturmaktadır. Ayrıca Türkiye'nin ormanlık alan miktarının % 2.35'ini temsil etmektedir.

Türkiye'nin Ormanlık Alanları ve Sivas İlinin Ormanlık Alan Miktarı (%)

Sivas İli Ormanlık Alanlarının Verimli ve Verimsiz Oran Alan Miktarları (%)

Sivas ormanlarının % 40'ı verimli orman olup, % 60'ı verimsiz orman niteliğindedir. Sivas ilinin ormanlarında bulunan yayılış gösteren ağaç formundaki bitkiler Tüylü Meşe (*Quercus pubescens*), Mazı Meşesi (*Quercus infectoria*), Saplı Meşe (*Quercus robur*), Sapsız Meşe (*Quercus petraea*), Saçlı Meşe (*Quercus cerris*), Doğu Kayını (*Fagus orientalis*), Gürgen (*Carpinus betulus*), Kayacık (*Ostrya carpinifolia*), Titrek Kavak (*Populus tremula*), Kızılağaç (*Alnus glutinosa*), Akçaağaç (*Acer* sp.), Karaağaç (*Ulmus* sp.), Ak Söğüt (*Salix alba*), İhlamur (*Tilia* sp.), Ceviz (*Juglans regia*), Dut (*Morus* sp.), Akçaağaç Yapraklı Üvez (*Sorbus torminalis*), Sarıçam (*Pinus sylvestris*), Karaçam (*Pinus nigra*), Kızılçam (*Pinus brutia*), Boylu Ardıç (*Juniperus excelsa*) ve Doğu Karadeniz Gökürü (*Abies nordmanniana* subsp. *nordmanniana*) türleridir. Ağaççık formunda bulunan bitkiler;

Katran Ardıcı (*Juniperus oxycedrus* subsp. *oxycedrus*), Aliç (*Crataegus orientalis*), Yemişen (*Crataegus monogyna*), Kızılcık (*Cornus mas*), Sumak (*Rhus coriaria*), Ahlat (*Pyrus elaeagnifolia*), Mahlep (*Ceracus mahaleb*), İğde (*Elaeagnus angustifolia*), Badem (*Amygdalus communis*), Yabani Kiraz (*Cerasus avium*), Yabani Elma (*Malus sylvestris*) ve Muşmula (*Mespilus germanica*) türleri bulunmaktadır. Çalı formunda yayılış gösteren bitkiler; Menengiç (*Pistacia terebinthus*), Kuşburnu (*Rosa canina*), Kadıntuzluğu (*Berberis vulgaris*), Ilgın (*Tamarix* sp.), Karaçalı (*Paliurus spina-christii*), Bodur Ardıç (*Juniperus communis* subsp. *nana*), Sarı Çiçekli Orman Gülü (*Rhododendron luteum*), Böğürtlen (*Rubus* sp.), Adi Fındık (*Corylus avellana*), Kapari (*Capparis* sp.) ve Laden (*Cistus salvifolius*) türleri ve birçok otsu türe ev sahipliği yapmaktadır.

Ormanlarda Doğal Vejetasyon

İlimizdeki ormanlık alanları iğne yapraklı ve geniş yapraklı türler, karışık ormanlar ve saf ormanlar oluşturmaktadır. Bunların il içerisindeki yüzdelik alanları % 75 geniş yapraklı türler oluştururken, % 25'i ise ibrelili türlerimizden oluşmaktadır.

İbrelili ve Geniş Yapraklı Karışık Ormanlar

İbrelili Yapraklı Saf Ormanları

Saf Titrek Kavak Ormanlarından Bir Görünüm

Sivas ilinde bulunan ormanlardan asli ve tali (odun dışı orman ürünleri) orman ürünlerinin üretimi yapılmaktadır. Sivas'ta bulunan ormanlardan asli orman ürünleri olarak; lif-levha endüstrisine yönelik, lif yonga odunu başta olmak üzere, tel direği, maden direği, tomruk, sanayi odunu ve kağıtlık odun her yıl üretimi yapılan orman ürünleridir. Sivas'ta bulunan Orman İşletme Müdürlüklerinin elde ettikleri asli orman ürünlerinin satışı ülkemizin birçok bölgesine kaynak sağlamaktadır. Üretimi yapılan orman

ürünlerini satın alan orman ürünleri firmaları; Vezirköprü Orman Ürünleri ve Kağıt Sanayi A.Ş.(SAMSUN), Çamsan A.Ş. (ORDU), Beypan Entegre Or. Ür. A.Ş. (KAYSERİ), Kastamonu Entegre Ağaç Sanayi ve Ticaret A.Ş. (ADANA ve KASTAMONU) dir. Bu odun ham maddesinden mobilya, kereste, mdf, laminant parke, yonga levha, panel, suntalam gibi ürünlerin üretimleri gerçekleştirilmektedir. Sivas ormanlarından son 10 yılda elde edilen asli orman ürünleri miktarı 633.493 m³ üretimi yapılmıştır.

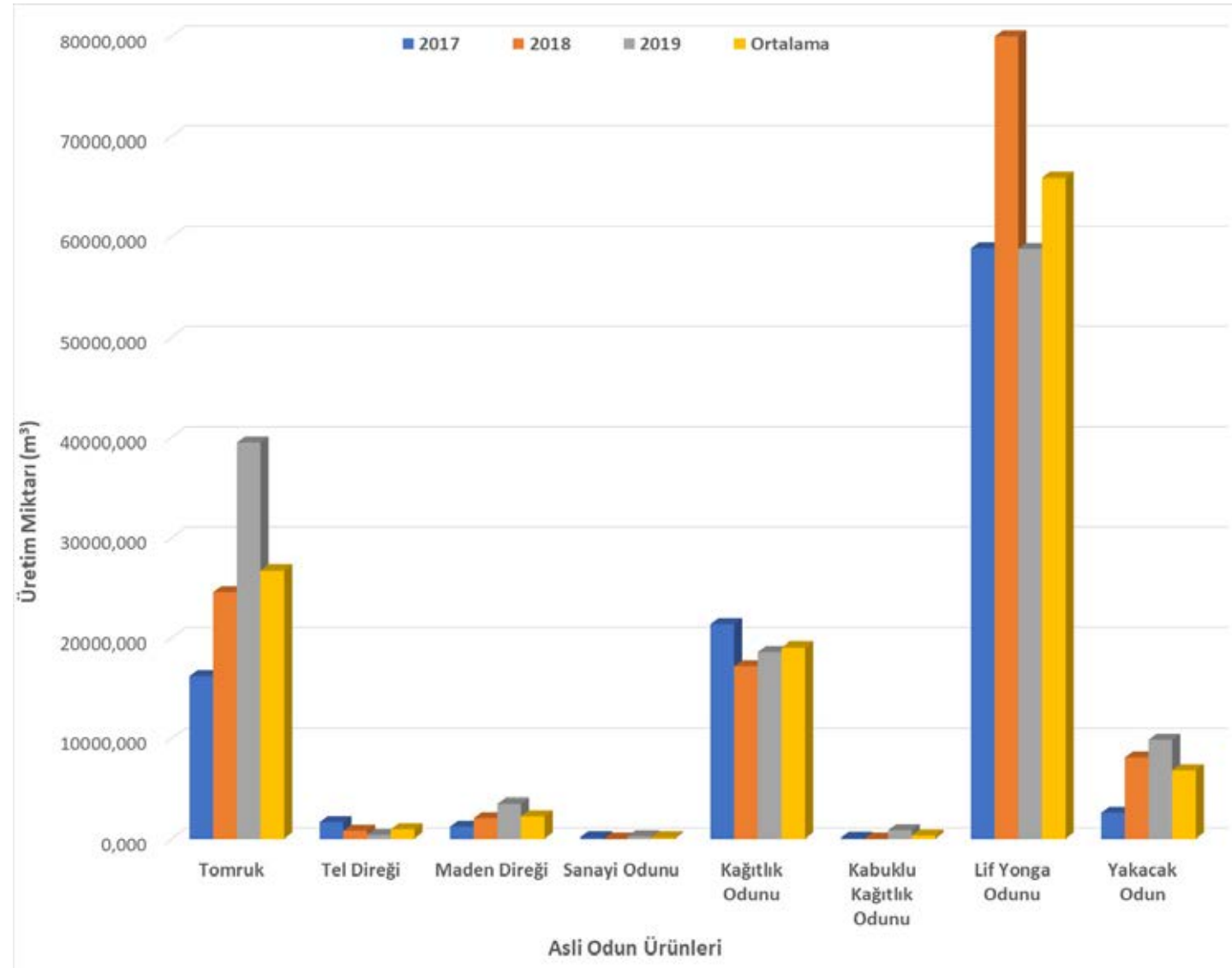
Sarıçam Ormanlarında Üretim

Sivas İlinde Üretilen Orman Ürünleri

Bu ürünlerin içerisinde üç yıllık üretim miktarları incelendiğinde, en çok üretime sahip olan lif yonga odununun yıllık ortalaması 65.859.766 m³ en az üretim ise ortalama 117.518 m³ ile sanayi odunudur. Bu ürünlerin üç yıllık ortalamalarını en yüksekten en düşük üretime doğru

sıraladığımızda; Lif Yonga Odunu > Tomruk > Kağıtlık Odunu > Yakacak Odun > Maden Direği > Tel Direği > Kabuklu Kağıtlık Odunu > Sanayi Odunudur. Üç yıllık üretim miktarları (m³) olarak verilmiştir.

Sivas İli 2017, 2018 ve 2019 Yıllarına Ait Asli Orman Ürünleri Üretim Miktarı (m³)

Tomruk Üretimi

Sivas İlinde Üretilen Asli Orman Ürünleri

Sivas ilinde tali orman ürünleri olarak; Ahlat, Mahlep, Kadıntuzluğu, İğde, Ihlamur, Ceviz, Dut, Badem, Böğürtlen, Alıç, Sumak, Fındık, Kızılcık, Yabani Kirazı, Kuşburnu, Muşmula ve Yabani Elma, Geven, Üvez, Kekik, Kuzu Kulağı, Sığır Kuyruğu, Isırgan Otu, Papatya, Madımak, Kuşkonmaz, Üvez, Kuzu Göbeği ve diğer mantarlar, her çeşit boş kozalak ve humus (Yaprak ve bitki çürüntüsü) üretimi yapılan orman ürünleridir.

Bu orman ürünlerinden orman köylüleri ve halk tarafından hem kendi ihtiyaçlarını karşılamak hem de sosyo-ekonomik gelir elde etmek için toplanarak değerlendirilmektedir.

Saçak Mantarı

Sivas ilindeki ormanlık alanlarda gözlemlenen yaban hayvanları türleri; memeli hayvanlardan; Boz Ayı (*Urcus arctos*), Kurt (*Canis lupus*),

Orman Mantarı

Yaban Domuzu (*Sus scrofa*), Vaşak (*Lynx lynx*), Karaca (*Capreolus capreolus*), Çakal (*Canis aureus*), Tilki (*Vulpes vulpes*), Yaban Keçisi (*Capra aegagrus*), Yaban Tavşanı (*Oryctolagus cuniculus*), Porsuk (*Meles meles*), Anadolu Sincabı (*Sciurus anomalus*), Yediuyur (*Glis glis*), Adi Sansar (*Martes foina*), Gelincik (*Mustela nivalis*), Arap Tavşanı (*Allactaga williamsi*), Kirpi (*Erinaceus concolor*), Orman Faresi (*Sorex sp.*) görülmektedir. Kuşlardan; Kara Akbaba (*Aegypius monachus*), Küçük Orman Kartalı (*Aquila pomarina*), Ak Kuyruklu Kartal (*Haliaeetus albicilla*), Kulaklı Orman Baykuşu (*Asio otus*), Orman Toygarı (*Lullula arborea*), Angıt (*Tadorna ferruginea*), Alakarga (*Garrulus glandarius*), Dağ Bülbülü (*Prunella modularis*), Kızıl Gerdan (*Erithacus rubecula*), Çalı Kuşu, İbibik (*Upupa epops*), Ak Kuyruksallayan (*Motacilla alba*), Orman Ağaçkakanı (*Dendrocopos major*)

ve Kınalı Keklik (*Alectoris graeca*) görülmektedir.

Birçok sürüngen ve böcek türünü de ormanlık alanlarda görmemiz mümkündür. Ormanlık bir alana girildiğinde karşımıza dev kırmızı karınca yuvaları çıkmaktadır. Bu oluşumlar insanlara ilginç gelmektedir. Sivas'ın Yıldızeli ilçesi Gündoğan köyündeki ormanlık alanlarda bu yıl ilkbahar da 160 cm uzunluğunda bir karınca yuvası bulunmuş ve Yavru Orman İşletme Şefliği tarafından korumaya alınmıştır. Ormanlarımızın varlığı bizlere hem ekonomik anlamlarda ve biyoçeşitlilik açısından büyük önem arz etmektedir.

Ormanlardaki Karınca Yuvaları

Ormanlarımızla iç içe olan orman köylüleri, geçimini önemli ölçüde tarım, orman ve hayvancılığa dayalı sağlamaktadır. Sivas'ta 732 adet orman köyü bulunmakta olup, köylerde yaşayan orman köylüleri Orman İşletme Müdürlerinin ORKÖY birimlerince projeler ve hibelerle desteklenmektedir. Bu projeler; Süt Sığırcılığı, Süt Koyuncululuğu, Fenni Arıcılık, Güneş Enerjisi, Üretim Mekanizasyonu (Traktör, Tomruk Çekme Vinci, Motorlu Testere), Kooperatif Kredisi (Mini Ekskavatör) gibi alanlarda yapılmaktadır.

Ayrıca arıcılara orman içi bal ormanı destekleri sağlanmaktadır. Orman Genel Müdürlüğü tarafından orman içinde bal ormanları kurularak, halkın ekonomik olarak desteklenmesi amaçlanarak yapılmıştır. Son 10 yılda ülkemizde 533 adet orman içi bal ormanı tesis edilmiştir. Bunlardan 9 tanesi ilimizin altı farklı ilçesinde yer almakta ve toplamda 371.88 ha alanı kaplamaktadır. Kurulan bal ormanlarının arıcılarımıza geçici konaklama ve gerekli alanları sağlamakla birlikte, ağaçlandırma, erozyon

kontrolü, rehabilitasyon ve diğer ormanlık alanlarda ekolojije uygun olan bitkilerin ekimi veya dikimi yapılarak gerçekleştirilmektedir. Bu sayede ormanlara hiç müdahale etmeden bu bitkilerin doğal yayılış alanları içerisinde arıcıların bal üretiminde kalite ve miktarının artmasına imkân sunmaktadır.

İlçe	Köy	Bal Ormanı Adı	Alan (ha)	Tesis Yılı
Hafik	Koşutdere	Koşutdere	27	2010
Koyulhisar	Taşpınar M.	Taşpınar M.	20	2011
Koyulhisar	Aydınlar	Aydınlar	87	2012
Koyulhisar	Kalebaşı	Ardıçalan	85	2012
Merkez	Dört Eylül	Dört Eylül	50	2013
Şarkışla	Mescit	Mescit	20	2016
Şarkışlar	Bozkurt	Bozkurt	25	2017
Zara	Avşar ve Kaylukaya	Şehit Sercan Bulak	27.88	2018
Divriği	Çayören	Çayören	30	2019

Sivas'ta Bulunan Orman İçi Bal Ormanları

Bal Ormanı Çalışmaları

Sivas da talepler doğrultusunda son 10 yıllık sürede 11 adet özel ağaçlandırma izini verilmiştir. Verilen izinler sonucu 3565 dekar (da) alanda özel ağaçlandırma çalışmaları yapılmıştır. Bu bölgede özel ağaçlandırma uygulamalarında tercih edilen ağaç (Sarıçam, Ceviz ve Kavak) veya çalı (Kuşburnu) türleri olmuştur. Bu çalışmalarla, halkın geçim kaynağına katkı sağlayarak sosyal ekonomik yönden destek olunması ve ormanlarımızda toprak erozyonunun önlenmesi amaçlanmıştır. Sivas

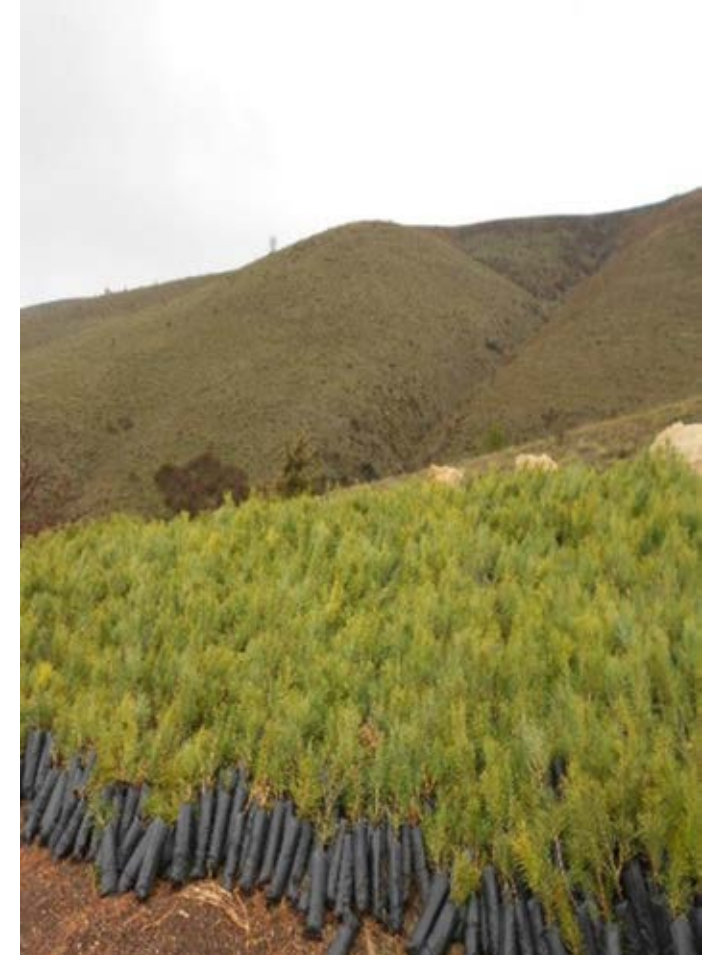
Yol Kenarı Ağaçlandırma Çalışmaları

Orman İşletme Müdürlüğü'ne ait 1 adet fidanlık bulunmaktadır. Bu fidanlıkta ilin ve ilçelerinin ağaçlandırma çalışmalarında kullanılan fidanlar üretilmekte ve kullanıma sunulmaktadır. Sivas Orman Fidanlık Müdürlüğünde başta Sarıçam ve Karaçam olmak üzere Batı Ladini, Mavi Ladin, Mazı, Ihlamur, Huş, Titrek Kavak, Yalancı Akasya, Akçaağaç, Ceviz, Badem, Mahlep, Ahlat, İğde, Dut, Alıç, Kurtbağırı ve Kartopu gibi iğne ve geniş yapraklı türlerimizin üretimi yapılmaktadır. Sivas Orman Fidanlık Müdürlüğünde yılda ortalama

Ağaçlandırma Çalışmaları

3.500.000 adet fidan üretimi yapılmaktadır. Üretimi yapılan fidanlarla yıllık Sivas da 20.000 ha alanda ağaçlandırma çalışmaları yapılmakta olup, ağaçlandırma çalışmalarında özellikle Sivas'ın iklimine ve toprak yapısına uygun olarak; Sarıçam, Karaçam, Yalancı Akasya, Akçaağaç, Badem, Mahlep, İğde, Ahlat, Alıç türleri tercih edilmektedir.

Ayrıca erozyonla mücadele kapsamında ağaçlandırma çalışmaları ile birlikte diğer kontrol yöntemleri de kullanılmaktadır. Toprak kaybını en aza indirmek için başta kuru duvar eşik olmak üzere çuvallı sedde, geosentetik çit teras, kafes tel çit teras, örme çit teras, çalı demetli çit teras, seki teras, akıtıcı teras uygulamaları yapılmıştır. Sivas'da 51.217 ha alanda erozyonla mücadele çalışması yapılmıştır.

Her bölgede olduğu gibi Sivas'ta da ormana zarar veren bazı faktörler bulunmaktadır. Sivas'ta son on yıl içinde çıkan 106 adet orman yangını olmuştur. Yanan alanların toplam miktarı: 295,89 ha'lık alanı oluşturmaktadır. Ayrıca diğer orman zararlıları Sivas'ta daha çok tarım ve hayvancılık faaliyetleri yoğun olduğu için otlatma zararları, tarla açmak ve kışlık yakacak odun temini için kaçak kesim faaliyetleri ormana zarar veren biyotik etmenlerin başında gelmektedir. Öte yandan çam kese böceği ve çam kabuk böceği, ökseotu vb. gibi yine biyotik zararlar zaman zaman oluşmaktadır. Kuraklık, yangın, fırtına ve kar devriği gibi zararlarda her yıl olmamakla birlikte bazı yıllar gerçekleşen zararlar arasında sayılabilir.

Sivas'ta bulunan mesire alanlarımız, Kardeşler A Tipi Mesire yeri, Sülüklü Göl B Tipi Mesire yeri, Dipsizgöl C Tipi Mesire yeri olarak 3 adet olup, bununla birlikte Doğa Koruma ve Mili Parklar Sivas İl Şube Müdürlüğüne bağlı 3 adet tabiat parkı bulunmaktadır. Bu tabiat parkları; Suşehri ilçesinde Karşıyaka Tabiat Parkı (233 da), Gölova ilçesinde Canköy Tabiat Parkı (322 da), Koyulhisar ilçesinde Oymalık Tabiat Parkı (1.572

Çam Kese Böceği ile Mücadele ve Yangın Söndürme İşlemleri

da) bulunmakta ilimizde insanların ve doğanın bir araya geleceği bir ortam sağlanmaktadır. İlimizin iki farklı ilçesinde yer alan 3 sulak alanı bulunmaktadır. Bunlardan Ulaş ilçesinde Ulusal Öneme Haiz Sulak Alanlarımızdan Ulaş Gölü, Zara ilçemizde ise Tödürge Gölü Ulusal Öneme

Haiz Sulak Alanı ve aynı ilçemizde bulunan Kaz Gölü Mahalli Öneme Haiz Sulak Alanlarındandır.

KAYNAKLAR

Bektaş S., Selda G., Samim K., Koyulhisar Bal Ormanlarının Flora ve Bal Arısı Zararlılarının Tespiti ve Sosyo-Ekonomik Boyutunun İncelenmesi, 2017.

Kent Ormanları, Orman Ve Su İşleri Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü, 2009.

Koyulhisar Orman İşletme Müdürlüğü Verileri, 2020.

Necati Güvenç M., Türkiye'nin Ağaçları ve Çalıkları, NTV Yayınları, 2012.

Orman Atlası, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Orman Genel Müdürlüğü, 2013.

Orman Genel Müdürlüğü, Odun Dışı Ürün ve Hizmetler Dairesi Başkanlığı, Odun Dışı Orman Ürünlerinin Envanter ve Planlaması ile Üretim ve Satış Esasları, Ankara, 2016.

ogm.gov.tr/Ormancılık İstatistikleri, 2020.

Özgür B., Bitkisel Ürünler Şube Müdürlüğü, Odun Dışı Bitkisel Ürünler, 2011.

Sivas Orman İşletme Müdürlüğü Verileri, 2020.

Sivas İli 2016 Yılı Çevre Durum Raporu, Çed ve Çevre İzinleri Şube Müdürlüğü, 2017.

Tamer Ö., Yaban Hayatı Bilgisi, 2010.

Türkiye Ormancılığı: 2019, Türkiye Ormancılar Derneği, 2019.

Türkiye'deki Memeli Hayvanların İz Rehberi, Dünya Doğayı Koruma Vakfı Raporu, 2016.

Yıldırım A., Latif K., Osman K., Kerim G., Ergin H., G.Nilhan T., Kapalı Tohumlular/Angiospermae, Palme Yayıncılık, 2007.

Yıldırım, A., Osman, K., Latif, K., Kerim, G., Gymnospermae/Açık Tohumlu Bitkiler, 2003.

Yılmaz B., Yener G., Orman Ürünlerinden Faydalanma, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayınları, 1986.

Tarihi Şehir Meydanı

TARİH, SANAT VE KÜLTÜR

Arkeoloji Müzesinde Çeşitli Canlılara Ait Fosiller

ANTROPOLOJİ

Prof. Dr. Ayşen Açikkol Yıldırım

2016 yılına kadar Sivas'ın prehistorik dönemlerine ilişkin sadece bir yayın mevcuttur. Sivas'ın paleolitik kültürlerine ilişkin ilk bilgi Ord. Prof.Dr. Şevket Aziz Kansu'nun Gemerek'te bulunduğu bir el baltasıdır ve bu el baltasının Orta Paleolitik'e ait olduğu bildirilmiştir. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Antropoloji Bölümü öğretim elemanları tarafından başlatılan

ve 2019 yılı itibarıyla hâlen devam eden paleoantropolojik yüzey araştırması projesinde; Divriği, Kangal, Gürün ve Altınyayla ilçelerinin tamamı, Şarkışla'nın ise Altınyayla sınır bölgesi taranmıştır. Söz konusu bu araştırmalarda, Sivas'ta Alt ve Orta Paleolitik ile Epipaleolitik dönemlere ait taş aletler keşfedilmiştir. Proje bir yüzey araştırması olduğu için buluntu yerlerinin

hiçbirinin mutlak tarihlendirmesi yapılamamıştır. Şimdiye kadar, Sivas ve çevresinde arkeolojik buluntu içeren mağara veya kaya altı sığınağı bulunamamıştır. Bununla birlikte, elde edilen bulgular, Sivas'ta Paleolitik Dönem'in neredeyse tüm evrelerinin yaşandığını gösterdiği için çok önemlidir.

Alt Paleolitik

Bu döneme ilişkin en sağlam veriler Divriği ilçesindeki 4 buluntu yerinden elde edilmiştir. Bunlardan en önemlisi Kavaklısu buluntu yeridir. Kavaklısu teraslarında bulunan Mod 1 (Oldovan) endüstrisine ait taş aletler hem Sivas'ın en eski kültürel materyalleridir, hem de Türkiye'nin en eski buluntuları arasındadır. Bu döneme ait taş aletlerin tümü volkanik kayalardan üretilmiştir. Kayalar volkanik kökenli Yama Dağı' ndandır. Taş aletler arasında yongalar, çekirdekler, satırlar/kıyıcılar ve 1 adet clacton yonga yer alır. Sivas Alt Paleolitiği Konya-Dursunlu ve Trakya Eskicesirtı endüstrilerine benzer ve 900 bin yıl öncesine tarihlendirilmiştir. Dolayısı ile Sivas Alt Paleolitik kültürünün geçmişi en az 900 bin yıl öncesine uzanıyor olmalıdır.

Divriği Kavaklısu Alt Paleolitik Çekirdek

Orta Paleolitik

Kangal'da 14, Gürün'de 8, Divriği'de 2 ve Şarkışla'da 2 olmak üzere toplam 26 buluntu yerinde Orta Paleolitik Döneme ait çakmaktaşı aletler bulunmuştur. Alt ve Orta Paleolitik aletler arasında ham madde seçimi açısından keskin bir farklılık göze çarpar. Alt Paleolitik insanların aksine, Orta Paleolitik insanları çevrelerinde bol miktarda volkanik kayacın bulunmasına rağmen taş alet yapımı için çakmaktaşı tercih etmişlerdir. Kangal ve Gürün birincil çakmaktaşı kaynakları açısından çok zengindir. Taş alet topluluğu içerisinde Levallois ve Mousterian uçlar, Levallois çekirdekler ve yongalar yer alır.

Gürün Karakuyu Orta Paleolitik Satır

Kangal Gürükbekir Orta Paleolitik Taş Aletler

Epipaleolitik

Şimdilik sadece Altınyayla ilçesi Tahtyurt köyü civarında bilinmektedir. Az sayıda kahverengi-krem renkli çakmaktaşıdan alet bulunabilmiştir.

Yüzey araştırmalarının sonuçları, Sivas'ın Paleolitik dönem boyunca önemli bir geçiş bölgesi olduğunu ortaya koymaktadır. Levant sahillerinden Hatay-Gaziantep bölgesine ulaşan insan toplulukları Maraş-Elbistan üzerinden Gürün ve Kangal'a, Adıyaman-Malatya üzerinden Divriği'ye geçmiş olmalıdır. Sivas'ın batısı ve kuzeyi henüz araştırılmadığı için buradan hangi yöne doğru ilerledikleri henüz bilinmemektedir. Antropolojik ve arkeolojik veriler Paleolitik Dönem boyunca en azından iki, belki üç farklı insan türünün Sivas'ta bulunduğunu düşündürmektedir. Kazı yapılmadığı için fosillere ulaşma ihtimali çok düşüktür. Ancak ham madde seçimindeki farklılıklar ve bu dönemlerde yaşamış insan türleri göz önüne alındığında Sivas'ta epipaleolitik dönemde modern insanların, Orta Paleolitik Dönemde modern insanların ve neandertallerin, Alt Paleolitik'te erectus insanların bulunması çok muhtemeldir.

Sözlük

Alt Paleolitik: 3 milyon - 200 bin yıl arasını kapsayan dönem.

Çekirdek: Üzerinden yonga, dilgi veya dilgicik alınmış ham madde kitlesidir.

Erectus İnsanı: 2-1,7 milyon yıl Afrika'dan Avrasya'ya yayılan ve soyu tükenmiş insan türü, Homo erectus.

Gürün Karakuyu Orta Paleolitik Satır

Kıyıcı/Satır: Bir yüzü, ucundan bitişik birkaç yonga çıkarılması ile yuvarlak, yarı oval veya düz bir kesici ağız gösteren çakıldan yapılmış taş aletlerdir. Alt ve Orta Paleolitik'te yaygındır. Av hayvanlarını parçalara ayırmada ve kemikleri kırmada kullanılırlar. Odun işçiliğinde de kullanıldıkları varsayılır.

Levallois: Önceden hazırlanmış çekirdekten yonga çıkarma tekniği.

Neandertal İnsanı: Orta Paleolitik boyunca Avrasya'da yaşamış ve soyu tükenmiş insan türü, Homo neanderthalensis.

Oldovan (Mod 1): Dünyanın en eski taş alet kültürü. Basit çakıl taşlarının düzeltilmesiyle oluşturulur. İlk kez 2,7 milyon yıl önce Afrika'da ortaya çıkar. Adını Tanzanya'daki Olduvai Gorge paleolitik buluntu yerinden alır.

Orta Paleolitik: 200 - 45/30 bin yıl arasını kapsayan dönem.

Ön Kazıyıcı: Uç taraflarından biri veya ikisi, dik olmayan devamlı düzeltile taşıyan ileri doğru çıkmış, genellikle yuvarlak, ender olarak düz bir alınlı biten yonga ve dilgi üzerine yapılmış aletlerdir. Kullanımı konusunda farklı görüşler vardır: Et kesmek, kemik ve odun rendelemek, deri hazırlamak, ağaç dallarını ok ucu şeklinde yontmak gibi.

Paleoantropoloji: İnsan evrimini inceleyen bilim dalı.

Paleolitik: 3 milyon yıl önce başlayıp 10 bin yıl önce sona eren Taş Çağı. İnsanlık tarihinin en uzun dönemidir. Alt, Orta ve Üst Paleolitik olmak üzere 3 evrede incelenir.

Prehistorya: Yazılı dönemden önceki insanlık tarihini inceleyen bilim dalı.

Uçlar: Düzeltilebilir veya önceden tasarlanmış bir yontma tekniği ile üçgen ya da yarı üçgen biçim verilmiş, sivri uçla biten aletlerdir. Avlanmak için kullanıldıkları düşünülür.

Üst Paleolitik: 45/30 – 15 bin yıl arasını kapsayan dönem.

Yonga: Ham maddeden çıkarılan büyük, geniş parçalardır. Yongaların üst ucunda vurma platformu ve vurma yumrusu bulunur.

KAYNAKLAR

Açıkkol Yıldırım, A. , İ. Baykara, O. Zengin Koşan, S. Şahin, S. Acar, F. Ay, S. Sözcü. 2017 Yılı Sivas İli ve İlçelerinde Pliyosen ve Pleyistosen Dönem Yüzey Araştırması. *Araştırma Sonuçları Toplantısı 36 (1): 267-274, 2019.*

Açıkkol Yıldırım, A. , İ. Baykara, A. Engin, F. Ay, Ö. Kalın. 2016 Yılı Sivas İli ve İlçelerinde Pliyosen ve Pleyistosen Dönem Yüzey Araştırması". *Araştırma Sonuçları Toplantısı 35 (1): 189-202, 2018.*

Dinçer, B. , L. Slimak. *The Paleolithic of Turkish Thrace: Synthesis and Recent Results. Turkish Academy of Sciences Journal of Archaeology (TÜBA-Ar) 10, 49-61, 2007.*

Güleç, E. , F. C. Howell, T. D. White. *Dursunlu a New Lower Pleistocene Artifact Bearing Locality in Southern Anatolia. H. Ullrich (ed.), Hominid Evolution: Lifestyles and Survival Strategies (s. 349-364). Berlin: Edition Archae, 1999.*

Kansu, Ş. A. *Stone Ages Cultures in Turkey. American Journal of Archaeology 51 (3): 227- 232, 1947.*

Arkeoloji Müzesi

Arkeoloji Müzesi Osman Bey Büstü

ARKEOLOJİ

Sivas ilinde arkeolojik kayıtların üç farklı kaynaktan elde edildiği söylenebilir. Bölgede çok az sayıda yapılan arkeolojik kazı çalışmalarıyla birlikte sistematik olarak yürütülmüş yüzey araştırmaları bölgenin tarih öncesi dönemlerine ilişkin sürecin kısmen anlaşılmasına olanak

sağlamıştır. Söz konusu araştırmalar bölgenin Kalkolitik Çağ'dan başlayarak yoğun bir yerleşime sahne olduğunu göstermiştir. Ancak araştırma alanlarının genişletilmesiyle birlikte Sivas'ta en erken yerleşik yaşamın Neolitik Çağ'a kadar uzandığını gösteren bulgulara da

ulaşmaya başlanmıştır. Araştırma ve kazıların çoğalması bu dönemle ilgili daha net ve ayrıntılı sonuçların elde edilmesini sağlayacaktır.

Dr. Öğr. Üyesi Ümit Çayır

Neolitik Çağ (MÖ 10.000-6.000)

Sivas ve çevresinde yapılmış olan araştırma ve kazılar sonucunda Neolitik Çağ'a ilişkin veriler çok fazla tespit edilememiştir. Ancak elde edilen bulgular bu dönemin varlığına

işaret etmekle birlikte henüz ayrıntılı bir değerlendirme yapılabilecek yoğunlukta değildir. 1944 yılında Hafik Gölü içerisinde yer alan Pılır Höyük'te sondaj niteliğinde küçük çaplı yapılmış kazı çalışmalarında Neolitik Çağ'a ait kalıntılara ulaşıldığından bahsedilmektedir. Seramik parçalarının yanı sıra bu döneme

ait ilginç bir mimari düzenlemeden de söz edilmektedir. Bu mimarinin, gölün tabanına çakılmış direklerle oluşturulmuş bir yapı özelliği gösterdiği belirtilmektedir. Bu görünümüyle Avrupa'da birçok çok örneği bulunan ve "palafit evler" olarak tanımlanan göl evleri olabileceği düşünülmektedir.

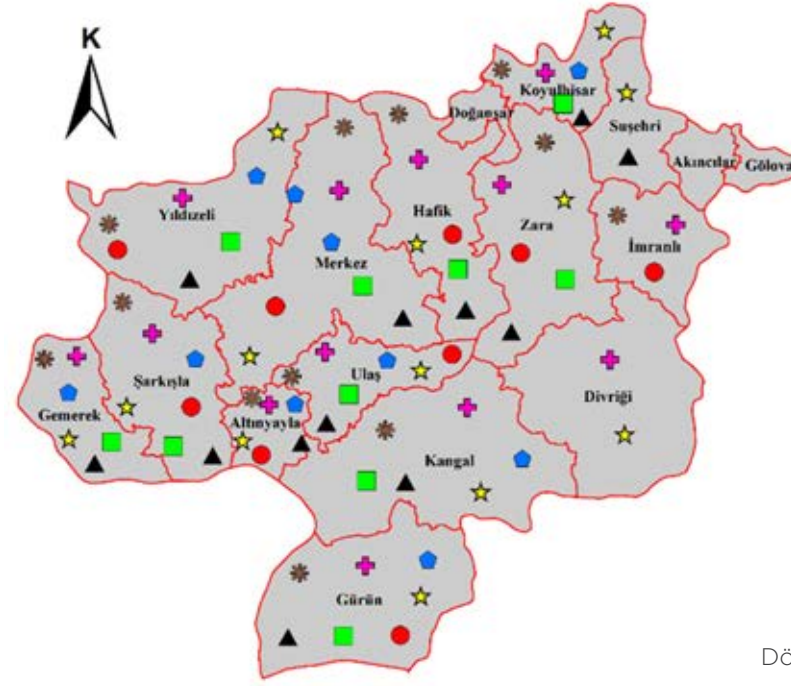
Hafik Gölü Pılır Höyüğü

Kalkolitik Çağ (MÖ 6.000-3.200/3.000)

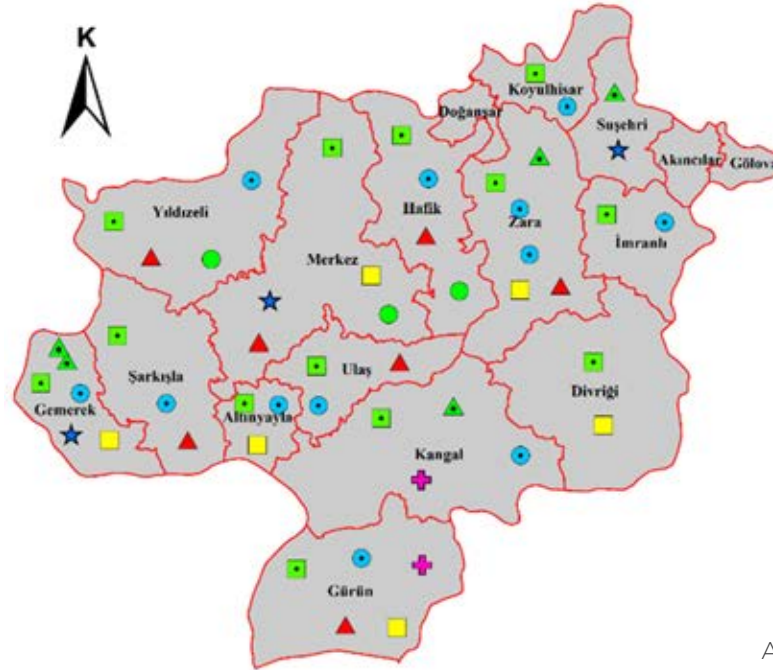
Günümüze kadar yapılmış olan yüzey araştırmalarından elde edilen verilere göre Kalkolitik Çağ'a ait 75 merkez tespit edilmiştir. Bu döneme ait yerleşimler 30-40 metre çaplarında küçük boyutlu olup, genellikle akarsuların üst sekileri, platoların vadilere bakan yamaçları ve kayalık zirveler çevresinde yer almaktadır.

Sivas ve çevresinde yapılan araştırmalarda Kalkolitik Çağ yerleşimlerinin özellikle batı kesimde birbirilerine çok yakın olduğu görülmektedir. Bu alanda yer alan dar vadiler kısıtlı tarım olanaklarına sahip olmakla birlikte yerleşimcilerin çevrede var olan ormanlık alandaki av hayvanları ve çeşitli bitkilerden faydalandıkları, mevsimlik yerleşimler kurdukları düşünülebilir.

Yüzey araştırmalarından toplanan bu döneme ilişkin seramik malzemeler; el yapımı, düşük ısıda pişirilmiş, sınırlı kap tiplerine sahip, yüzeyleri bezemesiz, kahverengi ve siyahımsı tonlarda koyu ve tek renkli örneklerdir. Bu örnekler bölgenin batı kesiminde çok az miktarda olmakla birlikte çevre kültür bölgeleri ile iletişim halinde olduklarını göstermektedir.

Dönemlere Göre Arkeolojik Sit Alanlarının Dağılımı

Arkeolojik Sit Alanları ve Tipleri

Erken Tunç Çağı (MÖ 3.200 / 3.000-2.000)

Yüzeysel araştırmalarından elde edilen sonuçlara göre bu döneme ait toplam 154 merkezde inceleme yapılmıştır. Bu alanların bir kısmı Sivas Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından tescillenmiştir. Bu dönemde

yerleşimlerin sayısının, bir önceki döneme göre iki kat arttığı anlaşılmaktadır. Yerleşimlerin büyük çoğunluğu yeni kurulan birimlerdir ve daha çok platolar tercih edilmiştir. Bu dönem topluları, yerleşim düzenlerinden anlaşıldığına göre tarım ve hayvancılıkla geçinen gruplardır ve mevsimlik olarak yer değiştirdikleri öngörülmektedir.

Erken Tunç Çağı'na ait kazısı yapılmış tek yerleşim olan, Sivas merkez ilçeye bağlı Maltepe Höyük'te tespit edilmiş ve arkeoloji literatürüne "Maltepe Boyalıları" olarak girmiş olan boyalı seramik grubu ise ayrı bir öneme sahiptir.

Maltepe Höyüğü

Maltepe Höyük'te yapılan çalışmalarda bu döneme ait üç yapı katı tespit edilmiştir. Kare planlı kulelerle desteklenmiş sur sistemi, saptanan önemli mimari düzenlemelerden birisidir. Yerleşimde dikdörtgen biçimli sivil

konutlara ait duvar kalıntılarıyla karşılaşmıştır.

Döneme ait izlerin tespit edildiği bir diğer kazısı yapılan yerleşim Kayalıpınar'dır. MÖ 3. Binde küçük bir merkez olduğu düşünülen alanda ele geçen seramik örnekleri bir taraftan batı

Anadolu Troya kültürü diğer taraftan doğu Anadolu Karaz kültürü etkilerinin bölgeye ulaştığı bir merkez görünümündedir.

Kayalıpınar-Samuha, Kazı Çalışmaları

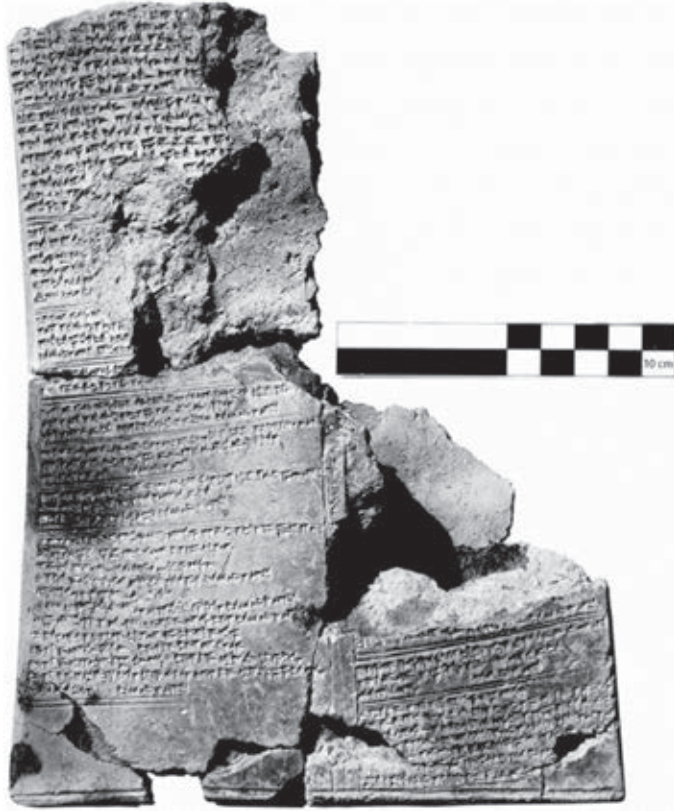
Kayalıpınar-Samuha (Müller-Karpe, 2000: 357, Abb.3)

Orta Tunç Çağı (MÖ 2.000-1.500/1.450)

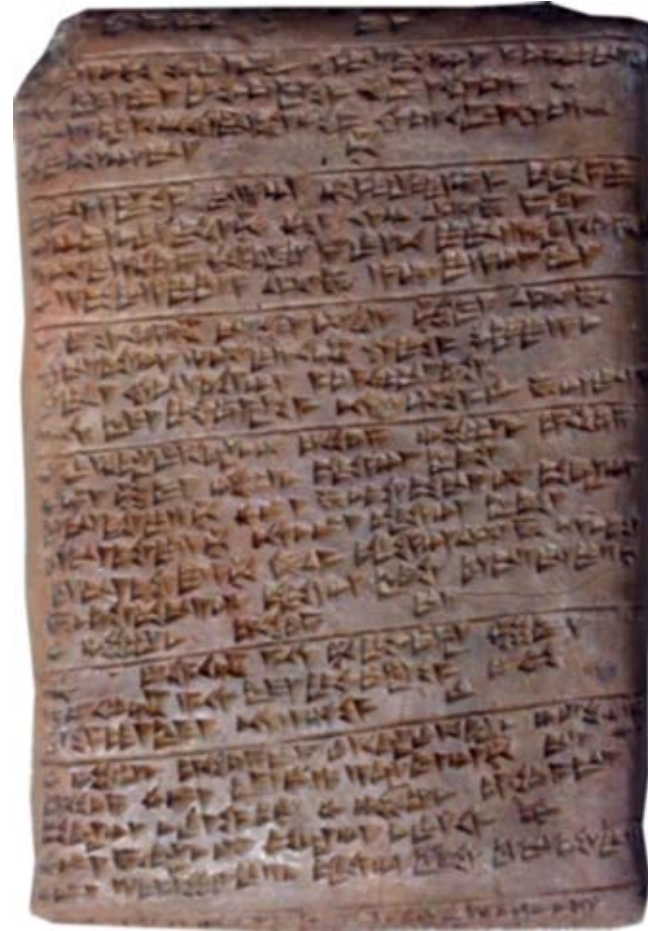
Bu çağda Anadolu'da Eski Assur krallığının denetiminde Mezopotamya ve Anadolu

arasında yoğun bir ticaret ağı oluşturulmuştur. Bu ticaret sisteminin merkezi Kayseri yakınlarındaki Kültepe-Kaniş'tir. Sivas, Yıldızeli ilçesinde yer alan Kayalıpınar merkezinin, Assur Ticaret Kolonileri Çağı olarak da adlandırılan bu dönemde karum (ticaret merkezi) niteliğine

sahip olduğu anlaşılmıştır. Çivi yazılı belgelerde geçen Samuha kentinin Kayalıpınar olduğu belirlenmiştir. Sivas Arkeoloji Müzesinde Kayalıpınar-Samuha yerleşiminin yanı sıra Kuşaklı-Sarissa'dan da ele geçmiş birçok kil tablet sergilenmektedir.

Kayalıpınar'dan Ele Geçen Samuha Adının Yazılı Olduğu Kil Tablet

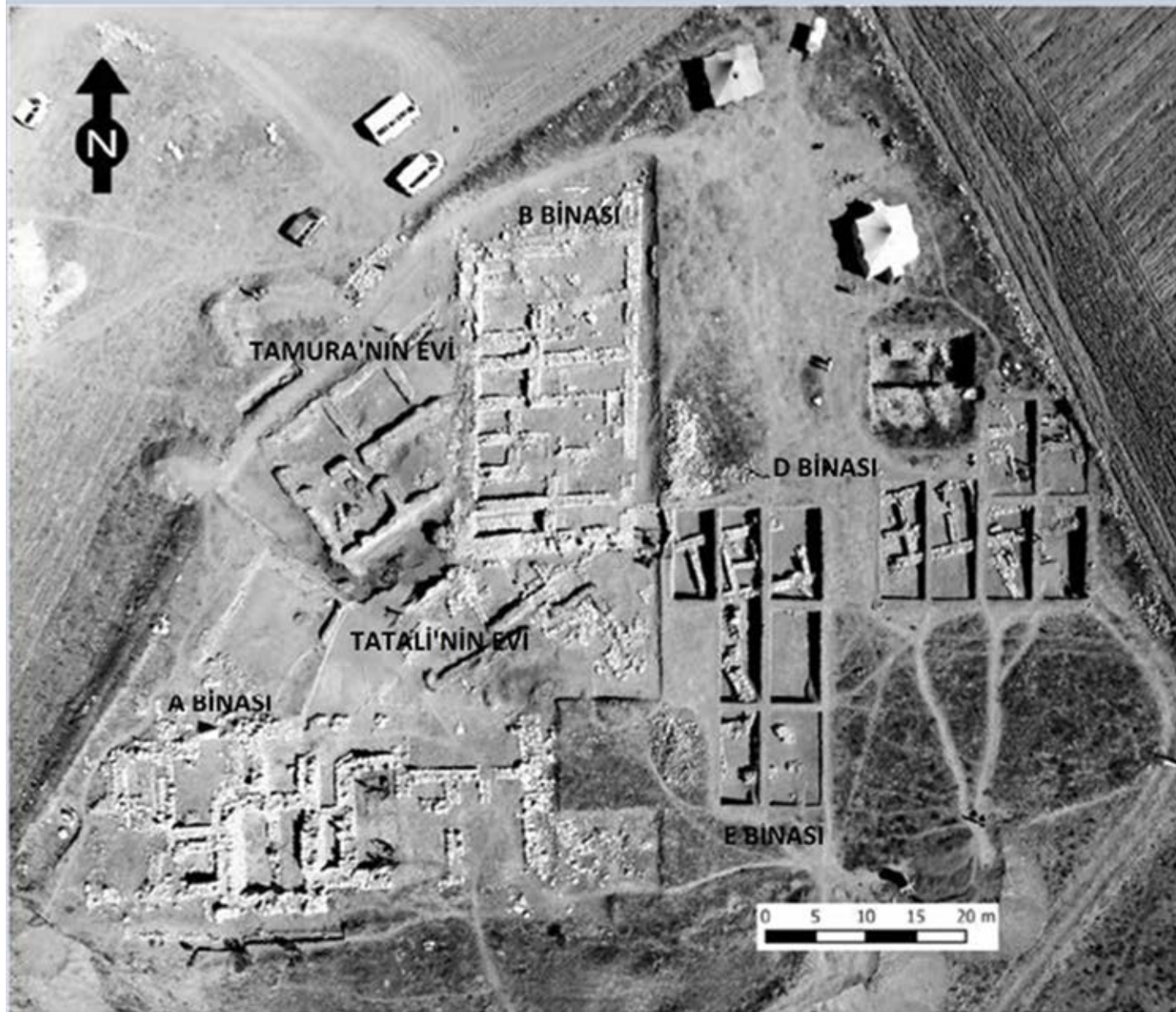

Sivas Arkeoloji Müzesinde Sergilenen Kil Tabletler

Bu döneme ait oldukça düzgün planlı iki ev açığa çıkarılmış ve bu evlerin içerisinde ele geçen tabletlerde okunan isimlere dayanarak “Tamura'nın Evi” ve “Tatali'nin Evi” adları verilmiş

olup, tüccarlara ait olabileceği düşünülmektedir. Kayalıpınar-Samuha'dan ele geçen tabletler Eski Assur çivi yazısıyla yazılmış, Anadolu'da Kültepe-Kaniş dışında bulunan nadir belgelerdir.

Kayalıpınar Assur Ticaret Kolonileri Çağı ve Hitit İmparatorluk Çağı'na Ait Yapılar

Geç Tunç Çağı (MÖ 1500/1450-1150)

Sivas'ta tespit edilen yerleşimlerin birçoğunun Hitit Çağı'na ait veriler sunması bölgenin, önemli bir Hitit bölgesi olduğunu da göstermektedir. Bu yerleşimler korunmaya uygun, çevreye hâkim, stratejik plato düzlüklerine kurulmuş teras

yerleşimler olup etrafı surlarla çevrelenmiştir.

Bu döneme ait eserler arasında, Sivas Şarkışla ilçesine bağlı Dövlek köyünde ele geçmiş olan bronzdan yapılmış "muharip tanrı" heykelciği, "Şarkışla Definesi" olarak bilinen madeni eserler, Kangal ilçesi Yarhisar köyünde bulunmuş altın bir yüzük mühür, Şarkışla Tören Baltası ve üzerinde çivi yazısı ile "samanlığın bakır aleti"

yazısı bulunan bronz saman çatalı bölgedeki madencilik faaliyetlerinin düzeyi ile birlikte elit kesimin de yaşadığını göstermektedir. Hem Kayalıpınar-Samuha hem de Kuşaklı-Sarissa'dan ele geçen madeni eserler Sivas Arkeoloji müzesinde sergilenmektedir.

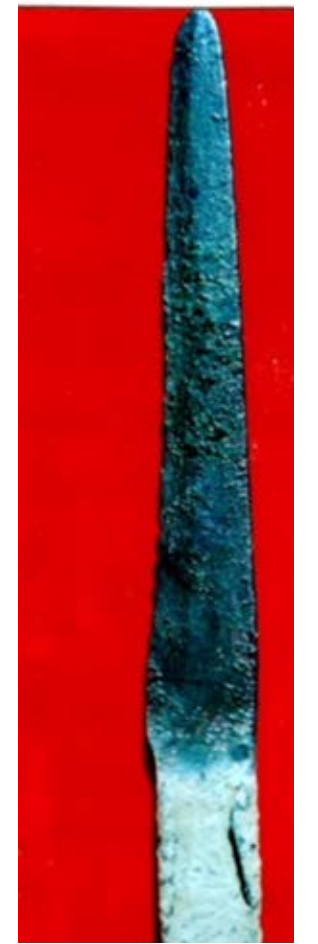
Dövlek "Muharip Tanrı" Heykelciği (Sivas Arkeoloji Müzesi)

Hitit İmparatorluk Dönemine Ait Altından Yapılmış Yüzük Mühür (Sivas Arkeoloji Müzesi)

Şarkışla Tören Baltası

Sivas Arkeoloji Müzesinde Sergilenen Madeni Eserler

Sivas Arkeoloji Müzesinde Sergilenen Madeni Eserler

Sivas Arkeoloji Müzesinde Sergilenen Madeni Eserler

Sivas'ta Kuşaklı-Şarişsa ve Kayalıpınar-Samuha olmak üzere bu döneme ait kazısı yapılmış iki önemli yerleşim bulunmaktadır.

Kayalıpınar kazıları günümüzde de devam etmekte ve elde edilen bulgulara göre Kayalıpınar/Samuha hem idari hem de kutsal kimliğe sahip bir kent özelliği taşımaktadır. Mimari kalıntılar arasında birbiri ile bağlantılı üç yapı birimi ile karşılaşmıştır. En az 42 odası tespit edilmiş olan bu yapıların saray kompleksi olduğu anlaşılmıştır. Bu yapılardan A binası içerisinde üzerinde

Kayalıpınar A Binasından Ele Geçen Stel

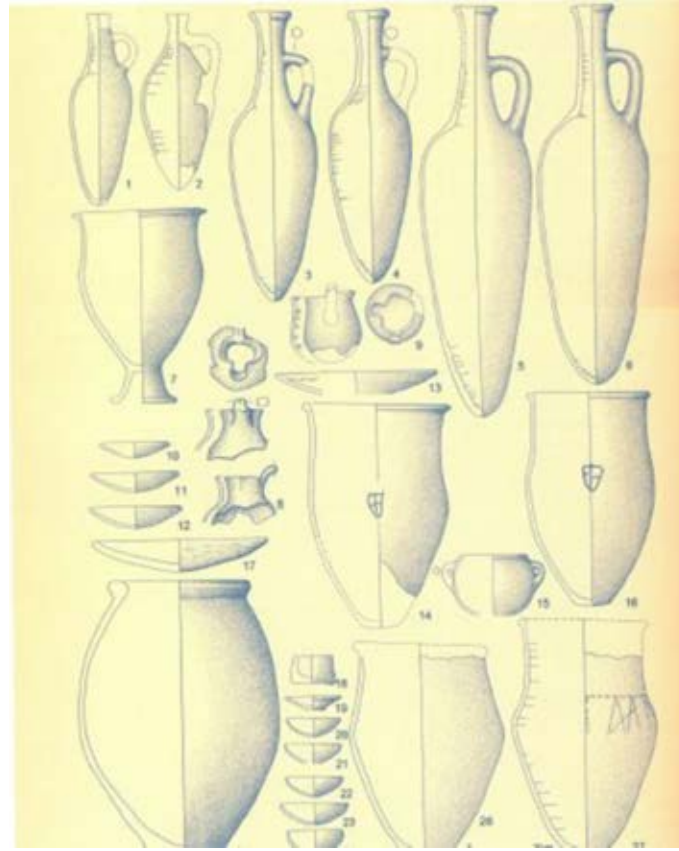
tanrıça kabartması bulunan taş kabartma eser (stel) ele geçmiştir. Kazısı yapılmış bir diğer Hitit merkezi Altınyayla ilçesi Başören köyü yakınlarında yer alan, Kuşaklı-Şarişsa'dır. Kentin Hitit yazılı belgelerinde geçen Şarişsa kenti olduğu anlaşılmıştır. Orta büyüklükte olan kent, akropol ve aşağı şehirden oluşan yerleşim düzenine sahiptir. Akropol kesimindeki yapılar arasında fırtına tanrısının tapınağı, idari yapılar, depolar ve atölyeler bulunmaktadır. Tapınak ve yerleşimin diğer yapılarından ele geçen buluntular arasında yoğun miktarda dönemin karakteristik kap formları ile birlikte ikili boğa figürünü, çivi yazılı kil tabletler, mühürler, mühür baskıları, bronzdan yapılmış ok uçları önemli buluntulardır. Kenti çevreleyen sur sisteminin dört giriş kapısının üçünde su ihtiyacını karşılamaya yönelik göletler tespit edilmiştir.

Kuşaklı-Sarissa

Kuşaklı-Sarissa, Akropol ve Aşağı Şehir. Tapınak ve Diğer Yapılar

Kuşaklı-Sarissa Tapınak Yapısından Ele Geçen Kap Formları

Kuşaklı-Sarissa'da Bulunmuş İkili Boğa Figürünü

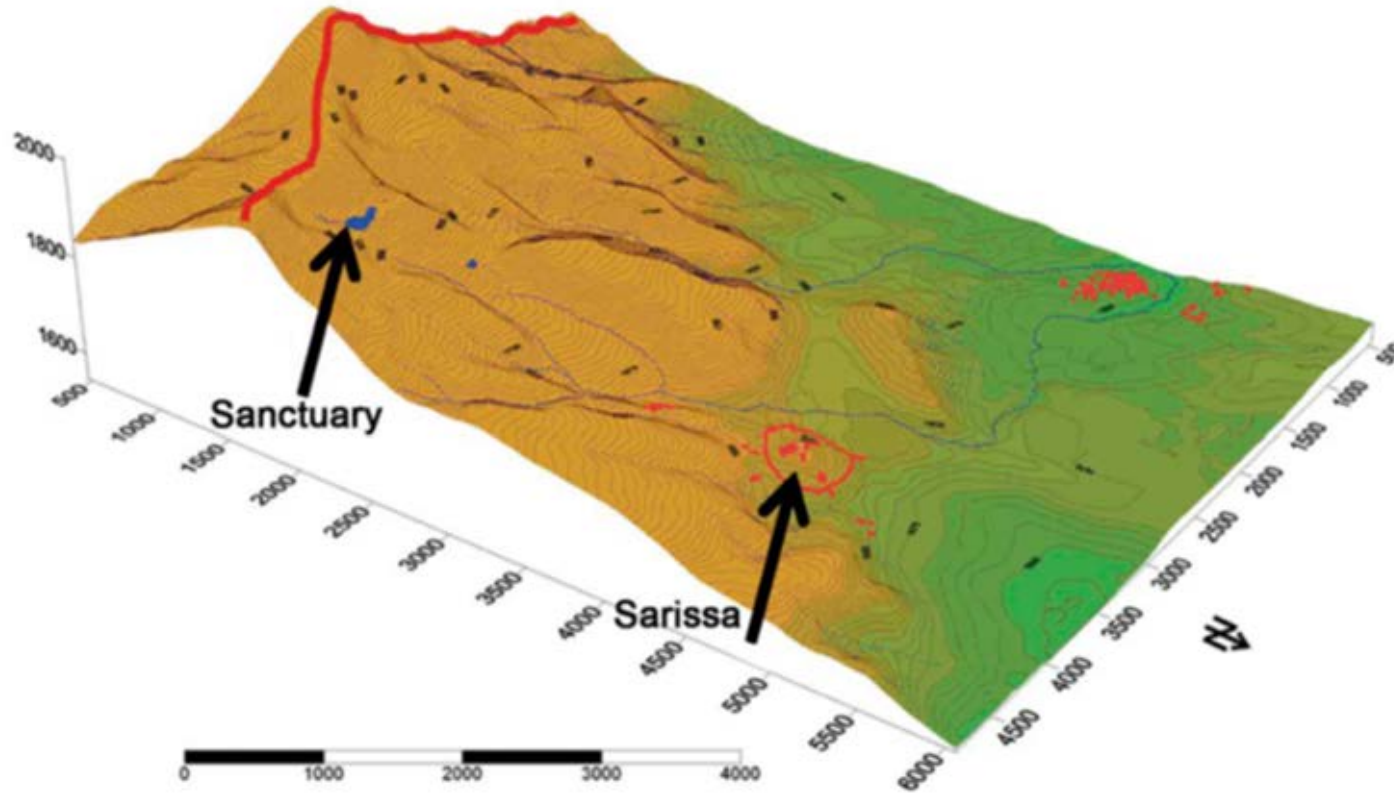
Kuşaklı-Sarissa Mühür Baskıları ve Kil Kapamalara Örnekler

Kuşaklı-Sarissa Kenti ve Göletlerin Rekonstrüksiyonu

Dinsel bir kent olma niteliğine sahip olan Kuşaklı-Şarišša'nın kuzeyinde, Kulmaç dağlarının kuzey yamacındaki düzlükte kent dışı Šuppitaššu kutsal alanı bulunmuştur. Bu alanda bir kanal ve onunla bağlantılı bir yapı açığa çıkarılmıştır. Ayrıca Kulmaç Dağı, Altınyayla mevkiisinde bulunmuş olan Hitit İmparatorluk Dönemine

ait stel, bölgenin dini anlamda önemli bir yer olduğunu gösteren diğer kanıtlardan birisidir. Sivas Arkeoloji Müzesinde sergilenen stelin ön yüzünde geyik üzerinde bulunan tanrıya yapılan libasyon (sıvı sunusu) sahnesi yer almaktadır.

Sarissa ve Supitassu (Sanctuary) Kutsal Alanı

Altınyayla Steli (Sivas Arkeoloji Müzesi)

Demir Çağı (MÖ 1150/1100-330)

Bölgede Demir Çağı'na ait çoğunluğu orta boyutta olan 92 yerleşim tespit edilmiştir. Yerleşimler plato yamaçlarına veya sarp kayalıklar üzerine stratejik konumlara kurulmuş kale niteliği göstermektedir. Yerleşim alanları için yüksek kesimlerin tercih edilmesi ve

savunmaya yönelik tedbirlerin alınması dönemin siyasi yapısı hakkında fikir vermektedir. Yüzeysel araştırmalarında bu döneme ait mezarlık alanları da tespit edilmiştir. Bu alanlarda görülen mezarlar oda ve Tümülüs mezar tipindedir.

Bu döneme ait belirgin izler, Hitit İmparatorluk Çağı yerleşimi Kuşaklı-Sarissa'nın akropol kesiminde tespit edilmiştir. Yerleşim, kale niteliğinde bir merkez olarak Geç Demir

Çağı'nda da iskan görmüştür. İmparatorluk Çağı'na ait yapıların bir kısmını tahrip eden Demir Çağı yerleşiminin etrafı kulelerle desteklenmiş, daire şeklinde bir savunma duvarı ile çevrelenmiştir. Kuşaklı-Sarissa yerleşiminin en yüksek noktasında ise Hellenistik-Roma Çağı tümülüsü bulunmaktadır. Bu görünümüyle kent, Hitit İmparatorluğundan, Roma Çağı'na uzanan kronolojik bir dizilim göstermektedir.

Kuşaklı-Sarissa, Demir Çağı ve Hellenistik-Roma Çağı Tümülüsü

Kuşaklı-Sarissa, Çağlara Göre Yapılar

Sivas'ın uzun tarihsel geçmişinin önemli kesitlerinden bir diğeri olan Geç Hitit Beylikleri Dönemine ait az sayıda da olsa önemli kalıntılara ulaşılmıştır. Ancak bu eserler bilimsel kazılarla değil bölge sakinleri tarafından bulunmuştur. Her ikisi de bazalttan yapılmış olan ve benzer özellikler gösteren aslan heykellerinden biri Kangal ilçesinin Havuzköy beldesinde, diğeri ise Divriği ilçesinin yaklaşık 40 km. kuzeybatısında yer alan Gözecik Köyü'nde bulunmuştur.

Gözecik'te ayrıca bu döneme ait, yüksek bir plato üzerine kurulmuş bir yerleşim olduğu anlaşılmıştır. Şimdiye kadar elde edilen veriler çerçevesinde, Güneydoğu Anadolu Bölgesi merkezli Geç Hitit Beylikleri Döneminin en kuzeydeki yerleşimi olma özelliğine sahiptir. Bu yerleşimde ayrıca Sivas ve çevresinde çok sayıda bulunan, Demir Çağı'na ait tahrip edilmiş bir Tümülüs mezar da bulunmaktadır.

Geç Hitit Beylikleri Dönemine ait bir diğeri önemli anıt eser Gürün'ün batısında Şuğul Vadisinde bulunmaktadır. Burada iki farklı kaya yüzeyine, Luwi hiyeroglif yazı sistemiyle kazınmış iki ayrı yazıt yer almaktadır. İçerik olarak birbirinin aynı olan her iki yazıtta "Kral Runtiya" adı geçmektedir.

Havuzköy Geç Hitit Dönemine Ait Aslan Heykeli

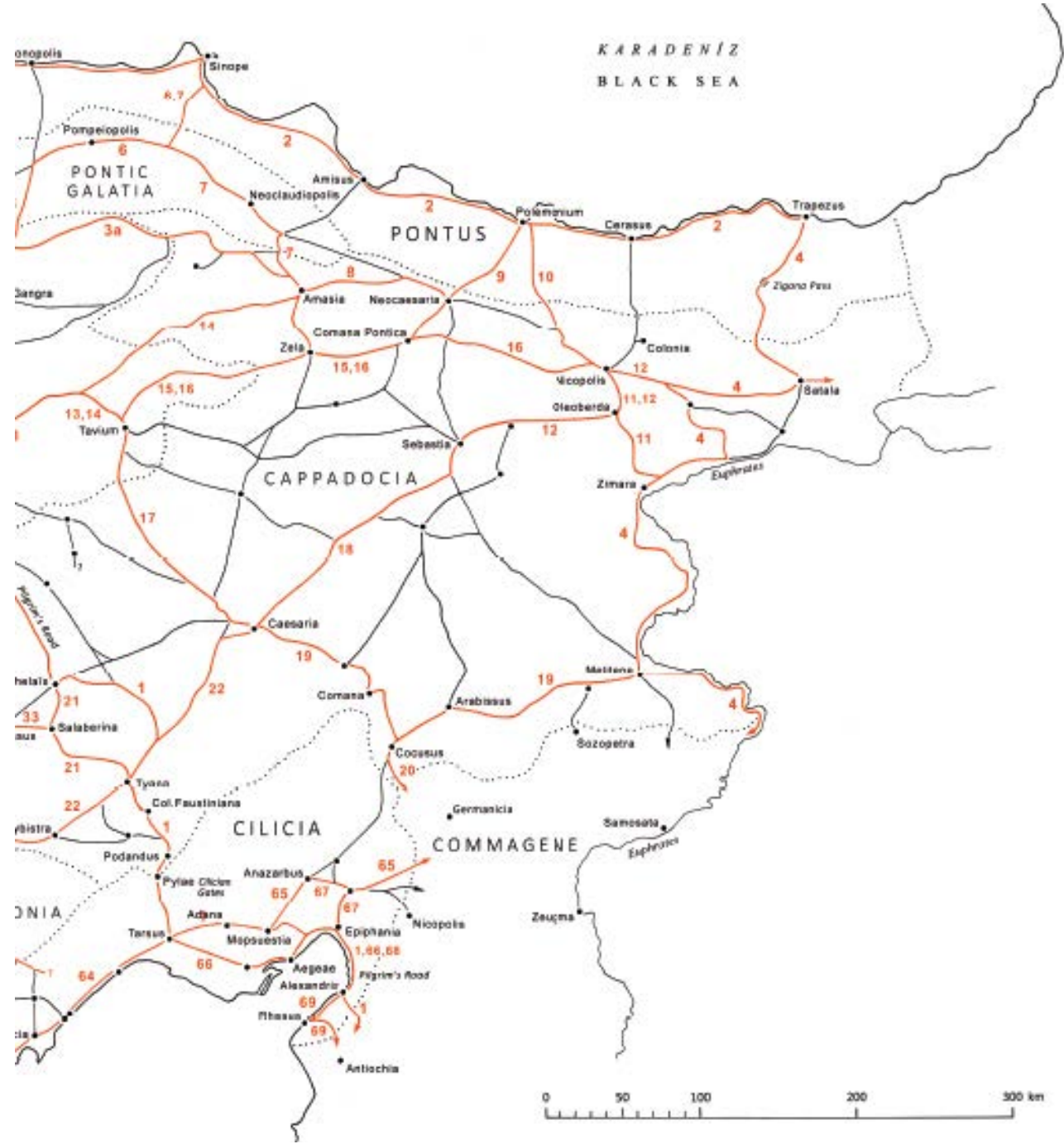

Gürün-Şuğul Vadisi, Geç Hitit Dönemi Kaya Yazıtlarından

Helenistik (MÖ 330-30) ve Roma (MÖ 30-MS 395) Çağları

MÖ 5. yüzyıldan itibaren Sivas ve çevresi, Perslerin Kapadokya satraplığına bağlı durumda bulunmakta olup bu süreç yaklaşık 2 yüzyıl sürmüştür. MÖ 333 yılında gerçekleşen Issos Savaşı sonrasında Sivas, Makedonyalı Büyük İskender'in Helenistik İmparatorluğu'nun sınırlarına dâhil olmuştur. Sivas, MÖ 2. yüzyılda Pontos Krallığı'nın hâkimiyet alanına girmiştir. Pergamon Kralı III. Attalos'un vasiyeti üzerine Anadolu'da Roma hâkimiyetinin başladığı bilinmektedir. Bu tarihten sonra bölgede Pontos Krallığı ile Roma İmparatorluğu'nun mücadelesi başlamıştır. MÖ 66 yılında Mithridates ile savaşan Pompeius yönetimindeki Roma ordusu, Mithridates'i yenmiştir. Bu zafer üzerine Pompeius, bölgeyi Galat kabileleri arasında paylaşmış ve Sivas il merkezinin kuzeydoğusunda Nikopolis adlı bir kent kurmuştur. Bu tarihten itibaren bölge için Romalılaştırma sürecinin başladığı söylenebilir. Sivas'ın Roma Dönemi'ndeki adının Sebasteia olduğu bilinmektedir. Helenistik ve Roma Çağ'larına ait yerleşimler harita üzerinde yer almaktadır.

*Bu bölümdeki arkeolojik sit alanlarının Coğrafi Bilgi Sistemleriyle analizinde Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Arkeoloji Bölümünden Dr.Öğr.Üyesi Olcay Zengin Koşan destek vermiştir.

D. French'in Oluşturmuş Olduğu Roma Çağı Anadolu Yolları Haritasında Sivas ve Çevresi (French, 2016: 25).

KAYNAKLAR

- Bahar, H., Turgut, M., Küçük, B. (2018). Hititlerde Yerleşim Yeri-Kutsal Dağ İlişkisi Üzerine Bir Mesafe Önerisi. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, S.39 (s.404-424)
- Bittel, K. (1976). *Die Hethiter, Die Kunst Anatoliens vom Ende des 3. Bis zum Anfang des 1. Jahrtausends vor Christus*. Beck, München.
- Butzer, K. W. (1995). *Environmental Change in the Near East and Human Impact on the Land. Civilizations of the Ancient Near East I* (ed. J. M. Sasson). New York: Hendrickson: 123-151.
- Darga, M. (1992). *Hitit Sanatı*. İstanbul. Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Engin, A. (2010). *Sivas İli 2008 Yılı Yüzey Araştırması*. 27. Araştırma Sonuçları Toplantısı, 3:129-150.
- Engin, A. (2010). *Gözcük: Sivas'da Yeni Bir Geç Hitit Merkezi ve Kapı Aslanı*. C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 34, Sayı 2:60-68
- Engin, A., Uysal, B., Zengin Koşan, O., Ay Şafak, F., Bozkurt, A. (2013). *Sivas İli 2012 Yılı Yüzey Araştırması*. 31. Araştırma Sonuçları Toplantısı, 2: 43-64.
- Erkul, E., Hüser, A., Stümpel, H., Wunderlich, T. (2007). *Combined Geophysical Survey of an Ancient Hittite Dam: New and Old High-Tech*. 35th International Conference on Computer Applications and Quantitative Methods in Archaeology. (CAA) (s:1-5).
- French, D. (2016). *H., Roman Roads & Milestones Of Asia Minor, Vol. 4 The Roads. Fasc. 4.1 Notes On The Itineraria*, BİAA Yay., Electronic Monograph 10. Ankara: Gernot, W. (2015). *The Sacred Landscape of Şarişša*. D'Agostino, A., Orsi, V., Torri, G. (Ed.). *Sacred Landscapes of Hittites and Luwians Proceedings of the International Conference in Honour of Franca Pecchioli Daddi*. Florence, February 6th-8th 2014. Firenze University Press, Firenze, 2015.(s.93-100). Firenze: Firenze University Press.
- Günaltay, M. Ş. (1987). *İran Tarihi, En Eski Çağlardan İskender'in Asya Seferine Kadar*. Cilt:1. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları: Ankara.
- Kökten, K. (1947). *1945 Yılında Türk Tarih Kurumu Adına Yapılan Tarihöncesi Araştırmaları*. Belleten, C. XI, S. 43, 431-472. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Magie, D. (1950). *Roman Rule in Asia Minor to The End of The Third Century After Christ I-II*. Princeton: Princeton University Press.
- Mansel, A. M. (1971). *Ege ve Yunan Tarihi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Müller-Karpe, Andreas. (1999a). *Kuşaklı-Şarişša 1993-1997 yılı Kazılarında Toplu Bakış*. 20. Kazı Sonuçları Toplantısı, 1:445-466.
- Müller-Karpe, A. (1999b). *Untersuchungen in Kusakli 1998*. MDOG 131 (s.57-113).
- Müller-Karpe, A. (2001). *Untersuchungen in Kusakli 2000*. MDOG 133 (s.225-250).
- Müller-Karpe, Andreas. (2003). *1999-2001 Yıllarında Kuşaklı-Şarişša'da Yapılan Kazı ve Araştırmalar*. 24. Kazı Sonuçları Toplantısı, C.1, 437-448.
- Müller-Karpe, A., Müller-Karpe, V. (2013). *Kuşaklı-Şarişša*. M. Doğan-Alparlan, M. Alparslan (Ed.) *Hititler-Bir Anadolu İmparatorluğu/Hittites-An Anatolian Empire* (s.220-227). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Müller-Karpe, A. (2015). *Planning a Sacred Landscape Examples from Şarişša and Hattuša*. A.D'Agostino, V. Orsi, G. Torri (Ed.) *Sacred Landscapes of Hittites and Luwians: Proceedings of the International Conference in Honour of Franca Pecchioli Daddi* (s. 83-92). Firenze: Firenze University Press.
- Müller-Karpe, V., Müller-Karpe, A. (2017). *Kayalıpınar/Samuha'da Yapılan Kazı Çalışmaları*. 38. Kazı Sonuçları Toplantısı. 3.Cilt:297-316.
- Ökse, A.T. (1993a). *Verbreitung der Transkaukasischen Kultur in der Sivas-Region*. *Istanbul Mitteilungen*, 43, 133-146.
- Ökse, A.T. (1993b). *Sivas Yöresinde Bulunan Bir Altın Yüzük-Mühür*. *Türk Arkeoloji Dergisi XXX*, 217-225.
- Ökse, A. (1999). *Siedlungsgeschichte des Oberen Kızılırmak-Gebietes von der Frühbronze bis zur Eisenzeit*. *Belleten* 62/234: 299-390.
- Ökse, A.T. (2003). *Assur Ticaret Kolonileri Çağında Sivas Cumhuriyetin 80. Yılında Sivas Sempozyumu*. Sivas, 15-17.05.2003. *Bildiriler Kitabı (s.123-131)*. Sivas: Sivas Hizmet Vakfı.
- Ökse, A.T. (2005). *Sivas'da Hitit Çağı Öncesi Yerleşim Sistemlerinde Devamlılık ve Değişim*. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* 22-1, 63-72.
- Ökse, A.T. (2008). *Sivas Bölgesinin Hitit Yerleşim Tarihi ve Kökenleri*. T. Tarhan, A. Tibet,- ve E. Konyar (Ed.), *Muhibbe Darga Armağanı* (s.365- 373). İstanbul: Sadberk Hanım Müzesi Yayını.
- Ökse, A.T. (2017). *Hititlerde Dağ Kültü: Yukarı Kızılırmak Havzası Dağ Tapınakları*. I.A. Adıbelli vd. (Ed.), *Barış Salman Anı Kitabı* (s.169-179). İstanbul: Ege Yayınları.
- Ökse, A. (2019). *Erken Tunç Çağında Yukarı Kızılırmak Havzasının Kültürel İlişkileri*. T.Demir, M.Ekici, M.Ş.Dinç, Ç.M. Tarhan (Ed.), *Rifat Ergeç Armağanı* (s.213-235). Gaziantep. Bilgin Kültür Sanat.
- Özgülç, T. (1947). *TTK Adına Yapılan Maltepe (Sivas Yakınında) Kazısı*. *Belleten*, C.X, S.44, 641- 655. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Özgülç, N. (1949). *Dövlük Köyünden (Sarkışla İlçesi) Getirilen Eti Heykelciği*. *Türk Tarih Arkeologya ve Etnografya Dergisi V*, 45-51.
- Strabon. (2000). *Antik Anadolu Coğrafyası (Geographika)*. Çev. Adnan PEKMAN. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Üke, A. (2018). *Filolojik-Arkeolojik Veriler Işığında Hitit Dönemi Su Bentleri ve Havuz Yapıları*.
- Yalçıklı, D. (2000). *Zweibrunn Bronzegabel aus Zentralanatolien*. *Istanbul Mitteilungen* L:113- 130.

Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası

SELÇUKLU DÖNEMİ

Prof. Dr. Abdullah Kaya

Türklerden Önce Sivas; Herodot'un Halys (Kızılırmak) nehrinin bu tarafındaki memleket dediği, Anadolu'nun en eski yerleşim merkezlerinden birisidir. Antik dönemde kurulduğu anlaşılan Sivas'ın yazılı tarihi ise MÖ 2000 yılında Hititlerle başlamaktadır. Gürün'ün Şuğul Vadisi'nde bulunan Hitit yazıları, Sivas'ın stratejik bir öneme sahip olduğunu göstermektedir. Daha sonra Balkanlar'dan gelen Frigler'in, Hititleri ortadan kaldırmasıyla Sivas

hâkimiyetine girmiştir. Lidyalılar döneminde ise tarihin en kadim ticaret yolu olan "Kral Yolu" Sivas'tan geçerek buranın değerini daha da artırmıştır. Lidyalılardan sonra Anadolu'ya, Kimmer ve İskitlerin gelişiyle Sivas, bu kavimlerin yerleşim mekânı olmuştu. Daha sonra Medlerin egemenliğine giren Sivas, M.Ö.550 yılında da Perslerin eline geçmişti. Sivas, güzel atlar ülkesi anlamına da gelen "Kapadokya" içinde yer almıştı. Sivas'ta başlayan Pers hâkimiyeti Büyük

İskender'in Anadolu'ya akınlarıyla son bulmuştu. Ancak Sivas'ı ele geçiren Makedonyalı subayların şehri devamlı yağmalaması sürekli isyanların çıkmasına sebep oluyordu. Bu durumu fırsat bilen Roma Kralı Tiberius MS 17 yılında Sivas'a gelerek şehri Makedonyalılardan aldı. Sivas'ın küçük bir kaleden gelişerek şehir olmaya yönelmesi Roma döneminde başlamıştı. Sivas, İmparator Diocletianus zamanında Büyük Kapadokya'nın bir alt birimi olarak Roma'nın "Armenia Minor"

bölgesinin merkezi durumundaydı. M.395 yılından itibaren Doğu Roma (Bizans) yönetimine geçen Sivas, İmparator I. Justinianus tarafından yeniden imar edilmişti. Sivas, bu dönem içinde önce Bizans-Sasani, daha sonra da Bizans-Arap çekişmelerine sahne olmuştu. Bu mücadeleler esnasında devamlı el değiştiren Sivas tahribatlarına uğramıştı. Bizans, "Anatolia"nın merkezinde "Kapadokia" eyaletinin kavşağında yer alan Sivas, doğu-batı ile kuzeygüney arasındaki ticari ve kültürel değişimin tam odak noktasındaydı. Sivas'a çeşitli dönemlerde hâkim olan devletler, kendilerine özgü farklı farklı isimler verdiler. "Sebastia, Sebaste, Sevaste, Sebastos, Sipas, Sivastia, Megalopolis, Kabira, Diaspolis, Talaurs, Danişment İli, Eyalet-i Rum ve Eyalet-i Sivas" gibi...

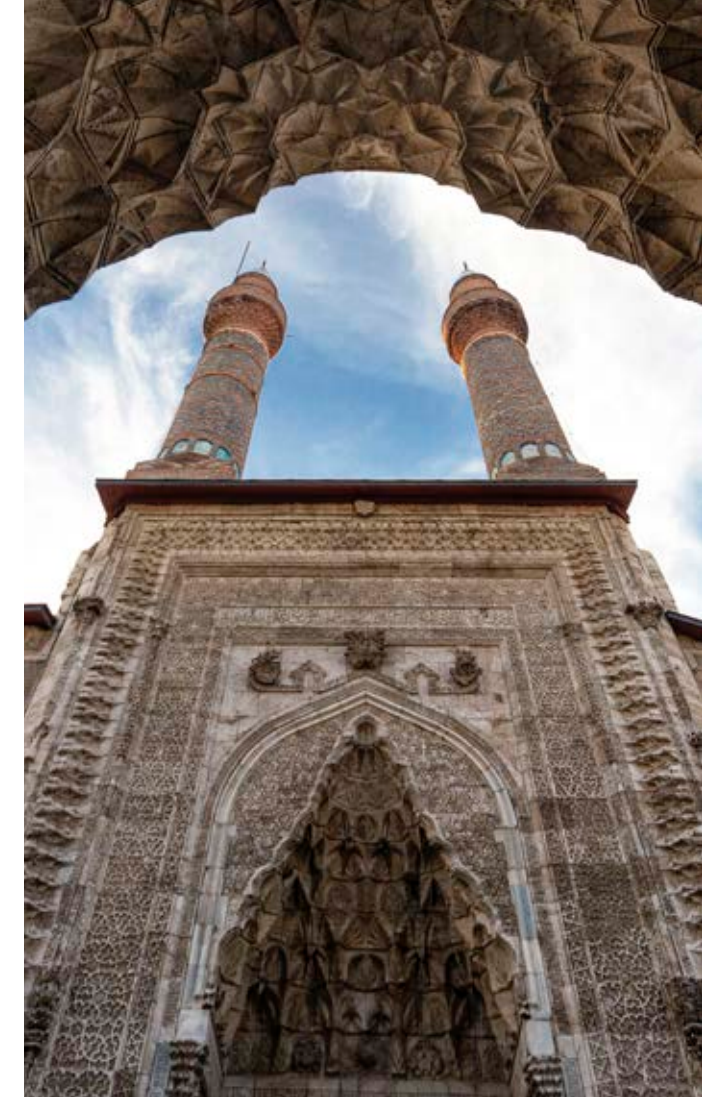
Türklerin Sivas'a Gelişi

Selçuk Bey'in liderliğinde ilk defa Cendhavalisinde tarih sahnesine çıkan Selçuklular, önce Horasan bölgesine geldiler. Burada Dandanakan savaşında Gazneliler'i yenerek Büyük Selçuklu Devleti'ni kurdular. Horasan bölgesine inseler de gerek etraftaki devletlerin kışkırtmaları gerek Selçuklu nüfusunun giderek artması onları yeni yurt arayışlarına sürüklemişti. Bu arayış onların yüzünü batıya yani Anadolu'ya çevirdi. Selçuklu Türklerinin Anadolu'ya ilk akınları, Çağrı Bey'in komutasındaki üç bin kişilik bir askerî birlik ile 1015-1021 yılları arasında olmuştu. Anadolu'ya yapılan ilk Türk akınları daha çok "Anı Theması" üzerinden yapılıyordu. Burada, Bizans'a bağlı Senekerim yönetiminde "Vasपुरagan Ermeni Krallığı" bulunuyordu. Ermeniler, doğudan gelen Türk akınlarını durduramayınca Bizans İmparatoru II. Basileios, Van'daki Ermeni krallığını yıkarak kırk bine yakın Ermeni'yi

Sivas'a sürmüştü. Tarihin en büyük Ermeni tehcirini gerçekleştiren II. Basileios, göç ettirdiği Ermeniler vasıtasıyla Türk akınlarını durdurmak için Sivas'ta bir savunma hattı oluşturmak istemişti. Bu göç sonucunda Sivas'taki Ermeni nüfus artmış ve birçok Gregoryen kilisesi inşa edilmişti. Ermeni piskoposluğuna dönüştürülen şehrin yönetimine de Kral Senekerim getirilmişti. Senekerim'in Sivas'taki hâkimiyeti, Bizans İmparatorluğu'na bağlı vassallık statüsündeydi. Ermenilerin Van bölgesinden Sivas'a getirilmeleri Türklerin Anadolu seferlerini kolaylaştıran bir etken olmuştu.

Türkler daha önce aralıklarla yapıkları Anadolu akınlarını 1059 yılında Sultan Tuğrul'un emriyle daha ciddi olarak yeniden yapmaya başladılar. Selçukluların, "Sebastia" bölgesine ilk gelişleri de bu yıllara rastlamaktadır. Selçuklu Prenslere Yâkûtî, emrindeki komutanlardan Kapar, Sâlâr-ı Horasan ve Samuh (Saltuk) ile birlikte Van Gölü'nün kuzeyinden Anadolu'ya girdi. Daha sonra ikiye ayrılan ordunun birinci kolu güneye giderken ikinci kolu Samuh Bey idaresinde Aras ve Kızılırmak vadilerini geçerek 1059 yılında Sivas'a geldi. Emir Samuh'un Sivas önlerine gelmesinde Ermeni başbuğu Toring'in daha önce Türkleri pusuya düşürmesinin de etkisi olmuştu. Emir Samuh, Sivas'a geldiğinde şehir, Senekerim'in oğulları Adom ve Abusal'in idaresindeydi. Sivas'ı üç gün yağmalayan Türklerin eline çok sayıda esir ve ganimet geçmişti. Bu sırada Sivas, Ermeni Krallığının merkezi olduğu için ganimet olacak çok eşya vardı. Türklerin Sivas'a yaptıkları saldırılar 1063 yılına kadar aralıklarla devam etti. İmparator Romanos Diogenes, 1068 yılında Güneydoğu Anadolu'ya doğru giderken Sivas ve Divriği bölgelerinde akınlar yapan Türkmenleri geriye püskürtmüştü. Yine 1070 yılında Alparslan'ın önünden kaçan Selçuklu Şehzadesi Erbasgan/

Er-Basan da Sivas'a gelerek buralarda kısa bir süre etkili olmuştu. Malazgirt Savaşı öncesinde Türkler Sivas'ta görünseler de sürekli olarak kalmamışlardı. 1071 Malazgirt Savaşı'ndan sonra Sivas'ta Türklerin hâkimiyet kurma mücadeleleri başarıyla neticelenmiştir.

Çifte Minareli Medrese

Sivas'ın Türk Hâkimiyetine Girişi ve Danişmendliler Dönemi

Sivas'ın tamamen Türk hâkimiyetine girişi hakkında kesin bir tarih olmasa da Malazgirt zaferinden kısa bir süre sonra olduğu bilinmektedir. Sultan Alparslan, anlaşma yaparak serbest bıraktığı Romanos Diogenes'in başından geçenleri duyunca anlaşmaya uyulmadığını gördü. Artık Anadolu'yu fethetmenin hukukî gerekçeleri oluşmuştu. Sultan Alparslan, yanına çağırdığı beylerinden Mengücek, Artuk, Saltuk ve Danişmend Gazi'ye Anadolu'nun değişik yerlerini iktâ olarak verdi. Selçuklu tarihçilerinden Aksarâyî, iktâ alan beylerden Danişmend Gazi'nin 1075 yılında önce Sivas'a geldiğini daha sonra Kayseri, Zamantı, Develi, Tokat, Niksar ve Amasya'yı da alarak Sivas merkezli Danişmendliler Devletini kurduğunu söyler. Böylece Sivas'ta Türk hâkimiyeti dönemi başlamıştır. Ancak yine de Sivas'ın fethine dair farklı tarihler ileri sürülmektedir. Sivas'ın fethi, Anadolu'nun tamamının Türk hâkimiyetine geçmesinde önemli bir dönüm noktası olmuştur. Danişmendliler, bir asra yakın yönetimlerinde kalan bu şehir için "*Danişmend İli*" veya "*Eyalet-i Sivas*" isimlerini kullanmışlardır. Danişmendliler dönemi siyasi ilişkilerin odak merkezi olan Sivas, Danişmend Gazi'nin vefatından sonra Nizamettin Yağıbasan'ın idaresine geçti. Daha sonra beylik Sivas, Malatya ve Kayseri olmak üzere üç kola ayrılmıştı. Beyliğin Sivas kolu hem hanedan mensupları arasında hem de Danişmendliler Selçuklular arasında devamlı hâkimiyet mücadelelerine sahne olmuştu. Sultan II. Kılıçarslan, 1172 yılında Emir Zünnûn'dan Sivas'ı aldıysa da geri vermek zorunda kaldı. 1174 yılında Şam hükümdarı Nureddin Zengî ölünce, II. Kılıç Arslan Anadolu'da Türk birliğini sağlamak için Zünnûn'un üzerine yürüdü. Nureddin Zengî'nin yardımdan mahrum kalan Zünnûn, mukavemet

edemediği için şehri Sultan II. Kılıçarslan'a bırakarak Bizans'a sığındı. Böylece 1175 yılında Sivas'taki Danişmendli hâkimiyeti sona erdi.

Türkiye Selçukluları Dönemi Sivas

Anadolu topraklarında birlik ve beraberliği sağlayan II. Kılıçarslan, yaşlandığında ülkeyi Türk örfüne göre on bir oğlu arasında paylaştırdı. Bu taksimatta Sivas Eyaleti, sultanın büyük oğlu Kutbeddin Melikşah'a düşmüştü. Ancak kardeşler arasında başlayan devletin tamamına sahip olma mücadelesini, Sivas ve Konya'yı da ele geçiren Tokat meliki Rükneddin Süleymanşah kazandı. Böylece ülkede birlik ve beraberlik tekrar sağlanmış oldu. Kutbettin Melikşah'ın ise ne zaman nerede öldüğü ve nereye defnedildiği bilinmemekle birlikte Sivas'ta olması ihtimal dâhilindedir. Sivas, Selçuklular döneminde Anadolu'nun en büyük medeniyet merkezlerinden birisiydi. En görkemli günlerini ve altın çağını Selçuklular döneminde yaşamıştı. Selçukluların Konya'dan sonraki alternatif payitahtı olmuştu. Sultan I. İzzeddin Keykâvus başkent Konya yerine daha çok Sivas'ı tercih etmiş ve zamanının büyük kısmını burada geçirmişti. Sultan I. İzzeddin Keykâvus öldüğünde askerî ve sivil erkân kimin tahta çıkacağına karar vermek üzere meşveret meclisini Sivas'ta toplamıştı. Meclisten Sultan'ın kardeşi I. Alâeddin Keykubad'ın tahta çıkması kararlaştırıldı. Ülkede sağlanmış olan huzur ortamı Moğolların Anadolu'ya gelişine kadar sürmüştü. Moğollar, Anadolu'yu tehdit etmeye başlayınca Sultan I. Alâeddin Keykubad onlara karşı bir dizi tedbir aldı. Sivas'ın surlarını da onartarak korunaklı bir duruma getirdi. Ancak Sultan I. Alâeddin Keykubad'ın ölümü üzerine yerine geçen oğlu II. Gıyaseddin Keyhüsrev,

basiretsiz siyaseti sonucu ülkeyi çok iyi yönetemedi. Hatta Sultan'ın davranışlarından memnun olmayan Türkmen kökenli halk devlete karşı başkaldırarak Babailer isyanını çıkardı. 1240 yılındaki bu isyan da Türkmenler, Sivas'ı da yağmalamışlardı. Bu isyan, bütün Anadolu'yu etkisi altına alıp şehirleri kasıp kavurarak çeşitli problemlerin yaşanmasına yol açmıştı. Babailer isyanından sonra ülkedeki zafiyeti gören Moğollar, Anadolu'yu ele geçirmek üzere 1243 yılında Baycu Noyan komutasında harekete

Sivas Ulu Camii

geçtiler. Sivas'ın 80 km kuzeydoğusundaki Zara-Suşehri arasında Köseadağ mevkiine gelen Moğollar, burada Selçukluları yenilgiye uğrattılar. Bu galibiyetten sonra Moğol ordusu Sivas'a geldi. Sivas Kadısı Kırşehirli Necmettin, Baycu Noyan ile para karşılığında anlaşarak Moğolların Sivas halkına zarar vermesini önlemişti. Ancak Baycu Noyan'ın emri üzerine şehrin bütün kapıları kapatılarak yalnız Erzincan kapısı açık tutulmuş ve şehir üç gün yağmalanmıştı. Moğollar, Köseadağ Savaşı'ndan sonra Anadolu'yu Selçuklu Sultanlarının yanına gönderdikleri valiler tarafından yönetiyorlardı. Anadolu, Abaka Han'ın 1277 yılındaki seferinden sonra tamamen İlhanlı genel valileri tarafından idare edilerek âdeta onlara bağlı bir eyalet durumuna gelmişti. Türkiye Selçuklu sultanları ise sadece protokol görevlerini sürdürüyordu.

İmaret Camii

Eratnalılar Dönemi Sivas

Anadolu'ya gönderilen İlhanlı valilerinin yönetim merkezi stratejik ve ticari öneminden dolayı

genellikle Sivas olmuştu. Anadolu'ya genel vali olarak atanan Timurtaş, ülkede dirlik ve düzeni sağlamış ancak bir süre sonra babası Emir Çoban'dan dolayı İlhanlılarla ters düşüncü emniyet açısından Memlûk Sultanlığına sığınmak zorunda kalmıştı. Mısır'a giderken yerine vekil olarak kayınbiraderi Eratna Bey'i bırakmıştı. Eratna Bey, aslen Uygur Türklerinden olup İlhanlı ordusuyla Anadolu'ya gelen ve Noyan unvanını taşıyan emirlerdendi. Emir Eratna, üzerine gelen Süleyman Han komutasındaki Çobanlı ordusunu 1343 yılında Sivas yakınlarındaki Karanbük/Kerenbük Ovası'nda yenilgiye uğrattı. Bu zaferden sonra "Alâeddin" unvanını alan Emir Eratna, bağımsızlığını ilan ederek Sivas'ta kendi adıyla anılan devletini kurdu. Eratna Bey'in devlet merkezi önceleri Sivas iken daha sonra Kayseri olmuştu. Sivas'ta devletin vilayeti konumuna getirilip başına da oğlu Şeyh Hasan'ı geçirilmişti. Eratna Bey,1352 yılına kadar Orta Anadolu'yu mamur bir ülke haline getirdi. Güzel bir şehir olarak nitelediği Sivas'ı anlatırken sokaklarının geniş, çarşılarının kalabalık olduğunu belirtir. Emir Eratna Bey'in 1352 yılında vefatı üzerine yerine siyasi otorite zayıfladı. Durumu fırsat bilen Karamanoğulları Kayseri'yi alınca Ali Bey, Kayseri Kadısı Burhaneddin Ahmet ile beraber Sivas'a kaçtı. Ali Bey, Kadısı Burhaneddin'in yetkilerini artırarak onu kendisine vezir yaptı. 1380 yılında Ali Bey, vefat edince yerine son Eratna beyi olarak yedi yaşındaki oğlu II. Mehmet geçti. Yaşının küçük olmasından dolayı Kadı Burhaneddin Ahmed ona naip olarak atanmıştı. Adeta bir sultan gibi hareket eden Kadı Burhaneddin, Eratna Beyi II. Mehmet'i bertaraf ederek 1381 yılında Sivas'ta kendi devletini kurdu. Orta Anadolu'da yarım asra yakın hüküm süren Eratnalılar, Sivas, Kayseri ve Tokat bölgelerinde birçok eser inşa etmişlerdi.

Sivas Yukarı Tekke, Abdulvahabi Gazi Camii

Kadı Burhaneddin Ahmet Dönemi

Sivas Kadılıktan sultanlığa giden yolda cesur adımlar atarak Sivas'ta bağımsızlığını ilan eden Kadı Burhaneddin Ahmet, Oğuzların Salur boyundandır. Âlim, şair ve hükümdar olan Kadı Burhaneddin Ahmet'in hayatı daha çok etrafındaki düşmanlarıyla mücadele ederek geçti. 1389 yılında Sivas'ı 40 gün kuşatan Memlûklular'ı geri çekilmeye mecbur ettiği gibi 1392 yılında da Çorum yakınlarında Yıldırım Beyazıt'ın ordusunu da yenmişti. Diğer taraftan da Timur'a karşı bunlarla ittifak kurarak savaş hazırlığına girmişti. 1398 yılına gelindiğinde Kadı Burhaneddin ile eski dostu Akkoyunlu Kara Yülük Osman Bey'in arası Kayseri valisi yüzünden açıldı. Sivas dışında yapılan mücadelede Kara Yülük Osman Bey aniden Kadı Burhaneddin'i öldürdü. Sivas eşrafı ve emirler, Kadı Burhaneddin'in yerine oğlu Alâeddin Ali Çelebi'yi başa getirdiler. Kara Yülük Osman Bey, Sivas'ı almak için kuşattıysa da halk şehri ona teslim etmedi. Sivas'ın ileri gelenleri

toplanıp istişare yaparak Osmanlı himayesine girmeyi tercih ettiler. Durumu haber alan Yıldırım Beyazıt, oğlu Süleyman Çelebi'yi büyük bir ordu ile Sivas'a göndererek şehri teslim aldı. Böylece Sivas, Osmanlı idaresine girmiş oldu.

İlmî Hayat

Selçuklular dönemi artan ilmî faaliyetlerinden dolayı Sivas'a, "*Dâr'ul-ulemâ*" (Âlimler Beldesi), "*Dâr'ul-âlâ*" (Yücelik Beldesi) gibi adlar verilmişti. Türkiye Selçuklularının Emir Mübârezeddin İsa ve Emir Necmeddin Behram Şah gibi ileri gelen birçok devlet adamı Sivas'taki medreselerde yetişmişti. Selçuklular dönemi Sivas'ta on veya on bir medrese olduğu bilinmektedir. Bu medreselerden günümüze ulaşanlar "*Sahib Ata/Gök Medrese*", "*Buruciye/Hacı Mesud Medresesi*", "*Çifte Minareli Medrese*" ve "*Şifaiye Medresesi*" dir. Günümüze ulaşmayan ancak vakfiye kayıtlarında isimleri geçenler ise "*Subaşı Medresesi*", "*Kemaliye Medresesi*", "*Necmeddin Medresesi*", "*Bulgarî Medresesi*", "*Hokkabaz Medresesi*", "*Şemseddin el-Cezerî Medresesi*", "*Emirüddin Ali el-Hamevî Medresesi*", "*Medreseyi Şerife*", "*Necmeddin Tusî Medresesi*" ile bunların dışında Sivas'ta ilk olarak yapılmış oldukları düşünülen "*Selçukiye Medresesi*" ve "*Yağlıbasan Medresesi*" dir.

Osmanlılar zamanında da kullanılan bu medreselere ilave olarak Himmet Ağa tarafından İhsaniye Medresesi yaptırılmıştır. Türkistan ile Anadolu arasındaki köprüsünün en önemli bacağını oluşturan Sivas, Moğol baskılarından kaçan birçok âlimin Anadolu'ya girdikten sonra Konya'ya varmadan önceki ilk durağı olmuştur. Sivas'a gelenlerin arasında İslam dünyasında tanınmış Muhyiddin Arabî, Kudbeddin Şirazi, Necmeddin-i Dâye,

Nasireddin Tûsî, Şeyh Evhâdüdin el-Kirmâni, Mevlâna ve babası Bahâüddin Veled gibi birçok meşhur âlim ve mutasavvıfta vardı. Bu âlimler, Sivas'ta medreselerde hocalık yaparak veya eserler yazarak burada ilmî ve fikrî hareketlerin gelişmesine, kültür ve medeniyetin yerleşmesine katkıda bulunmuşlardı. Selçuklular dönemi Konya kadısı gibi Sivas kadısına da "*Melik*" unvanının verilmesi, Sivas'ın gerek medrese gerek müderrisler bakımından zengin oluşu ilmî faaliyetlerin yüksek derecede olduğunu göstermektedir.

Gündük Minare

Dinî, Ticari ve Etnik Yapı

Selçuklular döneminde Sivas'ta farklı dinlere, sosyal tabakalara ve meslek gruplarına mensup etnik zümreler vardı. Zekeriya Kazvini'ye göre bu sosyal dokunun çoğunluğunu Türkler, azınlığını ise Rum, Ermeni, Süryani ve az da olsa Yahudiler oluşturmaktaydı. Selçuklular Sivas'a geldiğinde bölgede hâkim olan din Hristiyanlıktı. Bunların bir kısmını Rum Ortodoks ve Ermeni Gregoryanlar oluştururken Divriği'de Pavlikanlar vardı. Zamanla şehir merkezindeki Hristiyan nüfus gerilerken Müslümanların nüfusu artarak devam etmişti. XII. yüzyılda 20 bin civarında olan nüfus XIII. yüzyılda 40 bine kadar ulaşmıştı. Bu rakamlar bazı kaynaklarda 100 ile 120 bin arasında verilmişti. Örneğin I. Alâeddin Keykubad zamanında Sivas'ın nüfusunun 120.000'e vardığı söylenir. Gök Medrese'nin 1280 tarihli vakfiyesinde, müslim ve gayrimüslimlerin birbirinden ayrı olduğu 36 mahallenin varlığından bahsedilmektedir. Köförtigos Mahallesi, Kamnatyan Mahallesi, Miksat Keşiş Mahallesi, Hoca Zeki Mahallesi, Celal Hüsrev Mahallesi, Karaca Mahallesi, Subaşı Mahallesi, Tokmak Kapı Mahallesi, Hoca İmam Mahallesi, Şeyh Çoban Mescidi Mahallesi, Ağadeğirmeni Mahallesi, Kaleardı Mahallesi, Örtülüpınar Mahallesi, Pulurtepe Mahallesi ve Ulucami Mahallesi bunlardan bazılarıdır.

XV. asrın başlarına kadar önemini koruyan Sivas'ın burjuvazisini Ahiler oluşturmaktaydı. Ahiler, yalnız sosyal ve iktisadi hayatta değil siyasi olaylarda da etkiliydiler. Ahiler, gittikleri yerlere genellikle zaviyeler ve meslekî atölyeler kurarak halka, hem ticari hem de dinî ve ahlaki konularda büyük hizmetler veriyorlardı. Ticaretin gelişmesinde ve İslam'ın yayılışında zaviyelerin rolü büyük olmuştu. Sivas'a gelen seyyahlardan *İbn Batuta*, şehre girdiğinde Ahilerden her zümrenin kendisini zaviyelerine

götürmek istediklerini söyleyerek halkının misafirperverliğini vurgulamıştır. Bugün Sivas'ta yemenici esnafı başta olmak üzere birçok meslek grubunda Ahi geleneklerinin izlerine rastlamak mümkündür.

Sivas, aynı zamanda dünyanın en önemli köle ticareti yapılan merkezlerinden birisi olmuştu. Selçuklular dönemi Sivas'ta Venedik ve Cenevizler başta olmak üzere birçok millete mensup tüccar kolonileri ve konsolosluklar vardı. Her ticaret ve sanat erbabı kendine has çarşılarda otururdu. Sarraf, kuyumcu, kürkçü gibi kıymetli eşya satan tüccarlar daha emin yerler olan büyük hanlarda oturur ve oralarda ticaret yaparlardı. Selçuklular dönemi Sivas'ta mevcut olan çarşılarından vakfiyeler vasıtasıyla ismini bildiklerimiz şunlardır: *Buğday Pazarı, Koyun Pazarı, Bakkallar Çarşısı, Kasaplar Çarşısı, Attarlar Çarşısı, Aşçılar Çarşısı, Demirciler Çarşısı, Bıçakçılar Çarşısı, İplikçiler Çarşısı, Bezzazlar Çarşısı, Terziler Çarşısı, Üsküfcüler Çarşısı* gibi.

Sivas'ın Selçuklu döneminde ana ticaret yolları üzerinde kavşak noktada bulunması sebebiyle yakınlarında çok sayıda han ve kervansaray inşa edilmişti. Antalya'dan gelen kervanlar Konya, Kayseri'ye uğrayarak Sivas'a varıyor, oradan Erzincan-Erzurum yolu ile Tebriz'e gidiyordu. Sivas-Kayseri, Sivas-Malatya ve Sivas-Tokat arasında yapılmış olan çok sayıda han, ticari hayatın Sivas'ta ne kadar hareketli ve etkili olduğunu göstermektedir. Sivas'ın iktisadi durumundan bahseden Hamdullah Kazvinî, 1336 yılı bütçesine ait bilgileri verirken Sivas'ın ticari açıdan başkent Konya'ya nazaran daha zengin ve daha büyük olduğunu belirtir.

Selçuklular dönemi Sivas'ta yaşanan sosyo-ekonomik gelişmeler şehrin fiziki ve demografik bakımdan da ilerlemesine büyük katkılar sağlamaktaydı. Uzun bir süre artarak devam

eden bu olumlu süreç Sivas'ın Osmanlı'nın hâkimiyetine girişiyle süratle gerilemeye başlamıştı. Sivas, Osmanlı döneminde eski bir Selçuklu merkezi olarak tarih sahnesindeki yerini devam ettirip bazı önemli fonksiyonlar ifa etse de Selçuklu döneminde yaşadığı müreffeh hayata ve inkişafa bir daha ulaşamadı.

KAYNAKLAR

Aziz b. Erdeşir *el-Esterebadî, Bezm ü Rezm, Türkçe trc. Mürsel Öztürk, Ankara 1990.*

İbn-i Batuta, Seyahanâme-yi İbnn-i Batuta (Tuhfetü'n-Nuzzâr FiGaraibi'l-Amsâr), C.I, Türkçe trc. M. Şerif, İstanbul H.1333.

İbn-i Bibi, el-Evâmiru'l-Alaiyye, F'l-Umuri'l- Aliyye, C.I, nşr. A. Sadık Erzi- Necati Lugal, Ankara 1957.

AKDAĞ, Mustafa, *Türkiye'nin İktisadî ve İçtimaî Tarihi, C.I, İstanbul 1979.*

BAŞEL, M. Fahreddin, *Sivas Bülteni, Sivas 1935.*

CAHEN, Claude, "Baba İshak, Baba İlyas, Hacı Bektaş ve Diğerleri", *Türkçe trc. İsmet Kayaoğlu, A.Ü. İlahiyat Fak. Der. XVIII., Ankara 1970, s.193- 202.*

DARKOT, Besim, "Sivas", *İ.A. MEB., C.X, İstanbul 1996, s.569-577.*

DEMİR, Mustafa, *Türkiye Selçukluları ve Beylikler Devrinde Sivas Şehri, Sakarya Kitabevi Yay., Sakarya 2005.*

GÖDE, Kemal, *Eratnalılar (1327-1381), TTK Basımevi, Ankara 1994.*

TURAN, Osman, *Selçuklular ve İslâmiyet, Boğaziçi Yay., İstanbul 1993.*

Urfalı Mateos Vekayinâmesi (952-1136) ve Papaz Grigor'un Zeyli (1136-1162), Türkçe trc. Hrant D. Andreasyan, II. Baskı, Ankara 1987.

UZUNÇARŞILI, İ. Hakkı-NAFİZ, *Rıdvan, Sivas Şehri, İstanbul 1928; Yay. Haz. Recep Toparlı, Erzurum 1992.*

YİNANÇ, M. Halil, *Türkiye Tarihi, Selçuklular Devri, I:*

Anadolu'nun Fethi, İstanbul 1944.

YÜCEL, Yaşar, *Kadı Burhaneddin Ahmed ve Devleti, Ankara 1970.*

Yıldırım Beyazıt (I. Beyazıt) ve Timur

OSMANLI, CUMHURİYET DÖNEMLERİ

Prof. Dr. Ömer Demirel
Doç. Dr. Ahmet Yüksel

Siyasi ve Askerî Çekişmenin Ortasında Bir Şehir: 14 ve 15. Yüzyıllarda Sivas

Sivas'ın Osmanlı tarihinin bir parçası hâline gelme serüveni 1398 senesinde başlar. Selçuklular zamanında üç ırmakla (Mısmıl, Murdar ve Kale) kuşatılmış eğimli bir arazi üzerine yayılmış

olan şehir, Kadı Burhaneddin'in (1344-1398) öldürülmesinin hemen sonrasında o sene ileri gelenlerinin iradesiyle Timur'a karşı Sultan I. Bayezid'e (1389-1402) teslim edilmiştir. Yaklaşık 100 bin kişilik nüfusuyla Sivas, Timur'un Anadolu 'da girişeceği bir istila hareketinin ilk hedefiydi. Resmiyette artık bir Osmanlı kenti olan Sivas, Sultan Bayezid'in oğlu Emir Süleyman tarafından

Malkoçoğlu Mustafa Bey'e emanet edilmişti. Mustafa Bey emanete sahip çıkma noktasında en çok Sivas'ın kalesine güveniyordu. Ancak Kale, Timur istilası başladığında 15 gün kadar dayanabildi. Öyle olunca şehrin sakinleri 1401 yılında yeni bir teslim törenine tanıklık etmek durumunda kaldılar. Ayrıca 4 bin Osmanlı askerinin Timur tarafından katledilişine de..

Timur Suriye seferi sonrasında Anadolu'ya geri döndü ve Sivas üzerinden Ankara'ya geçti. Yıldırım Bayezid ile kozlarını paylaştılar ve sonuçta Ankara Savaşı Osmanlı Devleti için netice tam bir çöküş olan Fetret Devri'ne (1402-1411) kapı araladı. Sultan Bayezid'in şehzadesi Çelebi Mehmed Sivas'ı kurtarma vazifesini Bayezid Paşa'ya vermişti. Paşa, 1407-8'de şehri geri almayı başardı. Bundan sonra yapılan ilk tahrirde Timur istilasının oluşturduğu tahribatın gerçek bilançosu gün yüzüne çıktı: 100 bin kişilik şehirde toplam nüfus 3-5 bin kişiden ibaret kalmıştı. Hasarın izleri fiziki açıdan giderilmeye başlanmıştı, ancak sosyal ve kültürel yıkım için aynı durumdan bahsetmek güçtü. Cami, zaviye ve medreseler yaşam belirtisi göstermeyecek derecede bir yağmaya maruz kalmışlardı. Halk arasında yayılan "Sana bir iş edeyim ki Timur Sivas'a yapmamış ola!" sözü yaşananların en veciz ifadesi olmuştu.

Kısacası Sivas; Timur istilasından evvelki parlak zamanlarını birdenbire yakalayamayacak kadar hasar almıştı. Ancak, önemini idrak etmiş Osmanlı yöneticileri Sivas'ı Osmanlıların taşradaki mühim idari ünitelerinden birisi olan Rum Eyaleti'nin merkezi hâline getirecekti. Bu ise şehre, demografik ve ticari sahalar başta olmak üzere birçok alanda ilerleme ve gelişim fırsatı verdi.

Çelebi Mehmed ile II. Murad (1421-1451) gibi Osmanlı sultanlarının şehzadelik günlerini Sivas'ta geçirmiş olmaları şehrin Osmanlı tarihi ile entegre olma çağının dikkat çekici gelişmeleri arasındadır. Sultanlarla ilişkisi ne olursa olsun 15. yüzyıl Sivas'ı için anahtar sözcük her hâlde "yağma" olacaktır. Yeni yağmacı ise Akkoyunluların hükümdarı Uzun Hasan'dı. Fatih Sultan Mehmed (1451-1481) ordusuyla onun üzerine yürürken Sivas'tan

geçmiş ve 1472 yılında Otlukbeli denilen yerde Akkoyunluları yenilgiye uğratmıştı. Yağma ve askerî hareketlilik o devirde Sivas'ta vücut bulan vakıflarla benzer kültür varlıklarının günümüze intikal edemeyişine sebep olmuştur.

Mamur ve Teşkilatlanan Bir Şehir:

16. Yüzyılda Sivas

16. yüzyılda Sivas şehrinde müthiş bir imar faaliyetine girilmiştir. Bu dönemdeki eserler asırlarca ayakta kalmıştır. Kurşunlu Hamamı, Şehir Bedesteni, Kale-Meydan ve Ali Baba

camileri onlardan sadece birkaçıdır ve bunlar Lala Sinan, Koca Hasan ve Behram paşalar gibi namı Osmanlı vezirleriyle Sivas'ta valilik yapmış kimseler sayesinde vücut bulmuşlardır. Aynı şekilde Sivas'ın önemli simalarından olan Ali Baba'nın ismini taşıyan zaviyenin oluşum süreci Kanunî'nin (1520-1566) veziri Rüstem Paşa tarafından 1546 senesinde yaptırılan vakıf ile başlamıştı. Şehirle bütünleşmiş olan Şemseddin Sivasî gibi kimseler vaizlik ve benzeri nice görevler üstlenmişlerdi. Bir şehrin mamur olduğunu simgeleyen yapılardan olan 11 tane çeşme Sivas halkına hizmet veriyordu.

Kale Camisi

16. yüzyılda şehrin nüfusu 1512-1520 arasında iki katına çıkarak 7 bini, asrın sonlarına gelindiğinde 20 bine dayanmıştı. 1572 yılında yapılan sayıma göre şehir nüfusu içerisindeki gayrimüslim oranı %18 olarak hesaplanmıştı. Bu nüfus içerisinde İlbeyliler gibi konar-göçer topluluklarının hatırı sayılır bir oranda bulunduğu bilinmektedir. Bu yüzyılda Sivas'ın mahallelerinde de iki katı bir artış yaşanmıştı. Üstelik birçoğu sınırları içerisinde bulunan *Ali Baba ve Abdülvehâb Gazi* gibi zaviye yahut vakıfların adıyla anılır olmuştu. 1512 yılı itibarıyla Osmanlıların doğu sınırı Suşehri'nden

geçmekteydi. Divriği, Darende ve Kemah gibi yerleşim birimleri sınırın diğer tarafındaki hudut şehirleriydi. İsyan etmek, özellikle de bunu dış destekle yürütmek açısından Sivas şehri son derece uygundu. Nitekim 1511 Şah Kulu İsyanı bütün bölgeyi etkisi altına almıştı. Hem bu karışıklıklara hem de beliren Safevi tehdidine karşı bir önlem olarak Sivas 1518 senesinde Osmanlı taşra teşkilatı içerisinde mühim bir yer tutacak olan Rum Eyaleti'nin (Beylerbeylik) merkezi yahut "paşa sancağı" olarak konumlandırılmıştı. 1520 yılı itibarıyla Rum (Sivas) Eyaleti; Sivas

merkez sancak olmak üzere Amasya, Tokat, Çorum, Sonisa, Trabzon, Niksar, Karahisar, Canik, Kemah, Bayburt, Malatya, Gerger ve Divriği livalarından oluşuyordu. Cumhuriyet Devri'ne uzanan süreçte Sivas, Amasya, Çorum, Divriği, Canik, Tokat, Bozok ve Karahisar-ı Şarkî şehirleri eyaletin belli başlı sancakları olarak varlıklarını muhafaza ettiler. Sivas aynı zamanda Osmanlı ordusunun doğu seferleri için orta kolda bulunan uğrak bir merkez olma özelliğine sahipti.

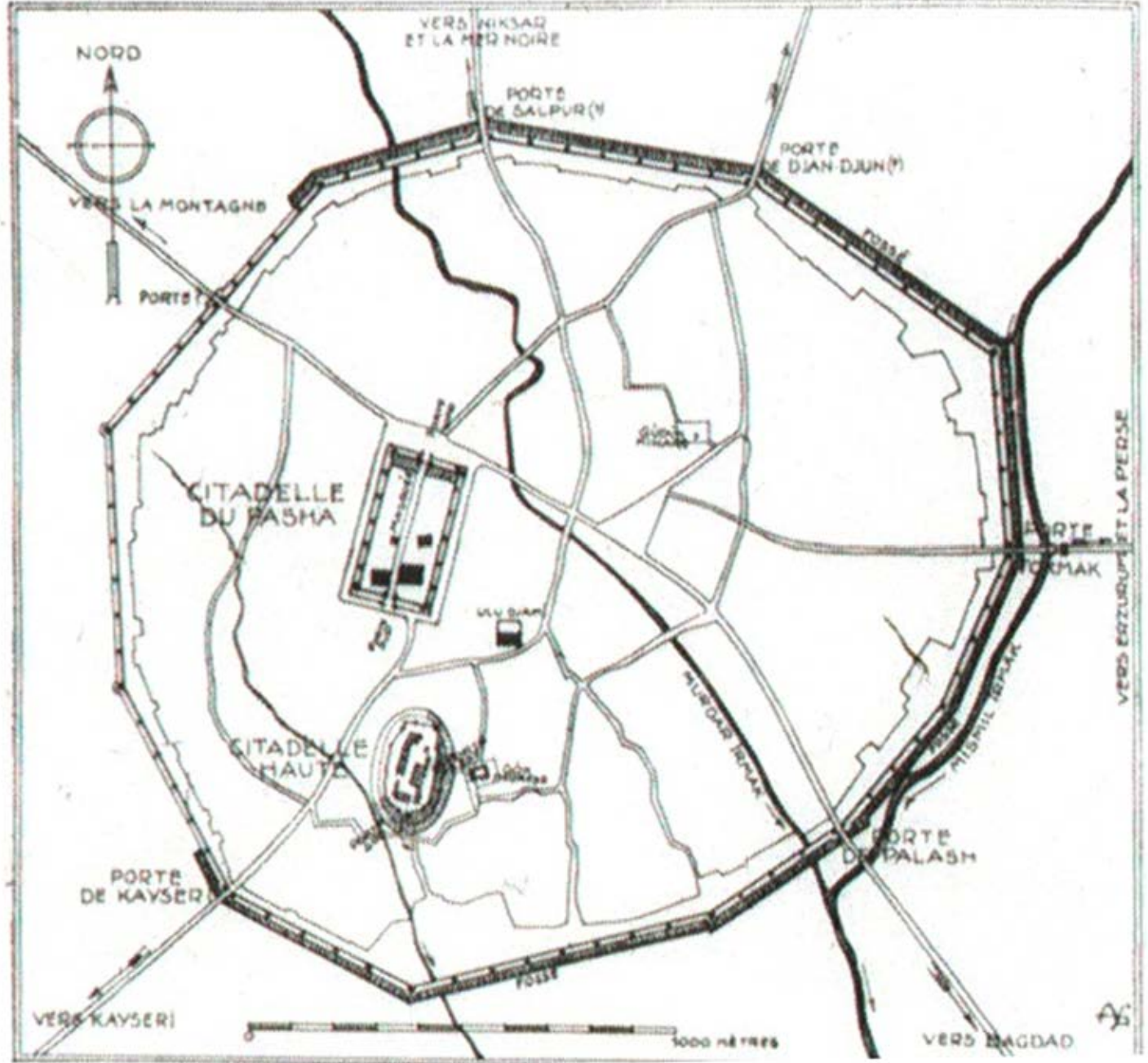
Eğri Köprü

Matrakçı Nasuh'un Çiziminden Sivas (Nasûhü's-Silâhî (Matrâkci), Beyân-ı Menâzil-i Sefer-i 'Irâkeyn, Yay. Haz. Hüseyin Gazi Yurdaydın, TTK Yay., Ankara 2014, v. 20a.

Durağan Bir Şehir: 17. Yüzyılda Sivas

17. asırda 7 sancak (Sivas-Arapkir-Bozok-Çorum- Amasya-Canik ve Divriği) ile 59 kazadan oluşan Sivas Eyaleti Celaliler tarafından yağmalanmıştı. 17. yüzyılın ortalarında Sivas'ı ziyaret eden ve şehrin genel bir panoramasını çizen Evliya Çelebi'nin notlarına bu da yansımış gözükmektedir. Şehir yaklaşık 30 bin kişiden ve 40 mahalleden oluşuyordu. Şehir; çarşılardan müteşekkil kompleks bir yapıya sahipti, çoğu esnaf grubunun kendisine ait çarşıları vardı. Sivas'ın Osmanlı seferlerine katkısı sadece bir geçiş ve dinlenme noktası olmaktan ibaret değildi. İstanbul'dan bakılınca Sivas, Osmanlı ordusunun bir zahire ve asker deposu olarak görülmekteydi.

Sivas Kale ve Sur Planları, A. Gabriel

Gelişimde Yeni Bir Çağ Yakalayan Şehir: 18. Yüzyılda Sivas

18. yüzyıl Osmanlı Devleti'nde ayanların yüksek gerilime sahne olan sivrilme çağları olmuştu. Şehir Zaralızadelerle Çaparzadelerin Çapanoğullarının, Sarı Hatipzadelere Kenanzadeler'in de eklenmesiyle Sivas'taki bilindik ve tarihte iz bırakmış olan namılı ayan aileleri bulunuyordu. Bu ailelere mensup olanlar devlet merkezinden aldıkları vazifeler, yerine getirdikleri hizmet ve sundukları değer bakımından ülkenin diğer bölgelerindeki türdeşleri kadar tanındık ve saygı gören oluşumlar arasında yer almışlardı. 18. yüzyıl Sivas'ı için tablo ne kadar kötü olursa olsun takdire şayan gelişmeler de yaşanmıyor değildi. Mesela Selçuklu Sultanı İzzeddin Keykâvus'un türbesinin bulunduğu ve hastane işlevinde olan Şifaiye, 1768-1769 yıllarından itibaren bir medrese olarak Sivaslı gençlere eğitim hizmeti vermeye başlamıştı. Sivas'ı bir ilim ve kültür yuvasına dönüştürme yolunda son derece önemli olan bu adımın ardından 1758'de her bir teşkilat ve kurumdan bağımsız olarak Numan Efendi Kütüphanesi inşa edilmişti. Sivas'ta 18. yüzyılda dinî, sosyal ve kültürel alanda görülen önemli gelişmelerden birisi de 40'ı aşkın vakfın kadınlar tarafından kurulmuş olması şeklinde göze çarpmaktadır.

Modern Bir Şehir Yükseliyor: 19. Yüzyılda ve 20.Yüzyılın Başlarında Sivas

Şehir bu yüzyılda, Osmanlı devlet teşkilatındaki değişim ve dönüşümlere bağlı olarak kendisini yeni bir yapılanmanın içerisinde bulmuştu. 1864 Vilayet Nizamnamesi uyarınca merkezi

Sivas olan eyalet Amasya, Tokat ve Karahisar-ı Şarkî sancaklarından oluşuyordu. Sivas Sancağı ise Aziziye, Koçgiri, Divriği, Darende, Gürün, Şarkışla, Hafik ve Yıldızeli kazalarından müteşekkildi. Kangal ise o kazalar arasına 1900 senesinde dâhil edilmişti. Nüfus 20 bine yaklaşmıştı. Tanzimat'a uzanan süreçte şehrin % 1'lik kısmında sadece gayrimüslimler, % 35'inde Müslümanlar ve % 64'ünde ise her etnik ve dinî unsur birlikte yaşamaktaydı. Bütün sancakların hesaba katılmasıyla 1888 yılında vilayetin toplam nüfusu 400 bin dolaylarındaydı.

Şehrin ticari hayatında Ermeniler hatırı sayılır bir yer edinmişlerdi. Mesela 1870'lerde Divriği'ye uğrayan Fransız seyyah Burnaby yöredeki Ermenilerin ticari hayata büsbütün hâkim olduklarını not etmişti.

Tarihi Hükümet Konağı

Şehrin yöneticileri ve zenginlerinin katkısıyla 19. yüzyılda Sivas'ın çehresi büsbütün değişmişti. Kala-i Atik'te oturan Sivas Beylerbeyi 1813-1816 yılları arasında 110 bin kuruş maliyeti olan bir saray inşa ettirmişti. Alaaddin Paşa ise 1819 yılında şehre bir saat kulesi yaptırmıştı. Şehir merkezinde meydana getirilen caddeler sayesinde Sivas'ın manzarasının değişmesi yine valiler sayesinde olmuştu. 1890 yılı itibarıyla Sivas şehri artık kuzeyden güneye 7 km'lik bir uzunluğa sahip olacaktı. Şehre hizmet eden valiler arasında Halil Rifat Paşa elbette müstesna bir yere sahipti. Onun zamanında Sivas'ın çevre ile ulaşım ve bağlantısını sağlayan toplam 1300

km yol döşenmişti. Bu, şehrin ticari canlılığın artırılması noktasında o güne değin atılmış en önemli adımdı. Sivas Hükümet Konağı da Halil Rifat Paşa'nın imzasını taşıyordu. Konak, 1884 senesinde iki katlı olarak inşa edilmişti. 42 odası vardı. 1913-1917 yılları arasında Sivas Valiliği yapan Muammer Bey zamanında Hükümet Konağı'nın üzerine 22 odalı bir üçüncü kat daha eklenmişti. Ayrıca 20. yüzyılın hemen başında, 1906 senesinde şehir yeni bir mahkeme binasına kavuşmuştu. Bu bina, eskisine de ev sahipliği yapmış ve bugün de Mahkeme Çarşısı olarak anılan yerde inşa edilmişti. Taşhan gibi mühim binalar da 19. yüzyılda yapılmıştı.

Şehirdeki eğitim kurumlarına gelince, Sivas gibi önemli ve büyük bir merkezde 1868 yılı itibarıyla sadece bir adet rüştiye bulunuyordu. Ermeni nüfusun fazla olduğu Zara gibi merkeze bağlı birimlerde ise hem misyonerlik faaliyetleri yürüten gayrimüslim okulları hem de bir adet rüştiye mevcuttu. Şehirdeki kız ve erkek rüştiyeleri ile birer adet Askerî Rüştiye Mektebi, Darülmualimin (Öğretmen Okulu), Sanayi Mektebi ve İdadi yüzyılın ikinci yarısından itibaren faaliyete geçirilmişlerdi.

Tarihî Taşhan

Sivas Öğretmen Okulu

Sivas Sanayi Mektebi

Bahsedilen eğitim kurumları içerisinde özellikle Sivas İdadisi ilerleyen süreçte sadece şehir için değil, bütün ülke açısından çok ayrıcalıklı ve önemli bir yere sahip olacaktı. Çünkü Cumhuriyet'in temelleri o okulun binasında atıldı.

İdadi Mektebi, esasında Sivas'ı modern okullarla donatan ve yazdığı raporlarda *"cezaevlerini azaltmak için okulları çoğaltmanın gerekliliğine"* vurgu yapan Halil Rifat Paşa zamanında değil, Sırrı Paşa'nın valilik yaptığı 1887 senesinde

açılabilmişti. II. Meşrutiyet'in ardından Sultanî'ye çevrilecek olan okul 30 öğrenci ile eğitimine başlamıştı. 1900 yılına gelindiğinde ise okul 400'den fazla öğrenciye sahipti.

Kongre Binası

Ziyabey Kütüphanesi

Sivas'tan Genel Bir Görünüm

Şehrin eğitim müesseselerinin destekçi ve tamamlayıcıları olarak Ziya Bey Kütüphanesiyle birlikte diğer iki kütüphanenin varlığına da işaret etmek gerekir. Kütüphanenin yapımına Sivas Sanayi Mektebi Müdürlüğü görevini yürüten, ayrıca Ziya Bey'in girişimleriyle 1906 senesinde başlanmıştı. Bu kütüphane yazma eserler koleksiyonuyla son derece ilgi çekicidir.

Yeniden Doğuşu Simgeleyen Şehir

I. Cihan Harbi ve Millî Mücadele Yıllarında Sivas

Osmanlı Hükûmeti ile İtilâf Devletleri arasında imzalanan 1918 Mondros Mütarekesi sadece savaşın kâğıt üzerinde sona erdiğini ilan ediyordu. Pontus Devleti'ni tekrar diriltmek isteyenler Sivas ve civarındaki topraklara Ermeniler de gözlerini kestirmişlerdi.

Bu atmosfer içerisinde Mustafa Kemal Paşa 19 Mayıs 1919 tarihinde çıktığı Samsun'da Millî Mücadele ateşini tutuşturdu. Amasya ve Erzurum'da yapılan kongrelerin ardından Mustafa Kemal bütün ülkeyi kucaklayacak bir kongre için 2 Eylül 1919 akşamı Sivas'a gelmişti. Şehir halkı kendisini aşırı bir sevgi ve tezahürat eşliğinde karşılamıştı. Bu aynı zamanda Millî Mücadele Hareketi'nin bütün Türk Milletine mâl edilmesi gerekliliğinin büyük ölçüde sağlandığının en güzel delillerinden birisi olmuştu.

Mustafa Kemal Paşa'nın ardından Türk tarihine altın harflerle kazıyacak kimseler de yapılacak kongre için Sivas'ta toplanmaya başlamışlardı. Hazırlıkların tamamlanmasından sonra Sivas Kongresi 4 Eylül'de açıldı. Sivas halkının sağladığı etkin koruma sayesinde müzakereler kesintisiz bir şekilde 11 Eylül 1919 tarihine kadar

devam etti. Kongre tamamlandığı vakit Millî Mücadele'nin amaç, kapsam ve yöntemlerini de kapsayan çok önemli 10 karar alınmıştı:

O kararlardan ilki *Vatan'ın bir bütün ve parçalanamaz olduğuydu*. Bir sonraki karara göre *millî iradeyi egemen kılmak* gerekiyordu. Ermeni veya Rum faaliyetleri ile galip devletlerin işgallerine karşı kesin bir şekilde silahlı direniş ortaya konması gerekliliğiyle üçüncü maddenin hükmüydü. Dördüncü madde, *azınlıklara karşı herhangi bir imtiyaz verilmeyeceğini* ilan ediyordu. Beşinci madde, *Osmanlı Hükûmeti bir dış baskı karşısında ülkemizi veya herhangi bir parçasını bırakmak veya koruyamamak durumuna düşerse, ülkenin ve milletin*

dokunulmazlığını ve bütünlüğünü sağlayacak her türlü önlem ve kararlar alındığına dairdi. Vatan hudutlarının Misak-ı Millî kararları uyarınca çizildiği altıncı madde kapsamındaydı. Yedinci madde, çağdaş gayelerle bir önceki maddeyi ihlal etmeyecek bir biçimde bir devletin yardımını ve milletler arası barış yapılmasını öngörmüştü.

Sekizinci maddede *"Milletlerin kendi geleceğini bizzat kendilerinin tayin ettiği bu tarihten itibaren İstanbul Hükûmeti'nin de millî iradeye bağlı olması zaruridir*. Son ve ondan bir önceki hükümlerse, tüm millî direniş örgütlerinin *Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti* adı ile tek bir çatı altında toplanmasına dairdiler.

Sivas Kongresi / 4-11 Eylül 1919

Mustafa Kemal Paşa, Sivas'ta tastamam 108 gün geçirmişti. Sivas Kongresi'nin ardından Damat Ferit Hükümeti düşmüş, Millî Mücadele hareketine sempati beslediği bilinen Ali Rıza Paşa işbaşına getirilmişti. Ancak kısa bir süre sonra onun da kabinesinin düşürülmesine tüm Millî Mücadeleye gönül verenler gibi Sivas halkı da sessiz kalamamış ve İstanbul'a protesto telgrafları çekilmişti.

Devrin ruhunu yansıtan *İrade-i Milliye* Gazetesi'nin Sivas Kongresi'nin son günlerinde alınan karara uygun olarak basılmaya başlanmış olması da Millî Mücadele sürecinde Sivas'ı değerli kılan bir diğer ögeydi. Üstelik gazetenin basımına Sivas'ta başlanmıştı ve ilk 19 sayısı burada yayımlanmıştı. Şehirde 1917 yılında kuduzla mücadele etmek için tedavi merkezi olarak açılan bir sağlık kurumu Millî Mücadele süresince ordu için gerekli olan çiçek, veba ve tifo gibi çeşitli aşılar hazırlamış ve ilgili yerlere göndermişti. Son olarak, Sivas ve Millî Mücadele kavramlarını bir araya getiren en manidar isimlerden Melek Reşit Hanım'a da ayrı bir parantez açmak gerekiyor. Kendisi *Sivas Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti*'nin kurulmasına öncülük etmiştir ve bu yönüyle Türk tarihinde ayrıcalıklı ve kıymet biçilemez bir yer edinmiştir.

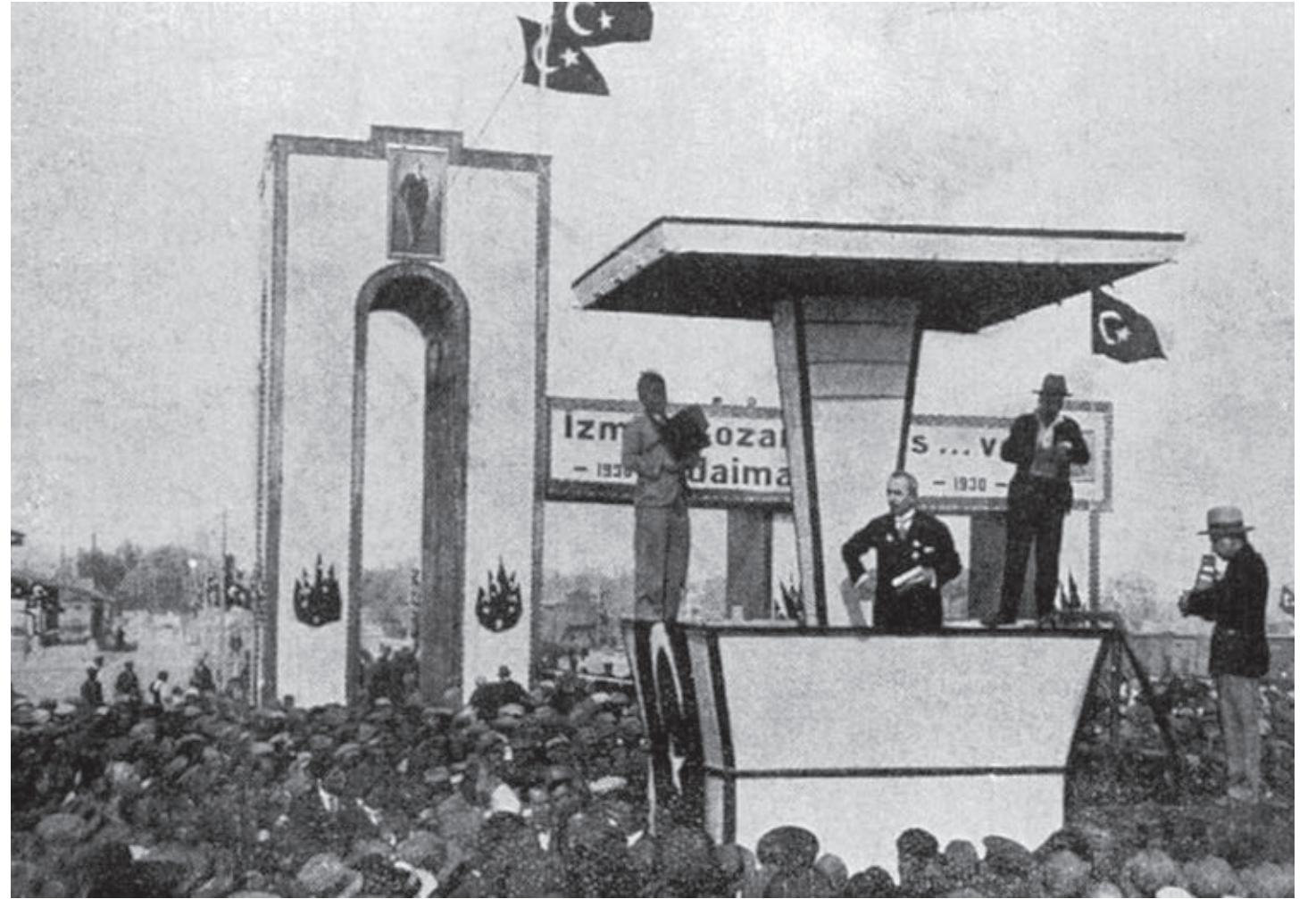
Rejim ve Kabuk Değiştiren Şehir, Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Sivas

Cumhuriyet yeni ve genç bir oluşum olarak 1923 yılında hayat bulmuştu. Onun üzerinde kurulu olduğu topraklarda hemen her alanda yeni adımlar atıldı.

I. Dünya Savaşı'ndan yıkık bir vaziyette ve güçbela canını kurtarabilmiş olan Türkiye'nin savaş sonrası dönemde en büyük sıkıntısı bayındırlık sahasında kendisini göstermişti. 1925 yılında inşasına başlanan Ankara-Sivas demiryolu 30

Ağustos 1930 tarihinde tamamlandı. İki yıl sonra Samsun-Sivas demiryolu da tamamlanabildi. Divriği'li olan ve Atatürk tarafından kendisine Demirağ soyadı verilen Nuri Bey'in Samsun ve Erzurum'a bağlanan demiryollarının döşenmesi sırasında çok hizmetleri görülmüştü. 1924 senesinde çıkarılan 449 sayılı kanunla Samsun-Sivas demiryolu için ihaleye çıkılmıştı. İhalenin ilk 7 km'lik kısmı 210 bin Türk lirası bedelle Nuri

Demirağ tarafından alındı. Bundan sonraki süreçte demiryolu yapımı Demirağ için başlıca çalışma sahasına dönüşmüştü. Nitekim onun tarafından yapılan toplam demiryolu uzunluğu 1012,5 km'yi bulmuştu. Hatta bugün Türkiye'de bulunan her 8 km'lik demiryolunun 1 km'sinde Demirağ'ın imzası vardır.

Başbakan İsmet İnönü, Sivas'ta Demiryolu Açılışı'nda Konuşurken

Demiryollarının gelişimine paralel olarak 1930'lara doğru şehrin istasyon binasının inşaatına başlanmıştır. Gerekli hazırlık ve çalışmaların ardından İstasyon Caddesi 1931

senesinde kamunun istifadesine sunuldu. Cadde 30 m genişliğinde, 910 metre uzunluğundaydı. 1930-1931 yıllarında İstasyon Caddesi'nin başladığı yerde kesme taşlardan iki katlı bir

valilik konutu yaptırılmıştı. Ancak yapı valiliğe teslim edilmeden 1932 senesinde Halkevi'ne dönüştürülmüştü. Sonraki yıllarda ise bu yapı Selçuk Ortaokulu'na tahsis edilmiştir.

Sivas Halkevi / Selçuk Ortaokulu

1932 yılına gelindiğinde Sivas şehri ilk sinemasına da kavuşmuştu. Kısacası Sivas şehrinin esas gelişimi 1930 yılında hazırlanan şehir planı sayesinde olmuştu. Şehir ilkin kuzeybatıya doğru, daha sonra ise batı istikametinde gelişimini sürdürdü. Böylelikle Sivas, 1940'lı yıllara gelindiğinde artık Selçukluların çizdiği şehir sınırlarının dışına taşmıştı.

Yeni rejimin yapılanma evresini yaşadığı o günlerde Sivas'ın bir diğer önemli siması ise şair Ahmet Kutsi Tecer olmuştur. Kentteki halk odalarını teşkilatlandırıp kuran kendisidir. Âşık Veysel (1894-1973) gibi duayen bir ismin içinden geçenleri paylaştığı ilk kişi de Ahmet Kutsi Tecer olmuştur.

KAYNAKLAR

ACUN, Hakkı. "Yolların Kesiştiği Şehir Sivas", Cumhuriyetin 80. Yılında Sivas Sempozyumu Bildirileri, 15-17 Mayıs 2003 – Sivas, Sivas Valiliği Yay., Sivas 2003.

AÇIKEL, Ali. "Büyük Celalî İsyancıları Sonrasında Sivas Eyaletinde Görülen Asayiş Problemleri", Osmanlılar Dönemi Sivas Sempozyumu, c. III, Sivas Valiliği Yay., Sivas 2007.

AKBULUT, Gülpınar. "Sivas Şehri'nin Tarihi Coğrafyası", CUJOSS, c. XXXV, S. 2, 2009.

AKSOY, Hasan. "Şemseddin Sivâsî, Hayatı, Şahsiyeti, Tarikati, Eserleri", Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, c. IX/2, Sivas 2005.

AKTAN, Doğan Can. "Tek Parti Dönemi Sivas Milletvekilleri ve TBMM'deki Faaliyetleri Üzerine Genel Bir Değerlendirme", Sivas Kongresi'nin 100. Yılında Her Yönüyle Sivas Uluslararası Sempozyumu, c. 2, (Ed. Hakan Yekbaş, Ahmet Yüksel, Okan Güven), Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Yay., Sivas 2019.

AKSU KILIÇ, Leyla. "17. Yüzyılda Koyulhisar- Suşehri ve Sisorta Nahiyeleri Üçgeninde Tımar Tevcihatı ve Tımarlı Sipahiler", Sivas Kongresi'nin 100. Yılında Her Yönüyle Sivas Uluslararası Sempozyumu, c. 2, (Ed. Hakan Yekbaş, Ahmet Yüksel, Okan Güven), Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Yay., Sivas 2019.

Tan Sineması

ATİŞ ÖZHEKİM, Didem. "Osmanlılar Döneminde Sivas ve Çevresinde Üretilmiş Kirkitli Dokumaların Özellikleri", Osmanlılar Döneminde Sivas Sempozyumu Bildirileri, c. III, Sivas Valiliği Yay., Sivas 2007.

AYDIN, Remzi. "Osmanlı Arşiv Belgelerine Göre Sivas Hapishanesi ve Mimarisi", Sivas Kongresi'nin 100. Yılında Her Yönüyle Sivas Uluslararası Sempozyumu, c. 3, (Ed. Hakan Yekbaş, Ahmet Yüksel, Okan Güven), Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Yay., Sivas 2019.

BİLGET, N. Burhan. "Sivas", TDV. İA., c. 37, İstanbul 2009.

BİROL, Nurettin. Halil Rıfat Paşa ve Sivas Valiliği", Sivas Kongresi'nin 100. Yılında Her Yönüyle Sivas Uluslararası Sempozyumu, c. 2, (Ed. Hakan Yekbaş, Ahmet Yüksel, Okan Güven), Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Yay., Sivas 2019.

BİROL, Yunus Emre. "Sivas İli Sanayi Sektörünün Değerlendirilmesi", Sivas Ekonomisi Geçmiş -Bugünü ve Geleceği, (Ed. İlkyay Noyan Yalman), Sivas Valiliği Yay., Sivas 2019.

ÇETİNKAYA, Bayram Ali. "Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemi İdeal Aydın ve Bürokrati Yusuf Ziya (Başara) Bey ve Ziyabey Yazma Eserler Kütüphanesi", Cumhuriyet Üniversitesi

İlahiyat Fakültesi Dergisi, XII/1, Sivas 2008.

DARKOT, Besim. "Sivas", MEB. İA., c. 10, Eskişehir 1997.

DEMİRCİ, Süleyman. "XVII. Yüzyıl Sivas Eyâleti Avarızhâne Sayıları Üzerinde Karşılaştırmalı Bir Değerlendirme", Osmanlılar Dönemi Sivas Sempozyumu, c. I, Sivas Valiliği Yay., Sivas 2007.

DEMİREL, Ömer. II. Mahmud Döneminde Sivas'ta Esnaf Teşkilâtı ve Üretim-Tüketim İlişkileri, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 1989.

DEMİREL, Ömer. "Bayezid-Timur Mücadelesinde Sivas Şehri", Uluslararası Yıldırım Bayezid Sempozyumu Bildiriler Kitabı, (Yay. Haz. Hasan Basri Öcalan, Yusuf Ziya Karaaslan), Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara 2019.

DEMİREL, Ömer. "Osmanlı Dönemi Sivas Menzilhanesi", Osmanlılar Dönemi Sivas Sempozyumu, c. I, Sivas Valiliği Yay., Sivas 2007.

DEMİREL, Ömer. Osmanlı Vakıf-Şehir İlişkinine Bir Örnek: Sivas Şehir Hayatında Vakıfların Rolü, 1. Baskı, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara 2000.

DEMİREL, Ömer. "Sivas", TDV. İA., c. 37, İstanbul 2009.

DEMİREL, Ömer. "Sivas Çeşmeleri", OTAM, S. 3, Ankara 1992.

DEMİREL, Ömer. "Sivas'ın Timur Tarafından Zaptı ve Yağmalanması", Cumhuriyetin 80. Yılında Sivas Sempozyumu Bildirileri, 15-17 Mayıs 2003 - Sivas, Sivas Valiliği Yay., Sivas 2003.

DEMİREL, Ömer. Sivas Vilayet Meclisi Kararları, 1911-1912, Sivas, Sivas Valiliği Yay., Sivas 2010.

DÖĞÜŞ, Selahattin. "Osmanlılar Döneminde Sivas'ta Türkmen İsyanları (Klasik Çağ)", Osmanlılar Dönemi Sivas Sempozyumu, c. I, Sivas Valiliği Yay., Sivas 2007.

GÖKBİLGİN, M. Tayyip. "15 ve 16. Asırlarda Eyâlet-i Rûm", Vakıflar Dergisi, S. 6, 1965.

GÖKÇE, Turan. "1831 Nüfus Sayım Sonuçlarına Göre Sivas Sancağının Demografik Yapısı", Osmanlılar Döneminde Sivas Sempozyumu, c. I, Sivas Valiliği Yay., Sivas 2007.

GÜNAYDIN, Ahmet Necip. Millî Mücadelede Sivas - 108 Gün, 2. Baskı, Sivas Valiliği Yay., Sivas 2010.

HALAÇOĞLU, Yusuf. "Ankara Savaşı", TDV. İA., c. 3, İstanbul 1991.

KARADEMİR, Zafer. "Yeniçağ Osmanlı Finans Politikalarının Taşradaki Yansıması Olarak Sivas Ekonomik Yaşamında Altın", Sivas Kongresi'nin 100. Yılında Her Yönüyle Sivas Uluslararası Sempozyumu, c. 1, (Ed. Hakan Yekbaş, Ahmet Yüksel, Okan Güven), Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Yay., Sivas 2019.

KARAGÖZ, Rıza. "Mühimme Kayıtlarına Göre XVIII. Yüzyılın İkinci Yarısında Sivas Eyaleti", Osmanlılar Döneminde Sivas Sempozyumu, c. I, Sivas Valiliği Yay., Sivas 2007.

KARAYAMAN, Mehmet. "Sivas Sancağında Redif Teşkilatının Kuruluşu ve Gelişimi (1835- 1913)", Sivas Kongresi'nin 100. Yılında Her Yönüyle Sivas Uluslararası Sempozyumu, c. 2, (Ed. Hakan Yekbaş, Ahmet Yüksel, Okan Güven), Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Yay., Sivas 2019.

KURT, Yılmaz. "Sivas Eyaletinde Vakıf Kurucuları (XVI. Yüzyıl)", Sivas Kongresi'nin 100. Yılında Her Yönüyle Sivas Uluslararası Sempozyumu, c. 1, (Ed. Hakan Yekbaş, Ahmet Yüksel, Okan Güven), Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Yay., Sivas 2019.

KUZUCU, Kemalettin. "Osmanlı Döneminde Sivas İlbeylileri ve İlbeyli Kazası", OTAM, S. 15, Ankara 2004.

KUZUCU, Kemalettin. "Osmanlı Modernleşme Sürecinde İki Sivas Valisinin Raporlarının Karşılaştırılması ve Vilayetin kentsel Dönüşümüne Etkileri", Osmanlılar Döneminde Sivas Sempozyumu, c. I, Sivas Valiliği Yay., Sivas 2007.

KUZUCU, Kemalettin. "Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Şehircilik, Mimarî ve Eğitim Anlayışındaki Değişmeler Bağlamında Sivas Kongresi Binasının Tarihçesi", Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, S. 37-38, 2006.

MAHİROĞULLARI, Adnan. "Sivas'a Gelen Türk ve Yabancı Seyyahlar", Cumhuriyetin 80. Yılında Sivas Sempozyumu Bildirileri, 15-17 Mayıs 2003- Sivas, Sivas Valiliği Yay., Sivas 2003.

MERCAN, Mehmet. "Sivas Vilayeti'nin Teşkili ve İdari Yapısı (1867-1920)", Osmanlılar Döneminde Sivas Sempozyumu, c. I, Sivas Valiliği Yay., Sivas 2007.

MUŞMAL, Hüseyin - HİZMETLİ, Zehra. "Tanzimat'ın İlanı Sırasında Sivas'ta Ailenin Sosyal ve Ekonomik Yapısı (Ev, Eşya ve Giyim-Kuşam) 1839-1841", Sivas Kongresi'nin 100. Yılında Her Yönüyle Sivas Uluslararası Sempozyumu, c. 2, (Ed. Hakan Yekbaş, Ahmet Yüksel, Okan Güven), Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Yay., Sivas 2019.

ÖLMEZ KALENDER, Sevgi - DEMİROĞLU, Demet. "Tarihi Süreç İçerisinde Sivas Kent Meydanı'nın İrdelenmesi", İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi, c. 1, s. 3, 2011.

ÖNTUĞ, M. Murat. "XVIII. Yüzyılda Sivas Eğitim Kurumları ve Dini Yapılar (Hurûfat Defterlerine Göre)", Sivas Kongresi'nin 100. Yılında Her Yönüyle Sivas Uluslararası Sempozyumu, c. 1, (Ed. Hakan Yekbaş, Ahmet Yüksel, Okan Güven), Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Yay., Sivas 2019.

ÖZEY, Ramazan. 20. Yüzyılın Başlarında Sivas'ın Tarihi Coğrafyası", Cumhuriyetin 80. Yılında Sivas Sempozyumu Bildirileri, 15-17 Mayıs 2003- Sivas, Sivas Valiliği Yay., Sivas 2003.

QUATAERT, Donald. Sanayi Devrimi Çağında Osmanlı İmalat Sektörü, İletişim Yay., İstanbul 1999.

SARITEPE, Sümeyye. "Sivas'ta Kültürel Ortam ve Ziyabey Kütüphanesi", Osmanlılar Döneminde Sivas Sempozyumu Bildirileri, c. III, Sivas Valiliği Yay., Sivas 2007.

SAVAŞ, Saim. XVIII. Asrın Son Çeyreğinde Sivas'ın İdari, Sosyal ve Ekonomik Durumu, Şer'iyye Sicillerine Göre, (Basılmamış) Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1986.

SAVAŞ, Saim. Bir Tekkenin Dinî ve Sosyal Tarihi - Sivas Ali Baba Zaviyesi, Dergâh Yayınları, 1. Baskı, İstanbul 1992.

SAVAŞ, Saim. "Osmanlı Döneminde Meydana Gelen Suhte İsyanlarından Günümüz İçin Çıkarılacak Dersler", Osmanlılar Dönemi Sivas Sempozyumu, c. III, Sivas Valiliği Yay., Sivas 2007.

SAVAŞ, Saim. "Rüstem Paşa Vakfiyesi Orijinali ve Sivas Ali Baba Zaviyesine Dair Yeni Bulgular", Sivas Kongresi'nin 100. Yılında Her Yönüyle Sivas Uluslararası Sempozyumu, c. 1, (Ed. Hakan Yekbaş, Ahmet Yüksel, Okan Güven), Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Yay., Sivas 2019.

SÖNMEZ, Serpil. Tanzimat'a Giden Yolda Bir Osmanlı Şehri Sivas (1777-1839), Kitabevi Yay., 1. Baskı, İstanbul 2017.

SÖNMEZ YILMAZ, Serpil. Osmanlı Klasik Çağında Sivas, Kitabevi Yay., İstanbul 2011.

SÖYLEMEZ, Faruk. "XVIII. Yüzyılda Sivas Çevresinde Eşkıyalık Olayları", Osmanlılar Döneminde Sivas Sempozyumu, c. I, Sivas Valiliği Yay., Sivas 2007.

ŞAHİN, Gürsoy. "XIX. Yüzyılın Sonlarında Yabancı Arkeologların Sivas ve Çevresinde Eski Eser (Âsâr-ı Atîka) Araştırmaya Yönelik Talepler", Sivas Kongresi'nin 100. Yılında Her Yönüyle Sivas Uluslararası Sempozyumu, c. 1, (Ed. Hakan Yekbaş, Ahmet Yüksel, Okan Güven), Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Yay., Sivas 2019.

ŞAHİN, Salih. "Sivas Hurûfat Defterleri'nde (1690-1835) Vakıf Kurucu Hanımlar", Sivas Kongresi'nin 100. Yılında Her Yönüyle Sivas Uluslararası Sempozyumu, c. 1, (Ed. Hakan Yekbaş, Ahmet Yüksel, Okan Güven), Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Yay., Sivas 2019.

ŞAHİN, Salih. "Sultan II. Abdülhamit'in İradesiyle Hazırlanan Sivas Raporu", Osmanlılar Döneminde Sivas Sempozyumu, c. I, Sivas Valiliği Yay., Sivas 2007.

ŞİMŞİRGİL, Ahmet. "Osmanlı Taşra Teşkilatında Rûm Beylerbeyliği", Türklük Araştırmaları Dergisi, S. 5, 1989.

TOPÇU, Sultan Murat. "Osmanlılar Dönemi Mimari Anıtların Fonksiyon Değiştirmesine İki Örnek; 'Sivas Behram Paşa Hamamı (Kuşunlu) Soyunmalık Mekânı / Sivas Gemerek

Çepni Köyü I Nolu Hamam' ", New World Sciences Academy, 2013.

UĞUR, Ünal. XIX. Yüzyıl Sonlarında (1870- 1900) Sivas Vilayetinde Askerî Yapı", Osmanlılar Döneminde Sivas Sempozyumu, c. I, Sivas Valiliği Yay., Sivas 2007.

ÜÇER, Müjgan. "Sivas'ta Rahatoğulları Darürrahası", Cumhuriyetin 80. Yılında Sivas Sempozyumu Bildirileri, 15-17 Mayıs 2003 -Sivas, Sivas Valiliği Yay., Sivas 2003.

YALÇIN, Osman. "Mühürdarzade Nuri Bey'in (Demirağ) Hayatı ve Çalışmaları", Atatürk Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, S. 44, 2009.

YÜKSEL, Hasan. "Osmanlı-Safevi Mücadelesinde Sivas", Cumhuriyetin 80. Yılında Sivas Sempozyumu Bildirileri, 15-17 Mayıs 2003 -Sivas, Sivas Valiliği Yay., Sivas 2003.

YÜKSEL, Ahmet - KARADEMİR, Zafer. Osmanlı Döneminde Sivas'ta Ahilik ve Esnaf Teşkilatı, SESOB Yay., Sivas 2018.

EDEBİYAT

Prof. Dr. Alim YILDIZ

Tarihte doğuyu batıya ve kuzeyi güneye bağlayan yol güzergâhında olmasından dolayı doğudan gelip Sivas'a yerleşen ve Sivas'tan batıya giden birçok ilim adamı ve şair olmuştur. XIII. Yüzyılda Anadolu'da Mevlana ve Yunus Emre ile ilk edebî ürünler ortaya çıkmaya başlamıştır. Selçuklunun son dönemi ve Beyliklerin ortaya çıktığı bu dönemde edebî faaliyetler ve Arapça ve Farsçadan tercüme eserler görülmeye başlamıştır. Germiyanoğlu, Aydınoğlu gibi Türk beyliklerinde, beylerin de teşvikleriyle edebî

faaliyetlerin yoğunlaştığı görülmüştür.

XIV. Yüzyılın ikinci yarısında Sivas, Kadı Burhaneddin Ahmed Devleti sınırları içerisinde ve aynı zamanda devletin başkentidir. Kendisi de güçlü bir şair olan Kadı Burhaneddin Sivas'ta Türkçe Divan sahibi ilk şairdir.

Kadı Burhaneddin aynı zamanda dönemin en büyük üç şairinden biridir. Diğer iki şair Nesimî ve Ahmedî'dir. Bu şairlerden Ahmedî de Sivas

doğumlu velut bir şairdir. Bundan dolayı XIV. Yüzyıla eserleriyle damga vuran üç şairden ikisi Sivaslı'dır. XIV. Yüzyıldan XXI. Yüzyıla kadar Divan Edebiyatı sahasında eser veren tespit edebildiğimiz kırk bir şair bulunmaktadır. XV. Asırda ise Fatih'in hocası Akşemseddin'in müridi İbrahim Tennûri ile zamanının İmam-ı Azam'ı olarak kabul edilen Molla Hüsrev'i görürüz. Bundan sonraki yüzyıllarda şair sayısında gittikçe yükselen bir artış gözlenmektedir. XVII. Yüzyıla damgasını vuran "Kadızedeliler-Sivasiler"

tartışmasının taraflarından Abdülmecid Sivasî ile Abdülahad Nuri ve cedleri Şemseddin Sivasî de önemli Divan şairlerinden bazılarıdır.

Yaşadıkları döneme ve vefat tarihlerine göre Sivaslı Divan şairleri şöyle sıralanabilir.

XIV. Yüzyıl: Kadı Burhaneddin (ö. 1398), Ahmedî (ö. 1413).

XV. Yüzyıl: Molla Hüsrev (ö. 1480), İbrahim Tennûri (ö. 1482).

XVI. Yüzyıl: Abdülmecid Sivâsî (ö. 1639), Nakşî Akkirmanî (ö. 1655), Abdülahad Nuri (ö. 1651).

XVII. Yüzyıl: Abdülbaki Sivasî (ö. 1710), Şemsî Ahmed (ö. 1718), Abdullah Behcet (ö. ?), Ahmed Hamdi (ö. 1719'dan sonra), Numan Sabit (ö. 1768).

XVIII. Yüzyıl: Abdülbaki Sivasî (ö. 1710), Şemsî Ahmed (ö. 1718), Abdullah Behcet (ö. ?), Ahmed Hamdi (ö. 1719'dan sonra), Numan Sabit (ö. 1768).

XIX. Yüzyıl: Ahmed Sûzî (ö. 1830), Recep Kâmil (ö. 1833), Mehmed Rüstem (ö. 1857), Meftunî (ö. 1860'dan sonra), Yağcızade Sıdkı (ö. 1865), Mor Ali Baba (ö. 1882), Abdülkadir Gulâmî (ö. 1886), Ruhî (ö. ?),

XX. Yüzyıl: Rizî (ö. ?), Mütevellizâde Ömer İhyâ (ö. 1909), Külhaşzâde Rahmi (ö. 1911), Süleyman

Giryânî (ö. 1913), Hasan Rifat (ö. 1917), Hüseyin Hüsnü (ö. 1917), Kazancızade Emin Edib (ö. 1920), Ruşenzade İbrahim Hakkı (ö. 1921), Ali Şadî (ö. 1924'ten sonra), Ahmed Fehmî (ö. 1924'den sonra), Mustafa Takî (ö. 1925), Şeyh Halid (ö. 1931), Fahimî (ö. 1933), Fazlullah Moral (ö. 1942), Tahir Nadî (ö. 1952), İhramcızade İsmail Hakkı (ö. 1969), Sıdkı Karababa (ö. 1973), Mehmet Recai (ö. 1984), Şahin Uçar.

Bu şairlerden bazıları şöyledir:

ABDÜLAHAD NÜRİ: 1595 yılında Sivas'ta doğmuştur. Annesi, Şemseddin Sivâsî'nin yeğenidir. Halvetî Tarîkatı'nın en tanınmış şeyhlerinden olan Abdülahad Nuri, küçük yaşta babasını kaybetmesi üzerine dayısı Abdülmecid Sivâsî tarafından yetiştirildi. Yirmi yaşlarında kitaplar yazmaya başlayarak yirmi eser meydana getirmiş, 1651 yılında vefat etmiştir. Mürettep bir *Divan*'ı olan Abdülahad Nuri'nin, büyük bir kısmını Arapça olarak kaleme aldığı yirmi sekiz tane eseri vardır.

ABDÜLMECİD SIVÂSÎ: Şemseddin Sivâsî'nin yeğeni ve Abdülahad Nuri'nin kayınpederidir. Babasından ve amcası Şemseddin Sivâsî'den ders okuyarak iyi bir öğrenim görmüştür. Ayasofya, Sultan Selim, Süleymaniye ve birçok cami ve dergâhta vaa'z ve irşat görevinde bulunmuştur. 9 Haziran 1617'de ibadete açılan Sultan Ahmed Camisi'nin açılışına dua etmek üzere davet edilmiş ve bu caminin cuma vaizliği görevine getirilmiştir. Tarihte "Kadızzâdeliler-Sivâsiler" mücadelesi olarak bilinen medrese ile tekke arasındaki çatışmada, tasavvufu savunan taraf olarak Kadızzâde'ye karşı çıkmış şiirlerinde Şeyhî mahlasını kullanmıştır.

AHMED HAMDİ: XVII. Yüzyılın ikinci yarısı ile XVIII. Yüzyılın ilk yarısında yaşamış olan Ahmed Hamdi'nin doğum tarihi hakkında kesin bir bilgi olmamasına rağmen. Sivas'ta doğmuştur. Şair Numan Sabit'in babasıdır. Sarıhatipzâdeler diye bilinen köklü bir aileden ve Muzaffer Sarısözen'in büyük dedelerindedir. Hikemî tarzda yazdığı şiirlerini *Divan*'ında toplamıştır.

AHMEDÎ: Beylikler döneminin önemli şairlerinden biri olan Ahmedî'nin doğum tarihi hususunda çeşitli görüşler bulunmaktadır. Ahmedî'nin, bilgisini ilerletmek için Mısır'a gittiği ve orada bir süre tıp, riyaziye, mantık ve astronomi gibi birçok ilim dalında öğrenim gördüğü düşünülmektedir. Mısır'dan tekrar Anadolu'ya döndükten sonra Germiyanoğlu Emir Süleyman'a hocalık yapmıştır. Emir Süleyman'ın öldürülmesinden sonra, I. Mehmed'e yakınlaşan Ahmedî, ömrünün geri kalan kısmını I. Mehmed'in himayesinde ve şehzade II. Murat'ın hocalığını yapmakla geçirmiştir.

Divan Edebiyatı'nın kurucularından olan Ahmedî, birçok eser kaleme almıştır. *Divan*'ından başka *İskendernâme*, *Cemşid ü Hurşid*, *Tervihu'l-Ervah*, *Esrarnâme tercümesi*, *Bedâyi'ü's-sihr fi Sanâyi'i's-şîr*, *Mîzânü'l-edeb* ve *Mi'yârü'l-edeb*, *Kanun* ve *Şifa tercümeleri*, *Sarsarî Kasidesi Şerhi*, *Mirkatü'l-Edeb*, vb. gibi eserleri vardır. *İskendernâme*'nin sonunda yer alan *Dâsitân-ı Tevârih-i Mülûk-i Âl-i Osman* isimli kısım, Osmanlı tarihi bakımından özel bir önem taşır.

AHMED SÛZÎ: Asıl adı Ahmed'tir. Şiirlerinde Suzî mahlasını kullanmıştır. 1765 tarihinde Sivas'ta doğmuştur. Şemseddin Sivasî'nin 6. Kuşak torunlarından. Sûzî 1798-99'da postnişin

İhramcızâde İsmail Hakkı Toprak (1872-1969)

olmuştur. Hicri 1246 (m. 1830) senesinde Sivas'ta vefat etmiş ve Meydan Camisi'nin kuzeyinde bulunan türbeye defnedilmiştir. *Divan*'ı dışında *Kaside-i Bürde Tercümesi*, *Sülûknâme*, *Pendnâme*, *Süleymannâme*, *Menkıbe-i Abdülvehhab Gazi* ve *Vasiyetnâme* isimli eserleri vardır.

İHRAMCIZÂDE İSMAİL HAKKI: Nakşibendî tarikatının Halidiyye kolu mürşitlerinden olan

İsmail Hakkı Toprak, 1880 yılında merkez Örtülüpınar mahallesinde doğmuştur. Aslen Buharalı olan dedeleri, Kabe'nin örtüsünün değişim ve bakım hizmetiyle meşgul olduklarından dolayı İhramcılar diye anılmıştır. Bu sebeple kendilerine de İhramcızâde denilmiştir.

Sivas Çifte Minare'deki ilk tahsilinden sonra rüştiyeyi bitirmiş medrese tahsilini ise Şifâiyye Medresesi'nde yapmıştır. Arap Şeyh ve Mur

İhramcızâde İsmail Hakkı

Ali Baba'ya uzun yıllar hizmet ettikten sonra Tokat'a giderek Mustafa Hâkî Efendi'ye intisap etti. 1925 yılında şeyhinin vefatı üzerine irşat görevine getirilmiştir. 2 Ağustos 1969 tarihinde vefat eden İsmail Hakkı Toprak, Ulu Cami avlusuna defnedilmiştir. *Yâre Yâdigâr* bir mevlidi bulunmaktadır.

Kadı Burhâneddin (1345 - 1398)

KADI BURHANEDDİN: Asıl adı Burhaneddin Ahmed olan Kadı Burhaneddin 1345 yılında Kayseri’de doğmuştur. Küçük yaşta annesini kaybeden Kadı Burhaneddin ilk tahsilini daha dört yaşında iken babasından almış ve bu dönemde Arapça ve Farsça’yı da öğrenmiştir. 1358’de 14 yaşında iken babası ile birlikte Mısır’a giderek orada tahsilini tamamlamış ve özellikle fıkıhta derinleşmiştir. 1365 yılında Eretna Oğlu Mehmet tarafından Kayseri’ye kadı olarak tayin edilmiştir. 1378 yılında vezirlik görevine getirilen ve 3 yıl kadar vezirlik yapan Kadı Burhaneddin, içte ve dışta askerî başarılar kazandığı gibi, iktisadi durumu da düzeltmiştir. 1381’de Sivas’ta sultanlığını ilan ederek kendi adıyla anılan bir devlet kurmuştur.

Akkoyunlu beylerinden Karayülük Osman Bey’le yaptığı savaşta yenilerek 1398’de Sivas’ta idam edilmiştir. Mezarı Sivas merkezde Kadı Burhanettin İlköğretim Okulu’nun bahçesindedir. Yirmi bir yaşında kadı, otuz dört yaşında vezir, otuz yedi yaşında naib ve on yedi yıl hükümdarlık dönemi olmuştur.. *İksirü’s-Sâdât fî Esrâri’l-İbâdât* ve *Tercihü’t-Tavzih* isimli fıkha dair iki eseri ile bir *Divanı* vardır. Divan edebiyatının kurucularından sayılan Kadı Burhaneddin, XIV. yüzyılda divan meydana getiren ilk şairlerden biridir.

Kadı Burhanettin

ŞEMSEDDİN SIVÂSÎ:

Asıl adı Ahmed, künyesi Ebu's-senâ lakabı ise Şemseddin'dir. 1520 yılında Zile'de doğmuştur. Yirmi yaşlarında iken İstanbul'a giderek çeşitli medreselerde müderrislik yapmıştır. Hac ibadetini yaptıktan sonra Sivas Valisi Hasan Paşa (ö. 1567)'nin daveti üzerine Sivas'a gelmiştir. Meydan Camisi Şeyh Vaizliği görevinde ve yaptırdığı tekkede irşat faaliyetlerinde bulunmuştur. Halveti tarikatının Şemsiyye kolunu kurdu. Hayatının sonlarına doğru III. Mehmet (ö. 1603)'in daveti üzerine Eğri Kalesi fethine katılıp Ekim 1597'de Sivas'ta vefat etmiştir. Meydan Camisi'nin kuzey tarafında bulunan türbesine defnedilmiştir. Şemseddin Sivasî'ye, Sivas halkı sevgi ve hürmetleri dolayısıyla Şemsü'l-Aziz adını vermiş, onu Sivas'ın manevi koruyucularından addetmiştir. Türbesi evliya kabri olarak ziyaret edilir.

Şemseddin Sivâsî, şiirlerinde Şemsî mahlasını kullanmıştır. Bestelenmiş birçok ilahisi bulunan şairin manzum ve mensur yirmi dört eseri bulunmaktadır. Bu eserlerin tamamı Sivas Belediyesi tarafından yayımlanmıştır.

Meydan Camisi ve Şems-i Sivâsî Türbesi

Şemseddin Sivasî

KAYNAKLAR

Alim Yıldız, Sivaslı Divan Şairleri, Sivas 2017.

Alim Yıldız, Sivaslı Şairler Antolojisi, İstanbul 2003.

Alper Ay, Abdülmecid Sivasî Divanı, Sivas 2017.

Fatih Ramazan Süer, Şemseddin-i Sivasî Divanı, İstanbul 2017.

Hakan Yekbaş, Sivaslı Rûhî Divanı, Sivas 2017.

Hikmet Atik, Nakşî Ali Akkırmanî Divanı, Sivas 2007.

Hüseyin Akkaya, Abdülahad Nurî ve Divanı, İstanbul 2003.

İbrahim Aslanoğlu, Sivas Meşhurları, Sivas 2006.

İsmet Çetin, Fahimî-Hayatı Edebî Şahsiyeti ve Divanı, Sivas 2010.

Kadir Pürlü, "Küller Altında Kalmış Bir Şair Kangallı Mehmet Recâi", Sivas Kültür-Sanat, Sayı 2, Kasım 1987.

Mehmet Arslan, Sivaslı Gulamî Divanı, Sivas 2009.

Seydi Kiraz, Süleyman Giryani Necmü'l-Kulüb, İstanbul 2018.

Recep Toparlı, Abdulkadir Gulami Divanı, Erzurum 1992.

Recep Toparlı, Şemseddin Sivasî Divanı, Sivas 1984.

Vehbi Cem Aşkun, Sivas Şairleri, Sivas 1948.

Sivas Halk Şairleri Bayramı 5 Kasım 1931

Oturanlar: Soldan sağa: Hikâyeci Ağa Dayı, Karslı Mehmet, Âşık Süleyman, Süzanî, Revanî, Âşık Veysel - Ayaktakiler: Soldan sağa: Âşık Ali - San'atî, Yusuf, Talibî, Yarım Ali, Âşık Müştak

SULTAN ŞEHRİMİZİN SÖZ VARLIĞI

Prof. Dr. Recep Toparlı

Anadolu'nun en kadim şehirlerinden biri olan Sivas, tarih boyunca bu coğrafyadaki ana omurgasını oluşturan Türk milletinin kültürüyle yoğrulmuş ve şekillenmiştir. Sivas'ın coğrafyasının genişliği ve güvenilir bir iskân alanı olması nedeniyle bin yıllık tarihi boyunca kuzeyden güneye, batıdan doğuya her taraftan ve her grup insandan göç almıştır. Aldığı yeni göçlerle zenginleşerek kültür havzasını ve tabii ki konuştuğu lisana yeni sözcükler ekleyerek

zenginliğini artırmıştır. Bin yılı aşkın bir süredir Türkçenin konuşulduğu bu coğrafyada ticaret, ziyaret, eğitim gibi nedenlerle sürekli gelişen ve canlanan zengin bir kelime varlığı oluşmuştur.

Bilimsel çalışmalarda kullanılan, anlamı sınırlı bir terim olan "halk ağzı" dar bir alanda, bir ilde, ilçede, bir yerleşim yerinde konuşulan ve standart Türkçeden ses, şekil özellikleri, söz varlığı bakımından farklılık gösteren dildir.

Sivas Ağzı'nda kelimelerin değişik biçimlerde söylenmesi Türkçe açısından endişe verici bir durum değildir, aksine Türkçemiz için bir zenginliktir.

Sultan şehrimizin âdeta bir sembolü hâline gelen "gardaş" kelimesi bunun en güzel örneğidir. "Kardeş" kelimesi "gardaş" olarak söylendiğinde asıl anlamının dışında samimiyet, cana yakınlık, hoş görü, birlik, beraberlik anlamları da kazanmaktadır.

Ahmet Caferoğlu'nun **Sivas ve Tokat İlleri Ağzlarından Toplamalar**, (TDK Yayınları, Ankara 1944) adlı çalışması bu alanda ilk çalışma olması bakımından önemlidir, ayrıca Sivas Ağzı ile ilgili çok değerli bilgiler ihtiva etmektedir. Bu çalışmadan sonra Üniversitelerimizde, özellikle Sivas Cumhuriyet Üniversitesinde Sivas ağzı ile ilgili olarak lisans, yüksek lisans ve doktora düzeylerinde çeşitli çalışmalar yapılmıştır ve yapılmaya da devam etmektedir. Tarafımdan 1976 yılında Erzurum Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dil ve Edebiyatı Bölümü'nde yapılan **Sivas Merkez İlçesi Küllük Köyü Ağzı** (*İnceleme-Derleme-Metin*) adlı bitirme tezini bu çalışmalara örnek olarak verebilirim.

Sivas'ın tamamını kapsayacak bir çalışmanın yapılması en büyük beklentimdir. Yapılan çalışmalar değerlendirildikten sonra üzerinde araştırma yapılmamış yerleşim merkezleri de ele alınarak yapılacak bir çalışma, bu alandaki boşluğu doldurabilir.

Türk Dil Kurumu tarafından "Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü" içerisinde Sivas Ağzı ile ilgili derlenen sözcükler de yer almıştır. Bu sözlükteki Sivas ile ilgili sözcükler, Prof. Dr. Recep TOPARLI tarafından Sivas Vilayet Kitaplığı yayınları arasında "**Sivas Sözlüğü**" ismiyle 2019 yılında yayımlanmıştır. Bu sözlükte kelimelerin tespit edildiği il merkezi, ilçe ve köylerin adları ayrı ayrı verilmiş, ayrıca kelimelerin eş anlamlıları da madde içinde sıralanmıştır. Sözlükte, 8505 madde başı ve toplamda 10.600 anlam varlığıyla çok zengin bir söz varlığına sahip olan Sivas'ımızın kelime hazinesi bunlarla sınırlı değildir. Sivas'la ilgili olarak yapılan birçok çalışmadaki söz varlığının da tespit edilerek bu sözlüğe eklenmesi gerekmektedir.

Diğer dillerden alınan kelimelerin Sivas'ta değiştirilerek söylenmesi dikkat çekicidir. Bilim

dili olarak kabul edilen Arapça ve edebiyat dili olarak benimsenen Farsçadan dilimize giren kelimelerin Sivas'ta da mevcudiyetlerini sürdürdüklerinin söyleyebiliriz. Ancak bu kelimeler kendi dillerindeki şekilleri ve anlamları ile değil de Türkçemizin yapısına uydurularak kullanılagelmişlerdir.

Bu hususa; Sivas'ımızdan tespit ettiğimiz ve Türk Dil Kurumu tarafından yayımlanan Türkçe Sözlük'te yer almayan birkaç kelimeyi burada örnek olarak verebiliriz:

ellaham: Arapça "Allahu a'lem" (Allah her şeyi en iyi bilendir) sözünün Sivas'taki söylenilen biçimidir. Anlamı da, "herhâlde, galiba, zannedersenem" olarak değişmiştir

hahiyet: Arapça aslı "hakkaniyet" (Hak ve adalete uygunluk, doğruluk)'tir. Anlamı "iyilik bilme, ahde vefa gösterme" olarak değişmiştir.

hasuda: Arapçası "aside" (bulamaç)'dir. Anlamı "Mısır unu, pekmez, yağ ve nişasta ile yapılan bir çeşit tatlı" olarak değişmiştir.

malamat: Arapçası "melamet" (kınama, ayıplama)'tir. Anlamı "alçak, aşağılık, değersiz kimse olarak değişmiştir.

mısmıl: Arapça aslı "bismillah" (Allah'ın adıyla)'tir ve Sivas'ta "temiz, derli toplu; eti yenilebilen, murdar olmayan" anlamlarına gelmektedir.

şemşamer: Arapça güneş anlamındaki "şems" ile Farsça "getiren, taşıyan" anlamındaki "aver" sözlerinden oluşan bu kelime "ayçiçeği" anlamına gelmektedir.

zahar: Arapça "açık, belli" anlamındaki "zahir" olan bu kelime "herhâlde, evet öyle" anlamı kazanmıştır.

Sivas'ımızın söz varlığında; uzun yıllar birlikte yaşadığımız Ermenilerin dilinden geçme kelimeleri de anmak gerekir. Türkçe Sözlük'te yer alan **madımak** (İlkbaharda kırlarda yetişen, ufak yeşil yapraklı, ıspanak gibi pişirilip yenilen bir bitki), **maşala** (Bağ ve bahçelerde kenarları set biçiminde birbirinden ayrılan, genellikle dikdörtgen toprak parçası), **tump** (Toprak parçası, toprak seti, yığın), **pöhrenk** (Pişmiş toprak veya betondan yapılmış kalın su borusu) ile Türkçe Sözlük'te yer almayan **peskütan** (Tuzlu ayranın kaynatılıp süzdürülmesiyle elde edilen, çorbası ve kelecoş denilen yemeği yapılan çökelek), **him** (Temel, bina temeli), **kelecoş** (Doğranmış ekmek veya yufka üzerine kavurma ve yağsız peynir konularak peskütandan yapılan yemek) kelimelerini örnek olarak verebiliriz.

Aşık Veysel Şatıroğlu

TÜRK HALK MÜZİĞİ

Öğr. Gör. Kürşat Taydaş

İç Anadolu'nun doğusunda yer alan, Anadolu'daki tarihi İpek Yolu güzergahlarının kesiştiği bir yerde konumlanmış ve ünlü Kral Yolunun da geçtiği geniş topraklarıyla Sivas büyük ve köklü bir kültüre sahiptir.

Tarihe 93 Harbi olarak geçen 1877-1878 Osmanlı Rus savaşından başlayarak Kurtuluş Savaşına kadar geçen sürede Sivas büyük ölçüde göç almıştır. Göçmenlerin kültürel çeşitliliği zamanla şehrin kültürel dokusuyla bütünleşmiş ortaya

çok renkli bir kültür mozaiği çıkmıştır.

Coğrafi konumu nedeniyle Karadeniz, Orta Anadolu ve Doğu Anadolu illeri ile komşu olan Sivas, folklorik sınırları göz önüne alındığında, müzik kültüründeki çeşitliliği ile Türk Halk Müziğinin beşiği kabul edilir.

Sivas âşıklar, ozanlar diyarındır.

Sözlü bir gelenek halinde kendine has edeb ve erkâna bağlılıkla korunan bir kültür unsuru

olan âşıklık halen usta çırak ilişkisiyle yaşatılan sistemli bir olgudur.

“İlk temsilcilerini XVI. yüzyılda bulabildiğimiz Sivas yöresi âşıklarının toplam sayısı bugünkü tespitlerimize göre 800 civarındadır. Elbetteki bu sayı, yöre âşıklarının sayısının nihai şekli değildir; çağlar boyu yaşamış ve kayda geçmemiş nice âşık daha vardır.”)

Sivas'ın müzikal dokusunda şehrin bir âşıklar diyarı olduğu açıkça görülmektedir. Pir Sultan Abdal'dan Âşık Ruhsatî'ye, Âşık Veysel'den Sefil Selimi'ye kadar nice âşıklar bu geleneği aktarmış ve halen yaşatılmasında öncü olmuşlardır. Sivas halkının söze, saza, âşıklara ve bu geleneğe değer vererek sahiplenmesi bir arz talep ilişkisi oluşturmaktadır ve bunun sonucunda âşıklık geleneği günümüzde de varlığını etkin bir şekilde sürdürmektedir.

Âşık edebiyatının geleneğine uygun olarak şiir söyleyebilen bir âşık, şiirlerini müzik ile birleştirmek ve dolayısıyla saz çalmak durumundadır. Saz çalan ve ezgi eşliğinde şiirlerini söyleyebilen âşıklar geleneğin yaşatılıp korunmasında ve sürdürülmesinde daha etkili olmuşlardır. Bugün Sivas'ta çoğu evde bir saz bulmak mümkündür.

Sivas'ta âşıklık geleneği ve âşıklar hakkında birçok yayın yapılmış ve bu yayınlar kent kültüründe önemli yer tutmaktadır. Türküleri dillere pelesenk olmuş ve Anadolu'da iz bırakmış bazı Sivaslı âşıklar ve ozanlar şunlardır;

Pir Sultan Abdal

16.yy da Yıldızeli'nin Banaz köyünde doğduğu tahmin edilen Pir Sultan Abdal'ın asıl adı Haydar'dır. Geleneğin en önemli temsilcilerinden olan Pir Sultan Abdal'ın dönemin yöneticilerini eleştiren şiirlerinin yanında doğa ve aşk konularında pek çok eseri bulunmaktadır.

Mesleki

1858'de Ulaş'ın Şenyurt Köyünde dünyaya gelen Mesleki'nin asıl adı Bekir'dir. 20 yıldan fazla bir süre Ruhsatî'ye çıraklık yapmış ve mahlasını da ustası Ruhsatî vermiştir.

Ruhsatî

1835'te Kangal'ın Deliktaş köyünde doğmuş, asıl adı Mustafa'dır. Deliktaşlı Ruhsatî olarak ta anılır. "Her âşık gibi Ruhsatî de tasavvufa bağlanmıştır. Bilhassa bu aleme daldıktan sonra sofiyane şiirler yazmış, hatta evvelce İcadî, Cehtî mahlaslarını kullanırken bu yola girdikten sonra Ruhsatî mahlasını daha çok beğenmiştir." Tasavvufi özelliklerle birlikte aşk üzerine yazdığı şiirlere de rastlanır.

Aşık Veysel Şatıroğlu

1894 yılında Şarkışla'nın Sivrialan köyünde dünyaya gelen Âşık Veysel yüzyılımızın en önemli saz şairidir. Yedi yaşında çiçek hastalığından gözlerini kaybeden Âşık Veysel babasının oyalanması için aldığı sazla başka âşıkların türkülerini çalıp söyleyerek başlamış ve zamanla iyi derecede saz çalan bir usta olmuştur. 1930 Sivas Âşıklar Bayramında Ahmet Kutsi Tecer ile tanışmış ve onun da yönlendirmesiyle birçok ili dolaşmış Köy Enstitülerinde saz dersleri vermiştir.

Hakkında pek çok sanat çalışmaları yapılan Veysel'e 1965 yılında "Anadilimiz ve Milli Birliğimize yaptığı hizmetler" den dolayı TBMM tarafından özel bir kanunla vatani hizmet tertibinden 500 Türk Lirası maaş bağlanmıştır.

21 Mart 1973 yılında kaybettiğimiz Aşık Veysel aşk, doğa, tasavvufi inançlar, toplumsal gerçekler, öğütler gibi konuları halk şiiri geleneğiyle ustaca birleştirmiş ve halk şiirinin gelişimine büyük katkı sağlamıştır.

Aşık Ali İzzet Özkan

1902 yılında Sivas'ın Şarkışa ilçesi Höyük köyünde doğan aşığın aslı adı Ali Özkan'dır. Doğum tarihi bazı kaynaklarda 1900 olarak geçmektedir.

Sivaslı Aşık Sabri'den ders alarak yetişen Ali İzzet Özkan Anadolu'yu köy köy dolaşmış 1924 yılında Hacı Bektaşî tarikatına girerek İzzetî mahlasını almıştır.

Otuz sekiz yaşında bazı şiirlerinin Ülkü Dergisi'nde yayımlanmasının ardından şehirlerde de tanınmaya başlamış olsa da asıl ününü Mecnunum Leylamı Gördüm, Şu Sazıma Düzen

Ver, Mühür Gözlüm gibi türkülerini okuduğu plaklarıyla ününü sağlamıştır.

Yaşadığı dönemin siyasi, sosyal ve felsefi durumundan kopuk kalmayan Ali İzzet Özkan şiirlerini ; Türkün Sazından (1951), Âşık Ali İzzet Ağlıyor (1955), Kitap Küçük Dert Büyük (1956), Tellerde Muradın Alsın (1958), Şiirler (1963), Sürmeli (1966), Mühür Gözlüm (1967), Kırganbar (1974) kitaplarında toplamıştır.

Aşık Talibi

Kendi beyanına göre 1898 nüfus kayıtlarına göre ise 1904 yılında Şarkışla'nın Tonus (Altınyayla) köyünde doğdu. Babasının adı Mustafa, annesinin adı ise Meryem'dir. Babasının çiftçi olması nedeniyle çocukluğu çiftçilik ve çobanlık yapmakla geçmiştir.

Asıl adı Hacı Bektaş'tır. "Talibi" mahlasını ise sevdiği Keklik Emine'ye talip olup ona ulaşamaması nedeniyle almıştır. Keklik Emine'ye olan tutkusu ve ona ulaşamaması hayatını hazin bir şekilde etkilemiş; Sivas'tan ayrılmasına neden olmuştur. Keklik Emine dayısının kızıdır ve Talibi'ye şiir yazmak ilhamını o vermiştir.

Aşıklık alanında kimseden ders almadan kendini yetiştiren Talibi geçimini şiirlerini topladığı kitaplarını satarak sağlamaya çalışmıştır. Şiirlerini temiz duygularla, samimi bir dille, yalın bir Anadolu Türkçe'siyle yazan Talibi şiirlerinde yalnızca kişisel duygularını, düşüncelerini, acılarını yansıtmakla kalmamış; toplumsal gerçekleri, siyasal olayları ve doğal yıkımları da anlatmıştır.

Nuri Üstünces

Asıl adı Mehmet Nuri olan Nuri Üstünces 1909 yılında Sivas'ın Divriği ilçesinde doğmuştur. Küçük yaşlardan itibaren saz çalmaya, türkü söylemeye ve şiire ilgi duymuş kendince türkü yakmaya, şiirler yazmaya başlamıştır.

1930'ların sonunda derleme gezisi için Divriği'ye gelen heyette bulunan Muzaffer Sarısözen ile tanışmış ve 1940 yılından sonra Muzaffer Sarısözen'in davetiyle Ankara Radyosunda Yurttan Sesler programlarına katılmaya başlamıştır.

18 Nisan 1978 de vefat eden Nuri Üstünces'in "Aşan Bilir Karlı Dağın Ardını , Beni Görüp Yüzün Öte Döndürme, Yine gam Yükünün Kervanı Geldi" gibi bir çok türküsü TRT repertuarında bulunmaktadır.

Sefil Selimi

XX.yüzyılın önde gelen âşıklarından olan Sefil Selimi,1933 yılında Sivas'ın Şarkışla ilçesinde doğmuş, asıl adı Ahmet Günbulut'tur. Her ne

kadar saz çalma konusunda çok usta olmasa da şiirleri ve sazı eşliğinde söylediği türkülerin birçoğu TRT repertuarına kabul edilmiş pek çok sanatçı tarafından albümlere okunmuştur. Aşk, tabiat, gurbet, öğüt, taşlama, tasavvuf, fanilik, şikâyet, dert ve dilek gibi hemen her konuda şiirleri bulunmaktadır. Yalınkat", "Çoban Pınarı" adlı kitapları ve "Kevser Irmağında Saki Olan Yar", "Kimse Bana Yaren Olmaz, Yar Olmaz", "Ah Edip Çırpınan Bülbüle Döndüm", "Gök Kubbe Altında Yerin Üstünde", "Mezarlıkta Mezar Taşı" gibi türküyü halk kültürüne kazandıran Sefil Selimi'nin 2000 den fazla şiiri bulunmaktadır.

2003 yılında vefat eden Âşık Sefil Selimi hakkında 6 kitap 2 tez hazırlanmıştır.

Aşık İsmeti

Horasan ve Halep üzerinden Sivas'ın Kâhyalı köyüne gelip yerleşen İlbeyli Türkmenlerinden olan Aşık İsmeti 18 Ekim 1934 doğumlu olup asıl adı Abdulkadir Namlı'dır. İlk şiirini babasının vefatı üzerine 12-13 yaşlarında iken yazmış saz çalmayı daha sonra öğrenmiştir. Herhangi bir ustası olmamıştır.

Badeli bir aşık olan İsmeti en çok hemşerisi Ruhsati ve şair Abdurrahim Karakoç'tan etkilendiğini sağlığında yapılan ropörtaj ve görüşmelerde dile getirmiştir.

4 Mart 2018 Pazar günü 84 yaşında vefat eden Âşık İsmeti'nin başından geçen bir aşk macerasını konu edinen "Âşık İsmetî ile Kapı Güzeli" adını taşıyan bir de halk hikâyesi bulunmaktadır.

Aşık Ali Dayı

1925 yılında Sivas'ın Yıldızeli ilçesine bağlı Çubuk köyünde dünyaya gelen aşığın asıl adı Ali Açık'tır. 18 yaşlarında şiirle ilgilenmeye başlamış usta çırak ilişkisinden geçmemiştir.

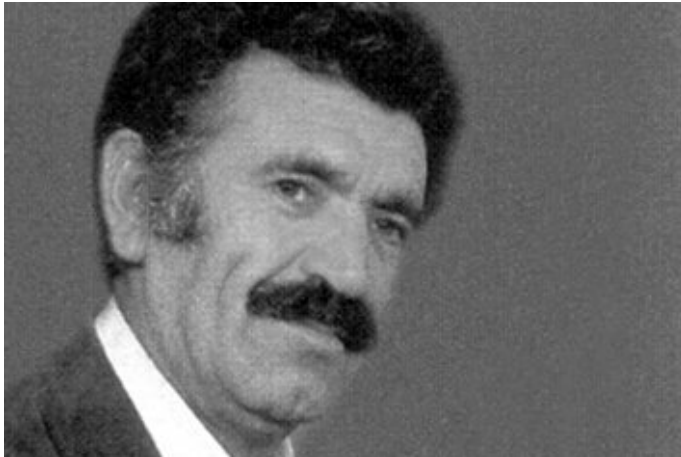
Geçimini şoförlük yaparak sağlayan Ali Dayı ilk şiirlerinde mahlas kullanmamış sonraları çevresindekilerin kendisine Ali Dayı şeklinde hitabet etmesinden dolayı bu mahlası kullanmaya başlamıştır.

Şiirlerinde sade ve yalın bir dil kullanan Ali Dayı Hacc'a gidip geldikten sonra daha çok dini içerikli şiirler yazmıştır.

1986 tarihinde eşini kaybeden Ali Dayı sonrasında iç dünyasına kapanmış ve 5 Nisan 2002 de vefat etmiştir.

Feyzullah Çınar

1937'de Sivas'ın Divriği ilçesinin Sincan (Çamşılı) bucağına bağlı Gürpınar (Çamağa) köyünde doğdu. İlkokuldayken saz çalmaya başlamış 14-15 yaşlarında iyi bir saz ustası olmuştur. Gerek

âşıklık geleneği içerisinde gerekse iyi bir yorumcu-besteci olarak tanınmış 1968 yılında Hacı Bektaş anma toplantısında tanıştığı Fransız Türkolog Irene Melikoff tarafından Fransa'ya davet edilmiştir. Fransa ve çeşitli Avrupa ülkelerinde Alevilik üzerine konferanslar vermiş ve plaklar çıkarmıştır.

TRT repertuarına pek çok eser kazandırmıştır. Muhabbet, Bu Yıl Bu Dağların Karı Erimez, Geldim Şu Alemler İslah Edeyim gibi parçalar bunlardan bazılarıdır. Çamşılı ağzı uzun havaların en önemli temsilcilerinden olan Feyzullah Çınar 24 Ekim 1983 yılında vefat etmiştir.

Mahmut Erdal

1938 yılında Divriği'nin Çamşılı bölgesinde bulunan Şahin köyünde doğmuştur. İlk bağlama derslerini Battal Karababa ve Âşık Ali Metin'den almış ve âşıklık geleneğine de böylece adım atmıştır. Önceleri diğer âşıkların türkülerini seslendirirken zaman içinde kendi türkülerini yazmaya başlamıştır. 1955 yılında Ankara'ya gelmiş ve burada Muzaffer Sarısözen ile tanışarak Yurttan Sesler programına katılma imkanı bulmuştur. 1965 te Ankara Radyoevine mahalli sanatçı olarak girmiş ve burada görev yapmıştır.

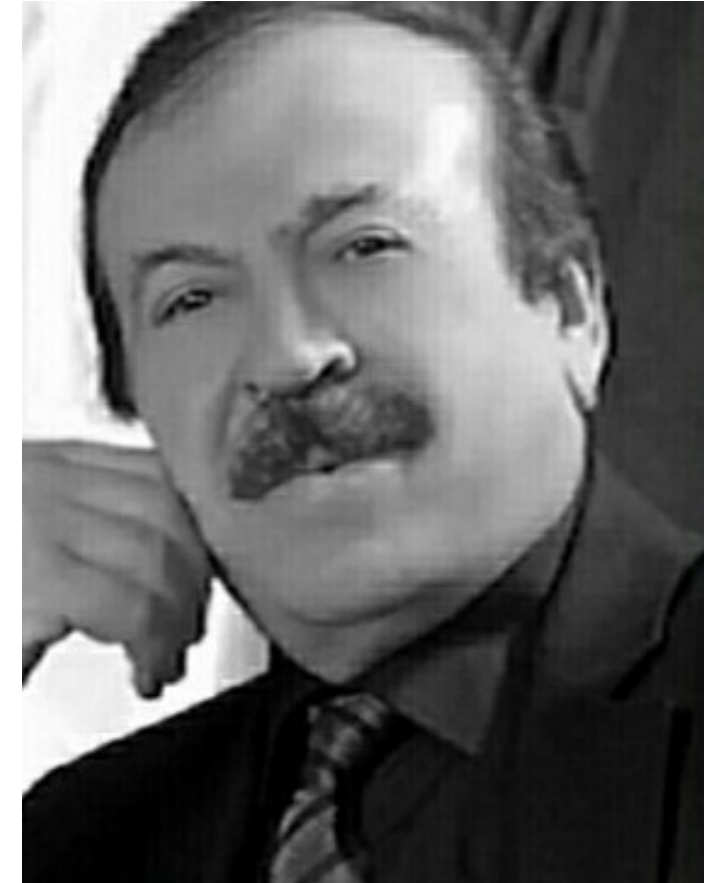
52 adet 45'lik plak, 15 ten fazla kaset çıkaran Erdal 7 Temmuz 2010'da vefat etmiş arkasında 400'ün üzerinde eser bırakmıştır.

Ali Kızıltuğ

1944 yılında Sivas Divriği ilçesi Mursal köyünde doğdu. 14-15 yaşlarında bağlama çalmaya

başladı, temel bilgileri köyündeki Abbas usta'dan öğrendi. Başlarda diğer âşıkların eserlerini ve yöresel türkülerini söylerken 1969 yılından itibaren sadece kendi eserlerini çalıp söylemeye başladı. Âşık Veysel ve Âşık Mahzuni örnek aldığı âşıklar arasındadır. Kendi biyografisinde yer verdiği üzere 103 plak ve 87 albümü yayınlanmış ve 2160 eseri bulunmaktadır. Bu eserlerin pek çoğu diğer sanatçılarca da albümlere okunmuştur.

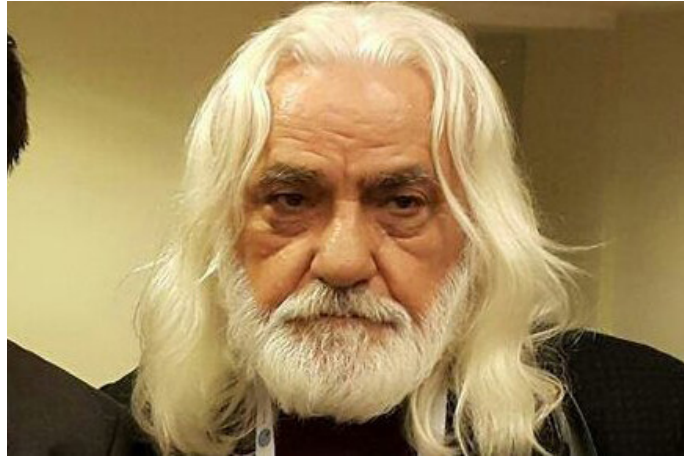
13 aralık 2017 de vefat eden Kızıltuğ arkasında dillerden düşmeyen "Asrı Gurbet Harap Etmiş Köyümü" " Dam Üstüne Çul Serer" " Sen Gel Diyorsun" gibi yüzlerce türkü bırakmıştır.

Ali Sultan

Asıl adı Ali Tozkoparan olan Aşık Ali Sultan 1947 yılında Sivas ili Yıldızeli ilçesine bağlı Yusifoğlan köyünde doğmuştur.

Çocukluk yıllarından itibaren saz çalmaya başlayan Ali Sultan ilk gençlik yıllarında Aşık Veysel ile tanışmış ve ondan çok etkilenmiştir. Aşık Veysel ve Aşık Ali İzzet Özkan ile Anadolu'nun çeşitli yörelerinde konserler vermiştir.

Usta malı deyiş ve şiirler de söyleyen aşığın 100 den fazla plak ve kaset çalışması bulunmaktadır.

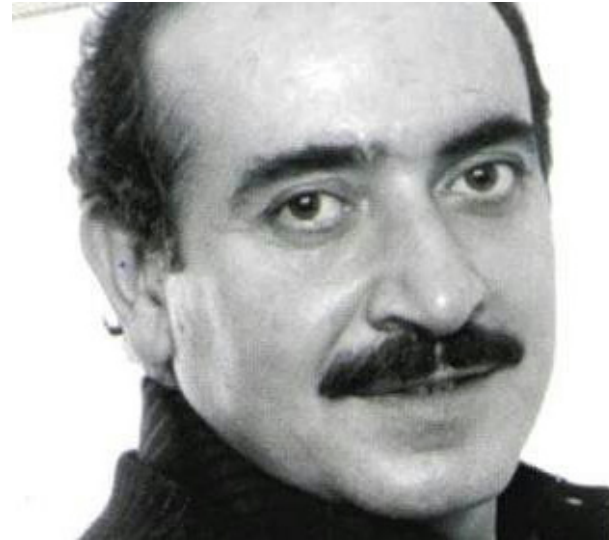
Dostum Dostum (Bin cefalar etsen almam üstüme) , Bağlandı yollarım kaldım çaresiz gibi nice türküleri geniş kitlelerce sevilen aşık yaşamını İstanbul'da sürdürmektedir.

Muhlis Akarsu

1948 yılında Sivas'ın Kangal ilçesi Minarekaya köyünde doğdu. Küçük yaşlarından itibaren katıldığı cem ve muhabbetlerde Alevi-Bektaşî

kültürünü öğrendi, saz çalıp türkü söylemeye başladı. Gençlik yıllarında Mahzuni Şerif ve Davut Sulari'nin etkisinde kalmış onlar gibi çalıp söylemiştir. 1980'li yıllardan itibaren tamamen kendi üslubuyla çalıp söyleyen Akarsu Muhabbet serisi albümlerinde Arif Sağ, Yavuz Top ve Musa Eroğlu ile birlikte yer alır. Tüm eserlerinde lirik bir yapı hakimdir. Repertuarının büyük bir bölümünde aşk ve sevdâ deyişlerine yer verdiği görülür. Akarsu'nun yar üzerine söylediği, feleğe çattığı, gurbete içerlediği, ayrılığa üzüldüğü yüzlerce deyişi 100'den fazla 45'lik plak 4 uzunçalar ve 20 kaset ile dinleyicilerine ulaşmıştır.

Aşıklık geleneğinin halen yaşadığı ve aşıklar kahvesinin de faaliyetini sürdürdüğü ilimizde bu geleneğin tüm unsurlarını bulmak mümkündür. Sivas halk şairleri sayın Doğan Kaya tarafından Sivas 100 Temel Eser projesi kapsamında hazırlanan "Sivas Halk Şairleri" adlı beş ciltlik kitapta toplanmış ve şehir merkezi ile ilçe ve köylerden bu güne kadar yetişen aşıklarımız aşağıda liste halinde verilmiştir.

Mahlası Soyadı

Abdullah (Aydoğan)
Abdullah (Koç)
Adem (Aydın)
Ahmet (Duran Aydoğan)
Ahmet (Şanlı)
Ahmet (Turan Doğruyol)
Ali (Ateş)
Ali Delican
Ali Rıza Taçlı
Alimî
Altınay
Arife Doğan
Asrî
Atıf
Ayşe (Kaya)
Bağrıyanık
Battal Emre
Bedir
Behcet
Bekir (Güzeldağ)
Bekir (Yiğit)
Bülent
Cefai
Celali
Cemali
Cennet Başpınar
Çağlayan (Memduh)
Derdiyâr
Doğruyol
Erkanî
Esmanî
Fadime (Yılmaz)
Fatma (Gözcü)
Fezullah (Demiray)
Ganime
Garip İsmail
Garip Ozan
Gülhan
Gülşadi
Halil (İbrahim Bacak)
Halil (İbrahim Kılıç)
Halit

Köy-İkametgâhı

Sivritepe
Olukman
Merkez
Tokuş
Çallı
Bademkaya
Karamehmetoğlu
Kızılcaköy
Haydarlı
Bademkaya
Alahacı
Karaçayır
Merkez
Merkez
Merkez
Doğanca
Merkez
Çongar
Merkez
Gazibey
Gaziköy
Merkez
Hasbey
Merkez
Merkez
Güney
Kaldı
Sivritepe
Merkez
Merkez
Bademkaya
Söğütçük
Merkez
Merkez
Gazibey
Gazibey
Olukman
Merkez
Merkez
Hıdırnalı
Bingöl
Merkez

Hasan (Ateş)	Merkez	Pesendî	Merkez
Hayriye (Altunoğlu)	Merkez	Pınar	Karaçayır
Hitabî	Sırıklı	Pir Gaib Abdal	Merkez
Hüseyin (Yurt)	Güney	Polat Ali	Merkez
İbrahim	Merkez	Rahime Aslan	Çukurbelen
İbrahim Aydın	Porsuk	Rahmi (İpek)	Çaypınar
İhsan (Koyun)	Kabasakal	Recep (Kızılkaya)	Hayırbey
İhsan (Yüksekkaya)	Çongar	Rıza (Aslan)	Yıldızeli
İsmetî	Kâhyalı	Rindî	Merkez
Kadir Baba	Karalı	Ruhî	Merkez
Kapkın	Günöeren	Salih (Şeyh)	Gözeli
Kaptanî	Merkez	Seçkinî	Beypınar
Kara Mustafa	Onbaşılar	Semiha	Merkez
Karagöz	Başbüyük	Servet	Çayboyu
Kaya (Özbek)	Güney	Sevdanur	Çayboyu
Kerim	Hanlı	Sitkî	Merkez
Keziban	Merkez	Suzî	Merkez
Kul Deryaî	Karaçayır	Süleyman (Arsu)	Hocabey
Kul Fani	Bademkaya	Süleyman (Sağcı)	Beypınar
Kul Hüseyin	Merkez	Şaban	Gaziköy
Kul Hüseyin (Yıldız)	Uzuntepe	Şükranî	Hıdırnalı
Kul Mehmet (Anulur)	Merkez	Tabibî	Tutmaç
Kul Mustafa	Güney	Tahsin	Merkez
Kutubî	Merkez	Talibî (Kılıç)	Hocabey
Mahmut (Şahin)	Şarkışla	Tanrıverdi	Sivritepe
Mahzunî	Kangal	Turan (Karakaş)	Güney
Mazlumî (Uğur Kaya)	Merkez	Turan (Yılmaz)	Çongar
Meftunî (Mehmet)	Ortanca	Turan Kötan	Tutmaç
Mehmet (Çinkî)	Yıldızeli	Vekli	Merkez
Mehmet (Elmas)	Savcun	Veysel Cehdi Kut	Merkez
Mehmet (Sunar)	Eskiapardı	Yalmanî	Kızılcakışla
Meryem	Gazibey	Yanar	Karaçayır
Miktat	Yakuboğlan	Yener	Merkez
Mustafa (Tonbul)	Gazibey	Zakirî (Kâzım)	Kürkçüyurdu
Mustafa (Toy)	Bedirli	Zihnî	Merkez
Nedimî (Güldeş)	Apa	Ziya (Yıldız)	Üçtepe
Noksanî	Savcun		
Ömer (Şahin)	Güney		
Ömer (Tanrıverdi)	Sivritepe		
Ömer (Yerli)	Karalar		
Ömer Tombul	Gaziköy		
Öztürk	Damlacık		
Perişanî	Çongar		

Sivas il ve ilçelerinde Âşıklık geleneğinin yanı sıra farklı icra tarzlarının varlığı kültürel çeşitliliğin ve zenginliğin bir diğer göstergesidir.

Bu çeşitliliğin örneklerini Şarkışla ilçesinin geleneksel müzik yapısında Kayseri, Kırşehir ve Yozgat yöresel tavırlarıyla bir etkileşim içinde olmasında, Şarkışla'lı Ali İzzet Özkan'ın söylediği türkülerin Kırşehir'li Muharrem Ertaş ile veya Kayseri'li Ahmet Gazi Ayhan'ın söylediği türkülerle olan benzerliğinde sıkça görebiliriz.

Şarkışla ayrıca 20.yy. Âşık Edebiyatının en önde gelen isimlerinden, ünü yurtdışına kadar ulaşmış Âşık Veysel Şatıroğlu'nu halk edebiyatına kazandırmıştır. Kendine has çalıp söyleme tekniği ile Veysel Düzeni olarak da adlandırılan "Bağlama Düzeni" akort sisteminin yayılmasında büyük öncü olan Âşık Veysel'in söylediği türküler bugün Türk Halk Müziğinin klasikleri arasında yer almaktadır.

Yıldızeli Banaz köyünden Pir Sultan Abdal'ın söylemiş olduğu sözler,deyişler günümüze kadar ulaşmış birçok âşık tarafından farklı ezgilerle söylenmiş ve anonimleşmiştir.

Kendine has folklorik yapısıyla Divriği Kangal-Erzincan ve Malatya folklorü ile benzerlikler taşır. Özellikle Çamşılı uzun havaları ile Malatya Arguvan havaları büyük benzerlikler gösterir.

Zara denilince ilk akla gelen Zaralı Halil Söyler olmuştur. Farklı bir müzik anlayışı ile incesaz tabir edilen (keman,kanun,klarnet,ud,cümbüş,) enstrümanlarla türkülerini söylemiş ve Zara'yı Anadolu'ya taşımıştır.

Suşehri ve Koyulhisar tarafları il merkezine uzak olmaları nedeniyle daha çok Tokat,Ordu,Giresun yöreleriyle etkileşim içindedirler. Zaman zaman deyişlere de rastlansa da asıl olarak 7/8 lik

Karadeniz ezgilerinin ağırlığı görülmektedir.

Şehir merkezinde zengin bir müzik hayatı varlığını sürdürmektedir. Daha önceleri incesaz ağırlığının görüldüğü şehir merkezi düğünleri göçün de etkisiyle davul zurna ile daha da zenginleşmiştir. Sivas'ta Türk Halk Müziği denilince ilk akla gelen enstrüman bağlamadır. Bağlama birçok kişi tarafında icra edilmekte hemen her evde bulunmaktadır. Çobanlık yapılan yerlerde sıkça kaval çalanlara rastlanır. Zira dolaylarında halen incesaz takımları keman klarnet gibi enstrümanlar sıklıkla görülenlerdir.

Sivas'ta "Müzik" eğitimi ve icrası için de birçok olanak bulunmaktadır.

Eğitim kurumları :Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, Sivas Muzaffer Sarısözen Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi, Kültür ve Turizm Bakanlığı Sivas Devlet Türk Halk Müziği Korosu, Sivas Belediyesi bünyesindeki Türk Halk Müziği çalışmaları ve kursları, özel topluluk ve dernekler bunların başlıcalarıdır.

Muzaffer Sarısözen

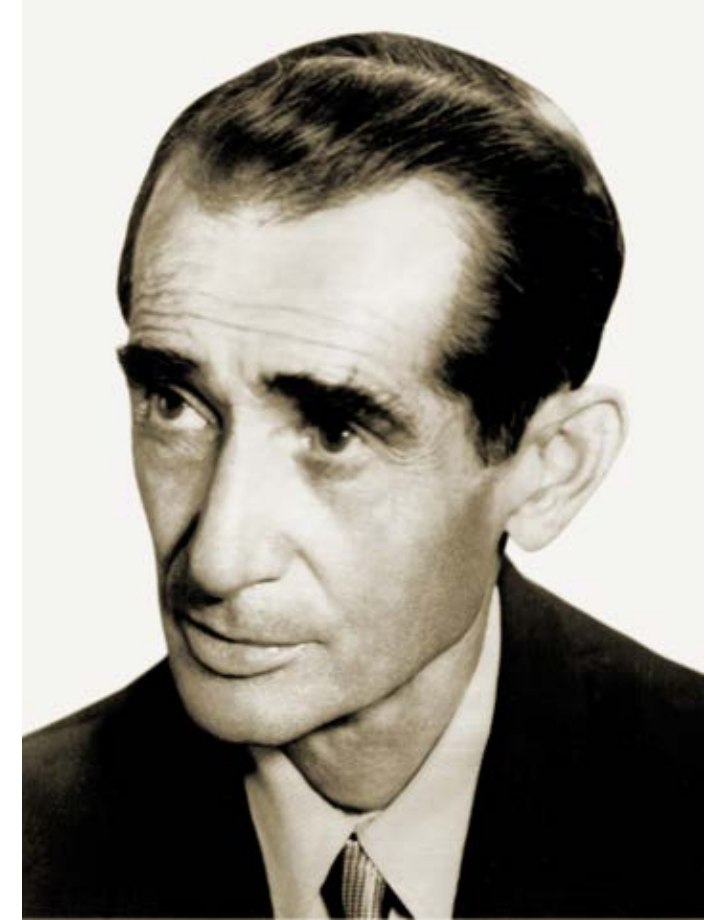
Türk Halk Müziği ve Sivas denilince Muzaffer Sarısözen'i anmadan geçemeyiz. Türk Halk Müziğinin kurucu hocası derlemeci, araştırmacı koro şefi Muzaffer Sarısözen 1899 yılında Sivas'ın Cami-i Kebir mahallesinde Sarıhatipzadelerden Şeyh Hüsnü Efendi ve Zeliha Hanımın çocukları olarak dünyaya gelmiştir. Asıl adı Muzaffereddin Mazhar olan Sarısözen, soyadı kanunundan önce Muzaffereddin, Muzaffer Sözen gibi isimleri de kullanmıştır.

Sivas Sultânîsi sekizinci sınıfta iken, Çanakkale Savaşı'na katılmak üzere bu okuldan ayrılır. Savaştan döndükten sonra da 7 Aralık 1922 tarihinde aynı okuldan mezun olur. 1921'de Sivas Muallim Mektebi'ne Türkçe öğretmeni olarak atanır 1923'te Sivas Lisesi'nde musiki muallimi olarak görevlendirilir. 1927 tarihinde İstanbul Konservatuvarı Müdürü Yusuf Ziya Bey'in (Demirci) isteğiyle; keman eğitimi almak üzere İstanbul Konservatuvarı'na kaydı yapılır. 14 Mart 1929'da, konservatuvardan mezun olur ve Sivas Lisesi'ndeki görevine döner. Ahmet Kutsi Tecer'in 1930 yılı Eylül ayında Sivas Lisesi'ne tayin edilmesiyle birlikte, Sarısözen'in hayatı için yeni bir dönem başlar. Nitekim Sarısözen, Sivas'ta maarif müdürlüğü de yapan Tecer'le birlikte, 1931 yılında Halk Şairleri Koruma Derneği'ni kurar. Sarısözen'in umumi kâtiplik görevini üstlendiği bu derneğin çatısı altında, Türkiye'de ilk defa düzenlenen halk şairleri bayramı (5-8 Kasım 1931); aralarında Âşık Veysel'in de yer aldığı on beş âşığın tanınmasına imkân sağlar.

Muzaffer Sarısözen, 1936 yılında Ankara'ya çağrılarak; Ankara Devlet Konservatuvarı'nın kuruluş günlerindeki derleme gezileri heyeti içerisinde yer alır. 1 Kasım 1938 tarihinde, Ankara Musiki Muallim Mektebi'nden sağlanan şan öğretmenliği kadrosuna istinaden müzik arşivi şefliğine tayin edilir.

Muzaffer Sarısözen tarafından kurulan, adını bir radyo programından alan ve günümüzde Yurttan Sesler Korosu olarak da bilinen Türk Halk Müziği sanatçı kadrolarının ilk çekirdeği bu süreçte ortaya çıkar. Muzaffer Sarısözen, Ankara Radyosu bünyesindeki bu kadroların benzerlerini 1953 yılında İzmir'de, 1954 yılında ise İstanbul'da oluşturur. Böylece Türkiye Radyo Kurumu bünyesinde gerçekleştirilen derleme gezilerinde tespit edilen türkülerini "geleneksel seslendirme"

prensipleriyle seslendiren sanatçı kadroları Muzaffer Sarısözen'in gayretleriyle meydana getirilmiş olur. Ömrünün son gününe kadar Ankara Devlet Konservatuvarı kadrosunda görev yapan Sarısözen, burada folklor arşivi şefliğinin yanı sıra, çeşitli dersler de verir. 63 yıllık ömrünü Türk müziğinin gelişimine harcayan Sarısözen, 4 Ocak 1963 tarihinde Ankara'da vefat etmiştir. Mezarı Cebeci Asrî Mezarlığı'ndadır

Sivas Türküleri

TRT Türk Halk Müziği Repertuarının içerisinde Sivas Türküleri çok önemli bir sayıya ve yere sahiptir. Sivas türkülerinin yaklaşık 550'si TRT repertuarında bulunmakta, bunların 400 kadarı kırık hava (sözlü türküler) 50 kadarı uzun havalar ve 100 civarında da oyun havası-halaylar bulunmaktadır. Repertuar dışındakilerle birlikte bu sayı binlere ulaşmaktadır. 100 civarında türkü Şehir merkezinden, diğerleri ilçe ve köylerden derlenmiştir. Türkülerin dağılımında Divriği, Şarkışla ve Zara öne çıkmaktadır. Sivas türkülerinde konular Aşk-Sevda, Değiş ve Ağıtlar üzerine yoğunluk göstermektedir. Makamsal dizi olarak Uşşak ve Hüseyini dizileri yoğunluk gösterse de diğer makamlara da rastlanır.

Bu kadar yoğun bir müzik kültürüne sahip olan Sivas pek çok sanatçı yetiştirmiş ve ülkemizin Türk Halk Müziği alanındaki her kurumunda ve müzik sektöründe bu sanatçılarla temsil edilmektedir.

KAYNAKLAR

Aşkun, V. C. (2006). *Sivas Folkloru Cilt 1-2*. Sivas: Sivas Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü.

Bekki Selahaddin. (2004). *Baş Yastıkta Göz Yolda Sivas Türküleri (Kitabevi)*. İstanbul.

Kaya, D. (2009a). *Sivas Halk Şairleri Cilt 1*. (T. T. KAYA, Ed.). Sivas: Sivas Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü.

Kaya, D. (2009b). *Sivas Halk Şairleri Cilt II. İçinde Sivas Halk Şairleri Cilt II (ss. 353-354)*. Sivas: Sivas Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü.

Kaya, D. (2009c). *Sivas Halk Şairleri Cilt V*. Sivas: Sivas Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü.

Kaya, U. (1998). *Sivas'ta Musiki. Sivas Altıncı Şehir*, 29-33.

ÖZARSLAN, M. (2019, Şubat). *Devasa Bir Eser veya Muzaffer Sarısözen Hakkında Her Şey*. *Türk Yurdu*, 378, 28-33. Tarihinde adresinden erişildi <https://www.turkyurdu.com.tr/dergi-detay.php?id=425>

Divriği Ulu Cami ve Darüşşifa

Divriği Ulu Cami Namaz Kılan İnsan Silüeti

SANAT TARİHİ

Türk Hakimiyeti Öncesi Sivas

Anadolu'nun kadim kentlerinden olan Sivas'ın geçmişi on bin yıllık bir tarihe dayanmaktadır. Tarihin ilk çağlarından günümüze kadar önemli bir yerleşim merkezi olarak karşımıza çıkan Sivas şehrinin bugünkü bulunduğu bölgede kurulduğu yaygın bir görüştür. Kent tarihi süreç içerisinde çeşitli uygarlıklara ve devletlere ev sahipliği yapmış olup bunlar Hititler, Romalılar, Bizanslılardır. Sonrasında bölgede Türk

hâkimiyetinin sağlanmasıyla Danişmentliler, Selçuklular, Kadı Burhanettin ve Osmanlılar'ın egemenliğine girmiştir. Anadolu'da doğudan batıya ve kuzeyden güneye geçen yolların keşiştiği bir kavşakta yer alan Sivas, Roma ve Bizans devirlerinden beri çeşitli kültürlerin karşılaştığı, kaynaştığı, zengin, hareketli bir ticaret şehri olma niteliğini taşımaktadır.

Sivas isminin Roma egemenliği yıllarında verildiği ileri sürülüyorsa da, bu konuda

tahminlerden öteye bir şey söylemek mümkün değildir. Daha önceleri Talavra, Megapolis, Karana, Diyapolis gibi isimlerle anılan şehrin, Sivas adını, Roma İmparatoru Augustus'a sadakat ifade etmek üzere, Sebast' dan (Yani eski Yunanca'da Augustus'un Şehri) aldığı kabul edilmektedir. Kent sosyal, politik, kültürel etkinliğinin ve zenginliğinin yanı sıra özellikle Hristiyanlığın ilk yıllarında ev sahipliği yaptığı kutsal karakterler ve söylenceleriyle de dinler tarihinde önemli bir yere sahiptir. Sivaslı bir

aziz olan Vilas'ın, gösterdiği mucizelerle Hristiyanlığın bölgede yayılmasında önemli katkıları olmuştur. Müslümanlar tarafından göz evliyası olarak kabul edilen azizin mezarının Gök Medrese civarında ve o dönemki surun dışında olduğu kabul edilmektedir. Roma dönemine atfedilen bu veri dışında kentte bu medeniyete ait günümüze ulaşan kayda değer bir veriden bahsedemeyiz. Aynı şekilde kentin Hristiyanlık tarihindeki önemli bir diğer söylencesi de "Kırk Martir" hikâyesidir, Licinius döneminde, Sebasteia yakınlarında gerçekleşen bu olayda, Hıristiyan oldukları için buzlu bir gölde ölüme terk edilen kırk askerin hikâyesi aktarılır. Söylenceye ait tasvirler ve ikonalar günümüzde çeşitli Avrupa kentlerindeki müzelerde sergilenmektedir. Günümüze ulaşamayan Sivas Kalesi ise Roma ve Ortaçağ'da iskân görmüştür. Kentteki Bizans varlığına dair günümüze ulaşan ciddi veriler bulunmamakla beraber sınırlı sayıda küçük buluntu ve yapı kalıntıları döneme ait izler taşımaktadır.

Türk Hakimiyeti Dönemi ve Yeni Cumhuriyet Kenti Sivas

Anadolu'nun Türk hâkimiyetine girdiği 1071 Malazgirt Zaferi'nin hemen sonrasında Sivas ve çevresi Danişmentliler'in egemenliği altında bulunmuştur. Anadolu Selçuklu Devleti'nin hâkimiyetine girinceye kadar geçen devrede Haçlı seferi ve beylikler arasındaki iç çekişmeler dolayısıyla şehirde önemli bir gelişme olmamıştır. 1075'de Selçuklu hâkimiyetine giren şehrin hızla büyüüp kalkındığını kısa zamanda ekonomik ve siyasi bir merkez haline geldiği bilinmektedir. Danişmentliler hâkimiyetinde kentte inşa ettirilen Ulu Cami (1196-97) Anadolu'nu en erken tarihli ve günümüze ulaşmış bir yapısı olması sebebiyle

önem arz etmektedir. Bu asırlarda sanayi olarak özellikle yünlü ve dokuma işlerinin şehirde gelişme gösterdiği bilinmektedir. Bu dönemde Sivas yöresinde, siyasal faaliyetleriyle değil ama kültür ve sanata verdikleri büyük önem ve meydana getirdikleri eserlerle, dikkati çeken bir başka beyliğin isminden söz etmemiz gerekir. Anadolu'da kurulan ilk Türk beyliklerinden olan Mengücekler, Divriği ve yakın çevresini merkez edinmiştir. Malazgirt zaferinden sonra yukarı Fırat havzasında varlığını 200 yıl sürdüren bu beylik, tarihte siyasal kavga ve çekişmeleriyle değil, kültür ve sanat anıtlarıyla hatırlanmaktadır. Divriği'de Anadolu Selçuklu Beyliklerinden Mengücek Beyliği döneminde inşaa ettirilen Divriği Ulu Cami ve Şifahanesi (1128-1243) en özel kültür, sanat anıtlarındadır. Yapı, 1985 yılında Unesco Dünya Koruma Listesi'ne alınmıştır. Şehir olarak Sivas, tarihinin en parlak ve canlı günlerini Selçuklular devrinde yaşamıştır. XIII. yüzyılın ikinci yansından önce şehirde bugün ismini bilebildiğimiz en az on medrese ve dini-sivil amaçlı birçok yapıdan bahsedebiliriz. Bunlardan günümüze kadar gelebilenleri Şifaiye Medresesi (1217) ve bünyesindeki İzzettin Keykâvus Türbesi, Gök Medrese (1271), Çifte Minareli Medrese (1271), Buruciye Medresesi'dir (1271). Bu yıllarda şehir nüfusunun 120 bine ulaştığı bilinmektedir. Bu ihtişamlı günler, şehrin 80 km. kuzeydoğusunda bulunan Köseadağ mevkiinde 1243 tarihinde Moğolların Selçuklu ordusunu yenmesiyle sona ermiştir. İlhanlı hâkimiyetinin sonlarına doğru 1343 yıllarında şehir Eretna hakimiyetine girmiştir. Trajik bir şekilde öldürülen Kadı Burhaneddin'den sonra, yerine oğlu Alâaddin geçirildiyse de yaklaşan Timur tehlikesi nedeniyle şehrin yönetimi ve savunması Osmanlı Devleti'ne bırakılmıştır. Osmanlı Devleti hâkimiyeti altında imar, bayındırlık, kültür-sanat eserleriyle donatılan kent dini ve profan mimarinin seçkin eserlerini günümüze dek

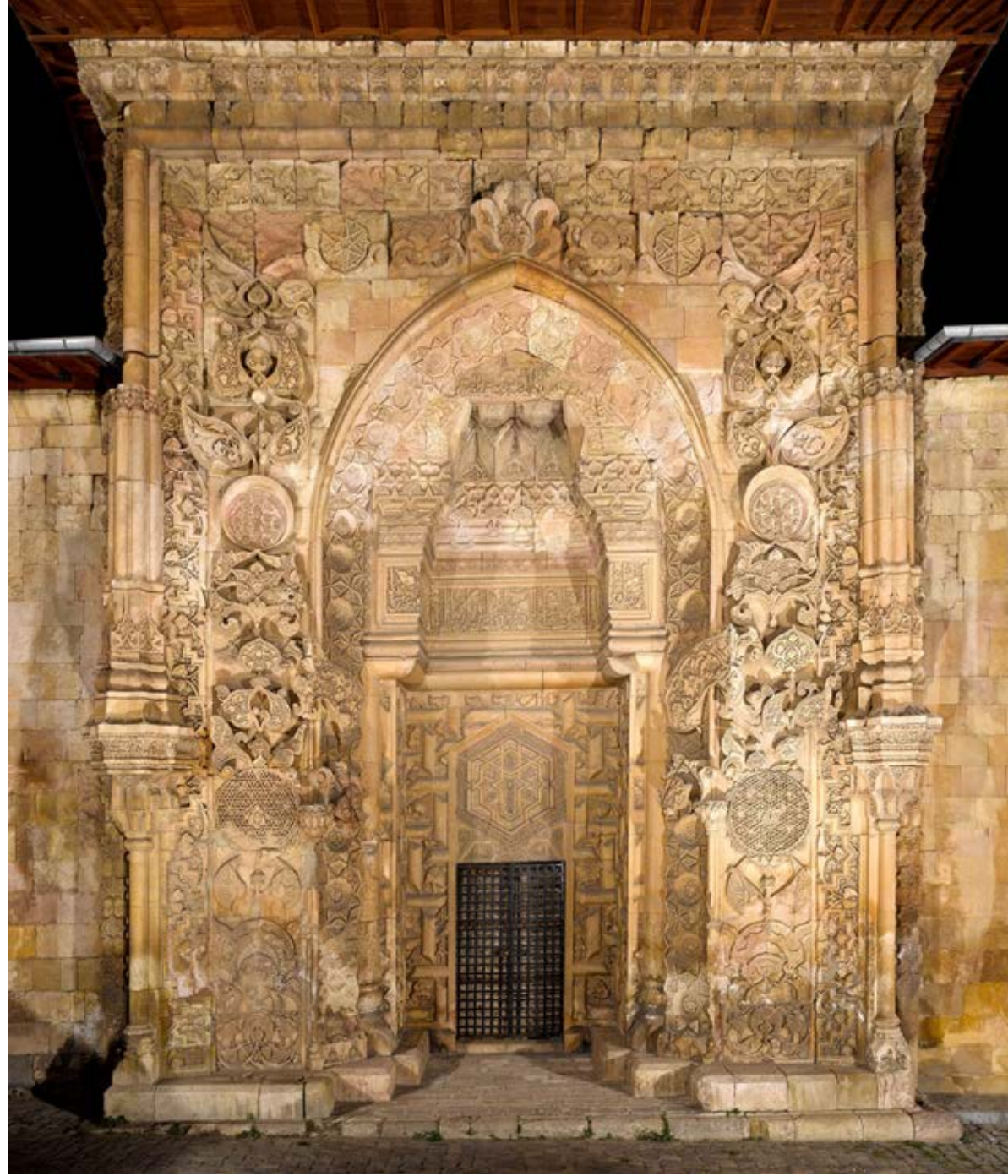
ulaştırmıştır. Kaynaklarda 1573 yılında Behram Paşa tarafından, Kurşunlu Hamam'la (1576) birlikte yaptırıldığı kaydedilen Behrampaşa Hanı Osmanlı döneminden günümüze, geçirdiği çeşitli restorasyonlarla ulaşan en erken tarihli örneklerdendir. Kentin o zaman ki Valisi Halil Rifat Paşa tarafından 1884 yılında yaptırılan Hükümet Konağı ve yine Sivas Valiliği yapan Mehmet Memduh Bey tarafından 1892 yılında Sivas İdadisi olarak yaptırılan Sivas Atatürk ve Kongre Müzesi Binası Osmanlı Dönemi'nde önce idadi sonra da uzun yıllar sultani olarak hizmet vermiştir. Ticaret yapısı olan 19.yy'a tarihlenen Taş Han,1830 yılında yaptırılan Abdi Ağa Konağı, Susamışlar Konağı, 1891-1896 yıllarında İsmet İnönü'nün ortaokulu okuduğu yıllarda ailesiyle kalması nedeniyle İnönü Konağı olarak adlandırılan ev 1908 yılında Yusuf Ziya Başaran tarafından yaptırılan ve günümüzde eşine az rastlanır değerde el yazma eserleri bünyesinde barındıran Ziya Bey Kütüphanesi, Vali Ahmed Muammer Bey Efendi tarafından 1914 yılında Mekteb-i Sanayi İmalathanesi olarak yapılan ve 2009 yılından itibaren Sivas Arkeoloji Müzesi olarak hizmet veren yapılarda Osmanlı devrinden kente miras kalan eserlerdir. Dinî yapı grupları içerisinde en erken tarihli (1564) yapı Vezir Koca Hasan Paşa tarafından yaptırılan Meydan Cami'dir. 1589 tarihli Ali Ağa Cami ve Sultan III.Murat dönemi vezirlerinden Sivas Valisi Ali Beyoğlu Mahmud Paşa tarafından 1580 tarihinde yaptırılan Kale Cami, 1900 'de yaptırılan Ali Baba Camileri diğer önemli örneklerdir. II. Bayezid'in emriyle yaptırılan Abdulvahap Gazi Türbesi de dönem yapılarındandır. Sivas kent merkezi ve ilçeleri, Türk hâkimiyeti öncesi ve sonrası çeşitli medeniyet ve inanç dönemlerine ait çok sayıda dini ve sivil mimari yapı örnekleriyle kayda değer tarihi, kültürel, sanatsal ve dini rota olmasının yanı sıra heykel sanatının da ikonik eserleriyle bahsedilmeye değerdir. 1916

yılında Hafik ilçesinde yaptırılan Osman Bey Büstü, Anadolu'daki en erken tarihli örnektir ve günümüzde Sivas Arkeoloji Müzesi'nde sergilenmektedir. Kent merkezinde yer alan 1964 yılında Cumhuriyet'in ilk heykeltıraşlarından Nusret Suman tarafından yapılan Atatürk heykeli ve Yıldızeli Banaz köyünde bulunan Cahit Koççoban tarafından yapılan Pir Sultan Abdal heykeli de kentin anılmaya değer sanat eserlerindedir. Sivas'ın günümüzdeki seçkin ve özel konumunu şekillendiren Millî Mücadele yıllarında, Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün 4 Eylül 1919 Kongresinde bu nadide şehri "Cumhuriyet'in temellerinin atıldığı kent" olarak seçmesinin, kentin geçmişten günümüze kültürel ve sanatsal gelişiminin izini sürdüğümüzde tesadüf olmadığı anlaşılmaktadır.

Sivas Kent Merkezinde Bulunan Tarihi-Kültürel-Anıtsal Yapılar ve Divriği Ulu Cami-Darüşşifası

Ulu Cami : Anadolu'nun en eski camilerinden biridir.(1196-97) Anadolu'daki mimarlık tarihinde, cami iç mekân fikrinin gelişmesinde önemli bir yapıdır. Avlusuna üç yönden girişi ve düz damlı, dikdörtgen planlı, kufe tipli cami sınıfına giren ender örneklerdendir. Kubbe fikrinin henüz gelişmediği bir dönemde yapılmıştır. Danişment dönemi eseri olarak da kabul edilmektedir.

Divriği Ulu Cami ve Darüşşifası : Cami; Mengücekoğlu Süleyman Şah'ın oğlu Ahmet Şah, Darüşşifa ise karısı Melike Turan Melik tarafından 1228-1229 yılında yapılmıştır. Caminin üç taç kapısı vardır. Bunlardan doğudaki şah kapısı sade geometrik süslemelidir. Kuzeydeki Barok kapı iri plastik bezemeli, batıdaki tekstil kapı ise ince işçiliği ile dikkat çeker. Cami ve darüşşifanın taç kapıları süslemeleri bakımından âdeta birbiriyle yarışır bir şekilde bezenmiştir. Anadolu Selçuklu mimarisinin şaheseri sayılırlar.

Divriği Ulu Cami Cennet Kapısı

Meydan Camisi : Cami, Kanuni Sultan Süleyman dönemi vezirlerinden, Sivaslı Koca Hasan Paşa tarafından 1564 tarihinde yaptırılmıştır. Kitabe harime giriş kapısı üzerindedir. Doğu batı doğrultusunda dikdörtgen planlı ve enine iki sahnalıdır. Avlunun kuzeybatısında ünlü mutasavvıf Şemseddin Sivasî'nin türbesi yer almaktadır.

Kale Camisi : Cami, Sultan III. Murat dönemi vezirlerinden Sivas Valisi Ali Beyoğlu Mahmud Paşa tarafından, 1580 tarihinde yaptırılmıştır. Tamamen kesme taştan yapılmıştır. Girişin sağında tuğla minare yer alır. Minare şerefesinin alt kısmı mukarnalıdır. Ana mekân girişinin hemen solundaki merdivenlerden kadınlar kısmına çıkılır.

Ali Ağa Camisi : Cami, Behram Paşa'nın oğlu Mustafa Bey tarafından 1589 tarihinde yaptırılmıştır. Banisi cami haziresinde gömülüdür. İki katlı son cemaat yeri olan güdük minareli bir yapıdır.

Ali Baba Camisi : Cami dıştan, güney-kuzey ekseninde dikdörtgen planlı üzeri kırma çatıyla örtülüdür. Kuzeyinde bir son cemaat yeri ile kuzey batısında bir minare yer alır. Minare, kaidesindeki kitabeye göre Şeyh Feyzullah Efendi tarafından 1786 tarihinde, cami ise, 1900 de yapılmıştır. Bahsi geçen camiler dışında merkez ilçede 10, Altınyayla'da 2, Divriği'de 6, Gemerek' de 2, İmranlı'da 1, Kangal'da 1, Koyulhisar'da 2, Şarkışla'da 3, Suşehri'nde 1, Ulaş'ta 1, Zara'da 3 adet kültür envanterine kayıtlı cami bulunmaktadır.

Kale Cami

TÜRBELER

Abdülvahhab Gazi Mescidi ve Türbesi : Türbe'nin yapım tarihi net bilinmemektedir. 1495-96 tarihinde Ahmet Paşa yeniden yaptırmıştır. Türbe, sekizgen planlı üzeri kubbeye örtülüdür. Duvar yüzeyinde aynalı kör kemer nişleri vardır. Güneyde, sivri kemerli bir mihrap nişi yer alır. Türbe içi tamamen orijinal kalem işleriyle süslüdür. İçinde bir lahit bulunur. Lahit üzerindeki taş da H.732/M. 1331 tarihi yazılıdır. Ayrıca lahit üzeri altıgen turkuaz renkli çinilerle kaplıdır.

I.İzzettin Keykâvus Türbesi: Türbe 1220 yılında Darüşşifa'nın güney eyvanına inşa edilmiştir. Türbe kareye yakın planlı olup ongen tuğla örgülü bir kasnağa sahip kubbe ile örtülü ve sivri külahlıdır. Türbe cephesi, Selçuklu sanatının zengin çini süslemelerine sahiptir. Süslemede geometrik geçmeler, yıldızlar, kûfi yazıları; mavi,

lacivert, firuze ve beyaz renkleri ile şifahanenin en önemli bölümünü oluşturmaktadır. Türbe içinde on üç sanduka bulunmaktadır. Sandukaların üzerleri çinilerle kaplanmıştır. Mihrap önündeki sanduka, I. İzzeddin Keykâvus'a aittir.

Bu türbeler haricinde merkez ilçede 10, Divriği'de 5, Gölova'da 1, Kangal'da 1, Yıldızeli'nde 2, Zara'da 1 adet kültür envanterine kayıtlı türbe bulunmaktadır.

MEDRESELER

Şifaiye Medresesi (Darüşifa): Selçuklu Sultanı I. İzzeddin Keykâvus tarafından 1217 yılında şifahâne olarak yaptırılmıştır. Anadolu'nun en büyük şifahanesidir. Dört eyvanlı olan medresenin bir eyvanı türbe hâline getirilmiştir.

1220 tarihli en eski vakfiyeye de sahip olan ve tıp öğrenimi yapılması yanında hastane olarak da hizmet veren Şifaiye Medresesi Selçuklu döneminin şaheserlerinden biridir. 1768 tarihli bir fermanla medrese hâline sokulduğu için Şifahane Medresesi adını alarak 1914'e kadar kullanılmıştır.

Buruciye Medresesi : Muzaffer Burücerdi tarafından 1271 yılında yaptırılmıştır. Anadolu'nun en simetrik planlı medresesidir. Yapı kareye yakın dikdörtgen planlı olup, üzeri açık avlu etrafındaki sütunlu revakla ve bunların gerisinde bulunan hücrelerden oluşmaktadır. Giriş kapısının sol yanında mavi ve siyah çinilerle süslü türbe hücrede medrese binasını yaptıran Burücerdi oğlu Muzaffer ve çocuklarının mezarları bulunmaktadır.

Gök Medrese : Kitabesine göre IV.Kılıçarslan'ın oğlu III.Gıyâseddin Keyhüsrev devrinde Vezir Fahreddin Ali (Sahipatâ) tarafından 1271' de yaptırılmıştır. Gök Medrese, Türk mimarisinin ve süsleme sanatının birlikte görülebildiği en önemli yapılardandır. Medresenin eyvanları ve minareleri mozaik çinilerle süslüdür. Bu medrese Çifte Minareli Medrese ile birlikte Anadolu'da ilk defa görülen çifte minareli medresedir.

Gökmedrese

Tarihi Şehir Meydanı

Çifte Minareli Medrese : İlhanlı veziri Şemseddin Cuveyni tarafından 1271 yılında iki katlı açık avlulu 4 eyvanlı olarak yaptırılmıştır. Yapının günümüze ulaşan tek özgün yanı, Anadolu'nun en yüksek taç kapısına sahip görkemli ön cephesidir. Taç kapıda yükselen minareler adeta kentin sembolü olmuştur. Bitkisel, geometrik motiflerle süslü taç kapı, mukarnaslı nişler göz alıcı bir kompozisyon oluşturur.

HANLAR

Behrampaşa Hanı ve Kurşunlu Hamam Kompleksi : Sivas Valisi Sağır Behram paşa tarafından 1576 yılında yaptırılmıştır. Kuzeyinde hamam yer alır. Açık avlulu, revaklı, iki katlıdır. Geçirdiği restorasyon sonrası han sosyal tesis ve otel olarak hizmet vermektedir. Hamam da, kadınlar ve erkekler kısmı olarak günümüzde kullanılmaktadır.

Taş Han: Azınlık tüccarlarının yaptırdığı 19.yy'a ait bir handır. Kesme taştan yapılmış olup açık avlulu ve iki katlıdır. Avlunun ortasında elips şeklinde bir havuz ve havuzun ortasında zit yönlerde ağzından su akan iki adet çift başlı aslan bulunur. Günümüzde de ticari hayatın içinde işlevine devam etmektedir. Kent merkezinde çeşitli dönemlere tarihlenen, envantere kayıtlı 4 han daha bulunmaktadır. Ayrıca kültür envanterine kayıtlı biri sadece mimari kalıntı, 7 tane daha hamam bulunmaktadır. Divriği'de 4, Gemerek'te 1, Suşehri'nde de 1 adet kayıtlı hamam bulunmaktadır.

Sivil Mimari (Evler, Konaklar, Okullar)

Hükümet Konağı: Hükümet Konağı kentin o zamanki Valisi Halil Rifat Paşa tarafından, 1884 yılında yaptırılmıştır. Binanın ilk iki katı kesme taş, üçüncü katı ise 1913 yılında ahşap olarak inşa edilmiştir. Geçirdiği bir yangın sonucunda üçüncü katı tümüyle yanmış, birinci ve ikinci katın yalnızca duvarları kalmıştır. 2005 yılı sonunda yeniden eski görünümüne ve işlevine kavuşmuştur.

Hükümet Konağı

Sivas Atatürk ve Kongre Müzesi : Mülki İdadi olarak 1892 yılında hizmete giren ve 1911 yılında Vilayet-i Sultani olan bu bina milli tarihimizde müstesna bir yere sahiptir. Mustafa Kemal Atatürk'ün daveti ve düzenlemesiyle yapılan ve ilk milli kongre olma özelliğine sahip Sivas Kongresi 4-11 Eylül 1919 tarihlerinde burada toplanmıştır. Diğer taraftan 2 Eylül -18 Aralık 1919 tarihleri arasında (108 gün) fiilen ülkenin başkenti olarak İstiklâl Harbi'nin idare edildiği ilk milli mücadele karargâhı olma özelliğine sahiptir. 1924 yılında "Sivas Lisesi" hizmet binası olmuş

ve 1981 yılına kadar lise olarak kullanılmıştır. 1983 yılında müze olarak son şeklini almıştır. Üç katlı binanın birinci katında etnografik eserler teşhir edilirken ikinci katında ise Atatürk - Sivas Kongresi ve Millî Mücadele ile ilgili bilgi ve belgelerin teşhiri yapılmaktadır.

Atatürk ve Kongre Müzesi

Jandarma Binası :1908 yılında Vali Reşit Akif Paşa zamanında Jandarma Dairesi olarak yaptırılmıştır. Tek katlı yapının, köşesi

kulevari bir şekilde üç katlı olarak yükselir. Sivas'ta Neo-Klasik ve Ampir mimari üslubunu en güzel yansıtan bir yapıdır.

Jandarma Binası

İnönü Konağı : İsmet İnönü'nün 1891-1897 tarihleri arasında kaldığı evdir. İki katlı, iki iç sofalıdır. Odalar sofaya açılır. Birde köşk denilen üst katı vardır. Sivil yapı gruplarından ev-konak olarak nitelenip Sivas kültür envanterine kayıtlı 7 ev daha mevcuttur, bunlar Geç Osmanlı Dönemi ve özellikle erken Cumhuriyet Dönemine tarihlenmektedir. Divriği'de 9, Gemerek'te 1, Gürün'de 8, Hafik'te 1, Şarkışla'da da 4 tane kayıtlı ev bulunmaktadır.

İnönü Konağı

KAYNAKLAR

<https://www.sivaskulturenvanteri.com/> (Detaylı bilgi için, Sivas Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları tarafından hazırlanan 2011 tarihli kaynağa ulaşılabilir.)

ACUN, Hakkı. " Sivas ve Çevresi Tarihi Eserlerinin Listesi", Vakıflar Dergisi XX. , Ankara, 1980.

ASLANOĞLU, İbrahim. Her Yönüyle Sivas, Sivas, 1994.

BAKIRER, Ömür. Anadolu Mihrapları, Ankara, 1976.

BAŞAR, Mehmet Emin. " Sivas'taki Selçuklu Minareleri ", Selçuklular Döneminde Sivas Sempozyumu Bildirileri, Sivas, 2006, s.427-444. BAŞARA, Rifki. Sivas, Arı Matbaası, Ankara, 1966.

BİLGET, N. Burhan. Sivas Anıt Mezarları, Kültür Bakanlığı, Ankara, 1993.

BULUT, Mustafa. " Sivas'taki Geç Dönem Osmanlı Kamu Yapıları", Osmanlı Dönemi Sivas Sempozyumu Bildirileri 3. Cilt, Sivas, 2007, s.21- 92.

DENİZLİ, Hikmet. Sivas Tarihi ve Anıtları, Sivas, 1998.

GÖKBEL, Ahmet. İnanç Tarihi Açısından Sivas, İstanbul, 2004.

GÜNAYDIN, A. Necip. "Milli Mücadele'de Sivas ve 108 Gün", Sivas, 2009, s.40-42.

KUBAN, Doğan. " Sivas Kentinin Tarihsel Yapısı ve Görünüşünün Korunması ile İlgili Raporu", Sivas Analitik Etüdüleri, 1996, s.28-32.

ÖGEL, Semra. Anadolu Selçuklularının Taş Tezyinatı, Ankara,1966.

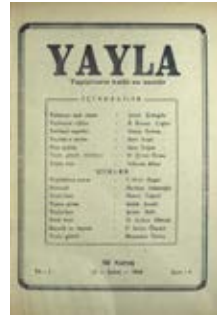
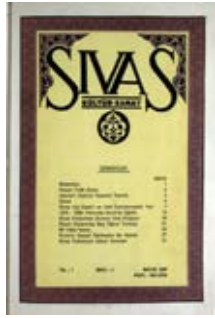
ÖZEN, Kutlu. " Türkiye'de Dikilen İlk Heykel, (Sivas Müzesinde Osman Bey Büstü), Sivas Haber Gazetesi, 1982.

SÖZEN, Metin. Anadolu Medreseleri, I. cilt, İstanbul, 1970.

TOPARLI, Recep. Sivas Kongresinin Tutanakları, Sivas 1000 Temel Eser, Sivas, 2010. ÜÇER, Müjgan. " Sivas Evleri", Lale S:7, İstanbul, 1990.

TUNCER, O.,Cezmi. " Tarihte Sivas ve Sivas Yapılarının Genel Tanıtımı", Türkiye İş Bankası, Kültür ve Sanat Der. Sayı.6, s.14-17, Ankara, 1990.

TURAN, Osman. " Anadolu Kümbetleri, Beylikleri ve Osmanlı Dönemi", Ankara, 1992.

YAYINCILIK FAALİYETLERİ

Tarih boyunca kültür ve medeniyet şehri olan Sivas, basın hayatı açısından da kültürel canlılığını, matbaanın Sivas'a geldiği günden beri yayımladığı kaliteli ve kayda değer eserlerle sürdüren bir şehir olmuştur.

Matbaanın Osmanlı tarafından kullanılmasından ve ilk Türk gazetesinin yayımından yaklaşık elli yıl sonra Sivas şehri de matbaa ile tanışmıştır. Yaklaşık 150 yıllık matbaa geçmişi olan Sivas'ta,

bu süreç içerisinde çok sayıda gazete, dergi ve kitap gibi basılı eserler yayımlanmıştır. Tanzimat sonrası reformlar çerçevesinde 1864 tarihli Vilayet Nizamnamesiyle Sivas'ta ilk matbaanın "Vilayet Matbaası" olarak 1878'de kurulduğu bilinmektedir. 1913'te Vali Muammer Bey zamanında ise, Hükümet binasının yanına yeni bir bina yapılmış ve baskı makinaları zaman içerisinde sürekli yenilenmiştir.

Sivas'ın ilk özel matbaası ise Kitapçı Kâmil adı ile tanınan Kâmil Yalçiner (Kitapçı) tarafından 1930 yılında kurulan ve 1970 yılına kadar faaliyet gösteren **Kâmil Matbaası**'dır. Daha öncede Ermenilere ait matbaaların bulunduğu bilgileri bulunmaktadır. Sivas'ta kurulan üçüncü matbaa ise ülkedeki siyasal değişimin bir tezahürü olarak 14 kişinin ortaklığı ile Ziya Bey Kütüphanesinin alt katında faaliyetine başlayan **Hakikat Matbaası**'dır.

1960'lı yılların ortasından sonra ise dönemin teknolojisine uygun şekilde küçüklü büyüklü çok sayıda kurulan matbaalarda, gazete, kitap, dergi ile beraber matbu evrak basımı işleri de yapılmıştır.

SİVAS'TA GAZETE YAYINCILIĞI

Sivas'ta gazeteciliğin başlangıcı 1878 yılına "Sivas" isimli ilk resmî vilayet gazetesinin yayınlanmasıyla başlar. Cumhuriyetin ilanına kadar Sivas'ta 6 tane gazete yayımlanmıştır. Bunlar, resmî hüviyeti olan "**Sivas**" ve Sivas Kongresi kararıyla yayımlanan "**İrade-i Milliye**"dir. Ayrıca **Vicdan**, **Kızılırmak**, **Mücadele-i Milliye** ve **Gaye-i Milliye** isimli özel gazeteler de bu dönemde yayın hayatına başlamıştır.

Sivas'ın ilk resmî gazetesi Sivas Valisi El Hac Ahmet İzzet Paşa tarafından 1878 yılında yayımlanan ve resmî hüviyeti olan "**Sivas**" isimli gazetedir. Gazete değişik aralıklarla cumhuriyetin ilanından sonra da yayınına devam etmiş ve 6 Aralık 1941 yılında yayın hayatına son vermiştir. İlk çıktığı dönemlerde ön sayfalarda Arap harflerle Türkçe haber ve makaleler, arka sayfalarda ise Ermenice harflerle yazılmış haberler yer almaktadır.

Sivas'ın ilk özel gazetesi **Vicdan** isimli gazete olup Vilayet Evrak Müdürü Halit Cevdet Bey tarafından 26 Temmuz 1909'da yayına başlamıştır. **Kızılırmak gazetesi** ise 15 Ekim 1909'da Kitapçı Kâmil tarafından yayımlanmıştır. Sivas dışında Kayseri, Amasya ve Tokat gibi çevre illere de dağıtımı yapılan ve haftalık olarak yayımlanan **Vicdan** gazetesi 25 sayı sonra kapanmış ve daha uzun ömürlü olan **Kızılırmak gazetesi** ise değişik aralıklarla beraber 25 Ekim 1946 tarihine kadar yayınına devam ettirmiştir.

İrade-i Milliye: Sivas Kongresinde milli mücadelenin sesini duyurmak üzere Atatürk'ün talimatıyla 14 Eylül 1919'ta ilk sayısı yayımlanan bir gazetedir. 250 sayıyı aşkın nüshasının yayımlandığı tahmin edilmektedir. Sivas Kongresinin 88. yılı vesilesiyle Sivas Belediyesi adına Buruciye Yayınları tarafından eldeki mevcut 41 nüsha bir araya getirilmiştir. Orijinal nüshalarıyla birlikte bugünkü harflere aktarılmış sayfaları yan yana konulmak suretiyle 2007 yılında bir cilt hâlinde tekrar yayınlanmıştır.

Diğer iki gazetenin ise yayın süresi çok uzun değildir. Haftalık olarak 1919'da **Mücadele-i Milliye** ile 1921'de **Gaye-i Milliye** gazeteleri yayımlanmıştır.

Cumhuriyet Döneminde Yayınlanan Sivas Gazeteleri: Tespit edebildiğim kadarıyla Sivas il merkezinde 113 adet gazete ve 12 adet de çeşitli haber bülteni yayın hayatına başlamıştır. Bu gazetelerden cumhuriyetin ilanından önce yayını sürdüren 6 gazeteden 3 tanesi

Cumhuriyetin ilanından sonrada yayın hayatını devam ettirmiştir. 2020 sonu itibarıyla günlük gazetelerden 4 tanesi, haftalık gazetelerden ise 2 tanesi yayın hayatını sürdürmektedir. Kalan gazetelerin kimi uzun ömürlü kimi ise birkaç sayı yayımlanarak kapanmıştır. 2020 yılı sonu itibarıyla en uzun ömürlü gazete aynı zamanda Sivas'ın ilk gazetesi de olan ve zaman zaman kesintiye uğrasa da 1878 - 1946 arasında 68 yıllık bir yayın hayatı olan Sivas gazetesidir. Kesintili dönemlerine rağmen 61 yıl ile Hakikat gazetesi (1 Mart 1949), 57 yıl ile Anadolu gazetesi (30 Eylül 1953), 30 yıl ile Bizim Sivas (10 Mart 1989), 24 yıl ile Yeni Ülke (15 Mart 1986) ve 18 yıl ile Hürdoğan (10 Ağustos 1992) gazeteleridir.

Gazete sayısının çoğalması üzerine Sivas'ta yayın yapan gazeteler 14 Şubat 2013 tarihinde birleşmişlerdir. Bu birleşmeden sonra gazete sayısı 3'e düşmüştür. 2020 sonu itibarıyla ise 4 tane günlük, 2 tane de haftalık gazete yayın hayatına devam etmektedir.

DÖNEMLER	YAYIMLANAN GAZETE SAYISI
Başlangıcından 1950' ye kadar	11
1951 - 1960	20
1961 - 1970	18
1971 - 1980	12
1981 - 1990	8
1991 - 2000	13
2001 - 2010	23
2010- 2020	8

Yayımlanan gazetelerin türleri: Gazeteleri yayımlandıkları alanlar itibarıyla incelediğimizde ise çoğunluğunun “haber gazetesi” formatında siyasi ve aktüalite gazeteleridir. Bunun dışında 8 tane mesleki, 5 tane spor, 3 tane mizah, 2 tane çocuk, 7 tane okul ve 5 tane ise tek sayılık özel gazete yayımlanmıştır.

Bunlardan 1952’de **Hücum** 1961’de ise **Şipşak** isimli mizahi gazeteleri yayımlanmıştır. Spor gazeteleri ise 1959’da **4 Eylül Spor**, 1967’de **Sivasspor**, **Sivas’ta Spor**, 1972 tekrar yayımlanmıştır. Meslek kuruluşları tarafından 1954’te **Esnaf ve Sanatkâr Sesi**, 1994’de **Bakkalın Sesi**, 1999’da **Esnaf Dünyası**, 1970’de **Ray** ve 1988’de **Bayram** isimli gazeteler yayımlanmıştır. Ayrıca Sivas Belediyesi 1983’de **Beldemiz Sivas ve Sesimiz**, 1961 yılında 5. Er Eğitim Tugayı tarafından **Kışla** gazeteleri yayımlanmıştır. Çocuk gazetesi **Cıvıltı** 1956’da **Yavrukurt**, 1970’de **Hoşbilezik** yayımlanmıştır.

Sivas’ta yayımlanan haber gazeteleri: Kâmil Kitapçı adıyla tanınan Kâmil Yalçınlar tarafından yayına başlayan ve 25 Ekim 1946’da yayına son veren **Kızılırmak** gazetesidir. Halk Gazetecilik T. A. Ş. adına 1 Kasım 1945’te yayına başlayan **Ülke** gazetesi, 14 ortak bir teşebbüs tarafından matbaası kurulup yayımlanan 1949 yılında yayına başlayan **Hakikat** gazetesi, Neşet Dumanlı’nın 1953 yılında Hakikat’ten ayrılarak kendi adına kurduğu matbaasında yayımladığı daha sonra sahipliği Fikret Ünsal’a geçmiş olan **Anadolu** gazetesidir. Önder Gazetecilik ve Matbaacılık A.Ş. adına 15 Mart 1986 tarihinde yayına başlayan 24 yıl aralıksız yayın yapan günlük gazetelerden birisi de **Yeni Ülke**’dir. Üç yayın dönemi olan **Bizim Sivas** gazetesi 10 Mart 1989 Cuma günü haftalık olarak yayına başlamış daha sonra günlüğe dönüşmüştür. **Hürdoğan** gazetesi 10 Ağustos 1992’te yayımlanmaya başlamış gazetelerin birleştiği süreçte yayına son vermiştir.

Ayrıca, gazetecilik açısından 1950 - 1990 arası birçok gazete yayın hayatında önemli izler bırakmışlardır. Sivas’ın o yıllarda tek Gazetecilik Okulu mezunu olan Abdülkadir Hergüner’in çıkardığı haftalık **Hizmet** gazetesi, Cemil Şarkışla’nın çıkardığı **Doğuş** Gazetesi, yine birkaç gazetecinin birleşerek çıkardığı **Haber** Gazetesi ile **Yurt** Gazetesi, Selahattin Gümüş’ün çıkardığı **Sebat** ve **4 Eylül** gazeteleri bir dönem yayın yapan uzun süreli ve şehrin etkin gazetelerindendir. Yine Sivas’ta 2004 yılından itibaren ise ardarda çok sayıda günlük gazete yayın hayatına başlamıştır. Bunlar; Siner Doğan tarafından 1 Ocak 2004 tarihinde yayına başlayan **Memleket**, Aydın Deliktaş tarafından 30 Mayıs 2004 tarihinde **Demokrat**, Dilek Matbaası sahibi Ahmet Tok’un çocukları tarafından 8 Mart 2005’de çıkarılan **4 Eylül Güneşi**, Murat Güney tarafından 24 Mayıs 2005 tarihinde **Pusula Haber**, Sivas’ın ilk görsel medyası olan SRT televizyonunun sahibi Ahmet Hasdemir tarafından 6 Haziran 2005 tarihinde yayımlanan **Gazete Sivas**, Kâmil Doğan tarafından 2005 yılında yayımlanmaya başlayan **Sivas’ın Sesi**, Sivas Zirve Yayıncılık Tic. Ltd. Şti adına 2006 yılında Murat Kalender’in yayımladığı **Sivas Postası**, Kemalettin İbni Hümam Vakfı adına Abdussamed Bulut’un 9 Ocak 2008 tarihinde yayımladığı **Sivas Gündem**, sahipliğini Kadriye İzgi’nin yaptığı **Sivas İzci**, sahipliğini Sivas Medya Center Yayıncılık’ın yaptığı **Memleket**, sahipliğini Ömer Faruk Tok’un yaptığı **Sivas Cumhuriyet**, sahipliğini Harun Ş. Taşar’ın yaptığı **Gazete Havadis**, sahipliğini Naci Yıldız yaptığı **Gazete Şehir (Sultanşehir)**, sahipliğini Erhan Erdoğan’ın yaptığı **Sivas Olay**, Murat Toraman’ın sahipliğini yaptığı **Büyük Sivas** gazeteleri bu süreç içerisinde yayımlanmıştır.

Sivas’ta yayımlanan gazeteler 14 Şubat 2013 tarihinde bir araya gelerek birleşme yoluna gitmişlerdir. 2020 itibarıyla yayımlanan günlük

gazeteler **İrade**, **Sivas Ekspres** (Hakikat gazetesinin 14 Temmuz 2020’de isim değişikliği nedeniyle), **Memleket** ve **Bizim Sivas** gazeteleri olarak dört tane günlük ve Sultanşehir ile Kızılırmak isimleriyle iki haftalık gazete yayın hayatına devam etmektedir.

SİVAS DERGİ YAYINCILIĞI

Sivas’ta yayımlanan ilk dergi 14 Mart 1914 tarihinde yayına başlayan **Gençler Derneği** dergisidir. Bu dergiden başlamak üzere bugüne kadar tespit edebildiğim kadarıyla yayımlanmış olan 181 adet dergi yayın hayatına girmiştir. Bunlardan 1980’li yıllara kadar 36 adet, 80’li yıllarda 23 adet, 90’lı yıllarda 39 adet ve 2000’li yıllardan sonra ise 83 adet dergi yayın hayatına başlamıştır.

Sivas’ta uzun soluklu olarak kültür, sanat ve edebiyat anlamında içerikli, kaliteli ve etkin dergilerin yayımladığını görmekteyiz. Bunların 45 tanesi kültür içerikli, 28 tanesi edebiyat, 14 tanesi mesleki ve akademik, 59 tanesi okul, 4 tanesi haber/spor dergisi olarak gruplandırmak mümkündür.

Sivas basın tarihinde önemli yer işgal eden dergilerden bazıları: Sivas’ta yayımlanan ilk dergi, Sivas Valisi Ahmet Muammer Bey’in destek ve katkısıyla Sivas Lisesi 11. sınıf öğrencileri tarafından 14 Mart 1914’de ilk sayısı yayımlanan **“Gençler Derneği” Dergisi**’dir. Yine, Sivas Muallim ve Muallimeler Cemiyeti tarafından çıkarılan eğitim, sanat ve genel kültür dergisi, 15 Kasım 1921’de yayına başlayan **Dilek** dergisi 1923 yılı Haziran ayına kadar 18 sayı olarak yayımlanmıştır. Sivas Muallimler Birliği adına 1 Şubat 1927’de yayına başlayan **Duygu ve Düşünce** dergisi, 30 Ocak 1928 tarihinde 12. sayı

yayımlanan mecmuadır. “Türk Ocağı’nın haftalık mecmuası” olarak **Birlik** ismiyle yayımlanan dergi 23 Temmuz 1923- 17 Mart 1924 arasında 21 sayı olarak yayımlanmıştır. **Sivas** Halkevi Teşkilatı “Sivas Halkevi Aylık Dergisi” olarak Mayıs 1936’da yayına başlayan **Ortayayla** dergisi 29 Ekim 1938’de 16. sayı yayımlandıktan sonra isim değiştirerek **4 Eylül** ismiyle 1 Şubat 1939’da 31 Mart 1942 tarihine kadar 51. sayısına kadar yayınına devam etmiştir.

Sivas’ta 1960 sonrası ise edebiyat içerikli olarak 1961-1967 arası 78 sayı yayımlanan **Su** dergisidir. **Gurbet Edebiyat**, 1982-1983 de 12 sayı, **Sühan** 1988-2003 arası 17 sayı, 2008’de **Aşkar** (yayımlanmaya devam etmektedir), 2010’da **Poyraz** 15 sayı, 2008’de **Buruciye Edebiyat** 6 sayı ve **Kızılırmak, Koza, Edebî Pankart, Muştı, Küskün Akasya, Kızılırmak, Sözşehri** dergileri yayımlanmıştır.

Sivas’ta Şehir Dergiciliği: Sivas’ın ilk şehir dergisini “**Revak**” ile başlatmak gerekir. Sivas Vakıflar Bölge Müdürlüğü tarafından yılda bir defa yayımlanan dergi 1990- 2003 yılları arasında 13 sayı olarak yayımlanmıştır. Sivas Valisi’nin sahipliğinde Sivas Hizmet Vakfı adına 2005’te **Hayat Ağacı**, 2006’ta **Sultanşehir**, 2008’de **Sivas Kültür** dergileri yayımlanmıştır.

SİVAS’TA KİTAP YAYINCILIĞI

Tespit edebildiğim kadarıyla Sivas’ta 2019 yılı sonuna kadar yayımlanmış kitap sayısı 1310 adettir. Kitapları yayımlanış yıllarına göre değerlendirdiğimizde, 1970’li yıllara kadar toplam basılan kitap sayısı 176 adettir. 1980 yılından sonra ise ciddi bir artış göstererek 1980’li yıllarda 137, 1990’lı yıllarda ise 232 olmuştur. 2000 - 2010 arası 464 ve 2010-2019 arasında ise 295 adet kitap yayımlanmıştır.

Yıllar	Kitap Sayısı
1800-1899	13
1900-1929	5
1930-1939	24
1940-1949	32
1950-1959	10
1960-1969	58
1970-1979	34
1980- 1989	137
1990- 1989	232
2000-2009	464
2010 -2019	295
t.y	6
	1310

Matbaanın Sivas’a ilk geldiği günden 1979’a kadar olan yüz yılı aşkın sürede yayımlanan kitap 176 adet iken 1980- 1999 arasında 369 adet, 2000- 2019 arasında ise 759 adettir. Son 39 yılda yayımlanan kitap sayısı 1128 civarındadır. Ortalama yıla düşen kitap sayısı ise 28,9 kitap civarındadır. Ondan önceki yaklaşık yüzyıllık sürede ise yayımlanan kitap sayısı 545’dir ve yıla düşen ortalama kitap sayısı yaklaşık 5 civarındadır. Başlangıçta Vilayet Matbaasında

basılan Salnameler sonraki yıllarda ise Halkevi Yayınları arasında yayımlanan kitaplardan oluştuğu görülmektedir. 1980’li yıllardan sonra ise, başta üniversite olmak üzere kamu kuruluşlarının yayınları % 40'lara ulaşmaktadır. Diğer yayınlar ise şehir tarihi, folkloru ve halk âşıklarının kitapları ve genç istidatların yeni heves yayımladıkları kitaplardan oluşmaktadır.

Yayımlanan kitapları tasnif ettiğimizde ise:

Grubu	Kitap Sayısı
Edebiyat	407
Şehir	156
Halk Aşıkları	128
Genel Kültür	117
Tıp- Ziraat-Fen (Bilimsel)	120
Dinî	124
Ekonomi/toplumsal	52
Eğitim	89
Sempozyum	41
Lisan	27
Tarih	34
Müzik	15
	1310

Kitapları yayıncılar açısından incelediğimizde ise, Sivas'ta yayımlanan 1310 kitabın yaklaşık 2/3 si kişilerin kendi gayretleriyle yaptıkları yayınlardır. Kamu kurumları ve Sivas'ta kurulan özel yayınevleri imkânları ölçüsünde kitaplar yayımlamıştır. Özel yayınevleri arasında, Halkevi Yayınları, 14 kitap yayımlamıştır. Sivas'ta özel sektör yayıncılığı açısından 89 kitapla **Asitan Yayınları**, 32 kitapla **Buruciye Yayınları**, 31 kitapla **Vilayet Yayınları**, 25 kitapla **Be Yayınları**, 22 kitapla **Seyran Yayınları** ve diğerleri gelmektedir. Sivas'ta kamu kurumları arasında Cumhuriyet Üniversitesi 206 kitapla ilk sırayı almaktadır. Sivas Valiliği ve İl Kültür Müdürlüğü Sivas 1000 Temel Eser serisinden yayımladığı 76 kitap ve Sivas Belediyesi ise 75 kitap yayımlamıştır.

Kamu kurumlarının yayımladığı kitaplar şöyledir:

Kamu Yayınları	Kitap Sayısı
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları	206
Sivas Valiliği + 1000 Temel Eser	76
Sivas Belediyesi	75
Siskav Yayınları	7
Sivas Hizmet Vakfı	4
Sivas Ticaret Odası	4
Sivas Halk Kültürü Araş.	2
Özbelsan Kültür Yayınları	2

ÖZEL YAYINEVLERİ	KİTAP SAYISI
Asitan Yayınları	89
Buruciye Yayınları	32
Vilayet Yayınları	31
Be Yayınları	25
Seyran Yayınları	22
Halkevi Yayınları	14
Gurbet Yayınları	4
4 Eylül Yayınları	4
Kemaladdin İbn Hümmam	4

Matbaalara göre yayınlanan kitaplar: Sivas'ta ilk kitap basımın yapıldığı tesis, Sivas Vilayet matbaasıdır. Daha sonraki yıllarda ise 1930 yılında kurulan ve 50 yıla yakın Sivas kültürüne hizmet eden Kâmil Matbaası ve diğer matbaalar gelmektedir. Tesbit edebildiğim kadarıyla Vilayet Matbaasında 19, Kâmil Matbaası'nda ise 53 kitap basılmıştır. Tespitlere göre Sivas'ta tabedilen 1310 kitabın yaklaşık 1/3 ine tekabül eden 227 kitap Dilek Matbaasında basılmıştır. Bunun dışında Es-Form Ofset Tesisleri'nde 75 kitap, Özemek matbaalarında ise 63 kitap basılmıştır. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi baskı tesislerini yenileyerek son yıllarda 200'ün üzerinde kitap baskısı yapmıştır.

Şehir Kitapları: Kitap yazılması, basılması ve dağıtımının zor olduğu bir Anadolu şehrinde, kitap yayıncılığı anlamında ki önemli çalışmadan bahsetmek gerekir. Bunlardan birisi, Sivas Valiliği tarafından başlatılan **“Sivas 1000 Temel Eser”** serisidir. Bu kapsamda 2019 yılı sonuna kadar toplam 41 kitap 52 cilt olarak yayımlanmıştır. Yine Sivas Belediyesinin Buruciye Yayınları tarafından yürütülen ve Sivas Salnameleri, İrade-i Milliye gazetesi, Vicdan gazetesi, Yüzyılın Manşetleri, Sivaslı Divan Şairlerinin eserleri ve Sivas'a ait tanıtım ve bilimsel kitapların yayımlanacağı **“Sultanşehir Kitaplığı”** şehir kültürü açısından dikkate değer projelerdir. Yine **“Sivas Şehrengizi”** dizisi, **“Halk Âşıkları Dizisi”**, **“Şemseddin Sivasî Külliyyatı”**, kayda değer önemli yayıncılık faaliyetidir. Yine İstanbul'da bulunan hemşehrimiz Mehmet Varış'ın sahipliğini yaptığı Kitabevi Yayınları arasında oluşturulan **“Sivas Kitaplığı”** nda 10 kitap ve bu serinin dışında Sivas kitapları yayınlanmıştır.

Doğanşar'da Geleneksel Kıyafetlerle Köy Halkı

GELENEK VE GÖRENEKLER

Müjgân Üçer
İbrahim Yasak

Hayatın geçiş dönemleri doğum, evlenme ve ölüm gelenek ve göreneklerin yoğunlaştığı alanlardır. Kuşaktan kuşağa geçen her türlü ortak davranış biçimi olan gelenekler kültür değerleri olarak Sivas'ta da yaşamakta bunlara eşlik eden görenek ve adetlerle sürdürülmektedir.

Sivas'ta bu safhalara ait başlıklar şöyle özetlenebilir:

DOĞUM

Hayatın ilk safhası olan doğum, başta ana baba olmak üzere ailenin diğer mensupları ve yakın akrabalar tarafından sevinçle karşılanan mutlu bir olaydır. Ailenin ilk doğan bebeğine beşik takımı adı verilen; çocuğa gerekli giyecek, beşik, yatak, yorgan ve her türlü eşya bebeğin anneannesi (kız evi) tarafından hazırlanır.

Doğumlarda aile kutlanır, göz aydınlığı verilir. Armağan olarak başta altın olmak üzere hediye getirilir. Doğum ile ilgili olarak al basması ve kırk basması inanışları görülmektedir. Bebek ve anneyi tehlikelerden koruma düşüncesi ile doğumu izleyen kırk gün bazı kaçınmalar görülmekte, kırk günün sonunda bebeğe kırk koyma (kırklama) pratiği uygulanmaktadır.

Anne sütünün önemi bilinmekte, bebeğin beslenmesi, beşik ve salıncak, çocuk uyutma, ninniler, çocuğun yürümesi, konuşması ile ilgili olarak gelenekler yaşamaktadır. Diş hediği (diş buğdayı) geleneği çocuğun ilk dişi çıktığında diğer dişlerinin de kolay çıkması temennisiyle yapılan törensel bir gelenektir. Çocuğun sevilmesi, oyuncakları ve çocuk oyunları, kız ve erkek çocukların okula başlamaları, eğitimleri ve sanat öğrenmeleri bu dönemin önemli satır başlarıdır. Erkek çocukların geçidi olan sünnet ve sünnet düğünleri ile buna eşlik eden uygulamalar, Sivas'ın doğu ilçelerinde de kirvelik geleneği devam etmektedir.

EVLENME

Kız ve erkek için evlenme, halkın söyleyişi ile dünya evine girme, evlatların bir aile kurması her zaman üzerinde titizlikle durulan, her safhası ayrı tören ve ayrı âdetlerle süslenen mutlu bir olaydır. Evlilik yaşı ve zamanı, dünür gezme, kız isteme, söz kesme, nişan ve düğün tarihi, takılar, nişana çağırma (davetiye), nişan töreni ve yüzük takma, sini dönmesi bu dönemin gelenekleri olarak yaşatılırken şehirde başlık parası uygulanması terk edilmiş gibidir.

Nişanlılık döneminde yeni ailelerin yemek davetleri, nişanlı kıza iftarlık, Nevruz'da hediye ve yaz meyvesi getirilmekte, bayram armağanı takı, elbise vb. kurban bayramında da kurbanlık koç ve yine hediye gönderilmesi geleneği de görülebilmektedir.

Düğün evlilik törenlerinin şenliğidir. Bu mutlu olay aile, akraba, eş ve dostun katıldığı, yöresel oyunların oynandığı, Sivas oyunları ve halayının çekildiği şenlik olarak geçmişten günümüze bazı farklılıklar gösterirse de gelenek ve göreneklere

şu başlıklar altında yoğunlaşır:

Yatak ve Yorgan Yüzü: Oğlan evi tarafından yatak ve yorgan yüzü için kumaşın alınması ve kız evine getirilmesi, biçilip dikilmesi; damadın ve kızın aile fertlerine töreler (armağanlar) verilmesi... Ayrıca; Çeyiz Sermek, Çeyize Bakma, Çeyiz Yazma, Gelin (Düğün) Hamamı, Güvey Hamamı, Kına Gecesi, Kına Yakma, Resmi Nikâh, Dini Nikâh, Gelinlerde Baş Süslemeleri, evlenme törenlerine mahsus Giyim Kuşam, Sivas'a özgü gelin takıları, Kına ve Düğün Türküleri, Sağdıç ve Yengenin bulunması, Gelin Alma, düğünün ertesi günü kız evi tarafından Damada Tatlı Gönderilmesi âdetleri vardır. Düğünden bir hafta veya on gün sonra da gelin ve damat Baba Evi El Öpme ziyareti yaparlar. Kız evi damada armağan verir.

ÖLÜM

Ölüm er veya geç bütün canlıların ortak kaderidir. Ölümün kaçınılmaz bir son oluşu dünyanın her yanında ölüm etrafında oluşturulan, yaşanan âdetlere ve yapılan işlemlere evrensel bir karakter kazandırmıştır. Ölümün dokunduğu evlerdeki acı çok büyüktür. Cenaze sahibinin yalnız bırakılmadığı eş, dost ve komşuların büyük bir dayanışma gösterdiği ölüm konusunda konu başlıkları şöyle özetlenebilir:

Ölümün Duyurulması, Selâ Verilmesi, Cenazenin Yıkanması, Helâllik Alınması, Gömülmesi, Taziye, Ölü Canı -Yas Alma, Kabir Ziyareti, Cenaze (Ölü) Evini Yoklatma (Cenaze evine yemek gönderme, tatlı gönderme, elbiselik ve giyecek için kumaş ve nevresim takımı getirmek), Yas Hamamı, Kırk Giliği, Kırk Mevlidi, Kırk Suyu ve Yas Bayramı...

Ölüm olayından sonra gelen ilk dini bayramda

ölen kimsenin yokluğu sebebiyle hüznün vardır. Vefatı takip eden ilk bayramdan sonra ailenin yası kalkar. Osmanlı'da ve kadim şehirlerimizde de var olan bu geleneğe bayramda cenaze evi mutlaka ziyaret edilir. Acılar paylaşılır. Bu bayrama **yas bayramı** denir.

Sivas'ta geçmişte bir çok tarihi mezarlık bulunuyordu. Garipler Mezarlığı, Kabak Yazısı, Şehzadegânn (Selçuklu) Mezarlığı, Aydoğan Mezarlığı, Şehitler Mezarlığı, Kılavuz Mezarlığı, Eğrikavak Mezarlığı, Alibaba Mezarlığı, Çayırağzı Mezarlığı, Kayserikapı Mezarlığı, Gülyurt Mahallesi'nin bulunduğu mezarlık, Şeyh Çoban Mezarlığı ve ile cami hazirelerinde bulunan kabirler...

Günümüzde Yukarı Tekke (Abdülvehhab Gazi) Mezarlığı ve Halfelik Mezarlığına defin yapılmaktadır.

GIYİM - KUŞAM

Tarih boyunca insanlar giyim kuşamlarına önem vermişlerdir. Atalarımızın; "Güzellik ondur, dokuzu dondur" sözü bunu daha iyi belirtir. "Don" elbise, giyecek, "donanmak" ise giyinmek anlamında kullanılır. Bu bağlamda baş bağlamaya öncelik veren büyükannelerimiz "sabahtan kalkınca önce baş, sonra aş, sonra iş" sözleriyle yapılacak işlerin sırasını gayet iyi belirtirlerdi. Nitekim gelin başında ve kıyafetlerindeki özen ve çeşitlilik başlıbaşına özellikler arzeder.

Sivas coğrafi bakımdan büyük bir il olduğu için kadın giyim özellikleri merkez, ilçe ve köylerde gerek günlük giyim, gerek tören ve gelin kıyafeti ve baş bağlamada zenginlik göstermektedir.

Şehirde kalmamakla beraber ilçe ve köylerde geleneksel gelin başı olarak Arakçın ve Tozak

ile Zara'da Tuğlu Başlık gibi uygulamalar halen vardır. Bütün bu başlıklarda yeşil, kırmızı, mavi ve sarı renkli tüyler bulunur.

Sivas merkezde yapılan gelin başı ve kıyafetleri; Arakçın, Bahçebaş, Mumbaş denilen süslemeler olup günümüzde kuaförler tarafından yapılan gelin başında tac ve duvak kullanılmaktadır.

Sivas'ta özel günlerde hanımlar başta fes ve kıyafet olarak peşli (üçetek) giyerdi. Daha sonraları bindallı giymeye başlandı. Peşli sevayi veya atlas gibi ipekli kumaştan dikilir. Bindallı ise kadife üzerine altın simli dallar işlenmiş gözalcı bir giysi olarak kullanılmaktadır. Günümüzdeki uygulamalarda da gelin cehiz günü bindallı veya peşli giyer ve bütün mücevherini takınır.

Geçmişten günümüze takı olarak kullanılan mücevherler; fes üzerine dikilmiş altın ve broşlar, elmas küpeler, gerdanlık, altın top, inci ve beşibirliklerden yapılmış kolyeler, her iki omuzdan çapraz olarak takılan ve üzeri altınlar dizili hamailer, bilezik ve yüzüklerdir.

Bugün Sivas Halk Oyunlarında giyilen kadın ve erkek kostümleri geçmişin kıyafetlerini temsil etmektedir.Bu konu için bakılacak kaynaklar:

Müjgan Üçer, Beşik Eşik Keşik, Kitabevi, İstanbul, 2020

Sabiha Aker, Sivas'ta Düğün Âdetleri ve Düğün Giysileri, Sivas Valiliği 1000 Temel Eser Sivas, 2017

00 Temel Eser Sivas, 2017

GELENEK VE GÖRENEKLER

Gelenekler toplumun kültür normlarıdır. Hayatın bütün safhalarını kuşatan ve bazıları Sivas'a özgü

olmakla beraber Türk Dünyası gelenekleriyle benzerlik taşıyan Sivas geleneklerinin günümüze yansıyan uygulamalarından bazıları şöyledir:

Yoklatma: Öz Türkçe bir kelime olan yoklatmanın anlamı yüceltmektir.Aile için çok önemli bir olay olarak kabul edilen doğum hediye verilerek yoklatılır. Sünnet törenleri ve askere giden gencin ailesi yoklatılır.Okul kazanma, diploma alma, önemli bir mesleki başarı yoklatılarak aile yakınları birbirinin sevincini paylaşır.

Evlenme gelenekleri başlıbaşına ve bir bütün olarak törensellik arz eder. Dünür gezme, söz kesme, nişanlılık, gelin hamamı, cehiz serme, kına gecesi ile devam eden evlenme hazırlıkları düğünle sona erer. Bu mutlu olayın aşamalarında geline verilen töreler (armağanlar) elbise, mutfak eşyaları, para ve altın yoklatma kapsamındadır.

Ölüm nedeniyle cenaze evine hediye ve para verme, yemek gönderme şeklinde uygulanan yoklatma usulleri Sivas'a özgü gibi sanılsa da ülkemizin bazı yerlerinde yaygın olduğu kültür tarihimizde görülür. Bu şekilde cenaze sahiplerinin acısı paylaşılır, dayanışma sergilenir.

Kandiller ve Dini Bayramlar: Kandillerde helva yapılıp dağıtılır. Ramazan ve Kurban Bayramı kutlamalarında ise çorba (üzümlü çorba), etli yaprak sarması, et yemeği, başta hurma olmak üzere baklava çeşitlerinden oluşan tatlılar hazırlanır ve gelen her misafire sunulur. Bayram sevinci sanki bu yemeklerin tadı ve kokusundadır.

Mevsimlik Bayram Gelenekleri: Bahar bayramı olarak kabul edilen Sultan Nevruz (21 Mart),

Hıdırellez (6 Mayıs), Sıçancık (13 Mayıs) bilhassa eskiden kutlanan mevsimlik bayramlardır.Bu günlerde sabah erken kalkılır, yumurtalar haşlanır, börek, çörek ve katmerler hazırlanır. Konukomşu hep birlikte yeşilliklerin de bulunduğu bu sofrada neşe içinde kahvaltı yapılırdı.Hava güzelse Tekkeönüne, Harmançayırına ve Çat'a (Mısmıl ve Murdar ırmakların birleştiği yer) gidilir, dilek tutulurdu.Özellikle Nevruz'da o senenin mutlu ve aydınlık geçmesi için beyaz giyilir ve beyaz başörtüsü takılırdı.Gün içinde gelinlere beyaz renkli hediye verilir, arkadaşlar arasında da hediyeleşme olurdu.

MAHALLÎ EL SANATLARI

Binlerce yıllık geçmişinde nesilden nesile aktararak oluşturduğu geleneksel birikiminin bir sonucu olarak Sivas halkı, günlük hayatında kullandığı ev eşyasından giyimine tüm ihtiyaçlarını dönemin şartları gereği ya kendisi evinde üretiyor ya da yörenin o konuda uzmanlaşmış ustaları tarafından üretiliyordu. Günlük ihtiyaçtan doğan eşyalar sıradan bir ürün olmanın ötesinde ruh dünyalarında var olan estetik bakış açısıyla oluşturulan figürlerle bezendiği için geleneksel bir sanat eseri niteliğini taşımaktadırlar. Bu nedenledir ki günlük hayatta kullanılan birçok eşya birer sanat eseri zarafetinde değerli üründür.

Günümüz hayat şartlarının ve imkânlarının değişmesi ve teknolojik gelişmenin bir sonucu olarak, seri üretimin, kendi bölgemiz hatta sınırların ötesinden bir pazar arayan satış stratejisi olarak insanlara ulaşması, insanın üretken tavrını, hazıra talip olma ve hızlı edinme sonucu köreltmıştır. Böylece yıllardır bölgelere has üretilen ve bir gelenek olarak yaşatılan, çeşitli el sanatlarımız yavaş yavaş kaybolmaktadır.

Sivas insanı günlük kullandığı her türlü eşyasında dahi hayatın zorlu meşakkatini bir tarafa bırakarak, yüreğinden geçen duyguları, zihin muhayyilesinin engin derinliğinde şekillendirerek, toprakla taşla nasırlaşmış parmaklarının ucundan, ince ve zarif nakışlar, desenler, figürler biçiminde, ruh güzelliğini sergilemiştir. Öyle ince figürlere şahit oluruz ki, okur-yazarlığı olmayan, harfleri ve kelimeleri dahi bilmeyen o insanların o zarafetin doyumsuz tadını, bir el işinin, bir halının, bir kilimin üzerindeki o girift desenlerle gözler önüne sererler... Bizlerde, insan muhayyilesinde nasıl şekillendiğini hayretle ve imrenerek seyrediyoruz... O nakışlar ve desenler, bir hayatın çizgileriyle, düşünceleriyle ve anlamıyla bezenmiştir. Umuttur o nakışlar, özlemdir, sevdadır... Her desen ve nakış insan yüreğinden çıkan bir mesajdır aslında...

Geleneksel el sanatları gerek çeşitleri gerekse üzerindeki figür ve desenleriyle, bin yıllık bir tarihin hayat anlayışını sergilemektedir. Bu bakımdan bugün çoğu terk edilen binlerce çeşit el sanatlarımızdan yaşayan bazılarını kısa özellikleriyle değinelim.

Sivas Halısı: Halı dokumacılığı, Selçuklular döneminden başlayıp günümüze değin uzanan bir sanat ürünüdür. Başlangıçta günlük yaşamda evlerde kullanılmak üzere dokunan halılar, son dönemlerde fabrika halısının seri şekilde üretilmesiyle yaygınlığı ve üretimi azalmıştır. Bugün Sivas'ta kamu kurumları tarafından açılan çeşitli kurslarda, atölyelerde, yarı açık ceza evinde ve az sayıda tezgâhta, aynı özellikleri korunarak Sivas halısı dokunmaktadır.

Sivas halısı koyunun yününden başlayan tezgâhtan indirilmesine kadar geçen ve her aşamasında kendisine has yapım şekliyle özelliği olan uzun ve yorucu bir serüvene sahiptir. Koyun yünlerinin taranması, eğrilmesi ve özellikle

boyanması halının kalitesi açısından önemlidir. Yünler, tabiattaki bitki köklerinden elde edilen tabii boyalarla boyanır. Başlangıçta mat olan bu renkler halı kullanıldıkça parlar. Öyle ki eskiyen halıların renkleri canlılığını hep muhafaza etmektedir.

Sivas Halısı Dokumacılığı

Sivas halılarının öne çıkan en belirgin özellikleri kullanılan ipliğin inceliği, boyamalarının doğallığı ve uyumu ile dokumadaki ustalık, ilmek sayısının fazlalığı ve desenlerinin özgünlüğüdür. Yine tümüyle yün, sık dokulu ve ince havlı olmasıdır. Sivas halısının bir cm² ye 60x60 düğüm düşecek biçimde dokunması, çözümlü ve ince olmasıdır. Halı dokusunun sık olması için her dokunan sıradan sonra kirkitle sertçe vurulur, yine yumuşak olması için de her iki sırada ilmekler taranmaktadır. Halı üzerindeki bütünlük renkler arasındaki kurulan uyum ile desteklenir. En az on iki çeşit renk kullanılır, on altı ve yirmi çeşidi bulan renkli halılarda bulunmakla beraber en çok görülen renkler lacivert, kırmızı ve tonlarıdır. Ama renkler arasındaki uyum ve bütünlük, hayatın ve toplumsal yaşantının ve estetiğin ve sanatın özgünlüğünü sergiler. Sivas halısının üzerindeki desenler, figürler ve

geometrik şekiller bir bütünlük içerisindedir.

Sivas halısı desenlerine göre "lalezar", "çeşmibülbül" ve "yılanlı" gibi isimlerle anılır. "Zara halısı" ve "Şarkışla halısı" gibi dokunduğu bölgenin adıyla anılanlarda vardır. Kullanış biçimlerine göre taban halısı, makat (sedir) halısı, duvar halısı, halı yastık, halı seccade, yolluk, minder halısı, tüllüce, heybe ve çanta çeşitleri olarak yapılmaktadır.

Sivas Kilimi: Sivas'ta genellikle günlük oturma odalarının zeminini örtmek için kullanılan kilim, ev halkının kış aylarında ortak çabaları sonucu, evlerinde kurulu olan kilim tezgâhlarında dokunur. Kilimin ipliğinin hazırlanması, Sivas halısının malzemesinin hazırlanmasına benzer. Kilimde kullanılan ipler, yine tabii boyalarla yapıldığı, üzerine işlenen desenler ve figürler bir bütünlük ve uyum içerisindedir. Sivas kilimin atkıları ve argacı yündendir. Argaç ipinin kalitesi, kilimin kalitesiyle bağlantılıdır. Atkı ipinde kalitece düşük olan yünler veya pamuk iplikleri de kullanılır. Kilim üzerindeki desen olarak bitki ve hayvan şekillerine rastlanılsa da genellikle geometrik figürlerdir.

Sivas Kilimi

Bölgenin geleneksel el sanatları arasında yer alan ve ülke genelinde ün yapan kilimler, üzerindeki motiflerin taşıdığı anlamlarına göre isimlendirilmekte olup nazarlık, suyolu altıgen, çengel, eli belinde, göz motifi, akrep, koçboynuzu, koçbaşı, kurtağzı ve kur tizi gibi motifleriyle biliniyor. Her motifin taşıdığı bir anlam ve ifade ettiği bir mesaj bulunmaktadır. Örneğin, koçboynuzu ve koçbaşı motifleri, kahramanlık ve güç ile dokuyanın mutluluğunu, şükürünü, nazar motifi, nazardan korunmayı, suyolu ruhsal dinginliği ve yenilenmeyi, umudu, aşkı, bilgeliği ifade eder. Yine akrep motifi, dış tehlikelerden korunmayı, eli belinde motifi dişiliği, analık ve doğurganlığı, uğur, bereket, kismet, mutluluk ve neşeyi de sembolize ediyor. Al, yeşil, mavi, kara ve turuncu en yaygın renklerdir. Sivas kilimlerinin tümüyle yünden dokunması, çözgünün sık olması ve çözgüde düğüm veya eklemlerden özenle kaçınılması değerini artıran özelliklerdir.

Kilimler dokunduğu yöreye veya üzerinde işlenen figürlere atfen verilen isimlerle anılırlar. Sivas kilimleri içinde Sivas'ın Şarkışla kilimleri meşhurdur. Elbeyli yöresinde dokunan kilimler tek veya çift olarak dokunurlar ve Elbeyli Kilimi olarak anılırlar. Kilimlere işlenen nakışlarına göre Mihraplı, Kolanlı ve Boncuklu adlarıyla anılırlar. Yine Altınyayla yöresinde dokunan 15 arşından 60-70 arşına kadar boyutları olan nakışları arasında delikler ve süsler bulunan kilimlerde Muşabbahlı Kilimler olarak bilinmektedir. Nakışlarından dolayı küçük boyutlu olup genellikle çift olarak dokunan boyaları halis ve nakışları estetik olan kilimler ise Rışvan Kilimleri olarak bilinir.

Çorap: Fabrikaların seri üretimi çoraplar piyasayı doldurmadan önce, Sivas halkının bir giyim eşyası olarak büyüğünden küçücüğüne

kadar herkesin giyindiği yün çoraplar, aynı zamanda bir el sanatı ürünüdür. Çoraplar, her evde özellikle yaşlıların bir uğraşı olarak, beş küçük şişle, yünden örülmektedir. Çorabın ipliği, kuzu veya koyun yününden iç denilen eğirme aletiyle ince iplik hâline getirilir. Çorapların örülmesine ayak parmaklarının geldiği 'burun' kısmından başlanır ve 'boğaz'a doğru ilerler. Son olarak 'topuk' kısmı örülür. Çorabın bitiminde bazılarında boğaz kısmına 'bağcık' denilen örme bir bağ atılır. Çoraplar kısa olmakla beraber diz kapağına kadar çıkan uzunlukta olanları da bulunmaktadır.

Sivas Çorabı

Çorap renkli olacak ise boyanır. Renkli çoraplar, üzerinde geometrik desen ve figürlerin dokunduğu ve renklerle uyumlu olduğu gözlenir. Yünün tabii rengiyle boyanmadan yapılan çoraplar üzerinde küçük nakışlar yapılmaktadır. Sivas yün çorapları motifler ise bitki, hayvan ve geometrik şekillerle bezenmişlerdir. Üzerinde motifler "gönül kilidi, kalbimin kenetlenmesi, yandım alamadım, gönül çengeli, yârimi eller aldı, eli mektuplu, âşık kirpiği, kâtip çimdiği, civan kaşı, kâkül, ergen bıyığı, âşık yolu akıl ister, baş

baş, dertli, el ele, esrarlı, gidiyorum arkamdan gel, gözün kalmasın, iki el bir baş, kol kola, öksüz kız, sarhoş yolu, yol kesen, yavuklu" gibi motiflerdir. Kimi motiflerde mesaj iletmekten daha çok estetik görünüşleriyle bir sanat eseri gibi tablolardır.

Bugün, bir turistik el sanatı eseri olarak piyasada bulunan çoraplar, eskiden askere giden gençlerin bavulunda ve evlenen kızların çeyiz sandıklarında desteler hâlinde bulundurulması adettendi.

Ağızlık ve Kalemlik: Sivas'a özgü ve el sanatları arasında önemli bir yer tutan ve bugün Sivas hatırası bir hediyelik eşya olarak üretilen ağızlık ve kalem, çubukçuluk adı altında sürdürülmektedir. İlde çubukçuluk, 18. asrın sonlarına doğru Çayırağzı semtinde kendi adı ile anılan bir de cami bulunan Aziz Baba tarafından başlatıldığı sanılmaktadır.

Sivas El Yapımı Ağızlığı

Çubukçuluk emek ve özen isteyen bir el sanatıdır. Ağızlık yapımında germişek veya karamuk ağacı kullanılır. İlk zamanlar tamamı el maharetiyle veya küçük ve basit aletlerle yapılırken

bugün çeşitli makineler kullanılarak üretim gerçekleştirilmektedir. Ağacın kabukları önce tomruk makinesinde soyulur ve çubuklar istenen boyda kesilir. Nakış keski denilen çizgiler dikey veya yatay tutularak desenin dış çizgileri çizilir. Kakma aleti denilen ince uçlu kalemlerle nakış yapılır ve kezzaba atılır. Kezzaptan çıkarılan ağaç ateşte kavrulur, ağızlıkta sigara konulacak kısım açılır ve aynı işlemler tekrarlanır. Ağaç işlemleri bitmiş olan kalemler ya ağızlığın üzerine istenilen kişinin ismi veya “Sivas Hatırası” ifadesi, ekin sapı ve ibrişimle sarılarak işlenir.

Ağızlıklar uzunluk ve parçalarına göre altı parça, orta parça, lüleli toprak başlı arabalı ağızlık (birbirine geçmeli) gibi isimlendirilir. Son yıllarda Sivas’taki çubukçu ustaları meşhur kalem ve ağızlıklarının yanı sıra, kalemler, isimlik, tığ sapı, şamdan ve minare maketi gibi hediyelik eşyalar da yapmaktadırlar.

Sivas Bıçakçılığı: Sivas’ta bıçakçılığın tarihi oldukça eskidir. Ancak geçen süreç içerisinde bugün az sayıda da olsa küçük atölyelerde üretimi yapılmaktadır. Bıçakların büyük çoğunluğu fabrika üretimi nedeniyle sınırlı alanlarda geleneksel yöntemlerle küçük imalathane ve atölyelerde üretim faaliyetleri sürdürülmektedir. Sivas Şeriyeye Sicillerine göre II. Mahmut döneminde (1808-1839) tutulan bugünkü Subaşı Hanı’nın kuzey tarafına düşen kısımdaki Kılıççılar Çarşısında dönemin beğenilen ve aranılan kılıçları yapılıyordu. Yine Fransız seyyah Vital Cuinet Sivas Vilayeti ile ilgili “Bu şehrin kesim ürünleri büyük bir itibar görmektedir. Özellikle kayda değer olanlar cep bıçakları, çakıları olup, bunun yanı sıra üretilen cerrahi neşterler ustaların profesyonel şekilde çalışmaları ile Avrupa’daki modellerini taklit edebiliyorlardı” şeklindeki ifadeleri bulunmaktadır. Seyahatnamesinde Sivas’tan

ihraç edilen ürünler arasında bıçak ürünlerinin de bulunduğu bahsetmesi 19. yüzyıl içinde bıçak üretiminin Sivas ekonomisi için önemli faaliyet olduğunu göstermektedir.

Çift Uçlu Sivas Bıçağı

Bıçak esas olarak el ile tutulan kısmı olan sap ve kesici çelik kısmı olan namlu olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Sivas bıçakları ağızları çelikten, tutma yerleri ise siyah kemikten yapılır. Bıçakta kullanılan çelik paslanmaz ve paslanmaz çelik olarak iki çeşittir. Bıçağın ağız kısmının yapılması yaygın olan demircilik ve kılıç sanatının devamıdır. Ocakta ısıtılan paslanmaz çelik dövüldükten sonra en önemli ustalık işlerinden biri olan su verme işlemine geçilir. Çeliğe su vermek için bezir yağı kullanılır. Su verilmesi namlunun sertlik kazanmasını sağlar. Ocakta ısıtılan ve su verme işlemi yapılan çelik örste düzeltildikten sonra bıçağın ağız kısmını oluşturan çelik kısmına bıçağın kolay açılabilmesi için cep bıçakları için oluk açılır veya tırnak vurulur. Sonra çeliklerin sapa girecek kısmına matkapla küçük bir delik açılır, araya tel konulur ve kenarlarına pul çakılır; bu işleme bıçakçılar tarafından perçinleme işlemi adı

verilir. Paslanmaz çelikten imal edilen bıçaklar ise krom ve nikel alaşımıdır, paslanmaz. Çeliğe krom alaşımları girince çeliğin kalitesi düşer, bu yüzden iyi ve sağlam bir bıçak esasen paslanmaz çelikten olmaktadır.

Geleneksel Sivas yapımı bıçaklar arasında hayvan boynuzu kullanılarak yapılan bıçaklar ve müşteri tarafından tercih edilen bir bıçak türüdür. Yapımı ve işlenmesi bakımından diğer saplara oranla hem zahmetli hem de temin edilmesi daha zordur. Bıçağın tutma yeri olan sap kısmı, manda, öküz, keçi veya koç boynuzundan yapılır. Boynuzlar ısıtılır, kalıba konularak doğrultulur ve istenilen uzunlukta kesilerek, bıçağın namlusu takılır.

Sivas şehrindeki atölyelerde mutfak, ekmek, meyve, sebze, bağ, bacak (sap kısmı kadın bacağına benzediği için), kalemtıraş bıçağı, dalgıç bıçağı, aşı, kasap, kesim (kurban), yüzme, kıyma, döner ve av gibi çeşitli bıçak türlerinde imalat yapılmaktadır.

Bakırcılık: Bugün için eski canlılığını kaybeden bakırcılık sanatı, mutfak eşyasının imali nedeniyle uzun yıllar canlı bir iş alanıydı. Bu meslekle uğraşan çok sayıda esnafın bulunması nedeniyle bakırcılık gelişmiştir.

Sivas’ta bakır kaplar çok çeşitli form ve özellikte karşımıza çıkmaktadır. Sivas’ta bakırdan yapılmış en önemli mutfak eşyaların başında sini, sahan, tas, kevgir, tava, tabak, bakraç, kaşık, semaver, cezve gibi mutfak eşyaları gelmektedir.

Bakırcılık oldukça ince ve titiz bir çalışmanın ürünüdür. Bakır mutfak eşyalarını yapabilmek için, külçe hâlindeki bakırlar silindirlere geçirilerek inceltir ve levha hâline getirilir. Yapılacak eşyanın cinsine göre bakır levhalara şekil verilir. Şekil verme işlemi büyük eşyalarda

tahta tokmaklarla dövme usulüyle, küçüklerde ise kalıp yardımıyla yapılır. Bakır eşyalar üzerindeki süslemeler ise dövme, kabartma ve kakma denilen usullerden biriyle yapılır. Dövme tekniği bilinen en eski yapım tekniğidir. Bakırın fiziksel özelliğinden yararlanılarak sert bir zemin üzerinde, sert bir araçla ve seri vuruşlarla şekillendirilmesi, dövme bakırcılığın esasını oluşturur. Kabartma ise çeşitli ebatlarda çekiç ve farklı aletler kullanılarak bakır üzerinde oyulmuş veya tersinden kabartılmış motifler oluşturulur. Yine kakma metodunda ise bakır levha üzerinde motifler ya ince uçlu keskinlerle kazınarak işlenir ya da bakır eşyanın üzerine sıvı bal mumu üzerine şekil oyulur ve üzerinden asit dökülür. Asidin bakır üzerinde meydana getirdiği siyahlanmalar ile oluşan desen tekrar işlenir. Çalma usulünde ise desenler demir zımparalarla baskı yapılarak işlenir.

Sivas Bakırcılığı

Gümüşçülük: Sivas'ta gümüş işçiliği bir geleneksel el sanatı olarak ustalar tarafından hem zinet hem de süs eşyası olarak yapılagelmektedir. Çeşitli aşamalardan geçerek tel ve ince levha hâline getirilen gümüşten telkari, kalem işi savattır. Bu işçiliklerde gümüş

kemerler, bilezikler, bardak ve fincan zarfları, çay tabakları, çay tepsileri, broşlar, ağızlıklar ve tesbih süsleri gibi eşyalar yapılır. Yine gümüş ile ahşap malzeme kaplanarak gümüş çekmece ve nalınlar yapılır.

Kemik Tarakçılık: İlimizde kaybolmak üzere olan bir el sanatlarımızdan birisidir. Tarak, eski dönemlerde insanların saçlarını tarama ihtiyacından doğan ve koç, tosun, manda türü hayvanların boynuzundan yapılmaktaydı. Bugün kullanımı azalan ve hatıra ve hediyelik eşya olarak kullanılan kemik tarağın saçta kepeklenme ve elektriklenmeyi önleyen bir özelliği de bulunmaktadır. Yapılacak tarağa göre boynuz kesilir. İlk önce kaba şekilde tesviyesi

Kemik Tarak

yapılıp ilk doğrultma için ateşte ısıtılarak preslenip düzletilmesi sağlanır. Tekrar tesviye yapıp ikinci düzleştirme için preslenir. Daha sonra yapılacak tarağın tipine göre şekil verilir, tarak dişleri açılır ve çapakları alınır. Raspalama (kazıma) işleminden sonra dişleri sivriltilip parlatılır. Hayvan boynuzlarından tarak çeşidi olarak oymalı tarak, bayan tarağı, erkek tarağı, sakal tarağı, çanta tarağı yapılmaktadır. Ayrıca toka, kaşık, bardakaltı, zarf açacağı, yemek

kaşığı, çay tabağı ve kolye ucu gibi eşyalar da yapılmaktadır.

Yemeni ve Takunya: Günümüzde kullanılmayan yemeni, fabrika üretimi ayakkabıların olmadığı dönemlerde her Sivaslının günlük ihtiyacı olan bir ayakkabı çeşididir. Sivas yemenisi, rahat giyimi ve dayanıklılığı ile Anadolu genelinde beğenilen ve aranılan ayakkabıdır. Sivas yemenisi, iyi tabaklanmış bir derinin dikilmesi, ökçesinin normal şekilde ince olması ve tabanının köseleden yapılması özelliğini oluşturmaktadır. Yemeninin basit olarak yapılmış olanı çarık olarak isimlendirilmektedir.

Takunya ise, ayak tabanı şeklinde kesilmiş bir tahta üzerine bir deri parçasının çivilenerek tutturulması ile yapılan basit bir ayakkabıdır. Yaz aylarında kadınların bahçelerde veya abdest alırken rahatlığı nedeniyle giyilmektedir. Takunya'nın süslenmiş şekilde yapılan ve gelinlerin kadın hamamlarında giydiği nalın adı verilen çeşitleri de bulunmaktadır. Bugün naylondan imal edilen terlikler takunya ve nalının kullanımını kaldırmıştır.

Yemeni

SİVAS MUTFAĞI

Türk mutfağının pek çok yemeği Sivas'ta yöresel ad ve değişik çeşitleriyle büyük bir zenginlik gösterir.

Yiyecek türlerine göre: Ekmek Çeşitleri: Fırın Ekmeği, Tandır Ekmeği, Gılik, Lavaş, Sac Ekmeği, Yufka ve Fetil

Çorbalar: Kavurma herlesi (un çorbası), mercimek herlesi, düğülcek çorbası, bulgur çorbası, mercimekli bulgur çorbası, şehriye çorbası, işkembe çorbası. Pancar çorbası, peskütan çorbası, bulgurlu patates çorbası, şalgam çorbası, kesme çorbası (mercimekli hamur çorbası), sübüra...

Peskütan Çorbası

Et Yemekleri: Sivas Tavası (Güveç), patlıcanlı et, soğanlı et, eski yemeklerden çirli et, üzümlü et sayılabilir. Bu yemekler koyunun kemikli parça eti ile pişirilir.

Kebaplar: Sivas Kebabı, sac Kebabı, tas kebabı, ciğer kebabı...

Sivas Kebabı

Köfte Çeşitleri: Kuru köfte, kızartma köftesi (kadınbudu), tıpiş köfte, içli köfte, bulgurlu köfte, sulu köfte...

Sivas Köftesi

Sulu Köfte

İçli Köfte

Sarmalar, dolmalar: Etli ve zeytinyağlı yaprak sarması, etli ve zeytinyağlı lahana sarması, pancar sarması...

Biber, patlıcan, domates, kabak ile yapılan zeytinyağlı veya etli dolmalardır. Biber ve patlıcan kış için kurutulur. Asma yaprağı salamura yapılır.

Sakatat: Kelle, paça ve işkembe çorbası, mumbar dolması, ciğer kavurması (yahnisi), geçmişte çok yapılan fakat günümüzde nerdeyse unutilan şirden tavası...

Kümes hayvanları ve Yumurta Yemekleri: Tavuk, hindi, kaz ve ördek bütün olarak pişirilir, kızartılır ve pilav ile birlikte sofrada yerini alır. Birçok yemeğe katılan yumurtadan çilbir, yumurta piyazı, yağda yumurta, sucuklu veya pastırmalı yumurta gibi yemekler sayılabilir

Mumbar Dolması

Sebze Yemekleri: Taze fasulye, patlıcan, biber, domates, kabak, patates, lahana ve şalgam yemekleri

Baharın ilk sebzesi ve doğanın armağanı madımakla yapılan yemekler; evelik, yemlik, ebeğümeçi, ışkın, tellice doğada yetişen bitkilerden yemekler yapılır...

Madımak Yemeği

Ispanak Yemeği

Pilavlar, Erişteler: Gelenekel Türk Mutfağının en ağırbaşlı yemeği olan pilav çeşitleri olarak pirinç pilavı, alatlı pilav, etli pilav, nohutlu pilav, bulgur pilavı, mercimekli bulgur pilavı, madımaçlı

bulgur pilavı, kuskus pilavı, kavurma erişteleri pilavı, yumurta erişteleri pilavları sayılabilir.

Erişte

Hamur İşleri: Hingel, sübura, tutmaç, börekler, sac ve fırın katmeri, çörekler, kırdök, pağaç, patatesli, çökelikli, kömbe ve yağlı...

Hingel

Tatlılar: Hurma, baklava ve kadayıf başta olmak üzere çok çeşidi olan tatlılardan un helvası, kuymak, kavut, aşure, bayram çorbası (üzümlü çorba), sütlaç, muhallebi...Ayrıca;

Bal, pekmez, şerbetler, hoşaf ve kompostolar, reçeller, turşular ve turşu yemekleri diğer çeşnilerdir...

Baklava

Hurma

Süt Ürünleri: Ekonomik değerleriyle önemli ürünler olan süt, kaymak, yoğurt, ayran, katık, kışlık yoğurt, peskütan, keş, çeşit peynirler, çökelik, lor, küp peyniri, dorak, tuzsuz tereyağı, sade (seye) yağ sayılabilir. Taze tereyağı ve süzme yoğurtla yapılan ve özel bir yemek olan tomas da unutulmamalıdır.

Özel Gün Yemekleri: Düğün ve davet yemekleri, iftar yemekleri, Ramazan ve Kurban Bayramı yemekleri, hacı yemeği, kır gezmesi yemekleri ve cenaze evine yapılan yemekler...Takım yemek; pancar veya peskütan çorbası, patlıcanlı et, yumurtalı ıspanak mıhlaması, pirinç pilavı, kuru kayısı hoşafı ve tatlı olarak da hurma, baklava veya kadayıftan oluşur.

Mutfak Etnoğrafyası: Teknolojik yenilikler mutfaklarda yerini almış olsa da ocak, fırın, tandır, mantıs ve sac geçmişte olduğu gibi yerine göre kullanılmakta olan pişirme gereçleridir. Mutfak gereçleri ve bakır kaplar ayrı bir zenginlik olarak şöyle belirtilebilir:

Aşırma, kazanlar, bakraçlar, tencereler, siniler, tepsiler, sahanlar, lenger, leğençe, kulaklı, polat, ekmek leğeni, çörek leğeni, su ve şerbet tasları, semaver, demlikler, güğüm, ibrik, saplı (tas), kepçe ve kevgir, kaşık...Günümüzde bazıları antika olmuştur.

Ev Görme, Kış Devliği Görme ve Kış Hazırlıkları: Yakacak, buğday ve un temin etme, bulgur ve yarma yapılması, kıymalık, biber ve diğer sebzeleri kurutma, pezik ve diğer turşuların kurulması, erişte, kuskus, yufka böreği, kadayıf hazırlanması, kesme hamur...Yağ ve peynirin zamanında alınması da önem kazanır.

Kiler kültürüne dair bu hazırlıklar iyi komşuluk münasebetleriyle karşılıklı yardımlaşmanın görüldüğü en güzel örneklerdir.

Etili Ekmek

Yaprak Sarması

KAYNAKLAR

Müjgan Üçer, Anamın Aşısı Tandırın Başı Sivas Mutfağı, Kitabevi, İstanbul, 2006.

-Sivas Köftesi ve Sivas Katmeri coğrafi işaret almış Sivas lezzetleridir.

Tarihi Şehir Meydanında Kitap Günleri Etkinliği

Mehmet Şarkışla

KÜLTÜREL ETKİNLİKLER

Sivas'ta kendi kişisel imkân ve gayretleriyle kültürel, sanatsal etkinliklerde bulunduğu bilinen pek çok isimden bahsedilebilir. Ancak şehrin kültür ve sanat hayatının tanınması, anlaşılması konusunda belirleyici olan, kurumsal teşekküller ve bunlar vasıtasıyla yürütülen faaliyetlerdir. İlgili kurumların maalesef yakın tarih dışındaki eski yıllara ait ciddi bir arşiv ve kayıt sisteminin olmadığı, arşiv ve kayıt konusunun görevlilerin insaf ve iradesine bırakılmak suretiyle çok uzun yıllar boyunca ihmal edildiği görülmüştür.

Valiliğe bağlı bir kurum olarak Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi ve Sivas Belediyesinin şehrimizde gerçekleştirilen kültür ve sanat etkinliklerinde öncelikli olduğu muhakkaktır. Bununla birlikte çeşitli sivil toplum örgütlerinin, vakıfların, derneklerin ve kişilerin de şehrin kültürel zenginliklerine katkı sağlayan veya bu zenginliklerin kamuoyuyla paylaşılmasına imkân veren etkinliklerinin olduğundan bahsetmek gerekir.

Sivas İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün gerek doğrudan kurumsal çerçevede planladığı ve yürüttüğü gerekse tüzel ve özel kişilerin gerçekleştirdiği ve kurumca desteklenen kültürel ve sanatsal etkinliklerin derhâl akla gelmesi gayet doğaldır. Zira bu kurumun varlık sebebi, bu tür etkinlikleri doğrudan gerçekleştirmek veya etkinlik yapan kişi ve kuruluşlara maddi ve manevi imkân sağlamak, altyapı sunmak, destek olmaktır.

Tarihi Şehir Meydanında Kitap Günleri Etkinliği

Müdürlüğün hemen her yıl gerçekleştirdiği 4 Eylül Sivas Kongresi Yıl Dönümü Şenlikleri, Kitap Günleri, Nevruz Bayramı, Kütüphanecilik Haftası, Müzeler Haftası, Turizm Haftası Kutlamaları; il dışında ve yurt dışında yapılan birtakım fuarlarda Sivas'ın tanıtım standının kurulması gibi rutin etkinliklerden başka konserler, konferanslar, sempozyumlar, sergiler de şehrin kültür hayatını yansıtmak bakımından önemlidir. Bahsedilen yıllar içerisinde bu çerçevede gravür sergisi, resim sergileri, fotoğraf sergileri, geleneksel sanatlar sergileri, geleneksel lezzetler şenlikleri; İbrahim Arslanoğlu Anma Programı, Âşık Ruhsatî Kültür Şenliği, Âşık Talibi Çoşkun Kültür Şenliği, Uluslararası Âşık Veysel Âşıklar Bayramı, Ölümünün 50. Yılında Zaralı Halil Söyler'i Anma Programı, Ahilik Kültürü Sempozyumu,

Ölümünün 50. Yılında Muzaffer Sarısözen Sempozyumu, Uluslararası Kültürümüzde Türkü Sempozyumu, Masal Babası Eflâtun Cem Güney Sempozyumu, Ölümünün 37. Yılında Vehbi Cem AŞKUN Sempozyumu, Türk Kültürünün Büyük Emektarı Ahmet Kutsi Tecer Sempozyumu, Âşık Veysel Sempozyumu, Geleneksel Sivas Âşıklar Bayramı, Uluslararası Selçuklular Döneminde Sivas Sempozyumu, Uluslararası Osmanlılar Döneminde Sivas Sempozyumu, Uluslararası Cumhuriyet Döneminde Sivas Sempozyumu, Danışmendliler Zamanında Sivas Paneli, Divriği Ulu Camii Ve Darüşşifası Paneli, XIII. Tıp Tarihi Kongresi, muhtelif opera ve operetler, Harem Balesi, Çalığışu Balesi, Dünya Mirasının 40. Yılında 40 Ülkeyle UNESCO Sivas Buluşması, Kardeş Şehirlerin Kültür Buluşması-1 Zaralı Halil

Söyler-Celal Güzelses, Kütüphanelerde 40 Yıl Sabri Koz'la Söyleşi, "Bir Şehir Üç Kitap" (Şehir Defteri, Şehir İklimi ve Şehir Mersiyesi) Tanıtımı, Yavuz Bülent Bakiler, Ali Şahin Canozan, Kutlu Özen, Ergun Göze, Yücel Yönel, Kadir Üredi, Müjgân Üçer, Doğan Erdinç, Âşık İsmeti, İsmail Hakkı Acar, Feyzullah Budak, Doğan Kaya, Berat Demirci, Halûk Çağdaş, Recep Toparlı, Hüseyin Akkaya için yapılan "İçimizden Biri" programları gibi pek çok önemli etkinlik gerçekleştirilmiştir. Şehrin kültürel zenginliğine çok büyük katkılar sağladığı tartışmasız bir gerçek olan Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nin de kurulduğu tarihten itibaren gerçekleştirilen kültürel ve sanatsal etkinliklerinin 2009'dan öncesine dair kayda değer bir dokümanın bulunmaması üzüntü vericidir. Bu arada bazı yıllarda etkinliklerin yoğun bir biçimde gerçekleştirildiği görülürken bazı yıllarda çok düşük seviyede etkinlik yapılmasını, ancak etkinliklerin tamamının ciddi biçimde arşivlenmemesi veya kayıt altına alınmaması ile açıklamak mümkün olabilir.

Sivas Kongresi'nin 100. Yıl Kutlamaları Türk Armoni Müzikası Konseri

Sivas Kongresi'nin 100. Yıl Kutlamalarında Türk Yıldızları

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nde 2009 yılına ait kayıtlarda 7 resim sergisi, 18 konser, 7 konferans, 3 heykel sergisi, 2 fotoğraf sergisi, 2 tiyatro, 2 söyleşi, 1 kongre, 1 yarışma, 1 belgesel, 1 film gösterimi gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. 2010-2014 yılları arasındaki bilgilere göre ise 6 resim sergisi, 8 konser, 1 halk oyunları gösterisi, 3 konferans, 4 şiir dinletisi, 1 fotoğraf sergisi, 1 tiyatro, 1 film gösterimi ve 1 söyleşi gerçekleştirilmiştir ancak bazı etkinliklerin kayıtları tutulmamıştır.

Sivas Kongresi'nin 100. Yıl Kutlamaları Anadolu Ateşi Gösterisi

8. Sivas Kitap Günleri, Prof.Dr. İlber Ortaylı Söyleşi

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, 2016 yılında muhtelif konularla ilgili olmak üzere 38 konferans, 6 sempozyum, 8 panel, 1 kongre, 12 söyleşi, 1 çalıştay, 23 toplantı, 20 seminer, 5 şiir dinletisi, 2 anma gecesi, 6 film ve belgesel gösterimi, 2 dans ve halk oyunları gösterisi, 4 tiyatro, 14 konser, 9 resim sergisi, 2 fotoğraf sergisi, 1 grafik sergisi, 2 heykel sergisi, 2 el sanatları sergisi düzenlemiştir. 2017 yılında ise 25 konferans, 9 sempozyum, 7 panel, 3 kongre, 9 söyleşi, 1 çalıştay, 22 toplantı, 2 sinevizyon sunumu, 26 seminer, 4 şiir dinletisi, 10 anma programı, 2 yöresel kutlama günü, 3 tiyatro, 4 resital, 15 konser, 8 resim sergisi, 2 fotoğraf sergisi, 2 heykel sergisi, 3 el sanatları sergisi düzenlemiştir.

Yapılan etkinliklerde Musa Eroğlu, Sabahat Akkiraz, Hasan Cihat Örtter, Yeni Türkü, Murat Salim Tokaç, Zekai Tunca, Kıvırcık Ali, Onur Akın, Tuluyhan Uğurlu, Zeynep, Erdal Erzincan, Sebahat Akkiraz, Kutsi, Zekâi Tunca, Timur Selçuk, Mustafa Sağyaşar, Oğuz Aksaç, Gece Yolcuları, Ezginin Günlüğü, Erol Evgin, Grup Yön, Burcu Güneş, Candan Özçetin, Cengiz Özkan, Kubilay Dökmetaş, Emrah, Hayko Cepkin, Sevcan Orhan, Mustafa Ceceli, Funda Arar,

İstanbul Senfoni Orkestrası gibi müzisyenlerin veya müzik gruplarının üniversite camiasıyla buluşması sağlanmıştır.

Kanaviçe, Anatolia, İlişkime İlişme, Kasabamız, Yaşar Ne Yaşar Ne Yaşamaz, Sevgili Doktorum, Ay Işığında Şamata, Otoyolda Piknik, Ayrılık, Palavra-Kadavra-Gündem, Esrareniz İlişkiler gibi pek çok tiyatro ve oyun; İzmir Devlet Opera ve Balesi, İstanbul Devlet Opera ve Balesi tarafından operalar sahneye konulmuştur.

Beşir Ayvazoğlu, Cemil Koçak, Üstün Dökmen, Doğan Cüceloğlu, Türkan Saylan, Ufuk Uras, Sunay Akın, Banu Avar, Ahmet Bican Ercilasun, Ümit Meriç gibi Türkiye'nin alanında maruf isimleri tarafından konferanslar verilmiş ve söyleşiler gerçekleştirilmiştir. Ayrıca resim sergileri, heykel sergileri, film gösterimleri, şiir programları ile de öğrencilerin katıldığı etkinliklere yer verilmiştir. Ancak arşiv ve kayıtların yetersizliği nedeniyle geçmişte Yıldız Kentler'in üniversitede sahne aldığı, Nida ve Neriman Altındağ Tüfekçi'nin katıldığı Muzaffer Sarısözen'i anma programı düzenlendiği bilgisi, artık sadece ilgili birkaç kişinin hafızasında veya arşivindedir.

Sivas Kongresi'nin 100. Yıl Kutlamaları, "100 Yılın Hikayesi" Cumhuriyet Dönemi Kıyafetleri Defilesi

Sivas Kongresi'nin 100. Yıl Kutlamaları, Video Mapping Gösterisi

Sivas'ta gerçekleştirilen kültür ve sanat etkinlikleri için diğer önemli bir adres de Sivas Belediyesi'dir. Kültürden sorumlu bir müdürlük birimi ve onun bir başkan yardımcılığına bağlı bulunması Belediyenin bu alandaki faaliyetlere ne kadar önem ve ağırlık verdiğini göstermektedir.

1980'li yılların başında kurulan ve 1989'a kadar pek çok konser, çalışma, toplantı, ders, tiyatro, gösteri etkinlikleriyle hizmet veren Sivas Belediyesi Konservatuvarının bahse konu etkinliklerini takip edebileceğimiz bir

arşivi ve kayıt sistemi bulunmamaktadır. O yıllarda Konservatuvar bünyesinde kurulan Klasik Türk Musikisi Topluluğu TRT'de ve davet edildiği çeşitli illerde konserler vermiştir. Türk Halk Musikisi Korosu çok sayıda konser düzenlemiş, folklor ekibi gösteriler sunmuş, ulusal yarışmalara katılmış, dereceler almıştır. Yine kurum bünyesinde tiyatro etkinlikleri gerçekleştirilmiş, Sivas yöresine ait gelenek ve görenekler dramatize edilerek TRT'de seyircinin karşısına çıkmıştır.

Susamışlar Konağı, Abdi Ağa Konağı, Kolağası Konağı, Terzioğlu Konağı, İhramcızade Kültür ve Sanat Merkezi, Fidan Yazıcıoğlu Kültür Merkezi, Bahtiyar Bostan Hanımlar Kültür Merkezi, Yenişehir Hanımlar Kültür Merkezi, Engelliler Kültür Merkezi, M. Akif Ersoy Hanımlar Kültür Merkezi, Muhsin Yazıcıoğlu Spor Tesisleri, Oğuzlar Parkı Semt Evi, Ali Baba Mahallesi Semt Evi, Tuzlugöl Mahallesi Semt Evi gibi hizmetleri belediye tarafından yürütülen tesislerde genel kültür etkinliklerinin yanında ayrıca kadınlar, yaşlılar, çocuklar, gençler için de kültürel ve sanatsal etkinlikler düzenlenmiştir. Bu etkinliklerde konferanslar, söyleşiler, yarışmalar gerçekleştirilmiş; konserler, oyunlar sahneye konulmuştur. Çanakkale Zaferi, İstiklal Marşı, Sarıkamış Harekâtı, Şeb- Arus gibi özel ve önemli günlerde anma programları tertip edilmiştir.

Fotoğrafçılık, tiyatro, ud, ney, sema, geleneksel Türk sanatları, Türk Sanat Müziği, halk oyunları, İngilizce, bilgisayar, keman, bağlama, gitar kurslarıyla birlikte Osmanlı Türkçesi okuma ve yazma kursları açılmıştır. Resim, fotoğraf ve geleneksel sanatlar sergileri düzenlenmiştir.

Sivas Kongresi'nin 100. Yıl Kutlamalarında Türk Yıldızları

Sultan Şehir ve Buruciye Edebiyat Dergisi yayımlanmış, her yıl mutad hâle getirilen Buruciye Şiir Akşamları ve başka pek çok şiir programı, seminerler, paneller, sempozyumlar düzenlenmiş; yazar okulu dersleri yapılmış, halk gezileri gerçekleştirilmiştir.

Kitap yayınlarına önem verilmiş, bu çerçevede İrade-i Milliye, Salname-i Vilayet-i Sivas (1325/1907 Sivas İl Yıllığı), Nakşi Ali Akkirmani Divanı, Kırk Hadis (Âlim Yıldız), Kara Batmış Kahverengi (Bilal Tırnakçı), Yola Çıktıktan Sonra (İbrahim Yasak), Yeniden Söylenen (Âlim Yıldız), Buruciye Şiir Antolojisi (Dr. Halis Demir), Yüzyılın Manşetleri, Âşık Kulgazi, Âşık Gülhani, Hikâye, Âşık İsmeti, Vicdan Gazetesi yayımlanmıştır.

İhramcızade Kültür ve Sanat Merkezi başta olmak üzere diğer kültür merkezlerinde de ebru, tezhip, ahşap oymacılığı, bakır kabartma, katı ve minyatür, ahşap üzerine metal kaplama kursları düzenlenmiştir.

Sivas'ta çeşitli derneklerin bünyesinde de kültürel ve sanatsal etkinlikler yürütülmektedir. Sivas Kültür Derneği, Sivas Kültür ve Sanat Derneği, Sivas Türk Ocağı, Sivas Fasil Heyeti Âşıklar ve Halk Oyunları Derneği, Sivas Yazarlar ve Şairler Derneği, Türkiye Dil ve Edebiyat Derneği Sivas Şubesi, Sivas Ressamlar Derneği, Sivas Eğitim ve Kültür Derneği, Sivas Fotoğraf Sanatçıları Derneği, Sivas Etkin Anadolu Kadınları Eğitim Kültür Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, Sivas Görsel Sanatlar ve Kültür Derneği, Mavi Yel Değirmeni Kültür ve Sanat Derneği bunlardan bazılarıdır.

Sivas Devlet Tiyatroları ve Sivas Devlet Halk Müziği Korusu, yıllık programları çerçevesindeki etkinliklerine devam etmektedir.

Sivas Kongresi'nin 100. Yıl Kutlamaları Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Konseri

Gardaşlık Festivali Kapsamında 1058 Kişi İle Sivas Ağırhama Halayı

Gardaşlık Festivali Kapsamında Gardaşlık Yürüyüşü

NÜFUS VE GÖÇ

İstasyon Caddesi

NÜFUS

Prof. Dr. Halis Başel
Öğr. Gör. Abdullah Mısırlıoğlu

Sivas ilinin genel nüfusu incelendiğinde, ilin Türkiye genelinde ağırlığının sürekli azaldığı görülmektedir. Sivas nüfus büyüklüğü açısından 1927 yılında 63 il içinde 9. sırada iken, 2000 yılında

81 il içinde 29. sıraya kadar gerilemiştir. İl 2007 yılında 81 il arasından 32. sıraya düşmüş, 2019 yılında da bu sıralamasını korumuştur. 1950'lerde başlayan göçlerin artarak devam etmesi 1985

yılından itibaren nüfusun azalmasında da etkili olmuştur.

	İl Nüfusu	Nüfus Artışı (Binde)		Cinsiyet Dağılımı (Yüzde)		Nüfus Payları (Yüzde)		Nüfus Artışları	
		TC	Sivas	E	K	Kent	Köy	Kent	Köy
1927	329.741	-	-	46,98	53,02	17,30	82,70	-	-
1935	432.996	21,10	31,31	48,95	51,05	15,04	84,96	16,53	37,43
1940	468.243	19,59	15,65	49,38	50,62	16,81	83,19	37,89	11,44
1945	490.493	10,59	9,28	49,66	50,84	16,31	83,69	33,32	10,47
1950	542.004	21,73	19,97	49,38	50,62	17,04	82,96	28,67	18,23
1955	590.869	27,75	17,26	49,16	50,84	19,57	80,43	44,94	11,07
1960	669.922	28,53	25,11	50,17	49,83	22,31	77,69	51,39	18,16
1965	705.186	24,63	10,26	49,69	50,31	23,92	76,08	24,16	6,08
1970	731.921	25,19	7,44	48,97	51,03	28,88	71,12	45,12	-6,04
1975	741.713	25,01	2,66	50,63	49,37	32,13	67,87	24,00	-6,70
1980	750.144	20,65	2,26	49,69	50,31	36,42	63,05	27,33	-10,80
1985	772.209	24,88	5,80	49,57	50,43	40,84	59,16	28,68	-8,59
1990	766.821	21,71	-1,23	49,92	50,08	49,77	50,23	38,33	-33,96
2000	755.091	18,28	-1,54	50,76	49,24	55,86	44,14	8,72	-13,74
2007	638 464	-	-	50,21	49,79	65,15	34,85	-	-
2008	631 112	13,10	-10,80	50,20	49,80	64,29	35,71	12,76	-24,50
2009	633 347	14,50	3,50	50,35	49,65	65,96	34,04	-43,28	29,54
2010	642 224	15,90	14,10	51,12	48,88	67,57	32,43	-33,86	38,72
2011	627 056	13,50	-23,9	50,11	49,89	67,82	32,18	-31,36	-19,90
2012	623 535	12,00	-5,60	50,02	49,98	68,71	31,29	-32,96	7,36
2013	623 824	13,70	0,50	49,98	50,02	70,46	29,54	-55,60	26,00
2014	623 116	13,30	-1,10	49,73	50,27	71,68	28,32	-42,37	16,15
2015	618 617	13,40	-7,20	49,70	50,30	73,05	26,95	-55,35	11,79
2016	621 224	13,50	4,20	49,80	50,20	73,83	26,17	-24,71	14,88
2017	621 301	12,40	0,10	50,08	49,92	74,76	25,24	-35,20	12,64
2018	646 608	14,70	39,90	50,04	49,96	72,78	27,22	122,24	13,21
2019	638 956	13,90	-11,90	50,02	49,98	74,44	25,56	-72,19	10,74

Sivas'ın Nüfus Gelişimi ve Kır-Kent Oranı

Kaynak: DİE, 2000 GNS Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri: Sivas.

*1990 GNS'nin kesin sonuçları, 2000 GNS günündeki idari bölünüşe göre yeniden düzenlenmiştir

** 2007 sonrası veriler adrese dayalı nüfus kayıt sistemi verileridir.

2007 yılındaki nüfus artış hızları 2000 nüfus sayımı ile 2007 Adrese dayalı nüfus kayıt sistemi arasındaki farklılıklardan dolayı hesaplanmamıştır. Yandaki tablo incelendiğinde Sivas'ın nüfus artış hızı 1965 yılından itibaren ülke nüfus artış hızından önemli bir oranda ayrılarak genel nüfus içindeki ağırlığını kaybetmeye başlamıştır. 1990 yılından itibaren ise nüfus artış hızı eksiye düşerek il nüfusu azalmaya başlamıştır. 2018 yılında ise devam eden sürece aykırı olarak ve Türkiye ortalamasının da üzerinde bir şekilde binde 39,9'luk artış olmuş, ancak bunu takip eden yıl ise binde -11,9'luk bir azalma meydana gelmiştir. 2018'deki genel sürece aykırı gelişmenin nedenini 2018 yılındaki mahallî seçimlerde aramak gerekecektir. 2009 yılındaki mahallî seçimleri takip eden yılda da aynı eğilimi görmek mümkündür. Özellikle kırsal alanlardaki muhtarlık seçimleri bunu tetiklemektedir.

Yine yukarıdaki tabloya bakıldığında, kentleşme oranının 1950'lere kadar hemen hemen aynı kaldığı, fakat bu yıldan itibaren kentleşme sürecinin bir artış eğilimine girdiği anlaşılmaktadır. 1950'lerde başlayan süreç 1955'lerden itibaren artarak devam etmiş kır-kent dengesi kentler lehine bozulmuştur.

Nitekim nüfus 2008 yılına kadar daima kır nüfusundan daha fazla artmış, 2008 yılı sonrası ise sadece 2018 yılında artan kentsel nüfus bu dönem içinde sürekli azalma eğilimine girmiştir.

Kırsal alanların nüfusu 1965 yılına kadar artmış, bu yıldan itibaren ise azalmaya başlamıştır. Bu düşüş, 1985-90 döneminde ise, keskin bir hâl almıştır. 2008 yılından sonra sadece 2011 yılında azalan kırsal nüfus bu dönemde artış göstermiştir. Bunun nedenini, göç edebilecek çağda nüfusun kalmaması veya azalmasıyla birlikte, kırdaki neslin devamının sağlanamaması yanında kentsel alanların cazibesi yer almaktadır. Özellikle kırsal bölgelerdeki altyapı eksikliklerinin giderilememesi bunda önemli bir rol oynamaktadır.

Sivas ilinin nüfusu 1985'e kadar sayısal olarak arttığı hâlde, bu yıldan itibaren sayısal olarak da azalmaya başlamıştır. Bu, yıllardır göç veren

	Doğum Hızı	Ölüm Hızı	Net Artış
2009	16,7	6,5	10,2
2010	16	6,3	9,7
2011	15,5	6,3	9,2
2012	15,6	6,4	9,2
2013	15	6,5	8,5
2014	15,1	6,6	8,5
2015	14,8	6,9	7,9
2016	14,6	7,0	7,6
2017	14,4	7,1	7,3
2018	13	6,6	6,4

Sivas İli Doğum ve Ölüm Hızı (Binde) 2009-2019

kentin, artık nüfus azalma sürecine girdiğinin göstergesidir. Kent nüfusunun 1985 yılından başlayan azalış süreci hemen hemen kendisini korumakla birlikte istisnai olarak sadece 2018 verilerine göre de bir artış göze çarpmaktadır.

Sivas ilinin nüfusundaki azalmanın nedeni olarak göçlerin görülmesinde temel gösterge kaba doğum-ölüm oranlarını incelenerek söylenebilir.

Tablodaki 2009-2018 yılı rakamlarını incelediğimizde, azalarak devam etse de doğumlar ve ölümler arasında net bir nüfus artışı dikkatten kaçmayacaktır. 2009 yılında doğuma bağlı net artış oranı binde 10,2 iken aynı dönemde nüfus artışı binde 3,5'tir. Bu süreçte nüfus artış hızı 2017'ye kadar doğum bağlı oranların altında kalmışken, 2018 (binde 39,9) yılında açık bir artış görülmektedir ki bunun nedeni açıkça göçlerdir.

DEMOGRAFİK YAPI

Sivas ilinin ortanca yaş yapısı ve yaş bağımlılık

	2007		2008		2009		2010		2011		2012		2013	
	TR	S	TR	S	TR	S	TR	S	TR	S	TR	S	TR	S
Topl.	28,3	27,6	28,5	28,3	28,8	28,6	29,2	28,7	29,7	29,9	30,1	30,4	30,4	31,0
E	27,7	26,9	27,9	27,7	28,2	28,0	28,7	27,7	29,1	29,4	29,5	29,8	29,8	30,4
K	28,8	28,3	29,0	28,9	29,3	29,2	29,8	29,8	30,3	30,5	30,6	30,9	31,0	31,6

	2014		2015		2016		2017		2018		2019	
	TR	S	TR	S	TR	S	TR	S	TR	S	TR	S
Topl.	30,7	31,9	31,0	32,0	31,4	32,3	31,7	32,5	32,0	33,3	32,4	33,5
E	30,1	31,4	30,4	31,5	30,8	31,8	31,1	31,9	31,4	32,7	31,7	33,0
K	31,3	32,4	31,6	32,5	32,0	32,8	32,4	33,1	32,7	33,9	33,1	34,1

Cinsiyete Göre Ortanca Yaş, 2007-2019

oranı incelendiğinde ilin yaşlanmaya başladığı söylenebilir.

Erkek ve kadın nüfusunun ortanca yaşı 2007 yılında Türkiye ortalamasının altında iken, kadın ve erkek nüfus 2011 yılından itibaren ortalamanın üstüne çıkmış, süreç aradaki farkın artarak devam etmesiyle sonuçlanmıştır.

Sivas ilinin demografik yapısı içinde özellikle kadın-erkek nüfus ağırlığı incelendiğinde 1927 yılındaki kadın nüfusun oransal ve sayısal ağırlığı 1935 yılına kadar sürmüştür, bu tarihten sonra ise zaman zaman değişse de dengeli bir süreç izlemiştir.

2007-2018 döneminde nüfusun sadece toplam verileri değişmemiş, bununla birlikte nüfusun yaş yapısı da değişmiştir. Bunun en önemli göstergesi yaş bağımlılık oranıdır. 2007-2018 yılları arasındaki bağımlılık oranındaki değişim Sivas ilinin nüfus yapısının değişimi açısından önemli özellikler göstermektedir.

Yıl	İl-	Toplam Nüfus	Yaş Grubu			Toplam Bağımlılık Oranı	Genç Bağımlılık Oranı	Yaşlı Bağımlılık Oranı
			0-14	15-64	65+			
2007	Toplam	70.586.256	18.642.391	46.943.690	5.000.175	50,4	39,7	10,7
	Sivas	638.464	169.284	412.941	56.239	54,6	41	13,6
2008	Toplam	71.517.100	18.788.587	47.835.090	4.893.423	49,5	39,3	10,2
	Sivas	631.112	164.200	410.457	56.455	53,8	40	13,8
2009	Toplam	72.561.312	18.859.334	48.618.564	5.083.414	49,2	38,8	10,5
	Sivas	633.347	160.960	414.017	58.370	53	38,9	14,1
2010	Toplam	73.722.988	18.878.582	49.516.670	5.327.736	48,9	38,1	10,8
	Sivas	642.224	157.033	423.708	61.483	51,6	37,1	14,5
2011	Toplam	74.724.269	18.886.575	50.346.979	5.490.715	48,4	37,5	10,9
	Sivas	627.056	153.288	410.486	63.282	52,8	37,3	15,4
2012	Toplam	75.627.384	18.857.179	51.088.202	5.682.003	48	36,9	11,1
	Sivas	623.535	148.987	410.186	64.362	52	36,3	15,7
2013	Toplam	76.667.864	18.849.814	51.926.356	5.891.694	47,6	36,3	11,3
	Sivas	623.824	145.473	411.763	66.588	51,5	35,3	16,2
2014	Toplam	77.695.904	18.862.430	52.640.512	6.192.962	47,6	35,8	11,8
	Sivas	623.116	140.886	409.463	72.767	52,2	34,4	17,8
2015	Toplam	78.741.053	18.886.220	53.359.594	6.495.239	47,6	35,4	12,2
	Sivas	618.617	137.690	407.335	73.592	51,9	33,8	18,1
2016	Toplam	79.814.871	18.925.782	54.237.586	6.651.503	47,2	34,9	12,3
	Sivas	621.224	135.918	411.413	73.893	51	33	18
2017	Toplam	80.810.525	19.033.488	54.881.652	6.895.385	47,2	34,7	12,6
	Sivas	621.301	134.620	413.385	73.296	50,3	32,6	17,7
2018	Toplam	82.003.882	19.184.329	55.633.349	7.186.204	47,4	34,5	12,9
	Sivas	646.608	134.866	431.278	80.464	49,9	31,3	18,7
2019	Toplam	83.154.997	19.212.345	56.391.925	7.550.727	47,5	34,1	13,4
	Sivas	638.956	131.843	426.034	81.079	50	30,9	19

Türkiye - Sivas Yaş Bağımlılık Oranı, 2007-2019

Yukarıdaki tablo incelendiğinde Sivas ili nüfusu içinde çocuk bağımlılık oranının 2007'de Türkiye ortalamasının 4 üstünde iken 2019'a gelindiğinde yine ortalamasının üzerinde olmakla birlikte ortalamaya yaklaştığı görülmektedir. Ancak genç bağımlılık oranını incelendiğinde ise 2007 de Türkiye ortalamasının üstünde olan oran 2019'a gelindiğinde ortalamasının altına düşmüştür. Bu; gençlerin Sivas'tan göç ettiğinin göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Yaşlı bağımlılık oranını incelendiğinde ise 2007'de Türkiye ortalamasının 3 puan üzerinde olan oran, 2019'a gelindiğinde Türkiye ortalamasının 6,4 üzerine çıktığı görülmektedir. Bu durum Sivas ilinin nüfusunun yaşlandığını ve gençlerin ilde kalmayı tercih etmediklerini göstermektedir. Bunun nedenlerini, ekonomik, sosyal ve coğrafi koşullar açısından ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekir.

İLÇELERİN NÜFUS GELİŞİMİ

Sivas ilinin ilçelerine baktığımızda ilin geniş coğrafyasının ilçelerin sosyo-kültürel ve ekonomik olarak farklılaşmasını da neden olduğu, ilçeler arasında gelişmişlik farklarına yol açtığı söylenebilir. Bu farklılıklar iktisadi faaliyetleri de farklılaştırmaktadır. Sivas'ta özellikle farklı coğrafi özellikler tarım sektörünü etkilemektedir. İlçe nüfuslarının iktisadi faaliyetlerden de etkilenmektedir.

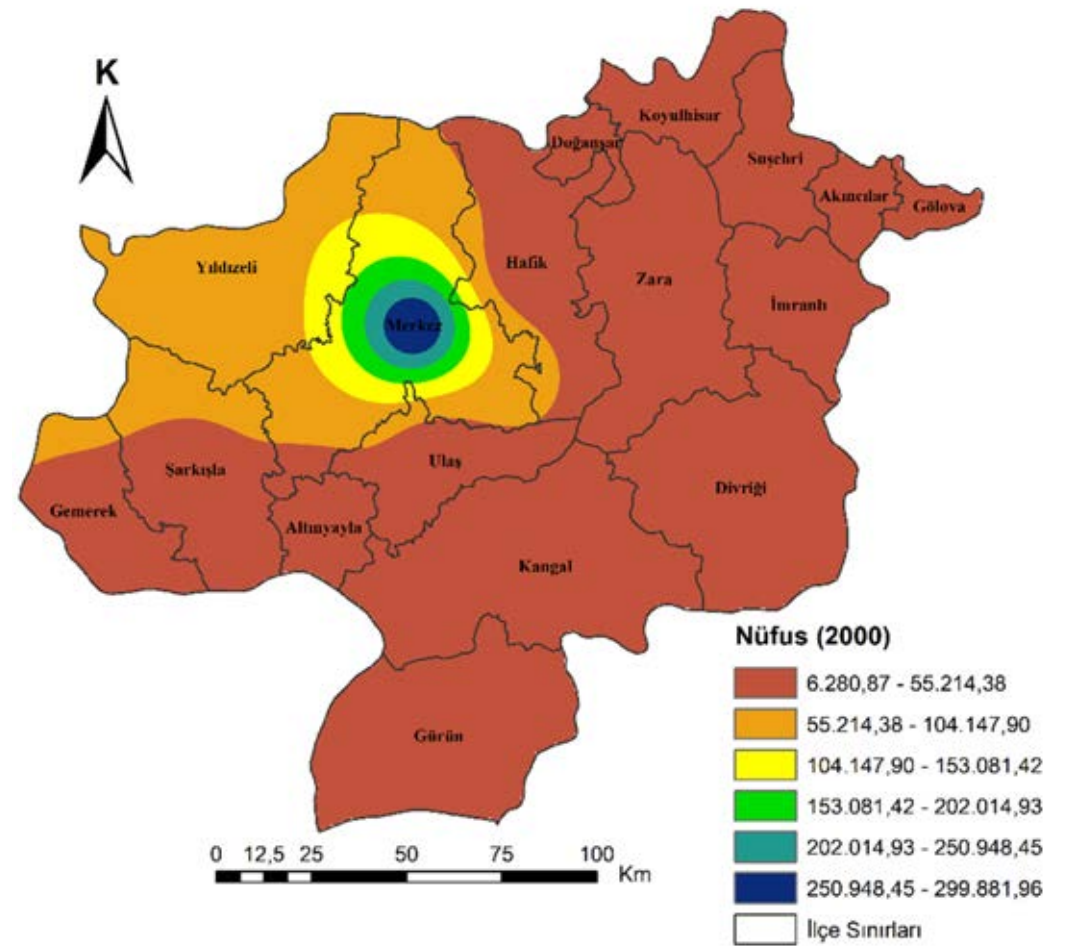
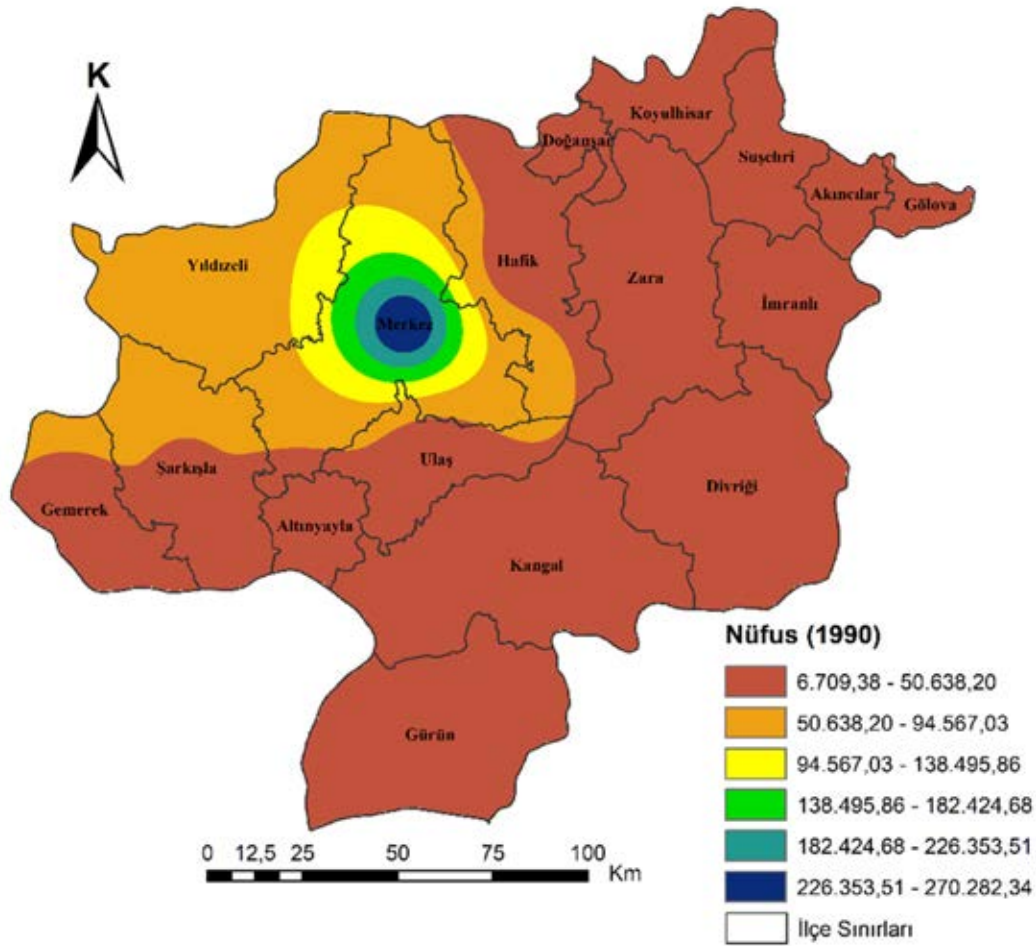
İlçelerin kır-kent ağırlıkları değerlendirildiğinde, hiçbir ilçenin kentsel nüfus oranı %50'nin üzerinde değildir. Aynı dönemde kentsel nüfus oranı en fazla olan ilçeler 1980'de %35,44'le, 1985'de %41,62 ile Divriği ilçesi olmuştur. Yine 1990 yılında ise %53,36 ile kentsel nüfus açısından Divriği ilk sırada yer alırken, aynı dönemde yeni

ilçe olan Doğanşar %53,11 ile ikinci sırada yer almıştır. 2000 yılına gelindiğinde ise 16 ilçenin 7'sinin kentsel nüfus oranı %50'nin üzerine çıkarken, yeni ilçelerden Gölova ilçesi en yüksek orana sahip ilçe konumuna gelmiştir.

Aynı dönemlerde kırsal nüfusun 1980'de %87,93 ile en yüksek paya sahip olduğu ilçe Kangal'dır. Kırsal nüfusun en yoğun olduğu ilçeler sırasıyla 1985 ve 1990'da Gemerek, 2000 yılında ise Yıldızeli olmuştur.

İlçe	1990						2000					
	Toplam		Şehir		Köy		Toplam		Şehir		Köy	
	Nüfus	%	Nüfus	%	Nüfus	%	Nüfus	%	Nüfus	%	Nüfus	%
Merkez	270.329	35,22	221.512	81,94	48.817	18,06	299.935	39,72	251.776	83,94	48.159	16,06
Akıncılar	11.085	1,44	5.320	47,99	5.765	52,01	8.353	1,11	4.982	59,64	3.371	40,36
Altınyayla	15.739	2,05	3.017	19,17	12.722	80,83	15.713	2,08	4.867	30,97	10.846	69,03
Divriği	33.105	4,31	17.664	53,36	15.441	46,64	23.313	3,09	14.429	61,89	8.884	38,11
Doğanşar	8.324	1,08	4.421	53,11	3.903	46,89	6.314	0,84	4.004	63,41	2.310	36,59
Gemerek	48.453	6,31	8.646	17,84	39.807	82,16	54.692	7,24	12.589	23,02	42.103	76,98
Gölova	6.699	0,87	2.554	38,13	4.145	61,87	6.272	0,83	4.120	65,69	2.152	34,31
Gürün	31.038	4,04	9.886	31,85	21.152	68,15	26.742	3,54	11.294	42,23	15.448	57,77
Hafik	28.280	3,68	10.002	35,37	18.278	64,63	19.213	2,54	5.526	28,76	13.687	71,24
İmranlı	21.530	2,81	7.414	34,44	14.116	65,56	13.883	1,84	7.316	52,70	6.567	47,30
Kangal	48.068	6,26	12.276	25,54	35.792	74,46	37.049	4,91	12.099	32,66	24.950	67,34
Koyulhisar	21.894	2,85	6.042	27,60	15.852	72,40	24.934	3,30	5.706	22,88	19.228	77,12
Suşehri	46.843	6,10	23.202	49,53	23.641	50,47	44.731	5,92	25.137	56,20	19.594	43,80
Şarkışla	49.116	6,40	16.181	32,94	32.935	67,06	49.318	6,53	20.654	41,88	28.664	58,12
Ulaş	13.801	1,80	2.488	18,03	11.313	81,97	14.972	1,98	3.390	22,64	11.582	77,36
Yıldızeli	74.902	9,76	15.249	20,36	59.653	79,64	76.232	10,10	16.070	21,08	60.162	78,92
Zara	38.275	4,99	16.073	41,99	22.202	58,01	33.425	4,43	17.845	53,39	15.580	46,61
Toplam	767.481	100,00	381.947	49,77	385.534	50,23	755.091	100,00	421.804	55,86	333.287	44,14

Sivas Merkez ve İlçelerinin Köy Kent Nüfusu (1990-2000)

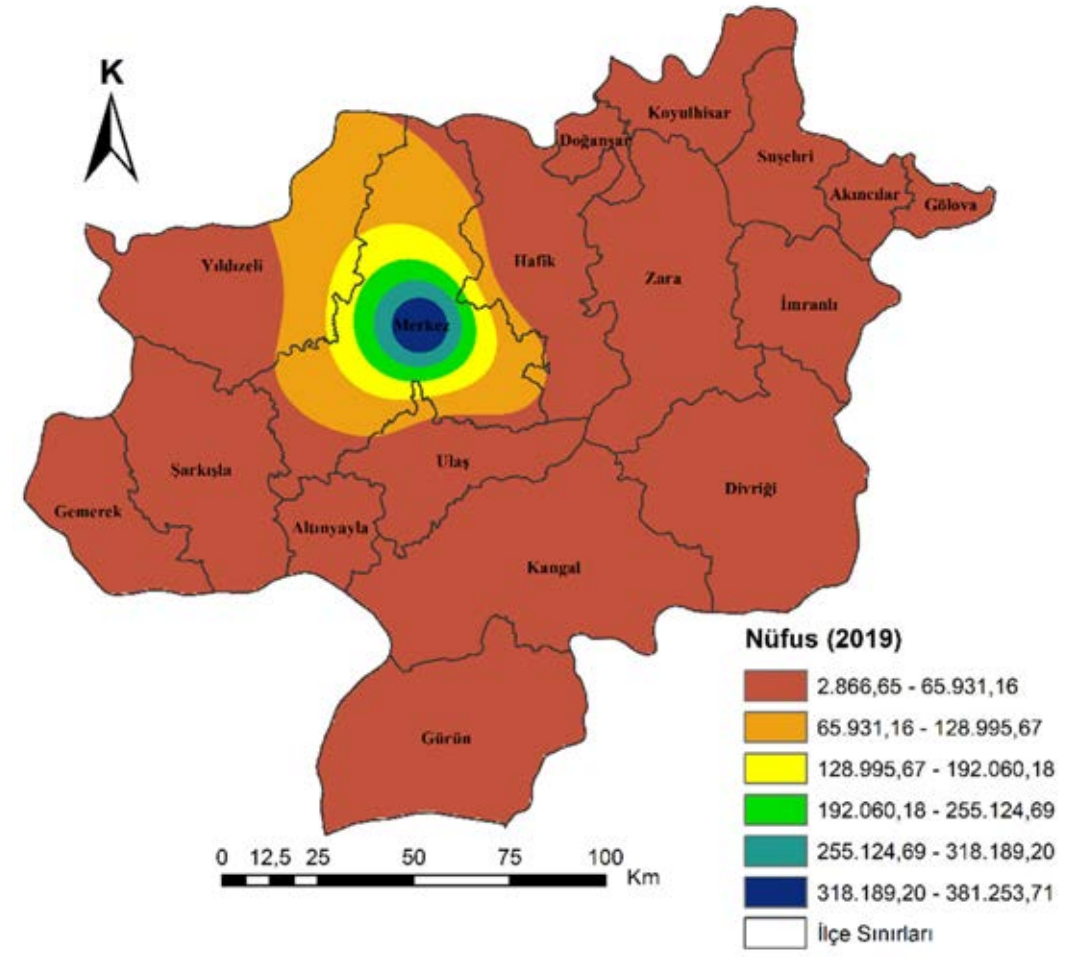
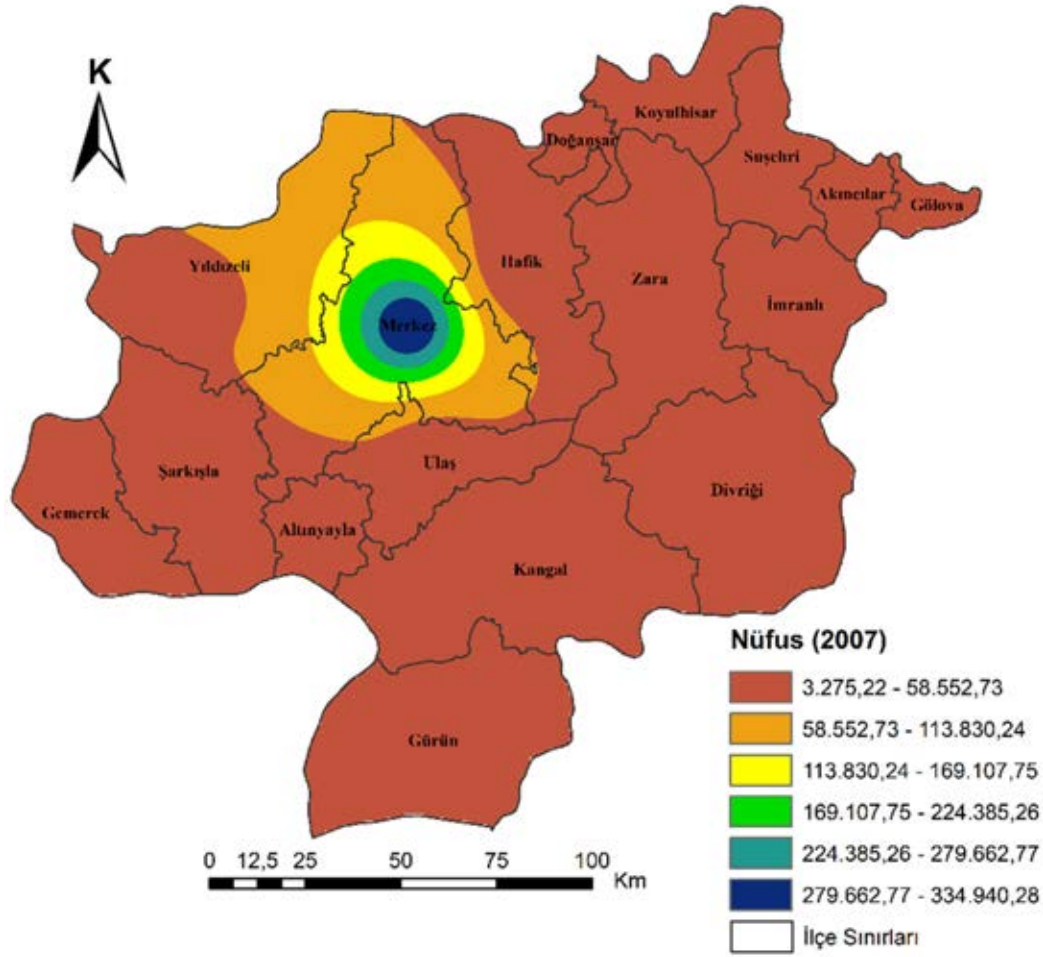

Adrese dayalı nüfus kayıt sisteminin kullanılmaya başlandığı 2007 yılından 2019 yılına kadar ilçelerin kır-kent gelişimi ayrı değerlendirmek

gerekecektir. Nüfus sayımlarında beyan esas iken, adrese dayalı nüfus kayıt sisteminde adres kayıtları MERNİS sisteminden yararlanılmaktadır.

İlçe	2007						2019					
	Toplam		Şehir		Köy		Toplam		Şehir		Köy	
	Nüfus	%	Nüfus	%	Nüfus	%	Nüfus	%	Nüfus	%	Nüfus	%
Merkez	335002	52,47	294402	87,88	40600	12,12	381.325	59,68	353.178	92,62	28.147	7,38
Akıncılar	5845	0,92	3565	60,99	2280	39,01	5.326	0,83	2.722	51,11	2.604	48,89
Altınyayla	10548	1,65	3088	29,28	7460	70,72	9.004	1,41	4.459	49,52	4.545	50,48
Divriği	17176	2,69	11980	69,75	5196	30,25	16.245	2,54	10.488	64,56	5.757	35,44
Doğanşar	3346	0,52	2129	63,63	1217	36,37	2.842	0,44	1.269	44,65	1.573	55,35
Gemerek	27835	4,36	5353	19,23	22482	80,77	22.845	3,58	10.728	46,96	12.117	53,04
Gölova	3267	0,51	1784	54,61	1483	45,39	3.664	0,57	1.240	33,84	2.424	66,16
Gürün	21788	3,41	10231	46,96	11557	53,04	18.771	2,94	11.031	58,77	7.740	41,23
Hafik	9519	1,49	3005	31,57	6514	68,43	9.819	1,54	3.426	34,89	6.393	65,11
İmranlı	7532	1,18	4015	53,31	3517	46,69	7.668	1,20	2.978	38,84	4.690	61,16
Kangal	27887	4,37	10989	39,41	16898	60,59	21.272	3,33	9.302	43,73	11.970	56,27
Koyulhisar	13190	2,07	5529	41,92	7661	58,08	12.936	2,02	4.648	35,93	8.288	64,07
Suşehri	41950	6,57	20851	49,70	21099	50,30	25.159	3,94	14.906	59,25	10.253	40,75
Şarkışla	27415	4,29	13941	50,85	13474	49,15	38.408	6,01	23.490	61,16	14.918	38,84
Ulaş	11237	1,76	2895	25,76	8342	74,24	8.870	1,39	3.256	36,71	5.614	63,29
Yıldızeli	52710	8,26	9867	18,72	42843	81,28	32.797	5,13	7.096	21,64	25.701	78,36
Zara	22217	3,48	12337	55,53	9880	44,47	22.005	3,44	11.426	51,92	10.579	48,08
Toplam	638464	100,00	415961	65,15	222503	34,85	638.956	100,00	475.643	74,44	163.313	25,56

Sivas Merkez ve İlçelerinin Köy Kent Nüfusu (2007-2019)

2007 verilerine göre merkez ilçe hariç ilin ilçelerinin 16'sından 7'sinin kent nüfusu %50'nin üzerinde iken, en fazla kentsel nüfus oranına sahip ilçe Divriği ve sonrasında Doğanşar ilçeleridir. Aynı yılda en fazla kır nüfus oranına sahip ilçe ise Yıldızeli'ni Gemerek takip etmektedir.

Sivas ilinin ilçe genelini değerlendirdiğimizde 2007-2019 yılları arasından nüfusu sayısal olarak artan ilçeler Şarkışla, Hafik ve Gölova olurken, bunların içinde nüfusu en fazla artan ilçe Şarkışla olmuş, Hafik ve Gölova ilçelerinin nüfusu çok az miktarda artmış, diğer 13 ilçe ise nüfus kaybına uğramıştır. En fazla nüfus kaybı Yıldızeli ilçesinde görülmüştür.

2019 yılına gelindiğinde ise ilin 16 ilçesinde 6'sının kentsel nüfus oranı %50'nin üzerindedir. Doğanşar, İmranlı ve Gölova ilçelerinin nüfus oranları 2007 yılına göre %50'nin altına düşmüş, Gürün ve Suşehri ilçelerinin ki ise %50'nin üzerine çıkmıştır.

Nüfus sayısı bakımından, 2019 verileri değerlendirildiğinde ilin içinde merkez ilçe nüfusu hariç en fazla nüfusa sahip ilçe Şarkışla ilçesi iken onu sırasıyla Yıldızeli ve Suşehri ilçeleri takip etmektedir. Fakat Yıldızeli ilçesinin nüfusunun %78,36'sı kırsal alanlarda yaşarken diğer iki ilçenin nüfusunu %50'den fazlası kentsel alanlarda yaşamaktadır.

Kırsal alanlarda en fazla nüfus kaybını yaşayan ilçe Yıldızeli'ni sırasıyla Suşehri ve Gemerek takip etmektedir. Burada dikkati çeken durum ise Yıldızeli ve Suşehri'nin kentsel nüfusunda azalma meydana gelirken, Gemerek ilçesinin kentsel nüfusunda bir artış meydana gelmesidir.

İlçe nüfusunun kentsel ve kırsal olarak ayrışmasında, ilçelerin gelişmişlik seviyesinin de etkisi göz önünde bulundurulmalıdır. Devlet

İlçe	İl İçinde Gelişmişlik Sıralaması		858 İl İçinde Gelişmişlik Sıralaması		Gelişmişlik Grubu	
	1996	2004	1996	2004	1996	2004
Merkez	1	1	53	56	2	2
Divriği	2	2	271	246	3	3
Suşehri	3	4	320	440	4	3
Gemerek	4	6	400	484	4	4
Şarkışla	5	7	418	488	4	4
Gölova	6	8	470	502	4	4
Gürün	7	3	491	405	4	3
İmranlı	8	10	535	557	4	4
Akıncılar	9	5	540	469	4	3
Kangal	10	9	543	554	4	4
Zara	11	11	550	561	4	4
Koyulhisar	12	13	581	692	4	5
Yıldızeli	13	17	638	754	4	6
Hafik	14	15	654	740	4	5
Doğanşar	15	14	720	705	5	5
Ulaş	16	12	722	679	5	5
Altınyayla	17	16	792	753	6	5

Sivas İlçelerinin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Düzeyleri (1996-2004)

Planlama Teşkilatı'nın (DPT) 1990 ve 2004 yıllarını kapsayan araştırmalarının sonuçları da bu konuda bize ışık tutacak niteliktedir.

DPT'nin, 1993 yılı idari bölünüşü esas alınarak 76 ilin 858 ilçesini kapsayan bir araştırmayla, Türkiye'de illerin ve ilçelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması ortaya çıkarılmaya çalışılmış, 1990-1993 yıllarındaki sosyo-ekonomik göstergelere göre (nüfus, istihdam, eğitim, sağlık, imalat sanayi, mali göstergeler, inşaat tarım ve diğer) tüm Türkiye incelemeye alınmış ve ilçeler arasında büyük bir gelişmişlik farkı olduğu görülmüştür. Bu incelemede tüm Türkiye 1-6 gelişmişlik grubu içinde sıralanmıştır.

İlgili tablo incelendiğinde kentsel nüfusun en fazla olduğu Divriği ilçesi en yüksek gelişmişlik seviyesine sahipken, 2004 yılında en gelişmemiş ilçe olan Yıldızeli aynı zamanda kırsal nüfusun en fazla olduğu ilçedir. Bu ilçe il içinde en fazla nüfus kaybına uğramıştır.

Sivas ilinin ilçeleri arasında da gelişmişlik farkı görülmektedir. İl Türkiye genelinde gelişmişlik sıralaması olarak, sadece Divriği ilçesi 271. sıradan 246. Sıraya yükselirken; merkez ilçe dahil diğer ilçeler gerilemiştir. İlin diğer ilçeleri 872 ilçe içinde 405 ve devamında yer almaktadır.

KAYNAKLAR

AKBULUT, Gülpınar, (2007). 'Sivas İlinin Başlıca Nüfus Coğrafyası Özellikleri', C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi Mayıs 2007 Cilt: 31 No:1, s.83-100.

Dinçer Bülent, Özaslan M., Satılmış E. (1996) İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması

Araştırması, Ankara: DPT-BGYUGM

Dinçer, Bülent, Özaslan Metin; (2004). İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması, Ankara: DPT Yayını

DİE, (2002). 2000 GNS Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri: Sivas, Ankara: DİE Yayını No:2730, s. 43-45.

TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Veritabanı (ADNKS), (2007-2019), www.tuik.gov.tr

TÜİK, Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması. (2006-2018), www.tuik.gov.tr

TÜİK, 1985-1990- 2000 Genel Nüfus Sayımı Veritabanı, www.tuik.gov.tr

GÖÇ

Prof. Dr. Halis Başel

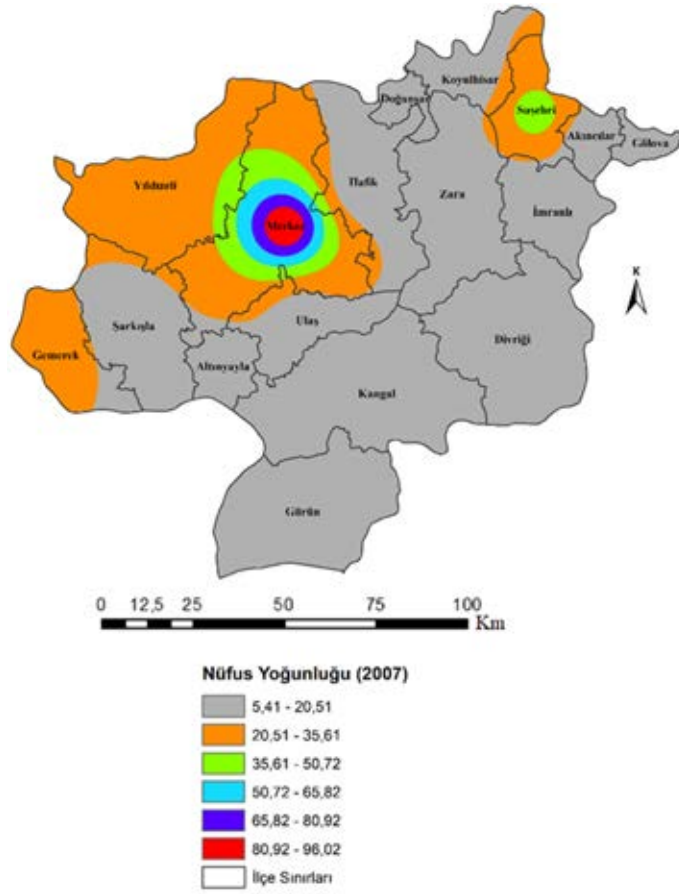
Ülkemizin göç tarihi incelendiğinde zorunlu ve gönüllü göçlerin karşımıza çıktığı görülebilir. Bu gelişmelerden Sivas ili de ülke geneline paralel olarak etkilenmiştir. Özellikle gönüllü iç göçlerin yaygınlaşmaya başlamasından önce de Sivas'a yönelik göç hareketleri olmuştur. İç göçün başlamasından itibaren büyük sanayi şehirlerinin iş gücü talebini besleyen Sivas ilinde göç olaylarının başlıca nedenlerini bütün gönüllü göçler gibi, ekonomik, sosyal yapıdaki değişimler ve siyasi gelişmeler oluşturur.

İç Göçün Göstergeleri

Nüfus yoğunluğu 1927 yılında ülke genelinde 18 kişi ilde 12 kişi iken, 2007 yılında ise ülke genelinde nüfus yoğunluğu 92 kişi Sivas ilinde 22 kişi olmuş, 2019'a gelindiğinde de Sivas'ta nüfus yoğunluğu değişmemiştir.

Sivas'tan göç olgusu her ne kadar büyük şehirlere özellikle de İstanbul'a yönelse de Sivas Türkiye'nin bütün şehirlerine göç alıp vermektedir.

Sivas doğumlarının hangi illerde yaşadığına bakıldığında 2018 verilerine göre ikamet ettikleri iller içinde oransal olarak en fazla olduğu ilk on il sırasıyla Kayseri, İstanbul, Tokat, Ankara, Yalova, İzmir, Kocaeli, Antalya, Erzincan, Balıkesir'dir. Kayseri, Tokat ve Erzincan gibi Sivas'a sınır olan illerin dışındakiler istihdamın yoğun olduğu veya iklim koşullarının Sivas'a göre daha rahat yaşanabilir olduğu illerdir. Sayılara bakıldığında İstanbul'da yaşayanların Sivas doğumlarının ağırlığı görülecektir.

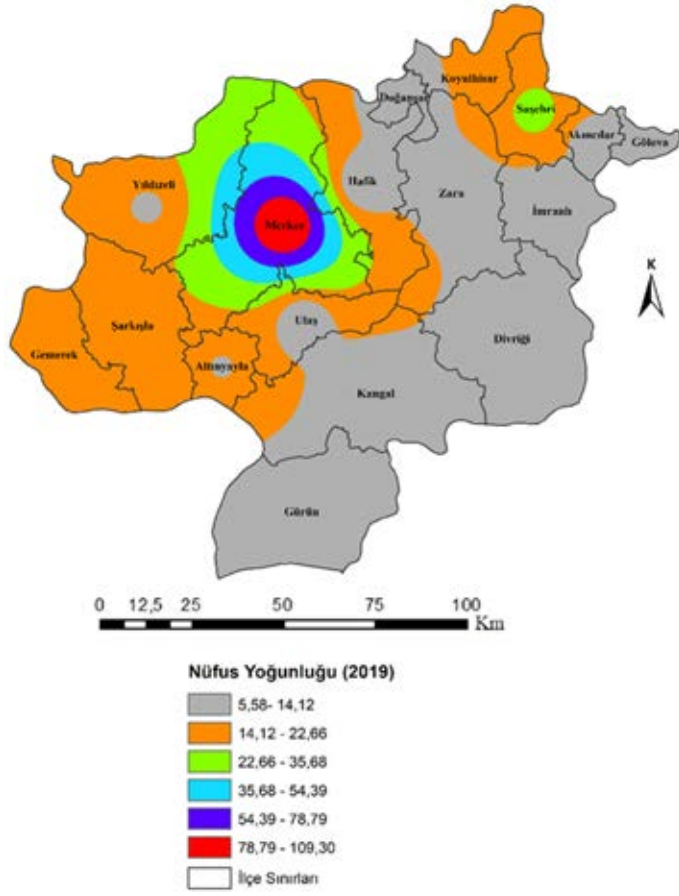
İlk 10	2018		Son 10	2018	
	Sivas Doğ.	%		Sivas Doğ.	%
Sivas	519.269	80,31			
1 İstanbul	345.013	2,29	72 Sinop	367	0,17
2 Ankara	82.703	1,50	73 Rize	365	0,10
3 Kayseri	51.492	3,71	74 Bartın	360	0,18
4 İzmir	48.522	1,12	75 Bingöl	337	0,12
5 Antalya	24.289	1,00	76 Karaman	271	0,11
6 Kocaeli	20.716	1,09	77 Artvin	222	0,13
7 Bursa	16.536	0,55	78 Bayburt	217	0,26
8 Tokat	12.096	1,97	79 Kilis	174	0,12
9 Mersin	9.895	0,55	80 Iğdır	170	0,09
10 Balıkesir	9.268	0,76	81 Ardahan	130	0,13

Sivas'ta Doğumlarının En Fazla ve En az İkamet Ettiği İller (2018)

Sivas iline yönelik göçler açısından incelendiğinde ise Sivas ilinin 2018 verilerine göre en fazla doğum yeri bilinmeyenler yer almaktadır. Bunları sırasıyla İstanbul, Kayseri, Yurtdışı, Tokat, Malatya,

Ankara, Yozgat, Kahramanmaraş, Samsun ve Adana illerinden nüfus aldığı görülmektedir. Öte yandan Sivas'ta ikamet edenlere ait 2018 verileri de tabloda görülmektedir. 2018 yılı verilerine

göre, Sivas'ın genel olarak İstanbul hariç yakın çevresine göç ettiği yakın çevresinden göç aldığı görülmektedir.

Sıra	Doğum Yeri			Sıra	Doğum Yeri		
	Doğum Yeri	Nüfus	%		Doğum Yeri	Nüfus	%
	Sivas	519.269	80,31				
	Bilinmeyen	14.955	2,31				
1	İstanbul	13.134	2,03	72	Uşak	187	0,03
2	Kayseri	12.206	1,89	73	Bolu	181	0,03
3	Yurtdışı	9.385	1,45	74	Çanakkale	181	0,03
4	Tokat	6.542	1,01	75	Düzce	167	0,03
5	Malatya	5.693	0,88	76	Yalova	167	0,03
6	Ankara	5.031	0,78	77	Kırklareli	149	0,02
7	Yozgat	3.289	0,51	78	Kilis	147	0,02
8	Kahramanmaraş	2.825	0,44	79	Hakkari	142	0,02
9	Samsun	2.515	0,39	80	Bilecik	132	0,02
10	Adana	2.180	0,34	81	Bartın	89	0,01

Doğum Yerlerine Göre Sivas'ta İkamet Edenler (2018)

Daimi İkametgâha İç Göçler

İç göçlerin ikinci veri kaynağı ikametgâha göre göçlerdir.

Dönem	Türkiye		Sivas				
	Toplam Nüfus	Aldığı Verdiği Göç	Toplam Nüfus	Aldığı Göç	Verdiği Göç	Net Göç	Net Göç Hızı
1975-1980 ⁽¹⁾	38.395.730	2.700.977	642.359	24.485	74.787	-50.302	-75,4
1980-1985 ⁽¹⁾	44.078.033	2.885.873	671.190	31.331	69.018	-37.687	-54,6
1985-1990 ⁽¹⁾	49.986.117	4.065.173	684.183	33.463	109.914	-76.451	-105,8
1995-2000 ⁽¹⁾	60.752.995	4.788.193	680.536	43.309	78.936	-35.627	-51
2007-2008 ⁽²⁾	71.517.100	2.273.492	631.112	18.871	30.428	-11.557	-18,1
2008-2009 ⁽²⁾	72.561.312	2.236.981	633.347	23.217	28.585	-5.368	-8,4
2009-2010 ⁽²⁾	73.722.988	2.360.079	642.224	23.467	31.362	-7.895	-12,2
2010-2011 ⁽²⁾	74.724.269	2.420.181	310.468	10.274	14.228	-3.954	-12,7
2011-2012 ⁽²⁾	75.627.384	2.317.814	623.535	21.492	27.441	-5.949	-9,5
2012-2013 ⁽²⁾	76.667.864	2.534.279	623.824	26.354	30.244	-3.890	-6,2
2013-2014 ⁽²⁾	77.695.904	2.681.275	623.116	29.726	34.855	-5.129	-8,2
2014-2015 ⁽²⁾	78.741.053	2.720.438	618.617	25.319	33.501	-8.182	-13,1
2015-2016 ⁽²⁾	79.814.871	2.619.403	621.224	22.966	26.369	-3.403	-5,5
2016-2017 ⁽²⁾	80.810.525	2.684.820	621.301	22.147	28.697	-6.550	-10,5
2017-2018 ⁽¹⁾	82.003.882	3.057.606	646.608	45.861	26.271	19.590	30,8

Sivas'ın Aldığı, Verdiği Göç, Net göç ve Net Göç Hızı, (1980-2018)

Dönemler arası net göç hızı 1985-90 döneminde %105,8'e çıkmış daha sonra %51'e inmiştir. Sivas yine net göç vermeye devam etmiş. 2018 yılında ise net göç almıştır. 2018 yılında göç aldığı için Sivas'ın nüfusu artmıştır. Fakat 2019 yılında Sivas nüfusu tekrar azalmaya başlamıştır.

Sivas'ın 2007 yılından itibaren diğer illerden aldığı ve verdiği göçler ile net göç hızı tabloda verilmiştir. 2007-2010 yıllarında en fazla net göç verdiği iller İstanbul, Kayseri, Ankara ve İzmir iken, net göç aldığı iller Adıyaman, Diyarbakır ve Kahramanmaraş ve Malatya olmuştur. 2011-2015 arasında net göç aldığı iller sıralaması Kayseri ilk sıraya yerleşerek onu İstanbul ve Ankara ve İzmir takip etmiştir, net göç aldığı iller ise, Şanlıurfa, Adana, Kahramanmaraş ve Adıyaman olmuştur. 2016-2018 yılından sonra ise Sivas yine net göç vermeye devam etmiştir. Sivas sadece 2018 yılında net göç alan bir il hâline gelmiştir. Bu rakamda 2018 yılında İstanbul ve Kayseri'den aldığı net göçün etkisi büyüktür. Her ne kadar dönemsel olarak inceledik de, Sivas 2007 den 2017 yılına kadar bu iki ile net göç vermiş sadece 2018 yılında net göç almıştır.

Burada İstanbul'a özel bir yer açmak gerekir, İstanbul'a yönelik göçler içerisinde Sivas'tan yapılan göçlerin önemli bir ağırlığı olmakla birlikte, Sivas'tan yapılan göçlerin büyük oranda İstanbul'a yönelmesi de önemlidir.

1975-90 yıllarında Sivas'tan İstanbul'a göç verilerine baktığımızda, 1975-80 döneminde göç edenlerin oransal olarak, yaklaşık %55'i kırsal alanlardan, kalan %45'i il ve ilçe merkezlerinden göç ederken, bu oranlar 1980-85 döneminde %39-%61, 1985-90 döneminde ise %28-%72 dolaylarında gerçekleşmiştir.

İstanbul ilindeki Sivas doğumlu olanların oranı başlangıçta sürekli artarak, ilk sıralara

2007- 2010									
Sıra	İl	Aldığı	Verdiği	Net Göç	Sıra	İl	Aldığı	Verdiği	Net Göç
		46.164	66.332	-20.168					
1	İstanbul	22.885	27.412	-4.527	72	Ardahan	102	69	33
2	Kayseri	5.421	9.929	-4.508	73	Kars	207	173	34
3	Ankara	5.116	8.528	-3.412	74	Ağrı	397	361	36
4	İzmir	2.549	5.940	-3.391	75	Van	350	311	39
5	Antalya	1.635	3.345	-1.710	76	Mardin	272	201	71
6	Bursa	956	2.248	-1.292	77	Şanlıurfa	406	330	76
7	Kocaeli	1.029	1.972	-943	78	Malatya	1.545	1.429	116
8	Aydın	394	823	-429	79	K.Maraş	659	535	124
9	Balıkesir	506	921	-415	80	Diyarbakır	466	339	127
10	Samsun	868	1.250	-382	81	Adıyaman	401	216	185

Sivas'ın Diğer İllerden Aldığı Verdiği ve Net Göç (2007-2018)

yerleşmiştir. İstanbul nüfusu içinde Sivas doğumlu olanların, İstanbul nüfusu içinde ilk sıradaki oransal ağırlığını daima korumuştur. 1990 yılına kadar İstanbul ili içerisinde oransal olarak artan Sivas doğumlular bu yıllardan itibaren ise oransal olarak azalmaya başlamıştır. Bunun nedenlerinden birisi kentin göç hızının düşmesi, göçten sonra doğan kuşakların İstanbul doğumlu olmasıdır.

Nüfusa Kayıtlı Olunan Yerler Açısından Göçler

Sivas Nüfusuna kayıtlı olanların en fazla ve en az hangi illerde yaşadığını gösteren tablolar aşağıya çıkartılmıştır.

Sıra	İl	2007		2019		Sıra	İl	2007		2019	
		Nüfus	%	Nüfus	%			Nüfus	%	Nüfus	%
	Toplam	1614286	100,00	1789013	100,00	72	Kars	784	0,05	485	0,03
1	İstanbul	679.207	42,07	764.896	42,76	73	Muş	284	0,02	485	0,03
2	Sivas	583.853	36,17	563.448	31,49	74	Bitlis	400	0,02	465	0,03
3	Ankara	139.040	8,61	159.205	8,90	75	Bingöl	434	0,03	431	0,02
4	Kayseri	63.158	3,91	90.423	5,05	76	Karaman	195	0,01	370	0,02
5	İzmir	58.775	3,64	78.389	4,38	77	Bayburt	115	0,01	351	0,02
6	Kocaeli	27.686	1,72	38.891	2,17	78	Artvin	143	0,01	322	0,02
7	Antalya	23.013	1,43	37.044	2,07	79	Iğdır	214	0,01	289	0,02
8	Bursa	17.104	1,06	25.232	1,41	80	Ardahan	119	0,01	209	0,01
9	Mersin	13.199	0,82	14.221	0,79	81	Kilis	80	0,00	198	0,01
10	Tekirdağ	6.483	0,40	13.659	0,76						

Sivas Nüfusuna Kayıtlı Olanların Yaşadığı İller (2007-2019)

Sivas nüfusuna kayıtlı olanların Türkiye içinde en fazla ve en az yaşadığı illerin sıralamasına göre Sivas nüfusuna kayıtlı olanların en fazla yaşadığı il İstanbul olurken onu Sivas, Ankara, Kayseri, İzmir, Kocaeli, Antalya Bursa Mersin ve Tekirdağ takip etmektedir. Sivas nüfusuna kayıtlı olanların en az olduğu il Kilis'tir. Onu Ardahan, Iğdır, Artvin, Bayburt takip etmektedir.

Tablonun ilginç bir yönü ise İstanbul'da Sivas nüfusuna kayıtlı olanların sayısı ve oranı Sivas'ta ikamet eden Sivas nüfusuna kayıtlı olanların sayısından fazla olmasıdır. Bu arada Sivas nüfusuna kayıtlı olanların sayısı 2007 den 2019 kadar ilk 10 il içinde sadece Sivas'ta azalmıştır.

Göçlerin Yönü

Sivas'ın aldığı ve verdiği göçlerin yerleşim birimleri bakımından oranlarının incelenmesi Sivas ilinin kır-kent göç hareketlerinin büyüklüğünü ve yönünü göstermesi bakımından önemlidir. Yaşanan gelişmeler ülkemizin kır-kent dengesini kentler lehine değiştirirken 2012 yılında yapılan idari düzenlemelerle de zaten kır (köy) sayılan yerlerde yaşayanların oranı nüfus içinde oransal olarak azalmıştır. Bu oran 2019 yılında Türkiye için %7,22 Sivas için ise %25,56'dır.

Yerleşim birimlerine alınan göçler bakımından Türkiye'de 1985-1990 yıllarında kentten kente

olan göçler %62,18'lik oranla ilk sırada yer almaktadır. Onu %17,95'lik oranla köyden kente, %12,60'lık oranla kentten köye ve %7,27'lik oranla köyden köye göç takip etmektedir.

1985-1990 tarihleri arasında Sivas, Türkiye ve en fazla göç alan İstanbul'da alınan göç oranlarına sıralama bakımından paralellik göstermektedir. İl sırasıyla kentten kente(%53,92), köyden kente (%21,56), kentten köye (%18,27) ve Köyden Köye(%6,25)'dir. Alınan göçlerin beşte birini kentten köye yönelik göçler oluşturmaktadır. Bu oran, Türkiye ortalamasının üstündedir. Bu, Sivas'a yönelik göçte, kırsal alanlara bir dönüş olduğunu göstermesi açısından önemlidir.

Yine, verilen göçler bakımından Sivas'tan göç incelendiğinde ise sırasıyla kentten kente (%63,97); köyden kente (%22,81), köyden köye (%6,72) ve kentten köye (%6,50) göç

verdiği görülmektedir. Bu oranlar Sivas'ta kırsal alanlardan göçün varlığını göstermektedir. Köyden köye ve kentten köye olan göçler birbirlerine yakın oranlardadır.

		Verilen Göç						Verilen Göç					
		Türkiye		İstanbul		Sivas		Türkiye		İstanbul		Sivas	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kentten Kente	T	3.359.357	62,18	295.188	63,82	83.140	63,97	3.867.979	57,80	407.134	54,12	57.045	57,75
	E	1.828.064	33,84	168.476	36,43	43.374	33,37	2.110.130	31,53	232.445	30,90	30.568	30,95
	K	1.531.293	28,34	126.712	27,40	39.766	30,59	1.757.849	26,27	174.689	23,22	26.477	26,80
Köyden Kente	T	969.871	17,95	16.617	3,59	29.645	22,81	1.168.285	17,46	55.132	7,33	27.840	28,18
	E	520.927	9,64	8.899	1,92	15.624	12,02	639.319	9,55	28.017	3,72	15.113	15,30
	K	448.944	8,31	7.718	1,67	14.021	10,79	528.966	7,90	27.115	3,60	12.727	12,88
Köyden Köye	T	392.935	7,27	12.010	2,60	8.738	6,72	313.481	4,68	7.862	1,05	4.192	4,24
	E	217.933	4,03	7.700	1,66	4.911	3,78	163.280	2,44	4.168	0,55	2.259	2,29
	K	175.002	3,24	4.310	0,93	3.827	2,94	150.201	2,24	3.694	0,49	1.933	1,96
Kentten Köye	T	680.527	12,60	138.688	29,99	8.453	6,50	1.342.518	20,06	282.141	37,51	9.700	9,82
	E	398.011	7,37	80.951	17,50	5.030	3,87	730.646	10,92	151.159	20,09	5.598	5,67
	K	282.516	5,23	57.737	12,48	3.423	2,63	611.872	9,14	130.982	17,41	4.102	4,15
Toplam	T	5.402.690	100,0	462.503	100,0	129.976	100,0	6.692.263	100,0	752.269	100,0	98.777	100,0
	E	2.964.935	54,88	266.026	57,52	68.939	53,04	3.643.375	54,44	415.789	55,27	53.538	54,20
	K	2.437.755	45,12	196.477	42,48	61.037	46,96	3.048.888	45,56	336.480	44,73	45.239	45,80

Yerleşim Birimlerine ve Cinsiyete Göre Alınan ve Verilen Göç (1985-2000)

TÜİK Göç İstatistikleri Genel Nüfus Sayımı İllerin Yerleşim Yerlerine Göre Aldığı Verdiği Göç 2000

1985-1990 ve 1990-2000 yılı verileri birlikte değerlendirildiğinde ise Sivas ilinin aldığı göçlerin yönlendiği alanlar bakımından sıralamasının değişmediği, kentlerden aldığı göçler artarken, kentlerden köylerine aldığı göç benzer seyirde takip ederken, köylerden aldığı göçlerin azaldığı görülmektedir. Köylerden aldığı göçlerin azalmasının bir nedeni ülke içinde kırsal kesim nüfus ağırlığının artık iyece azalmasıdır.

Yine 1985-1990 ve 1990-2000 yılı göç verileri açısından değerlendirdiğimizde kentlerden

	Göç Eden Erkeklerin Göç Eden Kadınlara Oranı
1955-60	1,18
1960-65	1,18
1965-70	1,26
1970-75	0,89
1975-80	1,04
1980-85	1,06
1985-90	0,95
1990-2000	1,19

Net Göç Akımında Erkeklerin Kadınlara Oranı

kentlere olan göç azalmış, kentlerden köylere olan göç ise artmıştır. Kırsal kesimden göçlerin bu dönemde kentlere yöneldiği, köyden köye olan göçlerin ise azaldığı görülmektedir.

Göç edenlerin yaş ve cinsiyet yapıları, göçlerin nedenlerini belirlemesi yanında göç nedenlerine göre de göç eden nüfus yapısı farklılaşabilmektedir. Göç edenlerin; yaş, cinsiyet ve eğitim durumu göçlerin nedenlerine bağlı olarak değişmekte, yaşanan bu değişim göçlerin nedenlerinin sonuca yansımaları şeklinde bir görünüm almaktadır.

Cinsiyete göre göçe katılanlar arasında başlangıçta görülen farklılığa rağmen genel bir eğilim göze çarpmaktadır. Oranlar incelendiğinde 1965-70 dönemine kadar göç erkek ağırlıklı iken, zaman içerisinde ailelerin birleşmesi ve kadınların da ailelerine katılmak amacıyla göçe katılmaları sonucunda, 1970-75 döneminde göç eden kadın sayısında erkeklere göre daha fazla bir artış yaşanmıştır. 1975 yılından itibaren yine erkeklerin göç edenler içinde önceki dönemler kadar olmasa da ağırlığı öne çıkmış fakat 1985-90 döneminde göç içinde kadınların ağırlığı artmıştır. Bu durum kadınların göç sürecine gecikmeli olarak katılmalarını sonucudur.

Yaş grubu ve cinsiyete göre iç göçler analiz edildiğinde, 1975-1990 döneminde 0-29 yaş aralığında erkeklerden daha az göç eden kadınların, 30 yaş üstü gruplarda erkeklerden daha çok göç etmeleri ve 65 yaşından sonra ise erkeklerin oransal olarak iki katına yakın göç etmeleri dikkat çekmektedir. 30 yaş üstü için 2014 ve 2017 yılları analiz edildiğinde ise oranların arasındaki farkın kapandığı göç eden erkek oranlarının kadın oranlarına yaklaştığı görülmektedir.

Göçün bütün dönemlerde erkekler arasında özellikle 15-24 yaş civarında yoğunlaştığı, 15-19 bu yaş grubunun ortalama %20-25 gibi bir ağırlığa sahip olduğu, 15-35 yaş grubunun ise tüm göçenlerin yarısından fazlasını oluşturduğu görülmektedir.

Göç eden kadınlar incelendiğinde ise 0-15 yaş gruplarında erkeklerle paralel bir seyir izlemesine rağmen 15-29 yaşları arasında erkeklerin gerisine düşmüştür. Fakat 30 yaşından sonra 1990'a kadar erkeklerde fazla göç ettikleri görülmektedir. 2014-2017 yıllarında ise göç eden kadınlar 40 yaşa kadar oransal olarak erkek göçlerinin altında kalsa da 40-65 yaş kadar onlarla dengeli bir göç seyri izlemiş, 65 yaş üstünde ise erkeklerden fazla olmakla birlikte yakın bir seyir takip etmiştir.

Göç edenlere cinsiyet yapısı açısından bakıldığında, "bağlantılı göç" çoğunlukla kadınlara özgü bir göç nedeni olarak ortaya çıkmaktadır. Göç edenlerin yapısı incelendiğinde 30-45 yaş grubunda kadınların göç oranlarının, erkeklerin göç oranlarından fazla olduğu görülmektedir. Bu göstergelerden erkeklerin yalnız göç ettiği, kadınların ise evlilik veya ailenin birleşmesi gibi nedenlerle erkek nüfusa bağlı olarak onları takip eder şekilde göç ettiği anlaşılmaktadır.

Sivas'ın verdiği göçler açısından 1985-90 dönemi incelendiğinde göç edenlerin %13,38'i okuma-yazma bilmemekte, %16,80'i ise okuma-yazma bilmektedir. Bir öğrenim kurumundan mezun olan toplam %83,19'luk göç eden nüfusun ise, %67,23'ü ilköğretim, %11,47'si ortaokul, %10,30'u lise mezunudur. Bu oranlar Sivas'tan bu dönemde göç edenlerin eğitim düzeylerinin düşüklüğünü göstermektedir.

Aynı dönemlerde, Sivas'ın aldığı göçler bakımından eğitim düzeylerine bakıldığında ise, yine ilköğretim mezunlarının ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Genel olarak alınan göçlerin eğitim düzeyleri daha yüksektir. Okuma-yazma bilmeyenlerin oranı %8,97, okuma-yazma bilenlerin oranı %12,64'tür. Eğitim kurumundan

mezun olma durumuna göre ise; %48,57'si ilköğretim, %17,24'ü ilköğretim, %14,58'i lise, %12,43'ü ortaokul mezunudur. Bu göstergelere göre, Sivas'tan ve Sivas'a göç edenlerin çoğunluğu ilköğretim mezunudur.

Sivas'ta göçe katılımların değişimleri açısından

2009-2018 döneminde göç edenlerin eğitim görünümleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Sivas'ın aldığı ve verdiği göç içerisinde 2009-2018 dönemlerinde lise ve dengi eğitimlilerin sayısal ağırlığı hissedilmekte onu ilköğretim ile ortaokul mezunları takip etmektedir.

	2009-2010				2011-2015				2016-2018			
	Verdiği	Aldığı	Net Göç	%	Verdiği	Aldığı	Net Göç	%	Verdiği	Aldığı	Net Göç	%
Bilinmeyen	3.661	1.911	-1.750	-19,36	3.126	2.694	-432	-2,10	543	500	-43	-0,43
Okuma Yazma Bilmeyen	2.079	2.434	355	3,93	5.081	5.709	628	3,05	2.561	3.264	703	7,06
Okuma Yazma Bilen	1.539	1.703	164	1,81	4.652	4.848	196	0,95	2.080	3.001	921	9,25
İlkokul	9.814	8.574	-1.240	-13,72	21.072	20.238	-834	-4,05	8.344	14.639	6295	63,22
İlköğretim	6.278	3.220	-3.058	-33,84	18.428	10.449	-7.979	-38,73	5.747	7.103	1356	13,62
Ortaokul Veya Dengi Meslek Ortaokulu	1.869	1.385	-484	-5,36	5.001	3.876	-1.125	-5,46	3.891	5.436	1545	15,52
Lise Ve Dengi Meslek Okulu	13.939	14.513	574	6,35	38.568	40.737	2.169	10,53	23.077	29.637	6560	65,88
Yükseköğretim Veya Fakülte	8.609	5.097	-3.512	-38,86	32.766	19.931	-12.835	-62,31	22.158	15.291	-6867	-68,96
Yüksek Lisans (5 Veya 6 Yıllık Fakülteler Dahil)	399	303	-96	-1,06	1.392	1.093	-299	-1,45	1.606	1.179	-427	-4,29
Doktora	123	133	10	0,11	306	218	-88	-0,43	228	143	-85	-0,85
Toplam	48.310	39.273	-9.037	-100	130.392	109.793	-20.599	-100,00	70.235	80.193	9958	100,00

Eğitim Durumuna Göre Sivas'ta Göç; Aldığı; Verdiği, Net Göç, (15 Yaş ve Üzeri)

Lise mezunlarının ne kadarının üniversite eğitimi için ilden göç edenlerden ne kadarının ise başka nedenle göç ettiği bilgisine erişilememiştir. Fakat takip eden dönemlerde fakülte veya daha yüksek eğitim alanlar net göç yaptığına göre, eğitim nedeniyle göç eden öğrencilerin önemli bir kısmının dönmediğini söylemek yanlış olmaz. Sivas'tan göçler arasında ilkokul mezunlarının sayısı azalan bir seyir izlemektedir.

İl, 2009-2018 döneminin tamamında lise mezunlarından net göç alırken, 2016-2018 döneminde daha önce net göç verdiği ilkokul, ilköğretim ve ortaokul düzeylerinden net göç almaya başlamıştır.

Fakat asıl önemli nokta yüksekokul veya fakülte mezunlarında görülmektedir. İl net göç aldığı 2016-2018 döneminde dahi sayısal olarak da, oransal olarak da gittikçe artan düzeyde yüksek eğitilmiş elemanlarını kaybetmekte, kaybettiklerinin yeri de doldurulamamaktadır ki, durum bu eğitim düzeyinde net göç verme eğiliminden kaynaklanmaktadır. Süreç Doktora, yüksek lisans 5-6 yıllık fakülte (tıp, diş hekimliği gibi) eğitilmişleri de etkilemektedir. Sivas artık eğitilmiş nüfusunu tutamamaktadır.

KAYNAKLAR

AKBULUT, Gülpınar; (2007). "Sivas İlinin Başlıca Nüfus Coğrafyası Özellikleri", C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi Mayıs 2007 Cilt: 31 No:1.

ALACAĞAN, Osman; (1994). Sivas'ta Kentleşme Sürecinde Sanayileşme Süreci, Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi SBE.

BAŞEL, Halis, (2003). Sosyal Politika Açısından İç Göçler: Sivas'tan İstanbul'a Göç, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Ü. SBE.

DİE, (1990). Genel Nüfus Sayımı, www.tuik.gov.tr erişim

tarihi 28.02.2020

DİE, (1995). Türkiye Nüfusu, 1923-1994 Demografi Yapısı ve Gelişimi, 21.Yüzyıl Ortasına Kadar Projeksiyonlar, Ankara: DİE Yayını No:1839.

DİE, (1997). 1990 GNS, Daimi İkametgâha Göre İç Göçün Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri, Ankara: DİE Yayını No:2069.

DİE, Genel Nüfus Sayımı sonuçları, 1980-2000, www.tuik.gov.tr Erişim Tarihi 25.02.2020

Harita Genel Müdürlüğü (2014). https://www.harita.gov.tr/images/urun/il_ilce_alanlari.pdf, Erişim Tarihi 29.02.2019.

Orta Anadolu Kalkınma Ajansı, Sivas Sosyal Durum Analizi, http://www.oran.org.tr/images/dosyalar/20190918155744_1.pdf

KOCAMAN, Tuncer, Türkiye'de İç Göçler ve Göç Edenlerin Nitelikleri (1965-2000), http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/Turkiyede_Ic_Gocler_ve_Goc_Edenlerin_Nitelikleri_1965-2000.pdf, Erişim Tarihi 04.03.2020

TÜİK Göç İstatistikleri Genel Nüfus Sayımı İllerin Yerleşim Yerlerine Göre Aldığı Verdiği Göç 2000, www.tuik.gov.tr, 25.02.2020

TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Veri tabanı 2007-2019, <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr>, Erişim Tarihi 24-29.02.2020.

Sivas I. Organize Sanayi Bölgesi

SOSYO - EKONOMİK ÖZELLİKLER

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Yıldızeli Pamuk Pınar Anadolu Lisesi

Sivas Selçuk Ortaokulu

EĞİTİM VE YÜKSEKÖĞRETİM

Bu başlık altında; eğitimin okul öncesi, ilkökul, ortaokul, lise ve yükseköğretim aşamaları incelenmiştir. Türkiye’de 30.03.2012 tarih ve 6287 sayılı “İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (2012)” ile zorunlu eğitimde 4+4+4 sistemine geçilmiştir. Yeni uygulama ile 4+4+4 sisteminde; ilkökul 1, 2, 3 ve 4. sınıflardan; ortaokul 5, 6, 7 ve 8. sınıflardan; liseler ise 9, 10, 11. ve 12. Sınıflardan oluşmuştur. Bu nedenle, Sivas İl Millî Eğitim Müdürlüğü’nden 4+4+4 sistemine geçilen 2012

yılı verileri ile en son 2019 yılı Kasım ayı verileri talep edilmiştir. Bu veriler çerçevesinde; Sivas ilinde bulunan okullara, bu okullarda görev yapan öğretmenlere ve öğrenim gören öğrencilere ilişkin bilgiler karşılaştırmalı olarak sunulmuştur. Yükseköğretim boyutunda ise 2019 yılı aralık ayında Sivas Cumhuriyet Üniversite’sinden elde edilen veriler dikkate alınarak mevcut akademik birimler, akademik personel sayısı ve öğrenci sayısı ortaya konmaya çalışılmıştır.

Doç. Dr. Ebru Bozpolat

MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE BAĞLI KURUMLARA İLİŞKİN BULGULAR

Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı kurumlara ilişkin bulgular boyutunda; okul öncesi, ilkökul, ortaokul ve lise kademesinde Sivas ilinde bulunan okullara, bu okullarda görev yapan öğretmenlere ve öğrenim gören öğrencilere ilişkin bilgiler yer almaktadır.

OKULLARA İLİŞKİN BULGULAR

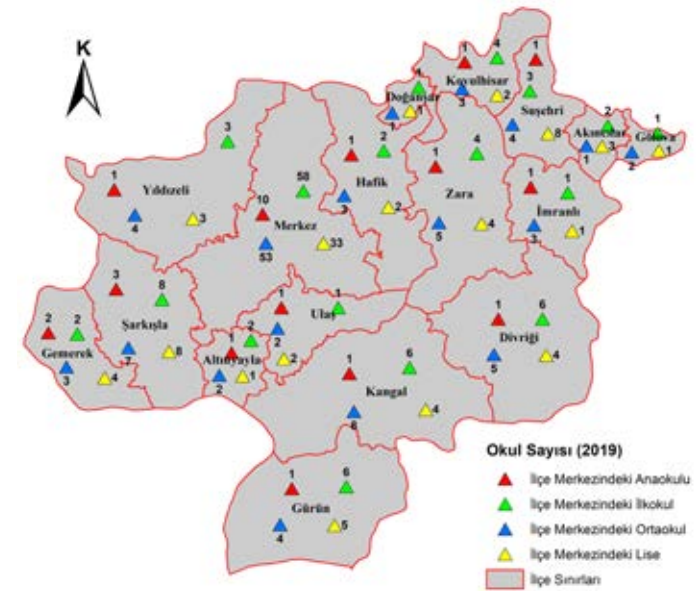
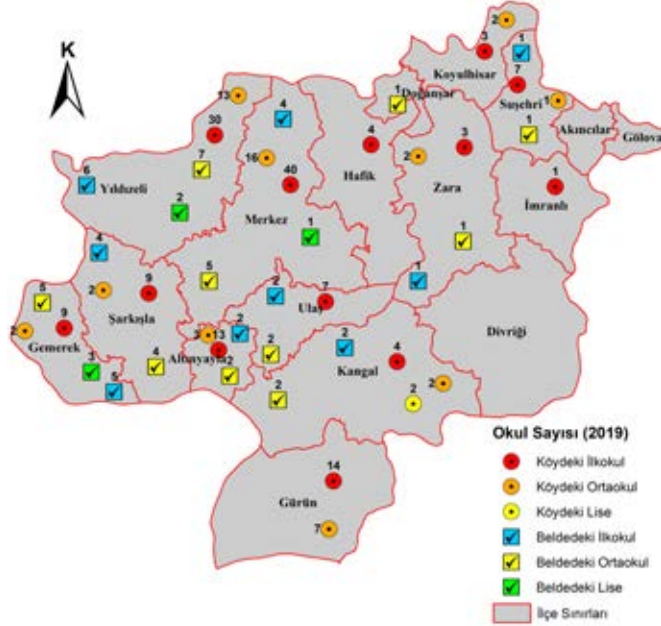
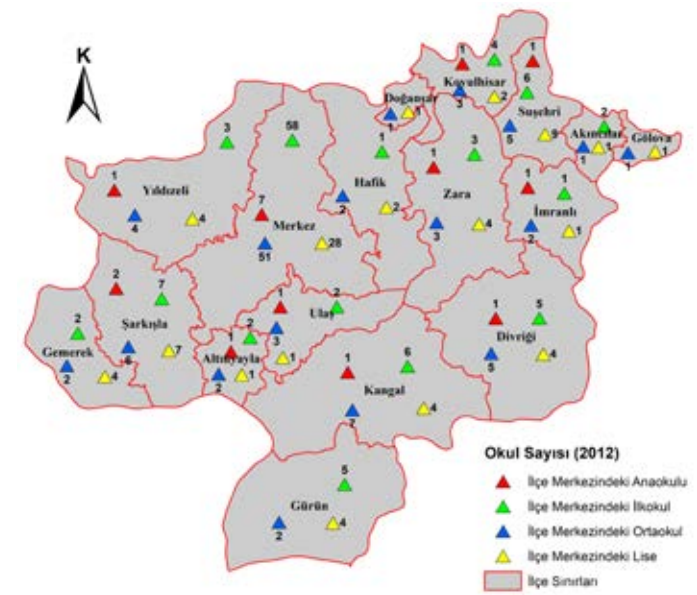
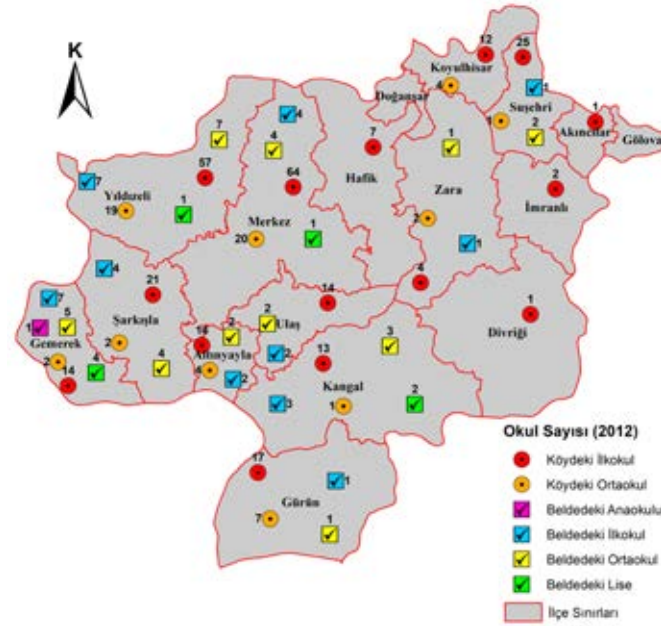
Devlet Okullarına İlişkin Bulgular

Öncelikle devlet okullarındaki okul türlerinin yerleşim yerine göre dağılımlarına bakılmıştır. 2012 ve 2019 yıllarında okul türlerinin buldukları yerleşim yerlerine (köy, belde ve ilçe merkezi olmak üzere) ilişkin dağılımlarına yanda yer verilmiştir.

Okul türlerinden anaokulu, ilkokul, ortaokul ve lise dağılımlarına bakıldığında, en fazla okul sayısının Sivas Merkez ilçesinde olduğu görülmektedir.

Anaokulu sayısı incelendiğinde; 2012 yılında Sivas Merkez ilçesinde 7, Şarkışla ilçesinde 2 ve Altınyayla, Divriği, İmranlı, Kangal, Koyulhisar, Suşehri, Ulaş, Yıldızeli, Zara ilçelerinde 1'er anaokulu olmak üzere toplam 18 anaokulu bulunurken; 2019 yılında Sivas Merkez ilçesinde 10, Şarkışla ilçesinde 3, Gemerek ilçesinde 2 ve Altınyayla, Divriği, Gürün, Hafik, İmranlı, Kangal, Koyulhisar, Suşehri, Ulaş, Yıldızeli, Zara ilçelerinde 1'er anaokulu olmak üzere toplam 26 anaokulu bulunmaktadır. Anaokullarının tamamı ilçe merkezinde bulunmaktadır.

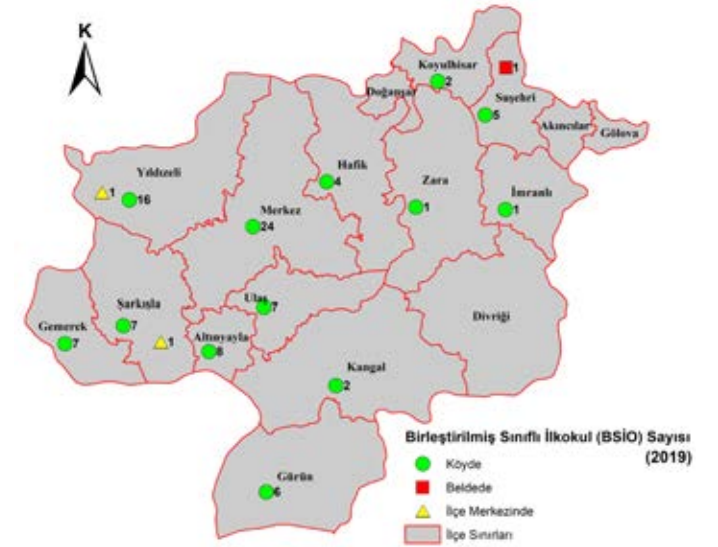
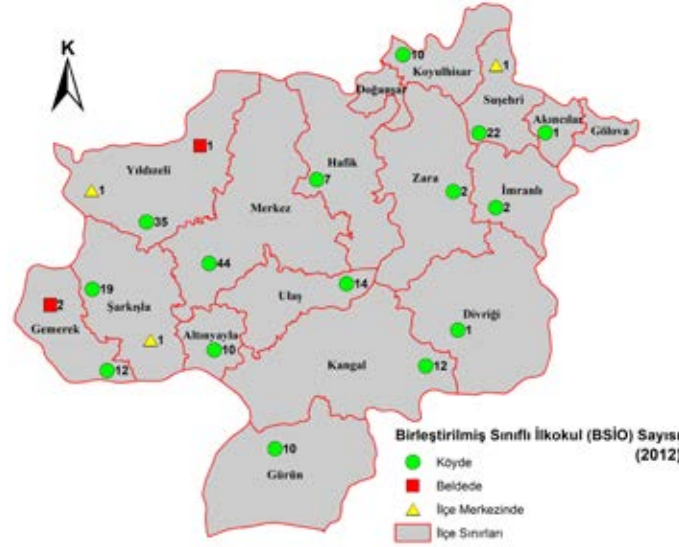
İlkokul sayısına bakıldığında; 2012 yılında 266'sı köyde, 32'si beldede ve 107'si ilçe merkezinde olmak üzere toplam 405 ilkokul bulunurken; 2019 yılında 144'ü köyde, 27'si beldede ve 110'u ilçe merkezinde olmak üzere toplam 281 ilkokul bulunmaktadır. Köy ilkokullarında önemli oranla azalma olduğu görülmektedir. İlkokul sayısı 2012 yılında en fazla Sivas Merkez ilçesinde daha sonra sırasıyla Yıldızeli, Şarkışla, Suşehri, Gemerek, Gürün, Kangal ilçelerinde bulunurken; 2019 yılında en fazla Sivas Merkez ilçesinde daha sonra sırasıyla Yıldızeli, Şarkışla, Gürün,

2012 ve 2019 Yıllarında Okul Türlerinin Bulunduğu Yerleşim Yerlerine İlişkin Dağılımları

Altınyayla, Gemerek ilçelerinde bulunmaktadır. Ayrıca ilkokullarda birleştirilmiş sınıflı ilkokul uygulaması da hâlen devam etmektedir. Birleştirilmiş sınıf uygulaması, Türkiye’de eğitim sisteminde yer alan 12 yıllık zorunlu eğitimin ilk 4 yıllık döneminde uygulanmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığının 07.09.2012 tarih ve 151 sayılı “Birleştirilmiş Sınıflar Haftalık Ders Programları” kararı ile birleştirilmiş sınıfların 1. sınıftan 4. sınıfa kadar tek öğretmenli, iki öğretmenli ve üç öğretmenli oluşturulma şekilleri, öğretmenli ve ödevli dersleri haftalık ders programlarıyla belirtilmiştir. Birleştirilmiş sınıf oluşturma şekilleri, öğretmen ve derslik sayısına göre farklılık göstermektedir. Tek öğretmenli okullarda; 1., 2., 3. ve 4. sınıf öğrencileri birleştirilerek bir öğretmen tarafından okutulur. İki öğretmenli okullarda, 1. ve 2. sınıf öğrencileri bir grup, 3. ve 4. sınıf öğrencileri bir grup olacak şekilde uygulama yapılması önerilir. Üç öğretmenli okullarda ise 1. sınıf bağımsız, 2. ve 3. sınıf öğrencileri bir grup, 4. sınıf bağımsız olacak şekilde uygulama yapılması önerilir. Ancak öğrenci ve derslik sayısı gibi etkenler göz önünde bulundurularak iki ve üç öğretmenli sınıflarda farklı modeller düzenlenebilir. 2012 ve 2019 yıllarında birleştirilmiş sınıflı okulların bulunduğu yerleşim yerlerine ilişkin dağılımlara yanda yer verilmiştir.

Görüldüğü gibi; 2012 yılında 201’i köyde, 3’ü beldede ve 3’ü ilçe merkezinde olmak üzere toplam 207 birleştirilmiş sınıflı ilkokul bulunurken, 2019 yılında 90’ı köyde, 1’i beldede ve 2’si ilçe merkezinde olmak üzere toplam 93 birleştirilmiş sınıflı ilkokul bulunmaktadır. Birleştirilmiş sınıflı okulların en fazla bulunduğu ilçeler 2012 yılında Sivas Merkez ilçesi başta olmak üzere sırasıyla Yıldızeli, Suşehri, Şarkışla, Gemerek, Ulaş ilçeleriyken; 2019 yılında yine Sivas Merkez ilçesi başta olmak üzere Yıldızeli, Altınyayla, Şarkışla,

2012 ve 2019 Yıllarında Birleştirilmiş Sınıflı Okulların Bulunduğu Yerleşim Yerlerine İlişkin Dağılımları

Gemerek, Ulaş ilçeleridir. Köy ilkokullarında meydana gelen azalmanın önemli bir kısmının birleştirilmiş sınıflı ilkokul uygulamasının bulunduğu okullarda olduğu söylenebilir.

Ortaokul sayısına bakıldığında; 2012 yılında 62’si köyde, 31’i beldede ve 100’ü ilçe merkezinde olmak üzere toplam 193 ortaokul bulunurken; 2019 yılında 50’si köyde, 30’u beldede ve 110’u ilçe merkezinde olmak üzere toplam 190 ortaokul bulunmaktadır. Hem 2012 hem 2019 yılında en fazla ortaokul sayısı, Sivas Merkez ilçesinden sonra Yıldızeli ilçesinde bulunmaktadır.

Lise sayısına bakıldığında; 2012 yılında 8’i beldede ve 78’i ilçe merkezinde olmak üzere toplam 86 lise bulunurken; 2019 yılında 2’si köyde, 6’sı beldede ve 86’sı ilçe merkezinde olmak üzere toplam 94 lise bulunmaktadır. Hem 2012 hem 2019 yılında en fazla lise sayısı, Sivas Merkez ilçesinden sonra Suşehri, Gemerek,

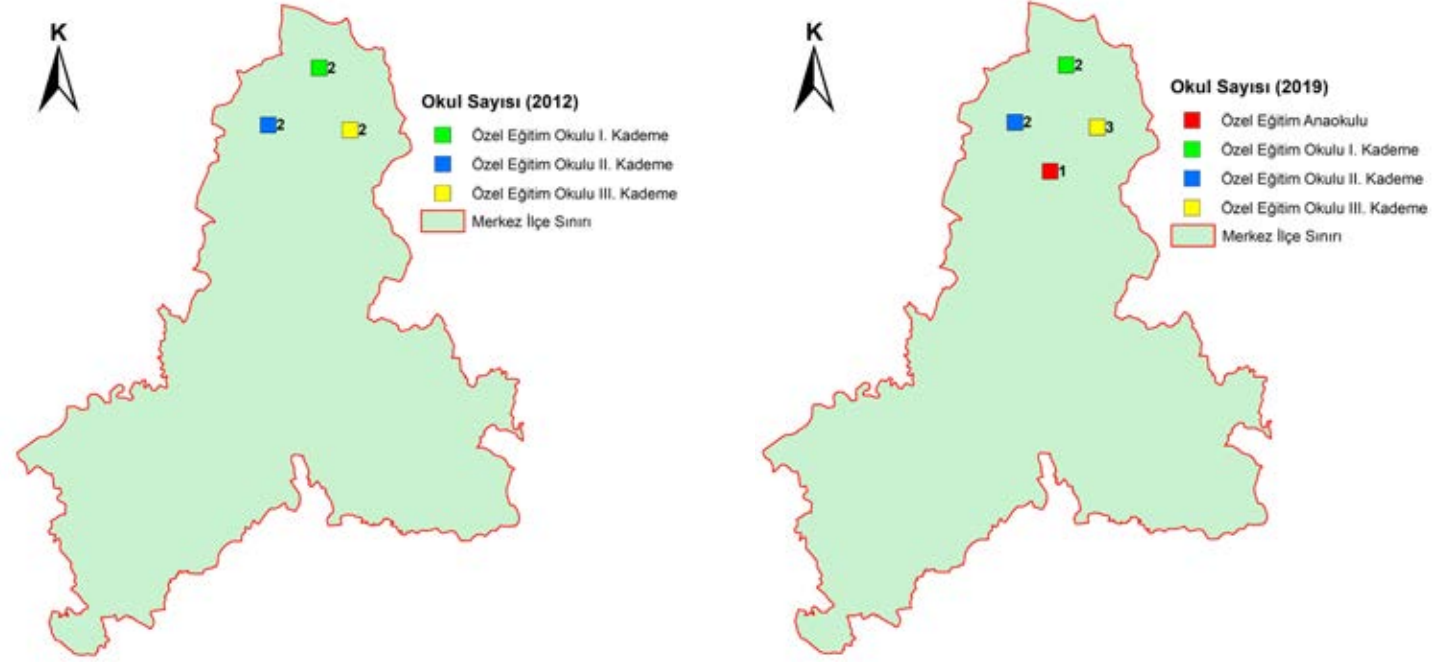
Şarkışla ilçelerinde bulunmaktadır. Köyde lise bulunan tek ilçe Kangal ilçesidir.

Devlet okulları içinde yer alan “**Özel Eğitim Okulları**”nın ayrıca verilmesinin daha uygun olacağı düşünülmüştür. Özel eğitim okullarının yerleşim yerine göre dağılımlarına bakıldığında, hem 2012 hem de 2019 yılında özel eğitim okullarının tamamının Sivas ili Merkez ilçesinde bulunduğu görülmektedir. 2012 ve 2019 yıllarında özel eğitim okullarının okul türlerine ilişkin dağılımlarına yanda yer verilmiştir.

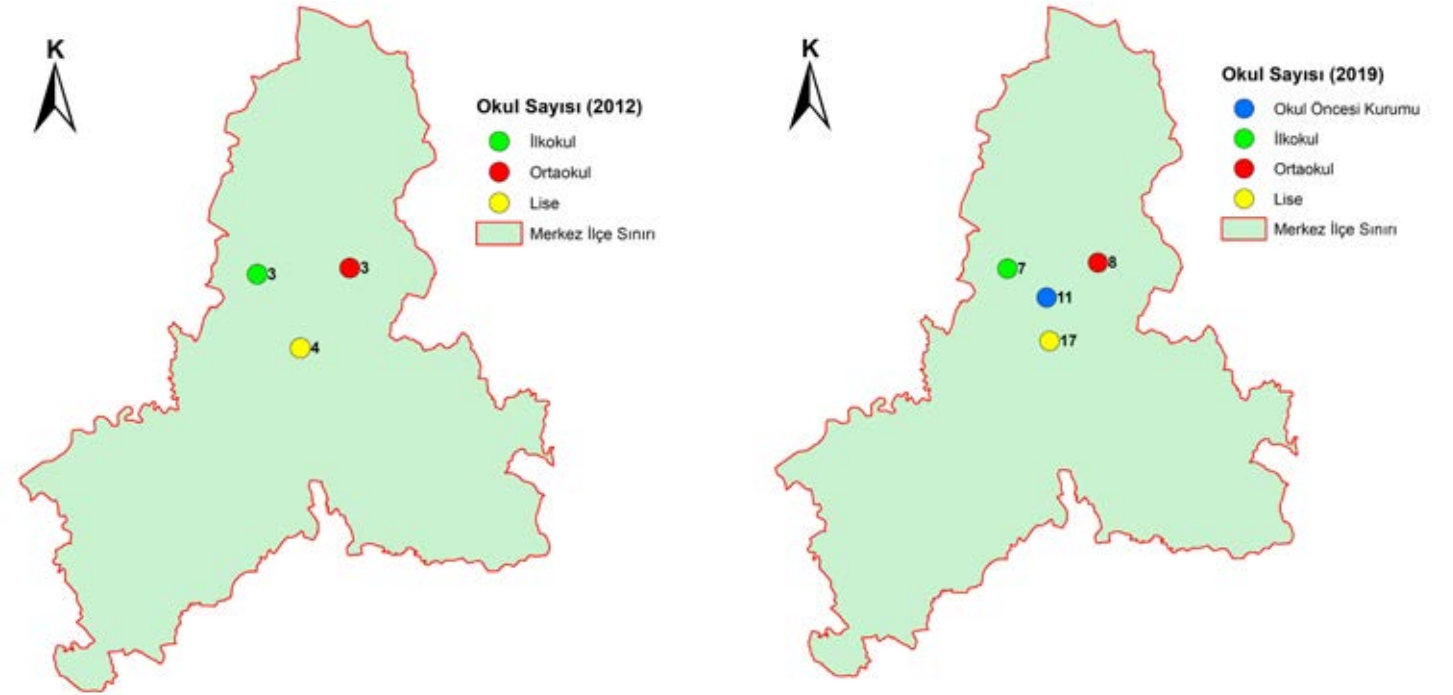
Görüldüğü gibi; 2012 yılında Özel Eğitim Uygulama Merkezi (I. Kademe) 2 okul, Özel Eğitim Uygulama Merkezi (II. Kademe) 2 okul, Özel Eğitim İş Uygulama Merkezi (III. Kademe) 1 okul ve Özel Eğitim Mesleki Eğitim Merkezi (Zihinsel Engelliler III. Kademe) 1 okul olmak üzere toplam 6 özel eğitim okulu bulunurken; 2019 yılında Özel Eğitim Anaokulu 1 okul, Özel Eğitim Uygulama Okulu (I. Kademe) 2 okul, Özel Eğitim Uygulama Okulu (II. Kademe) 2 okul, Özel Eğitim Meslek Lisesi (İşitme Engelliler) 1 okul, Özel Eğitim Meslek Okulu (Zihinsel Engelliler) 1 okul, Özel Eğitim Uygulama Okulu (III. Kademe) 1 okul olmak üzere toplam 8 özel eğitim okulu bulunmaktadır.

Özel Okullara İlişkin Bulgular

Özel okulların yerleşim yerine göre dağılımlarına bakıldığında, hem 2012 hem de 2019 yılında özel okulların tamamının Sivas ili Merkez ilçesinde bulunduğu görülmektedir. 2012 ve 2019 yıllarında özel okulların okul türlerine ilişkin dağılımlarına yanda yer verilmiştir.

2012 ve 2019 Yıllarında Özel Eğitim Okullarının Okul Türlerine İlişkin Dağılımları

2012 ve 2019 Yıllarında Özel Okulların Okul Türlerine İlişkin Dağılımları

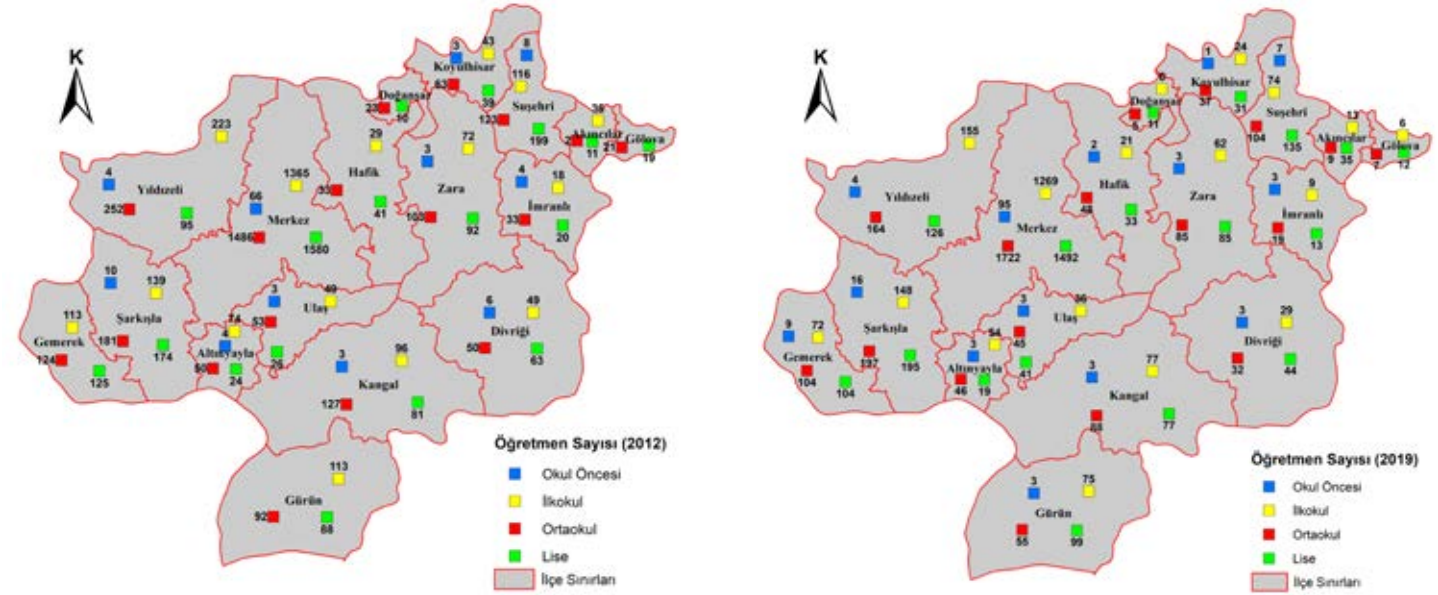
Görüldüğü gibi; 2012 yılında Sivas Merkez ilçesinde 10 özel okul bulunmaktadır. Bu okulların; 3'ü ilkokul, 3'ü ortaokul, 4'ü lise (3'ü Anadolu Lisesi ve 1'i Fen Lisesi olmak üzere) dir. 2019 yılında Sivas Merkez ilçesinde ise 43 özel okul bulunmaktadır. Bu okulların 11'i okul öncesi kurumu, 7'si ilkokul, 8'i ortaokul, 11'i lise (1'i Temel Lise, 3'ü Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, 9'u Anadolu Lisesi ve 4'ü Fen Lisesi olmak üzere) dir.

ÖĞRETMENLERE İLİŞKİN BULGULAR

Devlet Okullarında Görev Yapan Öğretmenlere İlişkin Bulgular

Öncelikle 2012 ve 2019 yıllarında devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin okul türlerine göre dağılımlarına bakılmıştır. Anaokulu, ilkokul, ortaokul ve lisede görev yapan öğretmenlerin dağılımlarına yanda yer verilmiştir.

Okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve lise öğretmen sayısı dağılımlarına bakıldığında, en fazla öğretmenin Sivas Merkez ilçesinde olduğu görülmektedir. Sivas Merkez ilçesi dışındaki öğretmen sayıları incelendiğinde; en fazla okul öncesi öğretmenin görev yaptığı ilçelerin 2012 yılında sırasıyla Şarkışla, Suşehri, Divriği ilçeleri; 2019 yılında sırasıyla Şarkışla, Gemerek, Suşehri ilçeleri olduğu görülmektedir. En fazla ilkokul öğretmenin görev yaptığı ilçelerin 2012 yılında sırasıyla Yıldızeli, Şarkışla, Suşehri, Gürün, Gemerek ilçeleri; 2019 yılında sırasıyla Yıldızeli, Şarkışla ilçeleri olduğu görülmektedir. En fazla ortaokul öğretmenin görev yaptığı

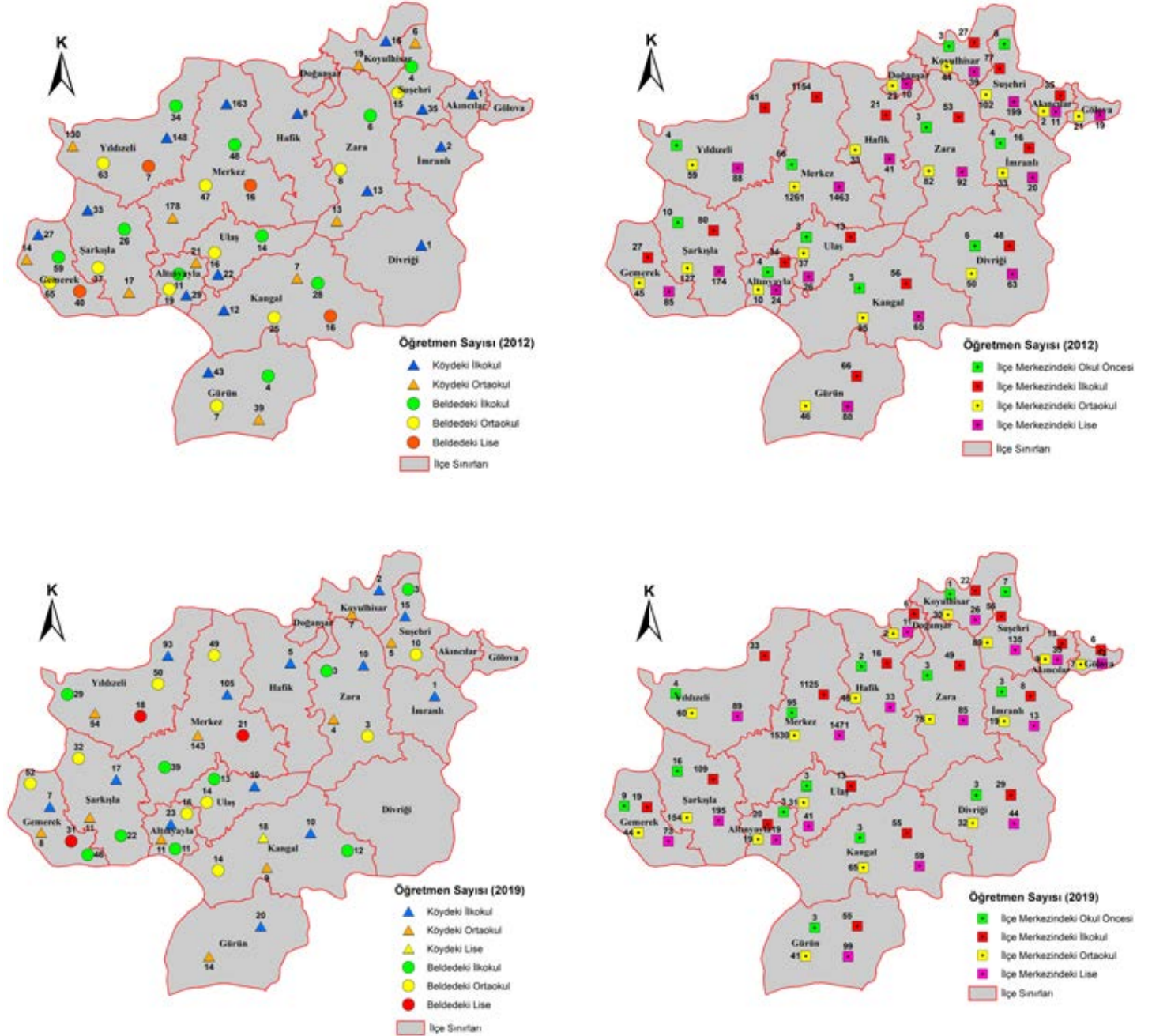

2012 ve 2019 Yıllarında Devlet Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Okul Türlerine İlişkin Dağılımları

ilçelerin 2012 yılında sırasıyla Yıldızeli, Şarkışla, Kangal, Gemerek, Suşehri ilçeleri; 2019 yılında sırasıyla Şarkışla, Yıldızeli, Gemerek, Suşehri ilçeleri olduğu görülmektedir. Son olarak en fazla lise öğretmenin görev yaptığı ilçelerin 2012 yılında sırasıyla Şarkışla, Suşehri, Yıldızeli, Gemerek ilçeleri; 2019 yılında sırasıyla Suşehri, Şarkışla, Yıldızeli olduğu görülmektedir. Genel olarak bakıldığında; 2012 yılında 7957 öğretmen, 2019 yılında 7582 öğretmen görev yapmaktadır.

Devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin buldukları okul türlerinin yerleşim yerine göre dağılımlarına da bakılmıştır. Anaokulu, ilkokul, ortaokul ve lisede görev yapan öğretmenlerin köy, belde ve ilçe merkezi olmak üzere buldukları yerleşim yerlerine ilişkin dağılımlarına yanda yer verilmiştir.

Yerleşim yerine göre öğretmenlerin sayısına bakıldığında; okulöncesi, ilkokul, ortaokul ve lise öğretmen sayısının en fazla ilçe merkezinde olduğu görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin tamamı 2012 ve 2019 yılında ilçe merkezinde görev yapmaktadır. 2012 yılında ilkokul öğretmenlerinin 1748'i ilçe merkezinde, 553'ü köyde, 234'ü beldede; 2019 yılında 1634'ü ilçe merkezinde, 318'i köyde, 178'i beldede görev yapmaktadır. 2012 yılında ortaokul öğretmenlerinin 2070'i ilçe merkezinde, 444'ü köyde, 302'si beldede; 2019 yılında 2258'i ilçe merkezinde, 266'sı köyde, 243'ü beldede görev yapmaktadır. 2012 yılında lise öğretmenlerinin 2413'ü ilçe merkezinde, 79'u beldede; 2019 yılında 2442'si ilçe merkezinde, 70'i beldede, 18'i köyde görev yapmaktadır.

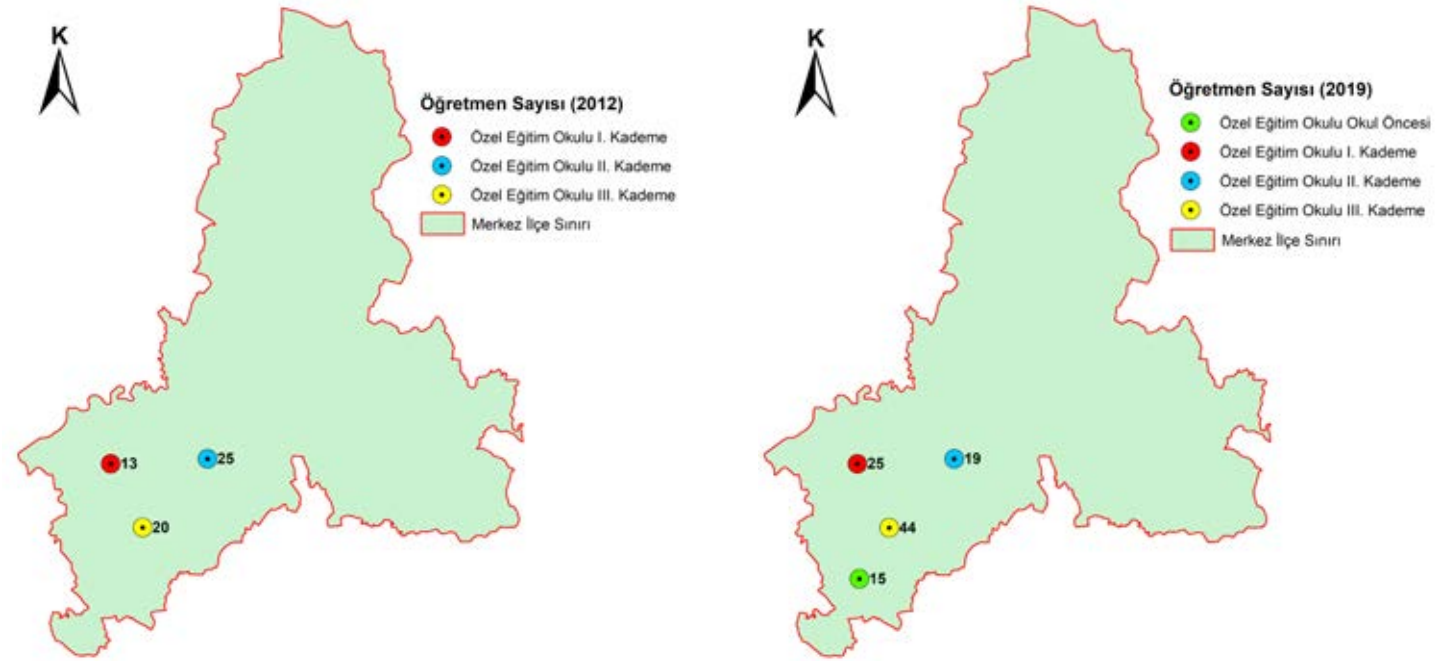
2012 ve 2019 Yıllarında Devlet Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Buldukları Okul Türlerinin Yerleşim Yerine Göre Dağılımları

Devlet okulları içinde yer alan “**Özel Eğitim Okulları**”nda görev yapan öğretmenlerin dağılımlarına ayrıca bakılmıştır. Hem 2012 hem de 2019 yılında öğretmenlerin tamamı Sivas ili Merkez ilçesinde görev yapmaktadır. Özel eğitim okullarında görev yapan öğretmenlerin okul türlerine ilişkin dağılımlarına yanda yer verilmiştir.

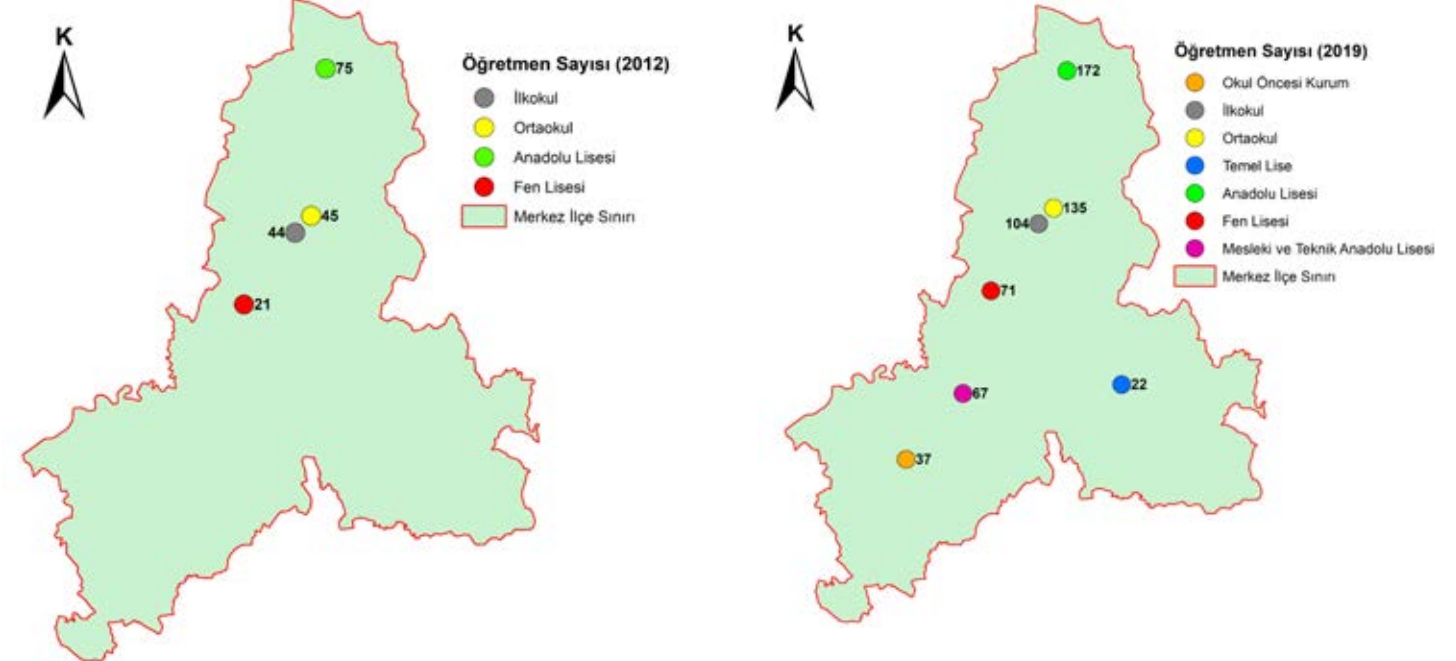
Görüldüğü gibi; 2012 yılında Özel Eğitim Okulu (I. Kademe)’de 13 öğretmen, Özel Eğitim Okulu (II. Kademe)’de 25 öğretmen, Özel Eğitim Okulu (III. Kademe)’de 20 öğretmen görev yapmaktayken; 2019 yılında Özel Eğitim Anaokulu’nda 15 öğretmen, Özel Eğitim Okulu (I. Kademe)’de 25 öğretmen, Özel Eğitim Okulu (II. Kademe)’de 19 öğretmen, Özel Eğitim Okulu (III. Kademe)’de 44 öğretmen görev yapmaktadır.

Özel Okullarda Görev Yapan Öğretmenlere İlişkin Bulgular

Özel okullarda görev yapan öğretmenlere ilişkin dağılımlarına bakıldığında, hem 2012 hem de 2019 yılında öğretmenlerin tamamının Sivas ili Merkez ilçesinde görev yaptığı görülmektedir. Özel okullarda görev yapan öğretmenlerin okul türlerine ilişkin dağılımlarına yanda yer verilmiştir.

2012 ve 2019 Yıllarında Özel Eğitim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Okul Türlerine İlişkin Dağılımları

2012 ve 2019 Yıllarında Özel Okullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Okul Türlerine İlişkin Dağılımları

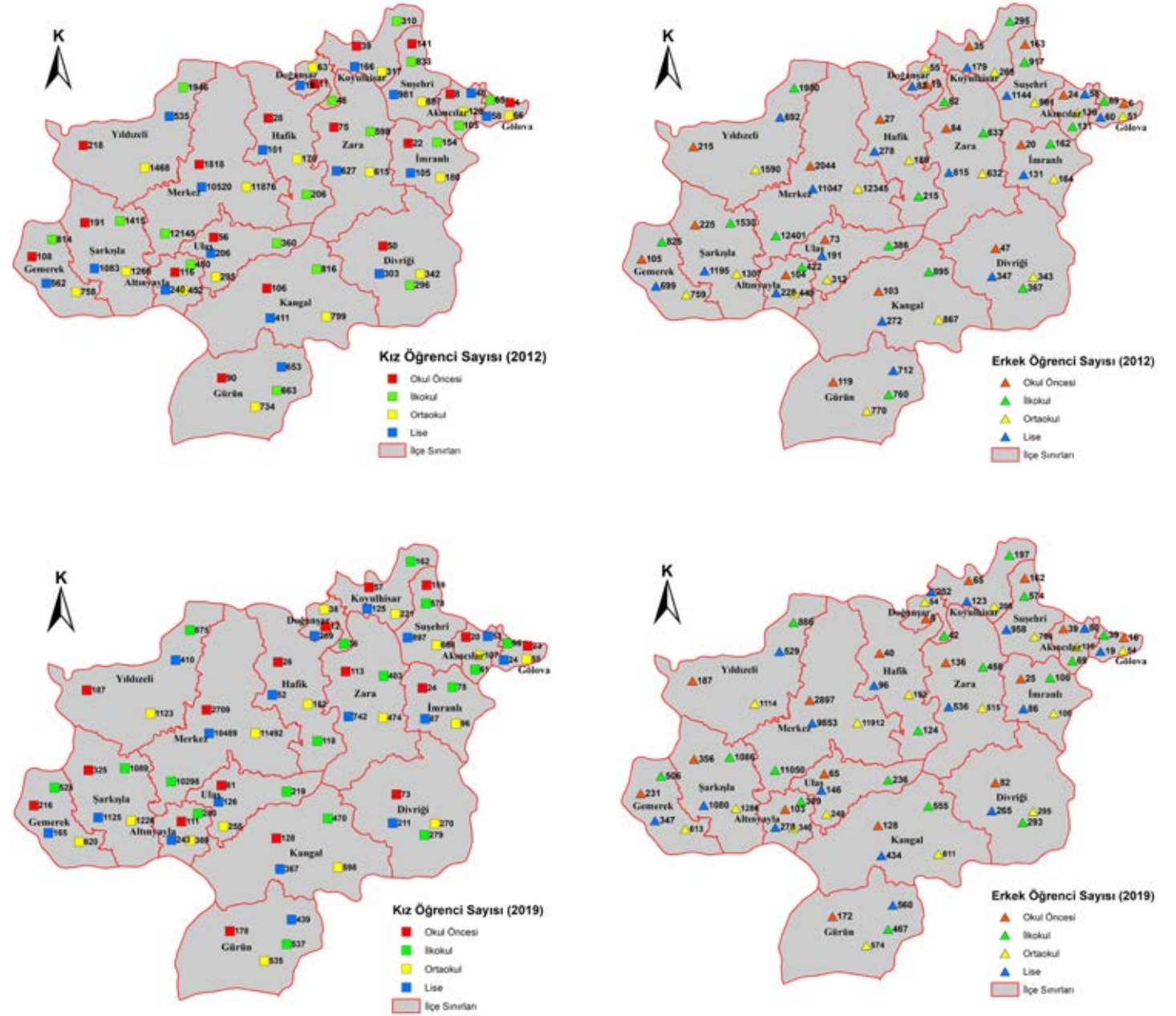
Görüldüğü gibi; 2012 yılında özel okullarda ilkokulda 44, ortaokulda 45, Fen Lisesi'nde 21, Anadolu Lisesi'nde 75 öğretmen; 2019 yılında özel okullarda okul öncesi kurumlarında 37, ilkokulda 104, ortaokulda 135, Temel Lisede 22, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde 67, Fen Lisesi'nde 71, Anadolu Lisesi'nde 172 öğretmen görev yapmaktadır. Genel olarak değerlendirildiğinde; 2012 yılında 10 okulda toplam 185 öğretmen görev yaparken, 2019 yılında 43 okulda toplam 608 öğretmen görev yapmaktadır.

ÖĞRENCİLERE İLİŞKİN BULGULAR

Devlet Okullarında Öğrenim Gören Öğrencilere İlişkin Bulgular

Öncelikle devlet okullarında öğrenim gören öğrencilerin okul türüne göre dağılımlarına genel olarak bakılmış olup, daha sonra okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve lise öğrencilerinin öğrenim gördüğü okul türleri detaylandırılarak verilmiştir. Genel olarak; Sivas ilinde öğrenim gören öğrencilerin okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve lise olmak üzere okul türlerine ilişkin dağılımlarına yanda yer verilmiştir.

Okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve lise öğrenci sayısı dağılımlarına bakıldığında, en fazla öğrencinin Sivas Merkez ilçesinde olduğu görülmektedir. Sivas Merkez ilçesi dışındaki öğrenci sayıları incelendiğinde; en fazla okul öncesi öğrencisine sahip ilçelerin 2012 yılında sırasıyla Yıldızeli, Şarkışla, Suşehri ilçeleri; 2019 yılında sırasıyla Şarkışla, Gemerek, Yıldızeli, Gürün, Suşehri ilçeleri olduğu görülmektedir.

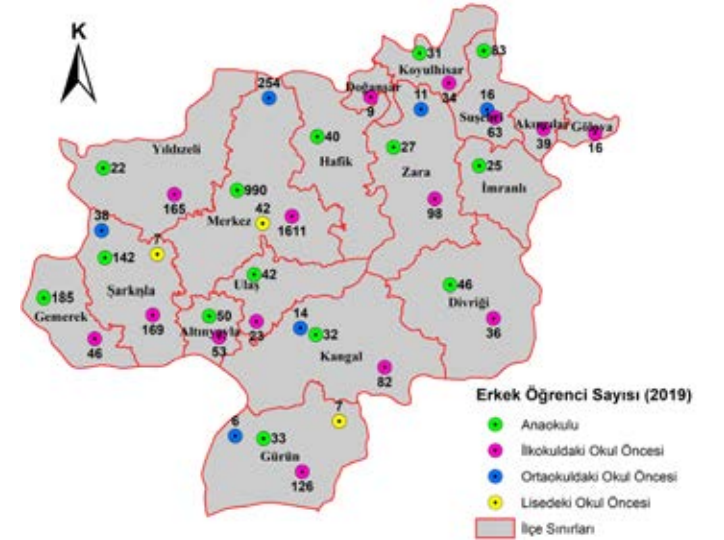
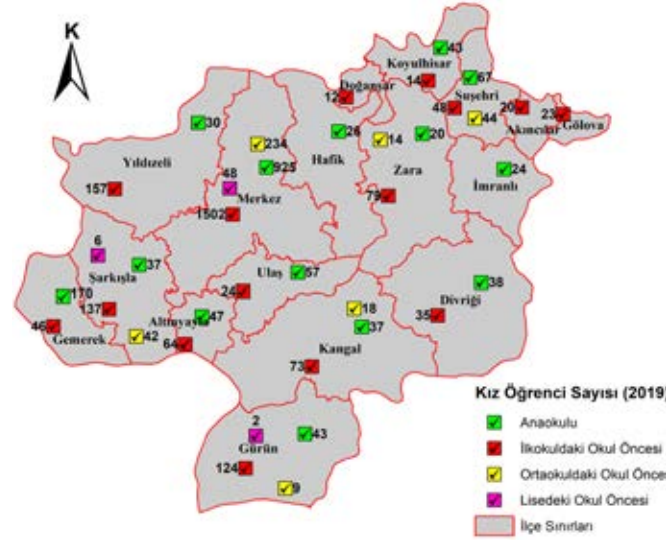
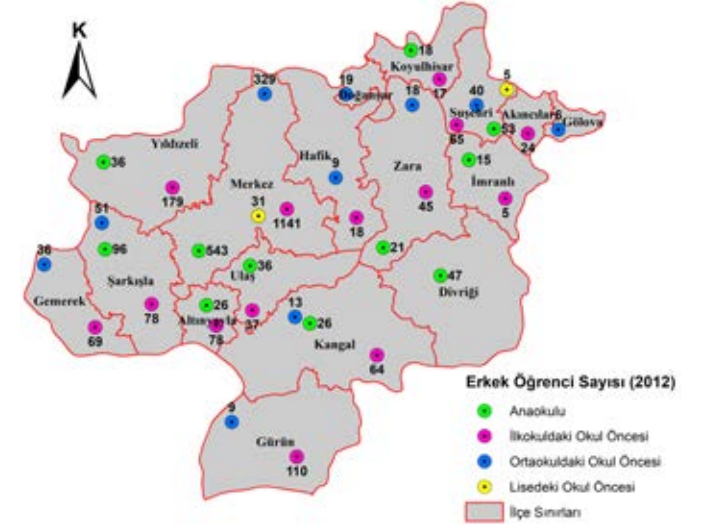
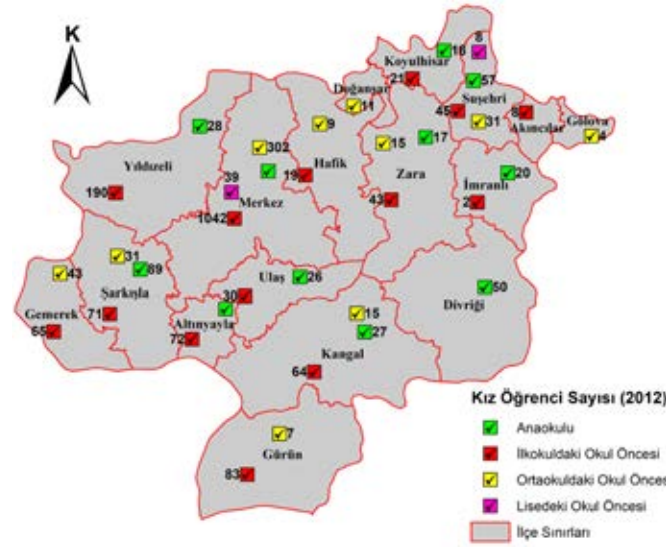
2012 ve 2019 Yıllarında Sivas İlinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Okul Türlerine İlişkin Dağılımları

En fazla ilkokul ve ortaokul öğrencisine sahip ilçelerin 2012 yılında sırasıyla Yıldızeli, Şarkışla, Suşehri, Kangal, Gemerek, Gürün, Zara ilçeleri; 2019 yılında sırasıyla Şarkışla, Yıldızeli, Suşehri, Gemerek, Kangal, Gürün, Zara ilçeleri olduğu görülmektedir. Son olarak en fazla lise öğrencisine sahip ilçelerin ise 2012 yılında sırasıyla Şarkışla, Suşehri, Gürün, Gemerek, Zara, Yıldızeli ilçeleri; 2019 yılında sırasıyla Şarkışla, Suşehri, Zara, Gürün, Yıldızeli, Kangal ilçeleri olduğu görülmektedir. Hem 2012 hem de 2019 yılında en az okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve lise öğrenci sahip ilçeler ise Gölova, Doğanşar, Akıncılar, İmranlı ilçeleridir.

Öğrencilerinin öğrenim gördüğü okul türlerinin kendi içerisinde türlere ayrıldığı göz önüne alındığında, detaylandırılarak verilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu çerçevede, sırasıyla okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve lise öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türlerinin ayrıntılı analizine aşağıda yer verilmiştir.

2012 ve 2019 yıllarında okul öncesi öğrencilerinin öğrenim gördükleri okul türlerine ilişkin dağılımlarına yanda yer verilmiştir.

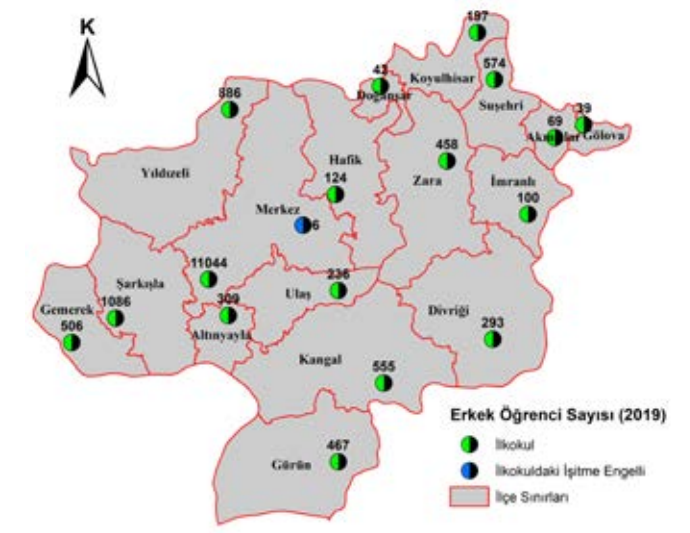
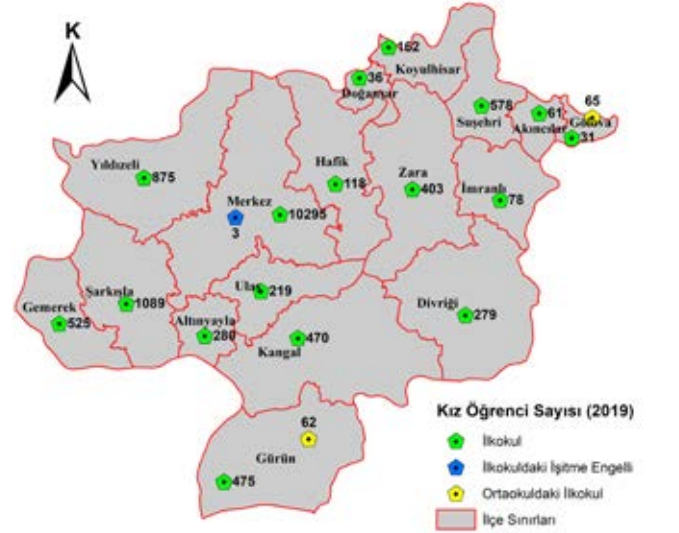
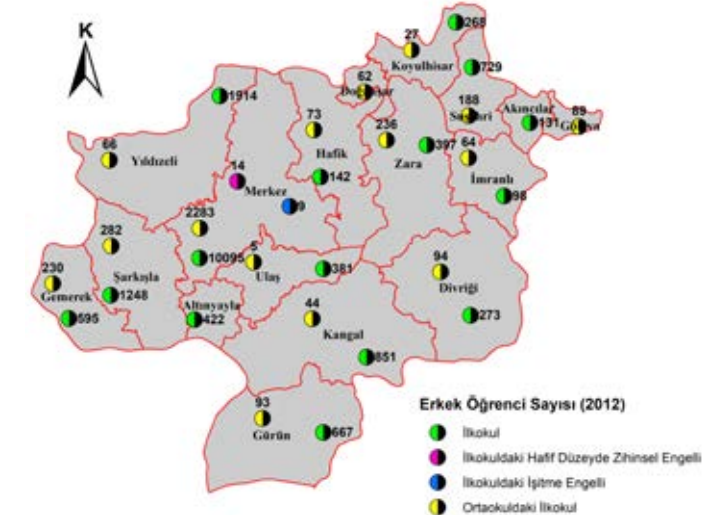
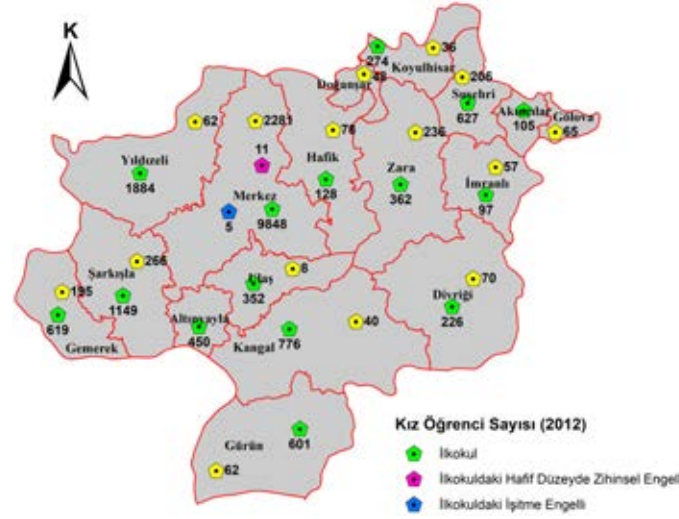
Okul öncesi öğrencilerin okullardaki dağılımlarına bakıldığında; hem 2012 hem de 2019 yılında anaokulu, ilkokul, ortaokul ve lise bünyesinde okul öncesi öğrencilerinin olduğu görülmektedir.

2012 ve 2019 Yıllarında Okul Öncesi Öğrencilerinin Öğrenim Gördükleri Okul Türlerine İlişkin Dağılımları

2012 ve 2019 yıllarında ilkökul öğrencilerinin öğrenim gördükleri okul türlerine ilişkin dağılımlarına yanda yer verilmiştir.

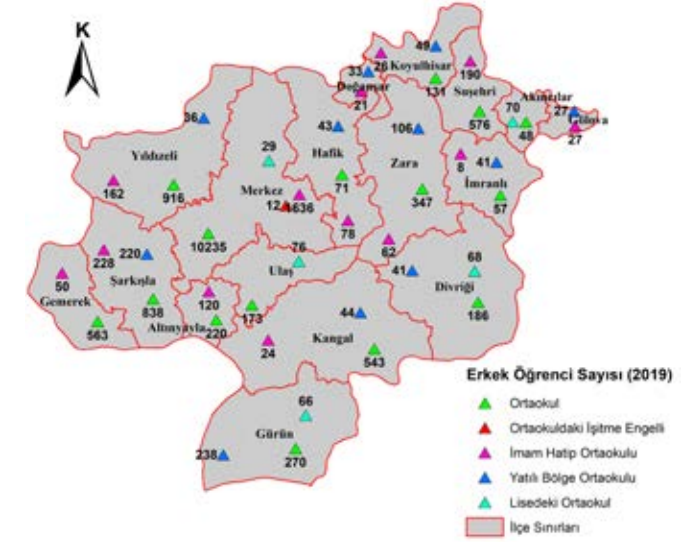
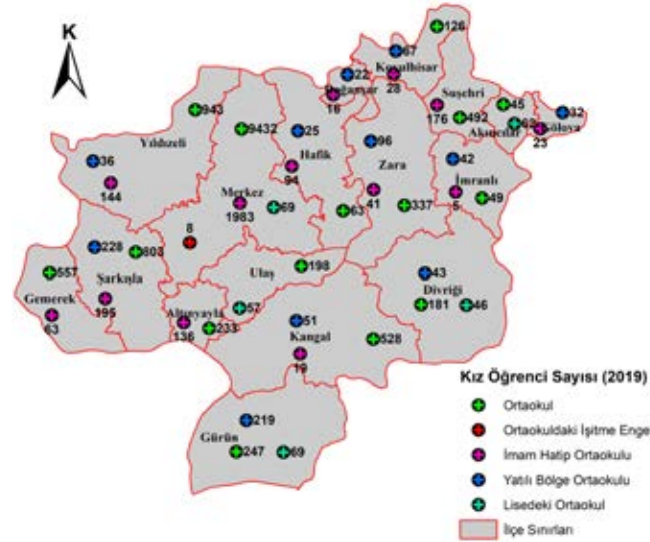
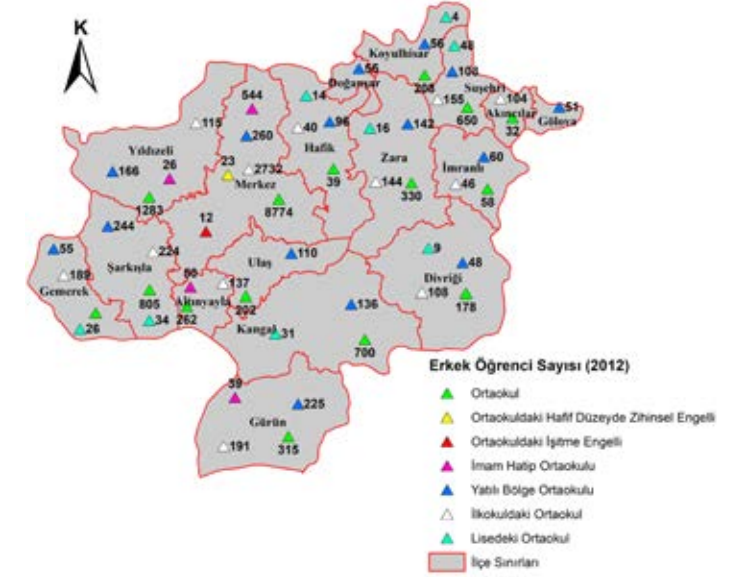
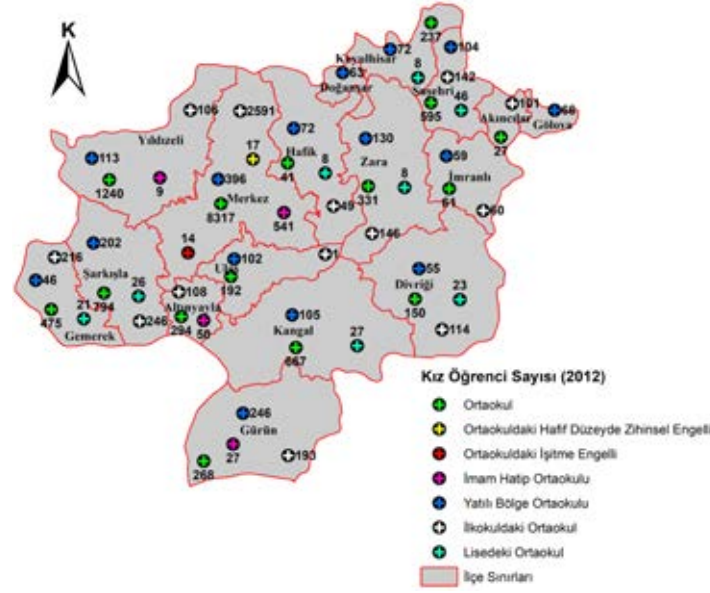
İlkokul öğrencilerinin okullardaki dağılımlarına bakıldığında; 2012 yılında ilkökul, ilkökuldaki hafif düzeyde zihinsel engelli, ilkökuldaki işitme engelli ve ortaokuldaki ilkökul öğrencilerinin olduğu; 2019 yılında ise ilkökul, ilkökuldaki işitme engelli ve ortaokuldaki ilkökul öğrencilerinin olduğu görülmektedir.

2012 ve 2019 Yıllarında İlkokul Öğrencilerinin Öğrenim Gördükleri Okul Türlerine İlişkin Dağılımları

Ortaokul öğrencilerinin öğrenim gördükleri okul türlerine ilişkin dağılımlarına yanda yer verilmiştir.

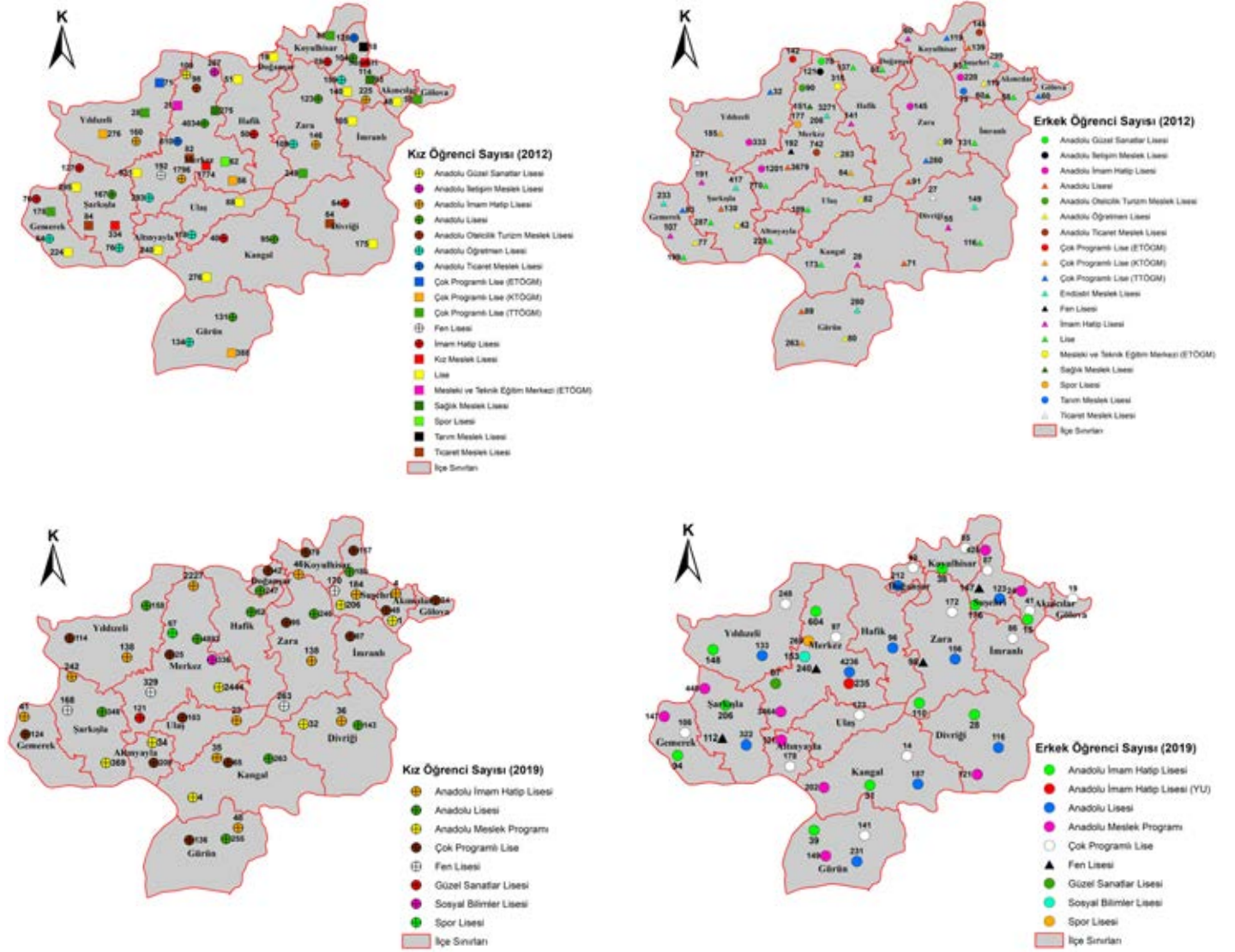
Ortaokul öğrencilerin okullardaki dağılımlarına bakıldığında; 2012 yılında ortaokuldaki hafif düzeyde zihinsel engelli, ortaokuldaki işitme engelli, ilkokuldaki ortaokul, yatılı bölge ortaokulu, imam hatip ortaokulu, ortaokul, lisedeki ortaokul öğrencilerinin olduğu; 2019 yılında ise ortaokuldaki işitme engelli, yatılı bölge ortaokulu, imam hatip ortaokulu, ortaokul, lisedeki ortaokul öğrencilerinin olduğu görülmektedir.

2012 ve 2019 Yıllarında Ortaokul Öğrencilerinin Öğrenim Gördükleri Okul Türlerine İlişkin Dağılımları

Lise öğrencilerinin öğrenim gördükleri okul türlerine ilişkin dağılımlarına yanda yer verilmiştir.

Lise öğrencilerinin okullardaki dağılımlarına bakıldığında; 2012 yılında Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi, Anadolu İletişim Meslek Lisesi, Anadolu İmam Hatip Lisesi, Anadolu Lisesi, Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi, Anadolu Öğretmen Lisesi, Anadolu Ticaret Meslek Lisesi, Çok Programlı Lise (ETÖGM), Çok Programlı Lise (KTÖGM), Çok Programlı Lise (TTÖGM), Endüstri Meslek Lisesi, Fen Lisesi, İmam Hatip Lisesi, Kız Meslek Lisesi, Lise, Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi (ETÖGM), Sağlık Meslek Lisesi, Spor Lisesi, Tarım Meslek Lisesi, Ticaret Meslek Lisesi öğrencilerinin olduğu; 2019 yılında ise Anadolu İmam Hatip Lisesi, Anadolu İmam Hatip Lisesi (Yabancı Uyruklular), Anadolu Lisesi, Anadolu Meslek Programı, Çok Programlı Anadolu Lisesi, Fen Lisesi, Güzel Sanatlar Lisesi, Sosyal Bilimler Lisesi, Spor Lisesi öğrencilerinin olduğu görülmektedir. Lise türlerinde 2019 yılına doğru düzenlemeler olduğu görülmektedir. Ayrıca lise türleri içerisinde hazırlık sınıfı olan tek lise Sosyal Bilimler Lisesidir.

2012 ve 2019 Yıllarında Lise Öğrencilerinin Öğrenim Gördükleri Okul Türlerine İlişkin Dağılımları

Devlet okulları içinde yer alan “**Özel Eğitim Okulları**”nda öğrenim gören öğrencilerin dağılımlarına ayrıca bakılmıştır. Hem 2012 hem de 2019 yılında öğrencilerin tamamı Sivas ili Merkez ilçesinde öğrenim görmektedir. 2012 ve 2019 yıllarında özel eğitim okullarında öğrenim gören öğrencilerin okul türlerine ilişkin dağılımlarına yanda yer verilmiştir.

Görüldüğü gibi; 2012 yılında Özel Eğitim Okulu (I. Kademe)’de 39 kız, 61 erkek öğrenci, Özel Eğitim Okulu (II. Kademe)’de 17 kız, 35 erkek öğrenci, Özel Eğitim Okulu (III. Kademe)’de 30 kız, 53 erkek öğrenci eğitim görmekteyken; 2019 yılında Özel Eğitim Anaokulu’nda 27 kız, 34 erkek öğrenci, Özel Eğitim Okulu (I. Kademe)’de 9 kız, 33 erkek öğrenci, Özel Eğitim Okulu (II. Kademe)’de 68 kız, 117 erkek öğrenci ve Özel Eğitim Okulu (III. Kademe)’de 32 kız, 49 erkek öğrenci eğitim görmektedir.

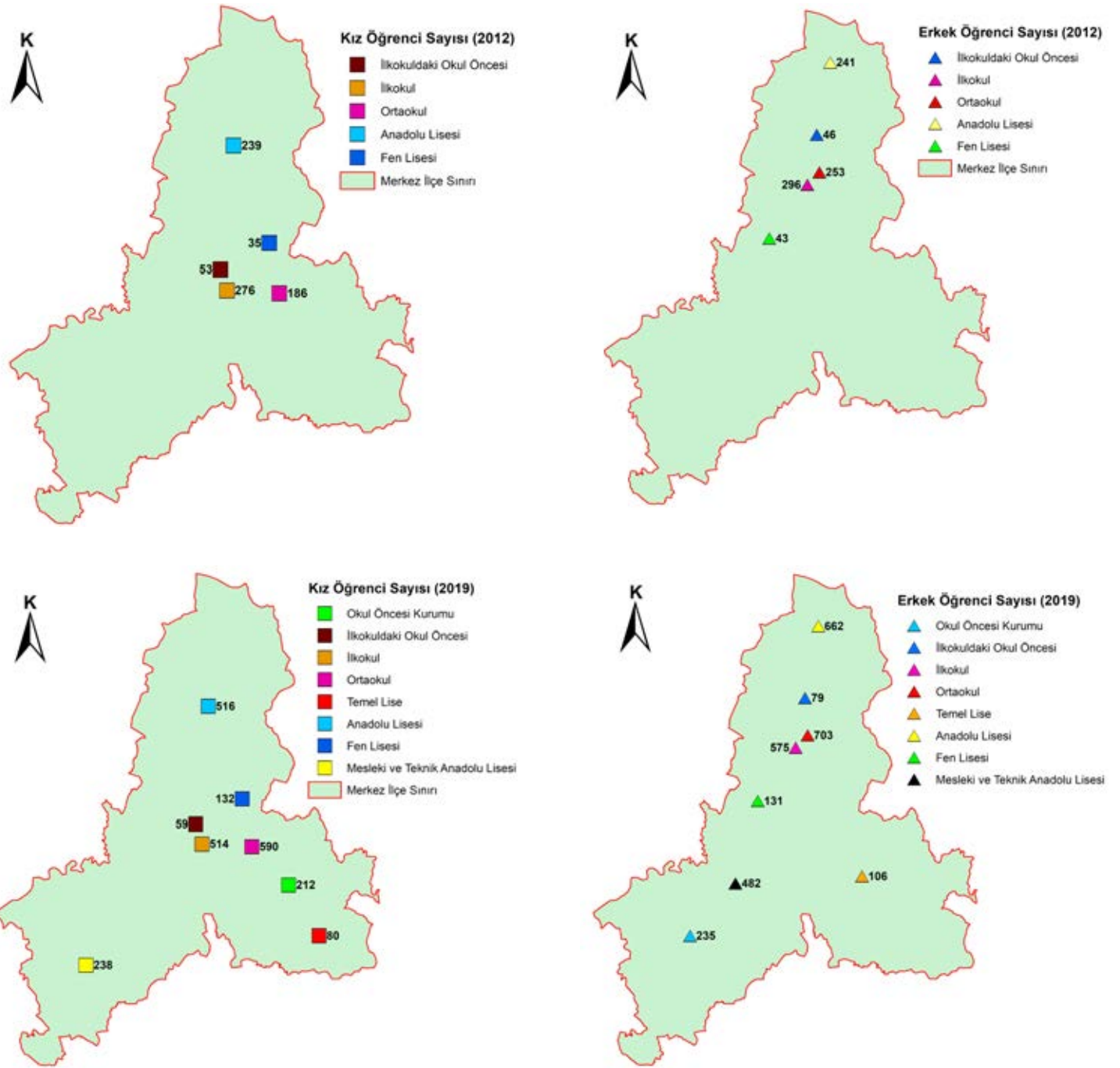

2012 ve 2019 Yıllarında Özel Eğitim Okullarında Öğrenim Gören Öğrencilerin Okul Türlerine İlişkin Dağılımları

Özel Okullarda Öğrenim Gören Öğrencilere İlişkin Bulgular

Özel okullarda öğrenim gören öğrencilere ilişkin dağılımlara bakıldığında, hem 2012 hem de 2019 yılında öğrencilerin tamamı Sivas ili Merkez ilçesinde öğrenim görmektedir. 2012 ve 2019 yıllarında özel okullarda öğrenim gören öğrencilerin okul türlerine ilişkin dağılımlarına yanda yer verilmiştir.

Görüldüğü gibi; 2012 yılında Sivas Merkez ilçesinde özel okullarda 789 kız öğrenci, 879 erkek öğrenci olmak üzere toplam 1668 öğrenci öğrenim görmektedir. İlkokuldaki okul öncesinde 53 kız ve 46 erkek öğrenci, ilkokulda 276 kız ve 296 erkek öğrenci, ortaokulda 186 kız ve 253 erkek öğrenci, Fen Lisesi'nde 35 kız ve 43 erkek öğrenci, Anadolu Lisesi'nde 239 kız ve 241 erkek öğrenci öğrenim görmektedir. 2019 yılında Sivas Merkez ilçesinde özel okullarda ise 2341 kız öğrenci, 2973 erkek öğrenci olmak üzere toplam 5314 öğrenci öğrenim görmektedir. Okul öncesi kurumlarında 212 kız ve 235 erkek öğrenci, ilkokuldaki okul öncesinde 59 kız ve 79 erkek öğrenci, ilkokulda 514 kız ve 575 öğrenci, ortaokulda 590 kız ve 703 erkek öğrenci, Fen Lisesi'nde 132 kız ve 131 erkek öğrenci, Anadolu Lisesi'nde 516 kız ve 662 erkek öğrenci, temel lisede 80 kız ve 106 erkek öğrenci, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde 238 kız ve 482 erkek öğrenci öğrenim görmektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde; 2012 yılından 2019 yılına kadar hem okul türlerinde hem görev yapan öğretmen sayısında hem de öğrenim gören öğrenci sayısında önemli bir artış olduğu görülmektedir. Ayrıca özel okullar arasında okul öncesi kurumlarının açıldığı ve lise türünün çeşitlilik gösterdiği görülmektedir.

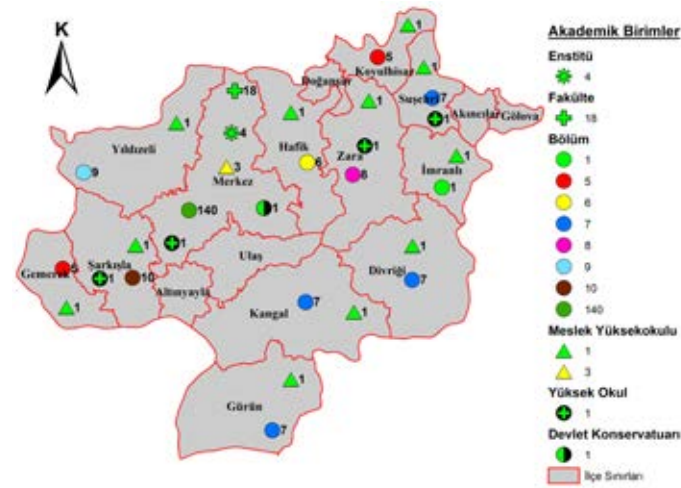
2012 ve 2019 Yıllarında Özel Okullarda Öğrenim Gören Öğrencilerin Okul Türlerine İlişkin Dağılımları

YÜKSEKÖĞRETİME İLİŞKİN BULGULAR

Yükseköğretim boyutunda; 1974 yılında kurulan Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nin 2019 yılı Aralık ayındaki mevcut akademik birimleri, akademik personel sayısı ve öğrenci sayısı ortaya konmaya çalışılmıştır.

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Akademik Birimlerine ve Bölüm Sayılarına İlişkin Bulgular

2019 yılında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nin akademik birimlerine ve bölüm sayılarına ilişkin dağılımına aşağıda yer verilmiştir.

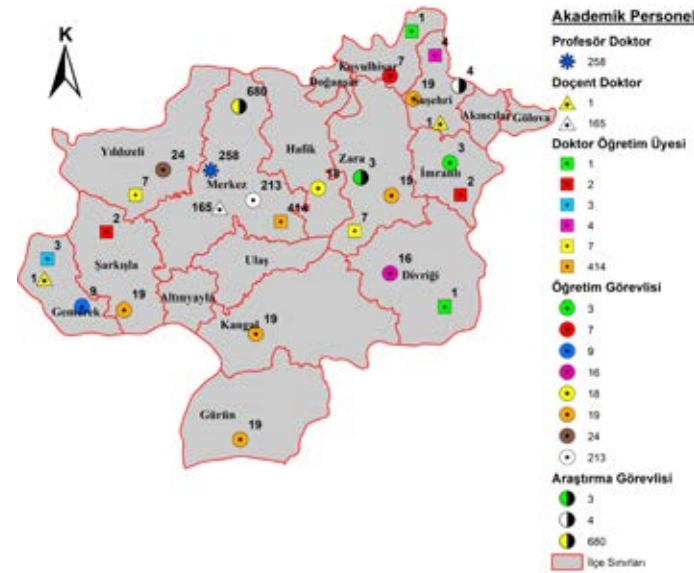
2019 Yılında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nin Akademik Birimlerine ve Bölüm Sayılarına İlişkin Dağılımları

Görüldüğü gibi; Sivas Cumhuriyet Üniversitesi 4 Enstitü, 18 Fakülte, 14 Meslek Yüksekokulu, 4 Yüksekokul ve 1 Devlet Konservatuarından oluşmaktadır. Bu akademik birimlerde toplam 211 bölüm bulunmaktadır. Merkez ilçede; 4 Enstitü, 18 Fakülte, 3 Meslek Yüksekokulu, 1 Yüksekokul ve 1 Devlet Konservatuarı bulunmakta ve bu

akademik birimlerde 140 bölüm yer almaktadır. Yıldızeli ilçesinde 9 bölümü olan 1 Meslek Yüksekokulu, Gürün, Kangal, Divriği ilçelerinde 7 bölümü olan 1'er Meslek Yüksekokulu, Hafik ilçesinde 6 bölümü olan 1 Meslek Yüksekokulu, Gemerek ve Koyulhisar ilçelerinde 5 bölümü olan 1'er Meslek Yüksekokulu, İmranlı ilçesinde 1 bölümü olan 1'er Meslek Yüksekokulu yer almaktadır. Suşehri ilçesinde 6 bölümü olan 1 Meslek Yüksekokulu ve 1 bölümü olan 1 Yüksekokul; Zara ilçesinde 6 bölümü olan 1 Meslek Yüksekokulu ve 2 bölümü olan 1 Yüksekokul; Şarkışla ilçesinde ise 10 bölümü olan 1 Meslek Yüksekokul ve henüz açık bölümü olmayan 1 Yüksekokul bulunmaktadır.

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Akademik Personeli Sayısına İlişkin Bulgular

2019 yılında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi akademik personelinin görev yaptıkları yere ilişkin dağılımına aşağıda yer verilmiştir.

2019 Yılında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Akademik Personelinin Görev Yaptıkları Yere İlişkin Dağılımı

Görüldüğü gibi; Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nde 2019 yılı Aralık ayında toplam 1938 akademik personel görev yapmaktadır. Akademik personelin görev yaptığı yere ilişkin dağılımına bakıldığında; Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Merkez ilçede 258 Profesör Doktor, 165 Doçent Doktor, 414 Doktor Öğretim Üyesi, 680 Araştırma Görevlisi ve 213 Öğretim Görevlisi; Divriği ilçesinde 1 Doktor Öğretim Üyesi, 16 Öğretim Görevlisi; Gemerek ilçesinde 1 Doçent Doktor, 3 Doktor Öğretim Üyesi, 9 Öğretim Görevlisi; Gürün ilçesinde 19 Öğretim Görevlisi; Hafik ilçesinde 18 Öğretim Görevlisi; İmranlı ilçesinde 2 Doktor Öğretim Üyesi, 3 Öğretim Görevlisi; Kangal ilçesinde 19 Öğretim Görevlisi; Koyulhisar ilçesinde 1 Doktor Öğretim Üyesi, 7 Öğretim Görevlisi; Suşehri ilçesinde 1 Doçent Doktor, 4 Doktor Öğretim Üyesi, 19 Öğretim Görevlisi; Şarkışla ilçesinde 2 Doktor Öğretim Üyesi, 19 Öğretim Görevlisi; Yıldızeli ilçesinde 7 Doktor Öğretim Üyesi, 24 Öğretim Görevlisi; Zara ilçesinde 19 Öğretim Görevlisi, 7 Doktor Öğretim Üyesi, 3 Araştırma Görevlisi görev yapmaktadır.

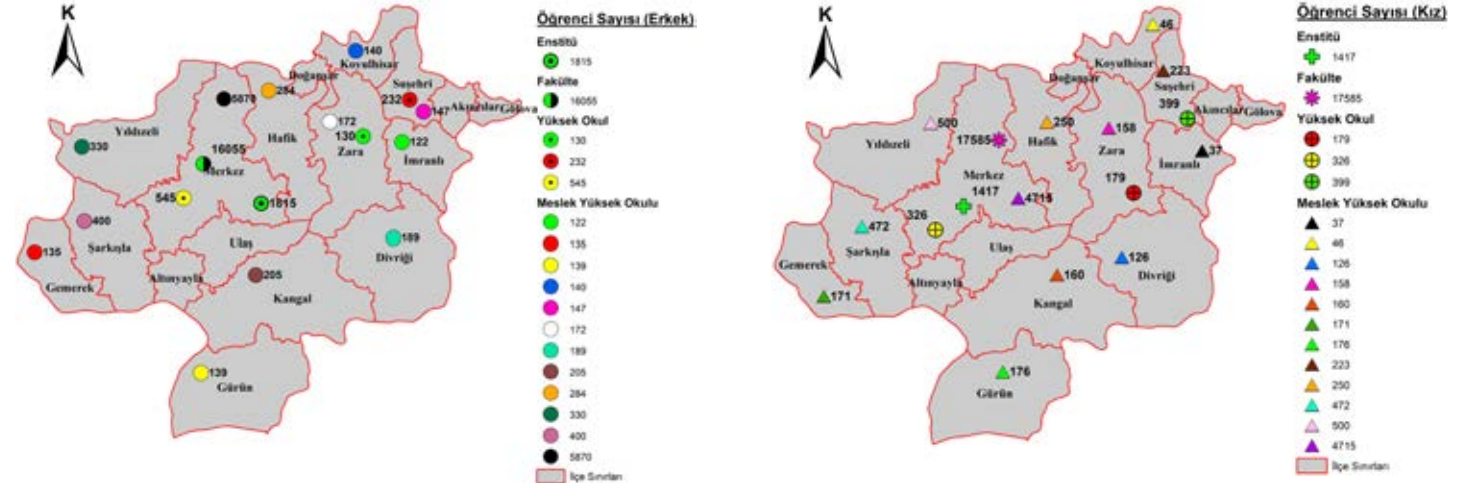
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Öğrenci Sayısına İlişkin Bulgular

2019 yılında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerin dağılımlarına yanda yer verilmiştir.

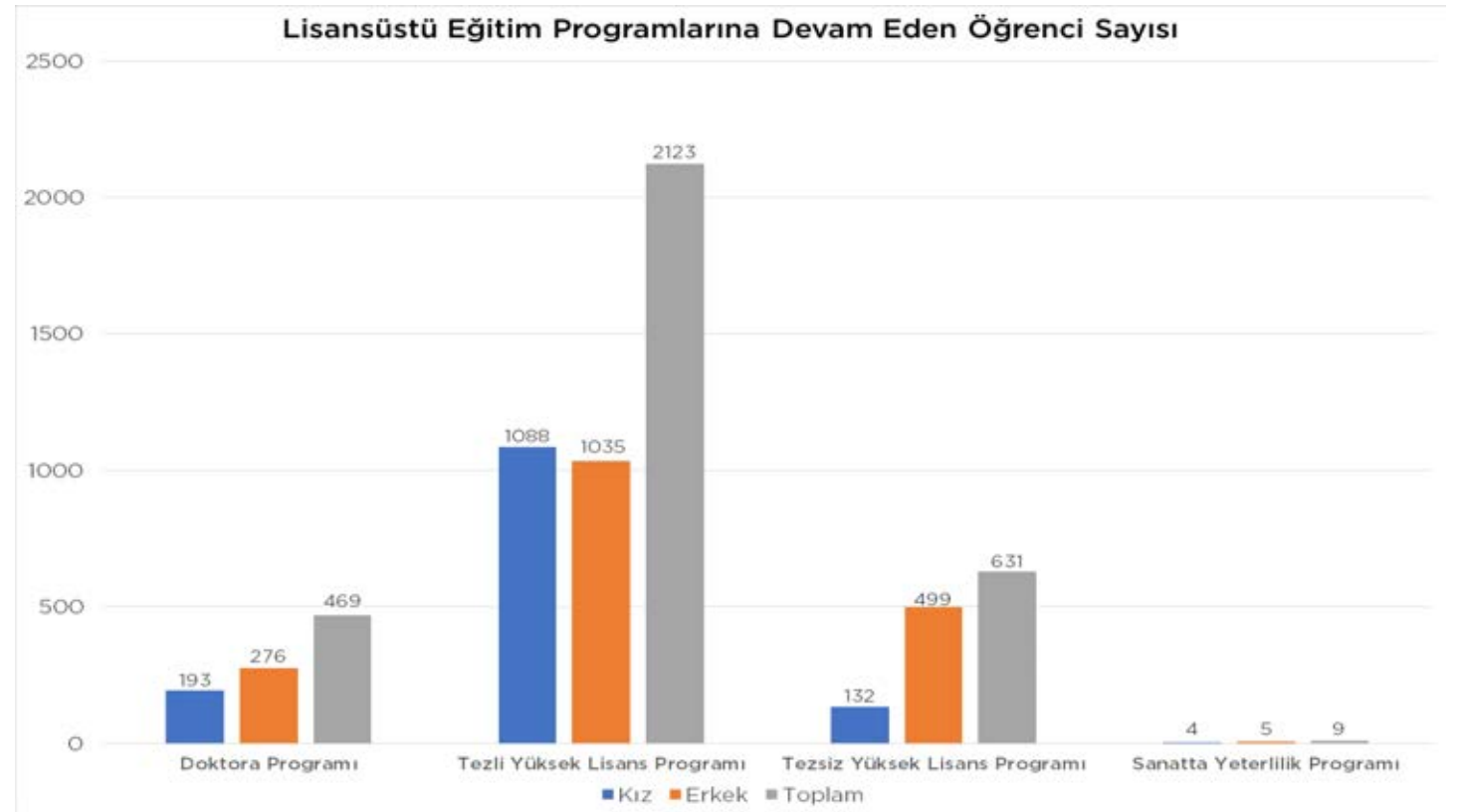
Görüldüğü gibi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nde 2019 yılı Aralık ayı itibarıyla 26953 kız, 26928 erkek öğrenci olmak üzere toplam 53881 öğrenci öğrenim görmektedir. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Merkez ilçede Enstitülerde 1417 kız, 1815 erkek öğrenci; Fakültelerde 17585 kız, 16055 erkek öğrenci öğrenim görmektedir. Meslek Yüksekokullarında; Merkez ilçede 4715 kız, 5870 erkek öğrenci; Divriği ilçesinde 126 kız, 189 erkek; Gemerek ilçesinde 171 kız, 135 erkek; Gürün 176 kız,139 erkek; Hafik ilçesinde 250 kız, 284 erkek; İmranlı ilçesinde 37 kız, 122 erkek; Kangal ilçesinde 160 kız, 205 erkek; Koyulhisar ilçesinde 46 kız, 140 erkek; Suşehri ilçesinde 223 kız, 147 erkek; Şarkışla ilçesinde 472 kız, 400 erkek; Yıldızeli ilçesinde 500 kız, 330 erkek; Zara ilçesinde 158 kız, 172 erkek öğrenci öğrenim görmektedir. Yüksekokullarda ise Merkez ilçede 326 kız, 545 erkek; Suşehri ilçesinde 399 kız, 232 erkek öğrenci; Zara ilçesinde 179 kız, 130 erkek öğrenci öğrenim görmektedir.

2019 yılı aralık ayı verilerine göre Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nde lisansüstü eğitim programlarına devam eden öğrenci sayısına ilişkin dağılıma yanda yer verilmiştir.

Görüldüğü gibi; 2019 yılında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi lisansüstü eğitime toplam 3232 öğrenci devam etmektedir. Lisansüstü eğitim programına devam eden öğrencilerin önemli bir kısmı tezli yüksek lisans programına devam etmektedir.

2019 Yılında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nde Öğrenim Gören Öğrencilerin Dağılımları

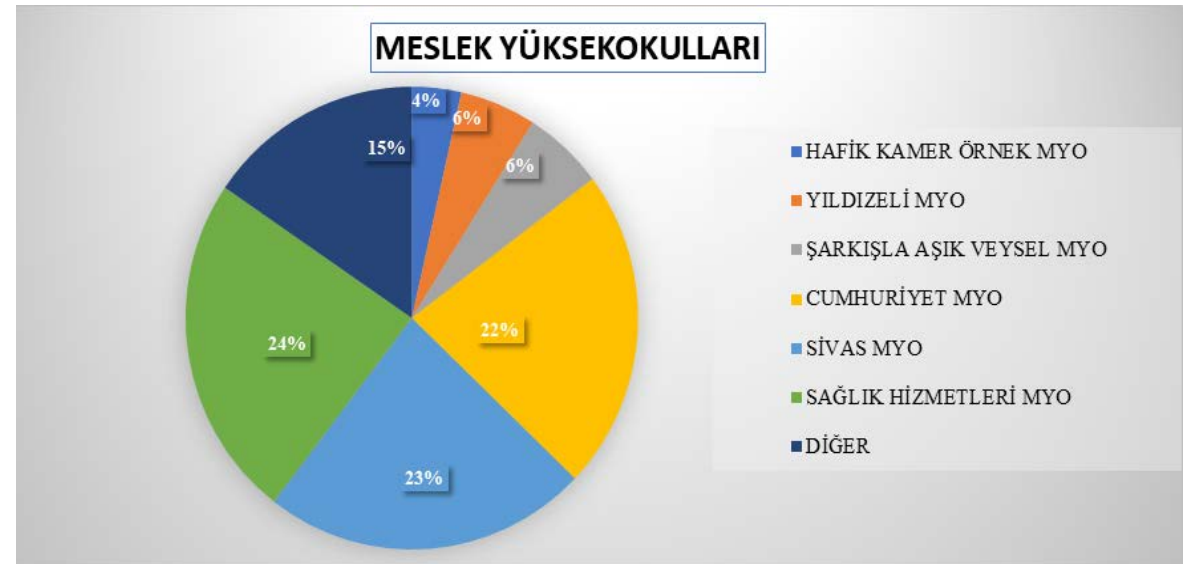
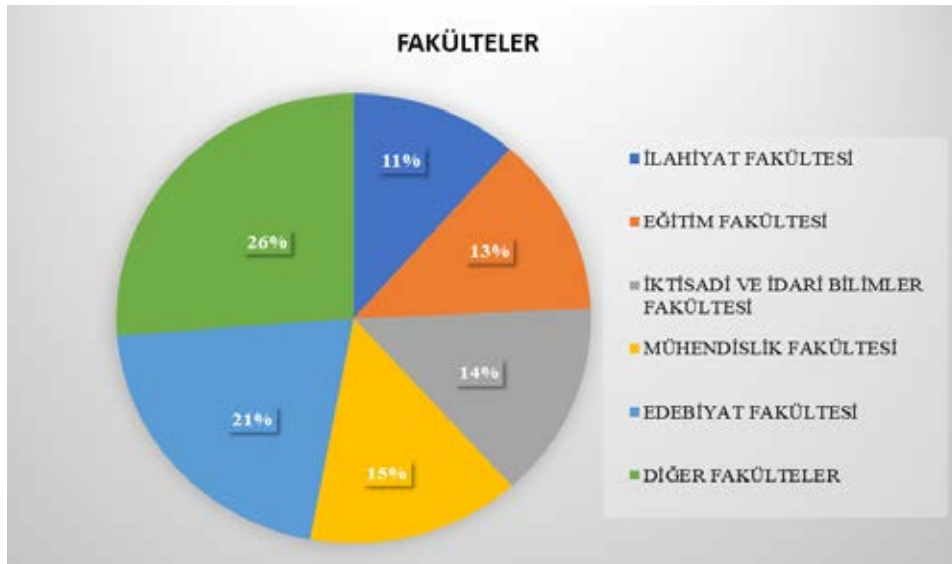
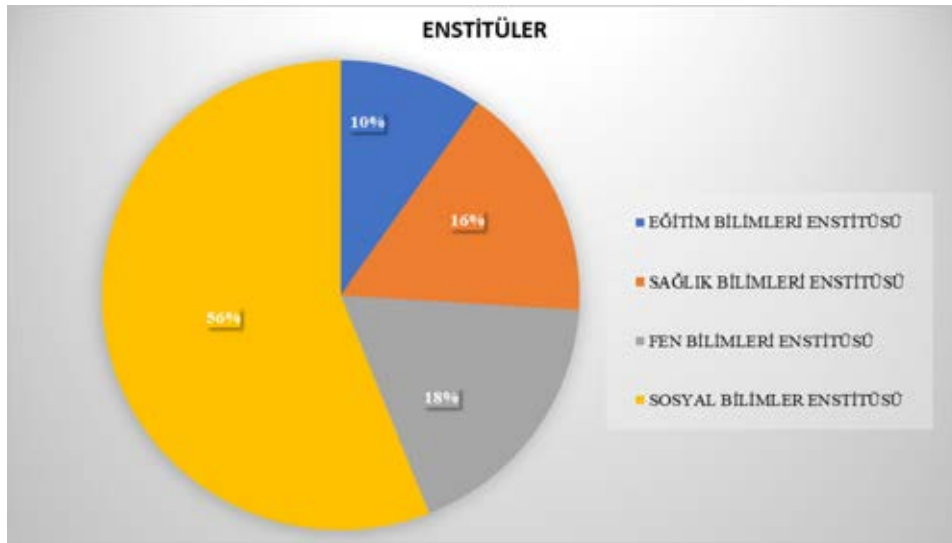
2019 Yılında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Programlarına Devam Eden Öğrenci Sayısına İlişkin Dağılım

Sivas Cumhuriyet Üniversitesine devam eden öğrencilerin enstitü, fakülte, yüksekokul ve meslek yüksekokullarındaki dağılımlarına aşağıda yer verilmiştir.

2019 yılında öğrenci sayısı bakımından enstitüler

arasında en fazla Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde; Fakülteler arasında en fazla Edebiyat Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Eğitim Fakültesi ve İlahiyat Fakültesi'nde; Yüksekokullar arasında en fazla Suşehri Sağlık Yüksekokulu ve Beden Eğitimi ve

Spor Yüksekokulu'nda; Meslek Yüksekokulları arasında en fazla Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu, Sivas Meslek Yüksek Okulu ve Cumhuriyet Meslek Yüksek Okulu'nda öğrenci olduğu görülmektedir.

2019 Yılında Akademik Birimlerdeki Öğrenci Yoğunluğuna İlişkin Grafikler

KAYNAKLAR

Erdem, A. R. (2015). *Birleştirilmiş sınıflarda öğretim*. Ankara: Anı Yayıncılık

MEB (2014). *Birleştirilmiş sınıflar haftalık ders programları*. Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü'nün 06.02.2014 tarihli ve 43769797/121/529705 sayılı yazısı. https://www.memurlar.net/common/news/documents/470984/06014646_birleştirilmisnflar.pdf adresinden 15.11.2019 tarihinde alınmıştır.

T.C. Resmi Gazete (2012). *İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (11 Nisan 2012 tarih ve 28261 Sayılı)* <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/04/20120411-8.htm> adresinden 20.12.2019 tarihinde edinilmiştir.

Sevgi Evleri

Yeni Huzurevi, Karşıyaka

Çocuk Evleri Sitesi

GELİR, YOKSULLUK VE REFAH

Sivas ili “dördüncü derecede gelişmiş iller grubunda” olup. Kalkınma Bakanlığı tarafından 2013 yılında yapılmış bir araştırma sonucuna göre sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyesi açısından 81 il içerisinde 49. sırada bulunmaktadır. İllerin altı farklı gelişmişlik düzeyine ayrıldığı bu çalışmada, Sivas “dördüncü derecede gelişmiş iller grubunda” yer almıştır. Sivas ilinin sosyo-ekonomik gelişmişlik/refah düzeyinin illerin bütünü dikkate alındığında ortanın altı seviyesinden orta seviyeye doğru yükselme

eğiliminde olduğu söylenebilir.

Orta Anadolu Kalkınma Ajansı (ORAN), TR72 Bölgesi (Kayseri, Sivas, Yozgat) Alt Bölge Çalışması kapsamında, demografik yapı, eğitim, sağlık, iş gücü ve sanayi, tarım ve hayvancılık, mali ve yaşam kalitesi göstergeleri olmak üzere Sivas ili merkez ilçesi TR72 bölgesinin en gelişmiş ilçeleri arasındadır. Ancak TR72 bölgesinde düşük kalkınmışlık endeksine sahip ilçelerin nispeten Sivas ili sınırları içerisinde yoğunlaştığı

da gözlemlenmiştir.

Sivas ilinin ülke toplam üretimindeki (GSYİH) payı 2017 yılı itibarıyla yaklaşık % 0,53 düzeyinde olup yani Türkiye’de bir yılda yapılan toplam üretimin sadece yüzde yarımı ilimiz tarafından gerçekleştirilmektedir. Türkiye’de yıllık toplam üretim 2008 yılından 2017 yılına yaklaşık 3,1 kat artarken, Sivas ilinde ise aynı dönemde yıllık üretimin yaklaşık 2,9 kat artmıştır.

Yıllar	GSYİH (Bin TL)		Kişi Başına GSYİH, \$		Kişi Başına GSYİH, TL	
	Türkiye	Sivas	Türkiye	Sivas	Türkiye	Sivas
2008	994.782.858	5.607.576	10931	6897	14001	8834
2009	999.191.848	5.864.403	8980	6005	13870	9276
2010	1.160.013.978	7.146.964	10560	7461	15860	11260
2011	1.394.447.166	8.582.765	11205	8066	18788	13524
2012	1.569.672.115	9.494.290	11588	8427	20880	15184
2013	1.809.713.087	10.566.832	12480	8897	23766	16943
2014	2.044.465.878	11.521.507	12112	8450	26489	18480
2015	2.338.667.494	12.933.178	11019	7677	29899	20831
2016	2.608.525.749	14.354.075	10883	7658	32904	23155
2017	3.106.536.751	16.687.585	10602	7362	38681	26861

Sivas İlinin Toplam ve Kişi Başına GSYİH'sı (2008-2017)

Sivas ilinin 2017 yılı sonu itibarıyla kişi başına geliri (GSYİH), 7326 Amerikan dolarıdır. İl, Türkiye ortalamasının altında bir gelir düzeyine sahiptir. Nitekim kişi başına gelir (GSYİH) Türkiye

ortalaması aynı yıl itibarıyla 10602 Amerikan dolarıdır. İlin refah düzeyini sadece gelir kıstasına göre değerlendirmenin yetersiz olduğu göz önüne alınarak beşeri/insani kalkınma düzeyinin

ölçülmesinde kullanılan diğer ölçütleri oluşturan beklenen yaşam süresi ve eğitim düzeyi ile ilgili göstergeler de verilmiştir.

Yıllar	Beklenen Yaşam Süreleri (yıl)		Okuma Yazma Oranı (%)		İlköğretim Okullaşma Oranı (%)		Ortaöğretim Okullaşma Oranı (%)	
	Türkiye	Sivas	Türkiye	Sivas	Türkiye	Sivas	Türkiye	Sivas
2012	-	-	95,78	93,51	98,80	98,92	70,06	74,57
2013	78	77,5	96,04	93,73	99,31	99,46	76,65	80,14
2014	78	77,8	96,13	93,62	97,10	97,23	79,37	85,34
2015	-	-	96,22	93,91	96,44	96,47	79,79	83,28
2016	-	-	96,50	94,21	96,51	96,68	82,54	87,31
2017	78	78	96,74	94,55	96,12	96,38	83,58	88,37
2018	-	-	96,97	94,77	96,37	94,88	84,20	88,06

Sivas İlinin Beşeri/İnsani Kalkınma Göstergeleri (2012-2018)

İlin beklenen yaşam süresinin Türkiye ortalamasına eşit olduğu (78 yıl), okuma yazma ve ilköğretimde okullaşma oranlarının ise ülke ortalamasının aşağısında olduğu görülmektedir. Türkiye’de ortaöğretim çağındaki nüfusun %15,80’i ortaöğretimde öğrenci değilken, Sivas ilinde ortaöğretim çağındaki nüfusun %11,94’ünün ortaöğretimde öğrenci olmadığı da gözlenmektedir.

İlin refah düzeyinin mevcut durumu ve gelişimi, bazı malların fiziki tüketim miktarlarının seyri dikkate alınarak da değerlendirilebilir.

Yıllar	Bin Kişi Başına Otomobil Sayısı		Kişi Başına Elektrik Tüketimi (kWh)	
	Türkiye	Sivas	Türkiye	Sivas
2009	98	70	2162	1658
2010	102	76	2334	1747
2011	109	86	2490	1837
2012	114	93	2577	1858
2013	121	101	2583	1967
2014	127	108	2669	2004
2015	134	116	2760	2000
2016	142	124	2897	1715
2017	149	132	3082	2135
2018	151	129	-	-

Sivas İlinde Kişi Başına Otomobil Sayısı ve Elektrik Tüketimi (2009-2018)

Yıllar	Gini Katsayısı		Medyan in %60'ına Göre Yoksulluk Sınırı (TL)		Medyan in %60'ına Göre Yoksul Sayısı (Bin Kişi)		Medyan in %60'ına Göre Yoksulluk Oranı (%)	
	Türkiye	TR72	Türkiye	TR72	Türkiye	TR72	Türkiye	TR72
2014	0,391	0,367	6665	6417	16501	441	21,8	19
2015	0,397	0,358	7495	7012	16706	426	21,9	18,3
2016	0,404	0,369	8539	7744	16328	447	21,2	19,2
2017	0,405	0,342	9532	8399	15864	316	20,1	13,4
2018	0,408	0,347	10670	10115	16888	424	21,2	17,8

TR72 (Kayseri, Sivas, Yozgat) Bölgesi Gelir Dağılımı ve Görelî Yoksulluk Göstergeleri (Eşdeğer Hanehalkı Kullanılabilir Gelirine Göre)”

2018 yılı itibarıyla Türkiye’de bin kişi başına 151 otomobil düşerken Sivas ilinde bin kişi başına düşen otomobil sayısı 129’dur. Sivas ilinde 2009-2018 döneminde her yıl kişi başına otomobil sayısının Türkiye ortalamasının altında kaldığı görülmektedir. 2017 yılı itibarıyla kişi başına yıllık elektrik tüketimi Türkiye’de 3082 kilowatt (kWh) saat iken, Sivas ilinde 2135 kilowatt saattir. İlin kişi başına elektrik tüketimi 2009-2017 döneminde her yıl ülke ortalamasının altında kalmıştır.

Sivas ilinin içinde yer aldığı düzey 2 bölgesi olan TR72 Bölgesinin (Kayseri-Sivas-Yozgat) gelir dağılımı ve görelî yoksulluk verileri Türkiye

ortalaması ile karşılaştırmalı bir biçimde verilmiştir.

2018 yılı itibarıyla Türkiye’de medyan (ortanca) gelirin %60’nın altında gelire sahip, görelî yoksul olarak yaşayan kişi sayısı 16 milyon 888 bindir. Bu görelî yoksulların 424 bin kişisi TR72 (Kayseri-Sivas-Yozgat) bölgesinde yaşamaktadır. 2014-2018 arası son beş yılda Türkiye’de görelî yoksul sayısı yaklaşık %2,3 düzeyinde artarken, TR72 (Kayseri-Sivas-Yozgat) bölgesinde yaklaşık %3,8 düzeyinde azalmıştır. Söz konusu dönemde her yıl TR72 (Kayseri-Sivas-Yozgat) bölgesinde görelî yoksulluk oranı Türkiye ortalamasının

altında kalmıştır. Bu bölge adına olumlu bir sinyaldir. Çünkü bölgede gelir dağılımının Türkiye ortalamasına kıyasla daha eşitlikçi dağıldığına bir işarettir.

Türkiye İstatistik Kurumu’nun 2015 yılı illerde yaşam endeksi çalışmasına göre, Sivas ilindeki toplam hanelerin %33,5’i orta ve üstü gelir grubundaki hanelerden, %40,7’si ise, temel ihtiyaçlarını karşılayamadığını beyan eden hanelerden oluşmaktadır. İl içinde yer aldığı TR72 bölgesinde temel ihtiyaçlarını karşılayamayan hane oranı bakımından Kayseri ve Yozgat’a göre daha iyi bir durumdadır.

Yoksulluk ve Sosyal Yardımlar

Gelir dağılımındaki eşitsizlikler, işsizlik, eğitim, sağlık, göçler (iç ve dış göçler), çarpık kentleşme, ülkede yaşanan ekonomik krizler, yapılan ve

uygulanan politikaların başarısızlığı vb. gibi birçok nedene dayanan yoksullukla mücadelede devlet, etkin bir rol oynamaktadır. Sivas ilinde müracaatçılara/ihtiyaç sahibi bireylere Sosyal

Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı (ilçeler hariç, il geneli -merkeze bağlı mahalle ve köyler dâhil-)’nin yapmış olduğu sosyal yardımlar tablodaki gibidir:

Yardım Türü	Teslimat Türü	Kişi Sayısı	Hane Sayısı	Tutar (TL) Gerçekleşen Teslimatlar
TKİ Kömür Yardımı (Yakacak Yardımı)	Nakdi	0	0	0,00
	Ayni	44413	10147	30.973.080,27
Şartlı Sağlık Yardımı	Nakdi	4894	3162	3.646.990,00
	Ayni	0	0	0,00
Diğer Aile Yardımı (Aile Yardımları)	Nakdi	39686	9276	8.817.761,00
	Ayni	676	158	17.680,88
Şartlı Eğitim Yardımı	Nakdi	12136	5723	11.855.959,94
	Ayni	0	0	0,00
Şartlı Gebelik Yardımı	Nakdi	212	212	43.545,00
	Ayni	0	0	0,00
Gıda Yardımı (Aile Yardımları)	Nakdi	43310	10057	5.681.214,00
	Ayni	2603	589	68.014,41
Muhtaç Asker Ailesi Yardımı	Nakdi	971	965	2.196.250,00
	Ayni	0	0	0,00
Tıbbi Malz.-Cihaz Yardımı (Yurtiçi Tedavi Destekleri)	Nakdi	10	10	6.380,00
	Ayni	0	0	0,00
Ev Yapım Yardımı (Barınma Yardımı)	Nakdi	10	2	35.664,38
	Ayni	7	1	14.998,50
Engelli Yakını Aylığı	Nakdi	580	498	6.441.309,47
	Ayni	0	0	0,00
İlaç Yardımı	Nakdi	2	2	350,00
	Ayni	0	0	0,00
Eşi Vefat Etmiş Kadınlara Yönelik Yardım Programı	Nakdi	547	545	5.959.675,00
	Ayni	0	0	0,00

Yardım Türü	Teslimat Türü	Kişi Sayısı	Hane Sayısı	Tutar (TL) Gerçekleşen Teslimatlar
Şartlı Bağışlardan Yapılan Eğitim Yardımı	Nakdi	392	382	575.950,00
	Ayni	0	0	0,00
Eğitim Materyali Yardımı	Nakdi	5401	4182	1.209.620,00
	Ayni	23	23	1.920,00
Katılım Payı Yardımı	Nakdi	114	86	25.788,75
	Ayni	0	0	0,00
Diğer Barınma Yardımı	Nakdi	376	105	1.518.596,00
	Ayni	12	5	873,20
SGK Prim Borcu Yardımı	Nakdi	6	6	11.090,00
	Ayni	0	0	0,00
Terör Zararı Yardımı	Nakdi	1	1	10.000,00
	Ayni	0	0	0,00
Afet Yardımı (Yangın)	Nakdi	16	16	25.450,00
	Ayni	0	0	0,00
Ev Onarım Yardımı (Yangın)	Nakdi	2	2	9.500,00
	Ayni	0	0	0,00
Afet Yardımı (Aşırı Yağış, Sel, Su Baskını)	Nakdi	2	2	3.000,00
	Ayni	0	0	0,00
Kronik Hastalık Yardımı	Nakdi	19	19	124.331,94
	Ayni	0	0	0,00
Elektrik Tük.Des.Yardımları (Kronik Hastalara)	Nakdi	1	1	200,00
	Ayni	0	0	0,00
Öksüz-Yetim Yardımı	Nakdi	113	67	239.900,00
	Ayni	0	0	0,00
Muhtaç Asker Çocuğu Yardımı	Nakdi	31	25	18.400,00
	Ayni	0	0	0,00
Ev Onarım Yardımı	Nakdi	396	109	242.362,94
	Ayni	0	0	0,00

Yardım Türü	Teslimat Türü	Kişi Sayısı	Hane Sayısı	Tutar (TL) Gerçekleşen Teslimatlar
Yabancı Yardımı	Nakdi	368	0	87.828,00
	Ayni	103	0	43.617,74
Tek Seferlik Yardım	Nakdi	6536	0	4.831.449,45
	Ayni	1612	0	1.067.346,02
Yabancılara Yönelik Sosyal Uyum Yardımı	Nakdi	406	404	905.880,00
	Ayni	0	0	0,00
Engelli Aile	Nakdi	5276	4766	108.502.825,97
	Ayni	0	0	0,00
Diğer Engelli Yardımı	Nakdi	4	4	2.950,00
	Ayni	0	0	0,00
Yaşlı Aylığı	Nakdi	2576	2259	29.396.947,61
	Ayni	0	0	0,00
İşe Yönlendirme Yardımı	Nakdi	95	92	9.500,00
	Ayni	0	0	0,00
Kira Yardımı	Nakdi	7725	1885	649.820,00
	Ayni	0	0	0,00
Betonarme Ev Yapımı Yardımı	Nakdi	178	40	981.450,00
	Ayni	7	1	25.000,00
Prefabrik Ev Yapımı Yardımı	Nakdi	21	10	199.980,00
	Ayni	0	0	0,00
Diğer Özel Amaçlı Yardım	Nakdi	4	4	1.050,00
	Ayni	0	0	0,00
Diğer Sağlık Yardımı	Nakdi	668	579	514.609,49
	Ayni	0	0	0,00
Elektrik Tüketim Desteği Programı	Nakdi	0	3536	1.408.762,60
	Ayni	0	0	0,00
Akülü Engelli Aracı	Nakdi	1	1	200,00

Yardım Türü	Teslimat Türü	Kişi Sayısı	Hane Sayısı	Tutar (TL) Gerçekleşen Teslimatlar
İşe Başlama Yardımı	Nakdi	46	46	18.592,50
	Ayni	0	0	0,00
Engelli Cihaz Yardımı (Araç-Protez)	Nakdi	1	1	150,00
	Ayni	0	0	0,00
Giyim Yardımı	Nakdi	0	0	0,00
	Ayni	9915	2058	584.948,63
Diğer Yakacak Yardımı	Nakdi	5	1	200,00
	Ayni	0	0	0,00
Ev Eşyası Yardımı	Nakdi	210	64	86.250,00
	Ayni	819	198	61.686,60
Öğrenci Taşıma Yardımı (Barınma-Taşıma-Yemek)	Nakdi	10	9	2.400,00
	Ayni	0	0	0,00
Üniversiteye Hazırlık Yardımı (Kurs)	Nakdi	1	1	500,00
	Ayni	0	0	0,00
Diğer Eğitim Yardımı	Nakdi	613	585	107.560,00
	Ayni	500	471	107.536,52
Merkezi Olarak Yapılan Yardımlar Toplamı	Nakdi	25005	12631	170.740.777,53
	Ayni	0	0	0,00
Vakfın Özkaynaklarından Yapılan Yardımlar Toplamı	Nakdi	54326	12107	25.667.416,51
	Ayni	46575	10639	32.966.702,77
YARDIMLAR GENEL TOPLAMI		68299	18535	229.374.896,81 TL

Sivas Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Başkanlığı 2012-2019 Faaliyet Raporu

Sivas ilinde (ilçeler hariç merkeze bağlı mahalle ve köyler dâhil) Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'nın 2012-2019 yılları arasında yapmış olduğu yardımlara bakıldığında; en fazla ayni yardım olarak verilen *yakacak (TKİ kömür yardımı) yardımı* yer almaktadır. İkinci sırada aile yardımları içerisinde yer alan, nakdî olarak yapılan *gıda yardımları* vardır. Yapılan yardımlar içerisinde üçüncü sırayı nakdî olarak verilen *diğer aile yardımları* almaktadır. Dördüncü sırada nakdî olarak verilen *şartlı eğitim yardımları* yer almaktadır. Bunu ayni yardım olarak verilen *giyim yardımları* takip etmektedir. Altıncı sırada ise nakdî olarak yapılan *kira yardımları* vardır. Yedinci sırada 6536 kişinin yararlandığı *tek seferlik* yardım yer almaktadır. Bu yardımı 4182 hanenin nakdî olarak aldığı eğitim materyalleri yardımı izlemektedir. Dokuzuncu sırada nakdî olarak verilen *engelli aylığı yardımı*, onuncu sırada ise nakdî olarak verilen *elektrik tüketim desteği yardımı* yer almaktadır. Yukarıda belirtilen yardım türleri ve hane sayılarını sırasıyla şartlı sağlık yardımı, yaşlı aylığı yardımı muhtaç asker aylığı aile yardımı, ev eşyası yardımı, diğer sağlık yardımları, diğer eğitim yardımları, engelli yakını aylığı, eşi vefat etmiş kadınlara yönelik yardımlar, yabancılara yönelik sosyal yardımlar, ev onarımı yardımı, şartlı bağışlardan yapılan yardımlar, diğer barınma yardımı, yabancı yardımı vb. gibi yardımlar takip etmektedir.

2012-2019 yılları arasında merkezden yapılan sosyal yardımlardan (sadece nakdî yardım yapılmıştır) toplamda 12631 hane, vakfın öz kaynaklarından yapılan nakdî yardımlardan toplamda 12107 hane, ayni yardımlardan ise toplamda 10639 hane yararlanmıştır.

2012-2019 yılları arasında merkezden yapılan sosyal yardımların toplamı: 170.740.777,53 TL iken vakfın özkaynaklarından yapılan sosyal

yardımların toplamı (aynî ve nakdî yardımların toplamı) ise; 58.634.119,28TL'dir.

Sivas ili Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü bünyesindeki Sosyal Hizmet Merkezleri (ilçeler dâhil)'nin 2019 yılında

yoksul birey ve ailelere yapmış olduğu Sosyal ve Ekonomik Destek (SED) hizmetleri tabloda verilmiştir.

Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmeti 2019 Yılı Verileri			
Aylar	Ödenen (TL)	Çocuk Sayısı	Aile Sayısı
Ocak	1.736.938,69	1962	1822
Şubat	1.780.326,06	2009	1864
Mart	1.801.003,95	2030	1887
Nisan	1.794.815,85	2019	1882
Mayıs	1.774.096,71	2001	1877
Haziran	1.767.459,13	1994	1873
Temmuz	1.827.233,14	1946	1833
Ağustos	1.833.020,70	1956	1842
Eylül	1.828.745,13	1943	1837
Ekim	1.846.984,18	1956	1850
Kasım	1.867.943,58	1979	1877
Aralık	1.897.407,64	2010	1904

Sivas Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü, 2019 Faaliyet Raporu

Sivas ilinde yoksul/ ihtiyaç sahibi bireylere yapılan sosyal yardımlarda **Sivas Belediyesi Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü ve Hayat Ağacı Derneği** de etkin faaliyet sürdürmektedir. Sivas Belediyesi Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü ve Hayat Ağacı Derneği'nin 2019 yılı verilerine bakıldığında (yardımlar sadece aynı yardımlardır, nakdî yardımlar yapılmamaktadır) genelde eşinden boşanmış tek ebeveynli 201 aile (kişi sayısı: 550) ile 123 yetim ailenin (kişi sayısı: 287) yardım aldığı görülmektedir (Sivas Belediyesi Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü, Hayat Ağacı Derneği 2019 Faaliyet Raporu)

Yardıma muhtaç ailelere barınma, beslenme, sağlık gibi temel ihtiyaçların karşılanabilmesi ve kişilerin kendilerine yeterli olabilmelerini temin amacıyla yapılan sosyal yardımlarla (aynı ve nakdî yardımlar) ilgili olarak Sivas Sosyal Durum Analizi yapan **Orta Anadolu Kalkınma Ajansı (ORAN)**'nin raporuna göre de, Sivas ilinde yardım yapılan ailelerin yaklaşık %80'lik kısmını boşanan veya eşi cezaevinde bulunan aileler, yaklaşık % 20'lik kısmını ise eşi askerde bulunan aileler ile ebeveynleri engelli olan aileler teşkil etmektedir. Yapılan yardımların amacı, muhtaç durumda bulunan çocukların ailesine veya yakınlarına destek sağlanarak çocukların aile ortamında yaşamalarının sağlanmasıdır. Bu doğrultuda, Sivas'ta 2010 yılında 474 kişiye; 2011 yılında müracaat sayısının %85 artması ile 861 kişiye; 2012 yılında müracaat sayısının %26 artması ile 1099 kişiye; 2013 yılında müracaat sayısının %33 artması ile 1452 kişiye; 2014 yılında müracaat sayısının %36 artması ile 1972 kişiye, 2015 yılı Nisan ayı itibarıyla müracaat sayısının %8 artması ile 2070 kişiye nakdî yardım yapılmıştır. Aynı ve nakdî yardım verilen çocukların %10'nu okul öncesi; %55'i ilköğretim öğrencisi; %35'i ise lise öğrencisi durumundadır

Ozon Tekstil

Estaş

Tuğba Akabe Süt Yoğurt Tereyağı Peynir Dondurma Tesisi

İŞGÜCÜ, İSTİHDAM VE İŞSİZLİK

Sivas, Cumhuriyet döneminin ilk yıllarından 1930'lu yılların sonlarına doğru kent merkezinde "Cer Atölyesi" ve "Çimento Fabrikası"nın, il düzeyinde ise "Divriği Demir Madenleri"nin işletilmeye açılmasıyla sanayileşmeye doğru ilk adımlarını atmıştır. 1960'lı yıllarda "Karayolları", "DSİ", "Topraksu", "YSE" gibi kamu kurumlarının taşra teşkilatlarının ilde açılmasıyla da ücretli/maaşlı bağımlı çalışanların sayısında artış yaşanmıştır. 1965'te 398 dükkanlık "sanayi

çarşısı"nın faaliyete geçmesi, keza 1968'de Sivas'ın "Kalkınmada Öncelikli İller" kapsamına alınması, ilde özel sektörü harekete geçirmekte etkili olmuştur. 1980 sonrası ülke genelinde yaşanan "işsizlik" ve "istihdam" sorunları 2000'li yılların başlarından itibaren Sivas'ta da yaşanmaya başlamış, işsizlik oranları artarken istihdam oranları 2000 yılı öncesine göre gerilemeye başlamıştır. Ancak, Sivas'ta; "mesleki eğitim kursları", "yatırımları ve istihdamı

artırmaya yönelik teşvikler", "iş ve meslek danışmanlığı faaliyetleri" ve "toplum yararına çalışma projesi" (TYÇP) gibi aktif istihdam politikalarının devreye sokulması işsizlikle mücadelede önemli bir hamle oluşturmuştur.

Prof. Dr. Adnan Mahiroğulları

İş gücü

İş gücü, bir ülkede, bir ilde çalışma çağı nüfusu içinde yer alıp da emeğini arz eden, iş bulunabildiği ölçüde çalışmak isteyen nüfustur. Sivas'ın iş gücü verileri, 2000 yılına kadar Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından münferiden hesaplanmaktaydı. Ancak, 2000 yılı sonrasında Sivas'la ilgili iş gücü, istihdam ve işsizlik verileri TR 72 (Kayseri, Sivas, Yozgat) verileriyle müşterek yayımlanmaya başlamıştır. Bu nedenle, 2000 yılı sonrası iş gücü verileri tarafımızca toplam il nüfusundan 0-14 yaş aralığı çıkarılarak öncelikle 15 + nüfus olan "çalışma çağı nüfusu" elde edilmiştir. Çalışma çağı nüfusu da baz alınarak iş gücü miktarına ulaşılmıştır.

Görüldüğü üzere, Türkiye genelinde olduğu gibi 2000 yılı sonrasında Sivas'ta da "İş gücüne Katılma Oranları"nda (İKO) düşüş yaşanmıştır. İKO'daki düşüşün nedenleri arasında çalışma çağı yaşının 12'den 15'e, ortaöğretimde zorunlu eğitimin önce 8, daha sonra 12 yıla çıkarılmasıyla izah edilebilir. Ayrıca, Sivas'ta iş gücüne katılım oranlarının Türkiye ortalamasının 3 puan altında çıkmasında özel bir neden de, kadınların iş gücüne katılımının düşüklüğüdür. Bir başka neden ise, kırsal kesimden kentlere yaşanan "göç" olgusudur. Kırsal kesimden Sivas ve ilçe kent merkezlerine yaşanan göç olgusu, kırsal kesimde ücretsiz aile işçisi olarak iş gücüne dahil olan ve istihdamda gözükken kadınların kentlere geldiğinde uygun iş bulamadıklarında "ev kadını" statüsünde iş gücünün dışında kalmasıdır.

Yıllar	T.Nüfus	Ç.ç.n	İş Gücü	İKO
2000	755.091	571.489	318.180	% 55.7
2011	627.056	473.768	231.198	% 48.8
2013	623.824	478.348	237.738	% 49.7
2015	618.617	480.927	235.173	% 48.9
2017	621.301	487.681	240.914	% 49.4
2018	646.608	511.742	245.124	% 47.9

Sivas'ta Çalışma Çağı Nüfusu ve İşgücü

İstihdam

İl'de 2000 yılı sonrası istihdam oranları, 2015'e kadar Türkiye ortalamasına yakın (% 45) bir düzeyde seyretmiş; ancak, 2017'de Türkiye

ortalamasına göre (% 48) 4 puan; 2018'de Türkiye ortalamasına göre (% 47) 6 puan gerilemiştir.

Yıllar	Ç.ç.n	İş Gücü	İşsizler	İstihdam	İstihdam (%)
2000	571.489	318.180	23.137	295.043	51.63
2011	473.768	231.198	22.741	208.457	44.00
2013	478.348	237.738	23.773	213.965	44.70
2015	480.927	235.173	21.331	213.842	44.46
2017	487.681	240.914	26.209	214.705	44.03
2018	511.742	245.124	34.461	210.663	41.16

Sivas'ta İstihdam

2000 yılı sonrasında Türkiye genelinde olduğu üzere İl'de tarım istihdamında önemli gerilemeler yaşandığı görülmektedir. Sanayi istihdamı, ildeki sanayi yatırımları ve inşaat sektöründeki artışla uyumlu olarak 2017'de % 28'lik oranla Türkiye ortalamasının bir puan üzerine çıkmıştır. Tarım ve sanayi sektörünün aksine genişleyen hizmet sektörü istihdamındaki artış ise Türkiye ortalamasına (% 53) henüz erişememiştir.

İl'de 4a ve 4c kapsamında aktif çalışan sayısında istikrarlı bir artış yaşanmış; sosyal güvenlik kapsamında 2010 sonrasında 2018'e kadar yaklaşık 24.000 artış sağlanmıştır.

	2000	%	2011	%	2015	%	2017	%
Tarım	196.204	66.5	80.865	37.8	65.650	30.7	54.321	25.3
Sanayi	27.734	9.4	46.635	21.8	54.957	25.7	60.976	28.4
Hizmet	71.105	24.1	86.426	40.4	93.235	43.6	99.408	46.3
İstihdam	295.043	100	213.926	100	213.842	100	214.705	100

Sivas'ta İstihdamın Sektörel Dağılımı

Yıllar	Ücretli Çalışan (4a)	Kendi Hesabına (4b)	Maaşlı Çalışan (4c)	Toplam
2007	46.116	45.112	34.418	122.628
2008	49.351	42.665	34.693	124.206
2009	49.426	35.698	24.112*	109.236
2010	58.207	36.144	24.022	118.373
2011	60.755	34.451	26.687	121.893
2012	65.245	32.319	27.288	124.852
2013	68.889	31.590	27.159	127.638
2014	71.324	28.102	28.506	127.932
2015	79.542	25.212	29.361	134.315
2016	82.434	25.189	29.209	136.832
2017	86.753	26.511	29.886	143.150
2018	87.953	27.133	29.656	144.742

Sivas'ta SGK Kapsamında Aktif Çalışan Sayısı

İşsizlik

Türkiye’de işsizlik, Cumhuriyet’in ilanından 1970’li yılların sonlarına kadar önemli bir sorun oluşturmamış; % 4-5 gibi doğal seviyelerde seyretmiştir. İşsizliğin 1970’li yılların sonlarına kadar önemli bir sorun oluşturmaması, kuşkusuz nüfusun % 60’lara varan büyük bir kısmının kırsal kesimde yaşaması, keza kırsal kesimde çalışma çağında olanların “ücretsiz aile işçisi olarak” istihdamda görülmesi nedeniyledir.

Ülke genelinde 1950’li yılların ortalarından itibaren kırsal kesimden kentlere başlayan göçün Sivas’ta da günümüze kadar sürmesi, kırsaldaki iş gücünün kentlere geldiğinde yeterli iş olanağı bulamaması işsizlik rakamlarını artırmıştır. Sivas’ta göçün profiline bakıldığında, belde ve köy nüfusu 1980’de % 63; 1990’da % 50; 2000’de % 44 iken, 2018’de % 23’e gerilemiştir. Bu durum, İl’de işsizlik rakamlarının artmasında etkili unsurlardan biri olmuştur. Sivas’ta işsizlik, 2000’li yıllardan itibaren artma eğilimine girmiştir.

Sivas’ta işsizlik oranlarının Türkiye ortalamasına yakın seyrettiği, en yüksek seviyesine 2018’de çıktığı görülmektedir.

Sivas’taki işsizliğin yapısına bakıldığında, genç işsizliğin Türkiye ortalamasının (2017 yılı % 21-2018 yılı % 28) 6 puan üzerinde seyrettiği, 2017’ye kadar erkek işsizliğinin kadınlardan daha yüksek olduğu, 2018’den itibaren kadın işsizliğinin erkek işsizliğinin önüne geçtiği görülmektedir.

2018 yılında işsizlerin öğrenim durumuna göre dağılımında ilk sırayı 14. 047 rakamıyla ilköğretim mezunları almıştır. Ancak, ilköğretim mezunlarının işsizler içindeki Türkiye ortalaması (% 47), Sivas’ta bu oran % 41’dir. 2018 verilerine göre lise mezunlarının işsizler içinde Türkiye

ortalaması (%23) iken Sivas’taki oran % 29’dur. Üçüncü sırada yer alan yüksek öğrenim mezunlarının işsizlik oranı % 25’le Türkiye ortalamasına (% 26) yakındır.

Yıllar	Kadın	Erkek	Toplam	%	Genç (15-24)	Genç İşsizlik %
2000	5.184	17.953	23.137	7.27	-	-
2009	-	-	20.892	11.20	5.246	31.05
2013	9.583	14.190	23.773	9.99	6.844	30.40
2015	9.187	12.144	21.331	9.07	5.221	24.50
2017	12.858	13.351	26.209	10.87	7.529	28.73
2018	18.429	16.032	34.461	13.71	12.111	34.88

Sivas’ta Yıllara Göre İşsizlik Rakamları

Yıllar	Ok. Yaz.	İlköğrt.	Lise	Ön Lisans	Lisans	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam
2014	742	8.982	6.694	2.365	2.214	56	1	21.054
2017	1.526	10.959	7.638	2.531	2.819	101	5	26.209
2018	1.618	14.047	10.224	3.419	5.008	140	5	34.461

Sivas’ta İşsizlerin Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı

	2010	2012	2014	2016	2017	2018
Açık İşler	2.132	11.420	11.549	8.903	13.078	14.006
İşe Yerleştirme	1.355	6.863	5.171	2.635	3.823	6.468
İşe Yerleşme %	% 63	% 60	% 45	%30	%30	%46

Sivas'ta Yıllara Göre Açık İşler ve İşe Yerleştirme Oranları

görüldüğü üzere, 2014 sonrası açık işlerin karşılanmasında başarısız kalınmıştır. Bir yerleşim biriminde, yeterli emek arzı olmasına rağmen, emek talebinin / açık işlerin tamamen karşılanamaması, mevcut işsizlerle açık işler arasında vasıf uyumsuzluğu olduğunu gösterir.

İşsizlikle mücadelede pasif emek piyasası politikalarından biri olan "işsizlik sigortası", ülke genelinde olduğu gibi Sivas'ta da, 4447 sayılı Kanun'da belirtilen çalışma sürelerini doldurmak koşuluyla kendi kusuru ve isteğiyle işten ayrılmayan işsizlere önemli bir ekonomik güvence sağlamıştır. Sivas'a ait değerler görülmektedir.

2009 ve 2010 yılında 344 işçi, kısmen de olsa ekonomik güvence sağlayan, daha önemlisi istihdamın sonlandırılmasını engelleyen "**kısa çalışma ödeneğinden**" yararlanmış 2009- 2016 yılları arasında 118 işçi işverenin ödeme aczine düşmesiyle ücret garanti fonundan istifade etmiştir.

Sivas'ta İşsizlikle Mücadelede Uygulanan Aktif Emek Piyasası Politikalarının Kapsamı

Aktif emek piyasası politikaları, temelde "işsizlerin iş bulma zorluklarını giderme, yeni istihdam alanları açma, emek arz ve talebini kurumsal yapılanmalar sayesinde bir araya getirerek emek piyasasına girişi kolaylaştırma" gibi ilkeler üzerine kurulmuştur. Geniş anlamıyla aktif iş gücü politikaları; "İşsizliği azaltmak, istihdamı artırmak amacıyla teşviklerin yapıldığı iş ve meslek danışmanlığı hizmetlerinin sunulduğu, çeşitli mesleki eğitim programlarının verildiği, iş arama stratejilerinin geliştirildiği programlar bütünüdür." şeklinde tanımlanabilir.

Yıllar	Başvuru Sayısı	Hak Eden Sayısı
2010	2.104	1.543
2013	4.273	2.625
2015	7.779	3.661
2016	11.596	3.950
2017	-	4.614
2018	13.362	4.608

Sivas'ta İşsizlik Ödeneği Başvuru ve Hak Eden Sayısı

Meslek Edindirme Kursları

2009 sonrasında mesleki eğitim kurslarında artışlar yaşanmış; özellikle Sivas TSO önerisiyle açılan ve 2015'e kadar önemli miktarda işsize iş sağlayan istihdam garantili UMEM kursları, işbaşı eğitimi ve girişimcilik programları İl'in istihdam artışı ve işsizliğin azaltılmasında etkili olmuştur.

	2009	2010	2011	2012	2014	2016	2017	2018
İs.garant	40	90	277	214	295	72	27	-
Gen.işgü	1.161	607	1.547	1.028	1.139	1.485	1.542	1.100
Özürlü	93	71	52	41	-	20	-	-
Hüküm	12	14	40	10	-	-	-	-
UMEM	-	-	239	781	229	25	-	-
Girişimci	-	-	199	328	202	302	737	707
AB hibe	555	234	811	-	-	-	-	-
İş.ba. eği.	-	49	76	389	542	1.643	2.090	1.831
Toplam	1.861	1.065	3.441	2.791	2.407	3.547	4.396	3.638

Sivas'ta Kursiyer Sayılarına Göre Mesleki Eğitim Kursları

İş ve Meslek Danışmanlığı Faaliyetleri

İş ve meslek danışmanlığı; kişilerin özellikleriyle, mesleklerin gerektirdiği nitelik ve koşulları karşılaştırarak, bireyin istek ve durumuna en uygun iş ve mesleği, bu meslekle ilgili eğitim imkânlarından yararlanması, işe uyumunun sağlanması ve işe yerleştirilmesiyle ilgili sorunların çözümüne yardım edilmesi sürecidir. Bu amaçla, hizmetten yararlanmak isteyenlere bireysel ve grup görüşmeleri ve işyeri ziyaretleri yapılmaktadır.

İŞKUR Sivas Şubesi iş ve meslek danışmaları, 2011'de, 1.779 ; 2013'te 20.317; 2015'te 35.287; 2017'de 60.911 işsizle bireysel görüşme yapmış; keza 2013'te 1.511; 2015'te 2.188; 2017'de 2.789, 2018'de 7.335 işyeri ziyaretine gitmişlerdir.

Yatırımları ve İstihdamı Artırmaya Yönelik Teşvikler

Sivas'ta 2004'ten itibaren yatırım teşvikleri artarak devam etmiş; 2011, 2014 ve 2015 yıllarında teşvik kullanımında en yüksek meblağlara ulaşılmıştır. Sonuçta 2018 yılı itibarıyla I. OSB'de üretimdeki firma sayısı 129'a; yer tahsis edilen firma sayısı 186'ya erişmiş; öngörülen istihdam 15.828 olmuş; gerçekleşen istihdam öngörülen istihdama yaklaşmıştır.

Yıllar	Teşvik belge sayısı	Teşvik miktarı (Milyon TL)	Öngörülen istihdam
2002	12	8	211
2003	6	5	136
2004	44	62	2.560
2005	39	106	1.194
2006	29	53	810
2007	36	204	1.019
2008	35	53	820
2009	26	123	415
2010	76	375	1.476
2011	50	494	1.258
2012	39	165	902
2013	50	251	996
2014	52	807	1.872
2015	37	569	936
2016	53	271	520
2017	78	419	708
2018	39	390	1.147
Toplam	647	3.882	15.828

Sivas'ta Yatırım Teşvikleri ve Öngörülen İstihdam

Toplum Yararına Çalışma Projesi

Sivas'ta "Toplum Yararına Çalışma Projesi" kapsamında değerlendirilen işsizler; belediyeler bünyesinde çevre ve yeşil alan düzenlemesi işlerinde, Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı köy okullarının bakım onarımı ve tarihî eserlerin restorasyonu gibi toplum yararına işlerde istihdam edilmektedirler.

TYÇP, İl'de 31.571 işsize geçici de olsa istihdam kapısı açmıştır. 2009-2018 arası dönemde TYÇP'de 18.242'si erkek; 13.329 kadın istihdam edilmiştir.

Netice itibarıyla; 2000 sonrası Sivas'ta gerek iş gücüne katılım, gerekse istihdam oranları Türkiye ortalamasının altında seyretmekte; özellikle 2016 sonrasında söz konusu oranlarla Türkiye ortalaması arasındaki makas giderek açılmaktadır. İşsizlik oranları 2015'e kadar Türkiye ortalamasına yakın seyretmiştir. Sivas'ta işsizlik oranlarının Türkiye ortalamasına yakın seyretmesinde kuşkusuz, 2000'li yıllardan itibaren "mesleki eğitim kursları", "yatırım teşvikleri" ve "toplum yararına çalışma projesi" gibi aktif istihdam politikalarının önemli payı olmuştur.

İl'de işsizliğin giderek artmasında önemli etkenlerden biri de kuşkusuz kırsal kesimden kentlere süren iç göçlerdir. Zira, TÜİK'in son yıllarla ilgili yayımladığı verilerine göre (2015'te 5.583; 2016'da 4.614; 2017'de 4.654; 2018'de 4.399 kişi) kırsal kesimden ilçeler ve il merkezine 16.000'i 15 yaş üstü olmak üzere toplam 19.250 kişinin, keza her yıl ortalama 4.000 kişinin gelmesi, kırsal kesimde ücretsiz aile işçisi olarak istihdamda görünen bu nüfusun -çoğunluğu ev kadınları olmak üzere- iş bulamadıkları sürece her yıl Sivas'ın işsizlik rakamlarına ilave edileceği kaçınılmaz görünmektedir.

Yıllar	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
İşçi Sayısı	439	364	482	3.682	2.712	2.314	10.721	2.101	3.862	4.890

Sivas'ta Yıllara Göre TYÇP Çalışanları

KAYNAKLAR

ANSAL Hacer - ORBAY Zeki - ONARAN Özlem - KÜÇÜKÇİFCİ, Suat (2000). *Türkiye Emek Piyasasının Yapısı ve İşsizlik.*, T. Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.

BAŞEL, Halis (2003). *Sosyal Politika Açısından İç Göçler: Sivas'tan İstanbul'a Göç Örneği*, İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.

MAHIROĞULLARI Adnan-KORKMAZ, Adem (2018). *İşsizlikle Mücadelede Emek Piyasası Politikaları-Türkiye ve AB Ülkeleri- 4. Baskı*, Ekin Yayınevi, Bursa.

İKV (2001). *Sanayi Politikası ve KOBİ'ler*, İstanbul.

İŞKUR (2003). *II. Genel Kurul Çalışma Raporu*, Ankara.

İŞKUR (2010). *2010 Yılı Faaliyet Raporu*, Ankara.

İŞKUR (2011). *2011 Yılı Faaliyet Raporu*, Ankara.

İŞKUR (2018). *Sivas Mikro Düzeyde İşgücü Piyasa Analizi 2018-2019, Hazırlayanlar Hakan Saraç-Murat Ayaz, Sivas.*

ŞİMŞEK, Mustafa (2019). *"Yatırım Ekosistemi Açısından Sivas: Stratejik Gelişim Eksenleri Açısından Bir Değerlendirme"*, Yayınlanmamış Çalışma, Ankara.

YALMAN, Noyan İlkay (1999). *"Sivas İli'nin İstihdam Yapısı"*, Sivas Ekonomisi içinde, Editör Adem Esen, Sivas Belediyesi Yayını, Sivas.

ZAİM, Sabahattin (1997). *Çalışma Ekonomisi*, 10. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul.

Sivas Mikro Düzeyde İşgücü Piyasa Analizi 2018-2019, İŞKUR, Sivas, s. 58.

Sivas Ticaret ve Sanayi Odası

TİCARET

Doç. Dr. İlkey Noyan Yalman

Sivas tarihi İpek Yolu güzergâhında bulunduğundan, o dönemlerde bu yoldan gelip giden tüccarlar Sivas'ta mola vermiş, dolayısıyla şehrin ticaretinin canlanmasına da sebep olmuşlardır. 18. ve 19. yüzyıllarda Sivas'ta faaliyet gösteren esnaf gruplarının yaklaşık %80'inin üretimle (bazıları aynı zamanda ticaretle) %20'sinin ise ticaret ile uğraştığı bilinmektedir. Esnaf içerisinde mal üretimi yapanların oranı %46 hizmet üretimi yapanların oranı ise %34 civarında

olduğu yazılı kaynaklarda yer almaktadır. Bu sektörlerden dokuma sektörü diğerlerine göre daha fazla ağırlıktaydı. Üretim yapan esnafın %28,5'i dokuma sektöründe, diğerleri ise %18,5'i maden, %18,5'i gıda, %16'sı deri ve %18,5'i diğer küçük el sanatları ile ilgilenmekteydi.

Cumhuriyetin ilan edildiği ilk yıllarda Sivas'ta özel sektörde sermaye birikiminin yetersizliğinin de etkisiyle yatırımlar kamu eliyle yapılmıştır.

1960'lı yıllardan 1980'li yıllara kadar kamu yatırımları daha ağırlıklı olmak üzere az da olsa özel sektör yatırımı da yapılmıştır. Son yıllarda çeşitli gelişmelerle sanayi sektöründe de önemli bir ivme izlenmektedir. Yıllar boyu tarıma dayalı bir ekonomik yapıya sahip olduğundan, sanayileşmeye geçişte çeşitli sorunlarla karşılaşmaktadır. Sivas'ta zengin maden yatakları bulunmakla birlikte, uzun yıllar sanayiye gereken önemin verilmemesi, bu madenlerden

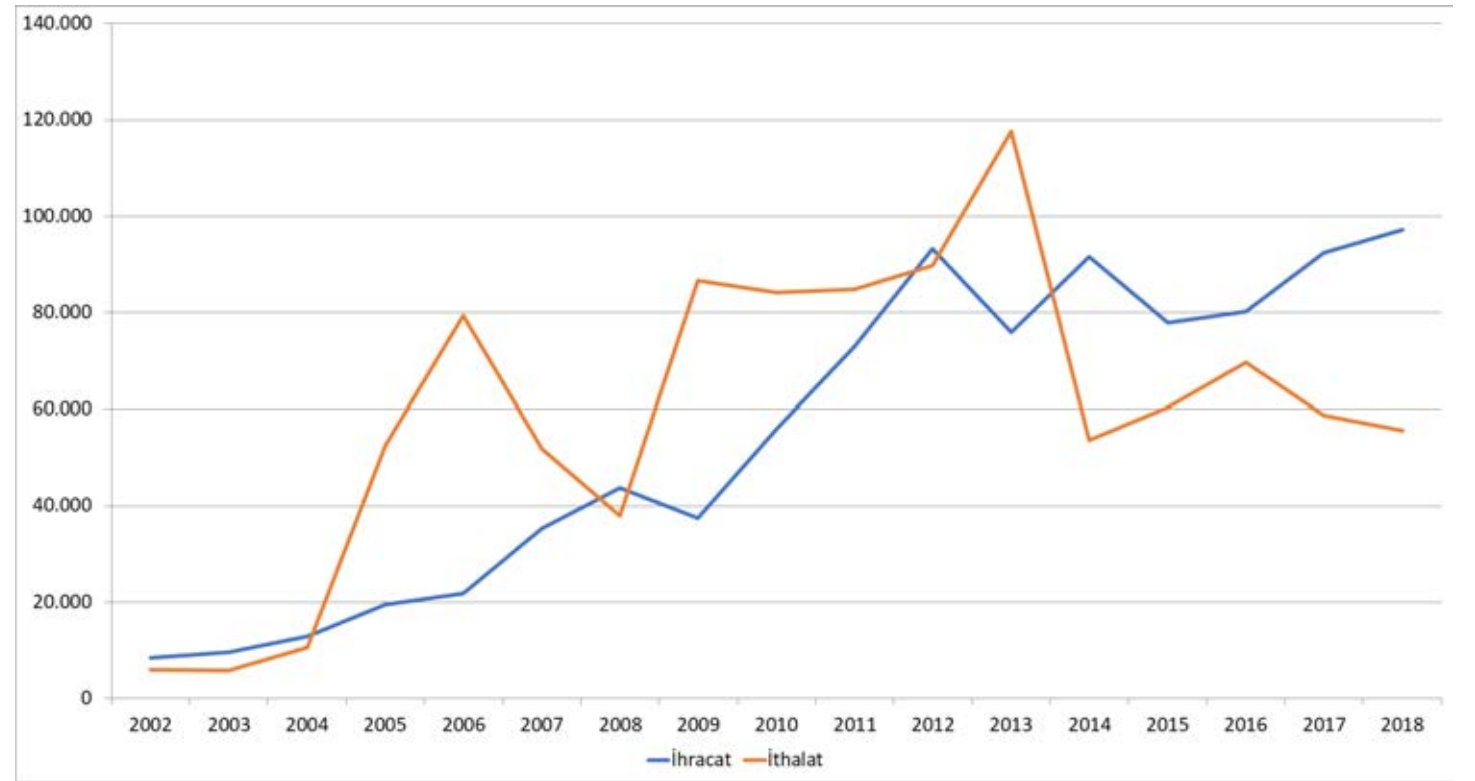
gerektiği gibi yararlanmayı ve bu alanda yeni iş alanları kurulmasını zorlaştırmıştır. Ekonominin ağırlığını tarım sektörünün oluşturduğu Sivas'ta kalkınmak için sanayileşmenin zorunlu olduğu bilinci de giderek gelişmektedir. Önceki dönemlerde demir çelik alanında kamuya ait işyerlerinde üretim sağlanırken, son dönemlerde özel kesimde de çeşitli mermer işletmeleri, mobilya üreticileri ve demir cevheri, çinko, bakır, kurşun üretimi yapan maden işletmeleri kurulması olumlu gelişmelerdir. Sivas, Cumhuriyet tarihinin en fazla kamu yatırımı alan illerinden birisi olmasının da etkisiyle uzun yıllar girişimciliğin gelişmesi konusunda yetersiz gelişme göstermiştir. Sivas'ta sanayileşme faaliyetlerinin ancak 2000'li yıllardan sonra artış gösterebildiği izlenmektedir.

2016 yılındahem sektöriçihemdenihaikullanımları içerecek şekilde Sivas imalat sanayisinde yaklaşık 3,0 milyar TL, TR72 bölgesinde 26,5 milyar TL net satış gerçekleşmiştir. Sivas'ın imalat sanayisi net satışları toplam net satışlarının %18'idir. Aynı oran TR72 Bölgesi'nde %30,2, Türkiye'de ise %24,6'dır. Bu yüzden Sivas'ta ticarete konu malların genellikle tarım ve hizmetler sektörü ürünleri olduğu ortaya çıkmaktadır. Sivas imalat sanayisi net satışları TR72 bölgesi imalat sanayisi net satışlarının %11,2'sidir. Türkiye geneli kişi başına ticaretin 15.837 TL ve TR72 bölgesinde 11.915 TL iken Sivas'ta 4.767 TL gibi düşük bir seviyede olduğu görülmektedir. Sivas imalat sanayisi net satışlarının sektörlere göre dağılımında; ana metal sanayisi (%17,5), diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı (%16,0), gıda ürünlerinin imalatı (%14,0), giyim eşyalarının imalatı (%13,5) ve diğer ulaşım araçlarının imalatı (%11,5) sektörleri ilk beş sırada yer almakta olup imalat sanayisi net satışlarının %72,5'ini oluşturmaktadır.

Sivas'ta makine, mobilya, mermer ve tekstil sektörlerinde üretim ve dış ticaret yapan önemli firmalar yer almaktadır. Son yıllarda firmaların dış ticarete yöneldiği ve ihracatın ithalatın önüne geçtiği izlenmektedir.

İhracattaki artış özellikle 2004'den sonra belirgin şekilde görülmektedir. Bu konuda o dönemde devlet teşviklerinin etkisi de oldukça fazla olmuştur. Yatırım ve ihracat teşvikleri üretimi, istihdamı ve dolayısıyla ihracatı olumlu yönde etkilemiştir. İthalatın sürekli değişken olması ham madde ithalatının yanı sıra firmaların kuruluş aşamasında sabit sermaye yatırımlarının da ithal edilmesi nedeniyle değişkenlik göstermektedir.

2014'den sonra ihracat ithalatın önüne geçmiş ve özellikle dövizin yükseldiği dönemlerde önemli katma değer sağlanmıştır. Sivas'tan yapılan ihracatın 2013 yılı ekonomik faaliyetlere göre dağılımına bakıldığında %51,8 pay ile madencilik ve taş ocakçılığı sektörüne ait olduğu görülmektedir. 2014 yılı itibarıyla Sivas toplam ihracat rakamı 91.493 milyon dolar iken takip eden yıl olan 2015'te bu rakam küresel ve bölgesel nitelikli olumsuzluklardan dolayı düşüş göstererek 77.147 bin dolar olarak gerçekleşmiştir. Özellikle siyasi istikrarsızlıklardan kaynaklanan bu durum sonucunda Sivas ihracatında %11,7'lik bir düşüş meydana gelmiştir. 2016 yılının ilk dört ayı için bu rakam toplam 20.532 bin dolardır.

Sivas İlinde Ekonomik Faaliyetlere Göre İhracat ve İthalat (Bin \$)

Sivas'ta büyük ölçekli firmaların ihracata olan destekleri ulusal ve uluslararası düzeyde ödüllere layık görülmüştür. Örneğin, otomotiv yan sanayisinde Sivas'ta faaliyet gösteren ve uluslararası firmalardan biri olan ESTAŞ 2015 yılında 22.144.443,59 dolar ihracatıyla Türkiye'nin en fazla ihracat yapan 1000 şirketi arasında 841. sırada yer almıştır. Medikal ve mobilya üretimi yapan GÖKLER Grup, tasarım alanında birçok ödül alırken 2016'da da 80 ülkeye ihracat yaparak il ekonomisine katkı sunmaktadır. Ayrıca mermer imalatı yapan büyük ölçekli birkaç firma ihracat hacmini artırmaktadır. 2008-2018 döneminde il ihracatı %122 ve il ithalatı %46 artış göstermiş olup dış ticaret dengesi 2014 yılından itibaren sürekli fazla vermiştir. 2018 yılı itibarıyla ihracatın ithalatı karşılama oranı %175'tir. Ancak il dış ticaret hacminin gerek bölge gerekse Türkiye dış ticareti içindeki payı oldukça düşüktür. 2018 yılı itibarıyla il ihracatının TR72 bölgesi ihracatı ve ithalatındaki payları sırasıyla %4,43 ve %3,75 iken, Türkiye dış ticaretindeki payları on bindelerle ifade edilmektedir. 2018 yılı itibarıyla, Sivas ili 156 USD kişi başına ihracat rakamı ile 61'inci sırada iken, 90 USD kişi başına ithalatla 58'inci sırada yer almıştır.

İl dış ticaretinde sektörel yoğunlaşma oldukça yüksektir. 2018 yılı itibarıyla imalat sanayisi ihracatının %41,4'ünü makine ve teçhizat imalatı oluştururken, %18,1'ini gıda ürünleri ve içecek imalatı, %13,3'ünü metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı, %11,9'unu kimyasal madde ve ürünleri imalatı, %5,9'unu da tıbbi aletler; hassas optik aletler ve saat imalatı oluşturmaktadır. Bu beş sektör 2018 yılı imalat sanayisi ihracatının %90,7 gibi önemli kısmını teşkil etmektedir.

2018 yılı itibarıyla imalat sanayisi ithalatının %34,1'i makine ve teçhizat sektörüne aitken, %27,7'si kimyasal madde ve ürünler sektörüne,

%10,9'u tıbbi aletler; hassas optik aletler ve saat imalatına, % 8'i ana metal sanayisine ve %7,8'i de metal eşya sanayisi sektörüne aittir. Bu beş sektör 2018 yılı imalat sanayisi ithalatının %86,5 gibi önemli kısmını oluşturmaktadır.

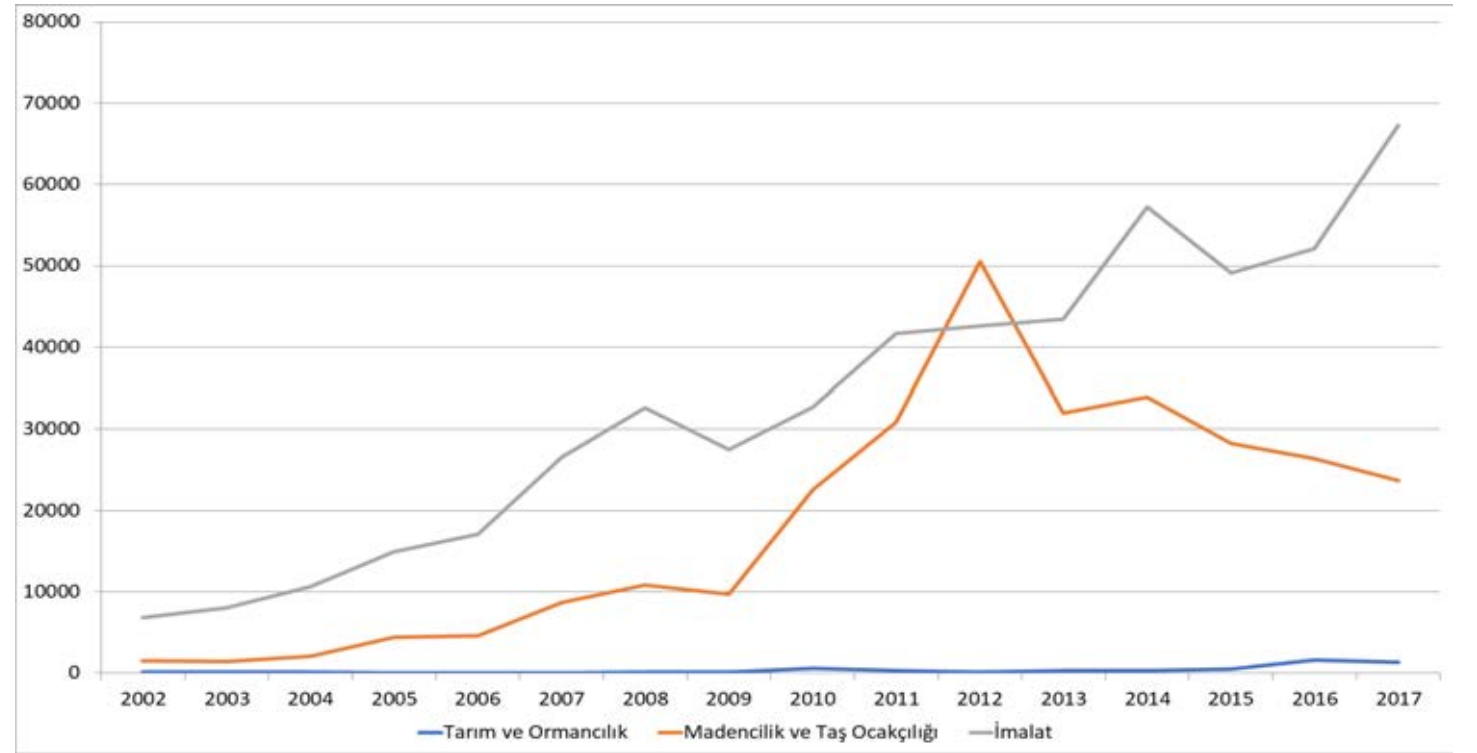
Sivas ili ihracatında en çok pay alan sektörlerin ekonomiye katkısı yıllar itibarıyla yer almaktadır. Tarım ve ormancılık, madencilik ve imalat sanayisi sektörlerinin ihracatta öncü oldukları görülmektedir. Söz konusu ihracatın önemli bir kısmı KOBİ'ler tarafından gerçekleştirilmiştir. Sivas'ta özel sektör yatırımları geç dönemde gelişme göstermiş ve kısa zamanda önemli başarılar sağlamışlardır.

Sektör olarak Sivas'ta imalat sanayisinde ihracat önemli bir paya sahip ve giderek artan bir

seyir izlediği izlenmektedir. Dolayısıyla imalat sanayisinin gelişmesine teşviklerle destek olunması önem arz etmektedir.

Gümrük Müdürlüğü

Sivas'ta Ekonomik Faaliyetler İhracat(bin \$)

İthalat verilerinde de imalat sanayisi önde seyretmektedir. Bunun en önemli sebebi üretimin ithalata bağlı olmasıdır. Aramalı ve girdi niteliğindeki ürünlerin ithalatının artması, üretimin dolayısıyla ihracatın artması nedeniyle önem arz etmektedir.

İmalat sanayisi ile diğer sektörlerdeki gelişmeler arasındaki fark şekilde izlenmektedir. İmalat sanayisindeki ithalat hacminin giderek artması üretimin ve ticaretin artması açısından önemlidir. Bu durum istihdamın artmasına ve ekonomik gelişmenin sağlanmasına destek olacaktır. Özellikle 2004'den itibaren ortaya çıkan sıçramada o dönem uygulamaya giren devlet teşviklerinin payı da oldukça fazladır.

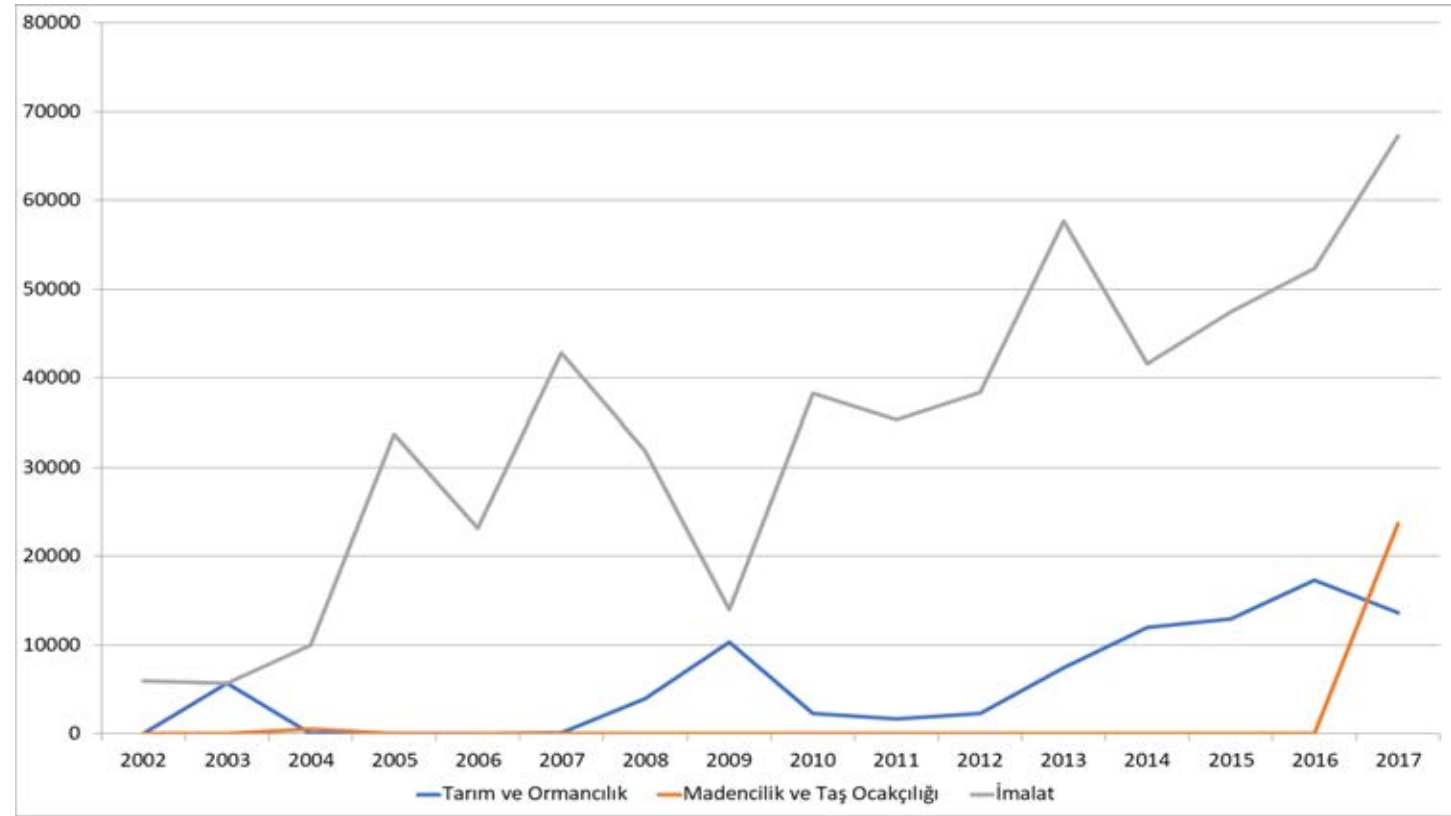
Sivas'ta, Cumhuriyet döneminde yapılan kamu yatırımları özel teşebbüslerin ortaya çıkmasını geciktirmekle birlikte örnek olması ve alt yapı desteği açısından da önemli avantajlar sağlamıştır. 2000'li yıllardan itibaren teşviklerin de etkisiyle KOBİ faaliyetlerinin artması ve büyük ölçekli işletmelerin üretim ve ihracat hacminin artması Sivas'ta ticaretin canlanmasını sağlamıştır. 2019 yılı itibarıyla I. OSB'de 125 firma üretim faaliyetlerine devam etmektedir. Özellikle perakende sektöründe faaliyetlerini sürdüren firmalar hem yerli ticaretin artmasında hem de istihdam yaratılmasında etkili olmuştur. Sivas'ta tarım sektörü potansiyeli yüksek olmasına rağmen tarım ürünlerinde ticaret hacminin yeterli olmadığı görülmektedir.

KAYNAKLAR

Çetintaş, Hakan (1999), "Sivas'ta Sanayi Sektörü ve Sanayi Kuruluşları", Sivas Ekonomisi,

Ed. A. Esen, Sivas Belediyesi Kültür Yayınları, Sivas, 73-99.

Demirel, Ömer (1989), II. Mahmud Döneminde Sivas'ta

Sivas'ta Ekonomik Faaliyetler İthalat(bin \$)

Esnaf Teşkilâtı ve Üretim-Tüketim

İlişkileri, Kültür Bakanlığı Yayınları 1071, Kültür Eserleri Dizisi 136, Ankara.

Ersungur, Mustafa ve İlkay Noyan Yalman (2009), "Bölgesel Kalkınmada İhracat

Teşviklerinin Etkinliği Sivas İlinde Bir Uygulama", Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve

İdari Bilimler Dergisi (elektronik), cilt.10, ss.81-98.

Karaköy, Çağatay (2019), Sivas Ekonomisi Geçmişi, Bugünü, Geleceği, Sivas Vilayet Kitaplığı, Sivas.

Noyan Yalman, İlkay (2019), Sivas Ekonomisi Geçmişi, Bugünü, Geleceği, Sivas Vilayet Kitaplığı, Sivas.

Şimşek, Mustafa (2019), Sivas Ekonomisi Geçmişi, Bugünü, Geleceği, Sivas Vilayet Kitaplığı, Sivas.

TÜİK

Ünalın, Sıddık (1997), "XX. Yüzyıl Sivas Tarihi ve Günümüz İnanç Coğrafyası", İnönü

Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Malatya.

www.oaib.org.tr

Yalman, Yalçın (2019), Sivas Ekonomisi Geçmişi, Bugünü, Geleceği, Sivas Vilayet Kitaplığı, Sivas.

Sivas Numune Hastanesi

SAĞLIK

Doç. Dr. Ahmet Altun

Sivas ili tarihî ipek yolu üzerinde olması ve Anadolu'daki en eski yerleşim merkezlerinden birisi olması nedeniyle her zaman bir bilim kültür ve sanat merkezi olmuştur. Sivas, Avrupa'nın henüz sağlık alanında oldukça geri olduğu dönemlerde bile o dönemin üniversitesi olarak kabul edilebilecek Medreseleri ile kendinden söz ettirmişlerdir. Bunlardan ikisi özellikle Şifaiye ve Buruciye Medreseleri sağlık alanında hizmet vermiştir.

Şifaiye Medresesi

Şifaiye Medresesi (Keykâvus Dârüşşifâsı, Dârü's-sihha), 1217 yılında Anadolu Selçuklu Devleti sultanı I. İzzeddin Keykâvus tarafından Sivas'ta darüşşifa olarak yaptırılan; Osmanlı devrinde medrese olarak kullanılan bir yapıdır. Dünyanın günümüze kadar gelebilen en eski hastahanelerinden biridir. Kitabe-sinde "dârü's-sihha" olarak tanımlanan yapı, şehir merkezinde

Medreseler Sokağı üzerinde (eski To-kat Caddesi), Çifte Minareli Medrese'nin tam karşısındadır. Yaklaşık 3400 metrekarelik alanı ile Tür-kiye Selçuklu darüş-şifalarının en büyüğüdür. Tuğla işçiliği, çinileri, kitabelerinin çokluğu, süslemeleri ve kabartma figürleri ile birçok yenilik taşıması ve vakfiyesinin bir suretinin günümüze ulaşması sebebiyle, Anadolu Selçuklu sağlık kuruluşları içinde önemli bir konumdadır.

Yapının güney evyanı I. İzzeddin Keykavus'un türbesidir. Şifahane'nin en önemli bölümü çini süsle-melerle kaplı türbe cephesidir.

Yapı, devrinin tıp sitesi olarak inşa edilmiştir. Anadolu Selçuklu tarihinin yerli kaynakları, Sivas Darüş-şifa'sından ancak İzzeddin Keykâvus'un ölümü dolayısıyla bahseder ve onun, kendi yaptırdığı bu Darüşşifa içindeki türbesinde gömülü olduğunu kaydetmekle yetinirler. Darüşşifaya ilişkin bilgiler, ya-pının incelenmesine ve vakfiyenin içeriğine dayanır.

Dört eyvanlı medresenin güney eyvanı, binayı yaptıran İzzeddin Keykâvus'a türbe olarak ayrılmış ve 1220'de veremden hayatını kaybeden

Sultanın cenazesi getirilmiştir.

Darüşşifa'yı yapan mimarın kim olduğu bilinmemektedir. Vakfiyesinde komşu taşınmazların sahiple-rinden Bedreddin Ali'nin mimar olduğu kaydedilmektedir. Bu kayıt, Darüşşifa'nın mimari bu şahıs olabileceği ihtimalini akla getirmektedir.

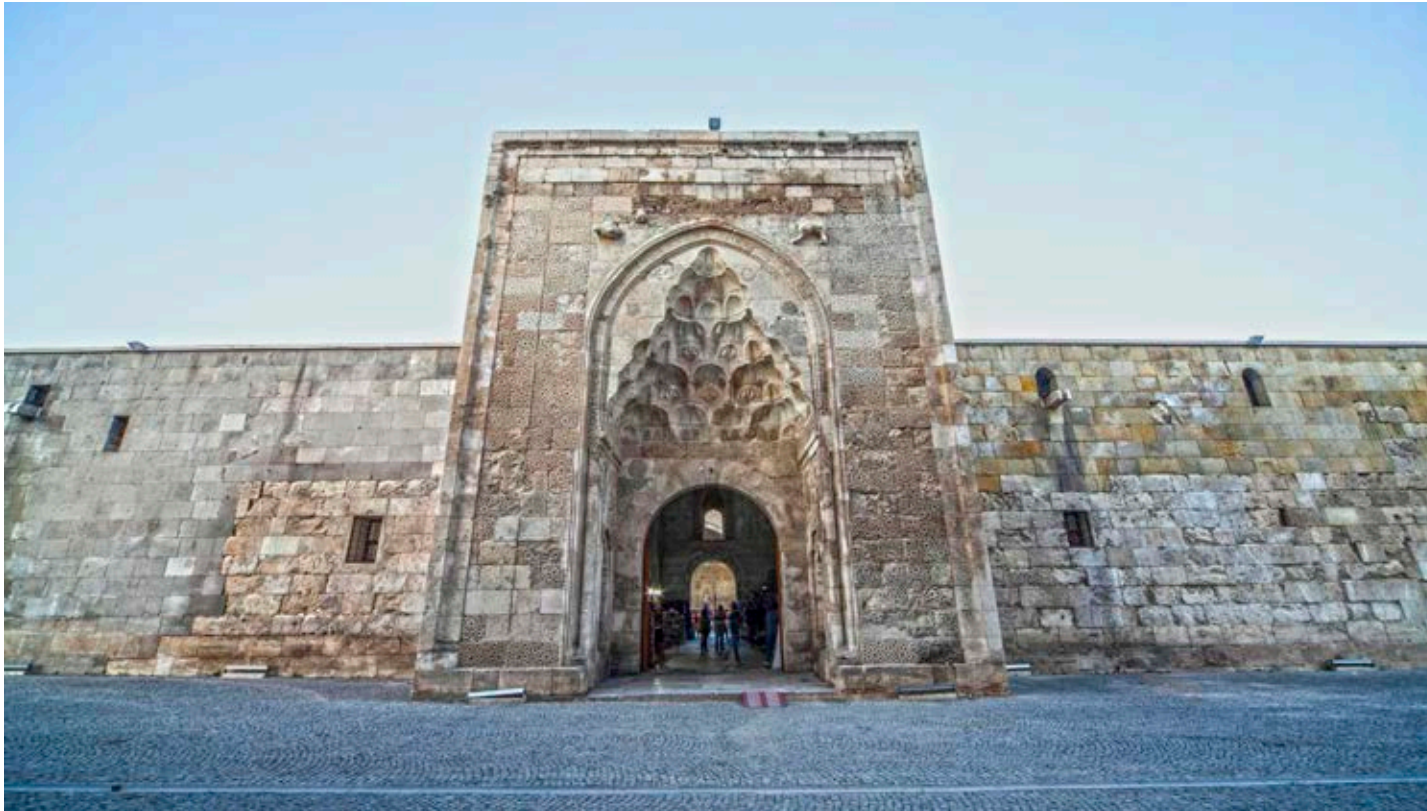
Şifahanenin kuruluşundan sonraki yıllarda nasıl çalıştığı ve hangi hekimlerin görev aldığı bilinme-mektedir. 14. yüzyılda yaşamış, tıbbi eser sahibi olmuş Sivaslı Hekim Ali'nin Sivas Darüssihası'nda çalıştığı düşünülür. Bazı araştırmacılar darüşşifanın bitişiğinde bir tıp medresesi bulunduğunu ileri sürmektedir ancak

yapılan kazı çalışmaları sonucunda yapının yalnızca darüşşifadan oluştuğu belir-lenmiştir. Bu nedenle Sivas Keykâvus Darüşşifası'nda/ tıp medresesi- hastane işlevi birlikte yürütül-müştür.

Şehirde büyük tahribata neden olan Köseadağ bozgunu, Anadolu Selçuklu Devleti'nin yıkılması, Sivas Sultanı Kadı Burhaneddin'in ölümünden sonra Timur'un Anadolu'yu işgal gibi olaylar sırasında harap edilen şifahane, Sivas'ın Osmanlı hâkimiyetine girmesiyle beraber, dinî eğitim veren klasik medrese-ye dönüşmüştür (Kimi kaynaklarda 1768 yılında çıkarılan bir fermanla medreseye çevrildiği belirtilir). 16. yüzyılda yedi öğrenci ile öğrenim yapan medresenin öğrenci sayısının 1912-1913'te 500'e ulaştığı kaydedilmiştir.

Buruciye Medresesi

Buruciye Medresesi veya diğer adıyla Hacı Mes'ud Medresesi, Türkiye'nin Sivas şehrinde yer alan medrese. 1271 yılında, Anadolu Selçuklu Sultanlarından III. Gıyaseddin Keyhüsrev zamanında Hamedan yakınlarındaki Burucird'den gelme Muzafferüddin Burucirdi tarafından yaptırılmıştır. İlmiye çalışmaları için medrese olarak yaptırılmış ve devrin pozitif ilimlerinin okutulduğu bina olarak uzun yıllar kullanılmıştır. Sarımtırak renkli taşların oyma olarak yapılan giriş kapısı ve avlu karşısındaki iç cephe, devrin Selçuklu taş oymacılığının en güzel örneklerindedir. Yapı kareye yakın dikdörtgen planlı olup, üzeri açık avlu etrafındaki sütunlu revaklar ve bunların gerisinde bulunan hücrelerden oluşmaktadır. Giriş kapısının sol yanında mavi ve siyah çinilerle süslü türbede medresebinasını yaptıran Burucirdioğlu Muzaffer Beyin (Hacı Mes'ud) ve çocuklarının kabirleri

Şifaiye Medresesi

yer alır. Türbenin yanında da iki beşik tonozlu küçük oda bulunmaktadır. Revakların arkasında medrese odaları, ana eyvanın yanlarında da iki kubbeli oda vardır. Vakfiyesinden binada bir

Buruciye Medresesi

de kütüphane bulunduğu anlaşılmaktadır. Taş işlemeciliğinde ağırlığın taç kapıda yer aldığı görülür. Yıldız, rumi ve geometrik motifler yüzeysel ancak bir dantel gibi işlenmiştir. Medrese 1965-1966'da tamir edilmiş ve müze hâline getirilmiştir. Sonraki yıllar yine birçok kez tamir ve bakım görmüştür.

SİVAS'TAKİ SAĞLIK KURULUŞLARI

Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Ve Araştırma Hastanesi

Cumhuriyet Üniversitesi 5 Nisan 1973 tarihinde Cumhuriyetin 50. Yılı anısına kurulmuştur. Sağlık Hizmetleri Uygulama ve Araştırma Hastanesinin temeli 11 Eylül 1975 yılında atılmış ve 1992 yılının

sonlarında hizmete açılmıştır. Merkez bina 100 000 m² kapalı alan, 7 blok ve 14 kattan oluşmaktadır. Hastanemizin toplam kapalı alanı 113.585 m² ve toplam yatak kapasitesi 1050'dür. Kapalı alan ve yatak kapasitesi açısından ülkemizin en büyük üniversite hastanelerinden biridir. Hastane sadece Sivas'a değil bölgesel olarak Tokat, Yozgat, Erzincan ve diğer komşu illerden gelen hastalara da hizmet vermektedir. Modern tıbbi cihazlarla donanmış Mikrobiyoloji, Biyokimya, Patoloji, Hematoloji, Parazitoloji laboratuvarları, radyoloji ve nükleer tıp departmanları, 14 ameliyathanesi, merkezî sterilizasyon birimi, yenilenerek yatak kapasiteleri artırılan merkezî yoğun bakım ve yeni doğan yoğun bakım üniteleri, hemodiyaliz ve periton diyaliz merkezi ve ağrı kliniğimizle verdiği sağlık hizmetini her geçen gün daha iyiye,

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi

daha kaliteliye ve dünya standartlarına taşımaya devam etmektedir. Hastane Türkiye'deki üniversite hastaneleri arasında hizmette bir ilk olarak, şehir merkezinden 30 km uzaklıkta, sıcak çermik kaplıca bölgesinde, 5 katlı, 100 yatak kapasiteli Fizik tedavi ve rehabilitasyon hastanesi ile sadece bölgemizin değil ülkemizin her yerinden gelen hastaları başarıyla tedavi etmektedir. 2006 yılında hizmete açılan radyasyon onkoloji hastanesi bölgemizde kanser hastalarının ihtiyaç duydukları önemli bir açığı kapatmıştır. Barındırdığı modern radyoterapi cihazları ile her gün onlarca kanser hastaları radyoterapi görmekte ve şifa bulmaktadır. Son olarak 2008 yılında Cumhurbaşkanı Abdullah Gül tarafından açılışı yapılan Kalp Hastalıkları tıbbi ve cerrahi tedavisinde bölgeye yeni bir soluk getirmiştir. Son jenerasyon anjiyografi cihazları, tam teşekküllü iki ameliyathanesi, kardiyoloji ve kalp cerrahisi yoğun bakım üniteleri ile Sivas halkına verdiği hizmeti her geçen gün artırarak devam ettirmektedir.

Sivas Numune Hastanesi

1910 yılında Vali Muammer Bey döneminde Memleket Hastanesi yapılması planlanmış, oldukça büyük bir hastane binası yaptırılmışsa da gerek bina yapısı gerekse de pencerelerin küçüklüğü nedeniyle bina hastane olarak kullanılamamış, okul olarak kullanılmaya başlanmıştır. 1913 yılında Memleket Hastanesi, Ermeni Hastanesi ile birleştirilerek binanın yetersizliği nedeniyle Amerikan Hastanesi olarak kullanılan binaya geçilmiştir. 1924 yılında ise Numune Hastanesi olarak isimlendirilmiştir. 1932 yılında bu bina yanmıştır.” Yangından sonra Numune Hastanesi farklı binalarda hizmet vermiştir. 1952 yılında Rahmi Günay

Sivas ÇAGEM (Çok Amaçlı Geriatri Merkezi)

Caddesindeki bina hizmete girmiştir. 1965-1970 yılları arasında eğitim hastanesi olarak da hizmet veren hastane 2003 yılında 100 yataklı Göğüs Hastanesi ve 100 Yataklı Doğum ve Çocuk Bakımevi Hastanesi ile birleşerek 900 yataklı Sivas Sultan 1. İzzettin Keykâvus Devlet Hastanesi adını almıştır. Hastane adı 2007 yılında tekrar Sivas Numune Hastanesi olarak değiştirilmiştir.

19 Ekim 2015 tarihinde yeni binasında resmî olarak hizmete başlayan hastane 2015 yılı Aralık ayında Sivas Devlet Hastanesi ile birleşerek 905 yatak ile hizmet vermeye devam etmiştir.

2017 yılından itibaren Sivas'ta temeli 2011 yılında atılan 104 bin m² kapalı alan, 700 yatak, 79 yoğun bakım, 100'e yakın poliklinik, 3 bin 115 m² acil servis, 28 ameliyathanesi olan Sivas Yeni Numune Hastanesi açılmış daha büyük ve donanımlı bir hastane olarak devlet hastanesiyle birleştirilmiştir ve devlet hastanesi ek poliklinik binası olarak hizmet vermeye devam etmektedir.

Medicana Sivas Hastanesi

Medicana Sivas Hastanesi

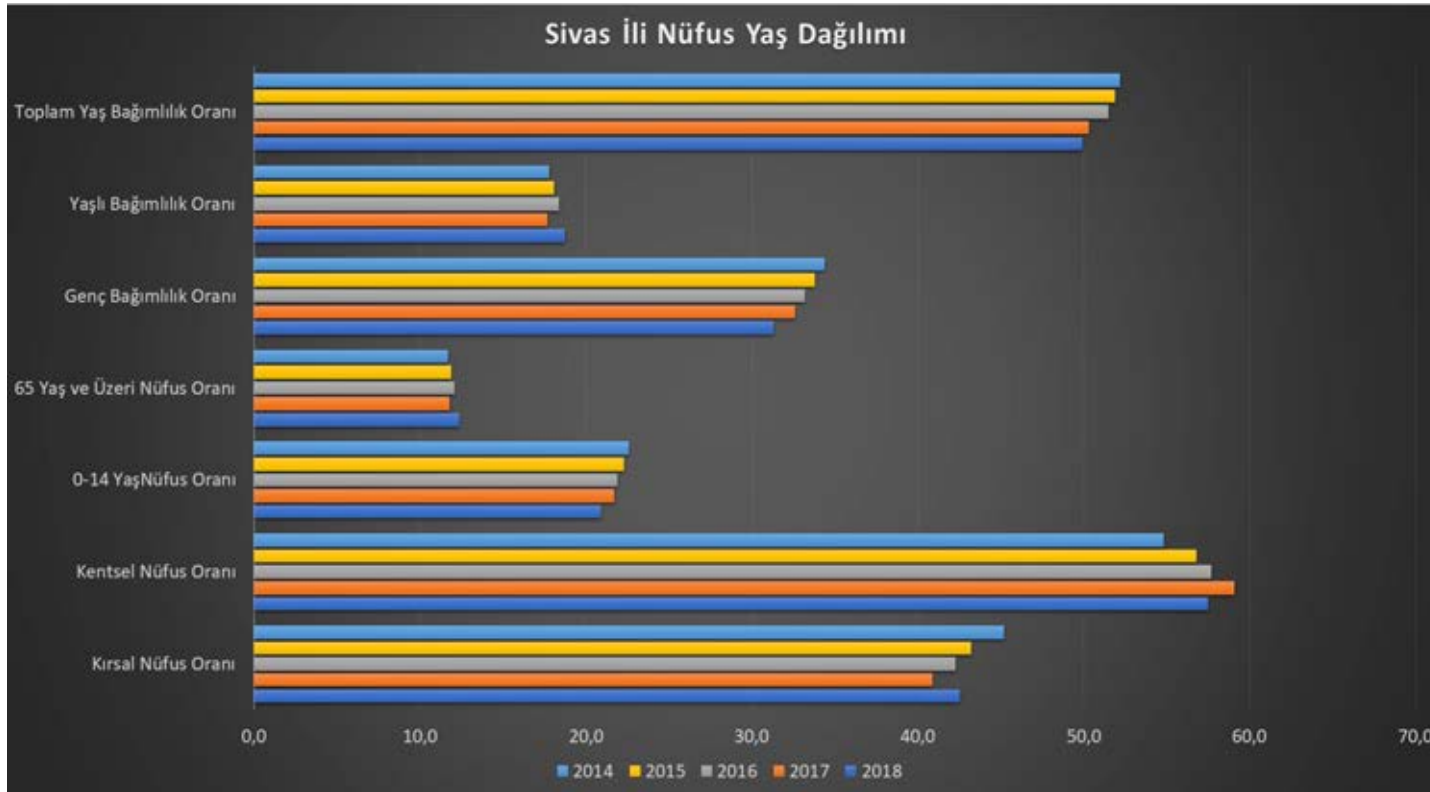
Medicana Sivas Hastanesi, Sivas ve çevre illere modern ve kaliteli sağlık hizmet vermek amacıyla 2015 yılı Ocak ayında 28.000 metrekare kapalı alan ile hizmet vermeye başlamıştır. Acil Servis, Ağız ve Diş Sağlığı, Anestezi ve Reanimasyon, Algoloji, Beslenme ve Diyet, Diyaliz, Beyin ve Sinir Cerrahi, Çocuk

Hastalıkları, Çocuk Cerrahisi, Dermatoloji, Fizik Tedavi Rehabilitasyon, Enfeksiyon Hastalıkları, Gastroenteroloji, Genel Cerrahi, Göğüs Hastalıkları, Göğüs Cerrahisi, Göz Hastalıkları, İç Hastalıkları, Kadın Hastalıkları ve Doğum, Kalp Damar Cerrahi, Kardiyoloji, Nöroloji, Medikal Kozmetik, Medikal Onkoloji, Ortopedi, Üroloji, Kulak Burun Boğaz, Psikiyatri, Psikolog, Radyoloji, Genel Yoğun Bakım, Yeni

Doğan Yoğun Bakım alanlarında gelişmiş tıp teknolojilerine sahip çağdaş tanı ve tedavi üniteleri ile hizmet sunmaktadır. Planlanan tüp bebek gibi multidisipliner alanlarda yapılacak yatırımlarla, Sivas ve çevre ilçelerde, özel sağlık sektöründe önemli bir boşluğu doldurması planlanmaktadır.

Yıllar	Toplam Nüfus	Kırsal Nüfus Oranı	Kentsel Nüfus Oranı	0-14 Yaş Nüfus Oranı	65 Yaş ve Üzeri Nüfus Oranı	Genç Bağımlılık Oranı	Yaşlı Bağımlılık Oranı	Toplam Yaş Bağımlılık Oranı
2018	646608	42,5	57,5	20,9	12,4	31,3	18,7	49,9
2017	621301	40,9	59,1	21,7	11,8	32,6	17,7	50,3
2016	621224	42,3	57,7	21,9	12,1	33,2	18,4	51,5
2015	618617	43,2	56,8	22,3	11,9	33,8	18,1	51,9
2014	623116	45,2	54,8	22,6	11,7	34,4	17,8	52,2

Sivas Sağlık Parametrelerinin Türkiye'deki Karşılaştırması

Sivas İli Nüfus Yaş Dağılımı

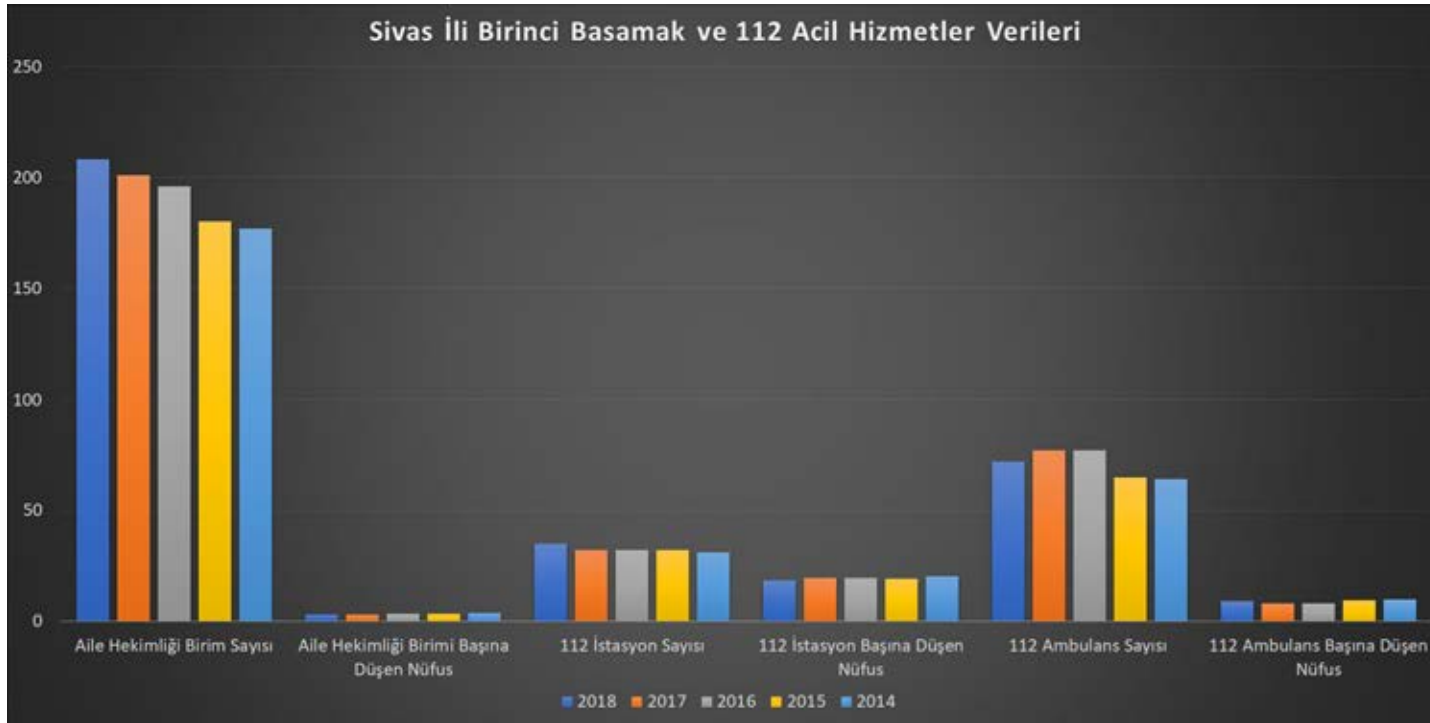
Yıllar	Hastane Sayısı	Yatak Sayısı	10.000 Kişiyeye Düşen Yatak Sayısı	Nitelikli Yatak Sayısı	Nitelikli Yatak Oranı	10.000 Kişiyeye Düşen Nitelikli Yatak Oranı
2018	20	2,613	40,4	1,236	54,4	5,3
2017	20	2,613	42,1	1,505	65,8	5,3
2016	19	2,631	42,4	1,435	61,7	4,9
2015	19	2,559	41,4	1,027	44,8	4,3
2014	20	2,491	40	900	51,2	4,1

Sivas İli Hastaneleri Kapasite Değerlendirmesi

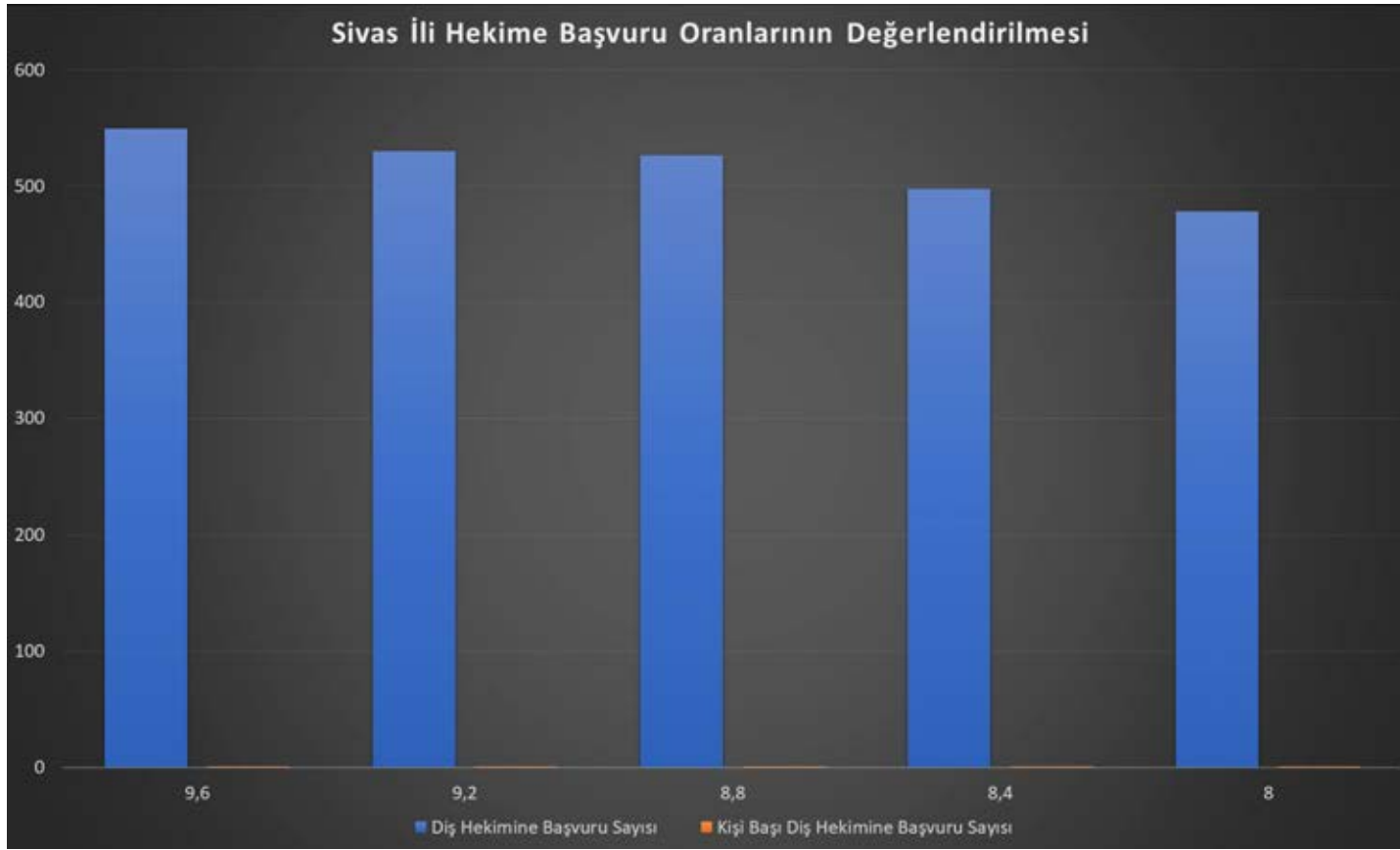
Yıllar	Aile Hekimliği Birim Sayısı	Aile Hekimliği Birimi Başına Düşen Nüfus	112 İstasyon Sayısı	112 İstasyon Başına Düşen Nüfus	112 Ambulans Sayısı	112 Ambulans Başına Düşen Nüfus
2018	646608	3,109	35	18,475	72	8,981
2017	621301	3,091	32	19,416	77	8,069
2016	621224	3,17	32	19,413	77	8,068
2015	618617	3,437	32	19,332	65	9,517
2014	623116	3,52	31	20,101	64	9,736

Sivas İli Birinci Basamak ve 112 Acil Hizmetler Verileri

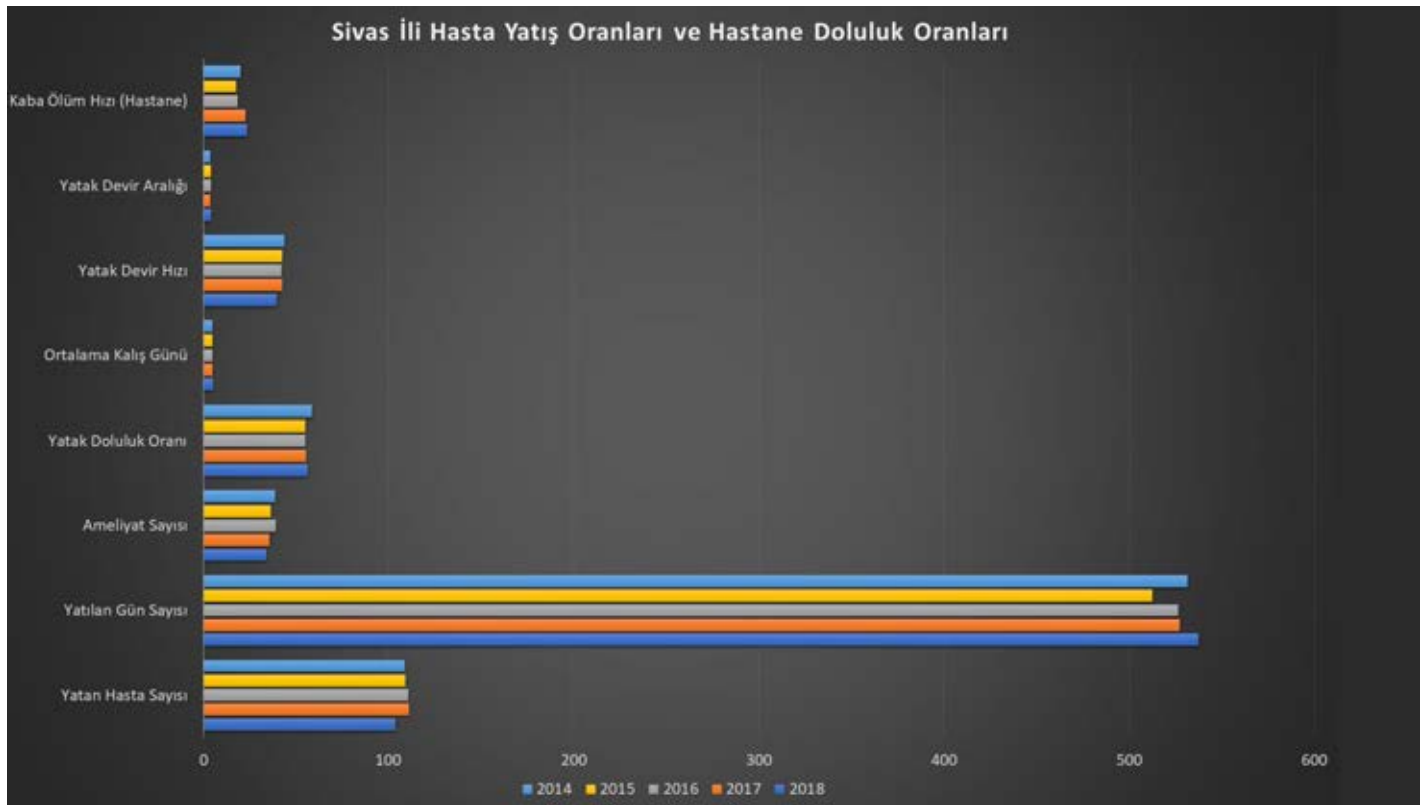
Kişi Başı Hekime Başvuru Sayısı	Diş Hekimine Başvuru Sayısı	Kişi Başı Diş Hekimine Başvuru Sayısı
9,6	549,535	0,85
9,2	530,037	0,85
8,8	526,061	0,85
8,4	497,8	0,8
8	478,03	0,77

Sivas İli Hekime Başvuru Oranlarının Değerlendirilmesi Verileri

Yıl	Yatan Hasta Sayısı	Yatılan Gün Sayısı	Ameliyat Sayısı	Yatak Doluluk Oranı	Ortalama Kalış Günü	Yatak Devir Hızı	Yatak Devir Aralığı	Kaba Ölüm Hızı (Hastane)
2018	103,505	537,287	34,145	56,3	5,2	39,6	4	23,6
2017	110,914	527,176	35,586	55,3	4,8	42,4	3,8	22,7
2016	110,42	526,537	39,178	54,8	4,8	42	3,9	18,5
2015	109,167	512,568	36,4	54,9	4,7	42,7	3,9	17,7
2014	108,854	531,355	38,76	58,4	4,9	43,7	3,5	19,8

Sivas İli Hasta Yatış Oranları ve Hastane Doluluk Oranları

Yıllar	Uzman Hekim	Pratisyen Hekim	Asistan Hekim	Toplam Hekim	Toplam Diş Hekimi	Eczacı	Hemşire	Ebe	Diğer Sağlık Personeli
2018	559	400	248	1,207	245	235	1,941	607	1,786
2017	563	452	296	1,311	185	201	1578	585	1,707
2016	573	422	221	1,216	188	191	1,362	567	1,444
2015	552	391	241	1,184	183	186	1320	546	1,481
2014	556	357	241	1,154	158	185	1,205	555	1,521

Sivas İli Sağlık Personeli Sayısı ve Dağılımı

İlçelere ve Unvanlarına Göre Personel	Merkez	Akıncılar	Altınyayla	Divriği	Doğuşar	Gemerek	Gölova	Gürün	Hafik	İmranlı	Kangal	Koyulhisar	Suşehri	Şarkışla	Ulaş	Yıldızeli	Zara	Tıp Fakültesi Hastanesi	Diş Hekimliği Fakültesi	Özel Sağlık Kuruluşları	Toplam
1. Uzman Hekim	240	1	4	4	1	4	2	5	3	3	4	3	15	19	3	5	4	187	0	61	568
2. Pratisyen Hekim	218	6	9	21	7	23	4	15	8	8	19	11	28	27	7	24	23	283	0	13	754
3. Diş Hekimi	80	2	1	2	1	3	1	3	1	1	3	1	6	9	1	3	2	0	120*	56	296
4. Hemşire	887	6	12	46	6	27	6	35	10	8	29	10	68	63	9	48	48	553	2	138	2.011
5. Ebe	349	4	9	13	4	21	5	25	12	11	18	13	31	38	9	44	16	14	0	9	645
6. Sağlık Memuru	78	2	2	1	1	4	2	1	3	1	2	4	5	11	2	1	1	23	0	0	144
7. Diğer Sağlık Personeli	920	10	10	38	8	31	7	33	10	21	38	21	60	66	12	46	36	226	7	132	1.732
8. Diğer Personel	555	4	8	14	2	8	2	17	7	7	14	6	25	33	8	25	13	204	61	342	1.355
9. Sürekli İşçi	849	7	11	30	3	38	3	21	7	13	19	9	56	52	8	35	36	658	0	0	1.855
10. Hizmet Alımı Personel	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Toplam	4.176	42	66	169	33	159	32	155	61	73	146	78	294	318	59	231	179	2.148	190	751	9.360

Sivas İli 2020 Personellerinin İl Merkezi ve İlçelere Göre Dağılımı

İlçelere ve Türlerine Göre Sağlık Tesisleri	Merkez	Akincılar	Altınyayla	Divriği	Doğansar	Gemerek	Gölova	Gürün	Hafik	İmranlı	Kangal	Koyulhisar	Suşehri	Şarkışla	Ulaş	Yıldızeli	Zara	Toplam
1. Devlet Hastanesi	1	0	0	1	0	1	0	1	0	0	1	0	1	1	0	1	1	9
2. Ağız ve Diş Sağlığı Hast.	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
3. Entegre Hastane	0	1	1	0	1	0	1	0	1	1	0	1	0	0	1	0	0	8
4. Üniversite Hastanesi	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
5. Diş Hekimliği Fakültesi	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
6. Özel Hastane	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
7. Toplum Sağlığı Merkezi	1	0	0	1	0	1	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	1	7
8. İlçe Sağlık Müdürlüğü	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	2
9. Aile Sağlığı Merkezi	29	1	1	1	1	3	1	1	1	1	3	2	1	6	1	5	1	59
10. Aile Hekimliği Birimi	124	2	4	5	1	7	1	6	4	3	7	6	7	12	4	11	6	210
11. Sağlık Evi	15	0	3	0	0	9	0	8	0	1	3	6	7	7	4	18	5	86
12. KETEM	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	2
13. 112 Acil Sağ. İstasyonu	14	1	1	1	1	2	1	2	1	2	2	1	3	2	1	3	2	40
Toplam	189	5	10	9	4	23	4	19	7	8	17	16	21	29	11	39	16	427

Sivas İli 2020 yılına Ait İl Geneli Sağlık Tesisleri

İçelere ve Türleri Göre Araçlar	Merkez	Akıncılar	Altınyayla	Divriği	Doğuşar	Gemerek	Gölova	Gürün	Hafik	İmranlı	Kangal	Koyulhisar	Suşehri	Şarkışla	Ulaş	Yıldızeli	Zara	Tıp Fakültesi	Dış Hekimliği F.	Özel Sağlık Kuruluşları	Toplam
1. Diyaliz Cihazı Sayısı	23	0	0	9	0	8	4	9	0	0	6	8	13	9	0	10	10	18	0	95	222*
2. Röntgen Cihazı	23	1	2	1	1	2	1	1	1	1	1	1	2	2	1	3	2	3	10	2	61
3. EKG Cihazı	112	3	3	9	4	4	2	15	7	2	4	1	12	9	3	12	8	34	0	15	259
4. Bilgisayarlı Tomografi	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	1	1	7
5. Ultrason Cihazı	23	0	0	2	0	1	0	2	0	0	0	0	4	5	0	3	1	20	0	10	71
6. MR Cihazı	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	4
7. Kuvöz	39	1	1	2	1	2	2	2	1	1	0	2	4	2	2	2	1	30	0	15	110
8. Mamografi Cihazı	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1**	1**	0	0	0	1	0	1	7
9. EKO	8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	3	0	3	16
10. EMG	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	2	0	1	8
11. EEG	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	3	0	1	9
12. Koroner Anjiyografi	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	3
Toplam	245	5	6	23	6	17	9	29	9	4	11	12	37	32	6	30	22	117	11	146	777

Sivas İli 2020 Yılına Ait İl Geneli Tıbbi Cihaz ve Ambulans Durumu

İlçeler	Normal Yatak Sayısı	Nitelikli Yatak Sayısı	Yoğun Bakım Yatak	Toplam Yatak Sayısı
Numune Hastanesi	167	641	97	905
Ağız ve Diş Sağlığı Hastanesi	3	2	0	5
Akıncılar	4	0	0	4
Altınyayla	5	0	0	5
Divriği	0	46	4	50
Doğanşar	8	0	0	8
Gemerek	24	1	0	25
Gölova	10	0	0	10
Gürün	0	25	0	25
Hafik	10	0	0	10
İmranlı	10	0	0	10
Kangal	7	18	0	25
Koyulhisar	15	0	0	15
Suşehri	0	61	4	65
Şarkışla	32	24	9	65
Ulaş	10	0	0	10
Yıldızeli	0	50	0	50
Zara	0	41	4	45
Sivas C.Ü Tıp Fakültesi Hastanesi	717	221	143	1.081
Özel Medicana Hastanesi	0	153	66	219
Toplam	1.022	1.283	327	2.632

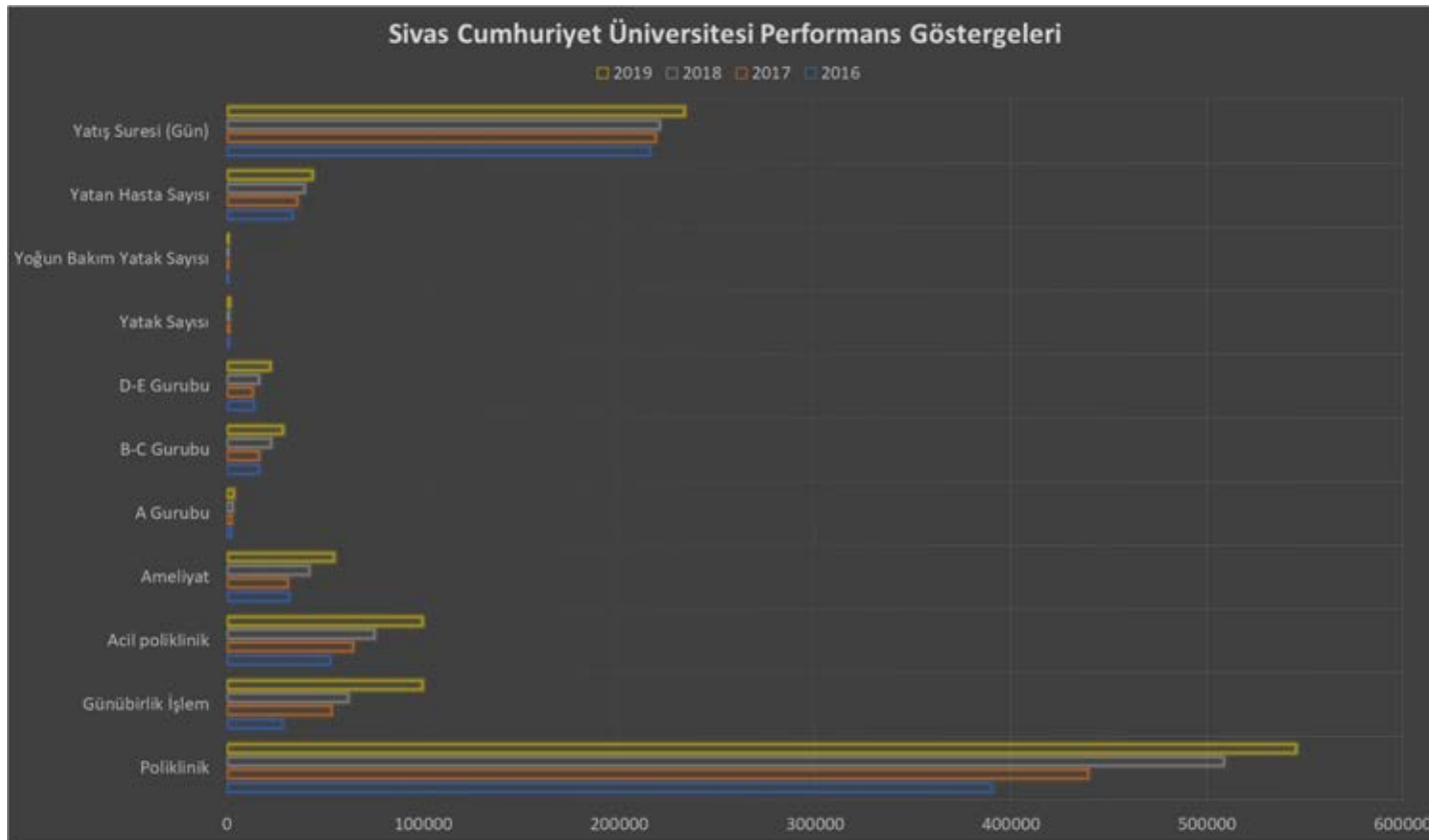
Sivas Genelinde 2020 Yılı Yatak Sayılarının Dağılımı

İl Geneli Mevcut Durum Göstergeleri	2019	Mart 2020
1. Bebek Ölüm Hızı (Binde)	5,5	7,28*
2. Anne Ölüm Hızı (Yüz binde)	24,3	12,15*
3. Primer Sezaryen Oranı (%)	26,7	30,6*
4. Mükerrer Sezaryen Oranı (%)	19,7	18,3*
5. Toplam Sezaryen Oranı (%)	46,4	48,8*
6. Acil Sağlık Hizmetleri İstasyonu Sayısı	38	40
7. Eczane Sayısı	187	193**
8. Ecza Deposu Sayısı	2	2
9. Diş Üniti	377	375***

Tablo: Sivas İli 2019-2020 Yılına Ait Sağlık Hizmetleri Göstergeleri

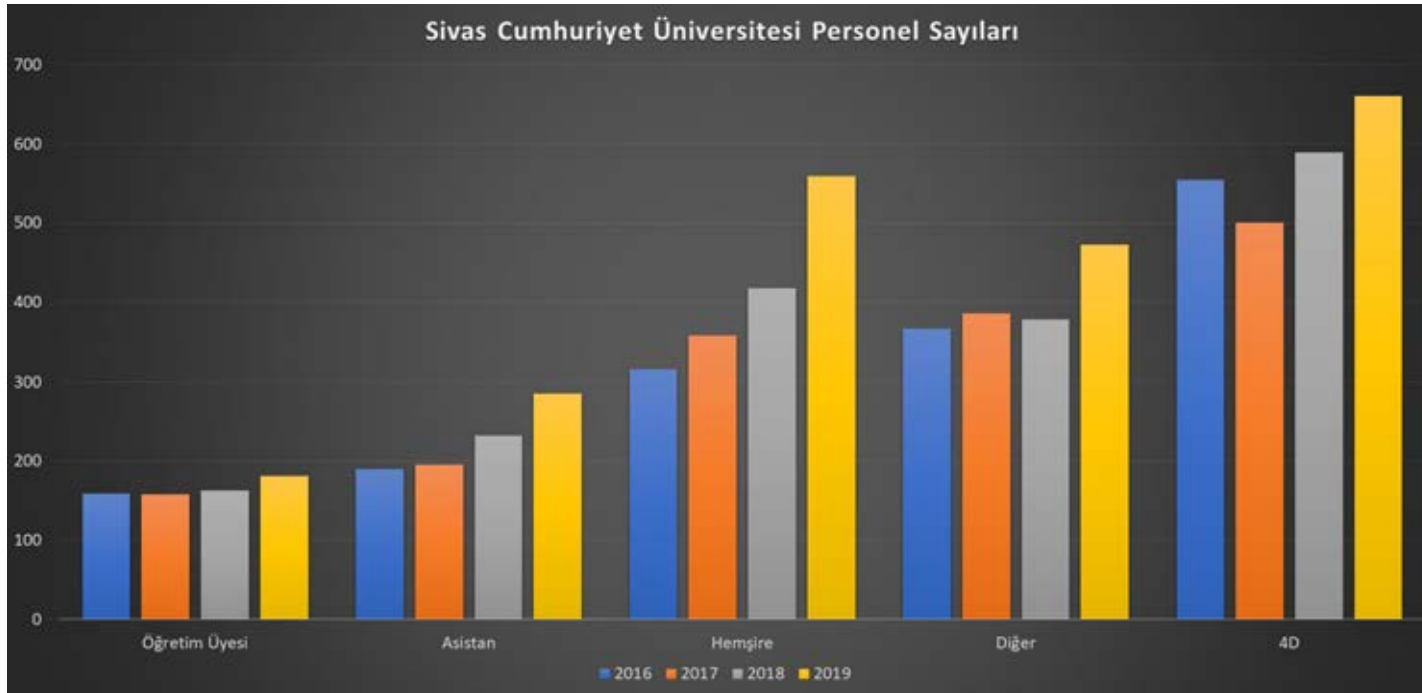
Yıl	Poliklinik	Günübirlik İşlem	Acil poliklinik	Ameliyat	A Grubu	B-C Grubu	D-E Grubu	Yatak Sayısı	Yoğun Bakım Yatak Sayısı	Yatan Hasta Sayısı	Yatış Süresi (Gün)
2016	390254	28373	52581	31965	1915	16280	13770	1064	143	33486	215895
2017	439659	53227	64232	31105	2114	16119	12872	1064	143	35868	218776
2018	508473	61869	75385	41803	2967	22458	16378	1064	143	39454	220794
2019	545775	99501	99731	54345	3458	28680	22207	1081	143	43669	233209

Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Performans Göstergeleri

Yıl	Öğretim Üyesi	Asistan	Hemşire	Diğer	4D
2016	159	190	316	366	554
2017	158	195	357	385	500
2018	163	232	417	378	589
2019	181	285	559	472	660

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Personel Sayıları

Yil	MR	BT	Direkt Grafi	USG	EKO	EEG	EMG
2016	30256	42240	138443	46490	9990	3242	2022
2017	35371	43669	156288	52002	9585	3281	2227
2018	43609	49457	185485	54361	11656	2836	2932
2019	44359	43663	197953	53203	12539	2436	2868

Yil	Mamografi	EKG	Gastroskopi	Kolonoskopi	SFT	Bronkoskopi	Uyku
2016	1871	45649	2025	1292	8179	237	635
2017	1921	52705	2847	1624	11349	291	613
2018	2456	48504	3951	2591	14156	334	558
2019	836	49334	4243	2818	13738	332	354

Branş	Bölümler	Seviye	Yatak Sayısı	Seviye Toplam	Branş Toplam	Genel Toplam
Cerrahi Branşlar	Üroloji	1. Seviye	4	12	32	143
	Ortopedi	1. Seviye	4			
	Kadın Hastalıkları	1. Seviye	4			
	Genel Cerrahi	3. Seviye	8	20		
	Nöroşirurji	3. Seviye	6			
	Kalp ve Damar Cerrahisi	3. Seviye	6			
Dahili Branşlar	Koroner	2. Seviye	14	18	67	
	Göğüs Hastalıkları	2. Seviye	4			
	Nöroloji	3. Seviye	7	49		
	Anestezi	3. Seviye	42			
Çocuk Branşları	Pediyatri	3. Seviye	8	8	44	
	Yenidoğan	1. Seviye	15	36		
		2. Seviye	7			
		3. Seviye	14			

Sivas Adliye Sarayı

YASA, İNFAZ VE SUÇ

Prof. Dr. Sezer Ayan
Öğr. Gör. Banu Denizli Öztürk

Türkiye’de kamu güvenliğinin sağlanması ve düzeninin korunması görevini İçişleri Bakanlığı’na bağlı kolluk kuvvetleri yerine getirmekte olup kolluk kuruluşları ise adli kolluk ve idari kolluk olarak ikiye ayrılmaktadır. Adli Kolluk Yönetmeliği’nin 4. maddesi gereğince Emniyet Genel Müdürlüğü’ne bağlı polis karakollarında, Jandarma Genel Komutanlığı’na bağlı jandarma karakollarında, Sahil Güvenlik Teşkilatı’na

bağlı sahil karakollarında, Gümrük Muhafaza Genel Müdürlüğü’ne bağlı birimlerde görevli personeller adli kolluk görevini Cumhuriyet Savcılarına bağlı olarak yürütmektedirler. İdari kolluk görevi de aynı şekilde Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Teşkilatı tarafından yerine getirilmektedir. Bunların yanı sıra Milli İstihbarat Teşkilatı görevlileri, Kamu Güvenliği Müsteşarlığı

görevlileri, Orman muhafaza memurları, ayrıca geçici köy korucuları ve belediye zabıtaları da kolluk kuvvetleri olarak görev almaktadırlar. Kolluk kuvvetleri buldukları ilin veya ilçenin büyüklüğü ve hizmet gereklerine göre, merkezi teşkilatta yer alan daire başkanlıklarına koşut olarak çeşitli birimlerden ve değişen statülere sahip personelden oluşmaktadır.

Emniyet Teşkilatı

Güvenlik hizmetlerinin taşra düzeyinde yürütülmesi görev ve sorumluluğu mülki idare amirlerine ait olmakla birlikte, Emniyet Teşkilatı adına mülki amirler bu görev ve sorumluluğu, kentsel alanlar bakımından illerde il emniyet müdürlükleri, ilçelerde ise ilçe emniyet müdürlükleri veya amirlikleri eliyle yürütmektedirler. Sivas İl ve İlçe Emniyet Müdürlüklerinde 2018 yılı itibari ile statülerine göre mevcut personel sayısı aşağıda sunulmuştur.

İlçe	Rütbeli Personel	Polis Memuru	Bekçi	Diğer Hizmetler	Toplam
Merkez	165	1499	82	129	1875
Akıncılar	1	24	3	1	29
Altınyayla	2	20	3	1	26
Divriği	2	45	8	1	56
Doğanşar	-	19	4	1	23
Gemerek	5	40	5	1	51
Gölova	1	23	3	1	28
Gürün	4	41	8	1	54
Hafik	1	22	3	3	29
İmranlı	2	31	4	2	39
Kangal	4	41	7	3	55
Koyulhisar	1	31	4	-	36
Suşehri	9	62	8	3	82
Şarkışla	9	67	9	2	85
Ulaş	-	22	3	1	26
Yıldızeli	2	42	6	4	54
Zara	4	48	7	1	60
Toplam	212	2077	167	155	251

Sivas İl Emniyet Müdürlüğü Statülerine Göre Personel Sayısı

Jandarma Teşkilatı

Jandarma; İçişleri Bakanlığı'na bağlı olup vatandaşların güvenlik ve huzurunu temin eder. Emniyet ve asayiş ile kamu düzeninin korunmasını sağlayan ve diğer kanunların verdiği görevleri yerine getiren silahlı bir genel kolluk kuvveti olan teşkilat Jandarma Genel Komutanlığı bünyesinde yer almaktadır.

Jandarma teşkilatının taşra örgütlenmesinin en üst basamağında jandarma bölge komutanlıkları yer alır. Bu komutanlıkların en üst amiri olan jandarma bölge komutanı, bölge içinde kendisine bağlı bütün jandarma iç güvenlik birimlerinin sorumlu amiri ve komutanıdır. Jandarma teşkilatının yereldeki diğer örgütlenmesi il jandarma komutanlıklarıdır. Her ilde o ilin adıyla anılan il jandarma komutanlıkları; her ilçede de, o ilçenin adıyla anılan ilçe jandarma komutanlıkları kurulmuştur. İlin merkez ilçesinde ise il merkez jandarma komutanlığı adı ile kurulan birim, ilin diğer ilçelerine bağlı olmayan, kent merkezine bağlı bucak, kasaba ve köylerin asayişinden sorumludur. İl jandarma komutanlıkları, jandarma teşkilatının temel örgütlenmesidir. Bu çerçevede jandarmanın mülki görevleri kamu düzenini sağlamak, korumak ve kollamak, kaçakçılığı men, takip ve tahkik etmek, suç işlenmesini önlemek için gerekli önlemleri almak ve uygulamak, ceza infaz kurumları ve tutukevlerinin dış korumalarını yapmaktır. Jandarmanın adli görevleri, işlenmiş suçlarla ilgili olarak kanunlarda belirtilen işlemleri yapmak ve bunlara ilişkin adli hizmetleri yerine getirmektir. Adli kolluk görevleri kapsamında jandarma; suçluları aramak, onları ortaya çıkarmak, delilleri toplamak ve adli makamlara teslim etmekle yükümlüdür. Jandarmanın askeri görevleri ise kanunlarla verilen askeri hizmetleri yerine getirmektir.

Sivas İl Jandarma Komutanlığı hâlen (17) İlçe Jandarma Komutanlığı, (1) Cezaevi Jandarma

Bölük Komutanlığı, (3) Jandarma Asayiş Komando Bölük Komutanlığı, (5) Olay Yeri İnceleme Timi, (1) Patlayıcı Madde İmha Timi, (16) Trafik Timi, (8) Köpek Unsuru ve (1) Jandarma Motorlu Trafik Timi ile emniyet ve asayiş hizmetlerini sağlamaktadır.

Yargı Teşkilatı

Devletin temel fonksiyonlarından olan yargılama faaliyeti ise hukuki uyuşmazlıkların çözümü amacıyla bağımsız mahkemelerce yerine getirilmektedir. Yargı sistemimiz içerisinde genel olarak yetkilendirilmiş olan adli yargı, hukuk yargısı ve ceza yargısı olarak iki kola ayrılmakta, özel hukuk uyuşmazlıkları hukuk mahkemelerinde, ceza hukukundan doğan davalar ise özellikle bir suçun işlenip işlenmediği, işlenmişse kim tarafından nasıl işlendiği ve uygulanacak yaptırımın ne olacağı hususlarını belirleme amacıyla ceza mahkemelerinde görülmektedir. İdarenin yapmış olduğu eylem ve işlemlerden doğan uyuşmazlıkların çözüm yeri olan idari yargı ise ilk derece mahkemeleri olan idare mahkemeleri ve vergi mahkemelerinden oluşmaktadır. İdari yargı kolunda ikinci derece mahkemeler olarak görev yapan Bölge İdare Mahkemeleri ise istinaf başvurularını değerlendirip karara bağlamak ve yargı çevresindeki idare ve vergi mahkemeleri arasında çıkan görev ve yetki uyuşmazlıklarını karara bağlamakla görevlidir.

Bu kapsamda, Sivas Adliyesi bünyesinde Cumhuriyet Başsavcılığı, Adalet Komisyonu Başkanlığı, Bölge İdare Mahkemesi, İdare Mahkemesi, Vergi Mahkemesi, Ceza Mahkemeleri, Hukuk Mahkemeleri, Ön Bürolar, Adli Tıp Şube Müdürlüğü, Adli Sicil Müdürlüğü, İl Seçim Müdürlüğü, İcra Daireleri, Denetimli Serbestlik Şube Müdürlüğü, Sivas Barosu, bulunmaktadır.

Mülhakat adliyeler ise, Divriği, Gemerek, Gürün, İmranlı, Kangal, Şarkışla, Yıldızeli ve Zara adliyeleridir.

Sivas Adliyesinde yer alan ilgili birimlerden elde edilen veriler çerçevesinde Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü'nün hazırlanmış olduğu "Adli İstatistikler" başlıklı raporlardan derlenen Sivas iline ait ilişkin istatistikler şu şekildedir:

2014	2015	2016	2017	2018
373	399	432	440	494

Baroya Kayıtlı Avukat Sayısı

2014	2015	2016	2017	2018
373	399	432	440	494

Cumhuriyet Başsavcılıkları Soruşturma Evresi İş Durumu (Gelen Dosya)

2014	2015	2016	2017	2018
755	665	669	1558	2323

Ağır Ceza Mahkemelerindeki Dava Sayısı

	2014	2015	2016	2017	2018
Asliye Ceza	12548	13156	11313	13388	14597
Sulh Ceza	2694	-	-	-	-
İcra Ceza	1821	1668	2816	3878	3314
Çocuk	1188	991	558	553	740

Mahkeme Türüne Göre Ceza Mahkemelerine Gelen Dava Sayısı

	2014	2015	2016	2017	2018
Asliye Hukuk	12097	14372	14602	14103	13234
İcra Hukuk	867	901	962	1011	1233
Sulh Hukuk	8890	10064	10772	11452	10233
İş	1796	2543	2546	2630	2269
Kadastro	1060	723	457	366	399
Aile	1865	1912	2124	2073	2222

Hukuk Mahkemelerindeki Dava Sayısı

	2014	2015	2016	2017	2018
Vekaletname	30837	32458	31627	32163	31478
Fesihname	64	49	59	140	55
Sözleşme	3455	3452	3555	3257	3219
İstifa, Azilname, İhtarname	4038	4376	4236	6123	4207

Noterliklerin İşlem Türü

2014	2015	2016	2017	2018
2986	2923	2371	1835	1520

İdare Mahkemelerinin İş Durumu (Gelen Dava)

2014	2015	2016	2017	2018
2986	2923	2371	1835	1520

Vergi Mahkemelerinin İş Durumu (Gelen Dava)

2014	2015	2016	2017
50911	52555	50817	53145

Mahkemelerdeki toplam dava sayısı

2014	2015	2016	2017	2018
17	17	17	17	17

Noterlik Sayısı

	2014	2015	2016	2017	2018
Adli Muayeneler	183	466	279	479	570
Ateşli silah yaralanması	2	7	3	12	14
Kesici, delici, ezici alet yaralanması	2	28	18	30	49
Künt travmatik yaralanmalar	19	139	100	206	297
Trafik kazasına bağlı yaralanmalar	2	38	11	32	43
İş kazasına bağlı yaralanmalar	-	2	3	-	6
Yüksekten düşme sonucu yaralanmalar	-	-	-	-	3
Yanık sonucu yaralanmalar	-	1	-	-	2
Elektrik çarpması sonucu yaralanmalar	-	-	-	-	-
Hayvan ısırmasına bağlı yaralanmalar	-	1	-	-	1
Yaş tespiti	1	-	1	1	-
Ceza ehliyeti	4	15	11	21	4
Hukuki ehliyet	-	-	1	-	-
Cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar	-	-	1	1	1
Farik ve mümeyyizlik	-	28	5	17	11
Diğer	153	207	124	159	140
Ölü Muayeneleri	78	130	32	98	105
Toplam	261	596	310	577	676

Adli Tıp Kurumu Şube Müdürlüğü'nün İş Durumu

Cezaevleri

Ceza ve Tevkif Evleri Anayasa'ya, uluslararası kanunlara ve ulusal mevzuat sistemine bağlı ve insan haklarına saygılı olarak cezanın infaz edilmesini sağlamak; suçlunun yeniden sosyalleşmesini teşvik ederek, yeniden topluma kazandırmak ve ıslahını yapmak amacı ile hizmet eden kuruluşlardır. Sivas'ta Adalet Bakanlığına bağlı E Tipi ve A2 Tipi Kapalı, Kadın Açık olmak üzere üç adet ceza infaz kurumu bulunmaktadır.

1989 yılında açılmış olan **Sivas E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu**, Kılavuz Mahallesi eski Erzincan yolu üzerinde Ak Yokuş mevkiinde, şehir merkezine 7 km uzaklıkta yer almaktadır. Kurum 260.679 m² arsa üzerine kurulu olup, 251.299 m² emniyet sahası ile ana bina ve eklentileri de dahil 9380 m² kapalı alana sahiptir. Kurumun dört tarafı üzeri dikenli tellerle kapatılmış olan ihata duvarı ile çevrili olup, duvarın dışında 5 adet jandarma gözetleme kulesi bulunmaktadır. Bunların yanı sıra ikisi yine duvar dışında olmak üzere 6 adet nöbetçi kulesi ve 2 adet de nizamiye konumlandırılmıştır. Kurumun kapasitesi 2004 yılında tamamlanan oda sistemiyle birlikte 550 kişi olarak tespit edilmiştir.

26.03.2019 tarihinde açılan **Sivas Kadın Açık Ceza İnfaz Kurumu**, Yeni Mahalle Sivas Caddesi Hafik ilçesinde yer almaktadır. 93 adet 4 kişilik hükümlü odası, 150 kişilik çok amaçlı konferans salonu, 300 kişilik yemekhane, kütüphane, mescit, derslikler, kantin, atölyeler, hükümlü dinlenme salonları ve idari kısımlardan oluşan kurum idare memuru, öğretmen, psikolog, sayman, kâtip, infaz, koruma, sağlık memurları ve diğer personellerden oluşan 102 görevli ile hizmet vermektedir.

Sivas Kadın Açık Ceza İnfaz Kurumu İş Yurdu bünyesinde faaliyet gösteren birimler ise halı atölyesi, terzi atölyesi, spanç üretimi ve kantin işletmeciliğidir. Kurum eğitim biriminde ise birinci ve ikinci kademe okuma - yazma kursları verilmekte, kurs bitiminde başarılı olanlara başarı belgesi verilmektedir. Bunun yanı sıra öğrenimini yarıda bırakanların açık öğretim okullarına kayıt yaptırmaları ve sınavlara katılmaları sağlanmakta, yükseköğretime kayıt yaptıran hükümlülerin de kurum ilgili kurullarının kararıyla örgün eğitime devamına öncülük edilmektedir. Kurumda iş ve

2006	593
2007	974
2008	528
2009	442
2010	347
2011	345
2012	783
2013	956
2014	1202
2015	1133
2016	1118
2017	1303
2018	1572

meslek eğitiminin yanı sıra sosyal ve kültürel faaliyetler de düzenlenmektedir.

1960 yılında açılmış olan **Şarkışla A2 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu**, Sivas il merkezinin 86 km. güney - batı istikametinde yer almaktadır. 5 koğuş, 2 hücre, banyo, kütüphane ve konferans salonundan oluşun kurumun kadın ve çocuklar için ayrı bir bölümü ve 4 adet havalandırma bahçesi bulunmaktadır.

2018 yılı itibari ile Türkiye'de toplam tutuklu ve hükümlü sayısı 215.171 olup, bu sayı Orta Anadolu için 10.997'dir. Sınırındaki illerle karşılaştırıldığında, Sivas'ta (1572) mevcut tutuklu ve hükümlü sayısının Kayseri'deki (5427) mevcut tutuklu ve hükümlü sayısından az, Yozgat'ta ki (907) mevcut tutuklu ve hükümlü sayısından fazla olduğu görülmektedir.

Yıllara Göre Sivas Ceza İnfaz Kurumlarındaki Kişi Sayısı

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Öldürme	17	14	22	41	40	86	68	52	51	36
Yaralama	56	37	64	157	263	261	194	193	206	285
Cinsel Suçlar	7	4	6	21	26	73	52	51	37	28
Kişiyi hürriyetinden yoksun kılma	-	1	1	3	18	19	20	15	27	18
Hakaret	7	6	5	26	35	37	31	35	27	41
Hırsızlık	21	21	21	66	91	170	164	127	126	118
Yağma	-	5	10	15	10	24	42	44	62	27
Dolandırıcılık	20	10	3	8	8	9	11	14	18	26
Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti	-	1	1	23	56	70	70	88	47	54
Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanma, satın alma	1	1	-	1	2	6	5	5	28	29
Sahtecilik	4	14	5	11	34	30	29	19	37	27
Kötü muamele	1	3	1	4	-	1	1	-	1	1
Zimmet	-	-	-	1	2	2	1	1	2	1
Rüşvet	*	-	-	-	1	-	-	3	-	-

Sivas'ta İşlenen Suçlara Göre Ceza İnfaz Kurumuna Giren Hükümlü Sayıları

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Kaçakçılık	*	1	-	3	5	9	41	39	44	73
Trafik Suçları	7	4	3	4	4	13	15	8	39	65
Orman Suçları	4	-	3	1	-	1	1	1	3	1
Ateşli silahlar ve bıçaklar ile ilgili suçlar	10	12	9	30	50	33	29	39	53	65
İcra ve İflas Kanunu'na muhalefet	28	21	60	149	108	125	88	114	168	268
Askeri Ceza Kanunu'na muhalefet	75	142	56	43	-	4	5	7	7	22
Çek kanunlarına muhalefet	-	-	18	-	-	-	-	-	-	-
Tehdit	-	-	-	-	44	58	76	86	87	110
Mala zarar verme	-	-	-	-	22	19	21	10	12	17
Görevi yaptırmamak için direnme	-	-	-	-	10	12	7	14	24	45
Ailenin korunması tedbirine aykırılık	-	-	-	-	35	37	32	29	28	29
Diğer Suçlar	83	50	57	176	92	103	130	114	169	184
Bilinmeyen	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Toplam	442	347	345	783	956	1202	1133	1118	1303	1572

Sivas'ta İşlenen Suçlara Göre Ceza İnfaz Kurumuna Giren Hükümlü Sayıları

	2013	2014	2015	2016	2017
Erkek	102350	102493	101097	91699	92849
Kadın	13089	14993	17148	16976	15135
Toplam	115439	117486	118245	108675	107984

Güvenlik Birimine Suça Sürüklenme İle Gelen veya Getirilen Çocuk Sayısı

İşlenen suçlara göre ceza infaz kurumuna giren hükümlü sayılarına baktığımızda, özellikle 2017 - 2018 yıllarında Sivas'ta işlenen suçlar neticesinde cezaevine giren hem kadın hem de erkek hükümlü sayısında artış gözlemlenmektedir. Yine cezaevine giren hükümlülerin işlediği suç türlerinin daha çok yaralama, hırsızlık, İcra ve İflas Kanunu'na muhalefet ve tehdit suçları olduğu görülmektedir. 2014-2018 yılları arasında cinsiyete ve işlenen suçun türüne göre tutuklu ve hükümlü sayıları karşılaştırıldığında, erkek tutuklu ve hükümlülerin her yıl itibarıyla tutuklu ve hükümlü kadın sayısının ortalama 24 katı olduğu gözlenmektedir.

Güvenlik birimine suça sürüklenme ile gelen ve getirilen çocuk sayısının yıllara göre azalma gösterdiği ve cinsiyete göre değerlendirildiğinde erkek çocuklarda suça sürüklenme oranının kız çocuklarına göre oldukça yüksek olduğu görülmektedir.

KAYNAKLAR

Aydın, H., Özel, M., "Türkiye'de İç Güvenlik Aktörlerinin İç Güvenlik Yönetiminde Halka Hesap Verebilirlik Sorununa İlişkin Algıları ve Çözüm Önerileri", *Kamu Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 18(31), 46-59, 2016.

Yaşar, Y., *Açıklamalı Polis Meslek Hukuku, Başkent Klşe Matbacılık, Ankara, 2005.*

JTGK (Jandarma Teşkilatı Görev ve Yetkileri Kanunu), *Resmi Gazete, T: 12.03.1983, S: 17985.*

<https://sivas.jandarma.gov.tr/>

<http://www.cte.adalet.gov.tr>

<http://www.sivasecik.adalet.gov.tr>

<http://www.sarkislaa2.adalet.gov.tr>

www.tuik.gov.tr

Kangal Aksu Grup Madencilik İşletmesi

MADEN VE ENERJİ KAYNAKLARI

Buruciye A.Ş. Güneş Enerji Santrali

Kangal Rüzgar Enerji Santrali

MADEN VE ENERJİ KAYNAKLARI

Sivas ili, doğal kaynakları bakımından ülkemizin en önemli illeri arasında yer almaktadır. Çeşitli tenör ve rezervlere sahip metalik madenleri,

endüstriyel ve enerji ham maddeleri, jeotermal enerji kaynakları, doğal karbondioksit (CO₂) kaynakları, hidrolik, güneş ve rüzgâr enerjisi

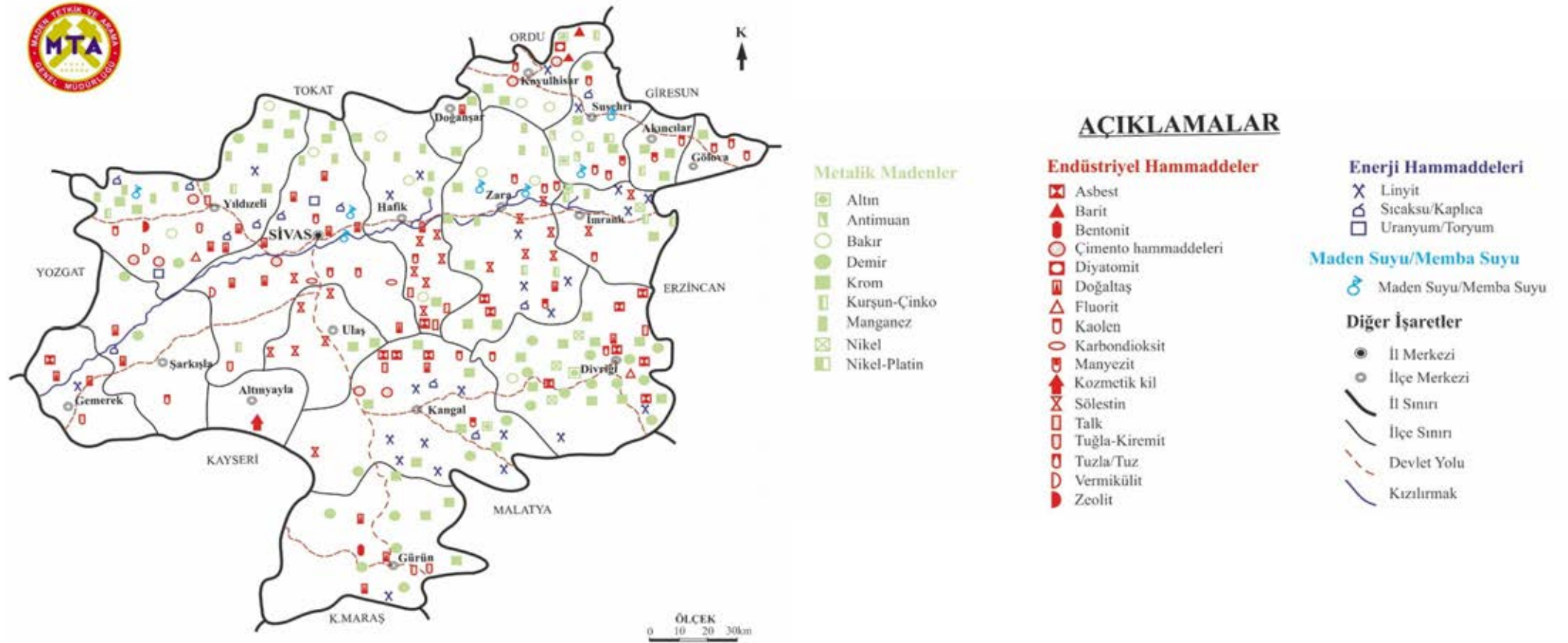
potansiyeli, kentin sahip olduğu doğal zenginlikler arasındadır.

Dr. Deniz Hozatlıoğlu
Yük. Müh. Sedat İnal

Sivas ili yüzölçümü bakımından Türkiye'nin en büyük ikinci ili olup, ülke topraklarının (780.000 km²) % 3,6 'sına karşılık gelmektedir. Bu sebeple ülkemizde çıkarılan önemli madenlerden;

demirin % 36'sı, sölestinin % 90'ı, asbestin % 85'i, jipsin % 80'i, kaolenin % 30' u ve travertenin de % 18'i il sınırları içerisinde bulunmaktadır. İlimiz çevresinde şişlenebilecek kalitede

birçok maden ve memba suyu kaynakları da bulunmaktadır. Ayrıca ilimiz sınırları içerisinde 1 adet içme suyu kaynağı ve 4 adet baraj da bulunmaktadır.

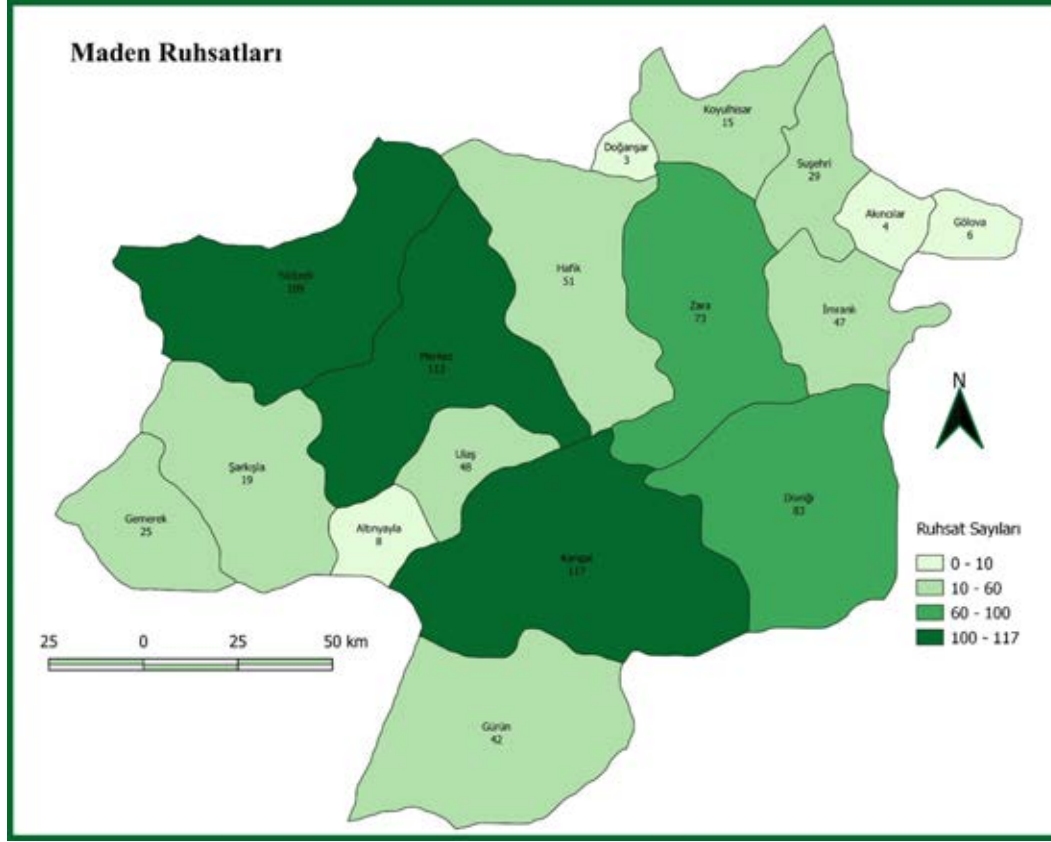

Sivas İli Yeraltı Kaynakları Dağılım Haritası

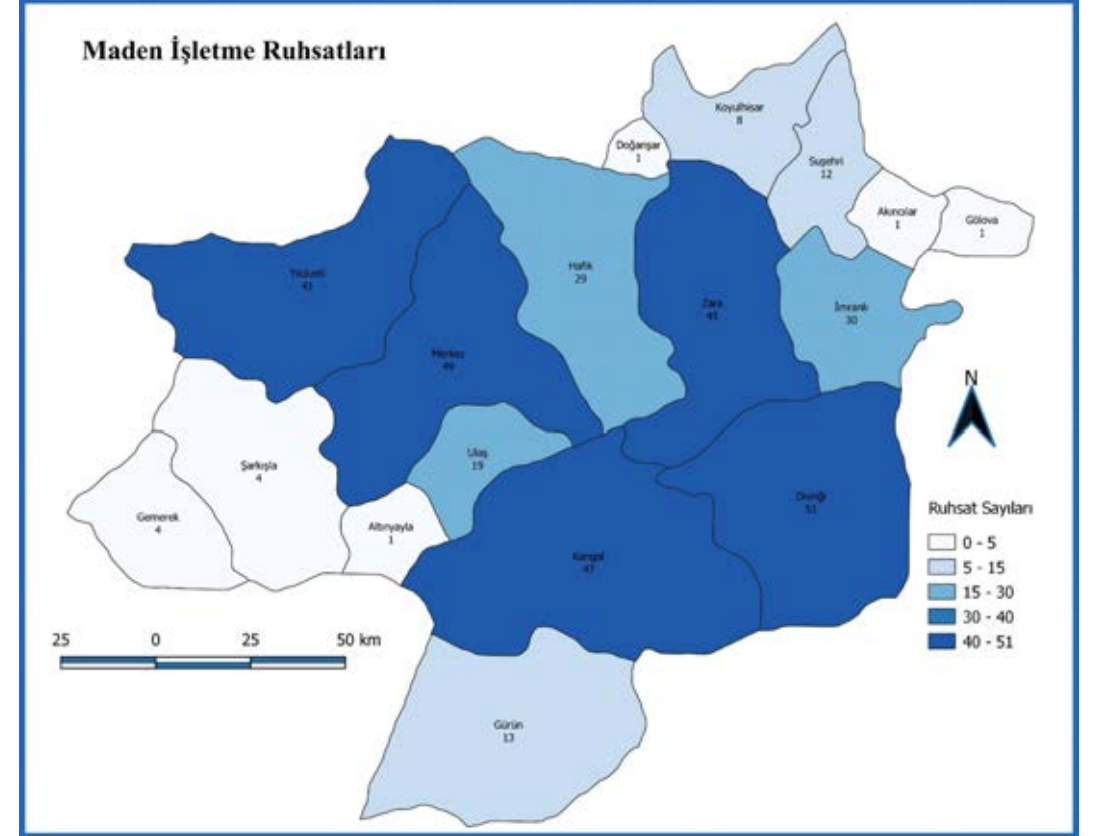
Sivas ili yer altı kaynaklarının zenginliği ve çeşitliliği bakımından oldukça önemli bir şehirdir. İl sınırları içerisinde 2018 yılı sonu itibarıyla yer

alan maden ruhsatlarının, ruhsat gruplarının ve ruhsat safhalarının sayılarına ve dağılımlarına bakıldığında şehrin maden aramacılığı ve

işletmeciliğindeki önemi ve önceliği kendini göstermektedir.

Sivas İli Tüm Safhalardaki Maden Ruhsatlarının Dağılımı

Sivas İli Tüm Maden İşletme Ruhsatlarının Dağılımı

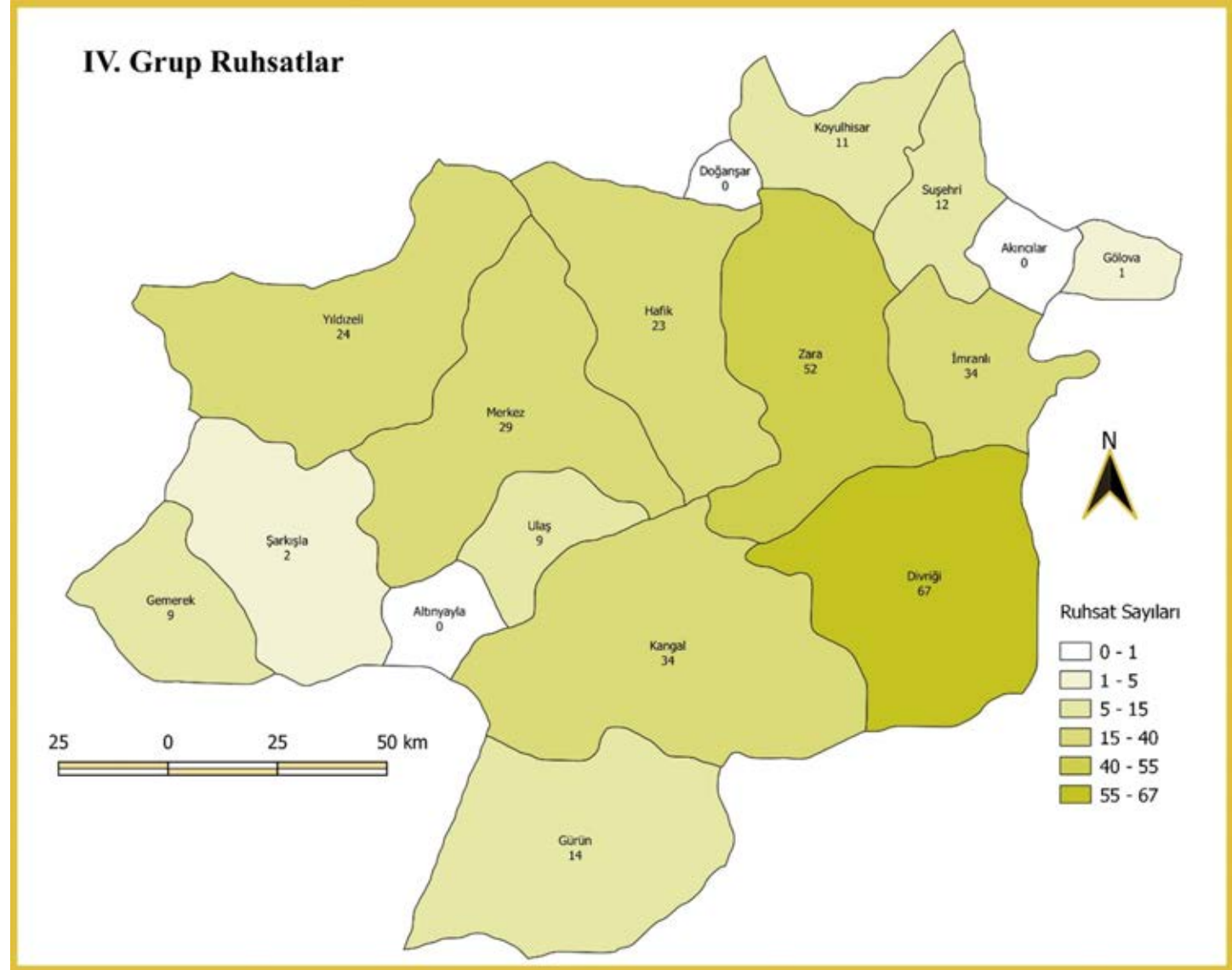
Sivas ilinde bulunan önemli metalik madenler ve endüstriyel hammaddelerin tenör ve rezerv bilgileri tabloda sunulmuştur.

Maden		Tenör	Rezerv (Gör+Muh+Müm)
Altın		0,6-1,5 g/t	18.722.878 t
Demir	Fe	%38-59	23.093.688 t
	Fe ₃ O ₄	%18-20	125.000.000 t
Krom		%6-52	43.505.056 t
Kurşun + Çinko	Pb	%0.7-27.7	7.784.134 t
	Zn	%3-4	
Manganez		%15-54	6.329.000 t
Sölestin		%70-95	986.575 t
Asbest		-	65.580.000 t
Talk		%2-7	1.151.623 t
Kaolen		%18-36	50.000.000 t
Traverten		-	200.000.000 m ³
Zeolit		-	1.000.000 t
Linyit		1200-1500 kcal/kg	114.876.945 t

Sivas İl Sınırları İçerisinde Yer Alan Önemli Madenlere Ait Tenör Ve Rezerv Bilgileri

IV. GRUP MADENLER

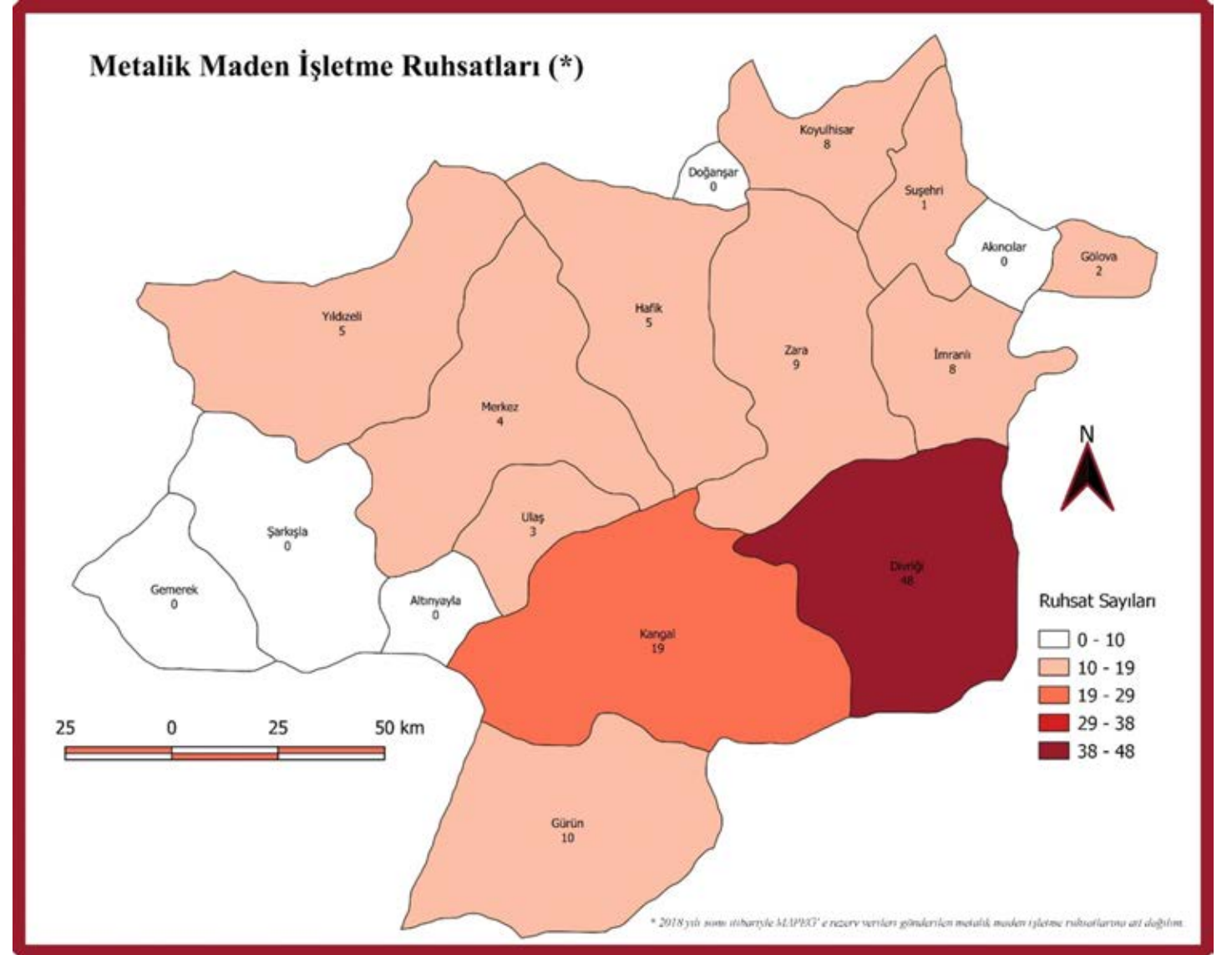
IV. Grup madenler Altın, gümüş, platin, bakır, demir, krom, titan ve alüminyum gibi metalik madenlerin, linyit, taşkömürü, uranyum, toryum, radyum gibi enerji hammaddelerinin ve doğaltaş gibi 100'e yakın endüstriyel hammaddenin Maden Kanunundaki genel adlamasıdır.

Sivas İli Her Hafhadaki IV. Grup Ruhsatların Dağılımı

METALİK MADENLER

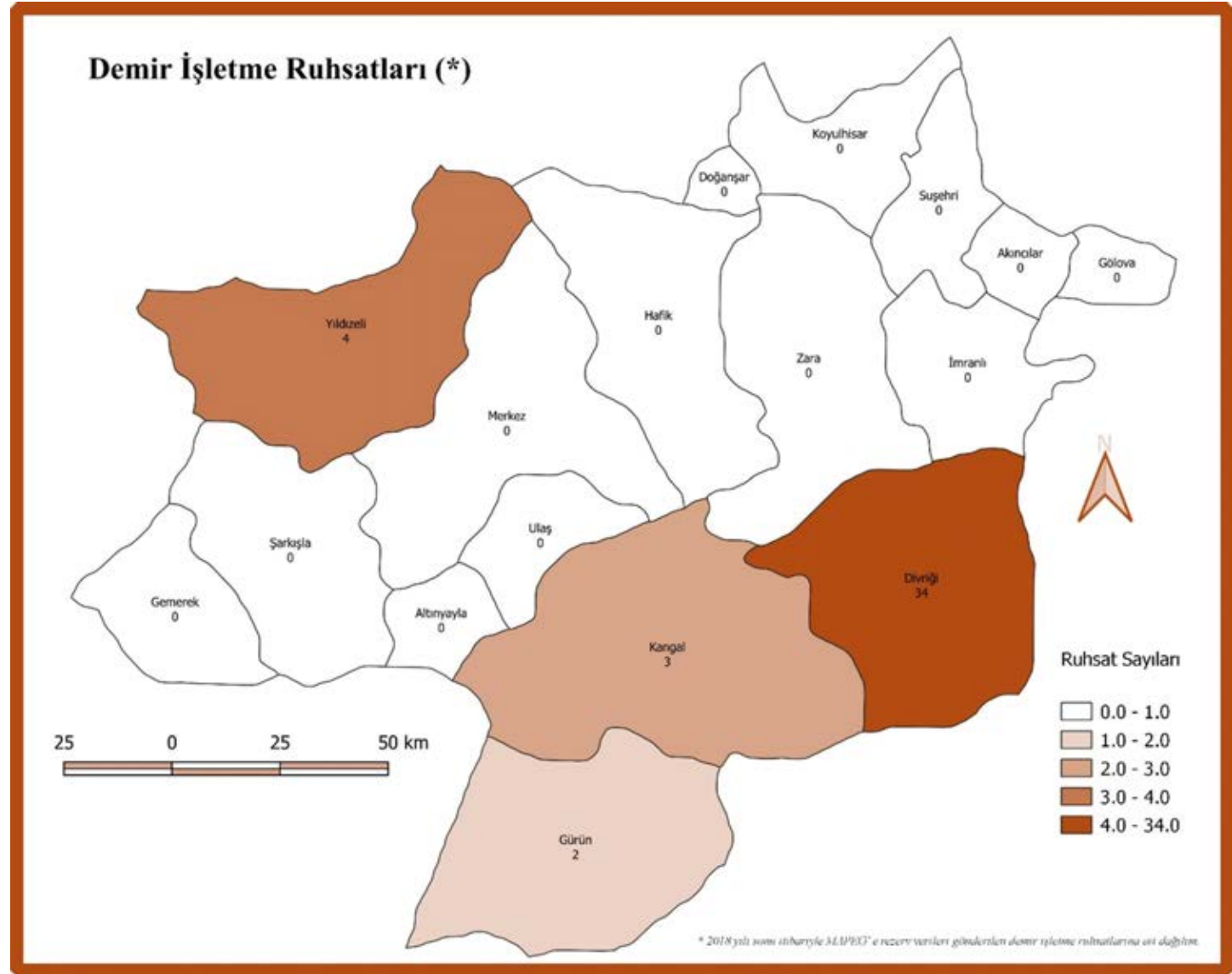
Sivas ilinin jeolojik olarak konumlandığı havza metalik madenlerin oluşum ve çeşitliliği konusunda oldukça uygun jeolojik özellikte bir havzadır. Havzada; okyanus kapanımlarını temsil eden ofiyolitik kayalar, havzanın su altı ve su üstü dönemlerini temsil eden karbonatlı, sülfatlı ve farklı sedimanter kayalar, bunları ve birbirlerini yer yer kesen genç veya daha yaşlı magmatik / volkanik kayaların tamamı bir arada bulunmaktadır. Ayrıca şehrin kuzeyinden geçen ve ülkenin en büyük ana fay zonlarından birisi olan, Kuzey Anadolu Fay Zonu (KAFZ) ve havzadaki diğer diri faylar, tektonik olarak havzayı denetlemektedirler. Bütün bu jeolojik özellikler bir arada düşünüldüğünde, kentin yer altı kaynakları konusunda, özellikle de metalik madenlerin oluşum ve çeşitliliği konusunda potansiyelinin yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Sivas İli İşletilen Metalik Maden Muhsatlarının Dağılımı

Altın; Sivas ili sınırları içerisinde 2 adet altın 1 adet altın-gümüş-bakır işletme ruhsatlı saha bulunmaktadır. Bunlar; Kangal-Çetinkaya-Bakırtepe (iki sektör hâlinde bulunan altın yatağı 1,09-1,99 gr/ton tenöre ve 2.741.878 ton gör.+muh.+müm. rezerve ve yaklaşık 3,57 ton metal altına sahiptir), Koyulhisar-Güzelyurt-Evliyatepe (yatak 0,6-1,5 gr/ton tenörlü, 15.981.000 ton gör.+muh.+müm. rezerve ve yaklaşık 10,88 ton metal altına sahiptir), Zara-Kösedâğı-Maden Tepe (altın değerleri 700-2400 ppm arasında değişmektedir), İmranlı-Kösedâğı-Tüylü Dere (altın değerleri 940-160 ppm arasındadır), Divriği-Güneş köyü (altın değerleri >6.000 ppb), Divriği-Soğucak köyü (altın değerleri >10.000 ppb) yörelerinde yer almaktadır.

Demir; Sivas ili sınırları içerisinde 43 adet işletme ruhsatlı demir sahası bulunmaktadır. Türkiye demir yataklarının %36'sı Sivas yöresinde bulunmaktadır. İlimiz sınırları içerisindeki en önemli demir yatakları; Divriği (A-B Kafa, C-Plaseri, Ekinbaşı, Dumluca, Purunsur, Karaağaçlı), Gürün (Otlukilise) ve Kangal (Yellice, Pınargözü, Çetinkaya, Davutoğlu) ilçelerinde yer almaktadır. Bu bölgelerde tenörü %31,70-58 Fe olan yatakların gör.+muh.+müm. rezervi 58.683.227,44 ton, tenörü %18-20 Fe₃O₄ olan yatakların gör.+muh. rezervi ise 125.000.000 tondur.

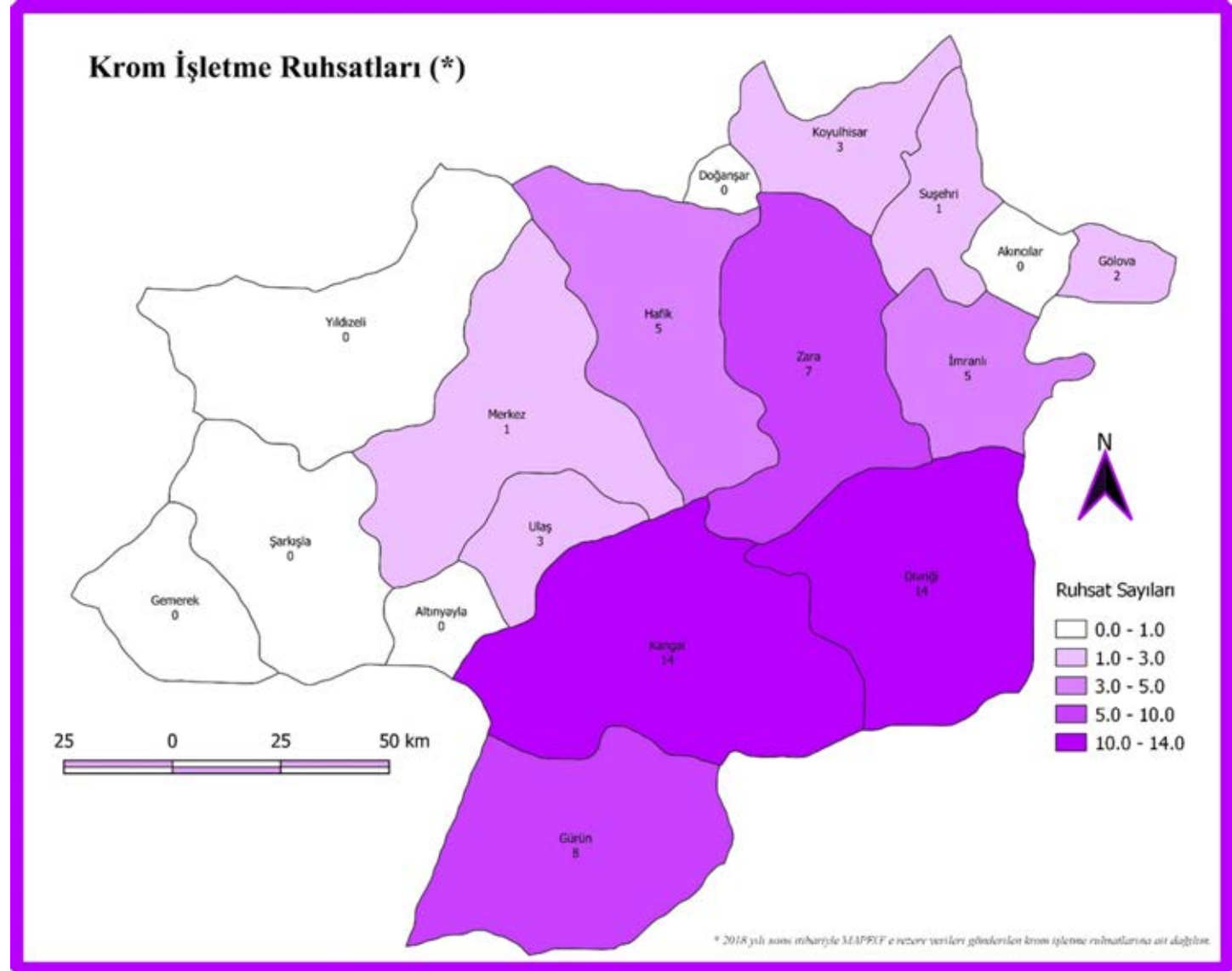

Sivas İli İşletilen Demir Ruhsatlarının Dağılımı

Sivas Otlu Klise Demir İşletmesi

Krom; Sivas ili sınırları içerisinde 63 adet işletme ruhsatlı krom sahası bulunmaktadır. Bunlardan en önemlileri; Kangal (Yellice, Pınargözü, Davutoğlu), Ulaş (Eskiköy, Başçayır, Karagöl), Hafik (Kızıldağ), Zara (Beypınarı) ve Suşehri (Doğantepe) bölgelerinde yer almaktadır. Sivas ilinde tenörü %4-52 Cr₂O₃ olan yatakların gör.+muh.+müm. rezervi 44.785.356 tondur.

Sivas İli İşletilen Krom Ruhsatlarının Dağılımı

Kurşun-Çinko-Bakır; Sivas ili sınırları içerisinde işletme ruhsatlı olarak 2 adet kurşun-çinkobakır sahası bulunmaktadır. Bu sahalardan en önemlileri; Divriği-Akdağ-Karakeban köyü Kurşun-Çinko Yatağı, Sisorta-Ortakent, Muradin-Kurşunlu, Koyulhisar-Aksu Kurşun-Çinko Yatağı ve İmranlı-Aktepe kurşun zuhurudur. Bu yatakların ortalama tenörü; % 0.7-27.7 Pb - % 1,5- 4 Zn, toplam gör.+muh.+müm. rezervi; 7.480.689 ton ve 204.452,99 ton metal Pb, 165.182,25 ton metal Zn içermektedir.

Bakır; Sivas ili sınırları içerisinde işletme ruhsatlı olarak 4 adet bakır, 2 adet bakır-kurşun-çinko, 2 adet bakır-çinko-gümüş-kurşun sahası bulunmaktadır. Bu yataklardan en önemlileri; Yıldızeli-Demiröz köyü Bakır Zuhuru (tenör: %6-7 Cu, rezerv: 1.000-1.500 ton), Divriği-Soğucak köyü-Kürtbeyaz Bakır Zuhuru (tenör: %3,19-22,98 Cu, rezerv: 690 ton mümkün), Divriği-Efendi Deresi-Karageban Arası Bakır Zuhurları (tenör: %2 Cu, rezerv: 501 ton), Hafik-Koçalı Mahallesi-Gökgedik Tepe Bakır Yatağı (tenör: %12,67) ve Hafik-Örencik köyü Nabit Bakır Zuhuru şeklinde sıralanabilir.

Manganez; Sivas ili sınırları içerisinde işletme ruhsatlı olarak 3 adet manganez sahası bulunmaktadır. Bu sahalarda; Merkez-Gümüşdere, Merkez-Yakupoğlu, Hafik-Esenli, İmranlı-Karataş bölgelerinde yer almakta olup; ortalama tenörü; % 15-54 Mn ve gör.+muh.+müm. rezervi; 6.329.000 ton'dur.

Antimuan; Sivas ili içerisinde 2 adet zuhur bulunmakta olup bunlar; İmranlı-Maden Tepe Antimuan Zuhuru ve Suşehri-Çamlıca Antimuan Zuhurudur. Ortalama tenörleri %20-50 arasında olan bu sahalarda çalışma yapılmamaktadır.

Nikel; Divriği-Güneş köyü Nikel Zuhuru'nun tenörü; %2-30 olup, alınan numunelerden

240.000 ppm'e varan Ni değerleri elde edilmiştir.

Volfram; Sivas ili sınırları içerisinde 2 adet volfram zuhuru bulunmaktadır. Bunlar Yıldızeli-Kiremitli ve Yücebaca köylerinde yer alan yataklardır. Yapılan çalışmalarda ekonomik değere sahip bir rezerv tespit edilememiştir.

Arsenik; Sivas ili sınırları içerisinde 1 adet arsenik zuhuru bulunmaktadır. Divriği-Güneş köyünde bulunan bu zuhurda cevherleşme, ince bir damar şeklinde olup, ekonomik değer taşımamaktadır.

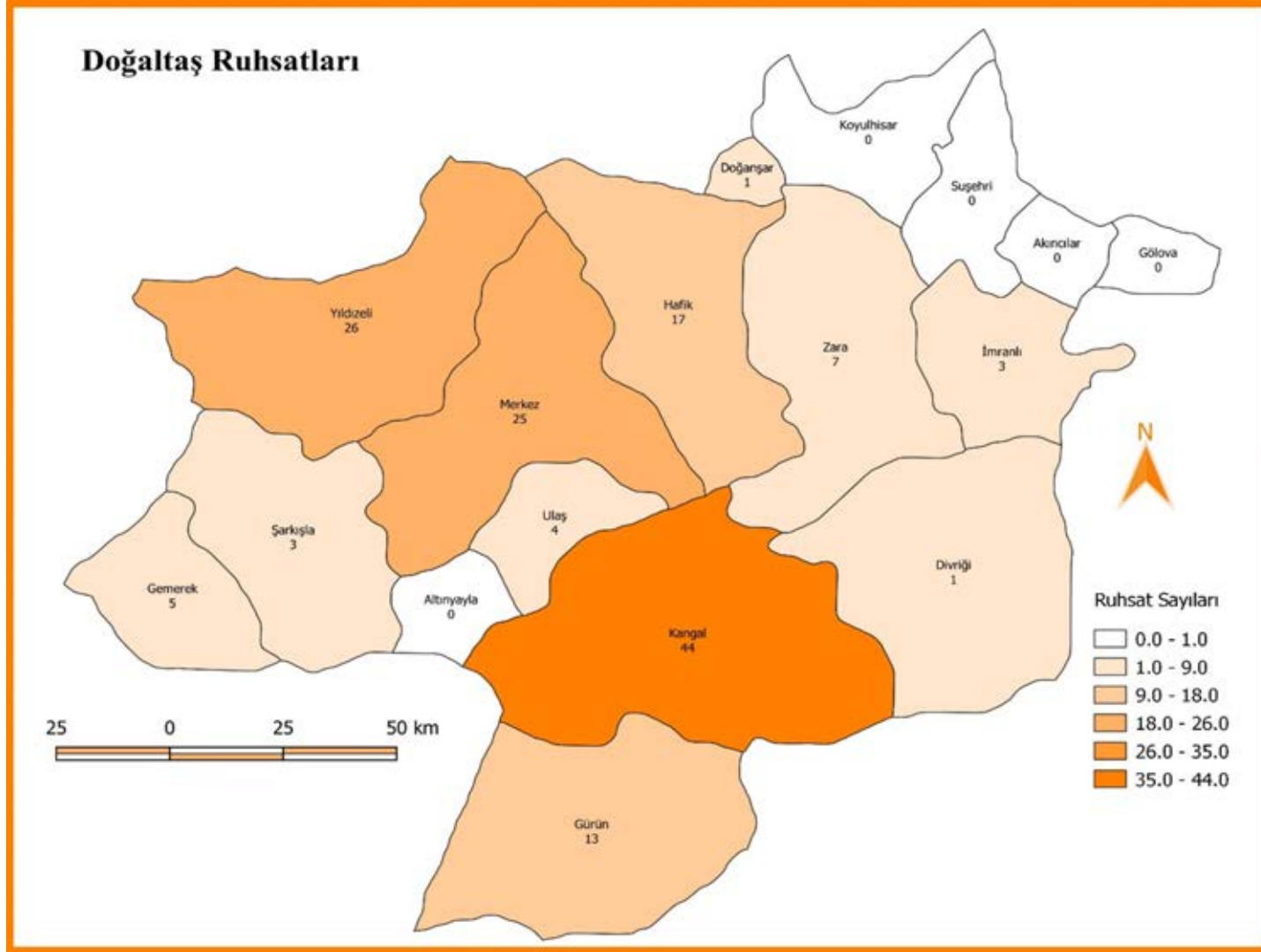
Nadir Toprak Elementleri; Sivas il sınırlarında, Divriği-Karageban yöresinde Optik Spektrografik Yarı Kantitatif analiz neticesinde; %0,1 Sn, %0,24 Nb, %0,01 Bi, %0,737 Y, %1 Ce ve %0,307 La tespit edilmiştir.

Sivas - Yıldızeli, Sıcak Çermik Doğal Taş İşletmesi

ENDÜSTRİYEL HAMMADDELER

Doğaltaş; Sivas ili sınırları içerisinde 46 adet işletme ruhsatlı doğaltaş sahası bulunmaktadır. Bunların en önemlileri; Yıldızeli-Kalın köyü-Sıcak Çermik, Kalın köyü-Kandil Sırtı, Yukarı Balahur köyü-Sarıkaya, Delikkaya köyü-Uyuz Çermik, Gökkaya köyü, Bedel köyü, Hamzaşeyh köyü, Merkez-Beypinarı-Çukurbelen köyü (Soğuk Çermik), Paşafabrikası, Kızılca köyü, Hafik-Sofular köyü, Doğanşar-Sarıkaya köyü bölgelerinde yer almaktadır. Ortalama tenörleri 0.12-20 m³ olan bu yatakların toplam gör.+muh.+müm. rezervleri >345.057.500 m³'dür.

Sivas İli Tüm Safhalardaki Doğaltaş Ruhsatlarının Dağılımı

Stronsiyum (Sölestin); Sivas ili sınırları içerisinde 6 adet işletme ruhsatlı stronsiyum tuzu sahası bulunmaktadır. Sölestin yataklarının en önemlileri Ulaş-Akkaya, Ulaş (Ekinçioğlu + Karagömlek + Ebügen), Zara (Dipsizgöl + Yuva + Atkıran + Alişanağılı + Nasır + Sandal + Kırıkkilise), Hafik (Tuzlagözü + Kabalı + Tavşanlı + Ahmetuşağı + Pirhüseyin) bölgelerinde yer almakta olup, % 70-95 SrSO₄ tenöre ve 986.575 ton gör.+muh.

rezerve sahiptir.

Kiltaşı; Sivas ili sınırları içerisinde 2 adet işletme ruhsatlı kaolen sahası bulunmaktadır. Bunlardan en önemlisi Zara - Köseadağında yer alan kaolen yatağıdır. Ayrıca Altınyayla - Mutubey köyündeki kozmetik kil olarak bilinen paligorskit yatağı da mevcuttur. Bu sahalar ortalama % 18-36 tenöre ve toplam 50.000.000 ton gör.+muh.+müm.

rezerve sahiptir.

Talk; Sivas ili sınırları içerisinde 7 adet işletme ruhsatlı talk sahası bulunmaktadır. Bu sahalardan en önemlileri Hafik - Örencik, Yağmurluseki, Virancık, Divriği - Çengellidağ yörelerinde bulunmaktadır. Tenörleri; %2-7 ve toplam gör.+muh.+müm. rezervleri 1.151.623 ton'dur.

Asbest; Sivas il sınırları içerisinde bulunan 31 adet asbest yatak ve zuhurunun en önemlileri Hafik-Gürlevik Dağı, Aktaş, Divriği - Karageban, Kangal - Çavdar, Zara - Beypınarı bölgelerinde yer almaktadır. Asbest yatakları Grup lif 4,5,6,7 kalitede ve toplam 65.580.000 ton gör.+muh.+müm. rezervve sahiptir.

Jips; Sivas ili sınırları içerisinde 4 adet işletme ruhsatlı jips sahası bulunmaktadır. Bu sahalardan en önemlisi Hafik - İmranlı - Zara - Gemerek Havzasında yer almaktadır. Jips yataklarının görünür + muhtemel + mümkün rezervi 2.000.000.000 ton olup, Türkiye jips rezervlerinin % 80'ine karşılık gelmektedir.

Tuz/Tuzla; Sivas il sınırları içerisinde bulunan en önemli tuzlalar; Merkez - Fadlum Tuzlası, Divriği - Hamo Tuzlası, Hafik - Tuzhisar, Manastıraltı Tuzlası, İmranlı - Gölemiş Tuzlası, Şarkışla - Piliç Tuzlası, Zara-Cedit Tuzlası, Çakrı Tuzlası, Hargün Tuzlasıdır. Bu tuzlaların tenörü 8-23.5 bome arasında ve rezervi 36-70 kg/dak. arasındadır.

Barit; Sivas ili sınırları içerisinde 3 adet işletme ruhsatlı barit sahası bulunmaktadır. Bunlardan en önemlisi Koyulhisar - Yenice köyünde yer almaktadır. Barit yatakları %92-95 tenör ve toplam 1.000.000 ton görünür+muhtemel+mümkün rezerve sahiptir.

Zeolit; Sivas il sınırları içerisinde bulunan en önemli zeolit yatağı Yıldızeli - Eşmebaşı

bölgesinde yer almaktadır. Bu yatağın tenörü % 75-95 arasında ve görünür + muhtemel + mümkün rezervi toplam 1.000.000 tondur.

Kireçtaşı; Sivas il sınırları içerisinde kireç ham maddesi olarak bilinen bir çok kireçtaşı zuhuru yer almaktadır. Bunlar arasında Koyulhisar - Ardıçlık, Kangal - Hamal köyü - Olukludere - Felhan Dağı, Yıldızeli - Nallı, Hafik - Üzeyir en önemlileridir. Bu zuhurlar % 52.65-97 arasında tenöre ve toplam 74.684.825 ton görünür+muhtemel rezerve sahiptirler.

Kalsit; Sivas ili, Yıldızeli ilçesi, Navruz köyünde bulunan kalsit yatağı %90-95 beyazlığa sahip olup, CaO değeri %47,7, CO₂ %39,7'dir. Yatak toplam 21.715.000 ton gör+muh. rezerve sahiptir.

Tuğla-Kiremit Ham maddeleri; Sivas il sınırlarında Yıldızeli - Merkez + Hanlı köyü ve

Gürün - Yazı köyü mevkiilerinde bulunmaktadır. Uygun kalitede olan bu yataklar 120.000.000 ton gör.+muh.+müm. rezerve sahiptirler.

Çimento Ham maddeleri; Sivas il sınırları içerisinde bir çok çimento ham madde yatağı mevcuttur. Bunlardan en önemlileri; çimento ham maddesi için kullanılan kireçtaşı; Merkez - Karlık Tepe mevkiinde yer almakta olup, toplam 25.000.000 ton rezerve sahiptir. Bir diğer çimento ham maddesi olan kiltası ise Merkez - Taşocağında bulunmakta ve 10.000.000 ton rezerve sahiptir.

Agrega; Sivas yöresinde bulunan önemli mıcır sahaları; Çaltepe (Kuzören köyü), Mermer köyü, Çatalkaya köyü, Günören (Karaçayır), Delikkaya (Yıldızeli), Nevruzyaylası (Yıldızeli), Yıldızeli ve Tecer (Ulaş) yörelerinde bulunan sahalar şeklinde sıralanabilir. Ayrıca mıcır üretimi için uygun özellikler taşıyan bazaltlar Sivas yöresinde Gürün, Kangal - Alacahan, Çetinkaya,

Divriği, Şarkışla - Ortaköy - Hardal yöresinde, Altınyaya, Kangal ile Yıldızeli Selamet köyü civarında Pazarcık Volkanitlerini kesen ve eski Kayseri yolu üzerindeki kayak merkezi civarında yer almaktadır.

Vermikülit; Sivas ili sınırları içerisinde 3 adet işletme ruhsatlı vermikülit sahası bulunmaktadır. Yıldızeli - Karakoç + Kapaklıkaya köylerinde bulunan bu yataklar %30 tenöre ve toplam 1.150.000 ton gör + muh. rezerve sahiptir.

Mineral Boyalar (Boya Toprakları); Gerek doğal boya toprağı olan mineral pigmentler, gerekse sentetik boya katkısı mineraller bakımından zengin olan Sivas ilinde bulunan bazı kayac, toprak ve mineraller, mineral boya (boya toprağı) potansiyeli olarak kabul edilebilir. Örneğin; Divriği yöresinde bulunan demir mineralleri (hematit, limonit) hat sanatında bile kullanılabilen toprak boyalar niteliğindedir.

Manyezit; Birçok işletilmeyen veya ekonomik değere sahip olmayan manyezit zuhuru bulunmaktadır. Zara - Paşanın köyü - Belentarla yöresindeki yatağın kimyasal bileşimi %46,58 MgO, %0,41 SiO₂ ve %1,08 CaO olarak belirlenmiştir. Zuhurun görünür+muhtemel rezervi 100.000 tondur.

Vollastonit; Sivas il sınırlarında yer alan Gemerek - Çat köyü - Sıraalan Tepe mevkiinde yer alan vollastonit zuhuru, yaklaşık 500 m uzanım, 30-50 cm arasında bir kalınlık göstermektedir.

Kükürt; Sivas'ta Ulaş ilçesi'ne bağlı Ekincioğlu köyü'nün yaklaşık 500 m kuzeybatısındaki Bahçecik Tepe mevkiinde bulunmaktadır. Zuhurda, dissemine kükürt oluşumları sölestinler içinde gözlenmiştir. Kükürt oluşumları 1-5 cm, ender olarak 7 cm kalınlığındadır.

Potas; Sivas Bölgesi Tuzlaları'nda potas

tespitine yönelik olarak yapılan çalışmalarda Hamo, Gölemiş, Cerit, Hargün, Göz, Çakrı, Cedit, Manastıraltı, Tuzhisar, Cirhin, Gölcük, İşhanı, Fadlım, Yenice, Bingöl, Domuzdere ve Molaç Tuzlalarında düşük oranlarda potas içeriği belirlenmiştir. Buna göre potas tenörü 10-150 mg/l'tir. Bunlar, potas yönünden ekonomik değillerdir. Ayrıca potas mostrası yoktur.

Bentonit; Sivas il sınırları içerisinde Gürün-Davulhöyük köyü - Kılık Tepe bölgesinde yer alan bentonit zuhuru ekonomik değildir.

Diyatomit; Sivas il sınırları içerisinde Koyulhisar'ın Damatlar köyü Çörgeodunluk Sırtı mevkiinde bulunmakta olup yatağın kalınlığı 1-1,2 m ve uzunluğu 280 m'dir.

Florit; Sivas il sınırları içerisinde 4 adet florit zuhuru bulunmaktadır. Divriği-Efendi Deresi ve Purunsur, Yıldızeli - Kavik + Katıralan köylerinde yer alan bu zuhurların rezervi tespit edilememiş olup, fazla bir üretim yapılmamaktadır.

Grafit; Sivas il sınırları içerisindeki zuhurlardan biri Çağlayan ve Çerçi köyleri arasında, Gamgali Dere içerisinde, diğeri ise Gemerek ilçesi Çatköy'ün batısında Eşikli köyü yolu üzerinde bulunmaktadır. Cevherleşme, 25 m genişliğinde ve 25 m kalınlığında bir zon boyunca gözlenmekte olup, örtü altında bulunduğundan, yataklanma şekli tam olarak belirlenememiştir. Zuhurun ekonomik bir önemi bulunmamaktadır.

ENERJİ HAMMADDELERİ

Petrol; Sivas bölgesinde petrol aramaya yönelik olarak bugüne dek yapılan çalışmalar sonucunda, bölgede petrolün varlığını gösterir bir işaret bulunmamıştır. Hafik-Celalli'de 1970'li yıllarda yapılan Celalli-1 sondajı, Gazibaba Tepesi'nin 1687 m nirengi noktasından 800 m güneyde jeolojik ve jeofizik çalışmalarla belirlenen lokasyonda yapılmış ancak, ümit edilen seviyelere inilemediğinden 3643.50 m'de terkedilmiştir. Sondajda petrol ve gaz belirtisine rastlanmamıştır. Ayrıca, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Jeoloji Bölümü Öğretim Üyeleri, Sivas Tersiyer Havzası'nda yaptıkları çalışmada, Bozbel Formasyonu Çamurcu Üyesi (Divriği)'nin C organik fasiyesine işaret ettiğini belirlemişlerdir. Bu fasiyes bir miktar petrol ve gaz üretebilmektedir.

Kömür; Sivas ili sınırları içerisinde 7 adet işletme ruhsatlı kömür sahası bulunmaktadır. Bölgede bulunan önemli yataklar/zuhurlar; Kangal (Kalburçayırı, Hamal, Etyemez), Divriği-Uluçayır, Divriği-Selimoğlu, Gemerek-Yeniçubuk, Hafik-Düzyayla, Koyulhisar-Taşpınar, Yıldızeli-Çırçır linyit/kömür zuhur/yatağı şeklinde sıralanabilir. Bu yatakların ısı değeri 1001-5000 kcal/kg arasındavetoplama görünür+muhtemel+mümkün rezervi 187.239.176 ton olarak belirlenmiştir.

Sivas'taki Kangal Termik santrali, toplam 457 MWe kurulu gücü, yıllık 2971 GWh-yıl teorik üretim kapasitesi bulunmaktadır. Santralin günlük kömür ihtiyacı yaklaşık 21 bin tondur. Kangal Termik Santrali'nde yılda yaklaşık 7 milyon ton linyit kullanılmakta buda Türkiye linyit üretiminin yaklaşık yüzde 8-10'a karşılık gelmektedir. Türkiye'de kömüre dayalı santrallerin toplam

Sivas -Kangal Linyit Yatağı

kurulu gücü 2016 yılı sonu itibarıyla 17.343,76 MWe'tir. Kangal Termik Santrali bu gücün % 2,63 ini oluşturmaktadır. Türkiye'de 2016 yılında yaklaşık 278.400.000 MWh elektrik tüketimi gerçekleştirilmiştir.

Bu tüketilen enerjinin 3.069.826,25 MWh'lık kısmını Kangal Termik Santrali tarafından yerli

kaynaklar kullanılarak üretimi gerçekleştirilmiştir. Bu üretim ülke tüketiminin %1,1 karşılık gelmektedir. Santralin 457 MWe'lık kurulu gücü Türkiye'nin 2017 Temmuz ayı sonu kurulu gücünün % 0,56' sını oluşturmaktadır.

Sivas - Kangal Termik Santrali

Doğalgaz; Sivas il sınırları içerisinde doğalgaz rezervi bulunmamaktadır. Ancak yapılan jeolojik çalışmalarda özellikle Bozbel Formasyonu'nun gaz türetme potansiyeli bulunmaktadır. Bölgede ekonomik bir değere sahip rezervin varlığı ayrıntılı bir çalışma ile mümkün görülmektedir.

Karbondioksit; Sivas il sınırları içerisinde Merkez-Karayün ve Hacıali Yöresinde doğal karbondioksit çıkışları mevcuttur. Bunlardan Karayün 'deki sahanın %100'e yakın, Hacıali'deki ise %98'e varan bir oranda doğal karbondioksit gazı içerdiği belirlenmiştir. Sahada yapılan sondajlı çalışmalar sonucunda yöredeki faylara/ kırıklara bağlı ve kapanmamış olarak çıkan magmatik kökenli CO₂ çıkışlarının ekonomik olmadığı sonucuna varılmıştır.

Uranyum/Toryum; Sivas yöresinde 2 adet zehir bulunmaktadır. Bunlar Merkez-Karaçayır toryum ve Yıldızeli-Kavik köyü uranyum zehirleridir. Yapılan çalışmalar sonucunda bu yatakların ekonomik bir değere sahip olmadıkları saptanmıştır.

Hidrolik; Zengin su kaynaklarına sahip olan Sivas il sınırları içerisinde toplam kurulu gücü yaklaşık 455 MW'i bulan 32 adet baraj ve hidroelektrik santrali (HES) bulunmaktadır. Bunlardan 25 tanesi işletme halinde, 5 tanesinde fizibilite çalışmaları devam etmekte, 1 tanesinin lisansı alınmış ve 1 tanesinde de inşaat yapım aşaması devam etmektedir. Bu HES'lerin yıllık ortalama elektrik üretim kapasiteleri yaklaşık 875 GWh civarındadır. Bu hidroelektrik santralleri 2016 yılı itibarıyla Sivas ilinin yıllık elektrik ihtiyacının %80'inden fazlasını karşılamaktadır.

Baraj / HES	Kurulu Güç (MWe)
Kılıçkaya Barajı ve HES	124
Koyulhisar HES	63
Çamlıgöze Barajı ve HES	33
Saraçbendi HES	25,49
Çermikler Barajı ve HES	25
Çobanlı HES	19
Suşehri HES	19
Yeşil HES	14
Mursal 1 ve 2 HES	8,68
Ekincik HES	7,52
Sızır HES	6,78
Doğanşar Regülatörü ve HES	6,77
Polat HES	6,56
Ekinözü 1 ve 2 HES	5,66
Sütlüce HES	5,64
Alçe HES	5,14
Ahiköy 1 ve 2 HES	4,2
Tuztaş HES	1,61
Koyulhisar HES	0,2

Sivas İl Sınırları İçerisinde Yer Alan Baraj ve HES' lere Ait Kurulu Güç Verileri

Sivas - Kılıçkaya Hidro Elektrik Santrali (HES) - Barajı

Rüzgâr; Sivas, rüzgâr enerjisi için verimli alanlara sahiptir. Enerji İşleri Genel Müdürlüğü'nün verilerine göre Sivas'ta rüzgâr enerji santrali (RES) kurulabilecek toplam alan 328,50 km² olup, kurulu güç kapasitesi 1.642, 48 MWe düzeyindedir. Kangal Rüzgâr Enerji Santrali (RES) Sivas'ın Kangal ve Gürün ilçeleri arasındadır. 128 MWe kurulu güce ve yıllık

414.8736 GWh-yıl üretim kapasitesine sahiptir. Türkiye'nin 117. Sivas'ın ise 2. büyük enerji santralidir. Tesis ayrıca Türkiye'nin 6. Büyük rüzgâr enerji santralidir. RES'te 63 adet Vestas rüzgâr türbini kullanılmıştır. Kangal RES ortalama 192.436.312 kilovatsaat elektrik üretimi ile 58.138 kişinin günlük hayatında ihtiyaç duyduğu (konut, sanayi, metro ulaşımı, resmî daire, çevre

aydınlatması gibi) tüm elektrik enerjisi ihtiyacını karşılayabilecek kapasitededir. Kangal Rüzgâr Santrali sadece konut elektrik tüketimi dikkate alındığında ise 61.091 konutun elektrik enerjisi ihtiyacını karşılayabilecek elektrik üretimi yapmaktadır. Sivas'ta Kangal RES haricinde lisanslı olarak enerji üretimine devam eden Konakpınar RES; 12 MWe kurulu güce sahipken, Karaçayır RES ise 10 MWe kurulu güce sahiptir. Sivas il sınırları içerisinde aktif olarak üretim yapan RES'lerin yıllık ortalama üretim kapasitesi 4621,9 kWe olarak belirlenmiştir.

Sivas - Kangal Rüzgar Enerji Santrali (RES)

Güneş; Türkiye'nin en çok güneşlenen 45. İli olan Sivas yıllık toplam 2653 saatlik güneşlenme süresine sahiptir. Radyasyon değeri açısından 1538 kWh/m²-yıl ile 37. sırada yer almaktadır. Sivas ili sınırları içerisinde toplam kurulu gücü 15,06 MWe olan 5 adet aktif güneş enerji santrali (GES) bulunmaktadır. Bunlar; Hamal GES (9 MWe kurulu güç), Sivas İl Özel İdaresi GES (1 MWe kurulu güç), Marka Grup GES (0,5 MWe kurulu güç), Aydın Plastik GES (0,36 MWe kurulu güç) ve Altınyayla GES (0,2 MWe kurulu güç) dir. Sivas il sınırları içerisinde aktif olarak üretim yapan GES'lerin yıllık ortalama üretim kapasitesi

92.957,48 kWe olarak belirlenmiştir.

Biyokütle; Türkiye'nin en büyük ikinci yüzölçümüne sahip Sivas ilinin topraklarının %40'ı tarım, %41,43'ü çayır-mera, %12,17'si orman ve fundalık, %6,40'ı tarım dışı alanlar olarak kullanılmaktadır. Sivas ilindeki tarımsal işletmelerin %3'ü hayvansal, %10'u bitkisel, %87'si ise hayvansal ve bitkisel üretimi bir arada yapmaktadır. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğü'nün hazırladığı Biyokütle Enerji Potansiyeli Atlası (BEPA)'na göre, bu işletmelerin yıllık 3,68 milyon

ton atık potansiyeli bulunmaktadır. Ayrıca, bu atıklardan elde edilebilecek enerji potansiyeli ise yıllık 485 bin TEP olarak hesaplanmıştır (bepa.yegm.gov.tr). Sivas il sınırları içerisinde biyokütle kullanılarak enerji üretimi yapan tek santral Sivas Biyokütle Elektrik Üretim Tesisi'dir. Bu santralin kurulu gücü 2,82 MWe olup yıllık 19.782 GWh/yıl elektrik üretim kapasitesi bulunmaktadır. Türkiye'nin 1197. Sivas'ın ise 23. Büyük enerji santrali konumunda bulunan tesis ayrıca, Türkiye'nin ikinci büyük çöp gazı tesisidir.

Dem ve Vizyon Güneş Enerji Santrali

İlçe - Mevkii	Debi (lt/sn)	Sıcaklık (°C)
Merkez - Sıcak Çermik	300	46 - 49
Merkez - Soğuk Çermik	15 - 20	26 - 30
Merkez - Yukarıyıldızlı Kaynağı	200	27 - 30
Yıldızeli - Uyuz Çermiği	0,8	23,6 - 30
Kangal - Balıklı Kaplıca	215	37
Kangal - Kalkım Çermiği	24	36,5
Şarkışla - Ortaköy Kaynağı	1 - 3	35 - 36
Şarkışla - Alaman Kaynağı	3 - 4	28
Suşehri - Akçaağıl Kaynağı	1,5	28
Yıldızeli - Ilıca Kaynağı	0,02	36
Yıldızeli - Gündoğan Çermiği	0,56	36
Yıldızeli - Hamzaşeyh Kaynağı	0,5	35
Zara - İkideğirmen Kaynağı	-	42,4
Suşehri - Aşağısarıca Kaynağı	0,01	58
Akıncılar - Doğanentepe - Bahattinşeyh Kaynağı	0,5 - 1,5	25 - 31
Kangal - Uyuzpınarı Kaynağı	225	35
Kangal - Tekkeköy Kaynağı	19	26,5
Yıldızeli - Karadönekdere Kaynağı	-	20,5
Yıldızeli - Gökkaya Kaynağı	-	23,8

Jeotermal Enerji; Sivas ili önemli bir jeotermal enerji potansiyeline sahiptir. İlde bulunan jeotermal enerji kaynakları ile bunların sıcaklık ve debileri tabloda verilmiştir.

Sivas İl Sınırları İçerisinde Yer Alan Jeotermal Enerji Kaynaklarının Sıcaklık ve Debileri

Sivas – Sıcak Çermik Termal Tesisi

Sivas ili sınırları içerisinde bulunan jeotermal kaynakların sıcaklıkları elektrik üretimi için yetersiz kaldığından bu kaynaklar termal sağlık turizmi için kullanılmaktadır.

İçme Suyu, Maden Suyu ve Barajlar; Sivas il sınırları içerisinde bir adet içme suyu kaynağı bulunmaktadır. Kızılırmak Havzasında yer alan Tavra Deresi Kaynağının debisi ortalama 1000 l/s'dir. Sivas il sınırları içerisinde birçok maden suyu kaynağı bulunmaktadır. Bu kaynaklar; Soğuk Çermik (Merkez) Kaynağı, Seyfesuyu (Merkez) Kaynağı, Müşekniş Çermiği (Suşehri) Kaynağı, Pireverek (Zara) Kaynağı, Ahmethacı Ziyaret Suyu (Zara) Kaynağı, Köse Dağı- Fatma Ana (Zara) Kaynağı, Abdurrahman köyü (Akıncılar) Kaynağı, Kaman (Yıldızeli) Kaynağı, Çermikpınarı

(Gümüşdere köyü-Merkez) Kaynağı, Dipsiz Mevkii (Doğanşar) Kaynağı, Acısu Mevkii (Yazıcık köyü-Ulaş) Kaynağıdır. Bu kaynakların çoğunda kurulu bir tesis bulunmamaktadır. Suların şişelenebileceği bir tesise sahip olan Seyfesuyu (Merkez) Kaynağının sıcaklığı 13°C, debisi 250 lt/sn olup, "çözünmüş iyon miktarı yönünden zengin, sodyum klorürlü sular" sınıfındadır. Ayrıca Sivas il sınırları içerisinde 4 adet baraj bulunmaktadır. Bunlar; Sivas Dört Eylül Barajı (maksimum işletme seviyesinde hacim: 114,38 hm³), Divriği Mursal Barajı(maksimum işletme seviyesinde hacim: 8,738 hm³), Şarkışla Kaynak Barajı (maksimum işletme seviyesinde hacim: 27,48 hm³), ve Hafik Pusat-Özen Barajıdır (maksimum işletme seviyesinde hacim: 106,8 hm³).

KAYNAKLAR

Ayaz, M.E., Şahin, M., Akıllı, N., Mercimek, S., Öncü, M.F., (2012). Sivas İlinin Maden Potansiyeli, Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü Orta Anadolu I. Bölge Müdürlüğü ve Sivas Valiliği Yayını, Güncellenmiş II. Baskı, Sivas.

DSİ 19. Bölge Müdürlüğü, (2019). Tarım ve Orman Bakanlığı Devlet Su İşleri 19. Bölge Müdürlüğü verileri. Sayı: 20892255-622.03-83896-255, Tarih: 05.02.2020

ETKB, (2019). Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Enerji İşleri Genel Müdürlüğü verileri. Sayı: 35231609-622.03-E, Tarih: 07.01.2020

MAPEG, (2018). Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü verileri. Sayı: 31324410-101.35- E.404090, Tarih: 23.01.2020

MTA, (2019). Sivas İlinin Maden Envanteri, Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü Orta Anadolu I. Bölge Müdürlüğü, Sivas (yayınlanmamış).

Yalçın Erik, N., Aydemir, A., Büyüksaraç, A., (2015). Investigation of the organic matter properties and hydrocarbon potential of the Sivas Basin, Central Eastern Anatolia, Turkey, using Rock-Eval data and organic petrography. Journal of Petroleum Science and Engineering, 127, 148-168.

Yalçın Erik, N., (2018). Biological marker indicators of paleo-depositional environment for the Eocene formations around Zara-Bolucan region (central Anatolia, Turkey), Advances in Geo-Energy Research 2, 3, 237-244.

Yokuş, İ., Avcıoğlu, O.A., (2012). Sivas ilindeki hayvansal atıklardan biyogaz potansiyelinin belirlenmesi. 27. Tarım Mekanizasyon Ulusal Kongresi, 488-498.

<https://www.enerjiatlasi.com/hidroelektrik/sivas E.T.:14.01.2020>

<https://www.enerjiatlasi.com/ruzgar/kangalruzgar-santrali-res.html E.T.:14.01.2020>

<https://www.enerjiatlasi.com/gunes/sivas E.T.:14.01.2020>

<https://www.enerjiatlasi.com/biyogaz/sivas-biyokutle-enerji-uretim-tesisi.html E.T.:14.01.2020>

<https://bepa.enerji.gov.tr/ E.T.:14.01.2020>

<http://kangaltermik.com.tr/Tr/kurumsal E.T.:14.01.2020>

Ulaş TİGEM

TARIM VE HAYVANCILIK

Sivas İli Ekolojik Koşullarında Yetiştirilen Tarla ve Bahçe Ürünlerinden Bazıları

Mor Patates

Buğday

TARIM

Sivas ilinin ekonomisi büyük ölçüde tarıma dayanır. Faal nüfusun % 70'i tarım sektöründe çalışır. Tarım ise tarla tarımı şeklindedir. Tarla tarımdan sonra hayvancılık ikinci bir gelir kaynağıdır. Son senelerde sanayi sektörü de hızla gelişmektedir. Madenler bakımından da zengin olan Sivas, kara ve demiryolları kavşağıdır.

Sivas ili 28.488 km² alanı ile Türkiye'nin 2. büyük ilidir. Çok geniş bir coğrafyası olan ilde 29 belde,

1.233 köy ve 749 mezra bulunmaktadır. Çok geniş coğrafi yapıya rağmen il nüfusu azalma eğilimi içerisindedir. Genel olarak kilometre başına 23 kişi düşmektedir. Sivas'ta yer alan tarımsal işletme başına düşen ortalama toprak büyüklüğü 95 dekar olup, 60 dekar olan Türkiye ortalamasından 35 dekar daha fazladır. Sivas'ta toplam 78.953 tarımsal işletme bulunmakta olup, bunun yüzde 1.26'sının kendine ait arazisi yoktur, geriye kalan yüzde 98,74'ünün ise 7.467.539

dekarlık araziyi işlediği belirtilmektedir.

Sivas ilinde iş gücünün sektörel dağılımına bakıldığında, tarım ve hayvancılığın ilde çok büyük ekonomik etkinliğe sahip olduğu görülmektedir. İldeki iktisaden faal nüfusun yüzde 66.5'ini oluşturan tarım sektöründe çalışanların yüzde 54.7'sini kadınlar, yüzde 45.3'ünü erkekler oluşturmaktadır. Tarım sektöründe yer alan faal nüfusun yüzde 91.6'sının kırsal kesimde yaşadığı

Prof. Dr. Tolga Karaköy

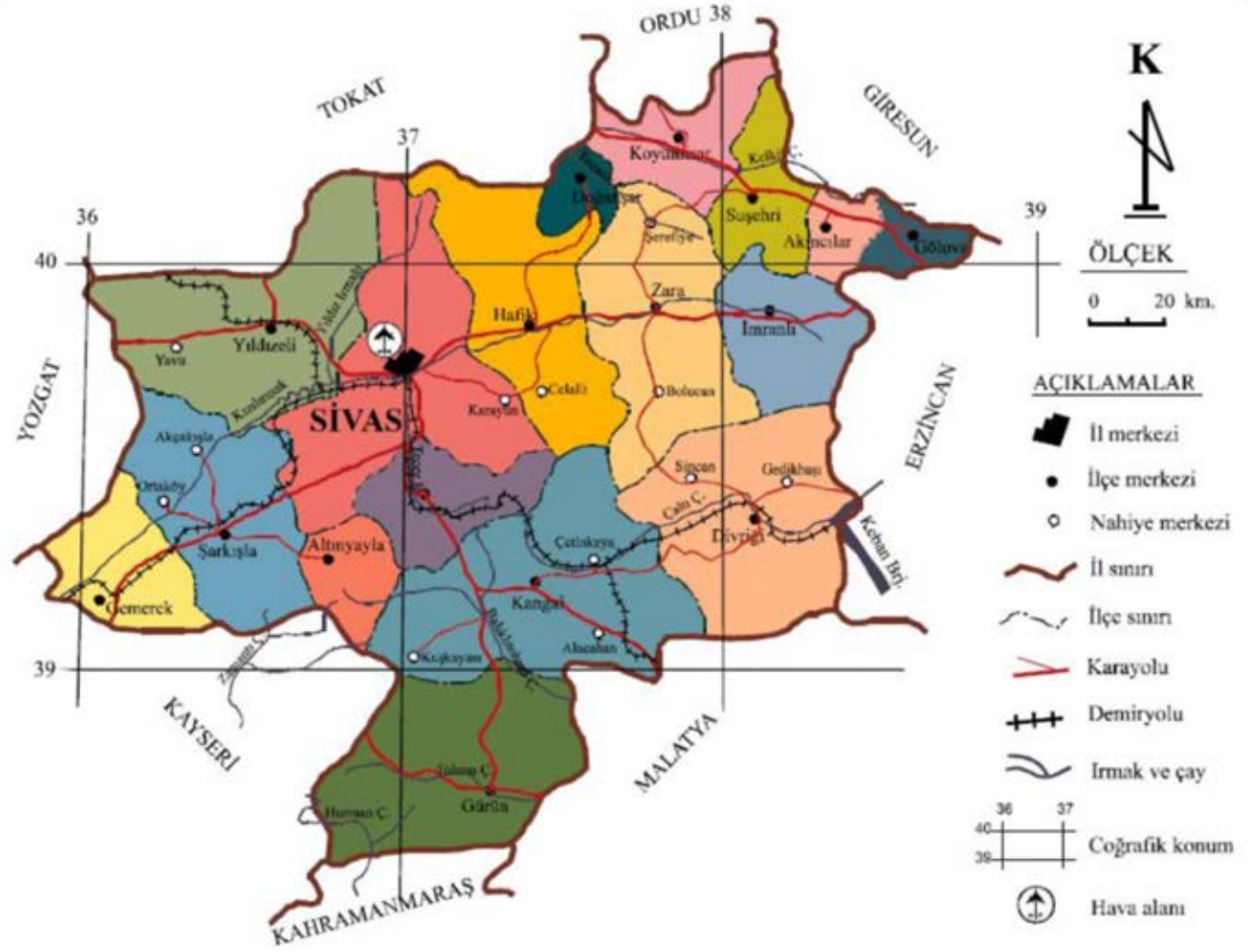
dikkati çekmektedir. 2.720.279 hektar alana sahip Sivas il topraklarının yüzde 40.66'sını tarım, yüzde 43.41'ini çayır-mera, yüzde 12.66'sını orman ve fundalık, yüzde 3.27'sini de tarım dışı alanlar oluşturmaktadır.

İlimiz gerek geniş tarımsal arazi varlığı ve gerekse iklim mikroklima gösteren tarımsal havza varlığına bağlı olarak zengin bir tarımsal ürün çeşitliliği sunan tarımsal alanları ile önemli bir bitkisel üretim merkezidir.

Sivas İli Coğrafi ve Topoğrafik Yapısı

Sivas ili Anadolu yarımadasının ortasında, İç Anadolu Bölgesi'nin Yukarıkızılırmak bölümünde yer alır. 36° ve 39° doğu boylamları ile 38° ve 41° kuzey enlemleri arasında kalan il, 28.488 km²'lik yüzölçümü ile Türkiye'nin toprak bakımından Konya'dan sonra ikinci büyük ilidir. Kuzeyden Tokat, Ordu ve Giresun, doğudan Erzincan, güneyden Malatya, Kahramanmaraş ve Kayseri, batıdan ise Yozgat illeriyle çevrilidir.

Kızıldağ'dan doğan Kızılırmak, Köse Dağı'ndan doğan Yeşilirmak ve yine Köse Dağı'ndan doğan Fırat'ın en önemli kollarından olan Karasu nehri, Sivas ili sınırları içinden doğmaktadır. Kuzeyden Kelkit vadisi, doğuda Köse Dağlarının uzantısı olan Kuruçay vadisi ve Yaman Dağı, güneyde Kulmaç, Tahtalı ve Hezanlı Dağı, batıda Karababa, Akdağlar ve İncebel Dağları Sivas'ın doğal sınırlarını çizer.

Sivas İli Coğrafi Yapısı

Sivas ilinin topoğrafik yapısı genelde engebeli ve deniz seviyesinden ortalama 1000-1500 m yükseklikte olup, kuzey kesiminde Kuzey Anadolu Dağları'na, doğu kesiminde Karasu-Aras Dağları'na, güney kesiminde de Toroslar'a bağlı Kulmaç ve Tecer dağları yer almaktadır. İlin kuzey kesiminde Giresun Dağları'nın güneybatı uzantıları yer alır. Bu dağlık alandan Çoruh-Kelkit Vadisi ile ayrılan iç sıradağlar doğudan batıya doğru sıra ile Kızıldağ (3025 m), Köseadağı (2800 m), Tekeli Dağı (2600 m), Asmalı Dağı (2400 m) ve Yıldızdağı (2550 m) şeklinde izlenir. İlin güneydoğu kesimini Çengelli Dağı (2600 m) ile Karasu-Aras Dağları'nın batı bölümünü oluşturan Yama Dağı (2735 m) oluşturur. Bu kesimdeki dağlar, Divriği Dağları olarak da adlandırılır. İlin orta kesiminde Tecer Dağları, Gürlevik Dağı (2650 m) ve Beydağı (2700 m), daha batı da İncebel Dağları, en batıda ise Karababa Dağı'nda 2235m' ye ulaşan Akdağlar yer alır. İlin güney kesimindeki başlıca yükseltiler ise Hezanlı Dağı (2280 m) ile Göltepe'de 2700 m'ye ulaşan Gövdeli Dağı'dır. Toroslar'ın devamı olan bu dağlar, ilin güney kesiminde doğal sınır oluştururlar. İlin en yüksek tepesi, kuzeydoğu'daki Kızıldağ'da 3025 m'ye ulaşan Peynirli Tepedir. Platolar il topraklarında geniş bir yer tutar. Uzunyayla'nın il sınırları içinde kalan doğu kesimi, farklı havzalara su taşıyan akarsular arasında su bölümü çizgisini oluşturur. Bir başka önemli plato Sivas kentinin kuzeyinde yer alan Mereküm Yaylası'dır. İl topraklarının büyük bir bölümü Kızılırmak, bir bölümü de Yeşilirmak havzalarına girer. Kızılırmak havzasına giren yörelerde genellikle bozkır bitkiler yer alır. Ayrıca orman ağaçlarından oluşan küçük kümelere rastlanır. Bu topluluklar, yüz yıl kadar önce tüm bölgeyi kaplayan zengin orman örtüsünün son kalıntıları görünümündedir. Sivas ilinin Yeşilirmak havzasına giren ve Karadeniz iklimini yansıtan Gölova, Akıncılar, Suşehri ve

Koyulhisar yörelerinde bitki örtüsü açısından tümüyle değişik bir görünüm vardır. Bu yörelerde genellikle karaçam, kızılçam ve ardıç gibi iğne yapraklı ağaçlardan oluşan zengin ormanlar vardır (Sivas Tarım Hayvancılık ve Gıda Sektörel Çalışma Grubu Raporu, 2011).

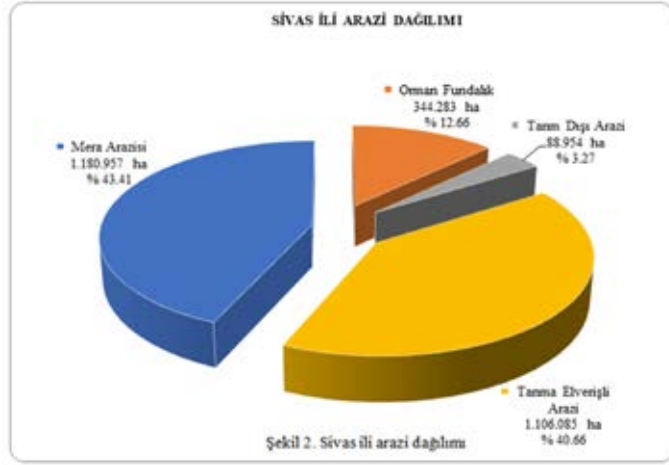
Sivas İli Meteorolojik Verileri

Sivas çevre illere göre kendine has bir iklim karakterine sahiptir. Çevresine göre bir mikroklima iklim bölgesidir. Bu özelliği sağlayan temel faktörler şunlardır. a. Çevre illere göre daha yüksek oluşu. b. Kuzey rüzgârlarına açık oluşu. c. Engebeli bir yapıya sahip oluşu. d. Yıl içinde değişen basınç farkı. e. İl topraklarının farklı coğrafi bölgelerde yer alması. Sivas'ta aralarında küçük farklar olmakla birlikte ana hatlarıyla karasal iklim görülür. Yazları çok sıcak kurak olup, yaz mevsimi oldukça kısadır. Kış ayları ise soğuk uzun ve kar yağışlıdır. Sivas İç Anadolu Bölgesinin en soğuk ilidir. Kış ayları dondurucu soğuk olup, kış ortalama sıcaklığı 0°C civarındadır. En soğuk ay ortalaması -4°C olup, zaman zaman -36.4°C'ye düştüğü görülmüştür. Yaz aylarında sıcaklık genellikle 19°C üzerindedir. Ancak sıcaklığın 38°C'yi aştığı görülür. Buradan da anlaşılacağı gibi yıllık sıcaklık farkı 74°C gibi büyük bir fark gösterir. Sıcaklık değerlerinin 0°C altına düştüğü gün sayısı ortalama 132 gündür. Karasal iklim özelliğine sahip olan Sivas'ta; yağışlar kış, ilkbahar ve sonbahar mevsimlerinde görülür. Yazları genellikle kuraktır. Yıllık ortalama yağış miktarı 420 mm'dir. Yağışların % 22'si sonbahar, % 36'sı ilkbahar, % 32'si kış ve % 10'luk bölümü yaz aylarında düşer. Kış aylarında sıcaklığın düşük olması nedeniyle yağışlar genellikle kar şeklinde diğer mevsimlerde yağmur şeklindedir. Yağışlı gün

sayısı (kar yağışları dâhil) 105'dir. İlkbahar sonu yaz başlarında dolu yağışları da görülür. Dolu yağışlı gün sayısı ortalama 4 gündür. Kar yağışlı gün sayısı ortalama 30 gün olup, kar kalınlığı 20 cm civarındadır. Sivas çevresinde ortalama basınç 653.2 milibardır. En düşük basınç 634 milibardır. Sivas yaz aylarında bir alçak basınç merkezi olduğu için özellikle kuzey sektörlü rüzgârlara açıktır. Yıl içinde Sivas yöresinde esen rüzgârların % 19.3'ünü kuzeybatıdan esen karayel, % 16.8'ini kuzeydoğudan esen poyraz, % 18.1'ini kuzeyden esen yıldız kalan bölümünü ise muhtelif rüzgârlar oluşturur (Sivas İl Kültür ve Turizm Envanteri, Sivas Valiliği Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2011; Meteoroloji Genel Müdürlüğü, Sivas)..

Sivas İli Arazi Yapısı ve Dağılımı

Tarım topraklarının %3.04'ü asit, %24.78'i nötr, %71.8'i ise alkali reaksiyona sahiptir. Büyük kısmı organik maddeler yönünden fakirdir. Toprakların %13.05'inde organik madde çok az, %57.22'sinde az, %19.30'unda orta, %6.33'ünde iyi, %4.10'unda yüksek düzeydedir. Saturasyon yüzdesine göre yapılan sınıflandırmada tarım topraklarının %37.84'ü tın, %52.76'sı killi-tın, %8.47'si kil ve %0.93'ü kum bünyeye sahiptir. Bu dağılım ilde tarım için uygun toprak bünyesi varlığını göstermektedir. Sivas'ta bulunan tarım arazilerinin büyük bir bölümü VII. sınıf tarım arazisine girmektedir. I-IV. sınıf tarım arazileri 986.518 hektar olup, tarım genelde bu araziler üzerinde yapılmaktadır.

Sivas İli Arazi Dağılımı

İlimizde Örtü Altı Yetiştiriciliği

Ancak işlemeli tarıma elverişli olmayan V-VIII. sınıf arazilerin yüzde 13'ünde de işlemeli tarım yapılmaktadır. İlde tarım yapılan 1.216.707 hektarlık arazinin yüzde 28.49'luk kısmını oluşturan 346.647 hektar alanda yapılan kuru tarım V-VIII. sınıf araziler üzerinde bulunmaktadır. Bu araziler toprak yapısı ve topografik şartlar

Hafik Göydün Köyü Sera Uygulaması

bakımından işlemeye ve ekonomik üretim yapmaya elverişli olmadıkları gibi bu gibi topraklar üzerinde yapılan işlemler erozyonu daha da hızlandırmaktadır. Ayrıca su erozyonu il topraklarının en önemli sorunudur. Çoraklık ve taşlılık sorunu olan arazilerin toplamı 154.876 hektar olmasına karşılık, 2.519.043 hektar alanda

yani il topraklarının yüzde 88'inde su erozyonu etkilidir. I. sınıf arazilerle II. sınıf arazilerin büyük bir bölümü dışında tüm topraklar su erozyonunun etkisindedir (Sivas Tarım Hayvancılık ve Gıda Sektörel Çalışma Grubu Raporu, 2011).

İlçe	I. Sınıf	II. Sınıf	III. Sınıf	IV. Sınıf	V. Sınıf	VI. Sınıf	VII. Sınıf	VIII. Sınıf
Merkez	32.852	35.466	65.137	40.595	523.0	35.670	155.983	11.064
Akıncılar	-	-	-	-	-	-	-	-
Altınyayla	-	-	-	-	-	-	-	-
Divriği	3.758	1.901	17.073	22.270	-	38.239	182.470	9.875
Doğanşar	-	-	-	-	-	-	-	-
Gemerek	9.941	7.723	10.226	17.185	385.0	12.211	55.594	1.679
Gölova	-	-	-	-	-	-	-	-
Gürün	10.875	11.385	29.531	27.027	625.0	42.992	133.687	18.113
Hafik	12.279	11.604	17.333	14.212	459.0	26.988	157.485	15.381
İmranlı	1.737	3.973	6.494	7.922	-	22.202	80.799	829
Kangal	25.399	46.580	76.449	65.315	1.991	55.464	96.327	6.655
Koyulhisar	49.0	3.271	4.608	5.618	-	18.771	63.378	1.730
Suşehri	5.061	6.546	17.432	17.022	-	30.724	83.450	8.117
Şarkışla	22.828	29.115	49.640	34.415	1.553	26.941	95.052	1.374
Ulaş	-	-	-	-	-	-	-	-
Yıldızeli	23.263	20.078	33.338	28.576	-	33.403	132.788	2.224
Zara	10.864	9.661	10.237	22.654	109.0	35.122	150.668	13.155
Toplam	158.906	187.303	337.498	302.811	5.645	378.727	1.387.681	90.196

Sivas ili tarımsal alanların sınıfsal dağılımı (ha)

2.720.279 hektar alana sahip Sivas il topraklarının yüzde 40,66'sını tarım, %43,41'ini çayır-mera, yüzde 12,66'sını orman ve fundalık, yüzde

3,27'sini de tarım dışı alanlar oluşturmaktadır. Türkiye geneli arazi dağılımı ile Sivas ili karşılaştırıldığında çayır mer'a alanlarının oranı

yüksek (%43,41) orman alanlarının oranının ise düşük (%12,66) olduğu görülmektedir. Türkiye genelinde mer'a alanlarının genel arazi miktarına oranı %26, orman alanlarının oranı ise %26'dır. Sivas ilinde çayır mer'a alanlarının fazlalığı hayvancılık için bir potansiyel, orman alanlarının azlığı ise erozyonun nedeni ve yağış için kısıt teşkil etmektedir.

Sivas İli Tarımında Çalışan Nüfus ve Yapısı

Sivas ili 27.203 km² alanı ile Türkiye'nin 2. Büyük ilidir. Çok geniş bir coğrafyası olan ilde 29 belde, 1.273 köy ve 749 mezra bulunmaktadır. Çok geniş coğrafi yapıya rağmen il nüfusu azalma eğilimi içerisinde. Genel olarak kilometre başına 23 kişi düşmektedir. Sivas'ta yer alan tarımsal işletme başına düşen ortalama toprak büyüklüğü 95 dekar olup, 60 dekar olan Türkiye ortalamasından 35 dekar daha fazladır. Sivas'ta toplam 78.953 tarımsal işletme bulunmakta olup, bunun yüzde 1,26'sının kendine ait arazisi yoktur, geriye kalan yüzde 98,74'ünün ise 7.467.539 dekarlık araziye işlediği belirtilmektedir.

Sivas ilinde iş gücünün sektörel dağılımına bakıldığında, tarım ve hayvancılığın ilde çok büyük ekonomik etkinliğe sahip olduğu görülmektedir. İldeki iktisaden faal nüfusun yüzde 66,5'ini oluşturan tarım sektöründe çalışanların yüzde 54,7'sini kadınlar, yüzde 45,3'ünü erkekler oluşturmaktadır. Tarım sektöründe yer alan faal nüfusun yüzde 91,6'sının kırsal kesimde yaşadığı dikkati çekmektedir. 2.720.279 hektar alana sahip Sivas il topraklarının yüzde 40,66'sını tarım, yüzde 43,41'ini çayır-mera, yüzde 12,66'sını orman ve fundalık, yüzde 3,27'sini de tarım dışı alanlar oluşturmaktadır.

İlçe	Tarla Bitkileri				
	Hububat (da)	Baklagiller (da)	Yağlı tohumlar (da)	Endüstri bitkileri (da)	Yumru bitkiler (da)
Merkez	68.900	5.780	0	1.359	500
Akincılar	145.490	180	0	1.935	3.500
Altınyayla	47.750	3.440	300	324	100
Divriği	1.623	0	0	0	0
Doğanşar	192.300	6.150	3.627	35.000	12.150
Gemerek	5.275	430	0	0	0
Gölova	170.350	52.607	50	0	150
Gürün	117.250	290	0	0	250
Hafik	2.260	190	0	0	0
İmranlı	835.100	25.700	0	705	10.000
Kangal	9.500	170	0	0	150
Koyulhisar	460.270	1.605	620	686	5.250
Suşehri	115.200	7.200	0	5.715	1.160
Şarkışla	384.940	460	555	23.000	8.023
Ulaş	293.550	165	0	16.000	1.500
Yıldızeli	488.050	1.730	450	10.275	5.650
Zara	104.050	50	0	0	250
Toplam	3.441.858	106.147	5.602	94.999	48.633

Sivas İli Tarıma Elverişli Arazilerin Dağılımı (da)

İlçe	Tarla Bitkileri				
	Yem bitkileri (da)	Ekili alan (da)	Nadas (da)	Çayır arazisi (da)	Tarla toplam (da)
Merkez	32.420	108.959	43.584	2.480	155.023
Akıncılar	23.380	174.485	122.140	13.800	310.425
Altınyayla	16.780	68.694	54.955	300	123.949
Divriği	10.040	11.663	8.164	0	19.827
Doğanşar	28.325	277.552	111.021	840	389.413
Gemerek	12.380	18.085	12.660	860	31.605
Gölova	104.995	328.152	295.337	3.220	626.709
Gürün	23.750	141.540	134.463	16.760	292.763
Hafik	17.300	19.750	15.800	1.870	37.420
İmranlı	38.510	910.015	546.009	13.690	1.469.714
Kangal	11.870	21.690	17.352	0	39.042
Koyulhisar	60.780	529.211	476.290	10.060	1.015.561
Suşehri	26.650	155.925	93.555	2.070	251.550
Şarkışla	59.400	476.378	428.740	15.910	921.028
Ulaş	56.830	368.045	147.218	9.060	524.323
Yıldızeli	142.215	648.370	453.859	6.400	1.108.629
Zara	47.700	152.050	121.640	8.330	282.020
Toplam	713.325	4.410.564	3.082.786	105.650	7.599.000

İlçe	Meyvelik (da)	Sebzelik (da)	Örtü altı (da)	Tarım yapılan arazi toplamı (da)	Yumru bitkiler (da)
Merkez	390	3.275	0	158.688	21.192
Akıncılar	100	20	5	310.550	27.271
Altınyayla	1.198	175	6	125.328	435.562
Divriği	0	100	0	19.927	87.053
Doğanşar	1.041	2.260	0	392.714	13.826
Gemerek	0	47	0	31.652	135.719
Gölova	12.144	90	6	638.949	116.691
Gürün	176	46	5	292.990	508.980
Hafik	85	20	0	37.525	285.425
İmranlı	1.735	40	0	1.471.489	98.631
Kangal	555	374	4	39.975	158.595
Koyulhisar	6.500	461	2	1.022.524	766.436
Suşehri	776	1.145	4	253.475	48.575
Şarkışla	270	170	4	921.472	229.068
Ulaş	236	27	6	524.592	39.618
Yıldızeli	546	103	3	1.109.281	47.919
Zara	310	41	8	282.379	406.781
Toplam	26.062	8.394	53	7.633.509	3.427.341

İlçe	Toplam tarım alanı (da)
Merkez	179.880
Akıncılar	337.820
Altınyayla	560.890
Divriği	106.980
Doğanşar	406.540
Gemerek	167.370
Gölova	755.640
Gürün	801.970
Hafik	322.950
İmranlı	1.570.120
Kangal	198.570
Koyulhisar	1.788.960
Suşehri	302.050
Şarkışla	1.150.540
Ulaş	564.210
Yıldızeli	1.157.200
Zara	689.160
Toplam	11.060.850

Tablo 2 incelendiğinde, 11.060.850 da lık il toplam tarımsal arazi varlığının %30.99'u tarımsal üretime elverişli olduğu, mevcut durum itibarıyla 3.427.341 da kullanılmayan arazi varlığını oluşturduğu görülmektedir. Tarım yapılan % 69.01'lik kısımda ise en büyük pay 3.441.858 da alan ile il toplam tarım alanı içerisinde %31.12'lik pay alan hububat bitkileridir.

Sivas'ta tarımsal üretimde toprak işleme konusunda ortaya çıkan en büyük eksikliklerden birisi nadas (%43.50) diğeri ise tarıma elverişli olduğu hâlde kullanılmayan tarım arazisidir. Sivas'ta tarıma elverişli olduğu hâlde kullanılmayan arazi oranı yüzde %8,96'ya ulaşmaktadır. En fazla kullanılmayan tarım arazisine sahip ilçelerin başında ise Divriği, Şarkışla ve Kangal ilçeleri gelmektedir. Kullanım dışı tarım arazisi oranının yüksek olmasında en önemli etkenler arasında sulama yetersizliği, tarımsal altyapının sağlanamaması ile ildeki verim ortalamalarının düşük olması ve tarımsal maliyetin yüksek olmasından dolayı tarımsal üretime olan ilginin gün geçtikçe azalması sayılabilir.

Tarım arazilerinin dağılımı ilçeler bazında incelendiğinde, en fazla tarım arazisine sahip olan Merkez ve Kangal ilçelerinin aynı zamanda en geniş tarla alanına sahip olduğu da görülmektedir. İl toplamında sadece binde 0.6 gibi çok düşük oranlarda olan sebzelik alanlar bakımından İmranlı, Doğanşar, Hafik ve Altınyayla, Gölova, İmranlı, Kangal, Ulaş ilçelerindeki sebzelik alanlar yok denecek kadar azdır.

Bitkisel Üretim

2.720.279 hektar alana sahip Sivas il topraklarının yüzde 41'ini tarıma elverişli arazi, yüzde 27'sini mera, yüzde 13'ünü orman ve fundalık, yüzde 19'unu da tarım dışı alanlar oluşturmaktadır. Sivas'ta 1.106.085 hektarlık tarım arazisinin 327.828 hektarı sulanabilir tarım arazisi olarak değerlendirilmekte olup, toplam tarım arazisinin sadece yüzde 29,64'ünü oluşturmaktadır. Sulanabilir tarım arazisi yıllar itibarıyla fazla bir farklılık göstermezken, sulanan arazi miktarları artmıştır. 2015 yılında sulanan arazi miktarı 186.716 hektara ulaşmıştır.

İl, gerek geniş tarımsal arazi varlığı ve gerekse mikro klima gösteren tarımsal havza varlığına bağlı olarak zengin bir tarımsal ürün çeşitliliği sunan zirai alanları ile önemli bir bitkisel üretim merkezidir.

Tarla Bitkileri

Sivas ilinde bitkisel ürünler üretimi içerisinde en önemli gelir kaynağı olarak ilk sırada yer alan tarla ürünleri; tahıllar, yem bitkileri, endüstri bitkileri ve yemeklik baklagiller olmak üzere dört ana grup altında değerlendirilebilir. 2013-2015 yılları arasında gerek üretim miktarı, gerekse ekiliş alanı açısından ilk sırada tahıllar gelmektedir (Tablo 3, 4, 5, 6). 2012 yılında ise ekim alanı bakımından 3.495.085 da ile tahıllar ilk sırada yer alırken, üretim bakımından 833.391 ton ile yem bitkileri ilk sırada yer almaktadır (Tablo 3, 4, 5, 6).

Hububat, yem bitkileri ve endüstri bitkilerinin ekiliş alanlarının yıllar itibarıyla arttığı, yemeklik baklagillerin ise yıllar itibarıyla ekim alanlarının azaldığı görülmektedir (Tablo 4,5,6,7). Üretim miktarı açısından ise hububat ve endüstri bitkileri üretiminin yıllar itibarıyla arttığı, yem bitkileri ve yemeklik baklagiller üretiminin yıllar itibarıyla azaldığı görülmektedir (Tablo 3, 4, 5, 6). Yağlı tohumlu bitkilerin 2012-2015 yılları arasında ekiliş alanı ve üretim miktarı her yıl artmıştır (Tablo 7). Yumru tohumlu bitkilerde ise 2013 yılında ekim alanı ve üretim miktarı azalırken; 2012,2014 ve 2015 yıllarında ekim alanı ve üretim miktarı artmıştır (Tablo 8).

Endüstri bitkilerinden olan patates, ilimizde üretim deseni içerisinde önemli bir yere sahiptir. Ülkemizin hemen her bölgesinde yetiştirilebilmekte olan patatesin, tohumluk üretimi için özel bazı iklim istekleri bulunmaktadır. İlimiz ekolojik koşulları hastalıklardan arı patates tohumluğunun üretimi için son derece uygundur. Son yıllarda Sivas ili, ülkemizin tohumluk patates ihtiyacının karşılanmasında önemli üretim merkezlerinden bir haline gelmiştir. İlimiz, tohumluk patates üretiminde, Konya'nın ardından ikinci sırada yer alırken,

Patates

sofralık patateste ise, üretim miktarı bakımından ilk on il içerisinde yer almaktadır.

İlde bitkisel üretim olarak akla ilk tarla ürünleri gelmektedir. Tarla ürünleri içerisinde hububat ilk sırada yer alırken, endüstri bitkileri ve yem bitkileri de tarla ürünleri içerisinde önemli bir yere sahiptir. İlde yıllık yağış toplamının az ve mevsimlere göre düzensiz dağılması kuru tarım sisteminin uygulanmasına neden olmaktadır. Bu nedenle, hububat üretiminde nadas yoğun bir şekilde uygulanmaktadır.

Arpa

Tritikale

Yulaf

Bahçe Bitkileri

Sivas ilinde hüküm süren sert iklim koşulları sebebiyle sebze ve meyve üretimi fazla gelişmemiş ve bu nedenle öz tüketime yönelik, daha çok ek gelir getirici bir faaliyet olarak yapılmaktadır. Meyve üretimi 2012-2015 yılları arasında değerlendirildiğinde, 2014 yılında bir azalış, 2015 yılında önemli sayılabilecek bir artış olduğu gözlenmektedir (Tablo 9). Meyve tesislerinin kapladığı alan ise 2012-2015 yılları arasında önemli bir değişim göstermemiştir (Tablo 10). 2012-2015 yılları arasında Sivas ilindeki sebze ekim alanları 2013-2014 yılları arasında azalırken 2015 yılında artış göstermiştir. Fakat sebze üretimi 2012-2015 yılları arasında sürekli azalan bir seyir izlemiştir (Tablo 10).

Meyve ağaçlarına bakıldığında mevcut meyve ağaç sayısının yarısına yakınının meyve vermeyen yaşta olduğu görülmektedir. Bunun en önemli sebebi, üreticilerin meyveciliği birinci dereceden tarımsal faaliyet olarak benimsememiş olmalarıdır. Meyvecilik daha çok tahıl üretimi ve hayvancılığın yanında ek gelir getirici bir uğraş olarak değerlendirilmektedir. Ancak, sert iklim koşullarına uygun vişne, elma, armut ve dut üretimi yapılmaktadır. Sebze üretiminde Suşehri yöresi ön plandadır. Meyve üretiminde Suşehri ve Gürün bölgesi ön sıraları almaktadır. Bu bölgelerin iklimi sebze ve meyve üreticiliğine elverişlidir.

Tıbbi ve Aromatik Bitkiler

Yurdumuz bitki zenginliği açısından düşünüldüğünde dünyada önde gelen ülkelerden biridir. Ülkemizin bu kadar zengin bir flora sahip olması; Akdeniz, İran-Turan ve Avrupa-Sibirya gibi üç bitki coğrafyası

bölgesinin bir arada bulunduğu bir konumda yer alması, birçok cinsin gen merkezi olması, Asya ile Avrupa'yı birbirine bağlayan bir köprü konumunda olması, iklimsel, topoğrafik ve jeolojik farklılıklar göstermesi, deniz, göl, akarsu, bataklık gibi değişik sucul ortamlara sahip olması, 0-5000 metreler arasında değişen yükseklik farklılığına sahip olması ve ülkenin doğusu ve batısı arasında iklimsel ve jeolojik bakımından farklılıklar bulunmasına bağlanabilir.

Tıbbi ve aromatik bitkiler; hastalıkları önlemek, sağlığı korumak ve rahatsızlıkları tedavi etmek amacıyla insanlara ilaç sağlayan bitkilerdir. Dünya Sağlık Örgütü tarafından bildirildiği üzere, yaklaşık 20.000 bitki dünyada tıbbi amaçlarla kullanılmaktadır ve dünya nüfusunun %70-80'i geleneksel tıptan yararlanmaktadır. Doğrudan ve dolaylı olarak kullanılan tıbbi ve aromatik bitkiler bir çok kullanım alanına sahiptir. Tıbbi bitkiler; bitkisel ilaçların hammaddesi olarak kullanılmakta ve kullanılan bu biyoaktif kısım drog olarak adlandırılmaktadır. Aromatik bitkilerde ise bu bitkilerin özü, yaprağı, meyvesi, çiçeği, sapı ve diğer bölümleri özellikle çay başta olmak üzere baharat, çeşni ve uçucu yağ olarak kullanılmaktadır. 110 ülkenin sıralandığı dünya tıbbi ihracat listesinde Türkiye 18. sırada yer bulmuştur.

Sivas Tarım Hayvancılık ve Gıda Sektörel Çalışma Grubu Raporunda (2011) bildirildiği üzere, TR72 Bölgesinde yer alan Sivas'ta, tek başına ülkemizde bulunan bitki türlerinin yaklaşık % 15'i bulunmaktadır. Sivas'taki 1.508 bitki taksonunun % 27,9'u endemiktir (57'si sadece Sivas'ta bulunan endemikler, 363 tanesi ise hem Sivas'ta hem de Sivas ili dışında bulunan endemiklerdir). Sivas bölgesinde, madımak, salep, kurt üzümü, kekik, nane, kapari, çörekotu, melisa, adaçayı, safran, civanperçemi, sabunotu, yüksük otu,

Origanum Onites

Sideritis Stricta

öksü otu, soğan, sarımsak, aspir, kimyon, kızılçık gibi birçok tıbbi ve aromatik bitki yetiştiriciliği yapılmaktadır. Sivas'ta kekik, nane ve kapari yetiştiriciliği yapılabilecek ihracat şansı yüksek bitkilerdir. Tıbbi ve aromatik bitkiler arasında yer alan ya da tıbbi ve aromatik etkileri olan bitkiler arasında yer alan ısırgan otu, kabak, haşhaş, özellikle taze ve kuru olarak tüketilebilen, meyve suyuna işlenebilen çalı formunda olan ve Sivas'ın dağlık alanlarına uygun olan kurtüzümü (goji berry), alıç, mahlep, cehri (boyar madde ve musilaj olarak kullanımı), kekik, nane, kapari, madımak, antioksidan potansiyele sahip çınar, havaciva, gilaboru, aspir üzerine bölgede yoğunlaşılması ilk etapta önerilmektedir. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, 2015 yılında tıbbi ve aromatik bitkileri destekleme kapsamına almıştır. Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu tarafından Sivas'ta 2013 yılı 11. Dönem destekleri bakımından Sivas'ta 82 işletme, çemen, kuşburnu, çörekotu ve nane bakımından desteklenmiştir.

Örtü Altı Tarımı

Sivas ilinde örtü altı bitkilerinin ekim alanı 2012-2015 yılları arasında artış gösterirken; üretimi 2014 yılında biraz düşmesine rağmen genel anlamda artmıştır (Tablo 11). İlimiz iklim koşullarında örtü altı yetiştiriciliği mevsimsel olarak yapılabileceği gibi, var olan sıcak su (jeotermal) kaynakların ısıtmada kullanılabilmesi durumunda yılboyu üretim yapılabilmesi mümkündür. Bu bakımdan büyük bir potansiyele sahip olan ilimizde mevcut kaynakların tarımsal üretimde kullanılması son derece büyük önem taşımaktadır.

Örtü Altı Domates ve Hıyar Yetiştiriciliği

Ürün Adı	2012		2013		2014		2015	
	Ekiliş (Dekar)	Üretim (Ton)	Ekiliş (Dekar)	Üretim (Ton)	Ekiliş (Dekar)	Üretim (Ton)	Ekiliş (Dekar)	Üretim (Ton)
Buğday (Durum)	19.620	4.168	19.620	7.522	45.371	9.943	32.720	11.167
Buğday (Diğer)	2.899.500	603.801	2.899.500	899.689	2.813.290	629.151	2.973.834	986.613
Arpa	512.905	107.917	512.905	180.696	641.725	142.635	730.512	246.442
Yulaf	29.810	5.871	29.810	25.332	115.075	23.493	128.072	33.861
Çavdar	33.250	6.527	33.250	10.852	37.160	7.770	19.860	6.052
Toplam	3.495.085	728.284	3.495.085	1.124.091	3.652.621	812.992	3.884.998	1.284.134

2012-2015 Yılları Sivas İli Hububat Ekiliş ve Üretim Miktarı

Ürün Adı	2012		2013		2014		2015	
	Ekiliş (Dekar)	Üretim (Ton)	Ekiliş (Dekar)	Üretim (Ton)	Ekiliş (Dekar)	Üretim (Ton)	Ekiliş (Dekar)	Üretim (Ton)
Yonca	344.900	492.650	418.728	439.442	424.950	387.400	496.910	337.924
Korunga	288.450	237.053	357.626	255.079	383.850	223.865	381.181	241.149
Fiğ	65.350	46.930	80.335	51.012	58.950	42.416	61.517	48.340
Mısır (Slaj)	9.940	47.495	16.975	80.429	16.280	73.625	15.892	69.652
Burçak	-	-	-	-	-	-	-	-
Mürdümük	11.800	8.440	9.800	5.945	6.200	3.474	1.585	664
Triticale	2.600	518	7.550	2.231	16.697	3.820	24.980	8.665
Hayvan Pancarı	55	305	80	360	40	160	23	5
Toplam	723.095	833.391	891.094	834.498	906.967	734.760	902.088	706.399

2012-2015 Yılları Sivas İli Yembitkileri Üretimi Ekiliş ve Üretim Miktarı

Ürün Adı	2012		2013		2014		2015	
	Ekiliş (Dekar)	Üretim (Ton)	Ekiliş (Dekar)	Üretim (Ton)	Ekiliş (Dekar)	Üretim (Ton)	Ekiliş (Dekar)	Üretim (Ton)
Şeker Pancarı	78.386	408.133	88.430	442.979	104.549	506.308	106.921	554.890

2012-2015 Yılları Sivas İli Endüstri Bitkileri Ekiliş ve Üretim Miktarı

Ürün Adı	2012		2013		2014		2015	
	Ekiliş (Dekar)	Üretim (Ton)	Ekiliş (Dekar)	Üretim (Ton)	Ekiliş (Dekar)	Üretim (Ton)	Ekiliş (Dekar)	Üretim (Ton)
Kuru Fasulye	7.427	1.029	7.618	838	7.144	594	7.279	822
Nohut	104.030	9.670	110.365	10.515	105.405	9.016	58.035	4.887
Yeşil Mercimek	1.530	146	1.700	199	1.737	171	445	51
Kırmızı Mercimek	1.920	178	2.025	198	2.375	232	205	25
Toplam	114.907	11.023	121.708	11.750	116.661	10.013	65.964	5.785

2012-2015 Yılları Sivas İli Yemeklik Tane Baklagiller Ekiliş ve Üretim Miktarı

Ürün Adı	2012		2013		2014		2015	
	Ekiliş (Dekar)	Üretim (Ton)	Ekiliş (Dekar)	Üretim (Ton)	Ekiliş (Dekar)	Üretim (Ton)	Ekiliş (Dekar)	Üretim (Ton)
Ayçiçeği (Yağlık)	3.220	592	5.225	956	5.660	1.002	3.670	788
Ayçiçeği (Çerezlik)	1.230	184	1.640	184	2.070	219	3.400	510
Aspir	-	-	1.055	158	5.412	514	10.287	965
Kolza	-	-	-	-	-	-	-	-
Toplam	4.450	776	7.920	1.298	13.142	1.735	17.357	2.263

2012-2015 Yılları Sivas İli Yağlı Tohumlar Ekiliş ve Üretim Miktarı

Ürün Adı	2012		2013		2014		2015	
	Ekiliş (Dekar)	Üretim (Ton)	Ekiliş (Dekar)	Üretim (Ton)	Ekiliş (Dekar)	Üretim (Ton)	Ekiliş (Dekar)	Üretim (Ton)
Patates	53.320	162.924	49.822	133.807	62.820	171.681	79.280	275.739
Soğan (Kuru)	540.0	1.365	660.0	1.342	580.0	880.0	405.0	643.0
Toplam	53.860	164.289	50.482	135.149	63.400	172.561	79.685	276.381

2012-2015 Yılları Sivas İli Yumrulu Bitkiler Ekiliş ve Üretim Miktarı

Ürün Adı	2012		2013		2014		2015	
	Ekiliş (Dekar)	Üretim (Ton)	Ekiliş (Dekar)	Üretim (Ton)	Ekiliş (Dekar)	Üretim (Ton)	Ekiliş (Dekar)	Üretim (Ton)
Armut	1.284	1.243	1.317	1.303	1.322	1.061	1.404	1.303
Ayva	41	81	41	89	42	74	46	75
Elma	5.572	4.125	5.935	4.391	5.344	3.513	5.829	4.194
Erik (Tüm Çeşitler)	1.030	929	1.055	966	1.144	824	1.068	831
İğde	-	15	-	17	-	17	-	17
Kayısı (Zerdali Hariç)	12.140	5.128	12.142	4.502	12.656	1.266	10.828	4.530
Zerdali	-	-	-	-	-	-	-	-
Kiraz	453	357	477	397	445	355	483	404
Kızılcık	-	9	-	9	-	10	0	10
Şeftali	30	78	31	86	36	61	36	72
Vişne	1.722	1.158	1.772	1.274	1.783	1.225	1.872	1.344
Ceviz	1.537	1.034	1.471	1.246	1.578	227	2.259	517
Dut	60	138	61	146	62	101	63	114
Bağ, Üzüm	2.044	3.236	2.045	3.063	2.044	2.960	1.851	11.008
Toplam	-	-	-	-	-	-	-	-
Fındık	29	11	29	11	29	17	29	17
Badem	100	3	101	3	103	2	116	18
Antep Fıstığı	55	4	56	224	56	134	56	228
Toplam	26.097	17.549	26.533	17.727	26.644	11.847	25.940	24.682

2012-2015 Yılları Sivas İli Meyve Üretimi Kapladığı Alanı ve Üretim Miktarı

Ürün Adı	2012		2013		2014		2015	
	Ekiliş (Dekar)	Üretim (Ton)	Ekiliş (Dekar)	Üretim (Ton)	Ekiliş (Dekar)	Üretim (Ton)	Ekiliş (Dekar)	Üretim (Ton)
Lahana (Beyaz)	200	996	200	1.005	168	746	103	494
Marul (Göbekli)	-	-	-	-	-	-	-	-
Marul (Kıvırcık)	32	56	34	60	27	36	17	24
Ispanak	20	38	21	40	15	24	10	15
Pırasa	25	46	24	44	19	28	14	19
Maydanoz	5	2	5	2	5	2	5	2
Fasulye(Taze)	678	1167	694	1.194	793	1.247	742	1.130
Kavun	3.000	12.068	2.985	11.909	2.850	11.045	2.830	10.965
Karpuz	639	2.779	650	2.820	585	2.147	385	1.475
Sakızkabağı	33	147	35	155	46	165	40	142
Kabak(Çerez)	2.289	181	445	32	420	36	2.171	173
Kabak(Bal)	76	352	80	377	77	304	60	243
Hıyar	399	2.219	440	2.370	379	1.437	376	1.317

2012-2015 Yılları Sivas İli Sebze Ekiliş ve Üretim Miktarı

Ürün Adı	2012		2013		2014		2015	
	Ekiliş (Dekar)	Üretim (Ton)	Ekiliş (Dekar)	Üretim (Ton)	Ekiliş (Dekar)	Üretim (Ton)	Ekiliş (Dekar)	Üretim (Ton)
Patlıcan	17	78	17	77	16	46	16	45
Domates	1.096	4.870	1.175	4.829	1.297	4.097	1.433	3.939
Biber(Dolmalık)	34	69	39	79	33	53	33	52
Biber(Çarliston)	152	300	152	299	144	222	151	253
Sarımsak(Taze)	5	8	5	8	5	8	85	40
Soğan(Taze)	100	162	115	190	75	106	75	105
Havuç	20	50	25	63	27	61	25	63
Turp(Bayır)	26	75	28	80	29	78	28	75
Turp(Kırmızı)	10	35	10	35	10	30	10	30
Şalgam	40	100	45	113	40	80	30	66
Lahana (Karayaprak)	10	30	12	36	13	39	12	42
Nane	20	11	15	8	18	9	15	9
Toplam	8926	25839	7251	25825	7091	22046	8666	20718

Ürün Adı	2012		2013		2014		2015	
	Ekiliş (Dekar)	Üretim (Ton)	Ekiliş (Dekar)	Üretim (Ton)	Ekiliş (Dekar)	Üretim (Ton)	Ekiliş (Dekar)	Üretim (Ton)
Marul (Göbekli)	3	12	4	15	4	15	5	18
Marul (Kıvırcık)	-	-	-	-	-	-	-	-
Hıyar	25	223	27	235	30	211	40	266
Patlıcan	-	-	-	-	-	-	-	-
Domates	25	191	27	192	31	198	42	259
Biber (Dolma)	4	15	4	15	4	12	7	20
Biber (Sivri)	15	50	17	55	19	52	25	71
Toplam	72	491	79	512	88	488	119	634

2012-2015 Yılları Sivas İli Örtü Altı Yetiştiriciliği Ekiliş ve Üretim Miktarı

Sivas İlinde Yetiştiriciliği Yapılan Şeker Pancarı

Sivas İli İçin Yeni Bir Yem Bitkisi Yem Bezelyesi

Yemlik Tane Baklagiller Grubundan Mercimek Bitkisinin Genel Görünümü

Farklı Yonca Çeşitlerinden Bir Görünüm

KAYNAKLAR

Anonim, 1973. Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı. <http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/7/plan3.pdf>. (Erişim tarihi: 08.07.2019).

Bayraç, H.N., Doğan, E., 2016. Türkiye'de İklim Değişikliğinin Tarım Sektörü Üzerine Etkileri, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi, Nisan 2016, 11(1), 23- 48.

Boz, İ., Şahin, A., Paksoy, M., Giray, F.H. ve Direk, M. 2013. Çevre Amaçlı Tarımsal Arazilerin Korunması Programının (ÇATAK) Yayılması ve Benimsenmesi. TÜBİTAK Proje No: 1100747.

Çelik, Y. 2006. Sürdürülebilir Kalkınma Kavramı ve Sağlık. Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi, 9 (1):19-37.

Davran, M.K. 2007. Türkiye'de Kalkınma Sürecinde Kırsal Çevre Sorunları ve Toplumsal Bilinç Düzeyi. Sosyoloji Araştırmaları Dergisi, 10 (2): 37-52.

Gezer, M. M. 2012. Sivasta Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Yapı, Yüksek Lisans Tezi Afyonkarahisar.

Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü, Sivas, 2019.

Gökkür S., 2017. Tarım ve İklim Değişikliği, Apelasyon, ISSN:2149-4908, Eylül 2017, Sayı 46, <http://apelasyon.com/Yazi/701-tarim-ve-iklimdegisikligi->

Güneş, T. 1996. Tarımsal Pazarlama, A.Ü.Z.F. Yayın No:1467, Ankara.

<http://apelasyon.com/Yazi/320-gelecek-10-senenin-tarim-projeksiyonu>

Eryılmaz, G. A. ve Kılıç, O. 2018. Türkiye'de Sürdürülebilir Tarım ve İyi Tarım Uygulamaları. KSÜ Tarım ve Doğa Derg 21(4):624-631.

Kanber, R., Çullu, M.A., Kendirli, B., Antepli, S. ve Yılmaz, N., 2005. Sulama, Drenaj ve Tuzluluk. www.zmo.org.tr/etkinlikler/6tk05/013rizakanber.pdf

Kuşat, N. 2013. Yeşil Sürdürülebilirlik için Yeşil Ekonomi: Avantaj ve Dezavantajları-Türkiye İncelemesi. Journal of Yaşar University, 29 (8): 4896 - 4916.

OECD-FAO Agricultural Outlook 2015-2024 (ing.) & Perspectives Agricoles de l'OCDE et de la FAO 2015-2024 (fr.)

"Sivas" mad., Yurt Ansiklopedisi, C. IX, Yurt Yayıncılık, İstanbul 1983, s. 6836;Sivas Valiliği Resmi sitesi,. Alıntı tarihi, (Erişim: 26 Ekim 2011).

"Sivas" mad., İslam Ansiklopedisi, C. XII, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Eskişehir 2001, s. 632-649. Yurt Ansiklopedisi, a.g.mad.,s. 6836- 6848; TDV.

Sivas Tarım Hayvancılık ve Gıda Sektörel Çalışma Grubu Raporu, 2011.

Sivas İl Kültür ve Turizm Envanteri, Sivas Valiliği Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Sivas, 2011.

Şehirli, S. 1988. Yemeklik Dane Baklagiller, A.Ü. Ziraat Fakültesi Yayınları, 1089, Ders Kitabı, 314.

Türkiye, İhracatçılar Meclisi, Tarım Raporu, 2016. http://www.tim.org.tr/files/downloads/Raporlar/Tarim_Raporu_2017.pdf

Ertaş, A. 2015 HALBES Tarım ve Makine Ltd.Şti, Tıbbi ve Aromatik Bitkilerinin Yetiştirilmesi ve Islah Edilmesinin Bölge İçin Önemi Ve Yol Haritası , Yazılı Görüşme: 12.11.2015.

Kıncı, S. 2015. Türkiye'de Tıbbi ve Aromatik Bitkilerin Genel Durumu. TÜRKTOB, Temmuz-Eylül 2015, Yıl:1, Sayı 15.

Kuzgun, M. Ve TUĞRUL AY, S. 2014 Tıbbi ve Aromatik Bitkiler. Tarımsal Araştırmalardan Bakış, Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü, 2014.

Erbaş S (2013). Türkiye'nin Bazı Tıbbi ve Aromatik Bitkileri, Orman ve Su İşleri Uzman Yardımcısı, Ankara, 1-58.

Faydaoğlu E, Sürücüoğlu M (2013). Tıbbi ve aromatik bitkilerin antimikrobiyal, antioksidan aktiviteleri ve kullanım olanakları, Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi Cilt-Sayı: 6-2, 233-265.

Bayram E, Kırcı S, Tansı S, Yılmaz G, Arabacı O, Kızıl S, Telci İ (2010). Tıbbi ve aromatik bitkiler üretiminin artırılması olanakları. Türkiye Ziraat Mühendisliği VII. Teknik Kongresi Bildiriler Kitabı-I, 437-456, 11-15 Ocak, Ankara.

Dönmez E (1998). Gövdeli Dağı (Sivas-Kayseri) florası, Cumhuriyet Üniversitesi, Fen bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Sivas.

HAYVANCILIK

Sivas ili Türkiye'nin İç Anadolu bölgesinde bulunan hayvancılık alanında önde gelen bir ildir. Türkiye genelinin içerisinde Sivas ilinin payı 1991 ile 2018 yıllarını kapsayacak şekilde verilmesi

yanında, Sivas ilinin ilçeleri ile karşılaştırılması 2009 ile 2018 yılları arasındaki verileri kapsayacak şekilde tür bazında değerlendirilmiştir.

Doç. Dr. Yusuf Özşensoy
Doç. Dr. Mustafa Koçkaya

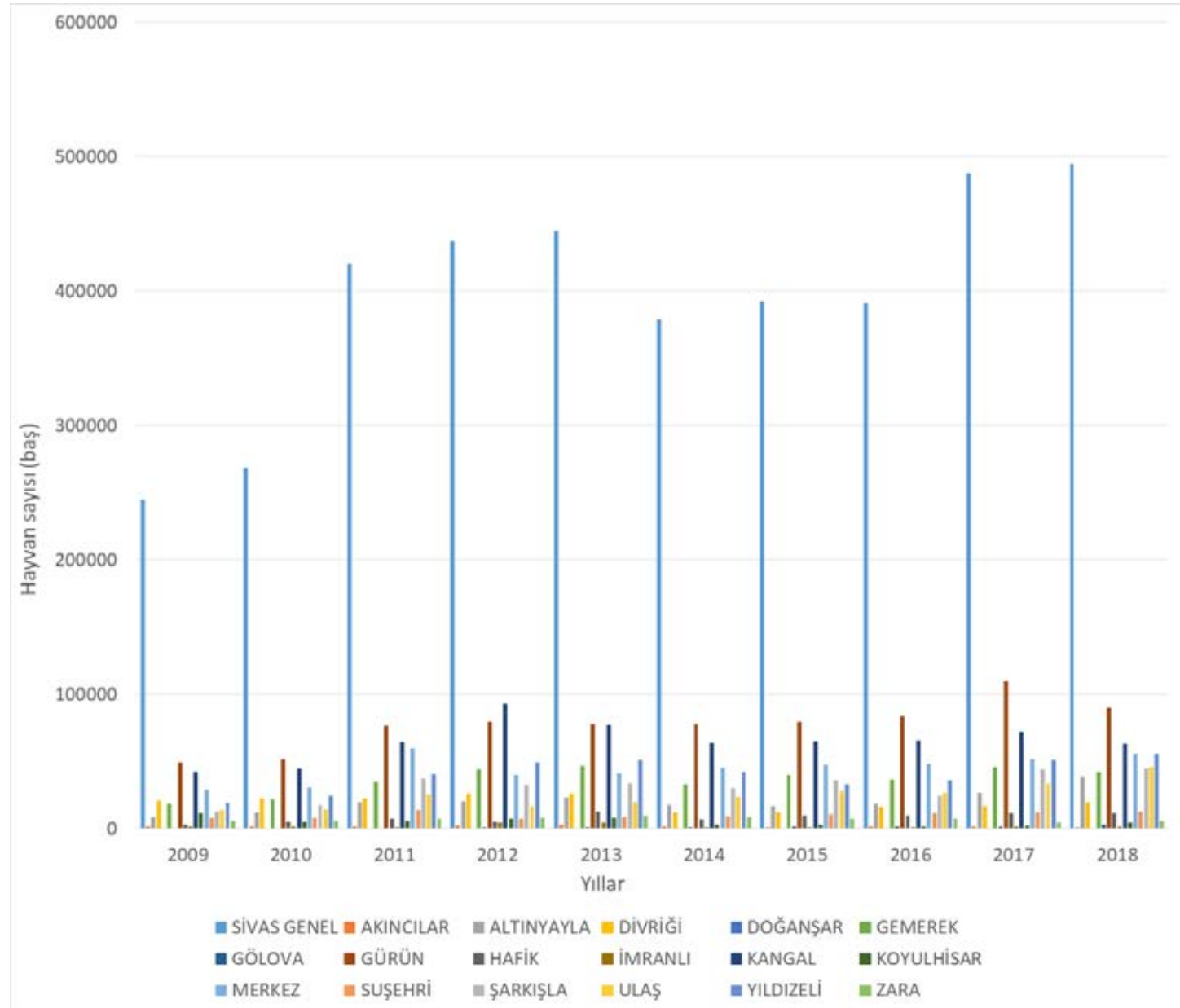
KÜÇÜKBAŞ HAYVAN VARLIĞI

Keçi ve koyun sayılarının toplamı küçükbaş hayvan sayısının toplamını verecek şekilde ele alındığında; Türkiye’de küçükbaş hayvan sayısı 1991 yılında 50.011.596 iken bu sayı 2009 yılına kadar giderek azalmış (26.730.807) ve daha sonra lineer şekilde tekrar artmaya başlamış ve 2018 yılında 45.893.525 baş toplam küçükbaş hayvan sayısına ulaşmıştır. Sivas genelinde ise bu sayılar 1991 yılında 1.198.994 iken Türkiye genelinde olduğu gibi 2009 yılına kadar dalgalı olacak şekilde 280.672 başa kadar azalmış daha sonra yine dalgalı şekilde artmaya başlamış ve 2018 yılında 578.394 baş küçükbaş hayvan sayısına ulaşmıştır. Sivas ili, Türkiye toplam küçükbaş hayvan varlığının en düşük %1.05 (2009 yılı) ile en yüksek %2.65 (1993 yılı)’lik kısmına ev sahipliği yapmışken 2018 yılında %1.26’lık kısmına ev sahipliği yapmaktadır.

Koyun Varlığı

Türkiye’de koyun varlığı 1991 yılında 39.540.493 iken bu sayı 2009 yılına kadar giderek azalmış (20.721.925) ve daha sonra lineer şekilde tekrar artmaya başlamış ve 2018 yılında 32.513.293 baş koyun sayısına ulaşmıştır. Sivas genelinde koyun sayısı 1991 yılında 1.134.200 iken 2009 yılına kadar dalgalı olacak şekilde 244.577 başa kadar azalmış daha sonra Türkiye genelinde olduğu gibi artmaya başlamış ve 2018 yılında 494.678 başa ulaşmıştır. Sivas ili Türkiye koyun varlığının en düşük %1.18 (2009 yılı) ile en yüksek %3.17 (1993 yılı)’lik kısmına ev sahipliği yapmışken 2018 yılında %1.52’lik kısmına ev sahipliği yapmaktadır.

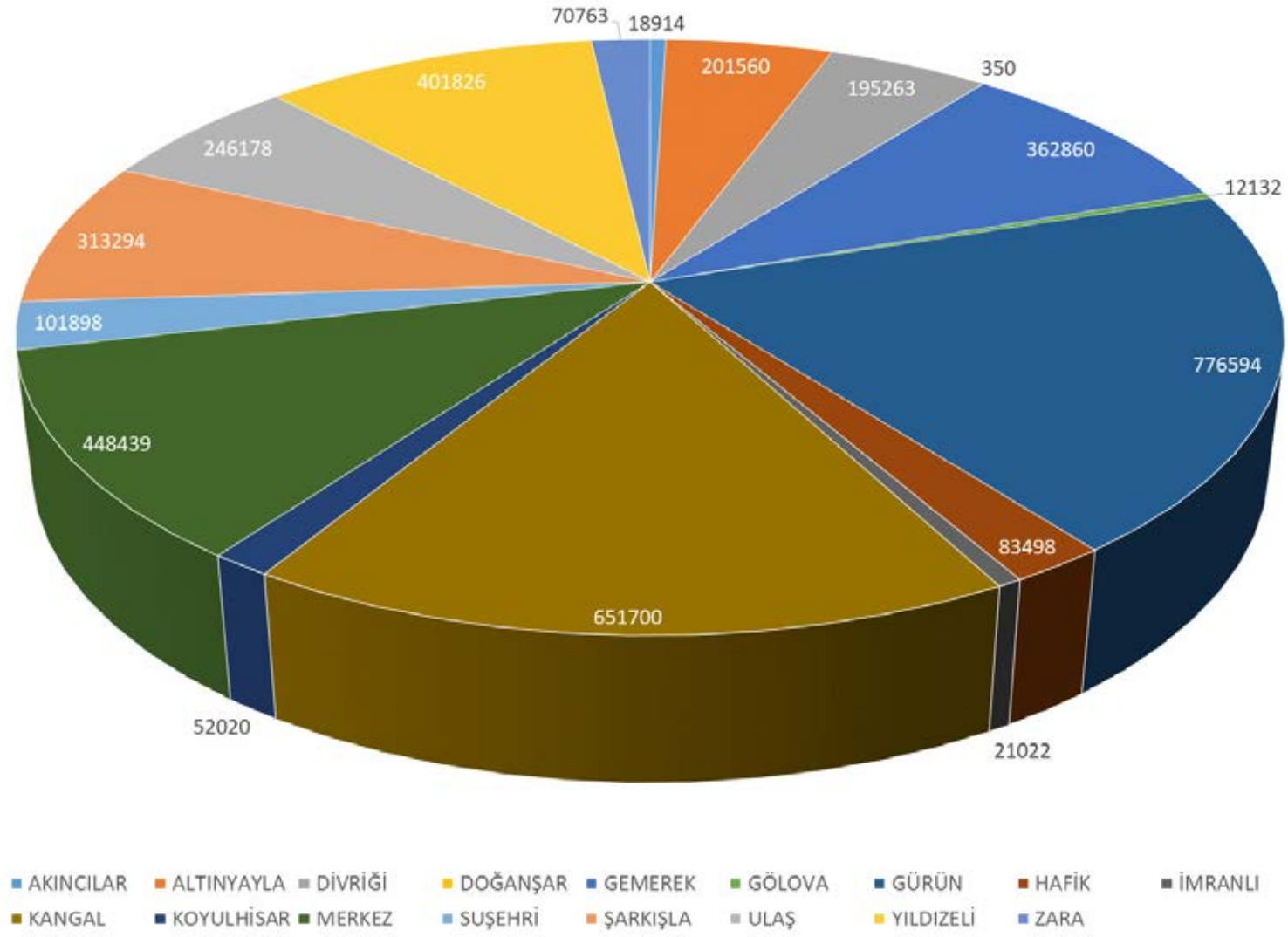
Sivas ilinin 17 ilçesine göre koyun varlığına baktığımız zaman, en yüksek koyun varlığının Sivas koyun varlığının %19.62’lik oranını içeren Gürün ilçesinde olduğu en düşük ise %0.009

Sivas İli ve İlçelerinin Koyun Varlığının Yıllara Göre Değişimi

ile Doğanşar ilçesi olduğu belirlenmiştir. Yıllara göre bakıldığında Doğanşar ilçesinde 2012 yılından sonra koyun varlığı bulunmamaktadır.

2018 yılı verilerine göre ise en fazla koyun varlığı Gürün ilçesinde (90.000 baş) iken Doğanşar (0 baş) ilçesinde hiç koyun bulunmamaktadır.

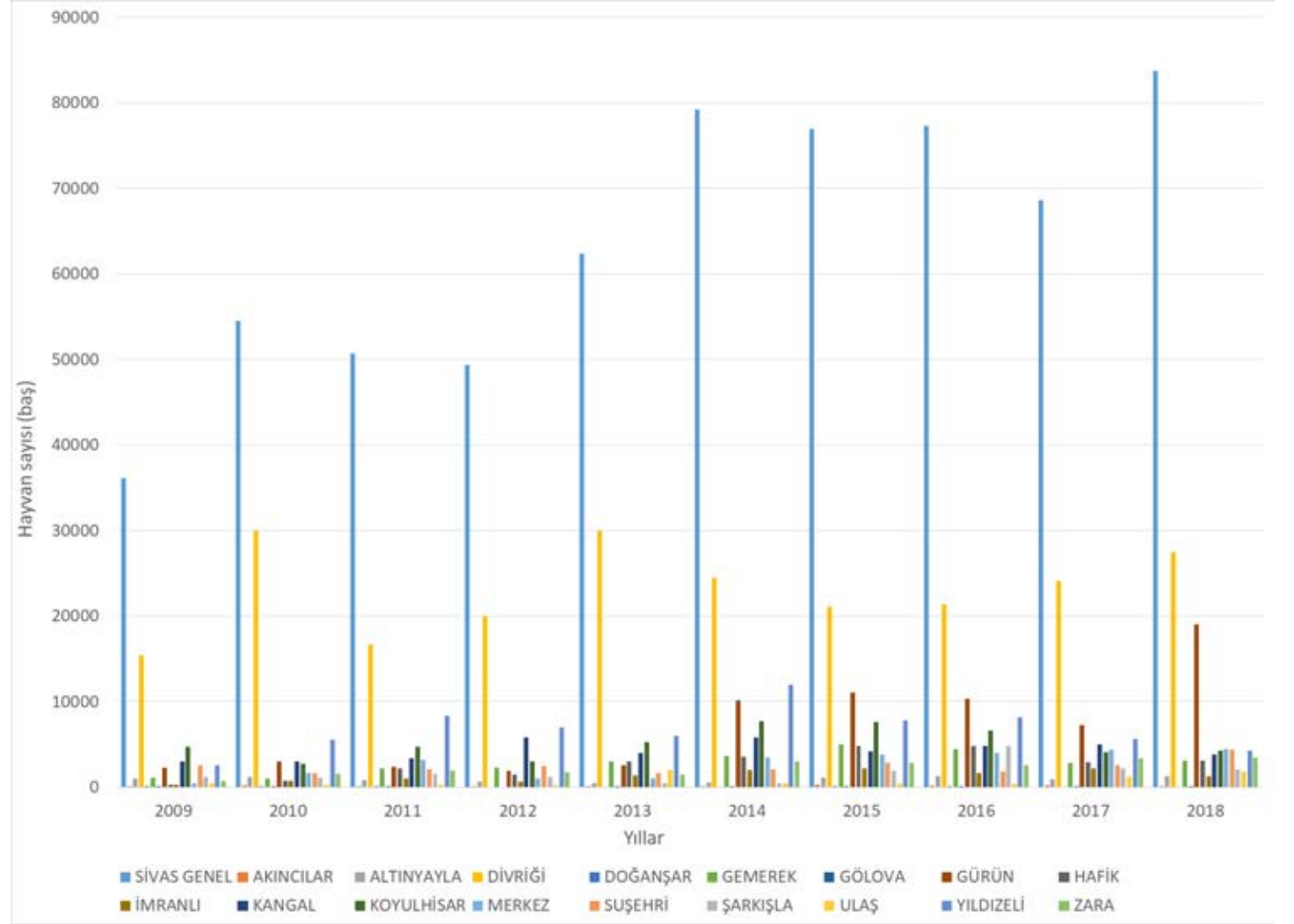

Sivas İlçelerinin Koyun Varlığının Sivas İl Genelindeki Payı

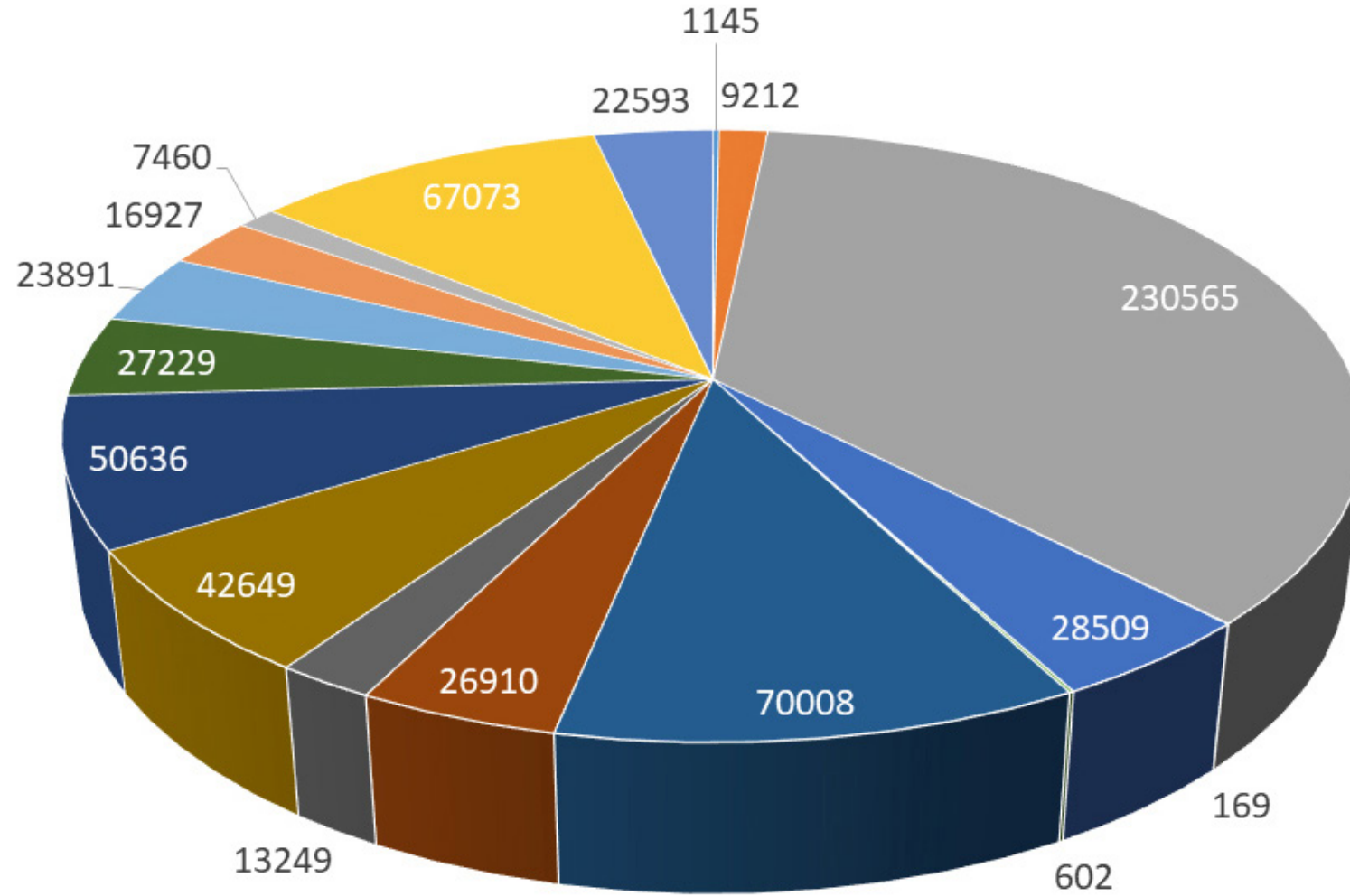
Keçi Varlığı

Türkiye’de keçi varlığı 1991 yılında 9.579.256 iken bu sayı 2009 yılına kadar giderek azalmış (4.981.299) ve daha sonra lineer şekilde tekrar artmaya başlamış ve 2018 yılında 10.698.553 baş keçi sayısına ulaşmıştır. Sivas genelinde keçi sayısı 1991 yılında 64.794 iken Türkiye genelinden farklı olarak 2006 yılına kadar dalgalı olacak şekilde 24.613 başa kadar azalmış daha sonra yine dalgalı şekilde artmaya başlamış ve 2018 yılında 83.716 başa ulaşmıştır. Sivas ili, Türkiye keçi varlığının en düşük %0.38 (2006 yılı) ile en yüksek %0.89 (2010 yılı)’luk kısmına ev sahipliği yapmışken 2018 yılında %0.78’lik kısmına ev sahipliği yapmaktadır.

Sivas ilinin 17 ilçesine göre en yüksek keçi varlığının Sivas keçi varlığının %36.09’luk oranını içeren Divriği ilçesinde olduğu en düşük ise %0.03 ile Doğanşar ilçesi olduğu belirlenmiştir. Yıllara göre bakıldığında Doğanşar ilçesinde 2012-2014 ile 2017 den sonraki yıllarda keçi varlığı bulunmamaktadır. 2018 yılı verilerine göre ise en fazla keçi varlığı Divriği ilçesinde (27.434 baş) iken Doğanşar (0 baş) ilçesinde hiç keçi bulunmamaktadır.

Sivas İli ve İlçelerinin Keçi Varlığının Yıllara Göre Değişimi

AKINCILAR	ALTINYAYLA	DİVRİĞİ	DOĞANŞAR	GEMEREK	GÖLOVA
GÜRÜN	HAFİK	İMRANLI	KANGAL	KOYULHİSAR	MERKEZ
SUŞEHRİ	ŞARKIŞLA	ULAŞ	YILDIZELİ	ZARA	

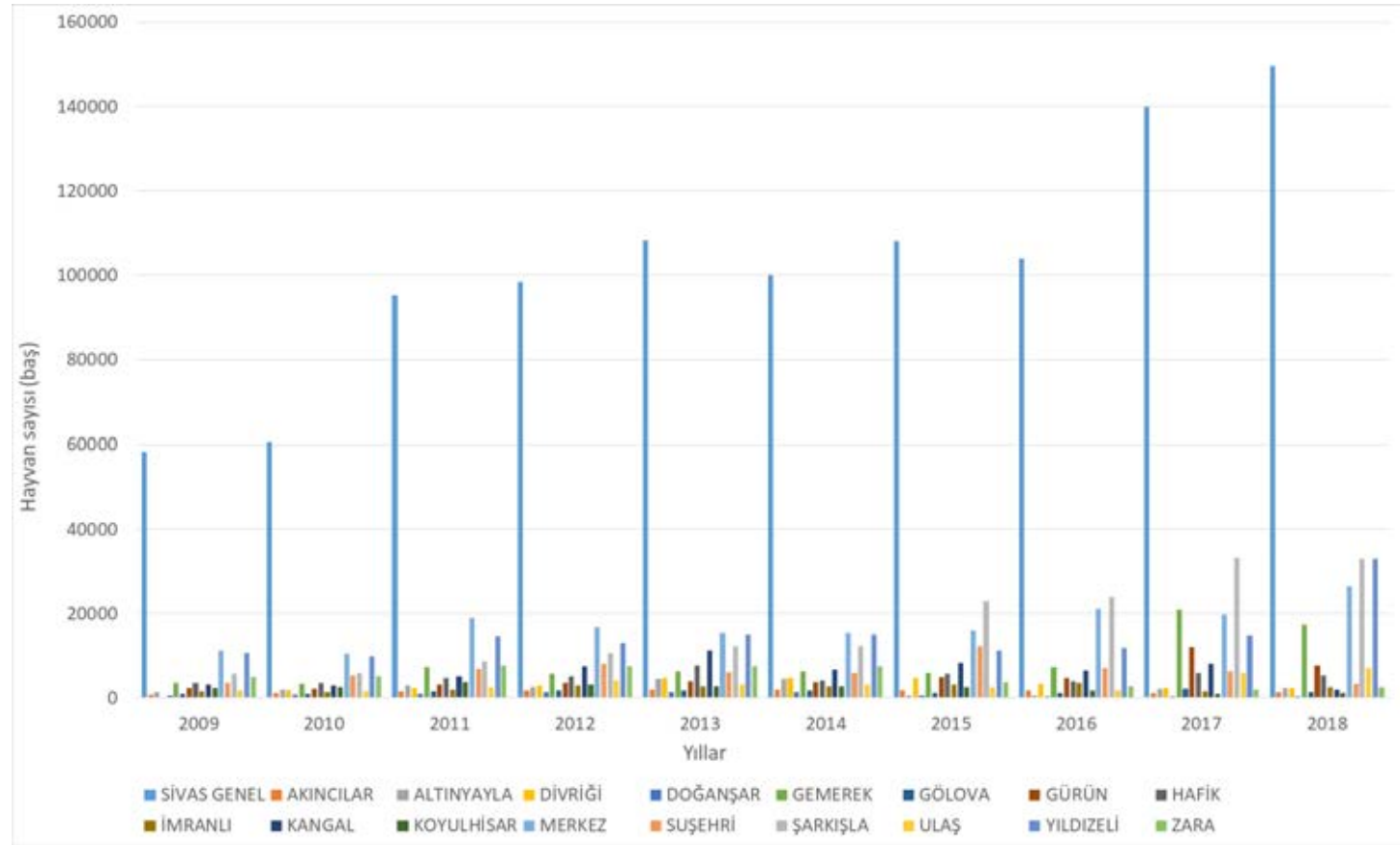
Sivas İlçelerinin Keçi Varlığının Sivas İl Genelindeki Payı

BÜYÜKBAŞ HAYVAN VARLIĞI

Sığır (kültür, melez ve yerli) ve manda (Anadolu mandası) hayvan sayılarının toplamı büyükbaş hayvan sayısının toplamını verecek şekilde ele alındığında; Türkiye’de büyükbaş hayvan sayısı 1991 yılında 12.339.073 iken bu sayı 2003 yılına kadar az sayıda da olsa giderek azalmış (9.901.458) ve daha sonra düzenli bir şekilde tekrar artmaya başlamış ve 2018 yılında en yüksek oran olan 17.220.903 baş toplam büyükbaş hayvan sayısına ulaşmıştır. Sivas genelinde ise bu sayılar 1991 yılında 366.313 iken sonraki 5 yılda artmaya devam etmiş ve en yüksek sayıya 1996 yılında 438.188 başa kadar çıkmıştır. Daha sonraki yıllarda ise çok fazla azalma olmamakla birlikte ara ara azalmış ve artmıştır ve nihayetinde 2018 yılında 357.864 başa ulaşmıştır. Sivas ili, Türkiye toplam büyükbaş hayvan varlığının en düşük %1.88 (2015 yılı) ile en yüksek %3.62 (1996 yılı)’lik kısmına ev sahipliği yapmışken 2018 yılında %2.08’lik kısmına ev sahipliği yapmaktadır.

Sığır - Kültür Irk Varlığı

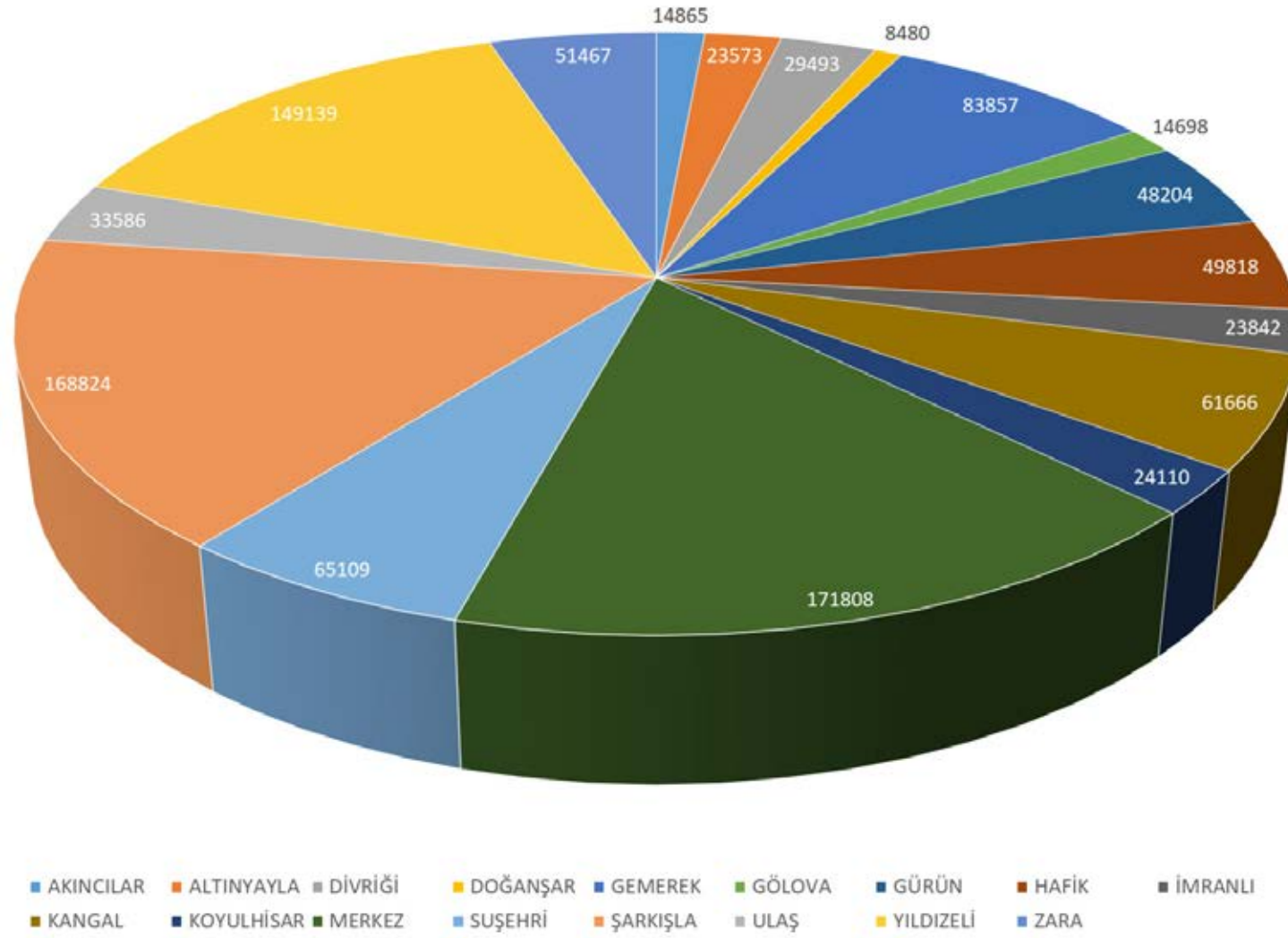
Türkiye’de kültür sığır ırkı varlığı 1991 yılında 1.253.865 iken bu sayı her yıl gittikçe artmaya devam etmiş ve 2018 yılında 8.419.204 baş kültür sığır ırkı sayısına ulaşmıştır. Sivas genelinde ise bu sayılar 1991 yılında 13.390 iken sadece 2014 ve 2016 yıllarında bir önceki yıla göre düşüş göstermekle birlikte Türkiye genelinde olduğu gibi devamlı artmaya devam etmiş ve 2018 yılında 149.620 başa ulaşmıştır. Sivas ili Türkiye kültür sığır ırkı varlığının en düşük %0.97 (2007 yılı) ile en yüksek %1.97 (2011 yılı)’lik kısmına ev sahipliği yapmışken 2018 yılında %1.78’lik kısmına ev sahipliği yapmaktadır.

Sivas İli ve İlçelerinin Sığır Kültür İrki Varlığının Yıllara Göre Değişimi

Sivas ilinin 17 ilçesine göre kültür sığır ırkı varlığına baktığımız zaman, en yüksek kültür sığır ırkı varlığının Sivas kültür sığır ırkı varlığının %16.80’lik oranını içeren Merkez ilçesinde olduğu en düşük ise %0.83 ile Doğanşar ilçesi olduğu belirlenmiştir. Yıllara göre bakıldığında Divriği ilçesinde 2009 yılında kültür sığır ırkı varlığı bulunmazken diğer yıllarda sayısı artmış ve birçok ilçeden daha fazla hayvan varlığına ulaşmıştır. 2018 yılı verilerine göre ise en fazla kültür sığır ırkı varlığı Şarkışla ilçesinde (33.038 baş), en düşük kültür sığır ırkı varlığı Doğanşar (399 baş) ilçesinde bulunmaktadır. Sivas

genelinde kültür sığır ırkı sayısı her yıl artarken bu durum ilçelerde farklılık göstererek dalgalı bir seyir izlemiştir.

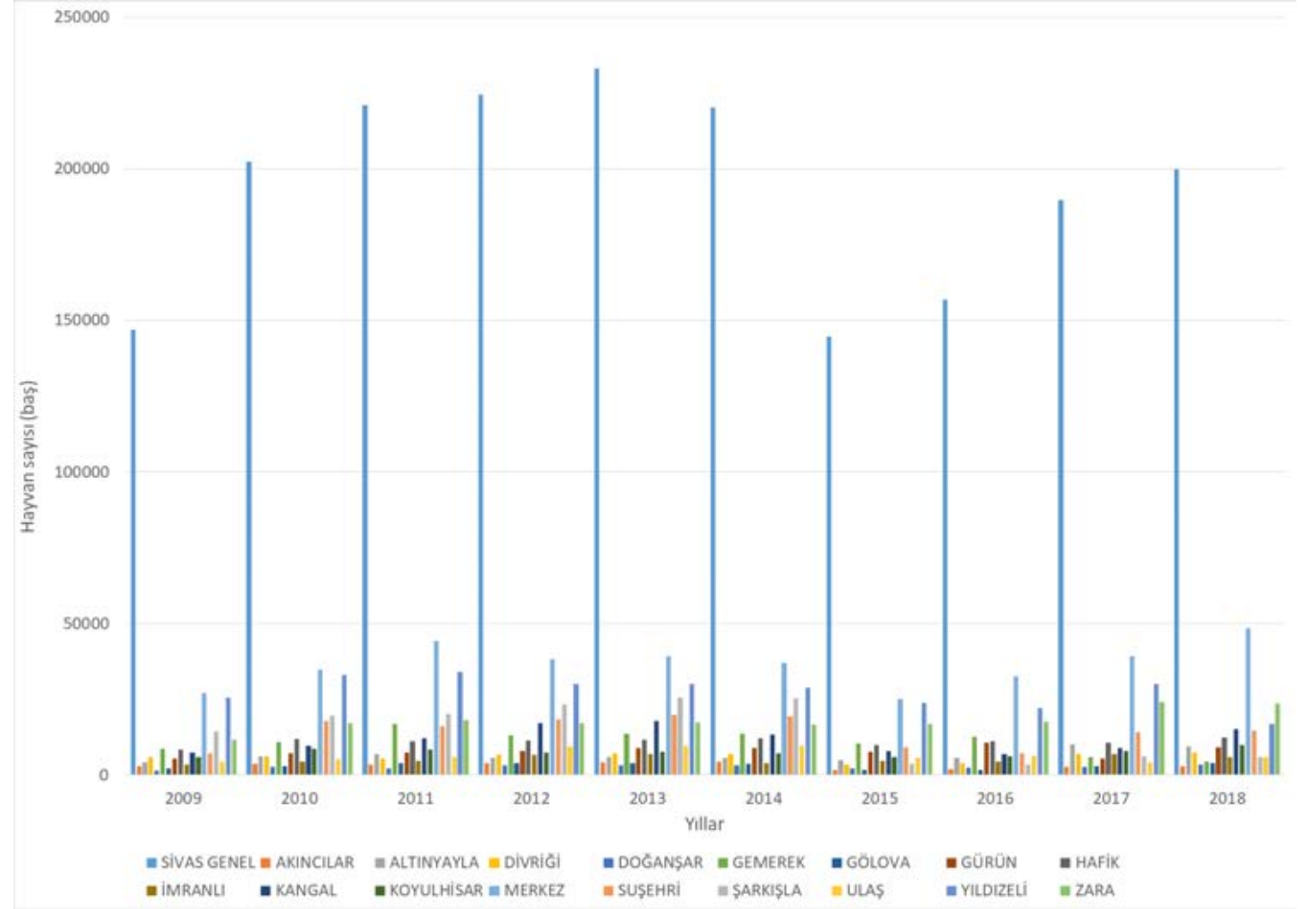

Sivas İlçelerinin Sığır Kültür Irkı Varlığının Sivas İl Genelindeki Payı

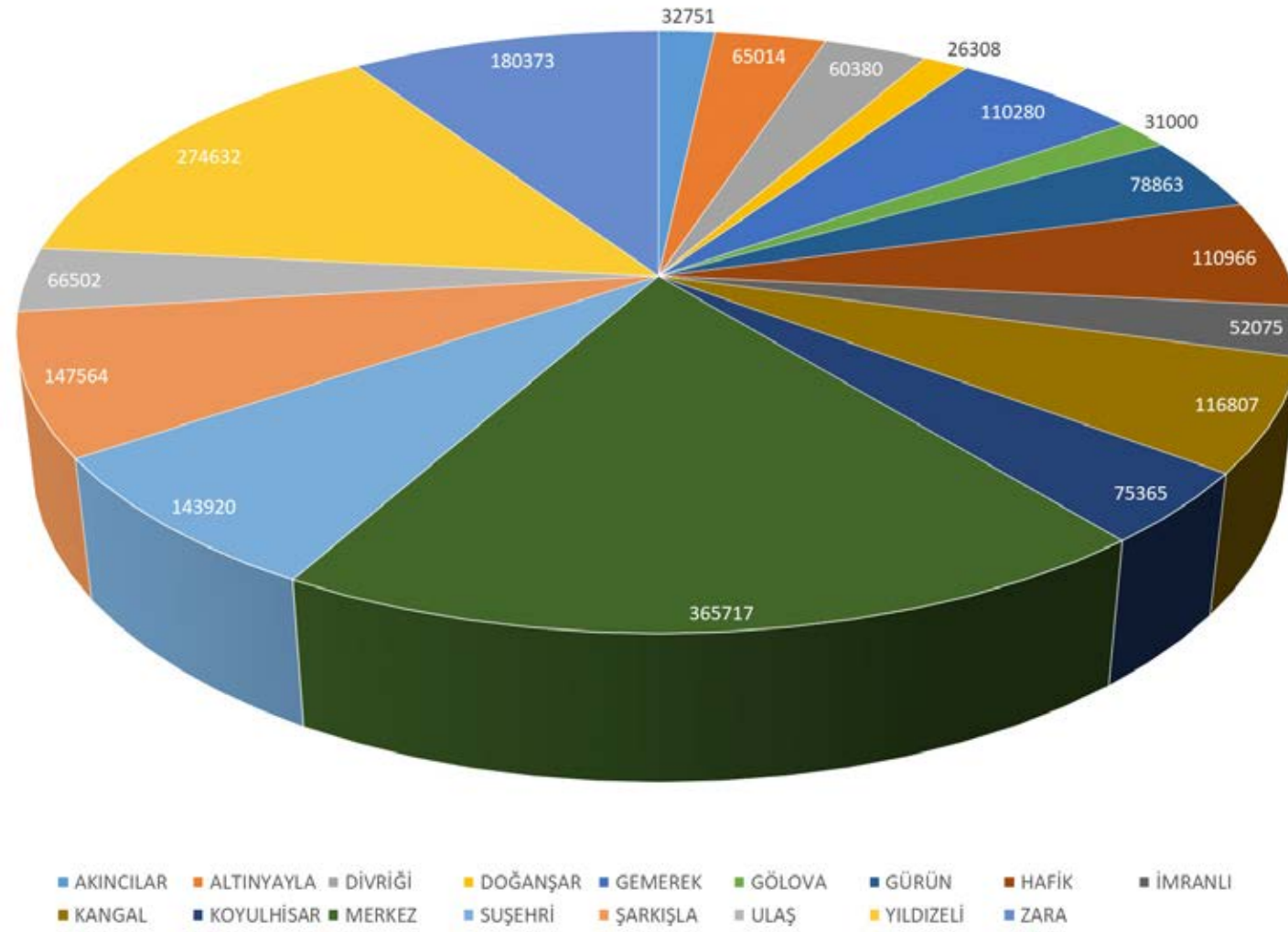
Sığır - Melez Irk Varlığı

Türkiye’de melez sığır ırkı varlığı 1991 yılında 4.033.375 iken bu sayı 1997 ve 2003 yılında bir önceki yıllara göre biraz düşüş göstermiş ve daha sonra tekrar artmaya devam etmiştir ve 2018 yılında 7.030.297 baş melez sığır ırkı sayısına ulaşmıştır. Sivas genelinde ise bu sayılar 1991 yılında 108.509 iken belli dönemlerde azalma göstermiş ve daha sonra tekrar Türkiye genelinde olduğu gibi devamlı artmış ve 2018 yılında 199.682 başa ulaşmıştır. Sivas ili genelinde en yüksek sığır melez ırkı 2013 yılında 233.234 başa kadar ulaşmıştır. Sivas ili Türkiye melez sığır ırkı varlığının en düşük %2.52 (2015 yılı) ile en yüksek %4.56 (2007 yılı)’lık kısmına ev sahipliği yapmışken 2018 yılında %2.84’lük kısmına ev sahipliği yapmaktadır.

Sivas ilinin 17 ilçesine göre melez sığır ırkı varlığına baktığımız zaman, en yüksek melez sığır ırkı varlığının Sivas melez sığır ırkı varlığının %18.87’lik oranını içeren Merkez ilçesinde olduğu en düşük ise %1.36 ile Doğanşar ilçesi olduğu belirlenmiştir. Yıllara göre bakıldığında her ilçede hayvan varlığı dalgalı bir seyir izlerken özellikle 2015 yılında bir önceki yıla göre ciddi bir düşüş olmuştur. 2018 yılı verilerine göre ise en fazla melez sığır ırkı varlığı Merkez ilçesinde (48.409 baş), en düşük melez sığır ırkı varlığı Akıncılar (3.073 baş) ilçesinde bulunmaktadır.

Sivas İli ve İlçelerinin Sığır Melez Irkı Varlığının Yıllara Göre Değişimi

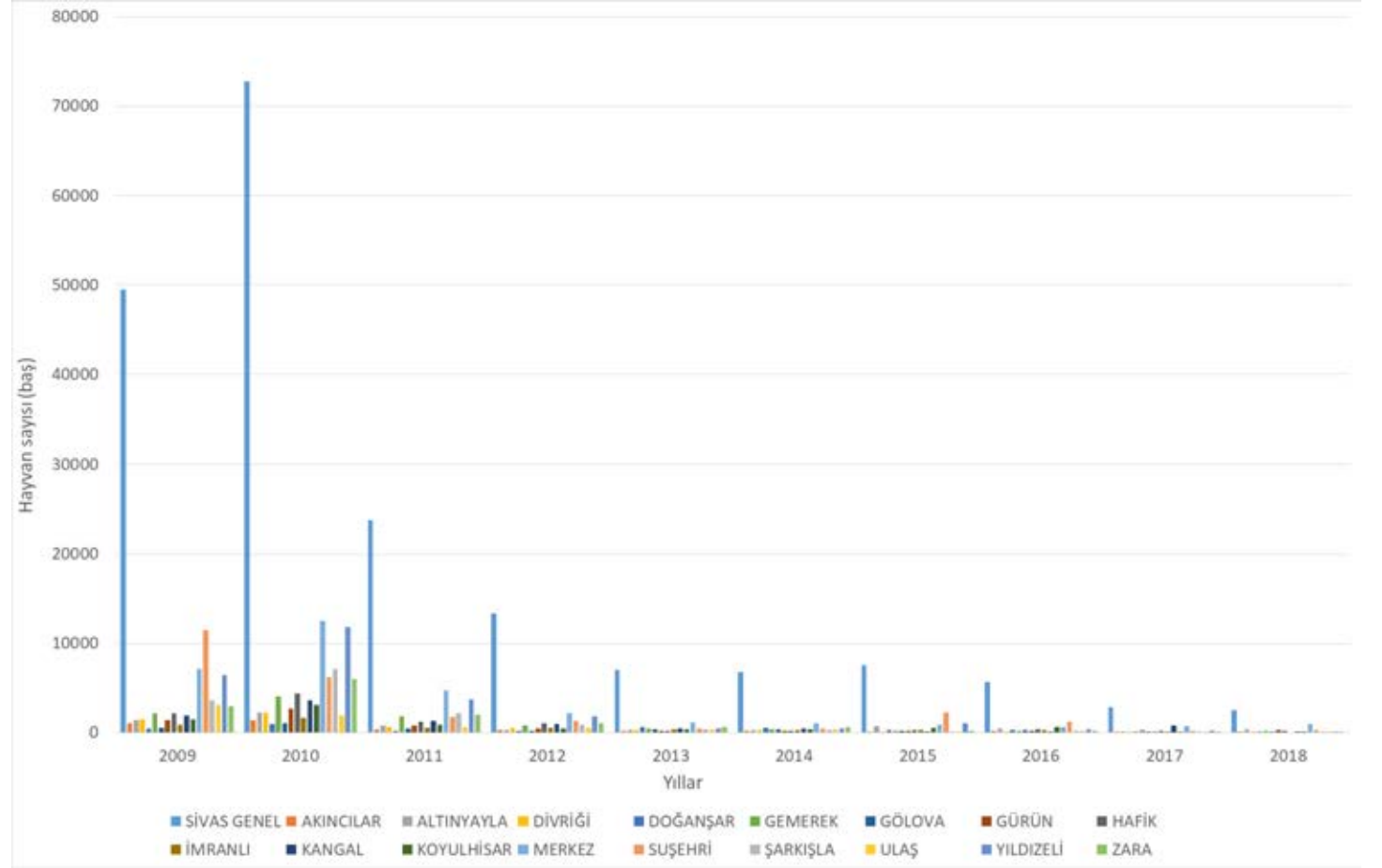

Sivas İlçelerinin Sığır Melez Irkı Varlığının Sivas İl Genelindeki Payı

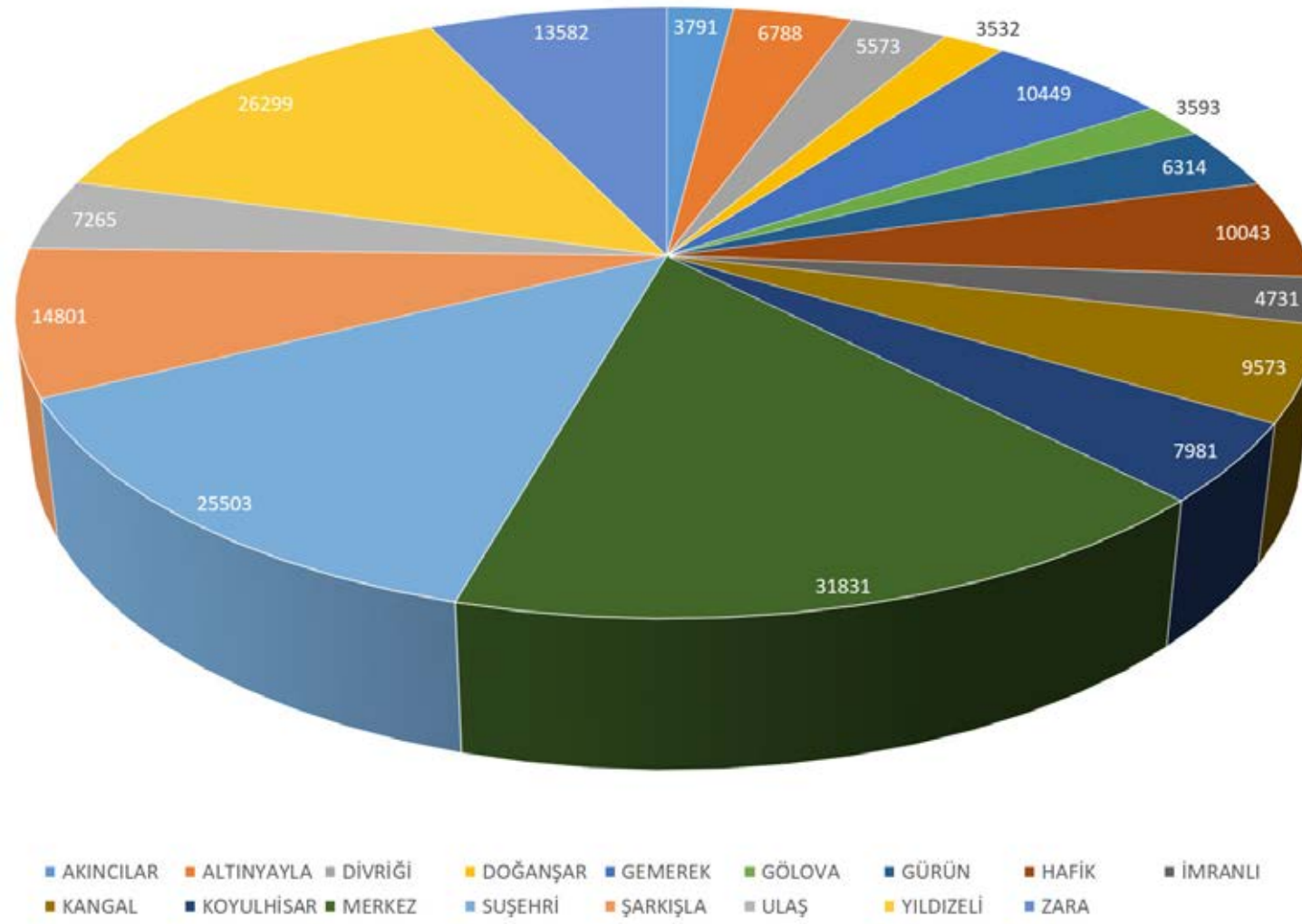
Sığır - Yerli Irk Varlığı

Türkiye’de yerli sığır ırkı varlığı 1991 yılında 6.685.683 iken bu sayı her yıl gittikçe azalmış ve ciddi bir düşüş ile 2018 yılında 1.593.005 baş yerli sığır ırkı sayısına inmiştir. Sivas genelinde ise bu sayılar 1991 yılında 230.195 iken belli dönemlerde ufak bir yükselik gösterse de ciddi azalma sonucunda 2018 yılında 2.526 başa kadar düşmüştür. Sivas ili genelinde özellikle 2002 yılından sonra yerli sığır ırkında çok ciddi düşüşler gözlenmiştir. Sivas ili Türkiye yerli sığır ırkı varlığının en düşük %0.16 (2018 yılı) ile en yüksek %4.15 (1997 yılı)’lik kısmına ev sahipliği yapmışken 2018 yılında %0.16’lık kısmına ev sahipliği yapmaktadır.

Sivas ilinin 17 ilçesine göre yerli sığır ırkı varlığına baktığımız zaman, en yüksek yerli sığır ırkı varlığının Sivas yerli sığır ırkı varlığının %16.61’lik oranını içeren Merkez ilçesinde olduğu en düşük ise %1.84 ile Doğanşar ilçesi olduğu belirlenmiştir. Yıllara göre bakıldığında her ilçede hayvan varlığı ciddi düşüşler göstermekle birlikte 2018 yılında İmranlı ilçesinde hiç yerli sığır ırkı bulunmadığı görülmektedir. 2018 yılı verilerine göre ise en fazla yerli sığır ırkı varlığı Merkez ilçesinde (942 baş) iken İmranlı (0 baş) ilçesinde hiç yerli sığır ırkı bulunmamaktadır.

Sivas İli ve İlçelerinin Sığır Yerli Irkı Varlığının Yıllara Göre Değişimi

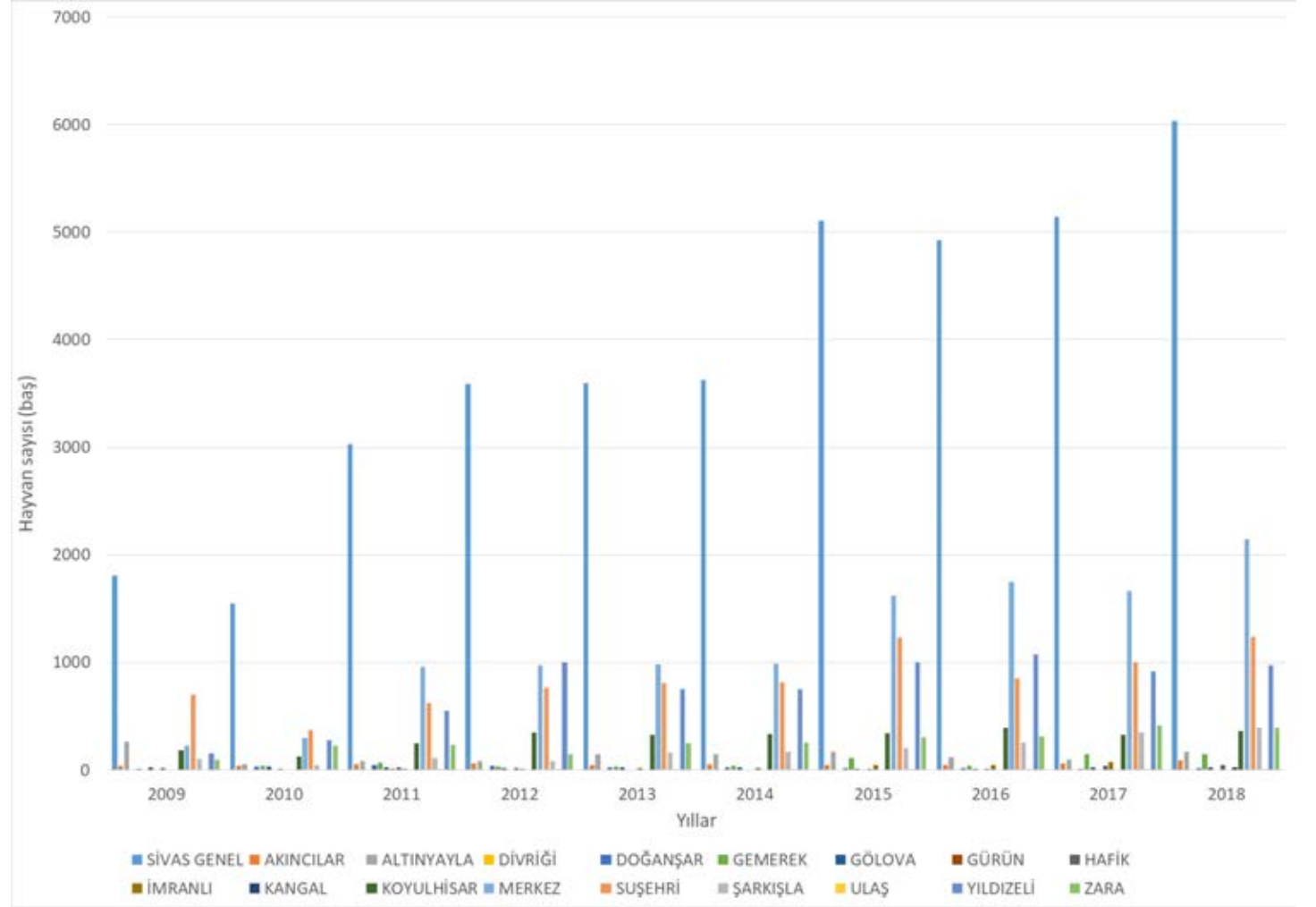

Sivas İlçelerinin Sığır Yerli Irkı Varlığının Sivas İl Genelindeki Payı

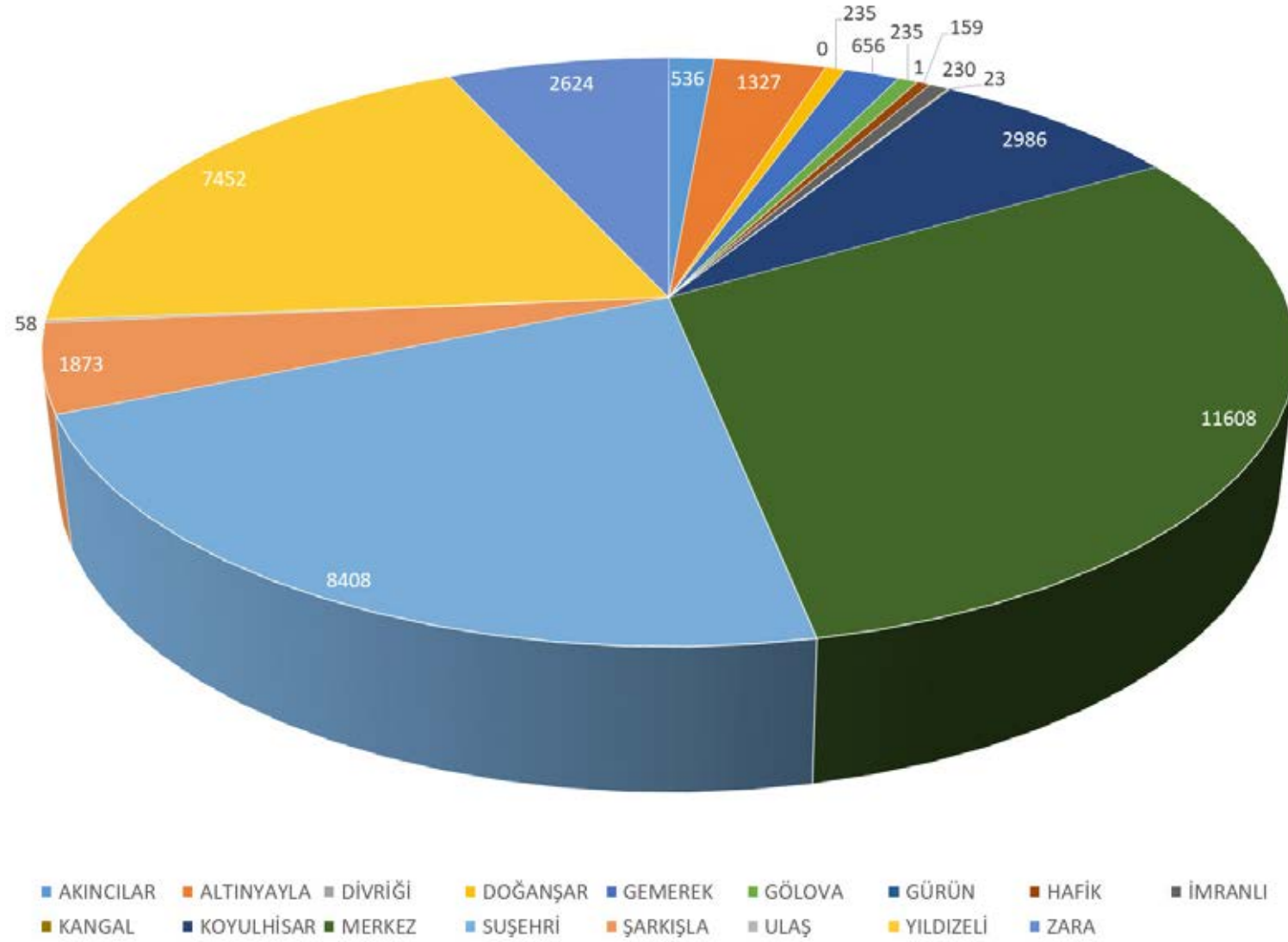
Manda Irkı Varlığı

Türkiye’de manda ırkı varlığı 1991 yılında 366.150 iken bu sayı her yıl gittikçe azalmış ve ciddi bir düşüş ile 2010 yılında 84.726 başa kadar düşmüş daha sonra Halk Elinde Islah projelerinin başlatılması ile birlikte sayısı artmaya başlamış ve 2018 de 178.397 baş sayısına yükselmiştir. Sivas genelinde ise bu sayılar 1991 yılında 14.219 iken Türkiye genelinde olduğu gibi 2010 yılında 1.548 başa kadar düşüş göstermiş ve daha sonra artış göstererek 2018 yılında 6.036 başa kadar yükselmiştir. Sivas ili Türkiye manda ırkı varlığının en düşük %1.83 (2010 yılı) ile en yüksek %5.43 (1997 yılı)’lük kısmına ev sahipliği yapmışken 2018 yılında %3.38’lik kısmına ev sahipliği yapmaktadır.

Sivas ilinin 17 ilçesine göre manda ırkı varlığına baktığımız zaman, en yüksek manda ırkı varlığının Sivas manda ırkı varlığının %30.22’lik oranını içeren Merkez ilçesinde olduğu en düşük ise %0 ile Divriği ilçesi olduğu belirlenmiştir. Yıllara göre bakıldığında Divriği ilçesinde hiç manda ırkı bulunmazken, Gürün ilçesinde sadece 2011 yılında 1 baş manda, Kangal ilçesinde sadece 2018 yılında 23 baş manda bulunmaktadır. İmranlı ve Ulaş ilçelerinde 2009 ve 2010 yıllarında hiç manda yokken daha sonraki yıllarda manda sayısı artmış fakat 2018 yılında sadece İmranlı ilçesinde manda bulunmadığı görülmüştür. İlçelerin 2018 yılı verilerine göre ise en fazla manda ırkı varlığı Merkez ilçesinde (2.144 baş) iken İmranlı ve Divriği (0 baş) ilçelerinde hiç manda ırkı bulunmamaktadır.

Sivas İli ve İlçelerinin Manda Irkı Varlığının Yıllara Göre Değişimi

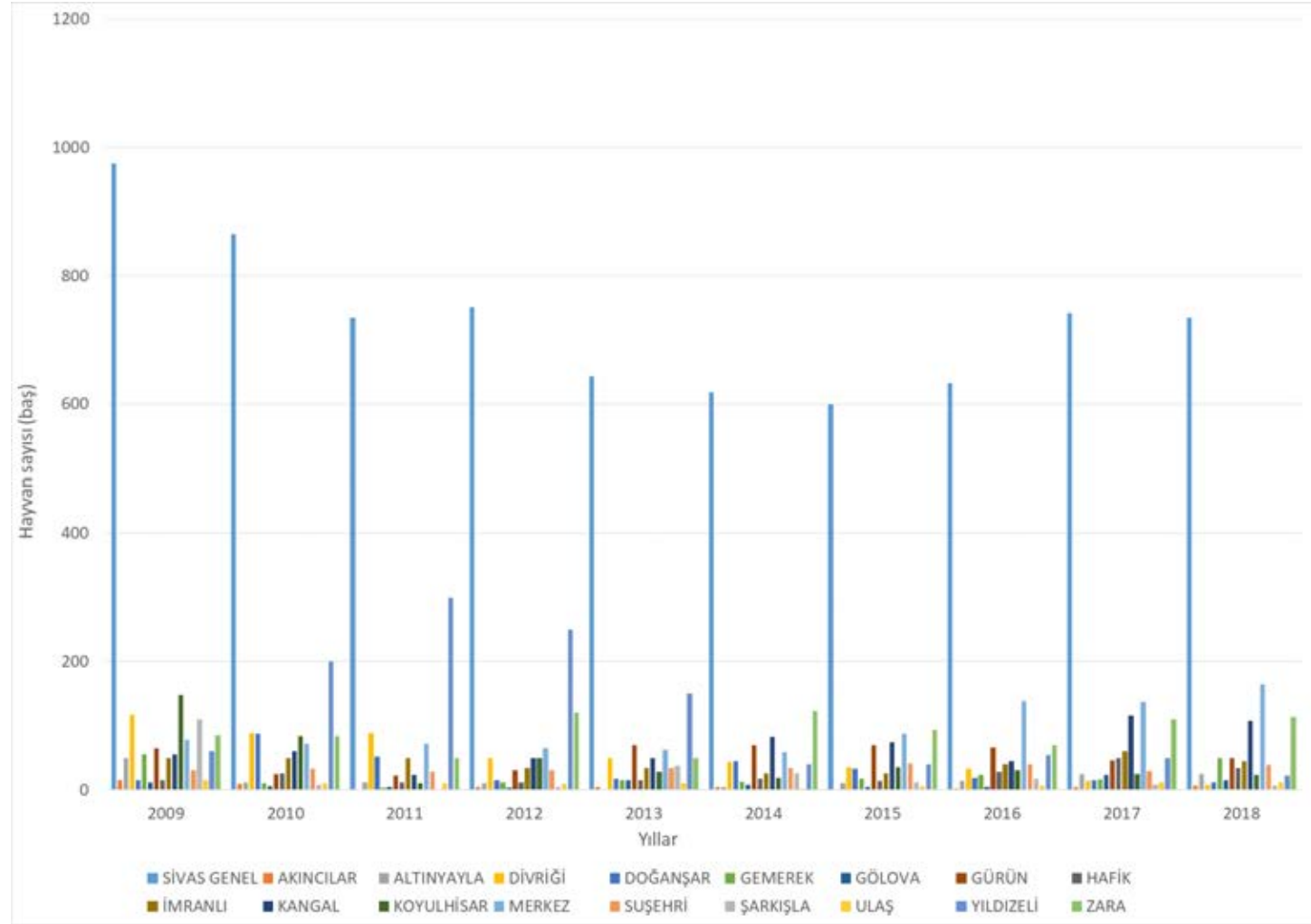
Sivas İlçelerinin Manda Irkı Varlığının Sivas İl Genelindeki Payı

TEK TIRNAKLI HAYVAN VARLIĞI

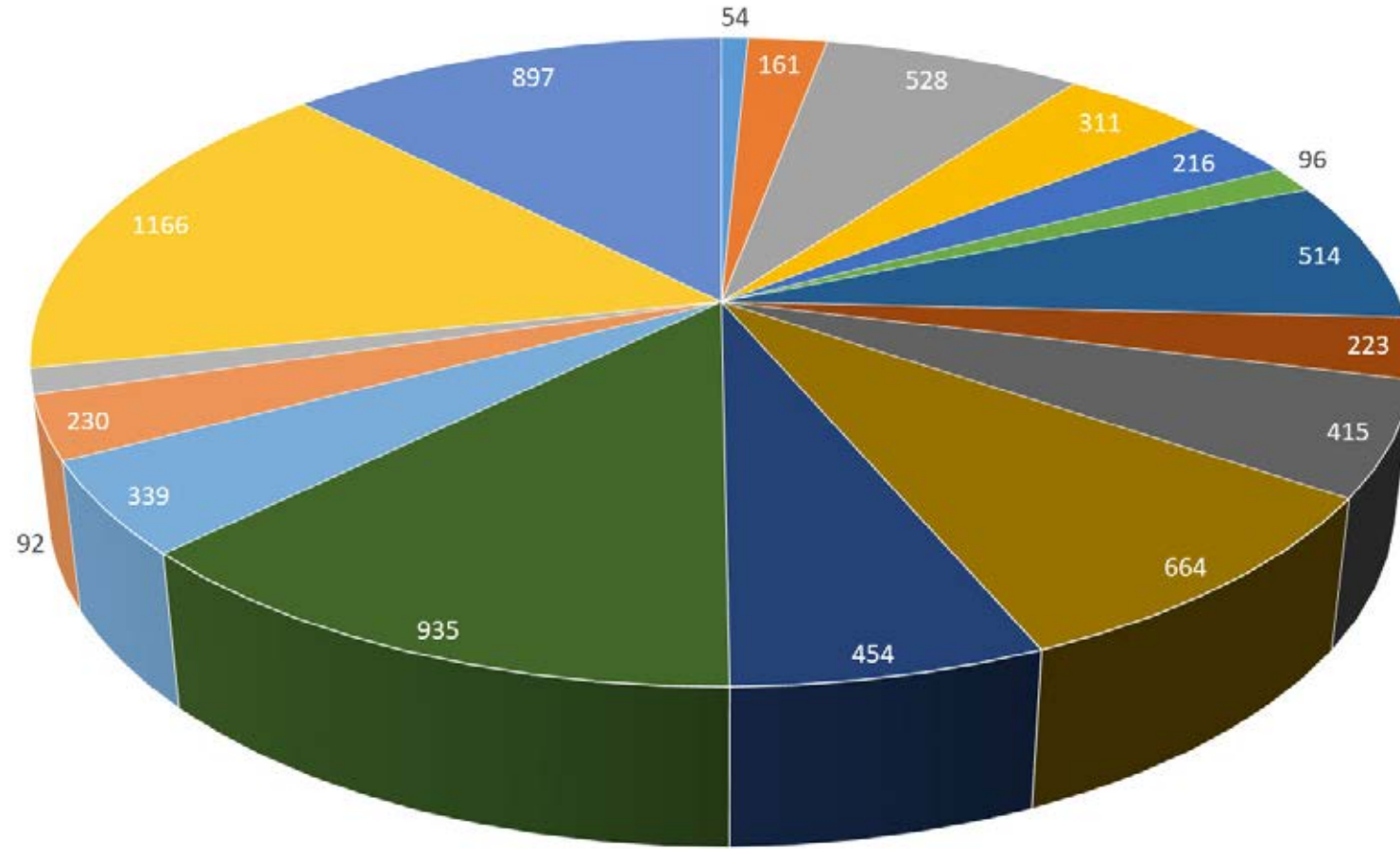
At Varlığı

Türkiye’de at varlığı 1991 yılında 495.543 iken bu sayı her yıl gittikçe azalmış ve ciddi bir düşüşle 2018 yılında 108.076 baş at sayısına inmiştir. Sivas genelinde ise bu sayılar 1991 yılında 6.495 iken son iki yıl (2017-2018) ufak bir yükseliş gösterse de ciddi azalma sonucunda 2018 yılında 735 başa kadar düşmüştür. Sivas ili Türkiye at varlığının en düşük %0.47 (2013, 2014 yılları) ile en yüksek %1.44 (1993 yılı)’lük kısmına ev sahipliği yapmışken 2018 yılında %0.68’lik kısmına ev sahipliği yapmaktadır.

Sivas ilinin 17 ilçesine göre at varlığına baktığımız zaman, en yüksek at varlığının Sivas at varlığının %15.98’lik oranını içeren Yıldızeli ilçesinde olduğu en düşük ise %1.32 ile Gölova ilçesi olduğu belirlenmiştir. Yıllara göre bakıldığında her ilçede hayvan varlığında düşüşler gözlenmekle birlikte bir iki ilçe hariç 2018 yılında azda olsa artış bulunmaktadır. 2018 yılı verilerine göre ise en fazla at varlığı Merkez ilçesinde (165 baş), en düşük at varlığı Akıncılar ve Şarkışla (7 baş) ilçelerinde bulunmaktadır.

Sivas İli ve İlçelerinin At Varlığının Yıllara Göre Değişimi

AKINCILAR ALTINYAYLA DİVRİĞİ DOĞANŞAR GEMEREK GÖLOVA GÜRÜN HAFİK İMRANLI
 KANGAL KOYULHİSAR MERKEZ SUŞEHİRİ ŞARKIŞLA ULAŞ YILDIZELİ ZARA

Sivas İlçelerinin At Varlığının Sivas İl Genelindeki Payı

SİVAS İLİ YERLİ GENETİK KAYNAKLARI

Genetik çeşitlilik, belli bir coğrafik bölgeye uyum sağlamış, ilgili bölgede yaygın olarak yetiştirilen canlı türlerinin, bu türlere ait ırkların genetik niteliklerini (kalıtsal bilginin zenginliğini) ve içinde yaşadıkları ekosistem de birbirleri ile ilişkilerinin niteliğini ifade eder. Türkiye, iklimsel çeşitliliği ve Avrupa, Asya ile Afrika kıtaları arasında geçit bölgesinde yer alması nedeniyle zengin bitki ve hayvan genetik kaynaklarına sahiptir. Türkiye yerli genetik kaynaklarından olan Kangal Akkaraman Koyunu ve Kangal çoban köpeğinin asıl yerleşim yeri ve kökeni Sivas ilidir. Bu iki genetik kaynağına kısaca değinilmesi önem arz etmektedir.

Kangal Çoban Köpeği Irkı

Kangal çoban köpeği, yüzyıllar boyu Anadolu insanının sürüsünü vahşi hayvanlardan korumuş bir köpek ırkıdır. Evliya Çelebinin 17. yüzyılda yazdığı Seyahatnamesinde aslan kadar kuvvetli olduğu söylenen bu köpeklerden bahsedilmektedir. Osmanlı İmparatorluğu kurucularının bu köpeği beraberlerinde Anadolu'ya getirdikleri ve Osmanlı'nın Avrupa'ya yayılmasıyla çoğu Avrupa Çoban Köpeğinin de bu ırktan türediği sanılmaktadır. Osmanlı İmparatorluğu dönemi arşivlerinde, Kangal çoban köpeklerinden bahsedilmekte ve pedigrili yetiştiriciliği yapıldığı bilinmektedir. Osmanlı ordusu doğu seferine gelişinde Sivas'ın Kangal ilçesi Deliktaş köyü dolaylarında köpeğin kaybolduğu ve bütün aramalara rağmen bulunamadığı, Kangaldaki köpeklerinde bu köpeğin soyundan türediği düşünülmektedir. Kangal çoban köpeğinin saf ırkları Sivas ilinde

fazla sayıda işletmede yetiştirilse de Yozgat, Kayseri, Çorum, Tokat, Erzurum ve Erzincan'da da saf kanlara rastlamak mümkündür. Kangal çoban köpeklerinin bu kadar eskilere dayanan tarihini ve geçmişten günümüze kadar ırk özelliğini bozmadan gelebilmesi, geçimini koyunculuktan sağlayan çiftçilerin en güvenilir dostu olmasına ve dünya köpek ırkları arasında kurtlara karşı koyabilen ender köpek ırklarından biri olmasına bağlıdır.

Kangal çoban köpeklerinin sürü içerisindeki sürü koruma performansı ve bekçilik görevlerini kusursuzca yerine getirmesi önemini artırmaktadır. Kangal çoban köpeği dünyada birçok ülkede bulunmaktadır. Kangal çoban köpeklerinin bulunduğu başlıca ülkeler; ABD, Namibya, Kenya, Güney Afrika, Cezayir, İtalya, Norveç, İspanya, Portekiz, İsviçre, Yunanistan, İsveç, Yugoslavya, İrlanda, İngiltere, Fransa, Hollanda, Danimarka, Avusturya ve Belçika'dır. ABD, Belçika ve Fransa'da Kangal çoban köpeği yetiştirme kulüpleri dahi bulunmaktadır.

Kangal köpeği iri, atletik görünümlü oldukça güçlü bir köpektir. Kangal köpeklerinde kafa iri ve gövde ile orantılıdır. Alın kısmı geniş ve yüksek, çene kasları oldukça güçlü, dişler iridir. Burun orta uzunlukta ve siyah, burun uç kısmı küt, kulaklar orta boy üçgen şeklinde uçları yuvarlak kafasına yapışık ve sarkık görünümündedir. Gözler oval, göz rengi kahverengi tonlarındadır. Gözlerin etrafı siyah renktedir. Göz kapakları sarkık değildir. Boyun hafifçe kavisli, güçlü ve adalelidir. Gövde baştan sona dikdörtgen şeklinde güçlü ve kaslıdır. Göğüs derin ve yüksek olup, dirseklere kadar uzanır. Göğüs kısmı önden bele doğru incelmektedir ve güçlü kaslarla örtülüdür. Karın kısmı hafif içine çekiktir. Bel ve sırt yukarıdan bakıda aynı genişlikte ve

gövde rengine göre biraz daha koyu renkte bazen de seyrek siyah kıllarla kırçilli renkte olabilir. Deri orta kalınlıkta, pigmentli, sık, kısa ve yoğun tüy yapısına sahiptir. Vücut rengi tek renk ve açık kremden gri renge kadar değişiklik gösterebilir. Göğüste beyaz renk bulunabilir ve 10 santimi geçmemelidir. Pati ve ayaklarda beyazlık olabilir. Yüzünde Kangal beni veya benleri ile üst damağında siyah leke bulunabilir. Kangal köpeklerinde bacaklar oldukça kalın, güçlü, uzun, düz ve iyi kemik yapısına sahiptir. Bilekler iyi gelişmiş ve güçlü yapıdadır. Patiler güçlü, kavisli, kalın tabanlıdır. Parmaklar kuvvetli, bombeli, siyahtır. Tırnaklar kalın, küt, kısadır. Arka ayakta mahmuz bulunabilir. Kangal köpeklerinde kuyruğunun kök kısmı kalındır, uç kısma doğru incelmektedir. Kök ve üst kısmı siyah kırçilli, en ucunda beyazlık olabilir.

Vücut ağırlığı

Erkekler : 50-75 kg

Dişiler : 40-60 kg

Omuz yüksekliği

Erkekler : 70-85 cm.

Dişiler : 65-80 cm

Kangal köpekleri zeki, alıngan ve hassas bir ruh yapısına sahiptir. Oldukça cesur, kuvvetli, çevik ve hızlı koşan bir köpektir. Verilen görevi kusursuz şekilde yerine getirmek için canlarını feda etmekten çekinmezler. Çıkardıkları çeşitli tonlardaki sesler yanında hareket ve mimikleri ile

hislerini belli ederler. Üzgün olduklarında durgun, gözleri donuk, yüz hatları çökmüş bir görünüm alır ve yemek yemede isteksizlik görülür. Sahibini ve birlikte yetiştirildiği çiftini kıskanabilir. Sahibine karşı oldukça sadıktırlar. Genellikle aynı anne-babadan doğan kardeşlerin de birbirleri ile çiftleşmedikleri söylenmektedir. Köpek doğum yapacağı zaman huysuzlaşır ve hatta saldırgan davranışlar gösterebilir. Doğumdan sonraki ilk günler ana köpek çok kıskanç olur ve yavrularına kimseyi yaklaştırmayabilir. Yavruların en az 13. günde gözleri açılır. Kulakların ise 11. günden önce duymanın başlamadığı tespit edilmiştir.

Vücut Ölçüleri	Dişi
Laktasyon Süt Verimi (kg)	70-140
Laktasyon Süresi (gün)	150
İkiz Doğum Oranı (%)	20-30
Yapağı Verimi (kg)	1.7
Temiz Yapağı Verimi (%)	55
Lüle Uzunluğu (cm)	7
Elyaf Çağı (mikron)	28
Damızlıkta Kullanma Yaşı (ay)	18
Koyun Başına Kuzu Verimi	1.2

Kangal Akkaraman Koyun Irkı

CoğrafikonumolarakiçAnadolubölgesindeSivas ve çevresindeki illerde yaygın bulunmaktadır. Kombine verim özelliğine yani hem süt hem de et verimine sahiptir. Vücudu iri yapılıdır. İnce bir dudak yapısına sahiptir. Burun üstü genellikle dışbükey yapıdadır. Kulakları uzun, geniş, kaburgalar yassıdır. Göğüs özellikle koçlarda oldukça geniş yapıdadır. Koyunların bazılarında 14 kaburga bulunmaktadır. Bacakları uzun ve kuvvetlidir. Vücut beyaz ve kaba-karışık yapağı ile örtülüdür. Göz ve ağız çevresi ile ayaklar genellikle siyah renktedir. Baş, boyun, bacaklar ve karın altında yapağı örtüsü bulunmaz. Koyunlarda boynuz bulunmamaktadır. Erkeklerin yaklaşık % 10 kadarında zayıf boynuz yapısı bulunur. Yağlı kuyrukludur ve kuyrukları S formundadır. Kurak iklim hayvanı olmakla birlikte farklı çevre koşullarına karşı adaptasyon yeteneği oldukça iyidir. Uzun yol yürüyüşlerine dayanıklı ve hastalıklara karşı dirençleri iyidir.

Vücut Ölçüleri	Erkek	Dişi
Cidago Yüksekliği (cm)	88	76
Vücut Uzunluğu (cm)	74	66
Doğum Ağırlığı (kg)	4.7	4.5
Ergin Canlı Ağırlık (kg)	90-100	68-72
Merada Günlük Canlı Ağırlık Artışı	280	260

Kangal Akkaraman Koyun Irkının Bazı Vücut Ölçüleri ve Verim Özellikleri

Yazları kurak ve sıcak, kışları soğuk ve karlı bozkır ikliminde, fazla engebeli olmayan, bitki örtüsü zayıf geniş meralarda yetiştirilmektedir. Karın olduğu dönem dışında meraya dayalı beslenme yapılmaktadır. Karın olduğu kış aylarında samana dayalı, dane yem destekli besleme uygulanır. Koyunun mizacı uysaldır ve sürünün idaresi oldukça kolaydır. Bu ırkta sürü psikolojisi ve analık içgüdüğü yüksektir.

Bu ırkın bazı özellikleri aşağıdaki gibidir.

TÜRASAŞ Sivas Bölge Müdürlüğü

ÜRETİM VE ENDÜSTRİ

Sivas Et ve Süt Kurumu

İşgem

Aselsan

ÜRETİM VE ENDÜSTRİ

Geçmişi milattan önceye dayanan Sivas pek çok medeniyeti barındırmıştır. Bu süreçte varlığını sürdürmek için tarım ve özellikle hayvancılığın yanı sıra eğitim ve ticaretle de meşgul olunmuştur. Sanayinin gelişimi ve üretim özellikle tüm Türkiye’de olduğu gibi Sivas’ta Cumhuriyet yıllarında olmuştur.

Organize Sanayi Bölgesi Bakanlar Kurulunun 15.07.1976 tarih ve 7/12207 sayılı kararnamesiyle

kurulmuştur. Kuruluş Protokolü Mülga Sanayi ve Ticaret Bakanlığının 22.12.2000 tarih ve 654 sayılı oluru ile onaylanarak 38 sicil numaralı Tüzel Kişilik Kazanmıştır. İlimize 6 km mesafede Erzincan karayolu üzerinde 432,88 hektarlık bir alan üzerinde bulunmaktadır. 40 hektarlık bir alan Sivas belediyesince Hafif Sanayi Sahası olarak 1989 yılında kamulaştırılmıştır. Buna ilave olarak 1994 yılında 52,75 hektarlık bir alan kamulaştırılarak toplam 92,75 hektarlık bir

Organize Sanayi Bölgesi Teşekkül ettirilmiştir. Arsa taleplerinden dolayı Organize Sanayi Bölgesi Mütevelli Heyeti bu bölgeye 106,17 hektarlık 2. kısmı 1997 yılında kamulaştırılarak ilave etmiş, imar ve parsellasyon planlarını tamamlayarak 1997 yılı sonunda müteşebbislere sunmuştur. 5084 sayılı teşvik yasasından dolayı arsa talepleri devam ettiğinden 2004 yılında 233,97 hektarlık 3. Kısımın yer seçimi yapılarak kamulaştırmaya başlanmıştır. Böylece toplam

308 sanayi parseli olan 432,88 hektarlık bir OSB Teşekkül ettirilmiştir. Bu parsellerin kamulaştırılarak altyapısı tamamlanan 280 adet parsel şuanda farklı alanlarda üretim yapan 237 yatırımcıya tahsis edilmiştir 28 adet boş sanayi parseli bulunmaktadır.

Sivas ili organize sanayi bölgesi sınırlarında bulunan firma sayıları faaliyet durumları aşağıda çıkartılmıştır.

Yukarıdaki verilere bakıldığında üretime olan inancın ve buna bağlı yatırımın hızla arttığı gözlenmektedir. Tüm dünyada olduğu üzere üretimin istihdama dönüşeceği bilinmektedir. Ancak son dönemlerde savunma sanayi, raylı sistemler ve otomotiv gibi yüksek teknolojinin kullanıldığı alanlarda faaliyet gösteren firmaların yatırımlarıyla katma değeri yüksek ürünlerin üretimi mümkün olmaktadır, bunun yansıması nitelikli işgücü istihdamı ve gereksinimleri de doğmaktadır. Ülkemizde olduğu gibi küçük ölçekte ilimizin yaşadığı sorunları aşması, Türk ekonomisinin uluslararası arenada rekabet gücüne kavuşması ve Türkiye'nin hızlı kalkınma sürecine geçebilmesi üretim ve istihdam politikalarının sağlıklı bir şekilde oluşturulmasına bağlıdır. İlimizde bu bakış açısıyla organize sanayi bölgesinde kurulmuş 2 adet yabancı yatırımcı firmamız bulunmaktadır. OSB dışında kurulmuş başta Votorantim çimento fabrikası, Paco Çelik Dövme San. ve Tic. A.Ş. Umform Teknik ve Bipore Inc gibi firmalar bulunmaktadır yaklaşık 1000'e yakın istihdam bulunmaktadır.

Sanayi Tipleri

Sivas ilinde Demir-Metal ürünler, Mobilya, Tekstil, Mermer, Çimento, Gıda, Tarım ürünleri, Enerji, Savunma Sanayi ve Kimya ve kozmetik gibi

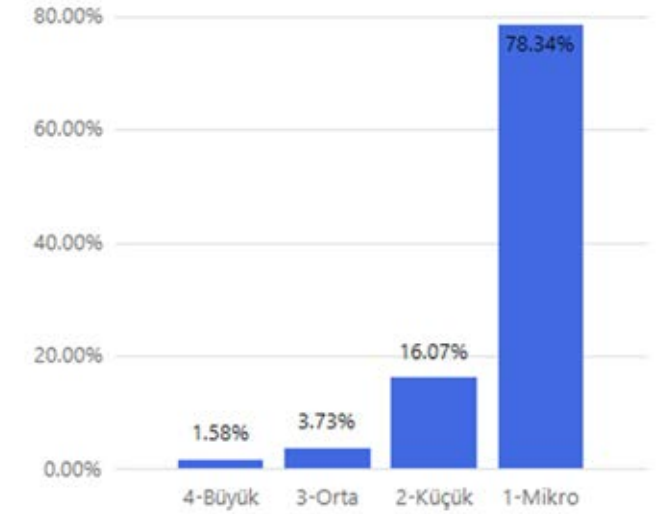
Yatırımcı Firma Sayısı	237	Firma	280	Parsel
Üretime Geçen Firma Sayısı	59	Firma	191	Parsel
Üretimini Durduran Firma Sayısı	7	Firma	8	Parsel
Binalı Üretime Geçmeyen Firma Sayısı	30	Firma	33	Parsel
İnşaat Halindeki Firma Sayısı	16	Firma	17	Parsel
Proje Safhasında Olan Firma Sayısı	25	Firma	31	Parsel

başlıca alanlar olmak üzere orta ve büyük ölçekli sanayi işletmeleri bulunmaktadır. İstihdamda üretimin yeri önemli bir yer tutmaktadır. 2019 verilerine göre organize sanayi bölgesinde üretim yapan işletmelerdeki istihdam sayısı 10.000'lere ulaşmıştır. Bu rakam büyümekte olan üretim ekonomisinde giderek artacaktır.

İmalat sektörü Türkiye sanayisinde olduğu gibi Sivas ili özelinde de öne çıkmaktadır ve ilde bulunan 2'si faaliyette 4 adet organize sanayi bölgesi ve 14 adet küçük sanayi sitelerinde yoğunlaşmaktadır. 1 adet Teknokent ve 1 adet Teknoloji Geliştirme Bölgesi ilin sanayisine katkıda bulunmaktadır. Sanayi sicil kayıtlarına göre Sivas'ta toplam 1060 sanayi işletmesi bulunmaktadır ve bu işletmelerde toplam 18.471 kişi istihdam edilmektedir.

Sanayi Sicil Bilgi sistemine kayıtlı işletmelerin ölçek, sektör ve çalışan sayısına göre dağılımları incelendiğinde;

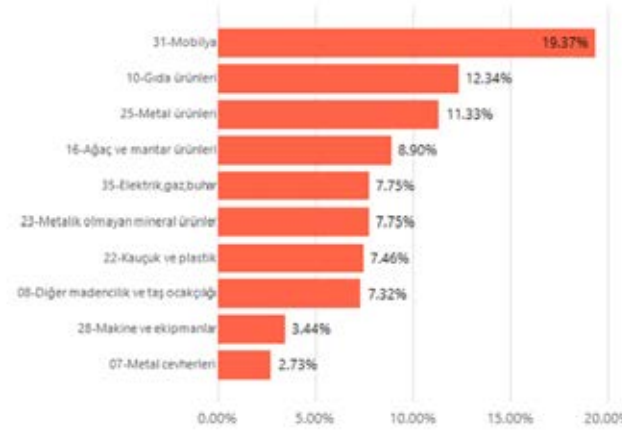
Sivas ilinde bulunan sanayi işletmeleri Şekil 1'de görüldüğü gibi çalışan sayısına göre; %78.34 mikro, %16.07 küçük, %3,73 orta ve %1.58 oranında büyük ölçekli işletme bulunmaktadır.

Sivas İli Sanayisi Ölçek Dağılımı (%)

Üretimin Sivas ilinde sektör bazlı dağılımı Şekil 2'de görüldüğü üzere ilk sırada %19,37 ile Mobilya, ikinci sırada %12,34 ile Gıda Ürünleri ve üçüncü sırada ise %11,33 ile Metal ürünleri sektörü yer almaktadır.

Sivas ilinde sanayi sektöründe istihdamda %15,11 ile Metal cevherleri sektörü, %12,41 ile Diğer ulaşım araçları sektörü, %9,70 ile Gıda Ürünleri sektörü ilk üç sırada yer almaktadır.

Sivas İlinde Sanayi İşletmelerinin Sektörel Dağılımı (İlk 10 Sektör) (%)

Sektör Adı	Ç. Sayısı	İl Payı
07-Metal cevherleri	1990	15.11%
30-Diğer ulaşım araçları	1635	12.41%
10-Gıda ürünleri	1278	9.70%
28-Makine ve ekipmanlar	1250	9.49%
23-Metalik olmayan mineral ürünler	1039	7.89%
08-Diğer madencilik ve taş ocaklığı	992	7.53%
35-Elektrik, gaz, buhar	958	7.27%
14-Giyim eşyaları	907	6.89%
31-Mobilya	841	6.39%
13-Tekstil ürünleri	546	4.15%
Toplam	13170	

Sivas İlinde Sanayi Sektöründe İstihdamın Dağılımı (İlk 10 sektör)

Tablo 1'de verilen tabloda belirtildiği gibi Sivas İlinde Çalışan Sayısına Göre İlk 5 Büyük İşletme aşağıdaki gibidir.

- Türkiye Demiryolu Makinaları Sanayi A.Ş. (TÜDEMSAŞ)
- ESTAŞ Eksantrik Sanayi ve Ticaret
- Erdemir Madencilik Sanayi Ticaret A.Ş. Divriği Şubesi
- Kangal Termik Santral Elektrik Üretim – Kangal Şubesi
- SİDEMİR Sivas Demir Çelik İşletmeleri A.Ş.

Sivas organize sanayi bölgesinde yapılan üretimlerin önemli bir kısmı yurt içi piyasasına girmesinin yanında son yıllarda atılan adımlar ve devlet destekleri ile ihracatta da önemli başarılar elde edilmektedir. Özellikle yük vagonu konusunda ana sanayi olan TÜDEMSAŞ'ın tedarikçileri olarak üretime başlamış birçok firma 2019 yılından itibaren yine TÜDEMSAŞ destek ve işbirlikleri ile Avrupa, Uzakdoğu ve Amerika başta olmak üzere dünyanın pek çok yerine uluslararası standartlara uygun yük vagonu üretmektedir. Türkiye genelinde 2018-2019 dönemi illerin İhracat Performanslarına bakıldığında TÜİK verilerine göre ilimiz 53. sırada yer almaktadır.

Sivas Votorantim Çimento

Benzer şekilde ilimizde bulunan ESTAŞ Kam mili fabrikası dünyada sayılı kam üreticilerinden olup Dünyanın pek çok yerine ve çok sayıda otomobil üreticilerine kam milini üreterek önemli miktarda ihracat yapmaktadır. Bunların yanı sıra Tekstil ile hazır giyim-konfeksiyon imalatı, gıda ve içecek ürünleri, hayvancılık, işlenmiş et ve et ürünleri, süt ve süt mamulleri, mobilya imalatı, ana metal sanayi, Lens ve optik ürünleri, gece görüş dürbünleri, yazılım, öğütülmüş tahıl ürünleri, tarım ve tarıma dayalı sanayi sektörleri dış ticarete konu olabilecek potansiyele sahip sektörlerdir. Kangal termik santrali, Aselsan hassas optik merkezi, Votorantim Çimento, Emmioğlu mermer, gibi pek çok üretim yapan fabrikalar bulunmaktadır.

İlde öne çıkan, lokomotif sektör madencilik faaliyetleridir. Demir cevheri, yoğunlaştırılmış krom, mermer blok, traverten blok, linyit kömürü başlıca madencilik kalemlerini teşkil etmektedir. Mermer blok ve krom ilin ihracatında da önemli yer tutmaktadır. Madencilik sektöründe Divriği Erdemir, Kangal Demir Eksport, gibi firmalar önemli yer tutmaktadır.

İlde elektrik üretimi de önemli bir alan olarak gözükmektedir. Kılıçkaya HES ve Kangal Termik

santrali bu konudaki önemli firmalardır.

Çimento ve buna dayalı hazır beton, çimentoya dayalı yapı elemanları, demiryolları yapımında kullanılan beton travers üretimi yapılmaktadır. Kamu ve özel teşebbüse ait beton travers üretim tesisleri bulunmaktadır. Votorantim Çimento il ve bölge ihtiyacına yönelik çimento üretiminde önemli yer tutmaktadır.

Yurtiçi yük vagonunun büyük bir kısmı ildeki kamuya ait önemli tesislerden olan TÜDEMSAŞ tarafından gerçekleştirilmektedir.

Otomotiv sektöründe kullanılan mil üretimi ilin ihracatı açısından anlamlı yer tutmaktadır. ESTAŞ tüm içten yanmalı motorlara ait kam ve krank mili üretimini yapmakta ve önemli bir ihracat gerçekleştirmektedir.

Giyim, ayakkabı, tekstil ve iplik üretimi de sayılabilecek yatırımlar arasında yer almaktadır.

Gıda ve içecek sanayiindeki ağırlığı yoğurt, ayran, süt, su, sucuk, pastırma, şekerleme ve helva gibi ürünler oluşturmaktadır.

Ofis ve ev mobilyaların üretimini ve ihracatını yapan Ofisline, Tuğra gibi büyük firmaların yanı sıra il içi talebi karşılamaya yönelik mutfak mobilyaları, vestiyer, yatak odası takımı, ahşap kapı, pencere, panel kapı gibi üretimleri gerçekleştiren çok sayıda orta, küçük işletme bulunmaktadır.

Yine il içi ihtiyacı karşılamaya yönelik demir doğrama, PVC, alüminyum doğrama kapı, pencere, korkuluk, v.b. üretimleri yapan çok sayıda orta, küçük işletme bulunmaktadır.

TÜDEMSAŞ

18.000 m²'lik toplam alanı, 110.000 m²'lik kapalı alanı, yaklaşık 1400 uzman personeli ile Ortadoğu ve Balkanlar'ın en güçlü sanayi kuruluşlarından biri olan TÜDEMSAŞ, ulusal demiryolu sektörünün faaliyet alanına giren ihtiyaçlarını karşıladığı gibi yurtdışına da Yük Vagonu ve Yedek Parçaları ile sanayi ürünleri ihraç etmektedir.

ISO 9001:2015 Kalite Yönetim Sistemi Belgesine sahip olan TÜDEMSAŞ, yük vagonu bakım-onarımı, her türlü yük vagonu ve yedek parça üretimi ile demiryolu ulaşımının gelişimine katkıda bulunmaya devam etmektedir.

Vagon Üretim, Vagon Onarım, Metal İşleri İmalat Fabrikalarından müteşekkil 3 ana üretim birimi ile bu birimlerin çalışmasında destek hizmeti sağlayan Bakım Onarım, Kalite Kontrol, Malzeme, ÜPK, Ar-Ge, Bilgi İşlem, Mali İşler, Ticaret ve Pazarlama, Personel ve Eğitim, Sağlık Sosyal İşler Daire başkanlıklarından oluşan 10 muhtelif daire başkanlığından müteşekkil bir organizasyona sahiptir.

Şirket 1 başkan ve 3 üyeden oluşan Yönetim Kurulu tarafından yönetilir. Genel Müdür Yönetim Kurulu'nun da Başkanıdır.

Ülkemizin kalkınmasının ve gelişmiş ülkeler arasında layık olduğu yeri almasının ancak ve ancak sanayileşmeyle olacağı bilinen bir gerçektir.

TÜDEMSAŞ da Türkiye'nin en önemli sanayi kuruluşlarından biridir. TÜDEMSAŞ dünyanın dev şirketleri arasında yerini almak ve dünya piyasalarında diğer şirketlerle rekabet edebilmek için kaliteli ve ucuz üretim yapmak zorunda olduğunun bilincindedir. Şirketin TS EN ISO 9001, TS EN ISO 14001, İSG OHSAS 18001, TS EN ISO 50001 standartları ile Avrupa Birliği normları doğrultusunda Yük vagonlarına ait imalat ve bakım-onarım alanında geçerli olan; TSI (Technical Specifications for Interoperability) Karşılıklı İşletilebilirlik Teknik Şartnamesi ve ECM(Entity Charge of Maintenance) Bakımdan Sorumlu Fonksiyon şartları ile uyumlu olacak şekilde yönetim sistemlerini kurmuş, dokümante etmiş ve sürdürmektedir.

TÜDEMSAŞ, ISO 9001:2015 Kalite Yönetim Sistemine uygun üretimi ile;

- Yük Vagonu imalat ve tasarımında,
- Yük Vagonu Onarımında,
- Her Türlü Tesis ve Makine parçaları İmalat Tasarım ve Onarımında,
- Her Türlü Dövme Pres ve Lastik İşlerinin İmalat, Onarım ve Tasarımında, bir dünya markası olarak kendi pazarında söz sahibi olmayı amaçlamaktadır. Şirketin ISO 9001:2015 Kalite Yönetim Sistemi çerçevesindeki TÜDEMSAŞ'ta;

- 1953-2018 yılları arasında 33 tipte toplam 22.329 adet vagon üretilmiştir.

- 1939-2018 yılları arasında değişik tiplerde toplam 348.587 adet vagon tamir edilmiştir.

ESTAŞ

1977 yılında kurulan ESTAŞ, Türkiye'nin ilk ve en büyük kam mili üretim tesisidir. İlk yıllarda yedek parça piyasası için üretim yapan ESTAŞ, 1979 yılından itibaren ana sanayi firmaları (OEM) için de kam mili üretmeye başlamıştır. Bugün yurt içi ve yurt dışında 16 otomotiv araç üreticisi motorlarında ESTAŞ kam millerini kullanmaktadır. Orijinal parça üreticisi olmanın yanı sıra ESTAŞ, 44 ülkenin yedek parça piyasasına kam mili ihraç etmektedir.

ESTAŞ'ın üretim programında dünya genelinde yaygın 2500 ün üzerinde araç ve cihaz motoruna ait kam mili bulunmaktadır. ESTAŞ üretimini, 1063 çalışanı ile döküm ve kam mili üretim fabrikalarının 70.000 m² kapalı ve 112.000 m² açık, toplamda 182.000 m² alanda entegre bir şekilde organize olduğu Sivas'ta yapmaktadır.

16 Farklı Araç Üreticisi

44 Dünya çapındaki müşteriler

986 Çalışan Sayısı

42 Eğitim Gören Personel

Toplam Çalışan 1028 kişi ile şehrin önemli istidam yapan fabrikalarından bir tanesidir. Makine imalat sektöründe olmasına rağmen önemli sayıda kadın çalışanı istihdam etmektedir.

KANGAL TERMİK SANTRALİ

Kangal Termik Santrali, Sivas iline 86 km, Kangal ilçesine 25 km mesafededir. Sivas

ilinin Kangal ilçesindeki linyit kaynaklarının elektrik üretiminde değerlendirilmesi amacıyla kurulmuştur. Santralin toplam kurulu gücü 457 MW'tır. Santralin 150 MW gücündeki 1. Ünitesi 1989, 150 MW gücündeki 2. Ünitesi 1990 ve 157 MW gücündeki 3. Ünitesi 2000 yılında devreye alınmıştır.

Türkiye'de 2016 yılında yaklaşık 278.400.000 MWh elektrik tüketimi gerçekleştirilmiştir. Bu tüketilen enerjinin 3.069.826,25 MWh'lık kısmını Kangal Termik Santrali tarafından yerli kaynaklar kullanılarak üretimi gerçekleştirilmiştir. Bu üretim ülke tüketiminin %1,1 karşılamaaktadır. Santralin 457 MW'lık Kurulu gücü Türkiye'nin 2017 Temmuz ayı sonu kurulu gücünün % 0,56' sini oluşturmaktadır.

Santralin Konya Şeker bünyesine katılmadan önceki son beş yılın ortalama yıllık brüt üretimi 1.908.229 MWh'tir. Santrali devraldıktan sonra rehabilitasyon yatırımlarını başlatan Konya Şeker, yıllık üretimi dörtte bir oranında arttırmayla yola

çıkı. Devrin gerçekleştiği 2013 yılsonu itibari ile 31 Ekim 2017'e kadar geçen yaklaşık 4 yıllık sürede Santralin devralmadan önceki 5 yıllık dönem ortalamasının % 53,04 den fazla bir elektrik üretim artışı sağlanmıştır. Konya Şeker, santrali şu anda dizayn değerlerinde bir üretim performansı ile çalıştırılmaktadır. Santralde 2019 verilerine göre 486 kadrolu, 154 taşeron işçi olmak üzere 640 personelin yanı sıra iki firmaya bağlı toplamda bin 226 kişi istihdam edilmektedir.

ASELSAN HASSAS OPTİK A.Ş

ASELSAN'ın Ankara yerleşkeleri dışında yurt içinde kurduğu ilk fabrikalardan olan Aselsan Hassas Optik A.Ş Aselsan'ın tasarladığı gece görüş ve gündüz görüş dürbünleri ile termal objektiflerin seri üretimini yapmaktadır. Bu ürünlerin tüm optik ve mekanik alt parça ve takımları da kendi bünyesinde üretilmektedir. Böylece tasarımdan seri üretim aşamasına kadar hedeflenen %100 millilik oranı yakalanmıştır. Aselsan Hassas Optik A.Ş sektörde kurumsal ve ürün kalitesine önem veren rekabetçi bir yapı geliştirilerek 2023 yılında Avrupa'da mercek üretiminde ilk üç firma arasına girmeyi ve Teknolojik ürünler üreten bir şirket olarak Sivas ve çevresine ekonomik, sosyal ve kurumsal katkı sağlarken 2023 yılında üretim alanında Sivas'ta en yüksek satış yapan firma olmayı hedeflemektedir.

Fabrika 5000 m² bir kapalı alan üzerine kurulmuş ve kuruluşundan buyana hızla nitelikli personel istihdamına katkı sağlamış ve 281 çalışanı ile ileri teknolojik ürünler üreten bir firma haline gelmiştir. Ayrıca firma bünyesinde bulunan Ar-Ge merkezi ile bölgeye ve ülkemize teknolojinin geliştirilmesi konusunda da önemli katkılar

sağlamaktadır.

Tüm bunların yanı sıra bölgeye ve şehrimize firmanın alt yüklenicilerinin, yan sanayi firmalarının ve çözüm ortaklıklarının oluşması konularında da yardımcı olmakta ve teknoloji transferine olanak sağlamaktadır.

HAYVANSAL ÜRETİM POTANSİYELİ

İlimiz gerek iklimsel yapısı gerek geniş mera alanlarının varlığı ile hayvancılık için uygun bir ortam oluşturmaktadır. Hayvansal ürün üretiminin şehre ve bölgeye önemli katma değer sağladığı aşıkardır, 2018-2019 dönemi TÜİK verilerine göre İlimiz;

Arıcılık İşletme Sayısında Türkiye 2. Si

Bal üretiminde Türkiye 4. sı

Kovan Sayısında Türkiye 8. si

Manda Sayısında Türkiye 10. su

Sığır (Melez) Sayısında Türkiye 7. su

Koyun Sayısında Türkiye 24. su

Yumurta Tavuğu Sayısında Türkiye 31. si

Keçi Sayısında Türkiye 38. si

Sivas ili hayvancılığı büyükbaş, küçükbaş, tek tırnaklı, kanatlı hayvanlar ve arılar olarak beş ana grupta incelenecek olursa, büyükbaş ve küçükbaş hayvanların egemen olduğu ve bunu da kanatlı hayvanların izlediği, tek tırnaklı hayvanların ise ilde oldukça az sayıda yer aldığı görülmektedir. Sivas İl Tarım ve Orman Müdürlüğü'nün verilerine göre illin yıllara göre hayvansal ürün üretme potansiyeli tablo da gösterilmiştir. Tablodan anlaşıldığı üzere ilin hayvansal ürün üretme potansiyeli de bölgesinde ve ulusal ölçekte önemli bir yeri bulunmaktadır.

Ancak OSD dışında özellikle mermer, maden, enerji ve demir çelik alanları dışında da yerleşkeler bulunmakta ve üretime bağlı istihdam ve katma değer sağlamaktadır.

Ürünler	Üretim Miktarı			
	2015	2016	2017	2018
Et (Ton)	3.055	2.424	4.353	4.865
Süt (Ton)	507.789	505.184	532.212	579.055
Deri (Ton)	16.364	11.042	11.042	-
Yapağı ve tiftik (Ton)	626	621	768	779
Yumurta (Adet)	133.951.000	130.344.800	105.376.400	131.412.400
Bal (Ton)	3.327	2.861	3.715	5.047
Balmumu (Ton)	265	313	388	447

Hayvansal Üretim Miktarları

Ürünler	Sivas	Türkiye	Türkiye Sıralaması	Sivas Türkiye Oranı
Büyükbaş hayvan sayısı	346182	19484976	15	1,8
Küçükbaş hayvan sayısı	558919	51122592	32	1,1
Manda sayısı	5771	207379	9	2,8
Tavuk sayısı	417440	76194413	27	0,54
Arı kovan sayısı	239575	-	-	-

Sivas Hayvancılığının Türkiye'deki Yeri

Ancak OSD dışında özellikle mermer, maden, enerji ve demirçelik alanları dışında da yerleşkeler bulunmakta ve üretime bağlı istihdam ve katma değer sağlamaktadır.

AR-GE POTANSİYELİ

Küresel pazarda yarattığı değerler ile sürdürülebilir büyümesini korumak, rekabet gücü ile tercih edilen, stratejik bir ortak gibi güven duyulan, çevreye ve insana duyarlı milli teknolojilerin geliştirilmesi, bilginin gücüne olan inançları doğrultusunda büyüyen firmalar olma vizyonunu benimsemiş Estaş, Aselsan ve Sivas Gökler A.Ş 5746 sayılı kanun kapsamında Ar-Ge merkezlerini kurmuştur. Bu vizyona ulaşmanın önemli bir aracı olarak, yapılan geliştirme faaliyetlerini kendi öz kaynakları ile birlikte birçok projeyi de gerçekleştirmektedirler. Ar-Ge Merkezlerinde 200'e yakın mühendis ve belirli sayıda doktoralı eleman istihdam edilmektedir.

TEKNOKENT

Teknoloji ve inovasyon ekosisteminin temsilcilerinden Cumhuriyet Teknokent, bölgenin inovasyon merkezi olma yolunda aldığı başarılı sonuçlarla çalışmalarını sürdürmektedir. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın 2017 yılında "En İyi Gelişme Gösteren Teknokentler" grubunda II. lik ödülüne layık görülmüştür. Teknokent bünyesinde toplam 49 firma bulunmaktadır ve bu firmaların %60,4' ü yazılım sektöründe faaliyet göstermektedir. Diğer firmalarımız ise 3 adet Bitkisel ve hayvansal üretim faaliyeti yapan, 9 adet bilimsel araştırma ve geliştirme faaliyetinde bulunan ve 4 adet makine ve ekipman imalatı faaliyetlerinde bulunan işletmelerdir. Teknokent

bünyesinde firmalarda toplam çalışan personel sayısı 118 olup bunlardan %11.86'sı kadın, %88.14'ü erkektir. 76 personel lisans mezunu 20 personel yüksek lisans mezunu, 3 personel doktora mezunudur. Teknokent bünyesinde faaliyet gösteren firmalar teknolojiyi yakından takip eden ve bilginin ürüne döndüğü katma değeri yüksek ürünler üretmektedir. Bu sebeple nitelikli istihdamın fazla olduğu kurumlardan olan Teknokent aynı zamanda şehrin sosyo ekonomik değerine de katkıda bulunmaktadır. 2016 yılından beri kazancını artırarak büyüyen

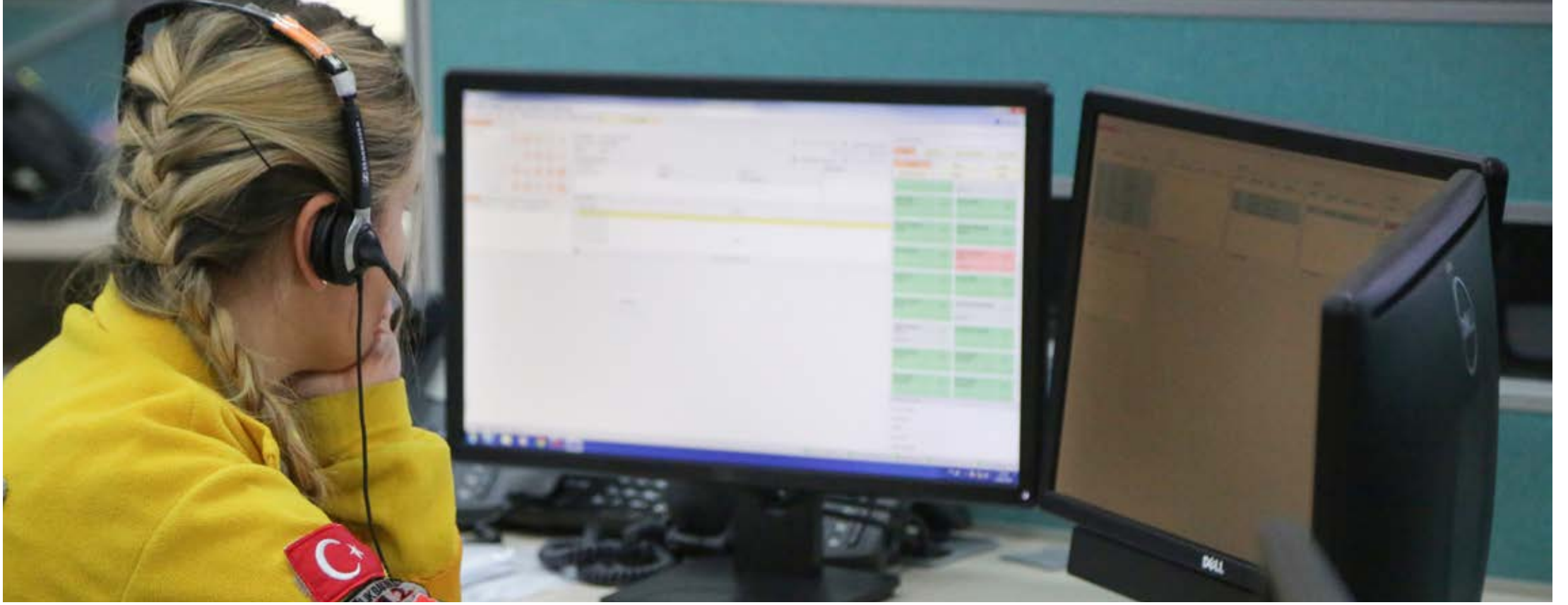
firmaların 2016 yıl ciro değeri 3.619.403,72 TL iken bu rakam 2018 yılında 11.414.254,55 TL'ye ulaşmıştır. Buna göre istihdam sayısında da belirgin bir artış görülmekle birlikte bu sayının önümüzdeki dönemlerde sunulan yeni projeler ve tamamlanan projelerin ticarileştirilmesiyle katlanarak artacağı düşünülmektedir. Teknokent bünyesinde bulunan firmalarda 2017 yılında ihracata başlanmış olup ihracat rakamı 113.694,00 \$ seviyelerine kadar çıkmıştır. 2018 yılı ihracat rakamı 265.500,00 \$ olup toplam ihracat rakamı 379.279,00 \$.

Sivas Verici İstasyonu (Meraküm)

İLETİŞİM

İLETİŞİM

Dr. Öğr. Üyesi Şebnem Özdemir

Hem Selçuklular döneminde, hem Osmanlılar döneminde hem de Cumhuriyet tarihi boyunca medeniyetin ve kültürün beşiği olan Sivas, tarihe damga vurmuş pek çok olaya ev sahipliği yapmıştır. Sivas'ta kültür, sanat, iletişim ve basın konularında yeterli düzeyde arşivleme çalışmaları yapılmadığı için günümüze kadar ulaşan bilgi ve belge miktarı sınırlıdır.

Basın tarihi açısından incelendiğinde, Sivas'ta yayınlanan ilk gazete, 1 Kasım 1931'de yayınlanan ve ilk Türkçe gazete olma özelliği taşıyan Takvim-i

Vekayi'den 47 yıl sonra, 1878'de yayınlanan Sivas Vilayet Gazetesi'dir. Sivas'ta yayınlanan ilk özel gazeteler ise 26 Temmuz 1909 tarihinde İttihat ve Terakki Fırkası memurlarınca yayınlanan Vicdan gazetesi ve 15 Ekim 1909 yayınlanan ve 25 Ekim 1946'ya kadar yayın hayatına devam eden Kızılırmak Gazetesi'dir.

Sivas basın tarihi için belki de en önemli olay ise Gazi Mustafa Kemal Atatürk tarafından 1919'da yayınlanan ve Atatürk'ün bizzat yazarlık da yaptığı İrade-i Millîye gazetesinin yayınlanmasıdır.

4 Eylül 1919 tarihinde yapılan Sivas Kongresi tutanaklarında gazete ile ilgili ifadeler rastlanmaktadır. Gazetenin çıkarılmasına 11 Eylül 1919'da karar verilmiş ve gazete 14 Eylül 1919'da yayınlanmaya başlamıştır (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı). Mustafa Kemal Atatürk'ün isteği ile gazetenin isminin hemen altında "Amal-i Millîyenin Müdafidir" (Millî Hareketin Savunucusudur) yazılmıştır. Gazetede ağırlıklı olarak telgraflar, kararlar ve milli mücadele ile ilgili yazılar yer almıştır.

İrade-i Milliye Gazetesi'nin İlk Sayısı

Hıfzı Topuz - Türk Basın Tarihi (2003) adlı eserinden...

Mustafa Kemal Paşa basın aracılığıyla kamuoyu oluşturmanın önemini anlamış bir insandı. İlk gazetesi sayılan Minber'i çıkarmasına bu eğilimi yön vermişti. Sivas Kongresi'nin toplandığı günlerde, Kongre'nin çalışmalarını ve kararlarını duyuracak bir gazetenin olmamasından huzursuz oluyordu. Bu düşüncesini Kongre üyelerinden Rasim Bey'e açarak gazetenin başına geçirebileceği bir genç bulmasını istedi.

Rasim Bey, Paşa'ya 22 yaşında bir öğretmen önerdi. Paşa hemen bu genci çağırarak kısa bir sınava çekti. Selâhattin adındaki bu genç öğretmen, Gazi Paşa'da iyi bir izlenim bırakmış olacak ki hemen kendisine ilk gazeteyi çıkarma görevi verildi.

Gazetenin adını Mustafa Kemal Paşa koydu: İrade-i Milliye. Gazete dört sayfa olacak, 100 adet basılacak ve haftada iki gün yayınlanacaktı.

Hazırlıklar hemen tamamlandı ve kararın verilmesinden üç gün sonra, 14 Eylül 1919'da gazete Sivas sokaklarında bir bildiri gibi eden ele dolaşmaya başladı.

Neler vardı bu ilk sayıda: Mustafa Kemal Paşa'nın kongrede yaptığı açılış konuşması, Padişah'a çekilen telgraf, yayınlanan bildiri, Mustafa Kemal Paşa'nın Havza'dan Padişah'a yolladığı telgraf ve İsmail Hami Danişment'in "Millî Hakekâtın Sebepleri" başlıklı yazısı. (s.127)

"Basın milletin müşterek sesidir. Bir milleti aydınlatma ve doğru yolu göstermede, bir millete muhtaç olduğu fikri gıdayı vermekte, özetle bir milletin saadet hedefi olan müşterek istikamette yürümesini teminde basın, başlı başına bir kuvvet, bir mektep, bir rehberdir." Mustafa Kemal Atatürk, 1922

İrade-i Milliye sadece Sivas için değil tüm Türkiye için son derece önemli bir yayın olmakla birlikte Sivas'ta çıkan ilk gazete değildir. Yazılı basın açısından Sivas, Anadolu'daki pek çok şehirden çok daha zengin bir basın tarihine sahiptir.

Sivas'ta ilk gazetelerin Ermeniler tarafından 1850'lerden itibaren basıldığı bilinmekle birlikte, Sivas'ta Türkler tarafından çıkarılan ilk gazete 1878 yılında çıkan Sivas vilayet gazetesidir. Sivas'ın ilk matbaası, Vilayet Nizamnamesi'nin (1864) yayınlanmasından ve Osmanlı İmparatorluğu sınırları içinde ilk vilayet Gazetesi Tuna'nın yayın hayatına başlamasından on dört yıl sonra 1878 yılında kurulmuştur. Vilayet Matbaası, Hükümet Konağı'nın bir köşesinde, basım faaliyetlerine taş basması makine ile başlamış, sonrasında düz baskı makinesi ve pedal makinesine geçilmiş, 1913 yılında yeni binasına taşınan matbaa 1993 Yılında Özel İdare Müdürlüğü'ne devredilmiş ve ardından zarar ettiği gerekçesiyle kapatılmıştır. "Kızılırmak" Gazetesi ilk yıllarda Vilayet

Matbaası'nda basıldığı gibi, diğer gazete ve dergilerle Sivas Kongresi'nden sonra Heyet-i Temsiliye'nin çıkardığı "İrade-i Milliye" Gazetesi de burada basılmıştır.

Sivas'ın ikinci ve il özel matbaası Kamil Basımevi ise 1930 yılında Kamil Yalçiner tarafından kurulmuş, matbaa kapandığı 1970 yılına kadar Sivas yazılı basınına büyük katkı sağlamıştır. Modern teknolojiye uygun şekilde tesis edilen Matbaa, Sivas'ın kültür hayatına büyük katkılarda bulunmuş, her türlü evrak-ı matbua işini hallettiği gibi, Vilayet Matbaası'nın yükünü de önemli nispette hafifletmiştir. 1949 yılında kurulan Hakikat Matbaası ise Sivas'ın en eski gazetesi olan Hadiselerler Hakikat Gazetesi'ni basması olup halen varlığını sürdürmektedir.

Sivas'ta basılan ilk dergi 1914 yılında yayınlanan "Gençler Derneği" olup 1923-1924 yılları arasında "Birlik Dergisi", 1 Şubat 1927'de "Duygu ve Düşünce Mecmuası" yayınlanmıştır (Nair, 1878-1999 Sivas Basını, 1999, s. 60).

Sivas'ta yayın hayatına başlayıp kısa sürelerle yayın yapan, etki alanı dar olan diğer gazeteler (s. 142)

Hürses Gazetesi
Azim Gazetesi
Ray Gazetesi
Sivas'ta Kızılırmak Gazetesi
Dört Eylül Gazetesi
Mizan Gazetesi
Yeni Ülke Gazetesi
Sivas Olay Gazetesi
Beldemiz Sivas Gazetesi
Sivas'ın Sesi Gazetesi

Sivas'ta iletişimin en önemli araçlarından birisi olan ve hala günümüzde hizmet vermekte olan PTT binasının 1930'lu yıllardaki ve günümüzdeki durumları bu bölümde görülmektedir.

Son yıllarda Sivas'ı ülkemize ve dünyaya tanıtan önemli filmler de iletişimin sağlanmasında önemli bir rol üstlenmiştir.

Sivas PTT Binası / 1930'lar

Sivas PTT Binası

Sivas, Kaan Müjdecı tarafından yazılan ve yönetilen 2014 yapımı Türk filmidir. Film Altın Aslan Ödülü için yarışmak üzere 71. Venedik Film Festivali'ne seçilmiştir. Festivalde Altın Aslan'dan sonra gelen, Jüri Özel Ödülü'nü kazanmıştır. Film, 88.Akademi Ödülleri, yabancı dilde en iyi film dalında Türkiye'nin Oscar aday adayı olmuştur.

Sivas Filminin Afışı

Düğün Dernek, 2013 yapımı, komedi türündeki Türk filmi. Yapımcılığını BKM'nin üstlendiği filmin yönetmenliğini ve senaristliğini Selçuk Aydemir yaptı. Filmin başrollerinde ise Ahmet Kural, Murat Cemcir, Rasim Öztekin, Devrim Yakut ve Barış Yıldız yer aldı. Film, Sivas'ın Esenyurt köyünde yaşayan İsmail'in yurt dışından dönen oğlu Tarık'a düğün yapma çabasını ve başarılarına

Düğün Dernek Filmlerinin Afişleri

gelen komik olayları konu almaktadır.

Düğün Dernek 2: Sünnet, 2015 yapımı yönetmenliğini ve senaristliğini Selçuk Aydemir'in üstlendiği Türk yapımı Komedi filmi. Başrollerinde Ahmet Kural, Murat Cemcir, Rasim Öztekin ve Şinasi Yurtsever yer almaktadır.

Düğün Dernek Filmlerinin Afişleri

Sivas Yıldız Dağı Kış Sporları
Turizm Merkezi

TURİZM

Gürün Şuğul Kanyonu

TURİZM

Dr. Öğr. Üyesi Selçuk Yasin Yıldız
Öğr. Gör. Murat Toker

Sivas; son yıllarda turistik açıdan atılımın işaretlerini veren başta Yıldız Dağı Kayak Tesisleri, Sıcak Çermik Altinkale, Hamidiye Kültür Parkı olmak üzere bir çok yatırım ve projenin öne çıktığı bir il haline gelmeye başlamıştır.

Yıldız Dağı'nın, Sivas Nuri Demirağ Havalimanı ve Sıcak Çermik ile bağlantı yollarının yapımının başlamasıyla önemli cazibe merkezlerinin ulaşımı neredeyse sağlanmak üzeredir. Başta Gök Medrese, Çifte Minare, Buruciye Medresesi

ve Kangal Balıklı Kaplıca olmak üzere il merkezi ve ilçelerde var olan diğer turizm değerleri de kentin ne denli geniş bir turizm çeşitliliğine sahip olduğu hakkında bir fikir vermektedir.

HÜKÛMET KONAĞI (SİVAS VALİLİK BİNASI)

1884 yılında Sivas Valisi Halil Rifat Paşa tarafından iki katlı olarak yaptırılmıştır. Vali Muammer Bey, 1913 yılında binaya 22 odalı üçüncü katı eklemiştir. Yapının ilk iki katı kesme taş örgülü, üçüncü katı ise ahşap olarak inşa edilmiştir. Geçirdiği bir yangın sonucunda üçüncü katı tamamen yanmıştır. Yangın sonrası ve onu takiben 2005 yılında yapılan kapsamlı onarımla bina eski güzel görünümüne kavuşmuştur. Hâlen bakımlı durumda olup, Valilik Binası olarak kullanılmaktadır.

JANDARMA BİNASI

Vali Reşit Akif Paşa tarafından 1908 yılında Jandarma Dairesi olarak yaptırılmıştır. Batı ve kuzey yönünde uzanan Jandarma Binası'nın planı "L" biçimindedir. Her iki kolun birleştiği köşe yapının ağırlık noktasını oluşturmaktadır. Bu köşede yapı üç katlı olarak düzenlenmiştir.

Jandarma binası olarak yapıлып, hâlen aynı kurum tarafından kullanılan ülkemizin nadir yapılarından biridir.

ZİYA BEY YAZMA ESERLER KÜTÜPHANESİ

Ziya Bey Yazma Eserler Kütüphanesi 1908 yılında yapılmıştır. Kurucusu 7. Dönem Milletvekili Yusuf Ziya Başara'nın ölümüne kadar tüm giderleri onun tarafından karşılanmıştır. Yapı, 1978 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğüne devredilmiştir.

BURUCİYE MEDRESESİ

1271 yılında Anadolu Selçuklu sultanlarından III. Gıyaseddin Keyhüsrev zamanında Hibetullah Burucerci oğlu Muzaffer tarafından yaptırılmıştır. Kareye yakın dikdörtgen planlı, dört eyvanlı açık avlulu bir plan özelliğine sahiptir. Açık avlusu kesme taştan yapılmış olup etrafında sütunlu revaklar ve bunların gerisinde medrese hücreleri bulunmaktadır. Simetrik plan şemasıyla Anadolu Selçuklu medreselerinin içinde önemli bir yere sahiptir.

ÇİFTE MİNARELİ MEDRESE

Taç kapı üzerindeki kitabesinde, Şemseddin Cüveyni tarafından Hicri 670 (M. 1271) yılında yaptırıldığı yazılıdır. 1960'lı yıllarda yapılan araştırma kazısı sonunda, açık avlulu, dört eyvanlı ve iki katlı bir medrese olduğu ortaya çıkmıştır. Yapının günümüze ulaşan tek özgün yanı, Anadolu'nun en yüksek taç kapısına sahip görkemli ön cephesidir. Taçkapı üzerinde yükselen iki minare ise yıllarca Sivas'ın sembolü olmuştur.

GÖK MEDRESE

Gök Medrese, Anadolu Selçuklu Sultanı IV. Kılıçarslan'ın (663/1264) oğlu III. Gıyaseddin Keyhüsrev (684/1285) döneminin etkili vezirlerinden olan Sahip Ata Ali b. Hüseyin (684/1285) tarafından Hicri 670 (M. 1271) yılında yaptırılmıştır. Sahibiye ve Gök Medrese olmak üzere iki isimle anılmaktadır.

SİVAS DARÜŞŞİFASI (ŞİFAİYE MEDRESESİ)

Selçuklu Sultanı I. İzzeddin Keykâvus tarafından 1217/18 yıllarında yaptırılmıştır. Bu yapı, Selçuklu Devrinde hastaların tedavi edildiği ve aynı zamanda tıp tahsilinin de yapıldığı en önemli medreselerden biridir. Günümüze ulaşan bölümü, Anadolu'nun en büyük şifahanesidir. Açık avlulu, tek katlı, 4 eyvanlı olan medresenin bir eyvanı türbe hâline getirilmiştir. Ana eyvanının iki yanında büyük salonlar görülmektedir. Medrese hücreleri beşik tonozla örtülü olup pencerelidir. İzzettin Keykâvus, vasiyeti üzerine çok sevdiği Sivas'a yaptırdığı şifahanedeki türbeye getirilerek 1220 yılında defnedilmiştir.

ATATÜRK KONGRE MÜZESİ

Sivas Valisi Memduh Bey tarafından yaptırılıp 1892 yılında hizmete açılmıştır. Sivas Kongresi 4-11 Eylül 1919 tarihlerinde burada toplanmıştır. 2 Eylül-18 Aralık 1919 tarihleri arasında Millet Meclisi gibi kullanılmış ve Millî Mücadelenin yönetildiği önemli bir karargâhı olmuştur. 1981 yılına kadar lise, 19 Aralık 1990 tarihinde Atatürk Kongre ve Etnografya Müzesi” adıyla hizmet veren bina, 2009 Yılında TBMM’ye devredilmiş olup halen binada restorasyon çalışmaları tamamlanarak 2019 yılı itibarıyla Atatürk Kongre Müzesi olarak hizmet vermeye başlamıştır.

ARKEOLOJİ MÜZESİ

Vali Ahmed Muammer Bey Efendi tarafından 1914 yılında Mekteb-i Sanayi İmalathanesi olarak yapılan bina, Kültür ve Turizm Bakanlığınca 29.04.2009 tarihinde Sivas Arkeoloji Müzesi olarak ziyarete açılmış olup, Orta Anadolu’nun en büyük arkeoloji müzesi durumundadır.

ÂŞIK VEYSEL MÜZESİ

Müzedede Âşık Veysel’in kişisel eşyaları, fotoğrafları, şiirleri ve onunla ilgili yayımlanan eserler sergilenmektedir. Âşık Veysel’in anısını yaşatmak için her yıl 9-11 Temmuz tarihleri arasında Sivas’ta ve Şarkışla-Sivrialan köyünde anma törenlerinin yanı sıra, “Âşık Veysel Âşıklar Bayramı” adı altında festival düzenlenmektedir.

SİVAS ULU CAMİSİ

Anadolu’nun ilk ulu camileri tarzında inşa edilen Ulu Camii, Kutbettin Melikşah zamanında şehrin ileri gelenlerinden Kızıl Arslan bin İbrahim tarafından Kul Ahiye Hicri 593 (M. 1196-1197) yılında yaptırılmıştır. Kesme taştan inşa edilmiş olup güney duvarına dik olarak uzanan 11 sahından oluşmaktadır. Caminin üst örtüsü ahşap kirişlemeli düz dam şeklinde iken, 1955 yılında yapılan büyük onarımda saçla kaplı bir çatıya dönüştürülmüştür.

KALE CAMİSİ

III. Murad'ın veziri Sivas Valisi Ali Beyoğlu Mahmud Paşa tarafından 1580 yılında yaptırılmıştır. Kale planlı, tromp geçişli kubbesi dıştan oniki gen tambur ve üzerinde onaltıgen kasnaklıdır. Mihrabı ve minberi mukarnas süslemeli olup tuğla minaresi tek şerefelidir. Plan tertibi, mimari üslubu ve süsleme elemanlarıyla Sivas'ta Osmanlı dönemi camilerinin ve eserlerinin en güzel örneklerinden biridir.

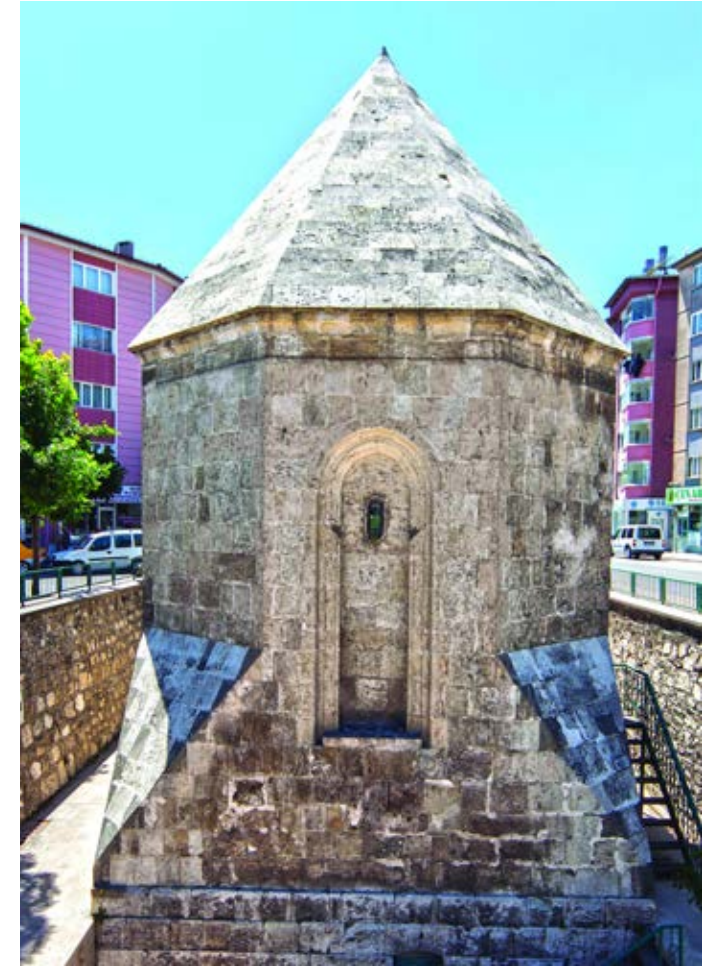
GÜDÜK MİNARE (ŞEYH HASAN BEY TÜRBESİ)

Eretnaoğulları'ndan Şeyh Hasan Bey' in türbesi olan Güdük Minare, 1347'de yaptırılmıştır. Kare kaide üzerine, silindirik tuğla örgülü gövdeye sahip oluşu ve bir minare kaidesine benzemesinden dolayı halk arasında "Güdük Minare" adıyla anılmaktadır. Türbede bulunan siyah mermer sanduka Şeyh Hasan'a aittir. Halkın "Dabaz Tekkesi" adını verdiği ve çeşitli dilekler için ziyaret ettiği yapı hâlen bakımlı durumdadır.

AHİ EMİR AHMED KÜMBETİ

1332-33 yılında yaptırılan Ahi Emir Ahmet Kümbeti, kare planlı, köşeleri pahlanmış sekizgen gövdelidir. Giriş kapısı dar ve basıktır. Selçuklu özelliği taşıyan bir mihrap bulunmaktadır. Yazıtı saçak altındadır. Mezar odasına giriş kuzeydedir. Yapı, 2005 yılında restore edilmiştir.

TAŞHAN

19. yüzyılın ikinci yarısında kesme taştan yapılmış olup açık avlulu ve iki katlıdır. Yapının doğu, güney ve kuzey cephelerinde demir kanatlı ve yuvarlak kemerli üç girişe sahiptir. Avlunun ortasında elips şeklinde bir havuz ve havuzun ortasında zıt yönlerde ağzından su akan iki adet çift başlı aslan bulunur. Orta avlunun güney ve kuzeyinde tek parça silindir gövdeli altı büyük sütunun oluşturduğu revaklar yer alır.

KURŞUNLU HAMAM

1573 yılında Behram Paşa tarafından yaptırılmış olup Beden duvarlarında bulunan demir bağlantılara kurşun dökülerek inşa edildiği için Osmanlı Devri klasik hamamlarının özelliklerini taşıyan hamamda kadınlar ve erkekler için ayrı bölümler vardır.

MEYDAN HAMAMI

Sivas il merkezindeki bu hamam 1564 yılında yaptırılmıştır. Klasik Osmanlı hamam mimarisinden bir örnektir. Hamam, Hürriyet Gazetesi tarafından 2013 yılı başlarında Türkiye'deki en iyi 10 hamam arasında yer almıştır.

DİVRİĞİ ULU CAMİSİ VE DARÜŞŞİFASI

Mengücekoğlu Ahmet Şah ve eşi Turan Melek tarafından 1228 yılında yapımı başlatılmış olan Divriği Ulu Camisi ve Darüşşifası, Anadolu'da eşine rastlanmayan, dünya sanat tarihî açısından da evrensel nitelikli bir başyapıttır. Eşsiz bezemeleriyle dönemin taş işçiliğini aşan bu anıtın özgün bir üslubu vardır. Divriği mucizesi veya muamması denilen, öncesiz ve sonrasız bu üslup Selçuklu dönemindeki sanat ve zanaat ortamının biçimsel özelliklerini içeren, büyük bir birikimi yansıtmaktadır. Divriği Ulu Camisi ve Darüşşifası özgün mimarisi, estetik, kültürel evrensel değeri ve ayrıca 13. yy'da kadın-erkek dayanışmasını da simgeleyen bir anıt olarak

1985 yılında UNESCO "Dünya Kültürel Mirası" listesine alınmıştır.

DİVRİĞİ KALESİ

Çaltı Çayı'na bakan yamaçta kayalık arazinin üzerinde bulunan bu kalenin günümüze ulaşabilen hâli Mengücekoğulları Dönemine aittir. Kalenin yapımını belirten iki satırlık yazıt kapı üzerinde bulunmaktadır.

ALACAHAN KERVANSARAYI

Eski Bağdat “İpek Yolu”; yeni Sivas-Malatya karayolunun 100. km.’sinde bulunan Alacahan Nahiyesi içindeki Han, hacim olarak oldukça büyük ve geniş, üstü tamamıyla kapılı, “kışlık han” özelliğindedir. Siyah-beyaz taş örgülü almaşa duvarlarında atfen Alacahan denilen hana dışa çıkıntılı yuvarlak kemer gerisindeki alçak basık kemerli kapısından girilir. Ortada beşik tonozlu büyükçe bir orta sahin ile bu sahindan açılan yine büyük iki yan sahına geçilir.

GÜRÜN KAYA MAĞARALARI

M.Ö 2 bin yıllarında, bugünkü Gürün ilçesinde barınma ve sığınma amacıyla yapıldığı tahmin edilen mağaralar, dağ yamacında yan yana ve alt alta sıralanıyor. Bakıldığında üç ve beş katlı ilkel bir apartman görüntüsünü andıran mağaralarda, küçük odalar bulunuyor. Tarihte ilk yerleşik hayata geçen Hititler döneminde yapıldığı ileri sürülen mağaraların, daha sonra çeşitli medeniyetlere de ev sahipliği yaptığı biliniyor.

Gürün, doğuyu batıya, kuzeyi güneye bağlayan önemli bir geçit üzerinde anahtar konumundadır.

Doğu Anadolu Bölgesi’ni, İç Anadolu Bölgesi’ni ve Akdeniz Bölgesi’ni birbirine bağlayan kritik bir noktada bulunmaktadır. Bu özelliğinden dolayı da her dönemde önemli olmuş bir yerleşim yeridir. Bu öneme bağlı olarak da ilk yerleşim Hititler ile başlayıp Asurlular ile de devam etmektedir. Romalılar, Bizanslılar, Selçuklular ve Osmanlı Devleti derken günümüze kadar gelmektedir. Hititler zamanında burayı barınak, sığınak ve kale olarak kullanıldığı tahmin edilmektedir.

BEHRAMPAŞA HANI

Şehir merkezinde, Ahi Emir Caddesi üzerindedir. Batı yönünde, yaklaşık 30 m uzaklıkta Behram Paşa’nın yaptırdığı Kurşunlu Hamam, güneyinde Kongre Lisesi ve Öğretmenevi vardır. Hanın yapım kitabesi mevcut değildir. Kaynaklarda 1576 yılında Behram Paşa tarafından, Kurşunlu Hamam’la birlikte yaptırıldığı kaydedilmektedir.

Açık avlulu, revaklı, iki katlı, 58 x48 m ölçülerinde dikdörtgen bir plan şeması göstermektedir. Dışa taşıntılı yüksek taş kapı sivri kemerli küçük bir eyvan görünümündedir. Hana, basık kemerli, çift kanatlı büyük bir kapı ile girilmektedir. Kapı kemeri yeşil renkli mermerdendir. Kemer üzerinde askeri

süvari kışlasına dönüştürüldüğüne dair, dört satırlık kitabe yer almaktadır. Kitabe üzerinde ise eliptik biçimli tuğra bulunmaktadır.

MEYDAN CAMİ HAZİRESİ

Bu hazire Sivas’ta “Şemseddin Sivasî Türbesi” olarak bilinir. Ünlü mutasavvıf, âlim ve şair Şemseddin Sivasî ile yakınlarının yattığı türbe “1564 yılında Kanuni Sultan Süleyman’ın vezirlerinden Koca Hasan Paşa’nın yaptırdığı Meydan Camisinin kuzeybatı yönünde, cami avlusu içinde yer almaktadır.

SIZIR ŞELELESİ

SİT alanı ilan edilerek koruma altına alınan şelale, Gemerek ilçesi, Sızır kasabasına 1 km mesafede, Çat Ormanları içerisinde, Göksu Çayı üzerindedir. Yörenin sıkça gelinen dinlenme yerlerindedir. Sızır Şelalesi ve çevresi dağ yürüyüşü için uygundur.

GÜRÜN GÖKPINAR GÖLÜ

İlin önemli mesirelerinden birisi olan Gürün Gökpinar Gölü 15 m derinliktedir. Suyu çok temiz ve durudur. Alabalıklarıyla da ünlü olan göl, dipten gelen kaynaklarla beslenmektedir. Gölün fazla suları Tohma Çayı'na dökülmektedir. Kıyısında motel ve lokanta bulunan gölde kayıkla gezilebilmektedir.

ŞUĞUL VADİSİ

Şuğul Vadisi Gürün'de görülmeye değer önemli doğal güzelliklerden biridir. Son dönemde yapılan çalışmalarla, kanyon girişinde bulunan yürüyüş yolunun kanyonun içine doğru uzatılması sağlanmıştır. Ayrıca, vadi girişinde bir balık lokantası ve kır kahvesi bulunmaktadır.

HAFİK GÖLÜ

Hafik ilçe merkezinin kuzeybatısındaki bu gölün alanı yaklaşık 1 km² dir. Derinliği ortalama 6 m olan göl, dipten kaynayan sularla beslenmektedir. Fazla suları Kızılırmak'a akan göl, yörenin önemli mesirelerinden biridir.

KANGAL BALIKLI KAPLICA

Kuzeydoğuya, Kavak Deresi Vadisi'ne doğru 13 km gittiğimizde "doktor balıklar"la ünlü kaplıcaya ulaşacağız. Dişleri olmayan bu balıklar, 36-37 °C sıcaklıktaki suyun yumuşattığı kabarık yara kabuklarını kopararak deriye kaplıca suyunun etki etmesini sağlamakta ve cilt pürüzsüz hâle gelinceye kadar temizlemektedir. Balıklı Kaplıca, sedef hastalığının yeryüzündeki tek doğal tedavi merkezidir.

KANGAL KÖPEĞİ

Dünyada emsali görülmemiş bir köpek türü olan Kangal çoban köpekleri; çok cesur, gayet munis, kötü niyetli insanlara karşı son derece caydırıcı bir güç özelliğinde, zeki, önsezileri kuvvetli ve sahibine aşırı bağlıdır. Yetişkin köpeklerde ağırlık 41-60 kg, Cidago 718, sağrı 87 cm, beden uzunluğu 70 cm oranlarındadır.

EĞRİÇİMEN YAYLASI

Koyulhisar ilçesine 20 km uzaklıktaki Eğriçimen Yaylası, temiz havası, ormanı ve soğuk suyuyla 500 yıldır kullanılmaktadır. Eğriçimen Yaylasında, belediye işletmesinde konaklama imkânı bulunmaktadır.

ZARA TÖDÜRGE GÖLÜ

Zara'ya 26 km uzaklıktaki göl ve çevresi yöre halkı tarafından sıklıkla ziyaret edilen mesirelerdendir. Kayıkla gezilerin yapıldığı gölün çevresinde dinlenme tesisleri bulunmaktadır. Gölde dalış sporu için imkânlar sağlanmıştır. Tödürge gölü çevresinde izlenebilen kuşlardan bazıları şunlardır; Tepeli Batağan, Kızılı Boyunlu Batağan, Leylek, Angut, Kılördek, Karaçaylak, Deniz Kartalı, Saz Delicesi, Turna, Uzunbacak, Kızılbacak, Sumru, Macar Ördeği, Sarı Başlı Kuyruksallayan

YILDIZ DAĞI KAYAK MERKEZİ

Sivas'ın kuzeyinde bulunan Yıldız Dağı 2 bin 552 metre yükseklikte olup, şehir merkezine 58 Km mesafede bulunmaktadır. Yıldız Dağı kış sporları turizm merkezi kayak pistlerinin eğimi, yüksekliği, pistlerdeki kot farkı, pist çeşitliliği, kar kalitesi ve karın kalış süresi ile ülkemizin en önemli kayak merkezlerinden birisi olabilecek niteliktedir. Merkezin pist parametreleri Uluslararası Kayak Federasyonu'nun kayak pistleri parametrelerine uygunluk göstermektedir ve ayrıca büyük organizasyonların yapılabileceği teknik özelliklere sahip durumdadır. Sadece kış

sporları ile değil yaz aktiviteleri ile de ön plana çıkması hedeflenen Yıldız Dağı eteğindeki Yıldız Gölü'nde dalış, botla gezinti, jet ski, olta balıkçılığı gibi su sporları gerçekleştirilmektedir. Yaz aktivitelerinin yaygınlaşması amacıyla da Yıldız Dağı'nda dağcılık, trekking, yamaç paraşütü, dağ bisikleti, kampçılık, atla gezinti ve çocuklara yönelik uçurtma faaliyetleri yapılmaktadır.

MİLLET BAHÇESİ

SİVAS TURİZM DESTİNASYON PAZARLAMASI

2019 yılında Sivas İlinin Tanıtımı ve Pazarlanmasının tek bir merkezden ve tüm paydaşların katılımı ile yapılabilmesi için 2019 yılında visitsivas.com projesi başlatılmıştır. Proje ile visitsivas.com portalı üzerinde çalışılmış ve ülke genelinde bir örneği bulunmayan bir tanıtım ve pazarlama faaliyetine başlanmıştır. Portal dünyanın büyük şehirlerinde uygulanan bir Destinasyon Yönetim modelini örnek alarak Sivas ili için uyarlanmıştır. Portal ile ziyaretçiler

ve hizmet sağlayıcılar (oteller, restoranlar, müzeler, tarihî mekânlar, gezilecek yerler, el sanatları merkezi vb.) tek bir platformda toplanarak Tanıtım ve Pazarlama faaliyetleri tek bir merkezden yönetilmesi amaçlanmıştır. Sivas'ı ziyaret etmek isteyen potansiyel turistler için visitsivas.com internet sitesi aktif hâle getirilerek kullanıcıların hizmetine sunulmuştur. Böylelikle Sivas'a ziyaret planlayan bir turist ziyaret öncesi uçak, tren biletini alabilir, otel, şehir için tur programlarına rezervasyon yaptırıp havaalanına taksi çağırabilir. Şehir ile alakalı tüm hizmetleri tek bir merkezden inceleyip satın almasını gerçekleştirebilir. Portal ön yüzünde ziyaretçilere bu hizmetleri sunarken arka planda hizmet sağlayıcılarına ve şehrin İtibar ve Getiri Yönetimini de yönetmelerini sağlamaktadır. Böylelikle şehri ziyaret eden turistlere ait gerçekleşen Turizm Datası meydana getirilmesi planlanmıştır. Visitsivas.com projesi ile;

- Sivas tarihî kimliğinin ortaya çıkarılması ve bilinirliğinin artırılması,
- Yurt içinde ve yurtdışında Sivas'ın merkezi marka profilini oluşturulması,
- Tek bir merkezden tanıtım ve pazarlama faaliyetlerini yönetilmesini,
- Dijital Pazarlama unsurları kullanılarak Sivas'ın Dünya ile entegre bir şehir hâline getirilmesini,
- Sivas için paydaşlar ile katılımcı ve sürdürülebilir bir yönetim modeli oluşturmak,
- Gezginleri için teklifler ve hizmetlerinin oluşturulması ve ziyaret deneyimlerine çeşitlilik kazandırılması,
- Bireysel misafirlere çevrimiçi ve çevrimdışı olarak turistik ürün ve hizmet satışı,

•Telefon, e-posta veya www.visitsivas.com aracılığı ile bilgi ve destek hizmetleri sağlama,

•Turizm piyasası için şehrin bilgilerinin hazırlanması ve güncellenmesi, Basın, halkla ilişkiler ve sosyal medya pazarlaması faaliyetlerinin yürütülmesini amaçlamaktadır.

KAYNAKLAR

Kültür Portalı, <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/sivas/genelbilgiler> (Erişim Tarihi: 02.06.2020)

Kültür ve Turizm Bakanlığı, <https://yigm.ktb.gov.tr/TR-11317/sivas.html> (Erişim Tarihi: 02.06.2020)

Sivas Kültür Envanteri, 1. Cilt - Merkez İlçe. (2011). Sivas: Sivas Valiliği, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü.

Sivas Kültür Envanteri, 2. Cilt - İlçeler. (2011). Sivas: Sivas Valiliği, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü.

Sivas Valiliği, <http://www.sivas.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 02.06.2020)

Sivas Yatırım Rehberi. (2017). Oran Kakinma Ajansı

TEB KOBİ Akademi. İller İçin Gelecek Stratejileri, Sivas Sonuç Raporu, <http://www.tebkobiakademi.com/images/arsivgorsel/Sivas.pdf> (Erişim Tarihi: 14.07.2020)

Yıldız Dağı, <http://www.yildizdagikayakmerkezi.com/k-2-yildiz-dagi-kayak-merkezi.html> (Erişim Tarihi: 06.06.2020)

www.tuik.gov.tr

www.visitsivas.com

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Sivas Turizm İl Müdürlüğü

Doğansar Sarısuva Kanyonu

SİVAS'IN FOTOĞRAF ÇEKİM ALANLARI

Prof. Dr. Yavuz Siliğ
Ahper Nuri Delican

Tarihin her döneminde önemli bir yönetim merkezi olan Sivas, Hititlerin stratejik kalesi, Kadı Burhâneddin, Danişment, Eretna Beyliği'nin başkenti, Selçuklu Devleti'nin Darü'l A'la'sı, Osmanlı İmparatorluğu'nun eyalet merkezi, Cumhuriyetin temellerinin atıldığı Anadolu'nun birlik ve dirlik yurdu.

Sivas gerek tarihi dokusu gerek coğrafi yapısı dolayısıyla her yönüyle yaşayan canlı canlı

ve yaşanmışlıklarıyla tarih kokan bir şehirdir.

Sivas, Anadolu'nun ortasında Kızılırmak ile kuşatılmış dört bir yanı zenginliklerle dolu bir şehirdir.

Fotoğraf çekmek için uğrayabileceğiniz tarihi mekânlar;

Medreseler, Hanlar, Hamamlar, Konaklar, Köprüler, Camiler, Türbeler

Fotoğraf çekmek için uğrayabileceğiniz doğal güzellikler

Dağlar, Yaylalar, Göller, Akarsular, Şelaleler, Kanyonlar...

Sivas'ı ziyaret edip fotoğraf çekmek isteyenlere tavsiyelerimiz...

TARİHİ ŞEHİR MEYDANI

Tarihi Şehir Meydanı'nda bulunan, Atatürk ve Kongre Müzesi, Çifte Minare, Kale Cami, Tarihi Jandarma Binası, Hükümet Konağı, Şifahıye ve Buruciye Medresesi ile birçok tarihi esere ev sahipliği yapan meydan, fotoğraf tutkunları için eşsiz bir yer olarak karşımıza çıkıyor. Her bir köşesi tarih kokan ve sizlere Selçukludan günümüze bir gezinti yapmanızı sağlayan meydanda çekilen fotoğraf kareleri ile mükemmel bir fotoğraf sergisi açma imkânı sağlanabilir. Buradaki tarihi yapıların sadece dış görünümü ile değil iç kısımları ile de farklı nostaljik açarın yakalanabileceği aşikardır. Biraz ilerde ise dini ilimler dışında, astronomi eğitiminin de verildiği, Hayat Ağacı figürünün bulunduğu Gökmedrese Vakıf Müzesi kadrâjınıza yansıyacaktır.

Jandarma Binası

Divriği Abdullah Paşa Konağı

KONAKLAR

Sivas merkez ve ilçelerinde inanılmaz güzelliklere sahip birçok konak bulunmaktadır. Ecdat yadigârı bu konaklar dört mevsim fotoğraf tutkunlarına muhteşem güzellikler sunmaktadır. Bu konaklarda yaşanmışlıkları hissederek huzur dolu fotoğraf çekme fırsatı bulacaksınız. Mimari estetik ve iç mekandaki tavan, kapı duvar süslemeleri de ilginizi çekecektir. Merkezde Abdi Ağa, Akaylar, Susamışlar, İnönü, Kangal Ağası, Yeşil Konak ile Ulaş ilçesindeki Mihrali Bey Konağı bazılarıdır.

Divriği ilçemiz ise konak cennetidir. Kendine özgü mimari dokusunu koruyan Divriği, tarihi konaklarıyla ilgi çekmektedir. Ermeni, Rum ve Türkmen mimarisinin özelliklerini taşıyan

konaklar, 17. yüzyılın sonlarına kadar tek katlı olup himiş tekniği ile yapılmıştır. İlçede 217 ev tescillenmiştir.

Mihralibey Konağı

Taşhan

HANLAR HAMAMLAR

Sivas'ın İpek ve Baharat yolu gibi ticaret yolları üzerinde olması nedeniyle pek çok han bulunmaktadır. Gariplerin, yolcuların, ariflerin, âşıkların iyi bir harmoni oluşturduğu uğrak

yerler olan Sivas hanları; genelde otel, kafe, geleneksel el sanatı merkezi, müze, yöresel ürün satış yeri şeklinde hizmet vermektedir. Hanlar içerden ve dışardan kadrja güzel enstantaneler yansıtmaktadır. Hamamlar ise Osmanlı mimarisinde her bir detayı unutulmadan

inşa edilmiş eserlerdir... Gün aşırı çekimler mümkündür...

Taşhan, Alaca Han, Behrampaşa Hanı, İhramcızade Kültür ve Sanat Merkezi, Subaşı Hanı, Kurşunlu Hamamı, Meydan Hamamı çekimi yapılabilecek bazı eserlerdir...

Yıldız Köprüsü

KÖPRÜLER

Sivas il sınırları içinde doğan Kızılırmak, sultan şehir Sivas'ı kırmızı bir inci gibi kuşatmaktadır. Şehir merkezine ulaşabilmek için Kızılırmak'ın hayat veren sularını üç tarihi köprü ile geçebilirsiniz. Bu köprüler fotoğraf tutkunları için vazgeçilmez doğa stüdyosu gibidir. Gün doğumunda ve gün batımında mükemmel fotoğraflar çekilebilmektedir. Eğri Köprü, Kesik Köprü, Yıldız Köprüsü, Kızılırmak Köprüsü önemli eserlerdir...

COĞRAFİ GÜZELLİKLER

Adeta göller yöresini andıran çok sayıda göl de (Zara, Hafik, Ulaş, Lota, Bostankaya, Gökpınar, Gökdin) tele lensiniz ile 300'e yakın kuş türünü çekme şansına sahipsiniz. Makro fotoğraf çalışanlar için ise birçok önemli bitki kadrajınıza yansiyacaktır. ÖBA (Önemli Bitki Alanı) ve ÖKA (Önemli Kuş Alanı) özelliklerini taşıyan bölgeler, sizleri doğaya davet ediyor... Gün batımı ve gün doğumunda da tatlı bir kare yansiyacak makinelerinize... Kuşları çekmek için ise en ideal ay Nisan ve Kasım ayları...

Gökpınar Gölü

Ulaş Gölü

Sızır Şelalesi

Emirhan Kayalıkları

Yavu Ormanları

Aksu

Yamaç Evleri

Turkuaz bir renk, doğal akvaryum, farklı balıklar, 4 mevsim 11 derece sıcaklık, 1500 rakım ve 10-15 metre derinlik... Balık adam olarak su altı çekimi düşünüyorsanız Gökpınar sizleri bekliyor...

Kıvrımlı nehirler (Taşlı Dere, Fadlum, Yıldız, Kelkit, Tozanlı, Çaltı, Tohma ve daha birçok akarsu), güzelliği ile baş döndüren şelaleler (Sızır, Yıldız, Dipsiz Göl), kanyonlar (Turnalı, Şuğul) sizleri eşsiz güzelliklere bekliyor. Drone çekim yapanlar için nehirler de uçmak da ideal.

Koyulhisar ilçesindeki çam ağaçları ile kaplı yaylalar da (Eğriçimen, Kengercik, Söbüce, Arpacık...) ise en sıcak ayda serinliğin keyfini çıkarabilir, 4 mevsim gün boyu farklı doğa fotoğrafları çekebilirsiniz.

Kangal Turnalı Kanyonu ve Gürün Şuğul Kanyonu için hem yaz hem kış objektifinize güzel kareler yansıyacaktır.

Koyulhisar Arpacık Yaylası

Doğanşar Dipsizgöl Şelalesi

Kardeşler Ormanı

Suşehri Akçaağıl Köprüsü

Zara Canova Gölü

Eğribucak Kayalıkları

KAPLICALAR

Sedef ve romatizmal hastalıkların tedavisi ile ün salmış Kangal ilçesindeki Balıklı Çermik (Yılanlı Çermik), 36 °C sıcaklıkta selenyum ve içeriğindeki 2-10 cm büyüklüğündeki Sazangiller familyasından balıkları ile ister kapalı ister açık havuzlarda çekilebilir. Sıcak Çermik'te Altinkale, Soğuk Çermik'te ise doğa içerikli kaplıca fotoğrafları kadrainıza yansıyabilir.

Altinkale

Kangal Balıklı Kaplıca

MÜZELER

“Cumhuriyet’in temellerinin atıldığı”, Millî Mücadele karargâhı olarak kullanılan, Sivas Kongresi heyetinin, 2 Eylül-14 Eylül arasında burada toplandığı tarihi Atatürk ve Kongre Müzesi’nde önemli bilgi ve belgeleri çekebilir, dış görünümünü ise günün her saati vizörünüzden sağlıklı bir şekilde yansıtabilirsiniz.

15 bine yakın eser bulunan tarihi Arkoloji Müzesi’nde ise sabah çekimi daha uygun... Müzede Hitit dönemine ait ‘Altın Mühür Yüzük’, Hititler’in baş Tanrısı ‘İkiz Boğalar’ ile Türkiye’nin ilk heykeli ‘Osman Bey Büstü’ dikkat çeken bazı eserler...

Aşık Veysel’in doğup büyüdüğü köyü, müzeyi ve mezarını çekmek için de Şarkışla ilçesi Sivrialan köyünü ziyaret etmelisiniz...

Atatürk ve Kongre Müzesi

JEOTURİZM

Kaplıcalar da meydana gelen jeolojik formasyonlar (Altınkale-Sıcak Çermik), Divriği Şeytan Kayalıkları, Emirhan-Eğribucak Kayalıkları, ilginç görünümü ile dikkat çeker. Geniş açı objektif ile kaçırmamanız gereken kareler olacaktır...

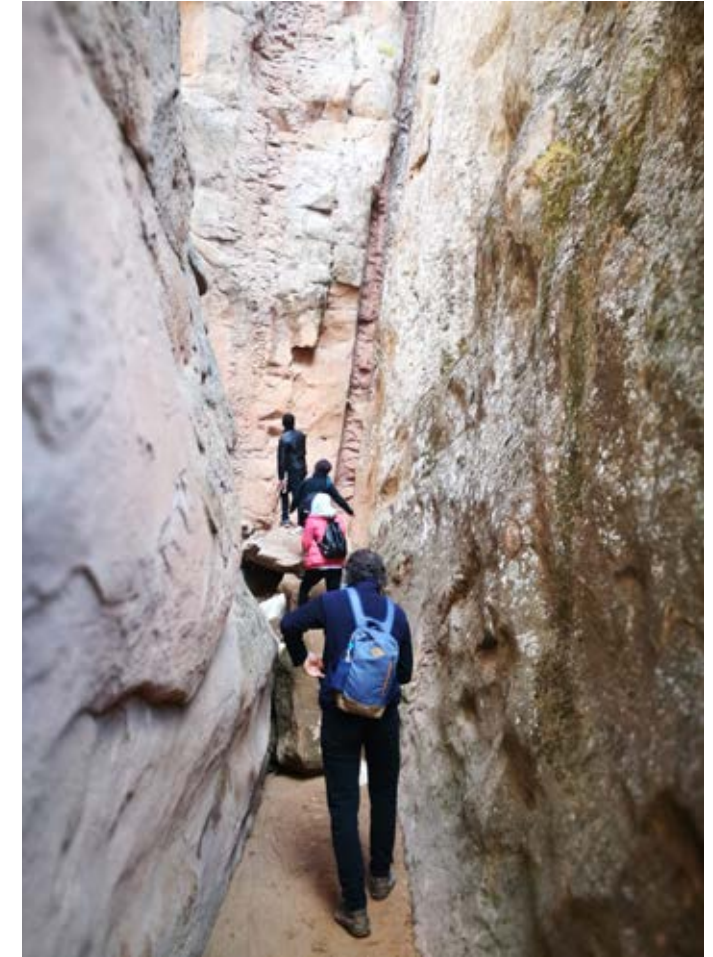
Eğribucak Kayalıkları

Divriği Şeytan Kayalıkları

Emirhan Kayalıkları

Eğribucak Kayalıkları

KANGAL KÖPEĞİ

Dünyanın en zeki ve en güçlü köpekleri arasında gösterilen Kangalları, merkezdeki Meraküm Çiftliğinde, Kangal ilçesindeki devlet üretme çiftliğinde ve Ulaş TİGEM'deki çiftlikte çekebilirsiniz. Özellikle minik yavrular, normal objektifinize sevimli görüntüler oluşturacaktır.

Kangal Köpeği

YILDIZ DAĞI KIŞ SPORLARI TURİZM MERKEZİ

5 mekanik tesisten ilginç kareler, buz park, kayak, kızak, snowboard da PAN çekim yapılabilir. Çekimler için sabah saatleri tercih edilerek gidilebilir. Ayrıca binicilik, yamaç paraşütü, bisiklet, kampçılık, su sporları (botla gezinti, olta balıkçılığı, dalış) yaz aylarında yapılabilmektedir.

Yıldız Dağı Kış Sporları Turizm Merkezi

Yıldız Dağı Kış Sporları Turizm Merkezi

İNANÇ TURİZMİ

UNESCO Dünya Kültür Mirası listesindeki Divriği Ulu Cami ve Darüşşifası başlı başına bir çekim platosudur. Her türlü lense ihtiyacınız var. Üç boyutlu bir eser. Eserdeki Tekstil Kapisında mayıs ile eylül ayları arasında, ikindi namazından 45 dakika önce insan silueti şeklinde bir gölge oluşmaktadır. Bu siluet önce Kur'an okuyan, namaz saati yaklaştığında ise ellerini bağlayarak kıyamda duran bir insan gölgesi şeklini almaktadır.

Pisa Kulesi'nden de daha çok eğime sahip olan minaresi ile dikkat çeken Selçuklu eseri Sivas Ulu Cami, Kanuni Sultan Süleyman'ın Vezirlerinden Koca Hasan Paşa'nın yaptırdığı Meydan Cami ve Türkiye'nin 3 şemsinden biri olan Şems-i Sivasî Türbesi, Aziz Vlas ve birkaç kilise de ilginizi çekecektir...

Divriği Sitte Melik Türbesi

İzzettin Keykavus Türbesi

Divriği Ulu Cami

Sivas Ulu Cami

Aziz Vlas Kabri

Yukarı Kilise

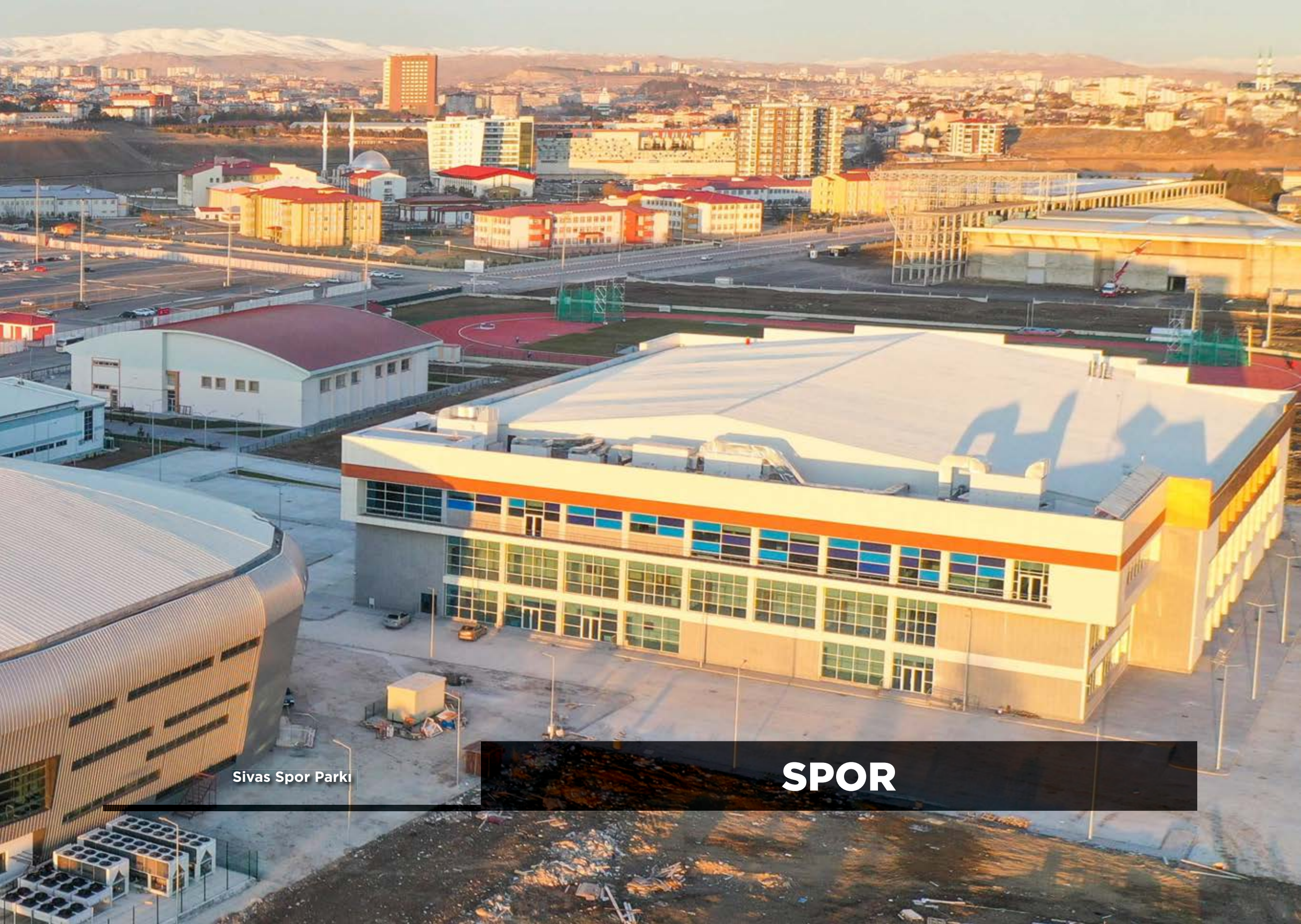

Tavra Kilisesi

Bahçeşehir Koleji
SIVAS 4 EYLÜL STADYUMU

FAHA AKGÜL SPOR SALONU

Sivas Spor Parkı

SPOR

SPOR

Spor geçmişi çok eskilere uzanan ve Türk sporuna her alanda büyük katkılar sunan Sivas şehrinin sosyal, kültürel ve ekonomik yaşamında sporun çok önemli bir yeri bulunmaktadır. Özellikle son yıllarda yaşanan gelişmeler ve spora yapılan yatırımlar, sporun Sivas'ta yeni

bir boyut kazanmasını sağlamıştır. Sivas'ta farklı branşlarda faaliyet gösteren 26'sı müessese kulübü, 8'i okul kulübü, 95'i spor kulübü ve 6'sı ihtisas kulübü olmak üzere toplam 135 kulüp sporseverlere hizmet etmektedir.

Dr. Öğr. Üyesi Mücahit Fişne

Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü'nün verilerine göre, 2002 ile 2019 yılları arasında, Sivas'ta futbol branşı dışında lisanslı olarak spor yapan sporcuların sayısı aşağıda görülmektedir.

Yıl	Lisanslı Kadın Sporcu	Lisanslı Erkek Sporcu	Lisanslı Toplam Sporcu
2010	4.069	13.615	17.684
2011	4.499	14.600	19.099
2012	5.422	16.190	21.612
2013	8.320	20.435	28.755
2014	9.311	22.514	31.825
2015	10.230	24.198	34.428
2016	10.937	25.279	36.216
2017	12.487	28.494	40.981
2018	13.582	30.409	43.991
2019	15.146	33.303	48.449

2019 yılına ait verilere göre, Türkiye Futbol Federasyonu'na kayıtlı olarak Sivas ilinde futbol oynayan 1313'ü erkek 37'si kadın olmak üzere 1350 sporcu bulunmaktadır. Futbol dışındaki branşlarda kayıtlı olarak bulunan lisanslı sporcuların branşlarına göre dağılımları ise aşağıda verilmiştir.

Sivas'taki Lisanslı Sporcu Sayısı

Federasyon	Lisanslı		
	Erkek	Kadın	Toplam
Atıcılık ve Avcılık	318	42	360
Atletizm	1.160	575	1.735
Badminton	276	250	526
Basketbol	1.976	412	2.388
Bedensel Engelliler	110	30	140
Bilardo	1.332	514	1.846
Binicilik	4	0	4
Bisiklet	398	75	473
Bocce, Bowling ve Dart	81	49	130
Boks	932	100	1.032
Briç	53	3	56
Cimnastik	54	217	271
Dağcılık	424	154	578
Dans Sporları	12	2	14
Eskrim	122	41	163
E-Spor	10	0	10
G. Türk Okçuluğu	6	4	10
Geleneksel Spor Dalları	489	156	645

Futbol Dışındaki Branşlarda Kayıtlı Lisanslı Sporcuların Branşlarına Göre Dağılımları

Federasyon	Lisanslı		
	Erkek	Kadın	Toplam
Gelişmekte Olan Spor Branşları	56	2	58
Golf	2	0	2
Görme Engelliler	63	7	70
Güreş	2.151	6	2.157
Halk Oyunları	516	594	1.110
Halter	182	28	210
Hava Sporları	5	3	8
Hentbol	1.767	673	2.440
Herkes İçin Spor	1.248	303	1.551
İşitme Engelliler Spor	113	2	115
İzcilik	1.540	728	2.268
Judo	775	575	1.350
Kano	1	0	1
Karate	1.209	560	1.769
Kayak	355	268	623
Kick Boks	1.347	235	1.582
Masa Tenisi	3.878	3.362	7.240
Modern Pentatlon	1	1	2

Futbol Dışındaki Branşlarda Kayıtlı Lisanslı Sporcuların Branşlarına Göre Dağılımları

Federasyon	Lisanslı		
	Erkek	Kadın	Toplam
Muay Thai	424	38	462
Okçuluk	252	162	414
Oryantiring	127	79	206
Otomobil Sporları	7	1	8
Özel Sporcular	128	38	166
Ragbi	31	0	31
Satranç	3.730	1.562	5.292
Sualtı Sporları	13	10	23
Taekwondo	2.735	1.153	3.888
Tenis	37	30	67
Triatlon	257	35	292
Voleybol	1.370	1.644	3.014
Vücut Geliştirme ve Fitness	420	12	432
Wushu Kung-Fu	528	245	773
Yüzme	278	166	444
Genel Toplam	33.303	15.146	48.449

Futbol Dışındaki Branşlarda Kayıtlı Lisanslı Sporcuların Branşlarına Göre Dağılımları

SPOR PROJELERİ

Sivas'ta sporu tabana yaymak, çocuklara spor kültürünü aşılama ve geleceğin sporcularını yetiştirebilmek amacıyla, Sivas Valiliği ve ilgili paydaşları tarafından 2019 yılı Şubat ayında "Spor Sivas" projesi hayata geçirilmiştir. Yaklaşık 400 beden eğitimi öğretmeni ve antrenör ile 100'e yakın spor tesisinde gerçekleştirilecek olan proje kapsamında, 118 bin öğrencinin 15 farklı branşın en az birisinde sporla tanışması ve eğitim alması hedeflenmiştir.

Çocukları sporla buluşturabilmek adına gerçekleştirilen bir başka önemli proje ise, Olimpiyatlarda yarışabilecek sporcu yetiştirilme amacıyla Sivas İl Millî Eğitim Müdürlüğü tarafından 2019 yılında başlatılan Olimpik Kayak Sporcusu Yetiştirme Projesidir. Millî Eğitim ile Gençlik ve Spor Bakanlıkları ortaklığında yapılan Sportif Yetenek Taraması sonucunda, Sivas'ta kayak sporuna özgü testlerle seçilen 9-12 yaş aralığındaki 40 çocuk Olimpik Kayak Sporcusu Yetiştirme Projesi'ne dâhil edilmiştir. Projede yer alan çocukların, Yıldız Dağı Kış Sporları Merkezi'nde aldıkları teorik ve uygulamalı eğitimler sonucunda, başarılı birer sporcu olmaları ve gelecek yıllardaki Olimpiyat Oyunları'nda ülkemiz adına madalya sahibi olmaları beklenmektedir.

SİVAS'TA DÜZENLENEN ÖNEMLİ SPOR ORGANİZASYONLARI

Son yıllarda bir çok organizasyonu başarıyla gerçekleştiren Sivas Şehri, özellikle Sivas Kongresi'nin 100. yılı etkinlikleri kapsamında önemli birçok spor organizasyonuna ev sahipliği yaptı. Bu etkinlikler kapsamında;

- 60 ilden 132 kulüp ve 2150 sporcunun katılımı ile "Türkiye Oryantiring Şampiyonası",
- 680 sporcu ve 136 takımın katılımı ile "Türkiye FloorCurling Şampiyonası",
- 34 ilden bin 500 sporcunun katılımı ile "U10, U12, U14 Epe, Flöre, Kılıç Eskrim Türkiye Şampiyonası"
- 130'u kız, 270'i erkek olmak üzere 400 sporcunun katılımı ile "15 Temmuz Şehitleri Gençler ve Büyükler Ferdi Halter Şampiyonası",
- 71 ilden 1700 sporcu ve 600 spor kulübünün katılımı ile "15 Temmuz Şehitleri Ümitler Tekvando Türkiye Şampiyonası" şehrimizde gerçekleştirilmiştir. Yine Sivas Kongresinin 100. yılı etkinlikleri kapsamında,
- Ziraat Türkiye Kupası finali Sivas 4 Eylül Stadı'nda Akhisarspor ile Galatasaray kulüpleri arasında oynanırken Türkiye A Millî Erkek Voleybol Takımımız, Sivas'ta, Taha Akgül Spor Salonu'nda Letonya ile karşılaşmıştır.

SPOR TESİSİ YATIRIMLARI

Sivas'ta ulusal ve uluslararası düzeyde hizmet verecek güçlü bir spor alt yapısı oluşturmak, spora yaygınlık kazandırmak ve il genelinde spora katılımı artırmak amacıyla son yıllarda büyük tesisleşme hamleleri gerçekleştirilmiştir.

2012 yılında açılan Muhsin Yazıcıoğlu Stadyumu, 2016 yılında tamamlanan Yıldız Dağı Kış Sporları Turizm Merkezi, Sivas 4 Eylül Stadyumu ve Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Taha Akgül Spor Salonu, 2018 yılında ayrıca açılan 4 Eylül Taha Akgül Spor Salonu, 2019 yılında yapımı tamamlanan Mecnun Otyakmaz ve Rıza Çalimbay Spor Salonları ile yapımı henüz biten ve 2020 yılında hizmet vermeye başlayın Olimpik Yüzme Havuzu şehrin spor geleceğine dönük en önemli yatırımları arasındadır.

Bu yatırımların yanı sıra, Sivas il merkezinde, 3 adet futbol sahası, 2 adet spor salonu, 4 adet tenis kortu, 1 adet atletizm stadı, 1 adet atlı sporlar sahası, 1 adet trap skeet atış poligonu, 2 adet gençlik merkezi ve 1 adet izcilik tesisi Gençlik Spor İl Müdürlüğü bünyesinde spora hizmet vermektedir. İlçe merkezlerinde ise, toplam 15 adet futbol sahası, 9 adet spor salonu, 1 adet güreş sahası, 1 adet yüzme havuzu ve 1 adet gençlik merkezi bulunmaktadır.

Muhsin Yazıcıoğlu Stadyumu ve Tesisleri

Sivas sporuna uzun yıllar hizmet vermiş Eski Paşa Çayırı Spor Tesisleri'nin yerine 2012 yılında inşa edilen ve Sivas'lı merhum siyaset adamı Muhsin Yazıcıoğlu'nun ismi verilen stadyumdur. 2.150 kişilik seyirci kapasitesiyle Sivas Belediyespor'un iç sahadaki maçlarına ve aynı zamanda birçok amatör müsabakaya ev sahipliği yapmaktadır. 52 bin metrekarelik alan üzerine kurulu tesislerde, Sivas Belediyespor'un kullandığı kulüp binası ile doğal ve suni çim sahalar bulunmaktadır.

Yıldız Dağı Kış Sporları Merkezi

2016 yılında hizmete açılan Yıldız Dağı Kış Sporları Turizm Merkezi, Sivas'a 58 km mesafede bulunan ve 2552 metre yüksekliğe sahip olan Yıldız Dağı'nın kuzey doğu kısmında yer almaktadır. Kayak pistlerinin özellikleri ve çeşitliliği ile kar kalitesi ve karın kalış süresi açısından kış sporlarına çok uygun teknik özelliklere sahip olan Yıldız Dağı Kış Sporları

Merkezi, ulusal ve uluslararası büyük spor organizasyonlarına ev sahipliği yapabilecek konumdadır. İçerisinde pistler, mekanik tesisler, otel, 2 günübirlik tesis, 2 kütük ev, idari ve teknik bina, sağlık evi, karakol binası, meteoroloji istasyonu ve mesire alanları bulunan Merkez, gece ışıklandırması, suni karlaması, buz pateni pisti ve güvenlik alt yapısı ile kısa sürede ülkemizin sayılı kış sporları merkezlerinden birisi hâline gelmiştir. Sivas Valiliği'nin verilerine göre, 2018-2019 kış sezonunda 193 bin 269 ziyaretçi Yıldız Dağı Kış Sporları Turizm Merkezi'nden faydalanmıştır. Bu veriler, bir önceki döneme göre yaklaşık yüzde 100'lük bir artışın olduğunu göstermektedir.

Sivas 4 Eylül Stadyumu

2016 yılında kapılarını futbolseverlere açan Sivas 4 Eylül Stadyumu, Sivasspor taraftarlarının kalbinin attığı yeni evi olmuştur. Sivas'ın ağır kış şartları ve yoğun kar yağışı dikkate alınarak tasarlanan stadyum, Türkiye'nin en modern statlarından birisi olarak dikkat çekmektedir. Loca ve VIP tribünleriyle birlikte toplam 27.532 kişilik seyirci kapasitesine sahiptir.

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Taha Akgül Spor Salonu

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi tarafından 2017 yılında yapımı tamamlanan, Avrupa, Dünya ve Olimpiyat Şampiyonu Sivaslı Millî güreşçi Taha Akgül'ün ismi verilen ve modern yapısıyla öne çıkan çok amaçlı bir spor salonudur. 1300 kişilik seyirci kapasitesine sahip salonun içerisinde basketbol, voleybol, hentbol, güreş, fitness, masa tenisi, okçuluk, satranç gibi birçok spora ait özel alanlar bulunmaktadır.

4 Eylül Taha Akgül Spor Salonu

Avrupa, Dünya ve Olimpiyat Şampiyonu Sivaslı Millî güreşçi Taha Akgül'ün ismi ikinci kez Sivas'ta bir spor salonuna verilmiştir. 2018 yılında hizmete açılan spor salonu içerisinde birçok spor branşının faaliyet gösterebileceği özel alanlar bulunmaktadır. Özgün mimarisi ve uluslararası standartlardaki donanımıyla dikkat çeken salon, 4000 kişilik seyirci kapasitesine sahiptir.

Mecnun Otyakmaz Spor Salonu

4 Eylül Spor kompleksi içerisinde yer alan salon 500 kişilik seyirci kapasitesine sahiptir. 2019 yılında tamamlanarak hizmete açılan spor salonuna, uzun yıllar Sivasspor başkanlığı yapan Mecnun Otyakmaz'ın ismi verilmiştir.

Rıza Çalimbay Spor Salonu

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Binali Yıldırım Kredi Yurtlar Kurumu yurt yerleşkesine yapılan ve 2019 yılında açılan Rıza Çalimbay Spor Salonu, 500 kişilik kapasitesiyle spora hizmet vermektedir. Spor salonuna, Sivasspor Teknik Direktörü olarak uzun dönem hizmet etmiş ve aynı zamanda Sivaslı olan Rıza Çalimbay'ın ismi verilmiştir.

SİVAŞSPOR

1967 yılında, Kızılırmak, Yolspor ve Sivas Gençlik isimli üç amatör kulübün birleştirilmesiyle Ahmet Durakoğlu başkanlığında kurulan ve bu takımların hatırasına vefa örneği olarak armasında “üç yıldız” bulunduran Sivasspor, profesyonel liglerdeki mücadelesine ilk olarak 1967-1968 sezonunda 2. Lig Beyaz Grup'ta yer alarak başlamıştır. Kırmızı-beyazlı ekip, 1998-1999 sezonunda teknik direktör Murat Özgen ile 2. Lig'e, 2000-2001 sezonunda ise teknik direktör Ahmet Ertem ile 1. Lig'e yükselme başarısı gösterdi. Mecnun Otyakmaz'ın 2004 yılında kulüp başkanlığına seçilmesinin ardından Sivasspor, kuruluşundan tam 38 yıl sonra, 2004-2005 sezonunun sonunda, teknik direktör İsmail Kartal ile tarihinde ilk kez Süper Lig'e çıktı ve ilk sezonunda ligi 8.sırada bitirdi. 2007-2008 sezonunda büyük bir başarı yakalayarak sezonu 4. sırada bitiren ve şampiyonluğu çok az bir farkla kaçıran kırmızı beyazlı takım, ilk kez Avrupa kupalarında yer aldı ve UEFA Intertoto Kupası'nda Türkiye'yi temsil etti.2008-2009 sezonunda ise bir önceki sezonda gösterdiği başarıyı daha yükseğe taşıyan Sivasspor, ligi şampiyon Beşiktaş'ın 5 puan arkasında 66 puanla ikinci sırada bitirdi ve yine tarihinde ilk kez UEFA Şampiyonlar Ligi'ne katılmaya hak kazandı. Sivasspor bu başarısıyla, Türkiye'yi Şampiyonlar Ligi'nde temsil etme hakkı kazanan 5. takım olarak kayıtlara geçti. Sergilediği performansla Süper Ligde kalıcı hâle gelen ve bütün takımlar için zorlu bir deplasman hâline gelen Sivasspor, 11 yıl aralıksız mücadele ettiği Süper Lig'den 2015-2016 sezonunda şanssız bir şekilde TFF 1. Lig'e düştü. Ancak 2016-2017 sezonu sonunda teknik direktör Samet Aybaba ile TFF 1. Lig'i şampiyon olarak tamamlayan kırmızı-beyazlı ekip sadece bir sezon aradan sonra yeniden Süper Lig'e çıkmayı başardı. 2019-2020 sezonunda ise

Sivas'lı teknik direktör Rıza Çalimbay ile büyük bir başarı ortaya koyan Sivasspor, taraftarlarının tribünlerdeki desteğiyle, kıyasıya şampiyonluk mücadelesi yaşanan Süper Lig'in ilk yarısını tarihinde üçüncü kez lider olarak tamamladı. Her geçen yıl başarılarını artıran, sportif başarılarının yanında altyapı yatırımları, tesisleşme ve kurumsallaşmada da çok önemli hamleler yapan Sivasspor, Sivas şehrini temsil eden en büyük marka değerlerinden biri konumuna gelmiştir.

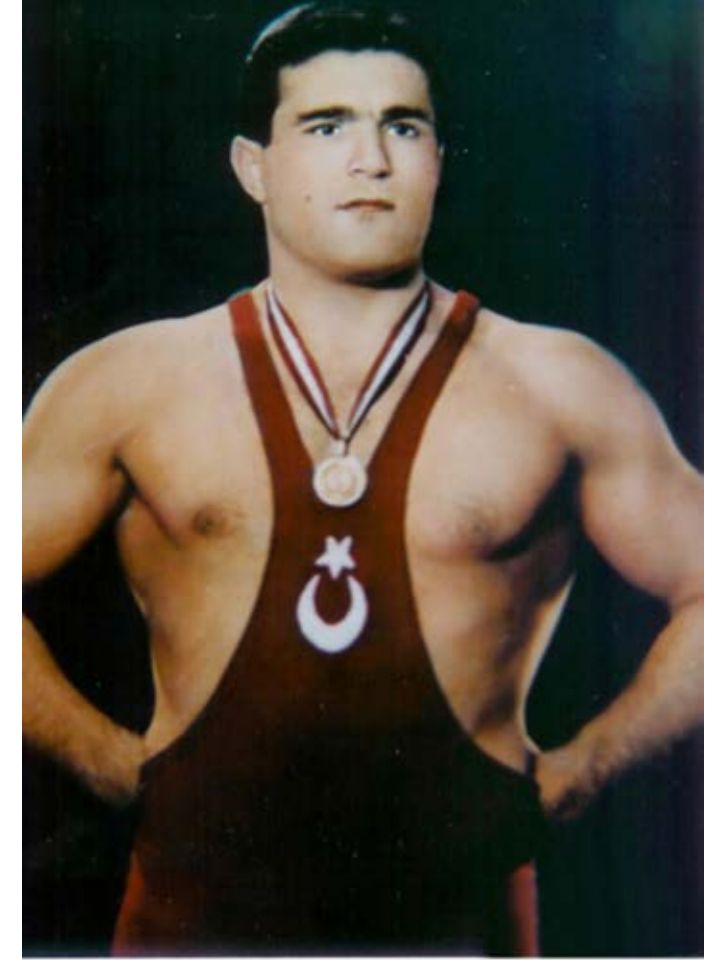
SİVAS BELEDİYESPOR

Sivas ilini profesyonel futbol liglerinde başarıyla temsil eden bir diğer kulüp ise 1995 yılında yeşil beyaz renklerle kurulan Sivas Belediyespor. 2009 yılında ismini Sivas Dört Eylül Belediyespor olarak değiştiren kulüp, terfi maçlarının sonunda 3 Lig'e çıkmayı başardı ve tarihinde ilk kez profesyonel liglere yükselmiş oldu. 2014-15 sezonunda grubunu 2. sırada tamamlayarak 2. Lig'e Yükselme Play Off'larında oynamaya hak kazanan Sivas Belediyespor, Play Off'lar sonunda yine tarihinde ilk kez 2. Lig'e yükselme başarısını gösterdi. 2015 yılında ismini tekrar Sivas Belediyespor ve renklerini de yeşil-beyaz olarak değiştiren kulüp, 2. Lig'de, 2016-2017 sezonunda grubunu 5. sırada, 2017-2018 sezonunda ise 4. sırada tamamlayarak iki sezon üst üste 1. Lig'e Yükselme Play Off'larında oynama başarısı gösterdi ancak her iki sezonda da çeyrek finalde elendi. Alt yapı kategorilerinde sporcu yetiştiren ve hâlen 2. Lig'de mücadele eden Sivas Belediyespor, maçlarını 2012 yılında açılan Muhsin Yazıcıoğlu Stadyumu'nda oynamaktadır.

SİVAS VE GÜREŞ

Üç farklı Olimpiyat Şampiyonu ve toplam 4 altın Üç farklı Olimpiyat Şampiyonu ve toplam 4 altın madalya alan ilk ve tek ilimiz Sivas. Olimpiyatlarda en çok madalya kazanılan ve ata sporumuz olarak bilinen güreş, Sivas şehrinde asırlardır yaşatılan geleneklerden birisidir. Dünyayı kendisine hayran bırakan birçok Avrupa, Dünya ve Olimpiyat şampiyonu güreşçi yetiştiren Sivas, Türkiye'de üç farklı Olimpiyat Şampiyonu ve toplamda 4 altın madalya çıkaran ilk ve tek il konumundadır. Sivaslı sporcular bu dört altın

madalyanın hepsini güreş branşında almıştır. Ahmet Ayık 1968 Meksika Olimpiyatlarında, Hamza Yerlikaya 1996 Atlanta ve 2000 Sidney Olimpiyatlarında ve son olarak Taha Akgül 2016 Rio Olimpiyatlarında altın madalya kazanan Sivaslı güreşçiler olmuştur. Sivas'ta güreşin başarısını devam ettirmek ve yeni şampiyonlar yetiştirmek amacıyla 1995 yılında Güreş Eğitim Merkezi olarak kurulan, sonrasında sporcu eğitim merkezine dönüştürülen Ahmet Ayık Sporcu Eğitim Merkezi, Güreş, Halter, Judo ve Atletizm branşlarında 37'si güreşçi olmak üzere toplam 102 sporcuyla faaliyetlerine devam etmektedir.

Ahmet Ayık

1938 yılında Sivas'ın Doğanşar ilçesine bağlı Eskiköy'de dünyaya gelen ve 9 yaşından itibaren güreş yapmaya başlayan Ahmet Ayık, toplamda 1 Olimpiyat, 2 Dünya ve 2 Avrupa şampiyonluğu kazanarak gelmiş geçmiş en iyi güreşçiler arasında yer almıştır.

Hamza Yerlikaya

17 yaşında güreşte dünya şampiyonluğu kazanan ilk güreşçi olan, toplamda 2 Olimpiyat, 3 Dünya ve 8 Avrupa şampiyonluğu bulunan Sivaslı güreşçi Hamza Yerlikaya'ya Uluslararası Güreş Federasyonları Birliği (FILA) tarafından "Asrın Güreşçisi" ünvanı verilmiştir.

Taha Akgül

1990 yılında Sivas'ta dünyaya gelen ve güreş hayatına 2004 yılında Sivas Güreş Eğitim Merkezi'nde başlayan Taha Akgül, toplamda 1 Olimpiyat, 2 Dünya ve 7 Avrupa şampiyonluğu kazandı. 2016 Rio Olimpiyatlarında ülkemiz adına ilk ve tek altın madalyayı kazanan milli güreşçimiz, Covid-19 salgını nedeniyle ertelenen Tokyo Olimpiyatları'ndaki en büyük madalya umutlarımız arasında gösterilmektedir.

KAYNAKLAR

Dünya Güreş Birliği. Erişim adresi: <https://unitedworldwrestling.org> Erişim Tarihi: 22.12.2019

Elbay, S. ve Elbay, A. (2017). Dünden Bugüne Sivasspor. Pelikan Basım, İstanbul.

Karadağ, N. ve İzgi, A. (1998). 1967'den 1997'ye Sivasspor Tarihi. Sivas Belediye Başkanlığı Yayınları, Yayın No:3

Mahiroğulları, A. (2018). Bozkırdaki Çekirdek Sivas. Özlem Kitabevi Yayınları, Sivas.

Türkiye Cumhuriyeti Gençlik ve Spor Bakanlığı. Erişim adresi: <https://www.gsb.gov.tr> Erişim Tarihi: 15.12.2019

Türkiye Futbol Federasyonu. Erişim adresi: <https://www.tff.org> Erişim Tarihi: 15.12.2019

Türk Güreş Vakfı. Erişim adresi: <https://www.turkguresvakfi.org.tr> Erişim Tarihi: 25.12.2019

Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi. Erişim adresi: <https://www.olimpiyatkomitesi.org.tr> Erişim Tarihi: 29.12.2019

Sivasspor Kulübü. Erişim adresi: <http://www.sivasspor.org.tr> Erişim Tarihi: 20.12.2019

Sivas Belediyesi. Erişim adresi: <http://www.sivas.bel.tr> Erişim Tarihi: 17.12.2019

Sivas Belediyespor Kulübü. Erişim adresi: www.sivasbelediyespor.com Erişim Tarihi: 21.12.2019

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi. Erişim adresi: <http://www.cumhuriyet.edu.tr> Erişim Tarihi: 19.12.2019

Sivas Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü. Erişim adresi: <http://sivas.gsb.gov.tr> Erişim Tarihi: 15.12.2019

Sivas Milli Eğitim Müdürlüğü. Erişim adresi: <https://sivas.meb.gov.tr/> Erişim Tarihi: 17.12.2019

Sivas Valiliği. Erişim adresi: <http://www.sivas.gov.tr> Erişim Tarihi: 17.12.2019

Yıldız Dağı Kayak Merkezi. Erişim adresi: <http://yildizd>

Sivas Genel Görünüm

KENT YAŞAMI

Cumhuriyet Meydanı

KENT YAŞAMI

Doç. Dr. Ahmet Mazlum

Bir kentin cazibe alanları genelde nüfusun birtakım nedenlerden dolayı yoğunlaştığı alanlardır. Konutların kalite ve fiyatlarından, çeşitli yerel hizmetlere ulaşmadaki kolaylık,

AVM'lerden, kültür ve sanat ortamlarına, eğlence mekânlarına kadar geniş bir alanı oluşturan unsurlar kenti cazibe merkezleri olarak nitelenir.

Sivas'ın Klasik Cazibe Merkezleri

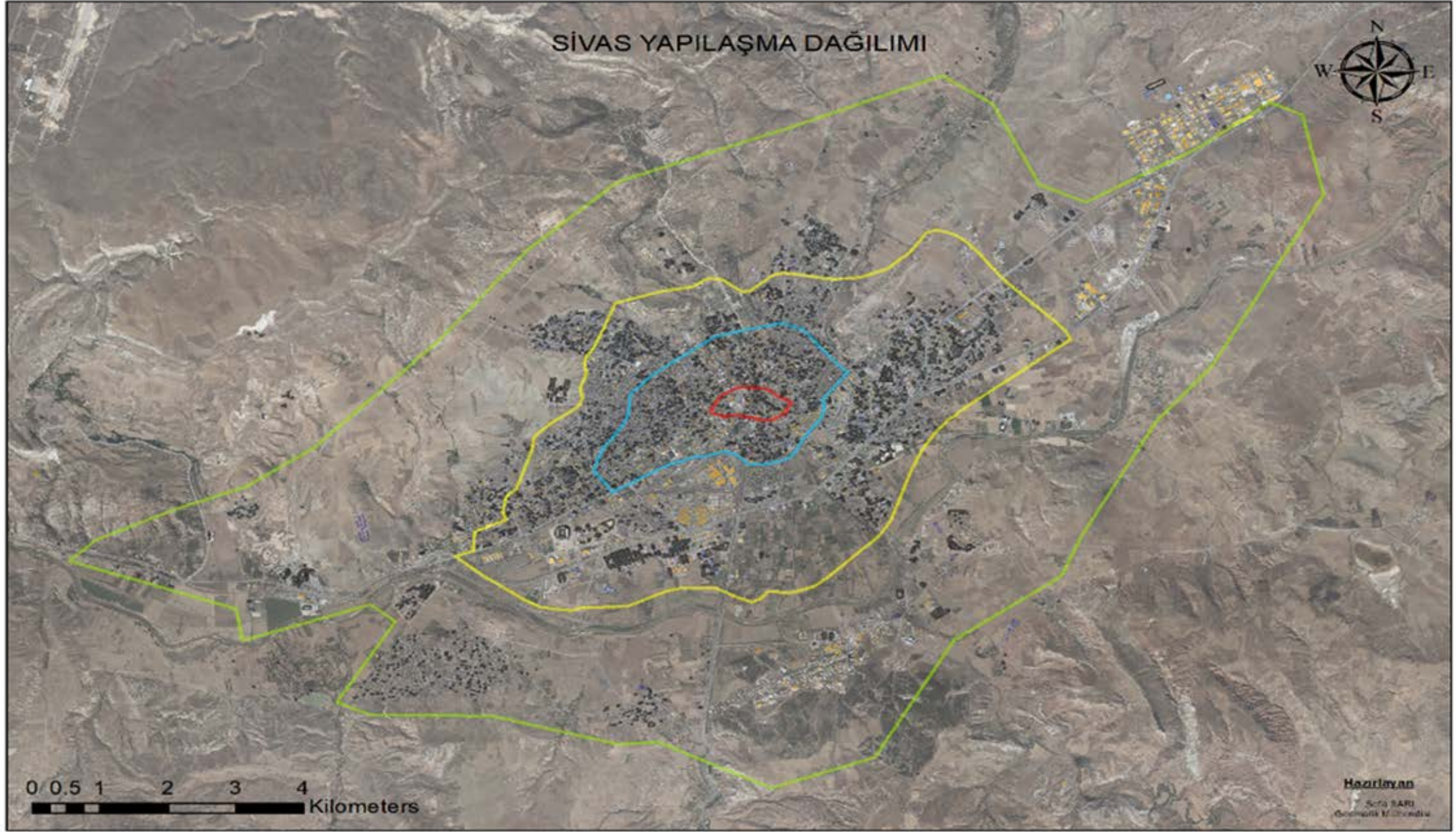
Sivas bu anlamda uzun yıllar kabuğunu kıramamış bir kent görünümündedir. Uzun yıllar Atatürk Caddesi ve çevresi, İnönü Bulvarı ve çevresi (halk arasında İstasyon caddesi diye bilinir), Hikmet Işık Caddesi ve çevresi kentin cazibe merkezlerini oluşturmuştur. Birçok kamu binasının (Valilik Binası, Belediye, Adliye, Millî Eğitim Müdürlüğü, Nüfus Müdürlüğü, SSK Hastanesi vb), birçok alışveriş mağazasının ve

sebze halinin bu bölgelerde yer alması buraları cazibe merkezi haline getirmiştir. Klasik veya eski cazibe merkezleri diye adlandırabileceğimiz bu idari ve ticari alanlar ile yerleşim birimleri, cazibelerini kısmen kaybetme durumuna gelmişlerdir.

Sonyillarda gerek yerel siyaset mekanizmalarının, gerekse kamu bürokrasinin aldığı kararlarla

merkezdeki cazibe alanları azaltılmaya çalışılmış, kentin farklı yerlerinde yeni cazibe merkezleri oluşturulmaya çalışılmaktadır. Bunların başında yaklaşık son 15 yıllık periyotta yukarıda anılan merkezlerin dışında Üniversite Toki diye anılan yerleşim bölgesinde TOKİ tarafından inşa edilen konut ve villalar, burayı merkeze bağlayan ve bugün Bağdat Caddesi diye anılan bölge gelmektedir. Yeni Devlet Hastanesi'nin de bu bölgeye yakın olması buranın cazibesini üst seviyelere çıkarmaktadır. Bu bölge son yıllarda konut fiyatlarının tavan yapması, yeni ticari kurumların açılması bunun tipik göstergesidir.

Yeni cazibe merkezleri yaratma çabalarına; Millî Eğitim Müdürlüğü'nün ve Askerlik Şubesi'nin Kümbet mevkiine, Tapu Kadastro Müdürlüğü'nün Kılavuz mevkiine, Adliye Binası'nın Gültepe mevkiine taşınmasını örnek gösterebiliriz. Gültepe bölgesi, ayrıca kampüs mantığıyla oluşturulan ve Sivas'taki birçok lisenin taşındığı bir alan görünümündedir. Ayrıca 4 Eylül Futbol Stadyumu ve AVM'nin bu bölgede inşa edilmiş olması, burayı son yıllarda kentin yeni cazibe alanlarına eklemektedir. Yenışehir bölgesi de bu alanlara eklenmeyi hak etmektedir. Kenti üniversiteye doğrudan bağlayacak olan bulvarın (yapımı devam etmektedir) bu bölgeden geçmesi, bu bölgenin Bağdat Caddesi'nin hemen yakınında bulunması, bu bölgeyi yeni cazibe alanlarına eklemektedir. Yenışehir bölgesi eski klasik cazibe merkezlerini belirtilen sınırın çevresinde yer almaktadır.

Sivas'ın Yapılaşma Eğilimleri. Kırmızı, Mavi, Sarı ve Yeşil Çizgiler Yapılaşma Yoğunluğunun Kent Merkezinden Dışarı Doğru Azalışını Gösterir.

Anılan bu bölge Sivas-Ankara karayolunun (çevre yolu) şehir merkezi tarafından sağında yer almaktadır. Sol tarafta ise endüstriyel alanda

önemli bir üretim ve istihdam alanı oluşturan Sanayi Bölgesi uzanmaktadır.

Bu sanayi bölgesinin dışında Sivas-Erzincan karayolunun 7. km'sinde kurulan Sivas

Yeni Cazibe Merkezi Olarak Gültepe Bölgesi

Organize Sanayi Bölgesi endüstriyel alanda kentin gözbebeklerinden biridir. 10000 kişiye yaklaşan istihdamı kentin ekonomik can damarlarından birini oluşturmaktadır.

Sivas'ta yer alan üretim kuruluşlarının 2002 yılında dış satımı (ihracat) 8.462.836 dolar iken, 10 yılda yaklaşık on kat artarak 2012 yılında 93.294.582 dolara ulaştı. Günümüzde bu rakam 96.000.000 dolar civarındadır.

Sivas'ın marka değerini yükselten bir başka önemli cazibe alanı kuşkusuz Nuri Demirağ Havaalanı'dır. Kente yolcu ve yük taşımacılığını kolaylaştıran dolayısıyla kenti cazip kılan önemli bir marka değerine sahiptir. Havaalanı 1957 yılında açılmış olup 20047 m²'lik bir alana kurulmuştur. Şehre uzaklığı 23 km olup ulaşım servislerle sağlanmaktadır. Sivas Nuri Demirağ Havaalanı yüksekliği 1597 m'dir. Sivas'ın kuzeyindeki Meraküm Tepesinde yer almaktadır. Ayrıca bu havaalanı Nato üssü olarak planlanmıştır fakat bu gerçekleşmemiştir. Sivas Nuri Demirağ Havaalanı engelsiz bir havaalanıdır yani engelli vatandaşlar tarafından kolayca kullanabilmektedir. Bu havaalanımız yeşil havaalanı sertifikası da almıştır. Teknik hizmetleri ve alt yapısı oldukça güçlü olup, uçakların rahat iniş ve kalkış yapmasını sağlamak için pistler en uygun seviyeye getirilmiştir (<https://www.hepfly.com>).

Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü'nden derlenen bilgilere göre 2018 yılı içerisinde iç hatlar yolcu trafiği 585 bin 027 kişi, dış hatlar yolcu trafiğinde 6 bin 870 kişi uçarken, toplamda 591 bin 897 kişi uçuş yaparak Sivas Nuri Demirağ Havalimanı'nı kullanmıştır (<http://www.bizimsivas.com.tr>). Sivas Nuri Demirağ Havalimanı'nda, 2019 yılı ekim ayı sonu itibarıyla hizmet verilen yolcu sayısı 406 bin 537, uçak trafiği 3 bin 602, yük trafiği (kargo+posta+bagaj) ise 3 bin 338 ton olarak gerçekleşti.

SİVAS'A KENTSEL ÖZELLİKLER BAĞLAMINDA TOPLU BAKIŞ

Sivas kenti, elbette belirtilen özelliklerden ve sahip olunanlardan ibaret bir kent değildir. Tarımından mutfağına, sanayisinden turizmine, tarihsel ve kültürel dokusundan doğasına kadar oldukça zengin bir kent görünümündedir. Sivas'ı bu yönüyle betimleyebilmek için bazı özelliklerini ortaya koymak gerekir.

Sivas, tarım ve hayvancılık faaliyetleri konusunda ülkemizdeki sıralamaları göz önüne alındığında;

- Tohumluk patates üretiminde Türkiye 1.'si
- Hayvansal ürün değerinde Türkiye 3.'sü
- Bal üretiminde Türkiye 3.'sü
- Su ürünleri üretiminde Türkiye 5.'si
- Büyükbaş hayvan sayısında Türkiye 6.'sı
- Canlı hayvan değerinde Türkiye 9.'su
- Küçükbaş hayvan sayısında Türkiye 16.'sı olduğu görülmektedir.

Sivas I. Organize Sanayi Bölgesi

Yukarıda sıralanan veriler rastlantısal olarak ortaya çıkan veriler değildir. Sivas nüfusunun ekonomik uğraşı alanlarına bakıldığında, tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin % 66,5 ile ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Bu alanda çalışanların ise % 91,6'sı kırsal kesimde yaşamaktadır.

Çayır - mera alanlarının fazla olması, hayvancılık faaliyetleri açısından önemli bir avantaj sunmaktadır. 160.431 hektara ulaşan sulanabilir arazi ilgili kuruluşlar ve çiftçiler tarafından sağlanmaktadır (STSO TR72 Bölgesi, Sivas Yatırım Rehberi: 8-9).

İleri teknoloji üreten kurumlara baktığımızda ilk karşımıza çıkan kurum Cumhuriyet Üniversitesi Teknokent birimidir.

- İleri teknolojik bilgi üretilmesi,
- Üründe ve üretim yöntemlerinde yenilik geliştirilmesi,
- Verimliliğin artırılması,
- Üretim maliyetlerinin düşürülmesi,
- Teknolojik bilginin ticarileştirilmesi,
- Teknolojik yoğun üretim ve girişimciliğin desteklenmesi,
- Küçük ve orta boy işletmelerin teknolojiye uyum sağlaması,
- Teknoloji yoğun alanlarda yatırım olanaklarının yaratılması,
- Araştırmacı ve vasıflı kişilere istihdam sağlanması (STSO TR72 Bölgesi, Sivas Yatırım Rehberi: 17) amacıyla olan Teknokent 100 adet çalışma ofisi, 8491 m² kapalı alan ve toplamda da 91.476 m² alana (<http://www.cumhuriyetteknokent.com>) sahip bir kurum olarak Sivas'a ve ülkemize hizmet vermektedir.

Sivas Genel Görünüm

Sivas'ın kültür ve turizm değerlerine baktığımızda;

- Aşık Veysel ve Ozanlar Haftası Etkinlikleri,
- Pöhrekli Kültür ve Yayla Şenlikleri,
- Zara Karabel Yöresi Yayla Şenlikleri,
- Beydağı Yıldızbaba Şenlikleri,
- Karacaören Yayla Şenlikleri,
- Şerefiye Kültür ve Sanat Festivali,
- Merder Madımak Festivali,
- Alacahan Kervansaray Şenlikleri,

- Çamşılı Divriği Halk Ozanları Festivali,
- Kangal Köpeği Festivali, Gölova Yayla Festivali,
- Köse Süleyman Ziyareti,
- Zara Bal ve Kültür Festivali,
- Aşık Veysel Aşıklar Bayramı,
- Çatpınar Köyü Güreş Müsabakaları,
- 4 Eylül Sivas Kongresi ve Sanat Etkinlikleri,
- Geleneksel Ahmet Ayık Karakucak Güreşleri ve Bal Festivali,
- Suçatı Dut Şenlikleri,

Tozanlı Şenlikleri,

Şeyhderdeyar Kültür Festivali,

Koyulhisar Kültür ve Sanat Festivali,

Akıncılar Kavun Festivali gibi kültürel ve tanıtım amaçlı faaliyetler her yıl gerçekleştirilen faaliyetlerdir.

Sivas kenti Devlet tiyatrosu, müzik koroları, konservatuvarı, sanat evleri, müzeleri ve sinemaları ile kültürel bir zenginlik sunarken, kentin sosyal yaşamına da önemli bir canlılık katmaktadır.

Aşıklık geleneğinin son derece güçlü olduğu Sivas, Pir Sultan Abdal, Aşık Veysel, Aşık Ruhsati, Sefil Selimi, Muzaffer Sarısözen ve daha çok sayıda değeri yetiştirip, aşıklık geleneğinin beşiği konumundadır (STSO TR72 Bölgesi, Sivas Yatırım Rehberi: 25).

Termal turizmi alanında da önemli değerlere sahip olan Sivas, Kangal Balıklı Kaplıca, Sıcak Çermik ve Soğuk Çermik, Orta Bucak Çermiği, Alaman Çermiği ve Akçaağıl Çermiği gibi sağlık turizmi alanında da hizmet veren kuruluşlara sahiptir.

Kış turizmi ve sporları çerçevesinde de geleceğin kayak merkezleri arasında sayılan, Sivas merkeze 58 km uzaklıkta bulunan, kar kalitesinin yüksek olduğu, 2.552 m rakımlı Yıldız Dağı dünya standartlarında kayak sporu yapabilecek niteliklere sahiptir.

Kültür ve inanç turizmi kapsamında Aşağı Kale, Yukarı Kale, Sivas Ulu Cami, Şifaiye Medresesi, Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası, Gök Medrese, Buruciye Medresesi, Çifte Minareli Medresesi, Kesik Köprü, Eğri Köprü, Meydan Camii, Kale Camii, Subaşı Hanı, Taş Han, Çorapçı Hanı, Meydan Hamamı, Kurşunlu Hamamı, Hükümet

Konağı, Kongre ve Etnografya Müzesi, İnönü Konağı, Susamışlar Konağı, Abdi Ağa Konağı, Osman Ağa Konağı; doğa turizmi kapsamında ise Eğriçimen Yaylası, Gökpınar Gölü, Tödürge Gölü, Hafik Gölü, Sızır Şelalesi, Şuğul Vadisi, Paşabahçe Mesire Alanı gibi alanlar kentin doğal güzellikleri arasındadır ((STSO TR72 Bölgesi, Sivas Yatırım Rehberi: 24-27).

ÖZET VE SONUÇ OLARAK;

Sivas kenti belki tek bir marka kent özelliği ile betimlenememektedir: Turizm kenti, öğrenci kenti, sanayi kenti gibi. Ancak tarımdan sanayiye, turizmden eğitime birçok alanda sahip olduğu değerlerle gelişmeye açık bir kent konumundadır. Yapılması gereken kentin bürokratik ve siyasal elitler tarafından daha fazla sahiplenilmesi ve bu değerlerin ortaya çıkmasını sağlayacak yatırımların Sivas'a gelmesini sağlamaktır.

KAYNAKLAR

Sivas Ticaret ve Sanayi Odası Yayını. TR72 Bölgesi, Sivas Yatırım Rehberi (indirme linki <https://www.sivastso.org/raporlar.html>).

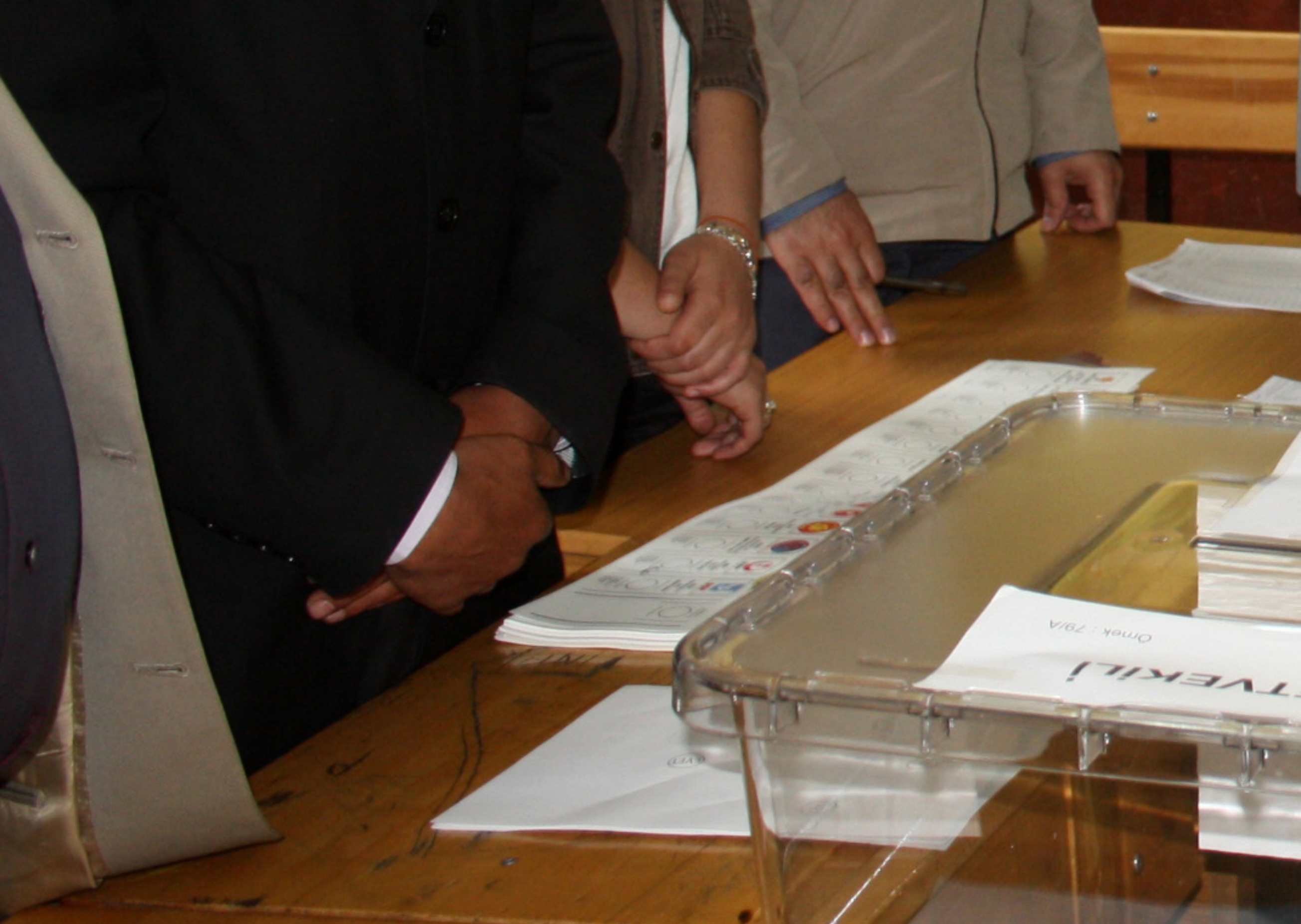
TÜİK 2019

<http://www.bizimsivas.com.tr/haber/591-binkisi-uctu-16430.html>. 12.01.2020

<http://www.cumhuriyetteknokent.com/teknokent/hakkimizda/cumhuriyet-teknokent/>. E.T. 15.01.2020

<https://www.haberler.com/nuri-demiraghavalimani-ekimde-41-bin-744-yolcuya-12632959-haber/>. E.T. 15.01.2020

<https://www.hepfly.com/sivas-nuri-demiraghavalimani> E. T. 12.01.2020

SIYASET VE TEMSİL

1 Kasım 1927 Seçimlerinde Sivas Valiliği Önüne Asılmış Seçim Kağıtları

SİYASET VE TEMSİL

Doç. Dr. Sevda Mutlu

Tek Parti Döneminde Seçimler

1923'te Cumhuriyetin ilanından sonra 1923-1927-1931-1935-1939-1943 tarihlerinde Cumhuriyet Halk Partisi'nin (CHP) tek partili yönetimi ile seçimler iki dereceli olarak yapılmıştır. Seçimlerde

de daima tek parti olan CHP adayları yer almıştır. "Genellikle halkın doğrudan milletvekili seçmesi için yeterli "olgunluğa" ulaşmadığı, dolayısıyla karar verirken hata yapabileceği düşünülürdü.

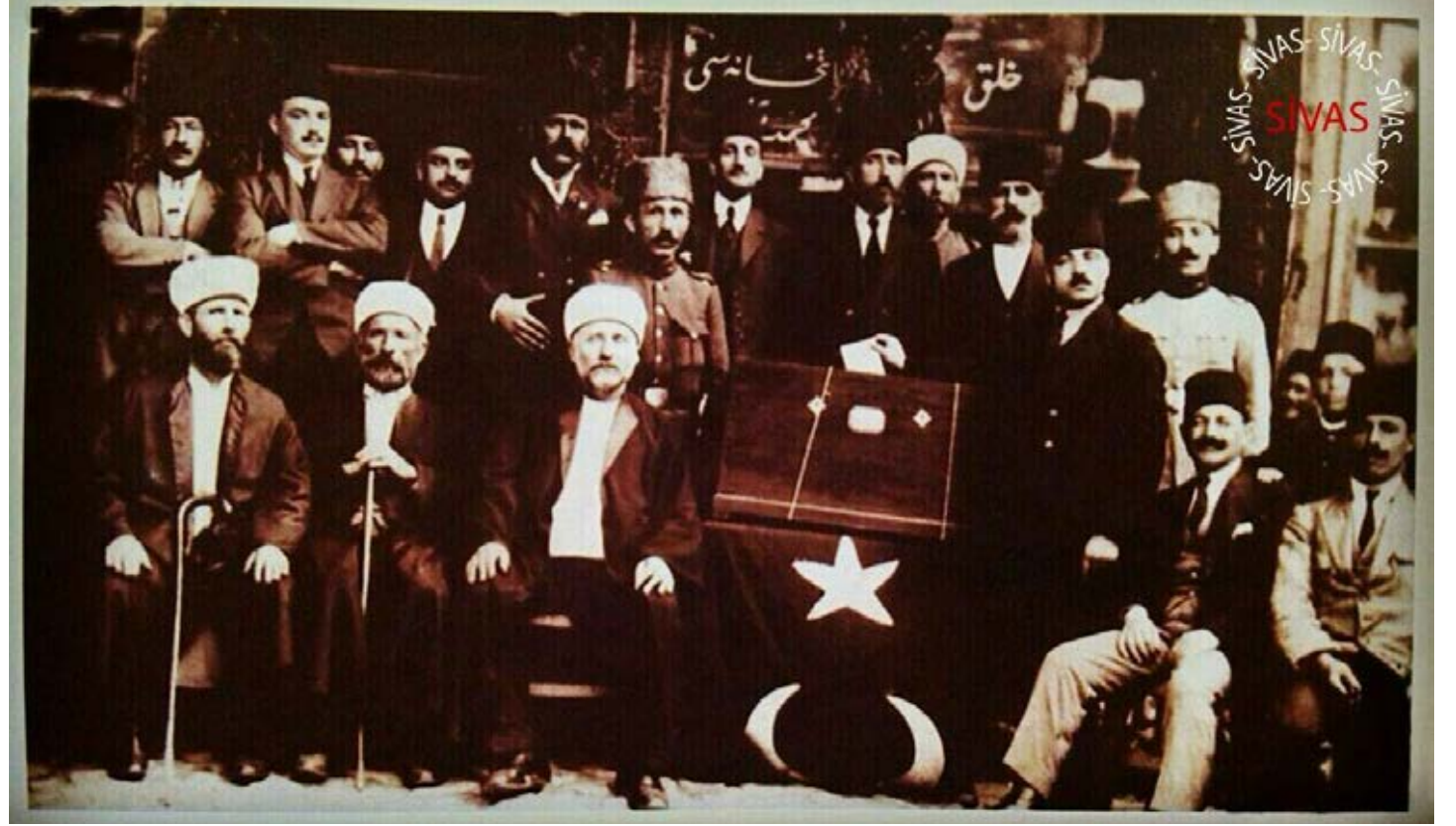
Bu nedenle, önce genel oyla ikincil seçmenler seçilir. Ardından sayıları sınırlı ikinci seçmenler de milletvekillerini seçerlerdi". (Alkan, 2006).

1945'te Türkiye, San Francisco Konferansı bünyesindeki demokratik topluluğa katılırken tek partili rejimi bırakıp çok partili sisteme geçme kararını İsmet İnönü liderliğinde vermiştir.

21 Temmuz 1946 Seçimleri

21 Temmuz 1946 seçimi çok partili sistemin ilk seçimidir. Bu seçimle, iki dereceli seçim uygulaması yerini tek dereceli seçimlere bırakmıştır. 1946 seçimleri oldukça tartışmalıydı. Bunun öne çıkan iki nedeni vardı. Birincisi, 1947'de yapılması planlanan seçimlerin erkene alınarak 1946'da yapılmış olması. Diğeri de seçimlerde oyların açık kullanılmış olup gizli sayılmasıydı.

Bu seçimde Sivas'ın tercihi de CHP olmuş ve Meclis'e 12 milletvekilini CHP'den göndermiştir.

Sivas'ta İlk Seçim Sandığı (1923)

Parti	21 Temmuz 1946 Genel Seçim Sonuçları			
	Türkiye Geneli (Milletvekili Sayısı ve Oy)		Sivas (Milletvekili Sayısı ve Oy)	
CHP	397	% 85,3	12	% 100
DP	61	% 13,1	-	-
BĞMZ	7	% 1,5	-	-

1946 genel seçim sonuçları

14 Mayıs 1950 Genel Seçimi

14 Mayıs 1950 milletvekili seçimi, tek dereceli, gizli oy, açık tasnif usulüne göre adli denetim altında yapılan ilk seçim olmuştur. Bu nedenle, Türkiye tarihinin ilk demokratik seçimi olarak kabul edilir.

Bu seçimde çoğunluk sistemi uygulandı. Bu nedenle, DP oyların yaklaşık yüzde 55'ini alarak 416 milletvekilliğiyle TBMM'deki sandalye sayısının yaklaşık yüzde 85'ini elde etti. Bu seçimlerle % 39,6 oy oranı ve 69 milletvekili ile muhalefette kalan CHP'nin 27 yıllık iktidarı da sona erdi.

Sivas'ın bu seçimdeki tercihi de % 54,3'lük oy oranı ile DP olmuştur ve çoğunluk sisteminden dolayı 12 milletvekilini de DP'den seçerek Meclis'e göndermiştir.

2 Mayıs 1954 Genel Seçimi

Bu seçim, DP'nin ilk iktidar deneyiminin ve CHP'nin de ilk muhalefet döneminin ardından gerçekleşen genel seçim olma özelliğine sahiptir. Demokrat Parti, iktidara geldikten sonra tarım araç ve makinelerine yönelik yatırımları sonucu üretimde daha önceki yıllara göre büyük artışlar gerçekleşmiştir. DP'nin, Kore Savaşı'na katılma kararı ile Türkiye'nin NATO'ya girmesi ve dış politikada attığı adımların iç politikada doğurduğu sonuçlar halka olumlu yansımıştır.

1954 seçimlerinde de liste usulü basit çoğunluk sistemi uygulanmıştır. DP oyların % 58,4'ünü alarak 503 milletvekili ile Meclis'te birinci parti olmuştur. % 58,4'lük oy oranı, bugüne kadar yapılan genel seçimlerde henüz başka bir siyasal parti tarafından yakalanamamıştır. CHP oyların %35,1'ni alarak 31 milletvekili ile Meclis'te ikinci

Parti	14 Mayıs 1950 Genel Seçim Sonuçları			
	Türkiye Geneli (Milletvekili Sayısı ve Oy)		Sivas (Milletvekili Sayısı ve Oy)	
CHP	69	% 39,6	-	% 45,7
DP	416	% 55,2	12	% 54,3
MİLLET P.	1	% 4,6	-	-
BĞMZ	1	% 0,6	-	-
KO (%)	%89,3		92,5	

1950 Genel Seçim Sonuçları

Parti	2 Mayıs 1954 Genel Seçim Sonuçları			
	Türkiye Geneli (Milletvekili Sayısı ve Oy)		Sivas (Milletvekili Sayısı ve Oy)	
CHP	31	% 35,1	-	% 44,5
DP	503	% 58,4	14	% 52,7
MİLLET P.	5	% 5,3	-	% 2,8
BĞMZ	2	% 0,6	-	% 0,0
KO (%)	%88,6		% 92,2	

1954 Genel Seçim Sonuçları

kez muhalefet partisi olarak yerini almıştır.

Sivas'ın bu seçimdeki tercihi % 52,7'lik bir oranla DP olmuş ve 14 milletvekilini DP'den Meclis'e göndermiştir. CHP Sivas'ta % 44,5 oranında oy almış, bu oran CHP'nin Türkiye'de aldığı oy ortalamasının % 10,4 üzerinde olması da dikkat çekicidir. Sivas halkının % 92,2'si sandık başına

gitmiştir. Sivas'ta siyasal katılım oranı Türkiye ortalamasının üzerindedir.

27 Ekim 1957 Genel Seçimi

İktidardaki DP, 3 Eylül 1958'de yapılması gereken genel seçimi öne çekti ve 27 Ekim 1957'de halk sandık başına gitti. Menderes'e karşı güç birliği yapmak üzere CHP, HP ve CMP liderler seçimlere ortak liste ile girilmesi konusunda anlaşdılar. DP, Milletvekilleri Seçim Kanunu'nun 35. ve 109. maddelerinde değişiklikler yaparak muhalefet partilerinin iş birliği yapmalarını engelledi. Bunun üzerine muhalefet partileri işbirliği yapmayacaklarını açıklayarak seçimlere tek başına gitme kararını duyurdular.

27 Ekim günü yapılan seçimlerde DP % 48,6 oranında oy alarak 424 milletvekili kazandı. DP'nin 1957'de oyları önemli oranda düşse de DP tek başına iktidar olmayı başarmıştı. CHP ise oylarını % 41'e yükselterek 178 milletvekili meclise girmişti.

Sivas'ın bu seçimlerde tercihi % 53 oy oranı ile CHP olmuş, 15 milletvekilini CHP'den seçerek Meclis'e göndermiştir. Bu oran, CHP'nin ülke genelinde aldığı oy oranından % 11,6 daha fazlaydı. DP Sivas halkından % 39,6 oranında oy almıştı. Ülke genelinde seçime katılım oranı % 76,6'yken, Sivas'ta katılım oranı daha yüksekti % 81,9'du.

9 Temmuz 1961 Referandumu

On yıl iktidarda kalan DP'nin faaliyetleri, 27 Mayıs 1960 ordu müdahalesi ile birlikte durdurulmuştu. Meclis feshedildi, Anayasa askıya alındı ve iktidardaki DP kapatıldı.

Cemal Gürsel cumhurbaşkanı oldu. Darbe yönetimi Millî Birlik Komitesi (MBK), 15 Ekim 1961'de seçimle yeni bir hükümet iş başına gelene kadar, Türkiye'yi yönetti. Bu süreçte, 1961

Parti	27 Ekim 1957 Genel Seçim Sonuçları			
	Türkiye Geneli (Milletvekili Sayısı ve Oy)		Sivas (Milletvekili Sayısı ve Oy)	
CHP	178	% 41,4	15	% 53
DP	424	% 48,6	-	% 39,6
CMP	4	% 6,5	-	% 7,4
HÜRRİYET P.	4	% 3,5	-	% 0,0
KO (%)	% 76,6		% 81,9	

1957 Genel Seçim Sonuçları

	9 Temmuz 1961 Referandum Sonuçları	
	Türkiye Geneli	Sivas
Evet	% 61,7	% 74,8
Hayır	% 38,3	% 25,2
KO (%)	% 81,00	% 85,8

1961 Referandum Sonuçları

Anayasası hazırlandı. 1961 Anayasası'nda, iktidarı ve Millet Meclisi'ni denetlemek için Cumhuriyet Senatosu ve Anayasa Mahkemesi oluşturuldu. Ayrıca tek bir partinin Meclis'te ezici çoğunluk elde etme olanağını azaltmak için nisbi temsil sistemi getirildi. Millî Güvenlik Kurulu (MGK) kuruldu. Hazırlanan bu Anayasa 9 Temmuz 1961 referandumu ile halka sunuldu.

9 Temmuz 1961 referandumu Türkiye'de yapılan ilk referandumdur. Referandumda Anayasa %

38,3 'Hayır' oyuna karşılık, % 61,7 'Evet' oyuyla kabul edildi.

Sivas'ın bu referandumdaki tercihi % 74,8 oy oranı ile 'Evet' olmuştur, bu oran ülkede genelindeki 'Evet' ortalamasının oldukça üstündedir. "Hayır" diyenlerin oranı ise % 25,2'dir. Sivas'ta referanduma katılım oranı % 85,8'di ve bu oran ülke ortalamasının üstündeydi.

15 Ekim 1961 Genel Seçimi

1960 darbesinden sonra yapılan ilk seçimdi. Yeni anayasayla birlikte, Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu seçimi yapılacaktı. Senato seçimleri çoğunluk sistemine, milletvekili seçimleri ise nispi temsil (d'Hondt) esasına göre yapılmıştır. Milletvekili sayısı 450 olarak, Cumhuriyet Senatosu üyesi sayısı 150 olarak sabitlendi. Senatör olabilmek için 40 yaşını doldurmak ve yükseköğrenim bitirmek gerekiyordu. Senato 12 Eylül 1980 askerî darbesiyle lağvedildi.

Seçimlere CHP'nin dışında yeni kurulan; DP'nin devamı oldukları iddiasında olan Adalet Partisi (AP) ve Yeni Türkiye Partisi (YTP), Millet Partisi'nin (MP) yerini alan Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi (CKMP) katılmıştır.

Seçimde CHP, % 36,7 oy oranı ve 173 milletvekili ile birinci gelen parti olmuştur. AP çok yakın oy oranı % 34,8 ve 158 milletvekili ile ikinci parti olmuştur. Seçimlere katılan dört partiden hiçbiri Millet Meclisi'nde salt çoğunluğa erişememişti. Türk siyasal yaşamı yepyeni bir kavram ile tanışmıştı "koalisyon". 1965 seçimlerine kadar istikrarsız bir dönem yaşanmış ve dört kez koalisyon hükûmeti kurulmuştur.

Bu seçimde Sivas'ın tercihi Türkiye'nin tercihinden çok farklı olmuş ve % 44 oy oranı ile YTP Sivas'ta birinci olmuş, Sivas 5 milletvekilini YTP'den Meclis'e göndermiştir. AP, Sivas'ta sadece % 4,8 oranında oy almıştır. Bu oran AP'nin ülke genelinde aldığı oy oranının (% 34,8) çok çok altındadır. Sivas'ta CHP % 39,2 oy oranı ile ikinci parti olmuş ve Sivas 5 milletvekilini de CHP'den seçerek Meclis'e göndermiştir. Sivas'ta CHMP % 9,7 oranı ile 1 milletvekili kazanmıştır. Sivas'taki siyasal katılım % 81,9'dur, ülkedeki katılım ile hemen hemen aynı orandadır.

Parti	15 Ekim 1961 Genel Seçim Sonuçları			
	Türkiye Geneli (Milletvekili Sayısı ve Oy)		Sivas (Milletvekili Sayısı ve Oy)	
CHP	173	% 36,7	5	% 39,2
AP	158	% 34,8	-	% 4,8
CKMP	54	% 14	1	% 9,7
YTP	65	% 13,7	5	% 44
BĞMZ	-	% 0,8	-	% 2,3
KO (%)	% 81,4		% 81,9	

1961 Genel Seçim Sonuçları

10 Ekim 1965 Genel Seçimi

10 Ekim 1965 genel seçimlerinde ilk ve son kez uygulanan Millî Bakiye Sistemi ile seçmen iradesinin % 99'u parlamento'ya yansdı. Millî Bakiye Sisteminde, partilerin seçim çevrelerinde aldığı bütün "artık" oylar toplandı. Açıkta kalan milletvekili sayısına bölünerek milli seçim kotası oluşturuldu. Her partinin elindeki toplam artık oy da bu milli seçim kotasına bölünüp orantılı bir şekilde milletvekillerine dağıtıldı.

1961-1965 arası dönem dört kez kurulan koalisyon hükümetleri ile yönetilmiş ve istikrarsız bir siyasi dönem olmuştur. 10 Ekim 1965 seçimlerinde halk tercihini bu kez tek parti iktidarından yana kullanmış ve % 52,9 oy oranı ve 240 milletvekili ile AP'yi seçmiştir. AP'nin başına geçen Süleyman Demirel ülkenin yeni Başbakanı ve siyasi figürü olmuştur. % 28,7 oy oranı ve 134 milletvekili ile CHP ikinci parti olmuştur. Türkiye İşçi Partisi (TİP) Meclise 14 milletvekiliyle girebilen ilk sosyalist parti olmuştur.

AP, Sivas'ta % 39,4 oy oranı ile birinci olmuş ve Sivas 4 milletvekilini AP'den Meclis'e göndermiştir. Yine de AP'nin Sivas'ta aldığı oy oranı, Türkiye'de aldığı oy oranının % 13,5 altındadır. Sivas'ta CHP, ülke ortalamasının (%28,7) üzerinde %33,2 oranında oy almış ve Sivas CHP'den 4 milletvekilini Meclis'e göndermiştir. Bir önceki seçimde Sivas halkının % 44 oy oranı ile tercih ettiği YTP bu seçimde sadece % 5 oy almış ve 1 milletvekilini YTP'den Meclis'e göndermiştir. YTP'nin oylarının AP'ye kaydığını düşünmek yanlış olmayacaktır. Millî Bakiye Sistemi'nin sağladığı avantajla Sivas CKMP'den 1, MP'den 1 milletvekilini de Meclis'e göndermiştir. Sivas'taki siyasal katılım %74,5'di ve bu oran ülkedeki siyasal katılımın üstündeydi.

Parti	10 Ekim 1965 Genel Seçim Sonuçları			
	Türkiye Geneli (Milletvekili Sayısı ve Oy)		Sivas (Milletvekili Sayısı ve Oy)	
CHP	134	% 28,7	4	% 33,2
AP	240	% 52,9	4	% 39,4
CKMP	11	% 2,2	1	% 3,7
MİLLET P.	31	% 6,3	1	% 7,1
TİP	14	% 3	-	% 2,6
YTP	19	% 3,7	1	% 5
BĞMZ	1	% 3,2	-	% 8,9
KO (%)	% 71,3		% 74,5	

1965 Genel Seçim Sonuçları

12 Ekim 1969 Genel Seçimi

12 Ekim 1969 seçiminin en önemli özelliği Meclis'e sekiz partinin girmiş olmasıdır.

AP % 46,6 oy oranı ve 256 milletvekili bile birinci parti olmuştur. CHP % 27,4 oy oranı ve 143 milletvekili ile ikinci parti olmuştur. 'Ortanın Solu' politikasına itiraz ederek CHP'den ayrılan bir grup milletvekili tarafından kurulan Güven Partisi (GP) üçüncü parti oldu. Bu seçimde TİP, 1965'teki seçimle benzer oranda oy almasına rağmen, Milli Bakiye Sistemi'nin kaldırılmış olması nedeniyle bu kez parlamentoda 2 milletvekili ile temsil edilebildi. Bu seçimde Türk siyaseti yeni bir isimle tanışıyordu, Necmettin Erbakan. Erbakan, Konya'dan bağımsız olarak adaylığını koyarak Meclis'e girdi ve 1970'de Millî Nizam Partisi'ni (MNP) kurdu.

Katılım oranının hem ülke genelinde hem de Sivas'ta düşük olduğu bu seçimlerde, Sivas'ta %30,8 oy oranı ve 4 milletvekili ile CHP birinci parti olmuştur. AP Sivas'ta % 29,6 oy oranı ile ikinci parti olmuş ve 4 milletvekili çıkarmıştır. AP'nin Sivas'ta aldığı oy oranı, Türkiye oy ortalamasının çok çok altındadır. Sivas'ın bu seçimde dikkat çeken tercihi Birlik Partisi'dir (BP). BP Sivas'ta %16,7 oranında oy almış ve BP'den 2 milletvekilini Meclis'e göndermiştir. Oysa BP'nin Türkiye geneli oy oranı sadece % 2,8 ve Meclis'e gönderdiği toplam milletvekili sayısı 8'dir. Bu noktada, BP hakkında kısa bilgi vermek yerinde olacaktır.

BP alevi kökenli bir grup siyaset adamı tarafından 17 Ekim 1966'da kuruldu. Genel Başkanı Hasan Tahsin Berkman'dı. Partinin amblemi Ali'yi simgeleyen bir aslanla, onun çevresinde 12 imamı temsil eden 12 yıldızdan oluşuyordu. BP'nin 23-24 Kasım 1969'daki II. Kongresinde genel başkanlığa Sivas milletvekili Mustafa Timisi seçildi. Ertesi yıl

Parti	12 Ekim 1969 Genel Seçim Sonuçları			
	Türkiye Geneli (Milletvekili Sayısı ve Oy)		Sivas (Milletvekili Sayısı ve Oy)	
CHP	143	% 27,4	4	% 30,8
AP	256	% 46,6	4	% 29,3
GP	15	% 6,6	-	% 3
MİLLET P.	6	% 3,2	-	% 4,1
MHP	1	% 3	-	% 6,3
BİRLİK P.	8	% 2,8	2	% 16,7
TİP	2	% 2,7	-	% 2,9
YTP	6	% 2,2	-	% 1,9
BĞMZ	13	% 5,6	-	% 5
KO (%)	% 64,3		% 64,1	

1969 Genel Seçim Sonuçları

Birlik Partisi'nin bazı milletvekilleri AP'ye geçti. Parti 1973'te Türkiye Birlik Partisi (TBP) adıyla girdiği genel seçimlerde % 1,1 oranında oy aldı ve yalnızca Sivas milletvekili Timisi seçilebildi. 1977 seçimlerinde % 0,4 oranında oy alan TBP 1980 darbesi ile kapatıldı (Çiçek vd., 2017).

14 Ekim 1973 Genel Seçimi

14 Ekim 1973 seçimlerine 1971 Muhtırası'nın yarattığı etki ve sonuçlarla gidildi. Toplumsal gerilimler ve siyasetteki istikrarsızlık nedeniyle askerlerin verdiği muhtıra parlamentoyu fesih etmedi, siyasi partileri kapatmadı, Anayasayı askıya almadı. Başbakan Demirel istifa etti. Asker, partiler üstü bir hükümet kurulmasını istedi. CHP Kocaeli Milletvekili Nihat Erim partisinden istifa etti ve meclis içinden ve dışından üyelerle hükümeti kurdu. Meclisteki Partilerin hepsi hükümete güvenoyu verdi.

14 Ekim 1973 seçimine sekiz parti katılmıştı. Siyasi tablo şöyleydi: CHP'nin yeni lideri Bülent Ecevit'ti. Ecevit, mavi gömleği ve mitinglerde uçurduğu ak güvercinlerle seçime girdi. 'Milli Görüş' siyasetinin lideri Necmettin Erbakan kurduğu Milli Selamet Partisi (MSP) ile seçime girdi. AP Süleyman Demirel liderliğinde, MHP de Alparslan Türkeş liderliğinde seçimlerde yerini aldı. 27 Mayıs darbesi ile kapatılan DP tekrar siyaset sahnesindeydi. Celal Bayar, DP'nin kampanyasına katılarak il il dolaşmıştı.

Seçimlerde, CHP % 33,3 oy oranı ve 185 milletvekili ile birinci parti oldu. AP'nin oyları düşmüştü. AP % 29,8 oy oranı ve 149 milletvekili ile ikinci parti olmuştu. MSP % 11,8 oy oranı ve 48 milletvekili ile üçüncü parti olarak bu seçimlerden çıkmıştı. Dördüncü olan DP'nin % 11,9 oy oranı ve 45 milletvekili vardı. CHP tek başına hükümeti kuracak çoğunluğa sahip değildi. Yüz günü aşkın süren hükümet bunalımı CHP-MSP koalisyonu ile son buldu. Koalisyon dönemi yeniden başlamıştı.

CHP Sivas'ta % 32,9 oy oranı ile birinci olmuş Sivas CHP'den 3 milletvekili seçerek Meclis'e göndermiştir. Sivas'ın bu seçim tercihindeki dikkat çeken nokta MSP'ye verdiği oylardır.

Parti	14 Ekim 1973 Genel Seçim Sonuçları			
	Türkiye Geneli (Milletvekili Sayısı ve Oy)		Sivas (Milletvekili Sayısı ve Oy)	
CHP	185	% 33,3	3	% 32,9
AP	149	% 29,8	2	% 16,9
CGP	13	% 5,3	-	% 1,9
DEM. P.	45	% 11,9	-	% 6,7
MİLLET P.	-	% 0,6	-	% 0
MHP	3	% 3,4	-	% 4,5
MSP	48	% 11,8	3	% 25,7
TBP	1	% 1,1	1	% 10,8
BĞMZ	6	% 2,8	-	% 0,6
KO (%)	% 66,8		% 65,5	

1973 Genel Seçim Sonuçları

MSP'nin Türkiye'de aldığı oy oranı %11,8 iken Sivas'ta aldığı oy oranı % 25,7'dir. Sivas, MSP'den 3 milletvekilini Meclis'e göndermişti. Sivas, % 10,8 oy oranı ile Türkiye Birlik Partisi'nden (TBP) de parti genel başkanı Mustafa Timisi'yi seçmiştir. TBP'nin ülke genelindeki oy oranı sadece %1,1'di ve başka milletvekili çıkaramamıştı. AP Sivas'ta % 16,9 oranında oy almış AP'den 2 milletvekilini seçerek Meclis'e göndermiştir. Seçime katılım hem Türkiye genelinde (% 66,8) hem de Sivas'ta (% 65,5) oldukça düşüktü.

15 Haziran 1977 Genel Seçimi

1977 seçimlerine giderken Türkiye, TBMM'de grubu bulunan sağ eğilimli AP, MSP, MHP ve Cumhuriyetçi Güven Partisi'nin (CGP) yer aldığı 1.Milliyetçi Cephe iktidarı tarafından yönetiliyordu. Bu dönemde artan iç çatışmalar, öğrenci ölümleri ve ekonomik zorluklarla 15 Haziran 1977 seçimlerine gidilmişti. Ekim 1977 tarihinde yapılması planlanan genel seçimler iktidar partisi AP'nin önerisiyle erkene alınarak 15 Haziran 1977'de yapıldı.

AP'nin beklentisi, 1973 seçiminde kaybettiği oylarını yeniden kazanabilmektir. Sağ kanattaki partiler MSP, MHP, DP oyları bölüştü ve sol kanatta CHP % 41,4 oy oranı ve 213 milletvekili ile birinci parti olmuştu. AP % 36,9 oy oranı ve 189 milletvekili ile ikinci parti oldu.

Bu seçimde Sivas'ın ilk tercihi % 42,9 oy oranı ve 4 milletvekili ile CHP oldu. Sivas'ta AP % 23,5 oranında oy aldı ve 2 milletvekili çıkardı. Bu oran AP'nin Türkiye ortalamasının oldukça altındaydı. Sivas halkının sağ kanatta yer alan partilerden MSP'yi % 14 oy oranı ve 1 milletvekili ile ve MHP'yi de % 13,2 oy oranı ve 1 milletvekili ile tercih ettiğine tanık oluyoruz. Katılım oranı hem ülke genelinde hem de Sivas'ta bir önceki seçime oranla yüksek olsa da yine de düşüktü.

	15 Haziran 1977 Genel Seçim Sonuçları			
	Türkiye Geneli (Milletvekili Sayısı ve Oy)		Sivas (Milletvekili Sayısı ve Oy)	
CHP	213	% 41,4	4	% 42,9
AP	189	% 36,9	2	% 23,5
CGP	3	% 1,9	-	% 1,4
DEM. P.	1	% 1,8	-	% 1,4
MHP	16	% 6,4	1	% 13,2
MSP	24	% 8,6	1	% 14
TBP	-	% 0,4	-	% 3,6
TİP	-	% 0,1	-	% 0
BĞMZ	4	% 2,5	-	% 0
KO (%)	% 66,8		% 65,5	

1977 Genel Seçim Sonuçları

7 Kasım 1982 Referandumunu

1970'li yıllar, ekonomik krizler, siyasal istikrarsızlık, sokaklarda şiddet ve terör olaylarının baş gösterdiği olaylar ve suikastlar nedeniyle demokratik süreçlerin işletilemediği buhranlı, bunalımlı yıllar olmuştur. Bu sürece son vermek için, Türk Silahlı Kuvvetleri 12 Eylül 1980 günü gerçekleştirdiği askerî müdahale ile Süleyman Demirel'in Başbakan'ı olduğu hükümeti görevden aldı. Darbe yönetimi ülkedeki bütün siyasal partileri kapattı, sivil toplum örgütlerini yasakladı, 1961 Anayasası'nı rafa kaldırdı ve Türkiye Büyük Meclisi'ni hükümsüz kıldı.

Darbenin ardından hazırlanan 1982 Anayasası için ülke ikinci kez referanduma gitti. Bu Anayasa, % 8,6 oranında 'Hayır' oyuna karşılık, yüzde % 91,4 oranında 'Evet' oyu aldı. Bu referandumun en dikkat çeken özelliklerinden biri de cumhurbaşkanlığı seçimiyle birleştirilmesiydi. Halk oylamasında Anayasa'nın kabul edilmesiyle birlikte Kenan Evren cumhurbaşkanı oldu.

Sivas bu referandumda % 91,8 oy oranı ile 'Evet' diyerek 1982 Anayasası'nın kabul etmiş ve aynı zamanda da Kenan Evren'i Cumhurbaşkanı seçmiştir. Sivas'ta Anayasaya 'Hayır' diyenlerin oy oranı ise sadece % 8,2 idi. Referanduma katılım hem ülke genelinde hem Sivas'ta oldukça yüksekti.

6 Kasım 1983 Genel Seçimi

12 Eylül 1980 askerî darbesi sonrası ilk genel seçim olan 6 Kasım 1983 seçimlerinde % 10 baraj sistemi uygulandı. 12 Eylül 1980'de partilerin siyasal faaliyetleri yasaklanmıştı. 22 Nisan 1983 yılında yürürlüğe giren Siyasal Partiler Yasası ile partiler yeniden kurulmaya başladı. İlk olarak 16 Mayıs 1983 tarihinde

	7 Kasım 1982 Referandum Sonuçları	
	Türkiye Geneli	Sivas
Evet	% 91,4	% 91,8
Hayır	% 8,6	% 8,2
KO (%)	% 91,3	% 90,3

1982 Referandum Sonuçları

Parti	6 Kasım 1983 Genel Seçim Sonuçları			
	Türkiye Geneli (Milletvekili Sayısı ve Oy)		Sivas (Milletvekili Sayısı ve Oy)	
ANAP	211	% 45,1	3	% 46,4
HP	117	% 30,5	3	% 35,3
MDP	71	% 23,3	1	% 18,3
BĞMZ	-	% 1,1	-	% 0
KO (%)	% 92,3		% 90,2	

1982 Referandum Sonuçları

Milliyetçi Demokrasi Partisi (MDP) kuruldu ve genel başkanlığına emekli Orgeneral Turgut Sunalp getirildi. 20 Mayıs 1983'te de Turgut Özal Anavatan Partisini (ANAP) kurdu. Yine aynı tarihte CHP'nin boşluğunu doldurmayı hedefleyen Halkçı Parti (HP) Necdet Calp liderliğinde kuruldu. 6 Kasım 1983 seçimlerine bu üç parti katıldı.

ANAP oyların % 45,1'ni aldı ve 211 milletvekili kazandı. Birinci parti olan ANAP tek başına iktidar oldu. HP % 30,5 oy oranı ve 117 milletvekili ile ikinci parti oldu. MDP'nin oy oranı % 23,3'tü ve kazandığı milletvekili sayısı 71'di. ANAP muhafazakâr, milliyetçi, liberal ve demokrat söylemleriyle, kapatılan bütün partilerin ideolojilerini kendi bünyesinde toplamayı başararak

birinci parti olabilmişti demek yanlış olmayacaktır. Bu seçimde dikkati çeken bir diğer nokta ise Konseyin ve Kenan Evren'in açık bir şekilde desteklediği MDP'nin üçüncü parti olmasıydı.

Bu seçimlerde Sivas'ın tercihinin ülke genelinin tercihinden çok farklı olmadığını söyleyebiliriz. ANAP % 46,4 oy oranı Sivas'ta birinci parti olmuş ve 3 milletvekili çıkarmıştır. HP Sivas'ta % 35,3 oranında oy alarak 3 milletvekilini Meclis'e göndermiştir. MDP Sivas'ta %18,3 oranında oy alarak 1 milletvekili kazanmıştır. MDP Sivas'ta ülke genelinde aldığı oy oranından % 5 daha az oy almıştır. Siyasal katılım hem ülke genelinde hem Sivas'ta yüksekti.

6 Eylül 1987 Referandumu

1982 darbesinin getirdiği siyasi yasaklar tartışma konusu olmaya başlamıştı. Siyaset yasağına rağmen 1983 sonrasında perde arkasından kendi partilerini kuran yasaklı liderler yine perde arkasından partilerini yönetmeleri toplumda tartışma zemini hazırlamıştı. Bu toplumsal tartışma, siyasi yasakların kaldırılması konusunun 6 Eylül 1987’de referanduma sunulması ile sonuçlandı.

Başbakan Turgut Özal, siyasi yasaklı olan Süleyman Demirel, Alparslan Türkeş, Bülent Ecevit ve Necmettin Erbakan’ın tekrar siyasete dönmesine karşıydı. Referandum süresince de bu yönde propaganda yaptı. Diğer dört lider de mümkün olduğu ölçüde halka ulaşmaya çalışarak siyasi yasakların kaldırılmasının demokrasinin bir gereği olduğunu halka anlatmaya çalıştılar.

6 Eylül 1987 günü yapılan referandumdan % 50,2 ‘Evet’, % 49,8 ‘Hayır’ çıktı. Böylece, Demirel, Ecevit, Türkeş ve Erbakan’ın siyasi yasağı halkın kararı ile sona erdi. ‘Evet’ ve ‘Hayır’ oyların birbirine çok yakın olması dikkat çekicidir.

Referandumda Sivas’ın tercihi ülke genelinin tercihinden farklıydı. Sivas halkının % 61,1’i ‘Hayır’, % 38,9’u ‘Evet’ dedi. Sivas halkının büyük bir çoğunluğu siyasi yasakların kaldırılmasını istemiyordu. Bu referanduma Sivas’taki katılım oldukça yüksekti ve % 94,7 idi.

Bu referandumun en önemli sonucu ise Özal’ın baskın seçim kararı oldu. 29 Kasım 1987’de erken seçime gidildi.

	6 Eylül 1987 Referandum Sonuçları	
	Türkiye Geneli	Sivas
Evet	% 50,2	% 38,9
Hayır	% 49,8	% 61,1
KO (%)	% 93,6	% 94,7

1987 Referandum Sonuçları

29 Kasım 1987 Genel Seçimi

1987 seçimlerine gidilmeden milletvekilliği seçim yasasında önemli değişiklikler yapıldı. Milletvekili sayısı 400'den 450'ye çıkarıldı, seçim çevreleri yeniden düzenlendi. 6 Eylül 1987 günü yapılan referandumla siyasi yasakları kaldırılan Süleyman Demirel, Alparslan Türkeş, Bülent Ecevit ve Necmettin Erbakan yeni kurdukları partilerle seçimlere katıldı. HP ile birleşen Sosyaldemokrat Halkçı Parti (SHP) Erdal İnönü liderliğinde seçimlerde yerini aldı.

ANAP, oylarını düşürse de % 36,3 oy oranı ile 292 vekil çıkararak tek başına iktidar olmayı başarmıştı. SHP % 24,8 oy oranı ve 99 milletvekili ile ana muhalefet partisi oldu. Demirel'in Doğru Yol Partisi (DYP) yüzde 10 barajını geçirek % 19,1 oy oranı ile ve 59 vekil ile Meclis'teydi. Bülent Ecevit'in Demokratik Sol Partisi (DSP), Necmettin Erbakan'ın Refah Partisi (RP), Alparslan Türkeş'in Milliyetçi Çalışma Partisi (MÇP) ise barajı geçemedikleri için Meclis dışında kaldı.

Sivas'ın bu seçimdeki birinci tercihi % 39,5 oy oranı ile ANAP olmuştur ve Sivas ANAP'tan 6 milletvekili seçerek Meclis'e göndermiştir. SHP Sivas'ta % 26,1 oy almış ve SHP'den 1 milletvekilini Meclis'e göndermiştir. DYP'nin Sivas'taki oy oranı % 7,4'tü ve bu oran DYP'nin ülke genelinde aldığı oy oranından % 11,7 daha azdı. RP Sivas'ta ülke genelinde aldığı oy ortalamasının üstünde oy almış ve aldığı oy oranı % 12,7'dir. Demirel, Ecevit ve Türkeş Sivas'ta barajın altında kalmıştır. Sivas'ın bu seçimdeki adı geçen liderlere ilişkin tutumunun, 1987 referandumundaki (siyasi yasakların kaldırılmasına "Hayır" demişti) tutumu ile aynı olduğunu söyleyebiliriz. Bu noktada Sivas halkının tutarlı bir duruş sergilediğini görebiliyoruz. Siyasal katılım hem ülke genelinde hem de Sivas'ta yüksektir.

Parti	29 Kasım 1987 Genel Seçim Sonuçları			
	Türkiye Geneli (Milletvekili Sayısı ve Oy)		Sivas (Milletvekili Sayısı ve Oy)	
ANAP	292	% 36,3	6	% 39,5
RP	-	% 7,2	-	% 12,7
DYP	59	% 19,1	-	% 7,4
DSP	-	% 8,5	-	% 5,9
SHP	99	% 24,8	1	% 26,1
IDP	-	% 0,8	-	% 1,3
MÇP	-	% 2,9	-	% 7,1
BĞMZ	-	% 0,4	-	% 0
KO (%)	% 93,3		% 91,9	

1987 Genel Seçim Sonuçları

25 Eylül 1988 Referandumunu

Başbakan Turgut Özal daha sonra yerel seçimleri de öne aldirmek istedi ama bunu TBMM reddetti. Bunun üzerine 25 Eylül 1988'de Türkiye yerel seçimlerin bir yıl öne alınmasına ilişkin Anayasa değişikliği için referanduma gitti.

Bu referandumda seçmenlerin % 65'i 'Hayır', % 35'i 'Evet' oyu kullandı. Böylece yerel seçimler erkene alınmadı. 25 Eylül 1988 referandumu Türkiye'nin şimdiye kadar 'Hayır' çıkan ilk ve tek halkoylamasıdır.

Bu referandumda Sivas'ın tercihi de yerel seçimlerin erkene alınmaması yönünde oldu ve Sivas halkının % 62,7'si 'Hayır' % 37,3'ü 'Evet' dedi. Sivas'ta katılım oranı % 88,5 ti ve bu oran ülkedeki katılım oranıyla hemen hemen aynıydı.

20 Ekim 1991 Genel Seçimi

ANAP Genel Başkanı ve Başbakan Turgut Özal'ın 1989'da cumhurbaşkanlığına seçilmesinin ardından Türk siyasetinde de dengeler değişmişti. Özal'dan sonra Başbakanlığa atanan ve Anavatan Partisi Genel Başkanlığı'na seçilen Yıldırım Akbulut'un yerini 16 Haziran 1991'de yapılan kongrede Mesut Yılmaz almıştır. Yeni Genel Başkan Yılmaz, ardından başbakanlık görevine de getirildi. Halkın seçtiği bir başbakan isteyen muhalefet partilerinin erken seçim isteği üzerine TBMM erken genel seçimlere gidilmesi kararını aldı.

1991 seçimlerinin en önemli özelliklerinden biri de partilerin seçimlerden önce ittifak yaparak seçime girmiş olmalarıdır. SHP, Halkın Emek Partisi (HEP) ile ittifak kurmuş, RP, MHP ve İslahatçı Demokrasi Partisi (IDP) ile ittifak kurmuştur.

20 Ekim 1991 seçimleri sekiz yıllık ANAP iktidarlarına son vermiş ve on bir yıl sürecek olan koalisyon

	25 Eylül 1988 Referandum Sonuçları	
	Türkiye Geneli	Sivas
Evet	% 35	% 37,3
Hayır	% 65	% 62,7
KO (%)	% 88,8	% 88,5

1988 Referandum Sonuçları

Parti	20 Ekim 1991 Genel Seçim Sonuçları			
	Türkiye Geneli (Milletvekili Sayısı ve Oy)		Sivas (Milletvekili Sayısı ve Oy)	
ANAP	115	% 24	-	% 17,7
RP	62	% 16,9	4	% 38,3
DYP	178	% 27,0	-	% 18,3
DSP	7	% 10,7	-	% 7,2
SHP	88	% 20,8	2	% 23,0
SP	-	% 0,4	-	% 0,5
BĞMZ	-	% 0,1	-	% 0,0
KO (%)	% 83,9		% 77,6	

1991 Genel Seçim Sonuçları

hükümetleri dönemini başlatmıştır. DYP % 27 oy oranı ve 178 milletvekili ile birinci parti olmuştur. % 24 oy oranı 115 milletvekili ile ANAP ikinci parti, % 20,8 oy oranı ve 88 milletvekili ile SHP üçüncü parti olmuştur. DYP-SHP koalisyon hükümeti 20 Kasım 1991'de kuruldu.

Sivas'ın bu seçimde birinci tercihi % 38,3 oy oranı ve 4 milletvekili ile RP liderliğindeki ittifaktan yana

olmuştur. RP Sivas'ta, Türkiye genelinde aldığı oy oranından % 21,4 daha fazla oy almıştır. Sivas'ın ikinci tercihi ise % 23 oy oranı ve 2 milletvekili ile SHP liderliğindeki ittifak olmuştur. Türkiye'de birinci parti olan DYP'nin % 18,3 oy oranı ile Sivas'ta üçüncü olması dikkat çekicidir. Bu seçimde Sivas'taki katılım oranı % 77,6'dır ve bu oran ülke katılım oranının altındadır.

24 Aralık 1995 Genel Seçimi

DYP-SHP koalisyonu, her geçen gün büyüyen Güneydoğu sorununa ve ekonomik sıkıntılara tam bir çözüm yolu bulamamıştı. 1994 yılının başlarında cari açığı ve kamu açığı ile Türkiye'deki ekonomik dengesizliklerin boyutu ortaya çıkmış, alınan iktisadi kararlar krizin boyutlarını arttırmıştı. Özal'ın vefatından sonra Çankaya Köşkü'ne çıkan Demirel'in yerini alan Tansu Çiller 5 Nisan'da kemer sıkma politikasını açıklamış ve bu açıklama oldukça tepki çekmişti. Tansu Çiller'in kurduğu azınlık hükûmeti TBMM'de güvenoyu alamayınca, 30 Ekim'de DYP ve CHP ülkeyi seçime götüreceği yeni bir koalisyon hükûmeti kurdu. Seçim öncesi TBMM'nin kararı ile milletvekili sayısı 450'den 550'ye çıkarılırken, seçmen yaşı 20'den 18'e çekilmişti.

24 Aralık 1995 günü sandıktan RP % 21,4 oy oranı ve 158 milletvekili ile birinci çıkmıştı. ANAP % 19,7 oy oranı ve 132 milletvekili ile ikinci, DYP % 19,2 oranı ve 135 milletvekili ile üçüncü olmuştu. DSP'nin oyu ise % 14,6 ve milletvekili sayısı 76'ydi. CHP % 10,7 ile barajı kıl payı geçebilmişti ve milletvekili sayısı 49'du. Erbakan, 1996 Haziran'ında DYP ile Refahyol koalisyon hükûmetini kurarak Başbakan oldu.

Bu seçimde Sivas'ın birinci tercihi, % 39,3 oy oranı ve 3 milletvekili ile RP olmuştur. Bu oran RP'nin ülke genelinde aldığı oy oranından % 17,9 daha fazlaydı. ANAP % 23,4 oy oranı 2 milletvekilini Sivas'tan Meclis'e göndermiştir. CHP Sivas'ta % 14,2 oy oranı ile 1 milletvekili kazanmıştı. DYP ise Sivas'ta, ülke genel ortalamasının altında % 10,6 oy alarak 1 milletvekili kazanmıştı. Bu seçime Sivas'taki katılım % 81,5'ti ve bu oran ülke ortalamasının altındaydı.

Parti	24 Aralık 1995 Genel Seçim Sonuçları			
	Türkiye Geneli (Milletvekili Sayısı ve Oy)		Sivas (Milletvekili Sayısı ve Oy)	
ANAP	132	% 19,7	2	% 23,4
RP	158	% 21,4	3	% 39,3
DYP	135	% 19,2	1	% 10,6
DSP	76	% 14,6	-	% 3,9
CHP	49	% 10,7	1	% 14,2
HADEP	-	% 4,2	-	% 1,2
MHP	-	% 8,2	-	% 5,8
DiĞER	-	% 1,6	-	% 1,6
BĞMZ	-	% 0,5	-	% 0,1
KO (%)	% 85,2		% 81,1	

1995 Genel Seçim Sonuçları

18 Nisan 1999 Genel Seçimi

28 Şubat süreci ile Refahiyol hükümeti iktidardan düşürüldü. Necmettin Erbakan siyasetten uzaklaştırıldı ve RP kapatıldı. Ecevit hükümeti ANAP, DYP ve bazı bağımsız milletvekillerinin desteği ile güvenoyu alarak Türkiye'yi 18 Nisan'da yapılacak olan seçimlere kadar yönetti. Aralık 2000'de yapılması planlanan genel seçimin yerel seçimlerle birleştirilerek 18 Nisan 1999 tarihinde yapılması kararlaştırıldı.

18 Nisan 1999 seçimlerinde DSP % 22,2 oy oranı ve 136 milletvekili ile birinci parti oldu. MHP % 18 oy oranı ve 129 milletvekili ile ikinci parti, kapatılan Refah Partisi'nin yerine kurulan Fazilet Partisi (FP) ise % 15,4 oy oranı ve 111 milletvekili ile üçüncü parti olmuştu. Bu seçimde CHP ise barajı geçemedi. Seçimlerin ardından ortaya çıkan tabloda hükümetin kurulması konusunda kısa bir belirsizlik olsa da DSP, ANAP ve MHP'nin bir araya gelmesiyle hükümet kurulmuştu.

Bu seçimde, Sivas'ın birinci tercihi FP'den yana oldu. FP, Sivas'ta, ülke genelinde aldığı oy ortalamasının oldukça üstünde oy almış, % 27,8 oy oranı ile 3 milletvekili kazanmıştır. MHP % 19 oy oranı 2 milletvekili kazanmıştı. İlgili çeken bir başka sonuç ise Türkiye'de birinci gelen parti DSP'nin Sivas'taki oy oranının oldukça düşük olmasıdır. DSP Sivas'tan sadece % 8,1 oranında oy aldı ve 1 milletvekili kazandı. CHP'nin Sivas'taki oyu ise % 11,1'di ancak ülke genelinde barajı geçemediği için milletvekili kazanamadı. Sivaslı olan Muhsin Yazıcıoğlu'nun partisi Büyük Birlik Partisi'nin (BBP) % 17 oranında oy aldı ve bu oran BBP'nin ülke genelinde aldığı oy (% 1,5) oranının çok çok üstündeydi. ANAP'ın oy oranı Sivas'ta % 5,5 ti ve bu oran ANAP'ın ülke ortalamasından düşüktü. Bu seçime Sivas'taki katılım % 85,4'tü ve ülke katılım oranından düşüktü.

Parti	18 Nisan 1999 Genel Seçimi Sonuçları			
	Türkiye Geneli (Milletvekili Sayısı ve Oy)		Sivas (Milletvekili Sayısı ve Oy)	
ANAP	86	% 13,2	0	% 5,5
FP	111	% 15,4	3	% 27,8
DYP	85	% 12	-	% 7,9
DSP	136	% 22,2	1	% 8,1
CHP	-	% 8,7	0	% 11,1
MHP	129	% 18,0	2	% 19,0
HADEP	-	% 4,8	-	% 0,7
BBP	-	% 1,5	-	% 17,0
DİĞER	-	% 3,5	-	% 2,8
BĞMZ	3	% 0,9	-	% 0,0
KO (%)	% 87,1		% 85,4	

1999 Genel Seçimi Sonuçları

3 Kasım 2002 Genel Seçim Sonucu

2001'de ekonomik kriz yaşandı. Dolar bir gecede iki katına çıkmış, esnaf artık Başbakan'a yazar kasa fırlatmıştı. 2002'de Başbakan Bülent Ecevit'in sağlık durumunun kötüleşmesi ile çıkan tartışmalar üzerine erken seçim kararı alınmıştı. Ekonomik ve siyasi krizlerin gölgesinde gidilen 3 Kasım 2002 seçimlerine Recep Tayyip Erdoğan ve arkadaşlarının 2001'de kurduğu Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti) de katıldı.

Bu seçimde, DYP, DSP, ANAP, MHP ve FP'nin yerine kurulan Saadet Partisi (SP) barajı aşamadılar ve Meclis dışında kaldılar. AK Parti % 34,3 oy oranı ve 363 milletvekili ile Meclis'te oldukça yüksek temsil gücünü elde eden parti oldu. CHP % 19,4 oy oranı ve 178 milletvekili ile ana muhalefet partisi olmuştu. Bu seçimde, seçmenlerin yarısının daha önceki seçimlerde oy verdiği partiyi değiştirdiği görülmektedir. Seçmen siyasal istikrar açısından tek bir partinin yer aldığı hükümeti tercih ettiğini belli etti.

Bu seçimde Sivas'ın tercihi % 45,1 oy oranı ve 5 milletvekili ile AK Parti olmuştur. Bu oran AK Partinin ülke genelinde aldığı oy ortalamasının çok üstündedir. CHP % 16 oy oranı ile 1 milletvekili kazanmıştır. Muhsin Yazıcıoğlu'nun partisi BBP Sivas'ta % 13,2 oy oranı almasına rağmen ülke genelinde % 1 oy oranına sahip olduğu için Meclis'e girememiştir. Bu seçime Sivas'taki katılım % 74,9'du ve bu oran ülke katılım oranının altındaydı.

	3 Kasım 2002 Genel Seçim Sonuçları			
	Türkiye Geneli (Milletvekili Sayısı ve Oy)		Sivas (Milletvekili Sayısı ve Oy)	
ANAP	-	% 5,1	-	% 1,4
AK PARTİ	363	% 34,3	5	% 45,1
DYP	-	% 9,5	-	% 4,2
DSP	-	% 1,2	-	% 0,6
CHP	178	% 19,4	1	% 16,0
BBP	-	% 1,0	-	% 13,2
DEHAP	-	% 6,2	-	% 1,2
GENÇ P.	-	% 7,2	-	% 2,4
SAADET P.	-	% 2,3	-	% 4,7
MHP	-	% 8,3	-	% 9,1
YTP	-	% 1,2	-	% 0,3
DiĞER	-	% 2,7	-	% 1,6
BĞMZ	9	% 1	-	% 0,0
KO (%)	% 79,1		% 74,9	

2002 Genel Seçim Sonuçları

22 Temmuz 2007 Genel Seçimi

2002 seçimleri ile iktidara gelen AKP beş yıl içinde kötü giden ekonomiyi yavaş yavaş düzeltti. 2007 Cumhurbaşkanlığı seçimleri tartışmaların odağı olmuştu. AK Parti Abdullah Gül'ü cumhurbaşkanlığına aday gösterdi. Cumhurbaşkanlığı seçimleri yaklaşırken Ankara'da, İstanbul'da ve İzmir'de gerçekleştirilen Cumhuriyet Mitingleri, AK Parti'ye cumhurbaşkanı seçtirmemeyi hedefliyordu. İlk tur oylamanın yapıldığı 27 Nisan'da Abdullah Gül 357 oy aldı. CHP 367 iddiasıyla seçimi Anayasa Mahkemesi'ne taşıdı. Oylamanın yapıldığı gün Genelkurmay Başkanlığı internet sitesinde literatüre "e-muhtıra" olarak geçen bildiriye yayımlayarak, Cumhurbaşkanlığı seçimlerine müdahale etmek istedi. Anayasa Mahkemesi'nin Cumhurbaşkanlığı seçimlerini iptal kararı üzerine, AK Parti erken seçim kararı olarak 22 Temmuz 2007 tarihini seçim tarihi olarak belirledi.

Seçimi AK Parti % 46,6 oy oranı ve 341 milletvekili ile kazandı. CHP % 20,9 oy oranı ve 112 milletvekili ikinci parti olurken, MHP % 14,3 oy oranı ve 71 Milletvekili ile meclise girmeyi başardı. MHP'nin cumhurbaşkanlığı oylamalarına katılacağını belirtmesiyle 367 krizi aşıldı. Ana muhalefet partisi CHP ise ilk seçimdeki tutumunu koruyarak, oylamalara katılmayacağını açıkladı. 20 Ağustos'ta yapılan cumhurbaşkanlığı seçiminin üçüncü turunda Abdullah Gül Türkiye Cumhuriyeti'nin 11. Cumhurbaşkanı seçildi. Gül Meclis tarafından seçilen son Cumhurbaşkanı oldu.

Sivas'ın bu seçimde ilk tercihi % 55,5 oy oranı ve 4 milletvekili ile AK Parti olmuştur. CHP Sivas'ta % 15,9 oy oranı ile 1 milletvekili kazandı. Bağımsız aday Muhsin Yazıcıoğlu % 11,2 oy oranı ile Milletvekili olmaya hak kazanmıştır. Bu

Parti	22 Temmuz 2007 Genel Seçim Sonucu			
	Türkiye Geneli (Milletvekili Sayısı ve Oy)		Sivas (Milletvekili Sayısı ve Oy)	
AK PARTİ	341	% 46,6	4	% 55,5
CHP	112	% 20,9	1	% 15,9
MHP	71	% 14,3	-	% 9,5
DP	-	% 5,4	-	% 1,9
GENÇ P.	-	% 3	-	% 0,5
SAADET P.	-	% 2,3	-	% 3,8
DİĞER	-	% 2,2	-	% 1,6
BĞMZ	26	% 5,2	1	% 11,2
KO (%)	% 84,2		% 86,8	

2007 Genel Seçim Sonucu

seçimde Sivas'taki katılım % 86,8'di ve bu oran ülke ortalamasının üstündedir.

21 Ekim 2007 Referandumunu

22 Temmuz 2007 genel seçimlerden sonra, cumhurbaşkanının halk tarafından ve beş yıl süreyle seçilmesi ve birtakım anayasa değişikliklerinin yapılması için Meclis'e verilen önerge kabul edildi. 21 Ekim 2007'de referandum yapılması kararlaştırıldı.

Referandumda Türkiye'nin % 68,9'u 'Evet' % 31,1'i 'Hayır' dedi ve cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesi kabul edildi.

Sivas'ın bu referandumdaki tercihi anayasa değişikliği ve cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesi yönünde oldu. Sivas halkının % 80,5'i 'Evet' dedi ve bu oran ülke ortalamasının çok üstündeydi. Sivas'ta 'Hayır' diyenlerin oranı % 19,5'ti. Ülke genelinde referanduma katılım oranı % 65,5 iken Sivas'ta katılım oranı daha yüksekti ve % 72,7 idi.

12 Ekim 2010 Referandumunu

AK Parti 1982 Anayasasında bazı değişiklikler yapmak için 26 maddelik mini anayasa paketini hazırladı. Hazırlanan bu paket TBMM tarafından kabul edildikten sonra Cumhurbaşkanı Abdullah Gül tarafından referanduma sunuldu.

Referandumda Türkiye'nin % 57,9'u 'Evet' dedi ve hazırlanan anayasa paketini kabul etti. % 42,1'i ise 'Hayır' oyu verdi.

Sivas halkı bu referandumda hazırlanan anayasa paketine % 76,6 gibi yüksek oy oranı ile 'Evet', % 23,4'ü ise 'Hayır' dedi. Sivas'ta referanduma katılım oranı % 82,7 idi ve bu oran % 73,7 olan ülke katılım oranının çok üstündeydi.

	21 Ekim 2007 Referandum Sonuçları	
	Türkiye Geneli	Sivas
Evet	% 68,9	% 80,5
Hayır	% 31,1	% 19,5
KO (%)	% 67,5	% 72,7

2007 Referandum Sonuçları

	12 Ekim 2010 Referandum Sonuçları	
	Türkiye Geneli	Sivas
Evet	% 57,9	% 76,6
Hayır	% 42,1	% 23,4
KO (%)	% 73,7	% 82,7

2010 Referandum Sonuçları

12 Haziran 2011 Genel Seçimi

12 Haziran 2011 seçimlerinde esas olarak yüzde 10'luk Türkiye seçim barajına takılmamak için Barış ve Demokrasi Partisi (BDP) seçimlere 'bağımsız aday bloku' olarak katılmayı tercih etmişti. Bu nedenle şimdiye kadar yapılan seçimlerde en çok Bağımsız adayın (35) kazanarak meclise girdiği seçim bu seçim olmuştur.

Bu seçimde AK Parti, seçime katılan iki vatandaşın birinin tercihiydi, % 49,8 oy oranı ve 327 milletvekili ile tek başına iktidar oldu. CHP % 26 oy oranı ve 135 milletvekili ile ana muhalefet partisi olarak meclisteki yerini aldı. MHP'nin oy oranı % 13'tü, kazandığı milletvekili sayısı ise 53'tü.

Sivas'ın tercihi de % 63,3 oy oranı ve 4 milletvekili ile AK Parti olmuştur. Bu oran AK Parti'nin ülke genelinde aldığı ortalamasının çok üstündeydi. CHP % 15,3 oy oranı ve 1 milletvekili ile Sivas'ta ikinci parti olmuştur. MHP, Sivas'ta % 9,9 oy oranı ile milletvekili kazanamamıştır. Bu seçimde Sivas'taki siyasal katılım oranı % 86,8'di ve bu oran ülke katılım oranının üstündeydi.

10 Ağustos 2014 Cumhurbaşkanlığı Seçimi

10 Ağustos 2014'de Türkiye'nin cumhurbaşkanını seçmek için seçim yapıldı. Türkiye Cumhuriyeti tarihinde cumhurbaşkanının doğrudan halkoyuyla seçildiği ilk seçimdir.

CHP lideri Kemal Kılıçdaroğlu ve MHP lideri Devlet Bahçeli Ekmeleddin İhsanoğlu'nu çatı aday olarak gösterdiler. HDP'nin adayı Selahattin Demirtaş oldu. AK Parti'nin adayı Başbakan Recep Tayyip Erdoğan oldu.

Parti	12 Haziran 2011 Genel Seçim Sonuçları			
	Türkiye Geneli (Milletvekili Sayısı ve Oy)		Sivas (Milletvekili Sayısı ve Oy)	
AK PARTİ	327	% 49,8	4	% 63,3
CHP	135	% 26,0	1	% 15,3
MHP	53	% 13,0	-	% 9,9
SAADET P.	-	% 1,3	-	% 1,7
BBP	-	% 0,8	-	% 3,5
DiĞER	-	% 2,7	-	% 1,5
BĞMZ	35	% 6,6	-	% 4,6
KO (%)	% 83,2		% 86,8	

2011 Genel Seçim Sonuçları

	10 Ağustos 2014 Cumhurbaşkanlığı Seçim Sonuçları	
	Türkiye Geneli	Sivas
Recep Tayyip ERDOĞAN	% 51,7	% 70
Selahattin DEMİRTAŞ	% 9,8	% 1,2
Ekmeleddin Mehmet İHSANOĞLU	% 38,6	% 28,8
KO (%)	% 77	% 81,2

2014 Cumhurbaşkanlığı Seçim Sonuçları

Recep Tayyip Erdoğan oyların % 51,7'sini alarak ilk turda cumhurbaşkanı seçildi. Ekmeleddin İhsanoğlu'nun oy oranı % 38,5 iken, Selahattin Demirtaş'ın oy oranı % 9,8'di.

Sivas cumhurbaşkanı olarak oldukça yüksek bir

oy oranı % 70 ile Recep Tayyip Erdoğan'ı seçti. Sivas'ta diğer adaylar ülke ortalamasının altında bir oy oranına sahipti; Ekmeleddin İhsanoğlu % 28,8 oranında oy alırken, Selahattin Demirtaş'ın oy oranı ise % 1,2 idi. Sivas'ta katılım % 81,2 idi ve bu oran ülke katılım oranının üstündeydi.

7 Haziran 2015 Genel Seçimi

AK Parti'nin kurucu ve doğal lideri olan Recep Tayyip Erdoğan'ın Cumhurbaşkanı seçildikten sonra AK Parti'nin genel başkanlığına Ahmet Davutoğlu geçti. HDP ise, Demirtaş'ın Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde aldığı yüzde 9,8'lik oy oranının verdiği güven ile parti olarak seçimlere gireceğini açıkladı.

Bu seçimde AK Parti ilk defa oy kaybetti ve milletvekili sayısı düştü. AK Parti % 40,9 oy oranı ile birinci parti çıkıp 258 milletvekili çıkarmasına rağmen tek başına iktidar olamadı. CHP % 25 oy oranı ile 132 milletvekili meclise girdi. MHP oy oranını % 16,3'e yükseltti ve 80 milletvekili ile Meclis'te yerini aldı. HDP ise ilk defa parti olarak girdiği seçimlerden % 13,1 oy oranı ile 80 milletvekili kazandı.

Bu seçimde Sivas'ın ilk tercihi % 57,7 oy oranı ve 3 milletvekili AK Parti oldu. 2011 seçimlerine oranla Sivas'ta AK Parti'nin oylarının % 15,4 oranında düştüğünü gözlemliyoruz. Sivas'ta MHP 2011 seçimlerinde % 9,9 iken bu seçimde oyunu iki katına çıkararak %18,2 oy oranı ile 1 milletvekili kazanmıştı. CHP % 14,9 oy oranı ile 1 milletvekili kazanmıştı. Sivas'taki katılım % 86,3'tü ve bu oran ülke katılım oranının üstündeydi.

Yeni hükümet görüşmelerinin başarısızlıkla sonuçlanmasının ardından Cumhurbaşkanı Erdoğan, seçimlerin yenilenmesine karar verdi.

Parti	7 Haziran 2015 Genel Seçim Sonuçları			
	Türkiye Geneli (Milletvekili Sayısı ve Oy)		Sivas (Milletvekili Sayısı ve Oy)	
AK PARTİ	258	% 40,9	3	% 57,7
CHP	132	% 25	1	% 14,9
MHP	80	% 16,3	1	% 18,2
SAADET P.	-	% 2,1	-	% 6,3
HDP	80	% 13,1	-	% 1,4
DIĞER	-	% 1,7	-	% 1,3
BĞMZ	26	% 1,1	1	% 0,0
KO (%)	% 83,9		% 86,3	

7 Haziran 2015 Genel Seçim Sonuçları

1 Kasım 2015 Genel Seçimi

Beş ay sonra 1 Kasım 2015 genel seçimleri yapıldı.

Bu seçimde seçmenlerin tercihlerinde belirgin değişiklik olduğunu gözlemliyoruz. AK Parti oylarını % 9 oranında artırarak 317 milletvekili ile tek başına iktidar oldu. MHP ve HDP'nin oy oranları ve milletvekili sayılarında düşüş yaşandı. MHP'nin milletvekili sayısı 80'den 40'a HDP'nin de milletvekili sayısı da 80'den 59'a düştü. CHP'nin oy oranında ise çok değişiklik olmadı.

Sivas'ta AK Parti Haziran seçimine oranla oylarını % 11 artırarak % 68,7'e yükseltmiş, milletvekili sayısını da 3'den 4'e çıkarmıştı. Sivas'ta CHP'nin oy oranlarında herhangi bir değişiklik olmamış, CHP % 14,8 oy oranı ile 1 milletvekili kazanmıştı. Sivas'ta MHP oylarında düşüş yaşanmış ve Haziran seçimlerinde çıkardığı 1 milletvekilini bu sefer çıkaramamıştı. Sivas'ta SP'nin de oy oranlarının düştüğünü gözlemliyoruz. Haziran seçimlerinde % 6,3 oy oranına sahip olan SP'nin Kasım seçimlerinde oy oranının % 0,8'e düşmüştür. Sivas'taki katılım % 87 idi ve bu oran ülke katılım oranının üstündeydi.

Parti	1 Kasım 2015 Genel Seçim Sonuçları			
	Türkiye Geneli (Milletvekili Sayısı ve Oy)		Sivas (Milletvekili Sayısı ve Oy)	
AK PARTİ	317	% 49,5	4	%68,7
CHP	134	% 25,3	1	% 14,8
MHP	40	% 11,9	-	% 11,8
BBP	-	% 0,5	-	% 2,0
HDP	59	% 10,8	-	% 0,9
SAADET P.	-	% 0,7	-	% 0,8
DİĞER	-	% 1,9	-	% 1,6
BĞMZ	-	% 0,1	-	%0,0
KO (%)	% 85,2		% 87	

1 Kasım 2015 Genel Seçim Sonuçları

16 Nisan 2017 Referandumunu

Türkiye'nin 'Parlamentar Hükümet Sisteminden' 'Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine' geçişini içeren anayasa değişikliği TBMM'de 339 oyla kabul edilerek halkın oyuna sunulması kararlaştırıldı.

Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemini içeren, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunu'na göre, başbakanlık makamı kaldırılacak, milletvekili sayısı 550'den 600'e çıkarılacak, milletvekili seçilebilme yaşı 25'ten 18'e indirilecekti. Milletvekili ve cumhurbaşkanı seçimleri 5 yılda bir aynı gün yapılacaktı. Cumhurbaşkanı seçilen kişinin partisiyle ilişkisi kesilmeyecek, Cumhurbaşkanı yardımcısı ve bakanlar, cumhurbaşkanı tarafından atanacak ve görevden alınacaktı.

16 Nisan 2017'de yapılan referandumunda 'Evet' ve 'Hayır' oyları birbirine çok yakındı. Halkın % 51,4'i 'Evet' dedi ve yeni hükümet sistemini kabul etti. 'Hayır' diyenler ise % 48,6 idi.

Bu referandumda Sivas % 71,3 gibi yüksek bir oy oranı ile 'Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine' 'Evet' demiştir. Bu oran ülke genelinde 'Evet' diyenlerden % 20 daha fazlaydı. Sivas'ta referanduma 'Hayır' diyenleri oranı ise % 28,7'diydi. Sivas'taki katılım % 86,5'ti ve bu oran ülke katılım oranının üstündeydi.

24 Haziran 2018 Genel Seçimi

Bahçeli'nin "erken seçim" çağrısının ardından Cumhurbaşkanı Erdoğan seçimlerin 24 Haziran 2018'de yapılmasına karar verildiklerini açıkladı.

Siyasi partilerin seçim ittifakı yapmalarına imkân tanıyan yasayla siyasi partiler ittifak kurarak

	16 Nisan 2017 Referandum Sonuçları	
	Türkiye Geneli	Sivas
Evet	% 51,4	% 71,3
Hayır	% 48,6	% 28,7
KO (%)	% 85,4	% 86,5

2017 Referandum Sonuçları

	24 Haziran 2018 Genel Seçim Sonuçları			
	Türkiye Geneli (Milletvekili Sayısı ve Oy)		Sivas (Milletvekili Sayısı ve Oy)	
AK PARTİ	295	% 42,6	3	% 53,3
CHP	146	% 22,6	1	% 15,1
MHP	49	% 11,1	1	% 19,0
SAADET P.	-	% 1,3	-	% 1,8
HDP	67	% 11,7	-	% 1,7
İYİ P.	43	% 10,0	-	% 6,9
DİĞER	-	% 0,5	-	% 0,3
BĞMZ	-	% 0,2	-	% 0,1
KO (%)	% 86,2		% 89,8	

2018 Genel Seçim Sonuçları

seçime girdi. AK Parti ve MHP 'Cumhur İttifakı' kurdu. 'Cumhur İttifakı' içinde BBP de yer aldı. 22 Nisan'da CHP'den 15 milletvekili İYİ Parti'ye geçerek İYİ Parti'nin seçimlere girmesinin yolu açıldı. CHP'nin 15 milletvekili, 10 Mayıs'ta geri döndü. CHP, İYİ Parti, SP ve DP uzun görüşmelerin ardından 'Millet İttifakı' adı ile

seçimlere katılma kararı aldı. İttifak yapan siyasi partilerin aldıkları geçerli oyların toplamı esas alınacak ve bu siyasi partiler için ayrıca % 10 baraj hesaplaması yapılmayacaktı. İttifakın elde ettiği toplam milletvekili sayısı, ittifak yapan siyasi partiler arasında her birinin aldığı geçerli oy sayısı esas alınarak paylaşılacaktı.

Cumhur İttifakı % 53,7 oy oranı ile 344 milletvekili, Millet İttifakı % 33,9 oy oranı ile 189 milletvekili kazandı.

Bu seçimde Sivas'ın ilk tercihi % 72,3 gibi yüksek bir oy oranı ve 4 milletvekili ile Cumhuriyet İttifakı'ndan yana olmuştur. Millet İttifakı'nın Sivas'ta aldığı oy oranı % 23,8'di ve 1 milletvekili kazanmıştır. Sivas'taki katılım % 89,8'di ve bu oran ülke katılım oranının üstündeydi.

24 Haziran 2018 Cumhurbaşkanlığı Seçimi

24 Haziran 2018 tarihinde Türkiye cumhurbaşkanını seçimleri milletvekili seçimleri ile aynı gün yapıldı. Görevdeki Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan cumhurbaşkanlığına bir kez daha aday olurken, Muharrem İnce, Meral Akşener, Selahattin Demirtaş, Temel Karamollaoğlu ve Doğu Perinçek de cumhurbaşkanı adayı olduklarını duyurdular.

Recep Tayyip Erdoğan, oyların % 52,4'ünü alarak ilk turda yeni hükümet sisteminin ilk cumhurbaşkanı seçildi.

Sivas halkının %72,2'si cumhurbaşkanı olarak Recep Tayyip Erdoğan'ı seçti. Bu oran Recep Tayyip Erdoğan'ın ülkede aldığı oy oranından % 19,8 daha fazlaydı. Muharrem İnce Sivas'ta % 19,8 oranında oy alırken, Meral Akşener ise % 6,1 oranında oy aldı. Sivas'ta Temel Karamollaoğlu % 1,4 ve Doğu Perinçek % 0,1 oranında oy aldılar. Sivas'taki katılım yüksekti, % 89,9'du.

LEJANT AÇIKLAMASI:

KO : KATILIM ORANI

	24 Haziran 2018 Cumhurbaşkanlığı Seçimi	
	Türkiye Geneli	Sivas
Recep Tayyip ERDOĞAN	% 52,4	% 72,2
Selahattin DEMİRTAŞ	% 8,3	% 0,3
Muharrem İNCE	% 30,8	% 19,8
Meral AKŞENER	% 7,4	% 6,1
Temel KARAMOLLAOĞLU	% 0,9	% 1,4
Doğu PERİNÇEK	% 0,2	% 0,1
KO (%)	% 88,2	% 89,9

2018 Cumhurbaşkanlığı Seçimi

Son Söz

1946 genel seçimlerinden günümüze kadar olan genel seçimlere bakıldığında Sivas halkının siyasal tercihlerinde dönemsel-konjonktürel kırılmalar olduğu gözlenmektedir. Özellikle de bu kırılma, 1980 Darbesi sonrasında yaşanmıştır. 1980'li yıllarda ekonomik, sosyal ve siyasal alanlarda köklü değişimlerin yaşanmış, Özal'la neo-muhafazakâr düşünce temelinde yeni bir siyasal yapılanma dönemi başlamış, muhafazakârlık yükselişe geçmiştir. Kırdan kente göçün hız kazandığı bu dönemde muhafazakâr kitle, kentlerde, özellikle de gecekondu bölgelerinde, İslami eğilimleri ağır basan yeni bir grubu oluşturmuştu. 1980 sonrası Türkiye'nin siyasal yapılanmasına hâkim olan muhafazakâr ve İslamlaşma sürecinin, Sivas halkının siyasal tercihlerini de belirlediğine şahit oluyoruz. Darbe

sonrası, 1983 ve 1987 seçimlerinde Turgut Özal liderliğindeki ANAP'ı birinci parti olarak tercih eden Sivas halkı, 1991 ve 1995 genel seçimlerinde Necmettin Erbakan liderliğindeki muhafazakâr ve İslamcı söyleme sahip olan Refah Partisi'ni (RP) ve 1999 genel seçimlerinde de RP'nin yerine kurulan Fazilet Partisi'ni (FP) birinci parti olarak seçmiştir.

Kısacası, 1980 darbe öncesi genel seçimlerde Sivas halkının ağırlıklı tercihi CHP'yken, darbe sonrası süreçte, neo-muhafazakâr söylemin lideri olan Turgut Özal'ın ANAP'ı olmuştur. Özal sonrası dönemde de Sivas'ta muhafazakâr ve İslamcı söyleme sahip olan Necmettin Erbakan'ın RP ve FP en çok oy alan parti olmuştur. 28 Şubat sonrası süreçte de 2002-2007-2011-2015 ve 2018 genel seçimlerinde Sivas halkının birinci tercihi AK Parti olmuştur.

Sivas halkının seçimlere katılım oranının ülke katılım oranları ile hemen hemen aynı olduğu ve bir çoğunda da ülke katılım oranlarının üstünde olduğu, özellikle de referandumlara katılım oranını ülke katılım oranlarının üstünde olduğu gözlenmiştir. Sivas halkının vatandaşlık haklarını kullanarak, seçimlere yüksek oranlarda katılım sağlayarak, ülkenin demokratikleşme sürecine katkıda bulunduğunu söyleyebiliriz.

Siyasal temsil noktasında dikkati çeken bir nokta da Sivas'ı temsil eden kadın milletvekili sayısının çok az oluşudur. Şimdiye kadar, Sivas'tan sadece 4 kadın milletvekili seçilmiştir. İlk ikisi tek parti döneminde, diğer ikisi de AK Parti dönemindedir. Atatürk'ün kadınlara seçme ve seçilme hakkını verdikten sonra, 1935 seçimlerinde Sabiha Görkey, 1939 seçimlerinde de Mergube Gürleyük Sivas'tan seçilen kadın milletvekilleri idi. 72 yıl gibi uzun bir aradan sonra 2011 genel seçimlerinde Sivas'tan Mesude Nursuna Memecan, 2018 genel seçimlerinde de Semiha Ekinci AK Parti'den milletvekili seçilmiştir.

KISALTMALAR

AKP: Adalet ve Kalkınma Partisi

ANAP: Anavatan Partisi

AP: Adalet Partisi

BBP: Büyük Birlik Partisi

BDP: Barış ve Demokrasi Partisi

BP: Birlik Partisi

CGP: Cumhuriyetçi Güven Partisi

CHP: Cumhuriyet Halk Partisi

CKMP: Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi

CMP: Cumhuriyetçi Millet Partisi

DP: Demokrat Parti

DSP: Demokratik Sol Partisi

DYP: Doğru Yol Partisi

FP: Fazilet Partisi

GP: Güven Partisi

HDP: Halkların Demokratik Partisi

HEP: Halkın Emek Partisi

HP: Halkçı Parti

IDP: İslahatçı Demokrasi Partisi

KO: Katılım Oranı

MBK: Milli Birlik Komitesi

MÇP: Milliyetçi Çalışma Partisi

MDP: Milliyetçi Demokrasi Partisi

MGK: Millî Güvenlik Kurulu

MHP: Milliyetçi Hareket Partisi

MNP: Milli Nizam Partisi

MP: Millet Partisi

MSP: Milli Selamet Partisi

RP: Refah Partisi

SHP: Sosyaldemokrat Halkçı Parti

SP: Saadet Partisi

TBP: Türkiye Birlik Partisi

TİP: Türkiye İşçi Partisi

YTP: Yeni Türkiye Partisi

KAYNAKLAR

Alkan, M. Ö. (2006). *Tanzimat'tan Tek-Parti Dönemine Seçimler Üzerine Notlar*, Prof. Dr. Bülent Tanör Armağanı (iç.) Oğlak Yay.

Çiçek A. C., Aydın S., Baran H. (2017). "Gelenekle Sol Arasında Sıkışmış Bir Siyasal Hareket: (Türkiye) Birlik Partisi", *SİYASAL: Journal of Political Sciences*, 26(2): 27-52.

Türkiye İstatistik Kurumu

Sivas Genel Görünüm

GELECEKTE SİVAS

GELECEKTE SİVAS

Prof. Dr. Adem Doğan
Sinan Dünder / Yunus Emre Şeker

Orta Anadolu Kalkınma Ajansı (ORAN) tarafından TR72 (Kayseri, Sivas, Yozgat) bölgesinin mevcut durumunu ve gelişme öngörüsünü ortaya koymak amacıyla hazırlanan TR72 2014-2023 Bölge Planı Çalışması'nda Sivas ilinin gelecekte gelişme potansiyeli yüksek ve öne çıkan sektörleri olarak madencilik, tarım ve hayvancılık ile turizm sektörleri öne çıkmaktadır. Bu sektörlerin bölge ve ülke için önemli sektörel merkezler olarak öne çıkarılması hedeflenmektedir. Bölge Planı kapsamında Sivas

ilinde mevcut madencilik, tarım ve hayvancılık ile turizm sektörlerinin geliştirilmesinin ile ve ilin içinde yer aldığı bölgeye önemli katma değer sağlayacağı düşünülmektedir.

Yeraltı kaynakları denildiği zaman Sivas, Türkiye'nin bu anlamda en zengin illerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır ki bu nedenle "maden kenti" olarak anılmaktadır. Jeotermal kaynakları, maden suları, memba suları ile doğaltaş ve metalik madenlerden demir başta olmak üzere son derece geniş bir çeşitlilik

yelpazesine sahip maden kaynakları, şehrin ekonomisine yön veren doğal zenginliklerdir.

Sivas il coğrafyasında madencilik alanında yapılan üretimler, metalik madenler, enerji üretiminde kullanılan kömür ve endüstriyel ham maddelerden oluşmaktadır. Metalik madenlerden demir ve krom, enerji üretiminde kullanılan kayaç oluşumlarından linyit kömürü, endüstriyel ham maddelerden, kaolen, traverten mermer ve alçı taşı ön plana çıkmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti Demiryolları Haritası

Türkiye demir cevheri üretiminin %44'ü, krom üretiminin ise %3'ü Sivas coğrafyasında gerçekleşmektedir. Özellikle demir cevheri üretiminde Sivas önemini uzun yıllardan beri muhafaza etmiştir. Mevcut koşullarda demir rezervleri azalmış bulunmaktadır. Üretim önemli bir bölümü Divriği bölgesindeki açık ve yer altı işletmelerinde gerçekleştirilmektedir. Yakın gelecekte bu bölgedeki üretimler tamamen yer altından yapılacak ve işletme koşulları zorlaşacaktır. Diğer yandan üretimlerle rezervler mukayese edildiğinde yakın gelecekte Sivas bölgesindeki demir üretimi son derece azalmış olacaktır. Bu durumun getirdiği riski ortadan kaldırabilmek için bir yandan demir aramalarını yoğunlaştırmak gerekmekte diğer yandan

Hasançelebi bölgesindeki demir madeninin Divriği demir işletmesi ile irtibatlandırılarak buradaki işletme faaliyetlerinin ömrünü uzatmak gerekmektedir.

Krom madenleri açısından bakıldığında Sivas coğrafyası ülkemiz üretiminin %3'ünü gerçekleştirmektedir. Arama ve işletme krom sahalarının sayısı bu faaliyetlerde de yoğun bir gelişme olma ihtimalini göstermektedir. Nitekim krom madenlerimiz ağırlıklı olarak ara-buluşlet yöntemiyle üretilmektedir. Bu sahalardaki rezervlerin derine doğru gelişimi de zamanla büyüyecek gibi gözükmektedir. Rezervler geliştirilebildiği takdirde, Sivas Bölgesi krom madenciliğinin ortak bir ferro-krom tesisi etrafında kümelenmesi önemli bir sanayi hamlesi

oluşturma şansını taşımaktadır.

Sivas ili coğrafyasında mermer işletmeciliği traverten işletmeciliğine ve yumuşak taş kesim tesislerine dayanmaktadır. Söz konusu traverten rezervleri 300.000.000 m³ üzerinde bir zenginlik arz ettiğinden geleceğe dönük ocak işletmesi sayısında belirgin bir artış beklenebilir gözükmektedir. Hâlen ülkemiz mermer üretiminde Sivas'ın payı %1 civarındadır. Mevcut rezervler ve ruhsatlar dikkate alındığında bu oranın %5 düzeyine çıkmaması için hiçbir neden görünmemektedir. Alçıtaşı (jips) açısından ele alındığında Sivas'ta kurulu tesisler ülke üretiminin % 4'ünü karşılamaktadır. Mevcut veriler ve Sivas Havzası'nın jeolojisi ele alındığında bu bölge belki de Türkiye alçıtaşı rezervinin %95'ine sahiptir. Rezerv bolluğu dikkate alındığında Sivas ilinin alçı ürünleri üretim merkezine dönüştürülme potansiyeli oldukça yüksektir. Bu potansiyel üretime dönüştürüldüğü takdirde, Sivas'ın kalkınmasının motoru madencilik ve bilhassa alçı taşı madenciliği olacaktır. Alçıtaşı konusunda yapılacak Ar-Ge çalışmaları sonucu nem tutmama özelliğinin geliştirilebilmesi, yüksek katma değerli bir ürünün ortaya çıkmasına sebep olabilecektir.

Ülkemiz maden ihracatının yaklaşık yarısını, Sivas ilinin toplam ihracatının yaklaşık üçte birini doğal taş ihracatı oluşturmaktadır. Ürün çeşitliliğini, kaliteli üretimi ve buna bağlı olarak da yatırımları sürekli artıran, ilimiz doğal taş sektörünün kurumsallaşmasının yanı sıra yeni markalar yaratmaya yönelik çalışmalara da hız verilmesi kaçınılmazdır.

Sivas coğrafyasında mevcut olan linyit kömürü genel olarak enerji üretiminde kullanılan kullanılmaktadır. İlimizde 9 adet kömür işletmesi mevcut olup, bu işletmelerde toplam 450-500 kişi çalışmaktadır. Söz konusu işletmelerin

görünür rezervi toplam 111 milyon ton mertebesindedir. Linyit kömürünün %8'i Sivas bölgesinde üretilmektedir. Alan olarak ülke kara parçasının binde 3,5'ine sahip olan Sivas ilinin, ülke linyit kömür üretiminin %8'ini üretmesi fevkalade önemli bir göstergedir. Özellikle Sivas Havzası'ndaki Neojen birimlerinde gerçekleştirilecek aramalar ilimize dönük kömür rezervlerinde ve kömür işletmelerinde önemli artışlar sağlayabileceklerdir.

Sivas il merkezi ile beraber Kangal, Suşehri, Şarkışla, Yıldızeli ve Zara ilçelerinde 25 °C ile 49 °C sıcaklık aralığına sahip 11 adet jeotermal kaynak bulunmakta olup Sıcak Çermik, Soğuk Çermik ve Kangal Balıklı Kaplıcaları haricinde ruhsatlı konaklama tesisi bulunmadığından, turizm ve sağlık yatırımı açısından değerlendirilebilecek potansiyel mevcuttur. Kurulu tesisin bulunduğu alanlarda da daha profesyonel işletmecilik anlayışıyla yapılabilecek modern tesisler, bölgenin bu anlamda cazibesini artıracaktır.

Yıldız Dağı, Köseadağ, Tecer Dağı, Gürlevik Dağı, Yamandağ ile birlikte Yıldızeli ve Doğanşar ilçelerinde şişeleme tesisi yatırımı yapmaya müsait, yüksek kalitede doğal kaynak suları bulunmaktadır.

2 milyon tonluk toplam rezervi ile kurşun - çinko öne çıkan madenlerdendir. Ulaş, Hafik ve Zara bölgesinde yoğunlaşan yatakları ile sölestin madeni, Türkiye sınırları içerisinde sadece Sivas'tan çıkarılmaktadır.

Yıldızeli civarında 1 milyon ton rezervli bir zeolit yatağının yanında Kangal, Altınyayla ve Yıldızeli'nde parke taşı üretimine uygun bazalt ve andezit yatakları mevcuttur.

Seramik, porselen ve kâğıt üretiminde kullanılmakta olan kaolen maddesi için maden

Hızlı Tren Viyadüğü

çıkarma faaliyetleri bulunmakla birlikte işlenmesi için gerekli bir tesisin kurulması, ürünün daha yüksek katma değerle piyasaya sürülmesine imkân sağlayacaktır.

Metalurji, batarya, kimya gibi sektörlerde kullanılmakta olan manganez madeni ham olarak satılmakta olup aynı durum burada da söz konusudur.

Bunların yanında asbest, barit, talk, çimento hammaddeleri, kireç taşı, tuz, tuğla - kiremit hammaddeleri yatırım yapmaya müsait diğer yeraltı zenginlikleri olarak yer almaktadır.

Sivas ili ve çevresi bitkisel ve hayvansal üretim ve su ürünleri açısından büyük bir potansiyel

taşımaktadır. Bölgede küçük çaplı olsa da, meyve ve sebze tarımı da yapılmaktadır. Ayrıca bölgede, meyve ve sebze tarımı için uygun mikro klima bölgelerinin bulunması, düşük bağıl nem ve yüksek rakım, ürünlerin zararlılara karşı daha kolay korunabilmesine, aromatik, kaliteli ve sağlıklı ürün yetiştirmeye olanak sağlamaktadır. Bütün bu potansiyele rağmen, tarıma dayalı sanayi il genelinde yok denecek kadar az ve var olanların önemli bir kısmı da küçük işletmelerdir. Bölgede tarıma dayalı sanayinin gelişmesi, yeterli ve kaliteli hammadde varlığına bağlıdır. Bunun için, tarım yapılabilir toprakların birim alanından daha çok ve daha kaliteli ürün alınması, başka bir ifade ile tarımsal üretim değerinin artırılması gerekmektedir.

Hızlı Tren Viyadüğü

Sivas'ta bulunan tarım arazilerinin büyük bir bölümü VII. sınıf tarım arazisine girmektedir. I-IV. sınıf tarım arazileri 986.518 hektar olup, tarım genelde bu araziler üzerinde yapılmaktadır. Tritikale, yulaf, korunga, buğday, aspir, yonca, şekerpancarı, patates ve arpa gibi ürünler konusunda ülkemizde öne çıkan bir il olmamıza rağmen, gerek tarım arazilerinin verimlilik yönünden elverişsizliği gerekse iklim koşulları nedeniyle tarımsal ürünlerin çeşitlendirilmesine yönelik çalışmalara ağırlık verilmelidir.

Bölgede tarıma dayalı sanayinin gelişmesi,

tarımsal ham madde talebinin ve ürün deseni çeşitliliğinin artmasına yol açacaktır. Örneğin, bölge arazi yapısı ve meraların, küçükbaş hayvancılık için elverişli olmasına karşın, süt işletmelerinde üretilen ürünlerin hemen tümünde inek sütü kullanılmaktadır. Bölgenin var olan bu alt yapısı uygun şekilde değerlendirildiğinde süt işletmeleri için inek sütü yanında koyun ve keçi sütü de temin edilebilecek dolayısıyla süt işletmelerinin ürün yelpazesi genişleyecektir. Benzer şekilde, bölgede üretimi yapılan elma vişne gibi, bölgeye uygun meyvelerin öz

tüketim yanında piyasa içinde üretilmesi tarıma dayalı sanayinin gelişmesine katkı sağlayacaktır. Yeterli ve uygun ham madde temini, kurutma ve paketleme tesisleri ile soğuk hava depolarının kurulmasını teşvik edecek dolayısıyla üreticilerin ürünlerini doğru zaman ve fiyatta piyasaya arz edebildikleri ve gelirlerini artırdıkları bir süreç başlayabilecektir. .

Sivas; termal, kültür ve kış turizm alanlarında büyük bir potansiyele sahiptir. Sıcak Çermik, Soğuk Çermik, Kangal Balıklı Kaplıca ve Kalkım Balıklı Kaplıcalarında altyapı çalışmaları tamamlandığı takdirde termal turizm alanında önemli bir mesafe kat edilebilir. Özellikle Kangal'a dermatolojik bir tedavi merkezinin kurulması, Sivas ekonomisi bakımından önemli olabilecektir.

Divriği Ulu Camisi ve Darüşşifası yanında, il merkezi ve diğer ilçelerdeki tarihî eserlere turizme yönelik bir canlılık kazandırılması hâlinde ilin kültür turizmi canlanabilir. Sivas Kalesi, Buruciye Medresesi gibi alanların çevresiyle restore edilmesi ve turizmde daha aktif değerlendirilmesi önemlidir. Sivas için bir Marka Kent çalışmasının uygulamaya geçirilmesine dönük çalışmalar yapılmalıdır.

Sivas kaliteli konaklama tesisleri, turistlerin vakit geçirebileceği mekânlar bakımından zenginleştirilmelidir. Kırsal turizmeye yönelik tesisler yaygınlaştırılabilir. Yayla turizminde potansiyel taşıyan alanlar, altyapısı geliştirilerek ve tanıtım çalışmaları yapılarak değerlendirilebilir. Sıla turizmi ve doğa turizmi canlandırılabilir. Gazibey Barajı, Eğribucak köyü, Emirhan Kayalıkları gibi alanlar altyapı çalışmalarıyla doğa turizminde değerlendirilebilir.

Türkiye'nin en genç, en kaliteli, en modern ve en ekonomik kayak merkezi vizyonu ile inşa

edilen Yıldız Dağı Kış Sporları Turizm Merkezi resmi olarak 6 Şubat 2016 tarihinde açılmıştır. Turizm merkezi, zirve yüksekliği 2.552 metre olan dağın 1.740 m yüksekliğindeki bölümünde yer almaktadır. 2016 yılında işletmeye açılan merkezde 38 oda 110 yatak kapasiteli otel, kapalı buz pateni salonu, gününbirlik tesisler, zirve kafe, kayak eğitim merkezi, kayak kiralama evi, bilet gişesi, sağlık merkezi, merkez idare binası, jandarma binası ile suni karlama sistemi bulunmaktadır. Yatırım kararı onaylanmış olan Sıcak Çermik bağlantı yolunun tamamlanmasının ardından entegre hale getirilecek kış ve termal turizmi konsepti Sivas'ın turizm potansiyelini artırmaya devam edecektir.

Kültür turizmini geliştirmek için Sivas el sanatı ürünlerini sayı ve kalite itibarıyla zenginleştirmek gerekmektedir. Sivas'ın zengin türkü kültürü ve yaşayan diğer gelenekleri turizmde değerlendirilmelidir. Şemsi Sivasî ile başlayıp birlik ve kardeşliği esas alan deyişlerini tüm insanlığa armağan eden Âşık Veysel gibi çeşitli dönemleri temsil eden önemli şahsiyetlerin yeşerdiği Sivas'ta kültür değerlerinin tanıtımı ve korunmasına yönelik çalışmaların devam ettirilmesi önemlidir.

Yukarıda sıralanan çalışmaların yanı sıra şehirde turizm yatırımlarını artırmaya yönelik çalışmalar yapılmalı ve yapılan tüm çalışmalar güçlü ve sürekli tanıtım faaliyetleriyle desteklenmelidir. Sivas'ta turizm hizmet kalitesinin yükseltilmesi ve halkın turizm konusunda bilinçlendirilmesi turizm sektörüne ilave katkı sağlayacaktır.

Sivas'ın sahip olduğu kültürel değerleri uluslararası mecraya taşımak, şehir ekonomisini yaratıcı sektörler vasıtasıyla desteklemek gelecekte Sivas'ın önemli yol haritalarından biri olacaktır. Şehrin sahip olduğu özgün gelenekler ve soyut değerler UNESCO Somut Olmayan

Hızlı Tren Alt Yapı Çalışması

Kültür Mirası'na, uluslararası anlamda karşılık bulan tarihi ve doğal güzelleri ise UNESCO Dünya Miras Listesi'ne girmesi için çalışmalar yapılmalıdır. Bilindiği üzere UNESCO Dünya Miras Listesi'ne Türkiye'den giren ilk eser 1985 yılında Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası olmuştur.

Sivas ili konumu itibarıyla, karayolu ve demiryolu kavşakları, havayolu ulaşım imkânları ile önemli bir lojistik merkezdir. Ulaştırma Bakanlığı tarafından Sivas ilinde lojistik köyü kurulması önerilmiştir. Ulaş İlçesi yakınlarında kurulması planlanan 500.000 m²'lik alana sahip lojistik

merkezi sayesinde yıllık 1 milyon ton ilave taşıma kapasitesinin sağlanması beklenmektedir.

Lojistik Köyü ile bütünleşmiş bir yapıda tasarlanan, demiryolu ulaşımı ve doğalgaz kullanımı altyapılarına da sahip 2. Organize Sanayi Bölgesi'nin (Demirağ OSB) faaliyete geçirilmesine yönelik çalışmalar devam etmektedir.

Hızlı Tren Alt Yapı Çalışması

Şehrimizin ekonomik olarak ileri hedeflere ulaşmasında katkı sağlayacak doğrudan ve dolaylı olarak istihdama olanak tanıyacak Sivas merkezdeki ikinci Organize Sanayi Bölgesi olacak Demirağ OSB'de kılçık demiryolu hatlarıyla birbirine bağlı 224 parsel bulunacaktır.

Sivas'a 80 km uzaklıkta bulunan Şarkışla Organize Sanayi Bölgesi ve 110 km uzaklıkta bulunan Gemerek Organize Sanayi Bölgesi'nin mevcut atıl durumunun iyileştirilmesi suretiyle, yeni yatırımlara ve bölgemizdeki işsizlik sorununun aşılmasına önemli bir katkı sunacağı aşikârdır.

İl merkezi ve ilçelerdekilerle birlikte sayıları 13'ü bulan küçük sanayi siteleri de yaklaşık 6.000 kişiye istihdam sağlayan ekonomik değerler olarak karşımıza çıkmaktadır. Küçük Sanayi Sitelerinin bir araya getirilmesi kapsamında kurulacak Seyfebeli Küçük Sanayi Siteleri modern alt yapısıyla hizmet verecektir.

Bölgenin önemli odak noktalarından biri olarak karşımıza çıkan Sivas Lojistik Köyü, kurulduğu alan ve çevresine çekeceği yatırımlar ile de birçok açıdan il ve bölge ekonomisini harekete geçirecektir. Keza Ankara- Sivas Yüksek Hızlı Tren Projesi'nin tamamlanması da ilin ticaret,

turizm, kültür ve sosyal alanlardaki dinamizmini artıracaktır.

İl sınırları içerisinde 717 km'ye ulaşan duble yol ağı Kayseri, Yozgat ve Erzincan istikametinde tamamlanmış durumdadır. Yapımına halen devam edilen Karadeniz - Akdeniz Karayolu Projesi'nin tamamlanmasının ardından güney ve kuzey illerine ulaşım çok daha pratik bir hale gelecek ve daha etkin bir ticari hareketlilik sağlanacaktır.

Karayolu bağlantılarında olduğu gibi demiryolu bağlantıları açısından da Sivas, kuzey - güney ve doğu - batı hatlarının birleştiği bir noktada bulunmaktadır. Türkiye'deki önemli limanlara yük taşımacılığını elverişli hale getiren bu imkân, yolcu taşımacılığı açısından da aktif biçimde kullanılabilir.

Dış ticaret verileri incelediğinde son on sekiz yılda şehrin ihracat rakamlarının on kat artış göstermesi, barındırdığı sanayi potansiyelinin düzeyine işaret etmektedir. 2002 senesinde 8,5 milyon dolar düzeyindeki ihracat değerleri 2019 itibarıyla 90 milyon dolar değerini aşmış bulunmaktadır.

Geçtiğimiz son yedi yılda sıralaması zaman zaman değişmekle birlikte, en fazla ihracat yapılan ülkelerin Çin, ABD, Almanya, Irak, Suriye, Suudi Arabistan ve Hindistan gibi ülkelerin olduğu görülmektedir.

2019 yılında ihracatı yapılan ilk altı ürün grubu ise ISIC kodlarına göre sırayla; başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat, taşocakçılığı ve diğer madencilik, kimyasal madde ve ürünler, metalik olmayan diğer mineral ürünler, gıda ürünleri ve içecek, mobilya ve başka yerde sınıflandırılmamış diğer ürünler şeklinde gerçekleşmiştir.

Birçok Anadolu şehrinde olduğu gibi, Sivas ilinin mevcut gelişim ve gelecekteki gelişim düzeyinin belirlenmesinde önemli unsurlardan birisi de Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'dir. 2020 yılı Ocak ayı itibarıyla 4949 kişiye istihdam imkânı sağlayan, 51.620 öğrenciye sahip üniversite; Sivas'ın kalkınmasında, gelişmesinde ve saygınlığında, öncü; ekonomik ve siyasal yaşamında etkin rol oynayan kültürel bir iletişim merkezidir. 2017 yılında yapılan akademik bir araştırmaya göre, Cumhuriyet Üniversitesi Merkez Kampüste öğrenim gören Sivaslı öğrencilerin Sivas ekonomisine katkısı yıllık 133.106.807,4 TL, Sivas dışından gelen öğrencilerin Sivas ekonomisine katkısı yıllık 184.649.257,5 TL ve toplam kira-yurt bedeli ise 105.414.854,3 TL olarak bulunmuştur. Benzer şekilde Cumhuriyet Üniversitesine bağlı ilçelerdeki yüksek okul ve meslek yüksek okullarında öğrenim gören Sivaslı öğrencilerin Sivas ekonomisine katkısının yıllık 8.187.432,901 TL, Sivas dışından gelen öğrencilerin Sivas ekonomisine katkısının yıllık 33.114.531,31 TL ve toplam kira-yurt bedelinin ise 12.307.302,67 TL olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İlgili çalışmada ayrıca son sınıf öğrencilerinin mezuniyet törenleri ve 1. sınıf öğrencilerinin kayıtları için gelen yakınlarının konaklama ve beslenme harcamaları da hesaplanmıştır. Sonuç olarak Cumhuriyet Üniversitesi'nde okuyan 56.317 öğrencinin Sivas ekonomisine 2017 yılındaki katkısı 479.743.343,3 TL olarak bulunmuştur.

Yukarıdaki değerler öğrenci katkılarının Sivas için ne kadar önemli olduğunu bir kez daha göstermektedir. Son yıllarda yapılan benzer üniversite-şehir çalışmalarına bakıldığında, üniversite ve yerel ekonomi ilişkilerinin oldukça önemli olduğu vurgulanmıştır. Üniversitelerin, özellikle küçük il ve ilçelerdeki varlıkları, yerel ekonomilerinin temel dayanaklarıdır. Bu yüzden

de üniversite şehir ilişkileri her zaman sağlam tutulmalı, ortak projeler ile ilişkiler süreklilik arz etmelidir.

Sivas ilinde 2018 yılında kurulan ve yapılanmasını sürdüren Sivas Bilim ve Teknoloji Üniversitesi geleceğin *milli savunma teknolojilerini* geliştirmeyi ve bu alanda hizmet edecek yerli bilim adamları yetiştirmeyi hedeflemektedir. TÜBİTAK Uzay, TAİ, ASELSAN, ROKETSAN, HAVELSAN ve Türk Havacılık Uzay Sanayi ile iş birliği içerisinde faaliyet gösterecek olan üniversite, kurumların beklentileri doğrultusunda eğitim vererek bu kurumlar için istihdam sağlamayı amaçlamaktadır. Sivas Bilim ve Teknoloji Üniversitesi kurumsallaşma sürecini tamamladığında ve öğrenci alımına başladığında Sivas iline ek bir katma değer sağlayacaktır.

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi ve Sivas Bilim ve Teknoloji Üniversitesi ile öğrenci dostu kent bir kent olan Sivas'ın eğitim konusunda Anadolu'nun çekim merkezlerinden biri olması için çalışmalar sürdürülmektedir. Öğrenciler için sağlanan fiziki ve sosyal imkanlar kamu yatırımlarıyla güçlendirilmekte, üniversitelerin bilimsel gelişimi ile sanayi ile entegrasyonuna yönelik çalışmalar devam ettirilmektedir. Bu noktada Sivas'ın gelecek vizyonunda eğitim yanı her zaman güçlü olacaktır.

İlimizin tarihi yapısı, kültürel ve turistik zenginliği göz önünde bulundurularak halen var olan Kongre, Arkeoloji, Tüdemsaş, Şehitler, Eğitim ve Aşık Veysel Müzelerine ek olarak 20 adet interaktif yaşayan müze kazandırılması planlama ve yapım aşamasındadır. Bu kapsamda Şehir ve Sanayi Mektebi Müzesi, Zanaatkarlar Çarşısı ve Aşık Veysel Ozanlar ve Müzik Kültürü Müzeslerinin yapımları halen devam etmektedir.

Sivas-Ankara yolu üzerinde 251 bin metrekare

alana sahip olan ve tarihimizde aygır depoları olarak da kullanılan Hamidiye Projesi, Muhsin Yazıcıoğlu Anı Evi, Âşık Ruhsatî Anı Evi, İsmet Yılmaz Eğitim Müzesi, Tarihi Valilik Binasında kurulan Kent Müzesi ve Gök Medrese Vakıf Müzesi de yakın gelecekte kentimize kazandırılacak önemli değerler olarak yerini alacaktır.

KAYNAKLAR

ERİLLİ, Necati ALP, (2018), "Üniversite Öğrencilerinin Buldukları İl Ekonomisine Katkıları: Cumhuriyet Üniversitesi Örneği", *Uluslararası Ekonomi, İşletme ve Politika Dergisi*, 2018, 2(1), 79-96.

ORAN, (2019), *TR72 Bölgesi Bölge Planı Hızlı Bakış, 2014-2023*, http://www.oran.org.tr/images/dosyalar/20190523174337_0.pdf (21.11.2019)

ORAN, (2011a), *Sivas Enerji Ve Madencilik Sektörel Çalışma Grubu Raporu*, Mayıs, http://oran.org.tr/images/dosyalar/20190523172902_0.pdf (25.11.2019)

ORAN, (2011b), *Sivas Tarım Hayvancılık ve Gıda Sektörel Çalışma Grubu Raporu*, http://oran.org.tr/images/dosyalar/20190906161524_2.pdf (24.11.2019)

ORAN, (2015), *TR72 Turizm Sektörel Çalışma Grubu Raporu*, http://oran.org.tr/images/dosyalar/20190523173728_0.pdf

Şehir ve Sanayi Mektebi Müzesi (Eski Açık Cezaevi)

Şehir ve Sanayi Mektebi Müzesi ve Zanaatkarlar Çarşısı

Hamidiye Aygır Depoları

Aşık Veysel Müzesi

Şehitler Müzesi

YAZARLAR

Prof. Dr. Abdullah Kaya
Edebiyat Fakültesi

Abdullah KAYA, 1970 yılında Sivas'ın Zara ilçesinde doğdu. İlk ve orta öğrenimini Zara'da tamamladı. 1991 yılında girdiği Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'nden 1995 yılında mezun oldu. Aynı yıl Sakarya Dr. Nuri Bayar İlköğretim Okuluna öğretmen olarak atandı. Aynı zamanda yükseköğrenimini de devam ettiren KAYA, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde mastır ve doktora eğitimini tamamladı. On üç yıl kadar Sakarya ve Sivas'ta değişik okullarda öğretmenlik yaptıktan sonra 2008 yılında Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi'ne Yardımcı Doçent olarak atandı. Daha sonra Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'ne geçti. Hala bu bölümde Ortaçağ Tarihi ABD Başkanı olarak görevine devam eden Hocamız, 2015 yılında Doçent, 29 Mayıs 2020 tarihi itibarıyla de Profesörlük unvanlarını almıştır. Ortaçağ Tarihinin değişik konularında ulusal ve uluslararası çok sayıda yayını olan Hocamız, yurtiçi ve yurt dışında 50'ye yakın sempozyum, konferans ve televizyon Programlarına Katılmıştır. Abdullah KAYA evli olup beş çocuk sahibidir.

Prof. Dr. Adem Doğan
İktisadi ve İdari Bilimler
Fakültesi

1971 tarihinde Sivas'ta doğdu. İlk ve orta öğrenimini Sivas'ta tamamladı. 1994 yılında İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümünden mezun oldu. 1995 yılında Cumhuriyet Üniversitesi İ.İ.B.F. İktisat bölümünde araştırma görevlisi olarak göreve başladı. Yüksek lisansını 1997 yılında "Gelişme teorilerinin karşılaştırmalı analizi" isimli tezile, doktorasını 2003 yılında "Doğu Asya ülkelerinde ihracata yönelik sanayileşme deneyimi ve Türkiye açısından değerlendirilmesi", isimli tezile Cumhuriyet Üniversitesi'nde tamamladı. 2005-2009 arasında Erciyes Üniversitesi Nevşehir İ.İ.B.F. de iktisat bölümünde yardımcı doçent olarak görev yaptı. 2011 yılında doçent, 2016 yılında profesör ünvanını aldı. Halen Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İ.İ.B.F. İktisat bölümünde öğretim üyesi olarak görevini sürdürmektedir. Ağırlıklı olarak kalkınma iktisadi alanında olmak üzere yayınlanmış kitap, kitap bölümü ve makaleleri bulunmaktadır. Evli ve dört çocuk babasıdır.

Prof. Dr. Adnan Mahiroğulları
İktisadi ve İdari Bilimler
Fakültesi

1953 yılında Zara'da doğdu. İlk ve ortaokulu ilçesinde, liseyi Sivas Lisesi'nde okudu. 1970'te başladığı Lisans eğitimini 1974'te Atatürk Üniversitesi'nde tamamladı. On yıl Zara Lisesi'nde öğretmenlik yaptı; 1984'te Cumhuriyet Üniversitesi'ne öğretim görevlisi olarak atandı. 1988'de aynı üniversitede yüksek lisansını, 1998'de İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde doktora öğrenimini tamamladı. 2006'da "Sosyal politika" dalında doçent, 2011'de profesör ünvanını aldı.

Mahiroğulları'nın akademik alanıyla ilgili; "Küreselleşme Sürecinde Türk ve Fransız Sendikacılığı", "Cumhuriyet'ten Günümüze Türkiye'de İşçi Sendikacılığı", "Osmanlı'dan Günümüze Türk Sendikacılık Tarihi", "Dünyada ve Türkiye'de Sendikacılık", "İşsizlikle Mücadelede Emek Piyasası Politikaları" (Adem Korkmaz'la birlikte) adlı kitapları, hakemli dergilerde otuz kadar makalesi yayınlanmıştır.

Ayrıca, Mahiroğulları'nın "Seyyahların Gözüyle Sivas", "Bozkırdaki Çekirdek Sivas" adlı Sivas yöresinin tarih ve kültürüyle ilgili kitapları ve makaleleri vardır.

Prof. Dr. Alim Yıldız
İlahiyat Fakültesi

1968 yılında Sivas'ta doğdu. İlk ve orta öğrenimini Sivas'ta, yükseköğrenimini Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde tamamladı. Aynı fakülte de Türk-İslam edebiyatı alanında yüksek lisans yaptı. İstanbul, Aydın ve İzmir'de öğretmenlik görevlerinde bulundu. 1998 yılında Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Türk-İslam Edebiyatı Anabilim Dalında araştırma görevlisi oldu. Doktora çalışmasını 2002 yılında Dokuz Eylül Üniversitesinde tamamladı. 2004'te yardımcı doçent, 2006'da doçent, 2012 yılında Profesör oldu.

Değişik gazete ve dergilerde şiir ve yazıları yayımlandı. Muştı ve Burcuve Edebiyat dergilerinde yayın yönetmenliği, Sultanteşir dergisinde sanat danışmanlığı görevini üstlendi. Şiirlerinden bir kısmı bestelendi.

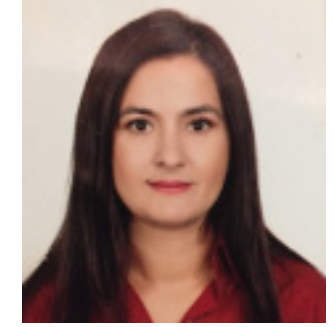
Prof. Dr. Alim Yıldız'ın yayımlanmış 30'un üzerinde kitabı, ulusal ve uluslararası toplantılarda sunduğu çok sayıda tebliği ve çeşitli dergilerde yayımlanan ilmi makaleleri bulunmaktadır.

28 Temmuz 2016 tarihinde Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN tarafından Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Rektörlüğüne atanan Prof. Dr. Alim YILDIZ evli ve üç çocuk babasıdır. İngilizce ve Arapça bilmektedir.

Prof. Dr. Ayşen Açıkkol Yıldırım
Edebiyat Fakültesi

20.08.1977 yılında Ankara'da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Ankara'da tamamladı. 1994 yılında, Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Paleoantropoloji Anabilim Dalı'nda lisans eğitimine başladı ve 1998 yılında mezun oldu. Aynı yıl Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Fizik ve Paleoantropoloji Anabilim Dalı (Paleoantropoloji)'nda lisans üstü eğitimine başladı. 1999 yılında Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Antropoloji Bölümü'ne araştırma görevlisi olarak atandı. Lisansüstü eğitimini tamamlayabilmesi için geçici olarak Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde görevlendirildi. 2000 yılında yüksek lisans eğitimini, 2006 yılında doktora eğitimini tamamladı. 2006 yılında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'ndeki görevine geri döndü. O tarihten bu yana aynı üniversitede görev yapmaktadır.

Prof. Dr. Gülpınar Akbulut Özpaya
Eğitim Fakültesi

Gülpınar Akbulut Özpaya, 1975 yılında Almanya'da doğdu. Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Coğrafya Öğretmenliği Bölümünden 1997 yılında mezun oldu. 1999 yılında Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nden "Belcik Çayı Havzası'nın Fiziki Coğrafya Etüdü" konulu yüksek lisans tezini, 2004 yılında "Divriği ilçesinin Coğrafyası" konulu doktora tezini tamamladı. 1997-2002 yılına kadar Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde beş yıl öğretmenlik yaptı. 2002- 2005 yılına kadar Cumhuriyet Üniversitesinde Öğretim Görevlisi, 2005-2012 yılına kadar İnönü Üniversitesinde Yardımcı Doçent, 2012 yılında aynı üniversitede Doçent oldu. 2009-2010 tarihleri arasında 6 ay York Üniversitesi Ulaşım Tarihi ve Demiryolu Araştırmaları Enstitüsü tarafından akademik ziyaretçi olarak davet edildi ve mesleki araştırmalarda bulundu. 2013 yılından itibaren Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümünde göreve başladı. Coğrafya Bölümünün kapatılmasıyla Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü'ne kadrosu aktarıldı. 2019 yılında aynı bölümde Profesör olarak atanan Akbulut Özpaya, halen aynı bölümde görev yapmakta olup, coğrafya bilimi alanında çalışmaları bulunmakta, özellikle doğanın ve jeomiras alanlarının korunması, jeoparklarda alan yönetimi ve jeositlerin tespitine yönelik çalışmaktadır.

Prof. Dr. Halis Başel
İktisadi ve İdari Bilimler
Fakültesi

1969 yılı Sivas doğumludur. İlk, orta ve lise öğrenimini Sivas'ta tamamladı, 1991 yılında A.Ü Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden mezun oldu. 1995'de Cumhuriyet Üniversitesinde araştırma görevlisi oldu. 2001-2004 yıllarında İstanbul Üniversitesi'nde çalıştı. 2003 yılında İstanbul Üniversitesi'nde Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri alanında doktora öğrenimini tamamladı. 2007-2009 yılları arasında Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak çalıştı. 2009 yılında tekrar Cumhuriyet Üniversitesi'ne katıldı. 2013'de doçent oldu. 2019'da profesör olarak atandı. Evli ve iki çocuk babasıdır.

Prof. Dr. Hüseyin Aşkın Akpulat
Eğitim Fakültesi

1970 yılında Malatya'da doğdu. İlk, orta ve lise eğitimini Ankara'da tamamladı. 1993 yılında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Biyoloji bölümünden mezun oldu. 1997 yılında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsünden Yüksek lisans ve 2003 yılında Doktora programını tamamladı. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Matematik-Fen Bilimleri Eğitimi Bölümünde 2006 yılında yardımcı doçent, 2011'de doçent, 2016 yılında Profesör unvanını aldı. Yedi adet yeni bitki türünü keşfederek bilim camiasına kazandırmıştır. Sistematik Botanik alanında 50'ye yakın SCI makale ve bir çok tebliğ ve araştırma projeleri vardır. Evli ve bir çocuk babasıdır. İngilizce bilmektedir.

Prof. Dr. İbrahim Can
Teknoloji Fakültesi

15 Kasım 1978 yılında Elazığ' da doğdu. Fırat Üniversitesinden 2000 yılında Lisans, 2004 yılında Yüksek Lisans ve 2010 yılında Doktora eğitimlerini Otomotiv Mühendisliği alanında tamamladı. 2015 Yılında Makine Mühendisliği Alanından Doçentliğini aldı ve 2020 yılında Profesörlük kadrosuna atandı. Halen Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Teknoloji Fakültesi İmalat Mühendisliği Bölümünde öğretim Üyesi olarak çalışmaktadır. Yüksek lisans Tez çalışmalarını İngiltere King College de gerçekleştirdi. İçten yanmalı Motorlar konusunda Yurt içi ve yurt dışında faaliyetlerde bulundu. Alanında gerçekleştirdiği çok sayıda makale, proje ve akademik çalışmalarının yanı sıra, lisans ve yüksek lisans dersleri vermektedir. 2020 yılında SCÜ Fen Bilimleri Enstitüsüne Bağlı "Savunma Sanayi Teknolojileri ve Stratejileri" Anabilim dalının kurulmasını önerdi ve anabilim dalı YÖK tarafından uygun görülerek 2020-2012 Eğitim öğretim yılında lisansüstü seviyede eğitime başladı. Bu alanda özellikle insansız hava araçları için turbo-jet motorları üzerine çalışmalarına devam etmektedir. Sayın Can Evli ve iki erkek evladı bulunmaktadır.

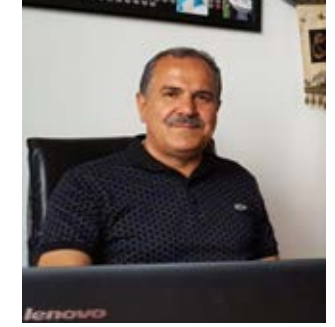
Prof. Dr. Kaan Şevki Kavak
Mühendislik Fakültesi

1968 Sivas doğumluyum. 1981 yılında Behrampaşa Ortaokulu, 1984 yılında ise Sivas Lisesi'nden mezun oldum. 1989 yılında Cumhuriyet Üniversitesi Jeoloji Mühendisliği Bölümü'nü bitirip aynı yıl söz konusu bölümde araştırma görevlisi kadrosuna atandım. 1992 yılında yüksek lisansımı, 1998 yılında ise doktoramı aynı üniversitenin Fen Bilimleri Enstitüsü'nde tamamladım. 2000 yılında, 6 aylık TUBİTAK NATO B1 bursu ile Murray State University/ Kentucky (A.B.D.) ve 1995, 2006 yıllarında ise, Fransa Paris-Sud Üniversite'sinde yapısal jeoloji-tektonik ve uzaktan algılamanın jeolojik uygulamaları konularında çalıştım. 2005 yılı M. Kemal Dedeman Araştırma ve Geliştirme Proje Yarışması Üçüncülük Ödülünü "Türkiye Yer üstü Maden Yataklarının Uzaktan Algılama Yöntemleriyle Belirlenme Potansiyeli" başlıklı çalışmamla kazandım. 2005 yılında doçentliğimi, 2010 yılında ise profesörlüğümü aldım. Sonrasında bir yıl İstanbul Teknik Üniversitesi Jeoloji Mühendisliği Bölümü 'nde görevlendirildim. Halen Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nde görev yapmaktayım, evliyim ve 1 oğlum var.

Prof. Dr. Mustafa Değirmenci
Mühendislik Fakültesi

1956 Sarıkamış doğumlu olan Değirmenci, 1979 yılında Hacettepe Üniversitesi Mühendislik Fakültesi jeoloji Mühendisliği Bölümünden mezun oldu. 1980 yılında aynı fakültenin Hidrojeoloji Mühendisliği Bölümünde Araştırma Görevlisi olarak göreve başladı, 1980 yılında Yüksek Lisans, 1989 yılında ise Doktora eğitimini bu anabilim dalında Hidrojeoloji konusunda tamamladı. 1991 yılında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Çevre Mühendisliği Bölümünde Yardımcı Doçent olarak göreve başlayan Değirmenci, halen bu bölümde Profesör olarak görevine devam etmektedir. İki çocuk babasıdır.

Prof. Dr. Ömer Demirel
Edebiyat Fakültesi

1960 Ankara doğumludur. İlk ve Orta öğrenimini Ankara'da tamamladı. 1983 yılında Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'nden mezun oldu. Aynı yıl Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Araştırma Görevliliği sınavını kazandı ve 1984 yılında göreve başladı. 1987 yılında Hacettepe Üniversitesi'nde Yüksek Lisansını ve 1992 yılında Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yakınçağ Tarihi Anabilim Dalı'nda Doktorasını tamamladı. 1993 yılında C.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'ne Yardımcı Doçent olarak atandı. Ocak 2001 tarihinde Doçent ve 2006'da Profesör oldu. 2008-2012 tarihleri arasında Tunceli Üniversitesi'nde Rektör Yardımcılığı ve İİBF Dekanlığı ile ÜAK Temsilciliği görevlerini sürdürdü. Çok sayıda Ulusal ve Uluslararası kongrelere katıldı. Osmanlı Şehir Hayatı ile ilgili yayınlanmış 5 kitabı ve 50'yi aşkın makalesi bulunmaktadır. Özellikle Sivas şehir tarihiyle ilgili Kültür Bakanlığı yayınları arasında çıkan "II. Mahmud Döneminde Sivas'ta Esnaf Teşkilatı ve Üretim-Tüketim İlişkileri" ile Türk Tarih Kurumu tarafından basılan "Osmanlı Vakıf-Şehir İlişisine Bir Örnek: Sivas Şehir Hayatında Vakıfların Rolü" isimli eseri zengin arşiv kaynaklarına dayanılarak hazırlanmıştır. Halen Cumhuriyet Üniversitesi'ndeki görevini sürdürmekte olup, evli ve iki çocuk babasıdır.

Prof. Dr. Recep Toparlı
Edebiyat Fakültesi

03 Temmuz 1955 tarihinde Sivas'ta doğdu. İlk ve orta öğrenimini Sivas'ta tamamlayarak 1972 yılında Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne girdi. 27 Ekim 1976 tarihinde adı geçen bölümden mezun oldu.

24 Ocak 1977 yine aynı bölümde asistan olarak göreve başladı. 17 Şubat 1981 tarihinde "Edebiyat Doktoru", 21 Aralık 1984 tarihinde "Yardımcı Doçent", 12 Ekim 1988 tarihinde de "Doçent" unvanlarını aldı.

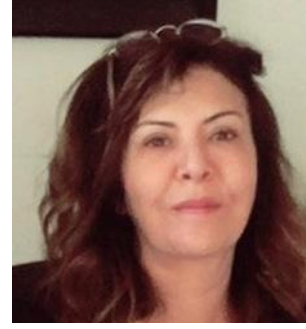
16 Temmuz 1993 tarihinde Gaziosmanpaşa Üniversitesi'ne atandı. 01 Kasım 1993 tarihinde "Profesör" oldu.

1996 yılında Türk Dil Kurumu üyeliğine seçildi.

Prof. Dr. Serkan Akkoyun
Fen Fakültesi

Prof. Dr. Serkan Akkoyun, 2011 yılında Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü'nde nükleer fizik alanında doktora tezini tamamlamış ve ardından 2015 yılında doçent ve 2020 yılında fizik profesörü ünvanlarını almıştır. 2017-2018 yılları arasında bir yıl süre ile İtalya Ulusal Nükleer Araştırma laboratuvarlarında araştırmacı olarak çalışmıştır. 2009 yılından beri Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nde görev yapmaktadır. 2020 yılı itibarı ile 100'den fazla ulusal ve uluslararası dergilerde yayınlanmış makalesi bulunan Akkoyun, 12 adet bilimsel araştırma projesinde yürütücü ve araştırmacı olarak görev yapmış, çeşitli dergilerde editörlük ve hakemlik görevlerini yürütmüş ve fizik alanında 3 adet kitap yazarlığı yapmıştır. Evli ve 1 kız çocuğu babasıdır.

Prof. Dr. Sezer Ayan
Edebiyat Fakültesi

İlk, orta ve lise öğrenimi mi Adana, lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimini Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nde tamamladım. 2007 yılında doktor, 2013 yılında Doçent ve 2020 yılında da profesörlük kadrosuna atandım. 2014-2015 yılları arasında visitor scholar olarak Chicago Üniversitesinde bulundum. Aile içi şiddet: Aile içinde çocuğa yönelik şiddet kitabımla 2011 Milliyet Gazetesi Örsan Öynen Yılın Bilimsel İncele Ödülünü aldım. Aile, aile içi şiddet, toplumsal cinsiyet, kadına ve çocuğa yönelik şiddet, çocuk suçluluğu, mobbing, cinsel istismar, kadın cinayetleri, çalışan kadınların sorunları, anayasalar ve sivil toplum ve benzer konularda kitaplarım ve makalelerim var.

Prof. Dr. Tolga Karaköy
Sivas Bilim ve Teknoloji Üniversitesi

1973 yılında doğan Prof. Dr. Tolga KARAKÖY, ilk ve orta öğrenimini tamamladıktan sonra, 1993 yılında girdiği Çukurova Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarla Bitkileri Bölümü'nden 1997 yılında mezun oldu. Aynı yıl yüksek lisans öğrenimine başladı. 1998 yılında Tarla Bitkileri Bölümü'nün açmış olduğu araştırma görevliliği sınavını kazanarak aynı bölüme araştırma görevlisi olarak atandı. 2001 yılında yüksek lisans, 2008 yılında doktora eğitimini tamamladı. Almanya'da (Berlin-Humboldt Üniversitesi) Yemelik Dane Baklagillerde, Su Stresi ve Su Kullanım Etkinliği Bakımından Farklı Bitki Türlerinin Karşılaştırılması konularında çalışmalarda bulundu. 2012 yılında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas Meslek Yüksekokulu, Bitkisel ve Hayvansal Üretim Bölümü, Organik Tarım Programına Doktor Öğretim Üyesi olarak atandı. 2014 yılında Doçent unvanı olarak aynı bölümde çalışmalarını sürdürdü. 2019 yılında Sivas Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, Tarım Bilimleri ve Teknoloji Fakültesi'ne Profesör olarak atandı. Halen aynı fakültede dekan olarak görevini sürdürmektedir.

Prof. Dr. Yavuz Siliğ
Tıp Fakültesi

Yavuz SİLİĞ 1966 da Sivas da doğdu. 1988 de kimyager olarak Sivas Cumhuriyet Üniversitesin Kimya Bölümünden mezun oldu. 1997 de Tıp Fak. Biyokimya Ana Bilim Dalında Doktora Eğitimini tamamladı. Halen Aynı Kurumda Öğretim üyesi (Prof. Dr.) olarak görev yapmaktadır. 2009 yılında Sivas Belediyesinin açtığı fotoğrafçılık kursunu bitirmiştir. Sivas Fotoğraf Sanatçılar Derneği Kurucu üyeliği ve Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Fotoğraf Amatörleri Topluluğu Akademik danışmanı yapmıştır. Sivas Doğa ve Yaban Hayatı (2013), Cumhuriyet Üniversitesi 40 yıl 40 fotoğraf (2015) "Yukarı Kızılırmak ve Doğa Yolu" (2014) "İnsan" (2014) "Renkler" (2015) temalı onlarca fotoğraf sergileri açmış, sergilere katılmış ve fotoğraf eğitim kursları düzenlemiştir.

Doç. Dr. Ahmet Altun
Tıp Fakültesi

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden 2005'te mezun oldu. Aynı kurumda Farmakoloji Anabilim Dalı'nda 2006-2010 yılları arasında Tıpta Uzmanlık eğitimi yaptı. Tıpta Uzmanlık eğitimi sırasında 2007'de Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde bir ay süre ile Klinik Toksikoloji ve Zehir Danışma Merkezi eğitimi aldı. 2011 yılında gittiği New York Memorial Sloan Kettering Kanseri Araştırma Merkezi'nde tirozin kinaz reseptörünü keşfeden Prof. Dr. Peter Besmer'in yanında transgenik hayvanlarda yeni tirozin kinaz inhibitörlerinin geliştirilme çalışmalarına katıldı. Kırkın üzerinde uluslararası, yirminin üzerinde ulusal yayını bulunan Doç. Dr. Ahmet Altun, Halihazırda Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Farmakoloji Anabilim Dalında Öğretim Üyesi olarak görevine devam etmektedir.

Doç. Dr. Ahmet Mazlum
Edebiyat Fakültesi

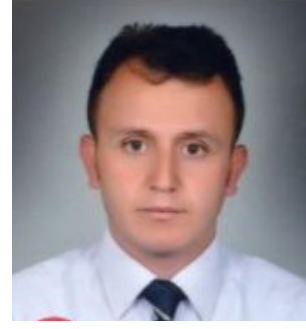
1972 yılında Trabzon-Çaykara'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Çaykara'da, lise öğrenimini ise Trabzon'da bitirdi. 1994 yılında Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü'nden Lisans, 1996 yılında Cumhuriyet Üniversitesi Sosyoloji Anabilim Dalı'ndan Yüksek Lisans ve 2010 yılında da Doktora derecesini almıştır. 2012 yılında yardımcı doçentliğe, 2020 yılında doçentliğe atanmıştır.

Doç. Dr. Ahmet Yüksel
Edebiyat Fakültesi

1983 yılında Sivas'ta doğdu. İlk ve orta öğrenimini Zara'da tamamladıktan sonra 2003-2007 yılları arasında Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'nde lisans eğitimi aldı. Mezun olduğu bölüme 2009 yılında araştırma görevlisi olarak atandı. Aynı yıl Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Bölümü Yeniçağ Tarihi Ana Bilim Dalı'nda "Osmanlı Sefer Organizasyonlarına Taşradan Bir Bakış: Sivas Şehrinde Sefer Hazırlıkları (1787-1850)" isimli tez çalışmasıyla Yüksek Lisansını; 2012 yılında ise Yakınçağ Tarihi Ana Bilim Dalı'nda "II. Mahmud Devrinde Osmanlı İmparatorluğu'nda İstihbarat Faaliyetleri" isimli tezyle doktorasını tamamladı. 2013 yılı mayıs ayında Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'nde yardımcı doçent olarak çalışmaya başladı. 2016 yılında doçent unvanını aldı. 2016-2019 yılları arasında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkez Müdürlüğü görevini yürüttü. 2017 yılından itibaren de Edebiyat Fakültesi Dekan Yardımcılığı görevini sürdürmektedir.

Osmanlı askerî-siyasî ve idarî tarihine ilişkin olarak yayınlanmış çok sayıda kitap ve ulusal-uluslararası makaleleri bulunmaktadır. 2014 yılında Türkiye Bilimler Akademisi Sosyal Bilimler Telif Eser Ödülü'ne layık görülmüştür.

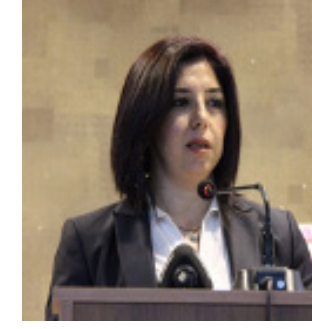
Doç. Dr. Can Bülent Karakuş
Mimarlık, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi

Can Bülent KARAKUŞ, 23.11.1976 tarihinde Sivas'ta doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Sivas ve Yozgat'ta tamamladı. 1994-1998 yılları arasında Lisans eğitimi, 1998-2001 yılları arasında Yüksek Lisans eğitimi ve 2004-2009 yılları arasında Doktora eğitimi Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Çevre Mühendisliği Bölümü'nde tamamladı. 2005-2013 yılları arasında Sivas Belediyesi'nde çevre mühendisi olarak görev yaptı ve 2013 yılında Cumhuriyet Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü'nde Yrd. Doç. Dr. olarak göreve başladı. Halen aynı kurumda Dr. Öğr. Üyesi olarak görev yapmaktadır.

Doç. Dr. Ebru Bozpolat
Eğitim Fakültesi

1984 yılında Sivas'ta doğdu. Doktora eğitimine kadar olan öğrenimini Sivas'ta tamamladı. 2007 yılında, Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümünden mezun oldu. Aynı yıl Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalında yüksek lisans eğitimi ve üniversitenin Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalında araştırma görevlisi kadrosuna atanarak göreve başladı. Doktora eğitimini Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalında tamamladı. 2013 yılında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalına öğretim üyesi olarak atandı. 2018 yılında doçentlik unvanını aldı. Halen ilgili bölümde görev yapmaktadır.

Doç. Dr. İlkey Noyan Yalman
İktisadi ve Bilimler Fakültesi

İlk ve Orta öğrenimini Sivas'ta tamamladı. Lisans eğitimini Atatürk Üniversitesi İİBF İktisat Bölümünde, yüksek lisans eğitimini Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalında, Doktora Programını ise Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisadi Gelişme ve Uluslararası İktisat Konularında çalışmaları bulunmaktadır. Halen Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İİBF'de öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

Doç. Dr. Mustafa Koçkaya
Veteriner Fakültesi

Mustafa KOÇKAYA, 1982 yılında Sivas'ın Divriği ilçesinde dünyaya geldi. İlk, orta ve lise öğrenimini Divriği'de tamamladı. Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesinden 2006 yılında mezun oldu.

Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsüne bağlı olarak Veteriner Fakültesi Fizyoloji Anabilim Dalında doktora yaptı. Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Biga meslek yüksek okulunda 2008 yılında öğretim görevlisi olarak bulundu. 2014 yılında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Veteriner Fakültesi

Veterinerlik Fizyolojisi Anabilim dalında göreve başladı, bu görevine doçent olarak devam etmektedir.

Evli ve 2 çocuk babasıdır.

Doç. Dr. Özcan Bektaş
Mühendislik Fakültesi

1981 yılında İstanbul'da doğdu. Süleyman Demirel Üniversitesi Jeofizik Mühendisliği Bölümünden 2003 yılında mezun oldu. Aynı yıl Cumhuriyet Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Jeofizik Mühendisliği Bölümüne Araştırma Görevlisi olarak atandı. Yüksek lisans eğitimini 2006 yılında Cumhuriyet Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Jeofizik Mühendisliği Anabilim dalında, 2010 yılında Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Jeofizik Mühendisliği Anabilim dalında, doktora eğitimini tamamladı. 2010 yılında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Jeofizik Mühendisliği Bölümü'nde Yardımcı Doçent unvanını aldı. Bu tarihten buyana Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Jeofizik Mühendisliği Bölümü'nde çalışmaktadır.

Doç. Dr. Sevda Mutlu
Edebiyat Fakültesi

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü'nde sosyoloji doçentidir. Sivas'ta doğdu. İlk, Orta ve Liseyi Sivas'ta bitirdi. 1997'de Cumhuriyet Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü'nde Lisans, 2000'de Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans ve 2007'de de Doktora eğitimini tamamladı. 2017 yılında Doçent ünvanı alan Mutlu halen aynı bölümde Öğretim Üyesi olarak çalışmaktadır.

Doç. Dr. Ülker Aslı Güler
Mühendislik Fakültesi

Ülker Aslı GÜLER, 1977 tarihinde İzmir ili Dikili ilçesinde doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Dikili'de tamamladı. 1995-1999 yılları arasında Lisans eğitimini, 2000-2002 yılları arasında Yüksek Lisans eğitimini ve 2005-2010 yılları arasında Doktora eğitimini Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Çevre Mühendisliği Bölümü'nde tamamladı. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Çevre Mühendisliği Bölümü'nde; 2004-2012 yılları arasında Araştırma Görevlisi, 2012-2019 yılları arasında Yrd. Doç. Dr. olarak görev yaptı. 2018 yılında Doçentlik ünvanı aldı ve 2019 yılından itibaren aynı kurumda Doç. Dr. olarak görevini sürdürmektedir.

Doç. Dr. Veda Bilican Gökkaya
Edebiyat Fakültesi

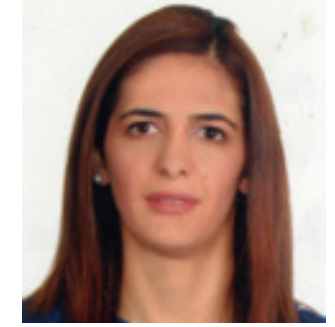
Ardahan doğumlu Doç. Dr. Veda Bilican Gökkaya, Doktorasını Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim Dalında "Türkiye'de Modernitenin Ötekisi: Kadın ve Kimliği" adlı tez çalışmasıyla tamamlamıştır. Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü'nde Öğretim Üyesi olarak görev yapmaktadır. Dr. Bilican Gökkaya'nın çalışmaları genellikle, Kadın, Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet, Şiddet, Kadına Yönelik Şiddet, Çocuk İhmal ve İstismarı konuları üzerinedir. Bu konular üzerinde yayınlanmış pek çok çalışması bulunmaktadır.

Doç. Dr. Yusuf Özşensoy
Veteriner Fakültesi

Yusuf ÖZŞENSOY, 1981 yılında Ankara ili Sincan ilçesine bağlı Yeniçeçenek mahallesinde dünyaya geldi. İlk, orta ve lise öğrenimini Sincan'da tamamladı. Akdeniz Üniversitesi Burdur Veteriner Fakültesini 1999 yılında kazandı ve 2004 yılında mezun olarak veteriner hekim unvanını aldı.

Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsüne bağlı olarak Veteriner Fakültesi Zootečni Anabilim Dalında Şubat 2005'de başladığı doktora eğitimini 2011 yılında bitirdi. Bitlis Eren Üniversitesi Sağlık Yüksekokulunda 2009-2011 yıllarında Öğretim Görevlisi 2011-2013 yılları arasında ise Yrd. Doç. Dr. Olarak görev yaptı. Son olarak 2013 yılında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Veteriner Fakültesi Veterinerlik Biyometri ve Genetik Anabilim Dalında başladığı görevine devam etmektedir. Evli ve 1 çocuk babasıdır.

Dr. Öğr. Üyesi Ahu Kutlay
Koyulhisar MYO

1982 yılında Sivas'da doğdu. İlk ve orta eğitiminden sonra, 2005 yılında Çukurova Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölümü lisans programından mezun oldu. 2005-2008 yılları arasında Ç. Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Biyoloji Anabilim dalında Yüksek Lisans eğitimini, 2008-2014 yıllarında da aynı anabilim dalında doktora eğitimini tamamladı. 2015 yılından itibaren Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Koyulhisar Meslek Yüksekokulu Ormancılık Bölümünde Dr. Öğr. Üyesi olarak görevini yürütmektedir.

**Dr. Öğr. Üyesi
Mücahit Fişne**
Spor Bilimler Fakültesi

1982 yılında Sivas'ta doğmuştur. Futbolcu, antrenör ve yönetici olarak uzun yıllar futbolun içerisinde yer almıştır. Sporda yönetim organizasyon alanında çalışmaları bulunmaktadır. Ulusal ve uluslararası birçok spor etkinliğinin organizasyonunda görev almıştır. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi'nde öğretim üyesi olarak görevine devam etmektedir.

**Dr. Öğr. Üyesi
Selçuk Yasin Yıldız**
Sosyal Bilimler MYO

Dr. Selçuk Yasin YILDIZ. 2008 yılında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü'nden mezun olmuştur. Yüksek lisansını 2013 yılında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Üretim Yönetimi ve Pazarlama Bilim Dalı'nda tamamlamış, 2019 yılında Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Pazarlama Bilim Dalı'ndan doktora derecesini almıştır. Pazarlama alanında çalışmalarını sürdüren Yıldız, halen Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nde Dr. Öğr. Üyesi olarak görev yapmaktadır.

**Dr. Öğr. Üyesi
Şebnem Özdemir**
İktisadi ve İdari Bilimler
Fakültesi

Dr. Şebnem Özdemir Orta Doğu Teknik Üniversitesi Kimya Bölümü'nde lisans, Boğaziçi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümünde yüksek lisans, Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü'nde doktora eğitimi almıştır. Özel sektörde, pazarlama iletişimi alanında 15 yıllık iş deneyimi bulunan Şebnem Özdemir hâlihazırda Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü'nde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

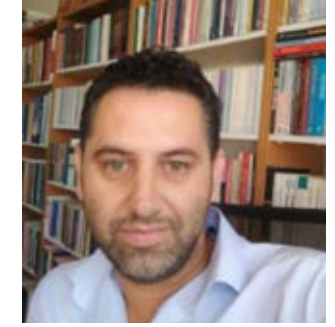
**Dr. Öğr. Üyesi
Ümit Çayır**
Edebiyat Fakültesi

1972 Balıkesir doğumluyum. 1989'da Erdek Lisesi'nden mezuniyetimin ardından 1994-1997 yıllarında Hacettepe Üniversitesi Protohistorya ve Önasya Arkeolojisi Bölümünde lisans eğitimimi tamamlayıp aynı üniversite ve bölümde 2002 yılında yüksek lisans, 2010 yılında ise doktoramı bitirdim. 2011 yılından itibaren Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Arkeoloji bölümünde Dr. Öğr. Üyesi olarak görev yapmaktayım. Başta İzmir Bölgesi'nde Panaztepe, Liman Tepe, Bakla Tepe, Çeşme-Bağlararası ve Kömürburnu Kazıları olmak üzere, Aydın-Çine-Tepecik Kazısı, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde Horum Höyük, Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti'nde Ovchular Tepesi Kazısı dışında birçok arkeolojik yüzey araştırmasında ekip ve heyet üyesi olarak görev aldım. 2020 yılı itibarı ile İzmir Arkeoloji Müzesi başkanlığında yürütülen İzmir Panaztepe Kazısının bilimsel koordinatörlüğünü yapmaktayım. 2017 yılında başlayan Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Arkeoloji Bölümündeki bölüm başkanlığı idari görevim halen devam etmektedir.

Dr. Deniz Hozatlıoğlu
Mühendislik Fakültesi

1980 tarihinde Akçadağ'da (MALATYA) doğdu. İlk ve orta öğretimini Malatya'da tamamladı. 2003 yılında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Jeoloji Mühendisliği Bölümü'nden mezun oldu. 2007-2010 yılları arasında Altınok Mühendislik Müşavirlik Ltd. Şti., çalıştı. 2010 yılında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'ne araştırma görevlisi olarak çalışmaya başladı. 2018 yılında aynı bölümde doktorasını tamamladı. Halen S.C.Ü. Jeoloji Mühendisliği Bölümünde öğretim elemanı olarak çalışmakta olup, Fillosilikat mineralleri, magmatik ve düşük dereceli metamorfik kayaların incelenmesi, jeokimya ve X-ışınları kırınımı difraktometresi gibi konular uzmanlık alanlarıdır. Deniz Hozatlıoğlu evli olup, İngilizce bilmektedir.

**Öğr. Üyesi
Abdullah Mısırlıoğlu**
Sağlık Hizmetleri MYO

Abdullah Mısırlıoğlu, Sivas'ta doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Sivas'ta tamamladı. Lisans eğitimini Sakarya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde, Yüksek Lisans eğitimini ise Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İşletme Bölümü'nde Yönetim ve Organizasyon üzerine yaptı.

2005-2013 yılları arasında Sivas Valiliği Avrupa Birliği Koordinasyon Merkezi'nde Proje Uzmanı olarak görev yaptı. 2013 yılında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nde Öğretim Görevlisi olarak göreve başladı ve halen aynı kurumda bu görevini devam ettirmektedir. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nde, Sağlık Kuruluşları Yöneticiliği Anabilim Dalında Doktora yapmaktadır.

**Öğr. Gör.
Banu Denizli Öztürk**
İktisadi ve İdari Bilimler
Fakültesi

İlk, orta ve lise öğrenimini Sivas'ta tamamladı. Lisans eğitimini Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde, yüksek lisans eğitimini Cumhuriyet Üniversitesi'nde tamamladı. 2006 - 2012 yılları arasında Sivas Barosu'na kayıtlı olarak avukatlık yaptı. 2013 yılında Cumhuriyet Üniversitesi'nde öğretim görevlisi olarak göreve başladı. Halen Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Özel Hukuk Doktorası yapmakta olup, tez aşamasındadır.

Öğr. Gör. Kürşat Taydaş
Eğitim Fakültesi

1972 yılında Sivas'ta doğdu. Lisans öğrenimini Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Teknolojisi Anabilim Dalında, Yüksek Lisans öğrenimini ise Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde tamamladı. 2000-2014 yılları arasında Kültür ve Turizm Bakanlığı Sivas Devlet Türk Halk Müziği Korosunda Divan Sazı sanatçısı olarak görev yaptı. 2009-2012 sanat sezonları arasında orkestra sorumluluğuna getirildi. Aynı zamanda 2007 - 2014 yılları arasında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Teknolojisi Anabilim Dalında Ders sorumlusu olarak dersler vermeye başladı. 2014 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı Sivas Devlet Türk Halk Müziği Korosundan ayrılarak Sivas Cumhuriyet Üniversitesinde Öğretim Görevlisi olarak görev yapmaya başladı. Halen Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalında görev yapmaktadır. Ayrıca 2009 yılında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi bünyesinde Türk Halk Müziği Topluluğu kurmuş ve halen bu topluluğun Şefliğini yürütmektedir.

Öğr. Gör. Murat Toker
Turizm Fakültesi

2004 yılında Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm ve Otel İşletmeciliği Bölümünden mezun olmuştur. Yüksek Lisansını 2020 yılında Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği bölümünde tamamlamıştır. 22 yıllık Turizm sektör deneyiminden sonra 2018 yılından bu yana Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Turizm Fakültesi'nde Öğretim Görevlisi olarak görev yapmaktadır. Toker, Dijital Pazarlama, Getiri Yönetimi, İtibar Yönetimi ve Destinasyon Yönetimi alanlarında çalışmalarını sürdürmektedir.

**Öğr. Gör.
Nida Anıl Kazanç**
Edebiyat Fakültesi

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih- Coğrafya Fakülte' sinde lisans, yüksek lisans eğitimini tamamlamış ve aynı üniversitede doktora eğitimine devam etmektedir. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü'nde, Öğretim Görevlisi olarak çalışmaktadır.

Öğr. Gör. Selda Gedik
Koyulhisar MYO

1988 yılında Malatya'da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Malatya'da, yükseköğrenimini Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Orman Mühendisliği ve Orman Endüstri Mühendisliği Bölümlerinde tamamladı. Aynı üniversitede 2014 yılında Orman İşletme Ekonomisi alanında, 2017 yılında ise Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nde İş Sağlığı ve Güvenliği alanında yüksek lisans yaptı. B sınıfı İş Sağlığı ve Güvenliği sertifikası bulunmaktadır. 2014 yılında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Koyulhisar Meslek Yüksekokulu Ormançılık Bölümü / Ormançılık ve Orman Ürünleri programına öğretim görevlisi olarak atandı. 2019 yılında Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi'nde doktora programına kabul aldı ve eğitimi devam etmektedir.

İbrahim Yasak
Yazar

Sivas 1958 doğumlu. A.Ü. İktisat Fakültesinden mezun oldu. Kamu ve özel sektörde çeşitli kademelerde çalıştı. Milli Savunma Bakanlığı'nda Bakanlık Müşaviri, TBMM Başkan Müşaviri, Milli Eğitim Bakanlığında Bakan Danışmanlığı görevlerinde bulundu. 22. Dönem Sivas İl Genel Meclisi Başkan Vekilliği ve İl Daimi Encümenliği yaptı. Evli ve üç çocuk babası.

Dergi ve kitap yayıncılığı başta olmak üzere şehir tarihi ve kültürü üzerine araştırmalar yapmaktadır. Kuruluşlarında görev aldığı Gurbet Edebiyat, Buruciye Edebiyat (yayın kurulu), Hayat Ağacı (editör) ve Sultanşehir (yayın yönetmeni) dergilerinin yönetimi ile birlikte şiir, hikâye ve denemeleri Mavera, Aylık Dergi, Muştı, Sühan, Sivas Kültürü, İdarecinin Sesi, Şehir ve Kültür dergilerinde yayımlandı.

Şiir, hikâye, deneme ve araştırma olmak üzere 15 kitabı yayımlandı. Yayımlanan kitaplarından bazıları şunlardır: Sivas İli (8 baskı), Şehir defteri (3 baskı), Sesini Arayan Şehir (2 baskı), Sivas Yatırımları (3 Baskı), Sivas Kongresi Delegationları, Mustafa Taqi'nin Meclis Konuşmaları, Aşık İsmet, Aşık Meslek, Bir Ömür Bir Rüzgâr (şiir), Hazan Mevsimi (Deneme), Hece Taşları(Hikâye), Yola Çıktıktan Sonra (Hikaye), Sivas Basın Tarihi (Yayına hazır)

Ayrıca çok sayıda kitabın yayın koordinatörlüğü ve editörlüğünü yaptı.

Mehmet Şarkışla
Eğitimci

1960 Sivas doğumludur. İlk ve orta öğrenimini Sivas'ta tamamlamıştır.

Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun olmuş, 1983'te başladığı lise edebiyat öğretmenliği hizmetini 5 yıl sürdürdükten sonra istifa ederek özel öğretim kurumlarında öğretmenlik ve eğitim danışmanlığı, koordinatörlüğü ve yöneticiliği yapmıştır.

2014'te "Şehir Mersiyesi" adlı kitabı yayımlanmıştır. Hâlen Hayat Ağacı dergisinin genel yayın yönetmeni olan Mehmet ŞARKIŞLA, evli ve üç çocuk babasıdır.

Müjgan Üçer
Araştırmacı Yazar

Sivaslı bir aileye mensup olan Müjgân Üçer, 1940 yılında Sivas'ta doğdu. 1963'te İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Eczacılık Yüksek Okulunu bitirdi. 1963-1999 yılına kadar Sivas'ta mesleğinin yanında 1963-1965 yıllarında Sivas Lisesi'nde kimya öğretmenliği ve Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde, 1981-1997 yılları arasında öğretim görevlisi olarak tıp tarihi ve deontoloji derslerini verdi. Cumhuriyet Üniversitesi'nin kurulmasında ve Sivas'la ilgili birçok sosyal faaliyette yer aldı. Hayatının dokusuna girmiş olan halk kültürüne ve kültür tarihi konularına yöneldi. Türk halk edebiyatı, halk tıbbı, tıbbî bitkiler, tıp ve eczacılık tarihi, mutfak kültürümüz, atasözleri, gelenek, görenek ve halk inançları üzerinde 400'ü aşkın makalesi ve 10 kitabı yayımlanmış olup üç kitabı da baskı aşamasındadır.

Müjgân Üçer, 1993 Yılında, Türk Folkloruna Hizmet ödülünü aldı. 10 Nisan 2013 tarihinde, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Halkbilim Doktoru unvanı verdi. TEB (Türk Eczacıları Birliği) tarafından 14 Mayıs 2014 tarihinde Yaşam Boyu Hizmet Ödülü'ne layık görüldü.

2015 yılında AKMB -Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı- Bilim Kurulu tarafından "Şeref Üyeliği"ne seçildi. Araştırma ve çalışmalarını sürdürmekte olan Müjgân Üçer evli olup, üç yetişkin evladı ve dört torunu vardır.

Sedat İnal (Yük. Müh.)
MTA Orta Anadolu
1. Bölge Müdürlüğü

1979 Sivas doğumludur. 2002 yılında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Jeoloji Mühendisliği Bölümünden Jeoloji Mühendisi, 2007 yılında ise Akdeniz Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsünden Jeoloji Yüksek Mühendisi ünvanlarını alarak mezun olmuştur. Halen Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsünde doktora eğitimine devam etmektedir.

2005 - 2008 yılları arasında, Akdeniz Üniversitesi Mühendislik Fakültesi, Jeoloji Mühendisliği Bölümünde Araştırma Görevlisi olarak çalışmıştır. 2008 yılında, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına bağlı, MTA Genel Müdürlüğü (Ankara) bünyesinde Jeoloji Yüksek Mühendisi olarak görev yapmaya başlamıştır. Halen, MTA Orta Anadolu 1. Bölge Müdürlüğü (Sivas) bünyesinde Jeoloji Yüksek Mühendisi olarak görevini sürdürmekte olup, evli ve 1 çocuk babasıdır.

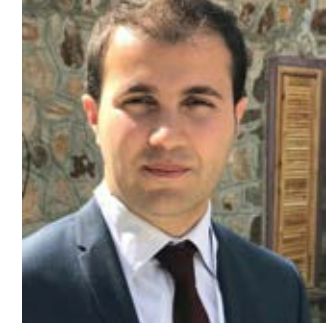
Sinan Dünder
ORAN Orta Anadolu
Kalkınma Ajansı Sivas
Yatırım Destek Ofisi

1978 İstanbul doğumluyum. Ortaöğretimimi 1996 yılında Adana Anadolu Lisesi'nde tamamladıktan sonra lisans eğitimimi 2002 yılında Uludağ Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Tekstil Mühendisliği Bölümünde tamamladım. Eş zamanlı olarak Bursa Büyükşehir Belediye Konservatuarı Türk Musikisi Bölümünü bitirdikten sonra askerlik hizmetimin ardından 2003 senesinde bugünkü adıyla SASA Polyester San. A.Ş. olan DuPontSA Polyester San. A.Ş. firmasında sekiz sene boyunca sırayla Üretim ve AR-GE Uzmanlığı görevlerini yürüttüm. Bu sekiz sene içerisinde işletme genel sorumlulukları ile birlikte Avrupa müşterilerinin talepleri doğrultusunda yeni ürün geliştirme faaliyetleri sorumluluğunu üstlendim. Aynı zamanda çeşitli TEYDEB projelerinde proje yürütücüsü ya da proje ekip üyesi olarak görev aldım. 2011 yılından itibaren çalışmakta olduğum Orta Anadolu Kalkınma Ajansı Sivas Yatırım Destek Ofisi Biriminde ilin kalkınma politikalarının oluşturulması, ilin yatırım promosyon faaliyetlerinin yürütülmesi, yatırımcıları uygun yatırım alanları ve uygun finansal kaynaklara erişiminin sağlanması gibi konularda görev yapmaktayım.

Tanzer Erdem
Sanayi ve Teknoloji
İl Müdürü

Ankara'da doğdum. İlkokul, Ortaokul, ve liseyi Ankara da bitirdim. Ankara Laborant Meslek lisesini bitirdikten sonra Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığında çalışmaya başladım. Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Bakteriyojisi Ana bilim dalında 3 Adet TÜBİTAK Projesini tamamladım. Daha sonra ODTÜ Mühendislik Fakültesi Gıda Mühendisliğini bitirdim. 1990 yılında TÜGSAŞ Gemlik Amonyak Fabrikasında, Montaj, Start-Up ve Üretimde Proses Mühendisi ve Başmühendisi olarak çalıştım. 2004 yılında fabrikanın özelleşmesiyle birlikte Sanayi ve Ticaret Bakanlığında çalışmaya başladım. D-8 ülkeleri koordinatörlüğü, Türkiye-Romanya Sanayi çalışma grubu üyeliği ve toplantılarına katılım, Türkiye-Rus Sanayi çalışma grubu üyeliği, OECD'nin Paris'teki sanayi analizleri üyeliği ve toplantılarına katılım, Orta Anadolu Kalkınma Ajansı(ORAN) Kalkınma Kurulu Üyeliği ve ORAN Katip Üyeliği, Ulusal Kırmızı Et Konseyi Araştırma ve Danışma kurulu üyeliği, 5977 sayılı yasaya göre Türkiye Biyogüvenlik kurulu üyeliği, KÜSİ (Kamu Üniversite Sanayi İşbirliği) Planlama ve Geliştirme Kurulu üyeliği ve Koordinasyonu, vb üyelik ve çalışmalarım vardır. Halen Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Sivas İl Müdürlüğü görevimi sürdürmekteyim. Evli ve 2 çocuk babasıyım.

Yunus Emre Şeker
Orta Anadolu
Kalkınma Ajansı
Sivas Yatırım Destek Ofisi
Koordinatörü

Yunus Emre Şeker, ORAN Kalkınma Ajansı Ajansı Sivas Yatırım Destek Ofisi'nde Koordinatör olarak çalışmaktadır. Bölgesel kalkınma, mali destekler, AB ve IPA programları, yaratıcı endüstriler, proje döngü yönetimi, yatırım promosyonu ve yatırım danışmanlığı, araştırma ve analiz gibi alanlarda on yılı geçen tecrübesi bulunmaktadır. Lisans eğitimi Boğaziçi Üniversitesi Ekonomi, yüksek lisans eğitimini ise Galatasaray Üniversitesi İktisat bölümünde "Türkiye'de Bölgesel Kalkınmada Mekânsallığın Etkisi" isimli tez çalışmasıyla tamamlamıştır. Halen Uluslararası Ticaret ve Lojistik alanında doktora çalışmasına devam etmekte olup, İngilizce ve Fransızca bilmektedir. Evli ve iki çocuğu vardır.

Ahper Nuri Delican
Sivas Valiliği

1979'da Sivas'ta doğdu. İlk, orta ve liseyi Sivas'ta tamamladı. AÜ İşletme Fakültesini bitirdi. Aynı üniversitenin Fotoğraf ve Kamera bölümünden mezun oldu. Erzurum Atatürk Üniversitesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım bölümünde lisans eğitimini tamamladı. Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsünde aile danışmanlığı üzerine yüksek lisans yaptı. Halen Cumhuriyet Üniversitesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım ABD de yüksek lisans eğitimine devam etmektedir.

Çeşitli illerde karma ve kişisel fotoğraf sergileri açan ve fotoğraf yarışmalarında dereceleri bulunan DELİCAN'ın eserleri pek çok dergi, kitap ve internet sitelerinde yayınlandı. Halk Eğitim Merkezi, Gençlik Merkezi, BİLSEM'de dersler de veren DELİCAN; Hayat Ağacı, Sivas Kültür dergilerinin de fotoğraf editörlüğünü yaptı. Sivas Valiliği'nin, "Şehri Sultandan Kareler" isimli ulusal fotoğraf yarışmasında sekreteryaya olarak görev alan DELİCAN halen Sivas Valiliği İl Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğünde görev yapmaktadır.

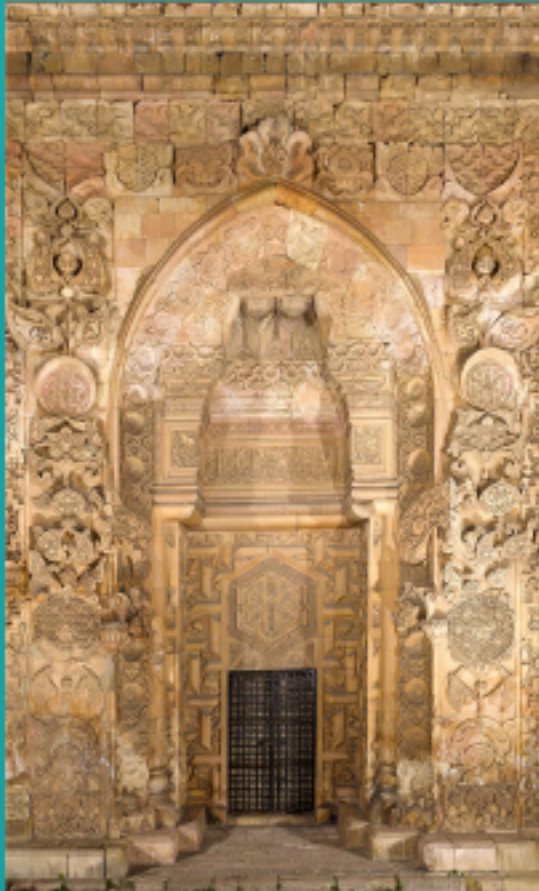

Hasan Can Yeter
Grafik Tasarımcı

1995 yılında Sivas'ta doğdu. Eğitimini Sivas'ta tamamladı. 2011 yılında grafik-tasarımcı olarak çalışmaya başladı. Adobe Photoshop, Indesign, Illustrator, After Effects, Premiere, Corel Draw programlarında uygulamalı eğitim aldı. 2014 yılında tasarımın en önemli konularından olan fotoğraf eğitimini tamamladı. 2018-2019 yıllarında çalıştığı şirketin İstanbul şubesinde 3D ve mockup tasarım üzerine çalıştı.

Kurumsal Kimlik, Kitap, Katalog, Dergi, Sosyal Medya, Outdoor Reklam, Tanıtım Filmi ve Mockup gibi birçok alanda profesyonel işler yapmakta. Sivas Valiliği ve Sivas Cumhuriyet Üniversitesi işbirliğinde hazırlanan "Sivas Atlası"nın tasarım ve dizgisini yaptı. Halen ilk işe başlamış olduğu ABM Grafikevi bünyesinde bulunan Mockupzone ve ArtboardStudio'da grafik tasarımcı olarak çalışmaktadır.

SİVAS ATLASI

ISBN: 978-605-70222-0-2